

ДБ 10

А 87

Зб.т. 1

прилож

АРХИВЪ

ЮГО-ЗАПАДНОЙ РОССИИ.

ВРЕМЕНИ МИНСКОМУ

ДЛЯ

РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ,

ВЫСОЧАЙШЕ УЧРЕЖДЕННОЮ

ПРИ

Кіевскомъ, Подольскомъ и Волынскомъ

ГЕНЕРАЛЪ-ГУБЕРНАТОРЪ.

ЧАСТЬ ШЕСТАЯ.

АКТЫ ОВЪ ЭКОНОМИЧЕСКИХЪ И ЮРИДИЧЕСКИХЪ СВѢДѢ-
ШЕНІЯХЪ КРЕСТЬЯНЪ ВЪ XV—XVIII ВѢКЪ.

(1498—1795).

ТОМЪ I.

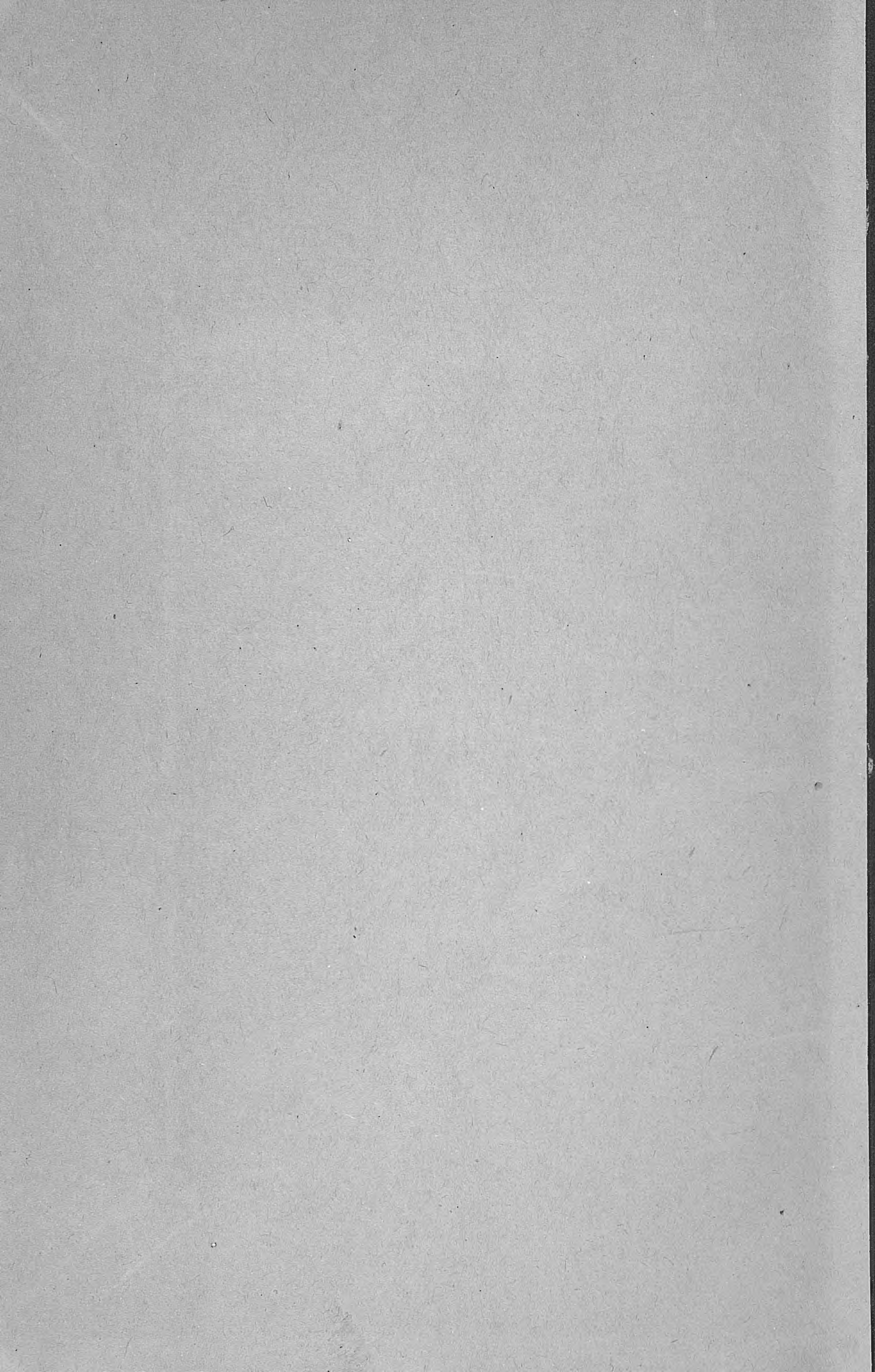
ПРИЛОЖЕНІЕ.

КІЕВЪ.

ВЪ ТИПОГРАФІИ КІЕВСКАГО ГУБЕРНСКАГО УПРАВЛЕНІЯ.

1876.

АРХИВЪ

ЮГО-ЗАПАДНОЙ РОССИИ.

1119

LIBRARY

OF THE UNIVERSITY OF CHICAGO

ДБ
10
A87

АРХИВЪ

ЮГО-ЗАПАДНОЙ РОССИИ.

ИЗДАВАЕМЫЙ

ВРЕМЕННОЮ КОММИССИЕЮ

ДЛЯ

РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ,

ВЫСОЧАЙШЕ УЧРЕЖДЕННОЮ

ПРИ

Кіевскомъ, Подольскомъ и Волынскомъ

ГЕНЕРАЛЪ-ГУБЕРНАТОРЪ

ЧАСТЬ ШЕСТАЯ.

АКТЫ ОВЪ ЭКОНОМИЧЕСКИХЪ И ЮРИДИЧЕСКИХЪ ОТНО-
ШЕНІЯХЪ КРЕСТЬЯНЪ ВЪ XVI—XVIII ВѢВЪ.

(1498—1795).

ТОМЪ I.

ПРИЛОЖЕНІЕ.

КІЕВЪ.

ВЪ ТИПОГРАФІИ КІЕВСКАГО ГУБЕРНСКАГО УПРАВЛЕНІЯ.

1876.

1119

5 экз

Печатать разрѣшается. 8 Января 1876 года.

Предсѣдатель Коммиссіи Тайный Совѣтникъ М. Юзефовичъ.

М

678661. ✓

экз. по именн.
проверши Харламова

I.

Судебное рѣшеніе по дѣлу объ угнетеніи панами Лысаковскими крестьянъ имѣній Миркова и Верхоставья, арендованными ими у паніи Холоневской. 1655 г., Февраля 27.

Року тысяча шестсотъ пятьдесятъ пятого, месеца Февраля двадцать сегого дня.

На рочькахъ судовыхъ, кгородскихъ, Володимерьскихъ, отъ дня осмнадцатого месеца и року, теперѣ идучихъ, выжей на акте менованныхъ, припалыхъ и судовне отправовать зачатыхъ, передъ нами, Балтазаромъ зъ Раецъ Раедкимъ, подстаростимъ, а Якубомъ Войною Ораньскимъ, подсудкомъ Черниговскимъ, судею, урядниками судовыми, кгородскими, Володимерскими, приточила се справа зъ регестру судового за приволанемъ шляхетного Грегорега Зленьского, возного, межы урожоною ее милостю панею Анастасіею Ложсчанькою Михаловою Мисчиною Холоневскою, поводькою, а урожоными ихъ милостями панею Гелжбетою Дуниновною Болского Яновою Лысаковскою, панею оправною и доживотною, паномъ Абрамомъ, сыномъ, панею Марианьною, першого Сестревитовскою, а теперѣ, второго малъженъства, Аньдреевою Линевьскою, судиною земскою Луцькою, и панъною Анъною, цорками Лысаковьскими, малъжонькою и потомками зошлого негды урожоного пана Яна Лысаковского позostalыми, панею Лысаковскою и паномъ Абрамомъ Лысаковскимъ самыми презъ себе, панею судинею земскою, Луцькою, зъ притсмностю пана малжонька се, а панъною Анъною Лысаковскою зъ притомностью панее Лысаковское, матки ее, яко опекуньки прирожоное, и инъшихъ, зъ права належачихъ, опе-

кунами, позванными, за позвомъ кгородскимъ, Володимерскимъ, отъ по-
водовое стороны по позванныхъ на терминъ суженя рочковъ тепереш-
ныхъ въ справе нижей менованой выданымъ, который, за поднесенемъ
стороны поводовое, у суду былъ читанъ и такъ се въ себе маеть: «Да-
ниель на Несвичу Стемпковский, староста Володимерский, урожонымъ
ихъ милостемъ: паней Гелжбете Дуниновъне Болского Яновой Лысаков-
ской, паней оправной и доживотной, пану Абрамови, сынови, паней
Марианъне, першого Сестревитовской, а теперь второго малъженъства
Анъдреевой Линевъской, судиной земской, Луцъкой, и панъне Анъне,
цоркомъ, Лысаковскимъ, малъжонъце и потомкомъ зошлого негды уро-
жоного пана Яна Лысаковского позосталымъ, еслите оселые, яко осе-
лымъ, а еслите не оселые, яко не оселымъ, зъ особѣ и зо всехъ добръ ва-
шихъ, лежащихъ, рухомыхъ и сумъ пиняжныхъ, где колвекъ презъ ваш-
мость мающихъ, зверхностью его королевское милости, а мою владзою ста-
ростинъскою, приказую, абысте вашмость передъ судомъ моимъ кгородскимъ,
Володимерскимъ, на рочъкахъ кгородскихъ, Володимерскихъ, которые въ
року теперешнемъ, тысеча шестсотъ пятьдесятъ пятомъ, месеца Февраля
осмънадцатого дня припадуть и сужоные будутъ, сами обличне и завите
стали, на жалобу и правнее попарте урожоное ее милости панее Анастазыи
Ложъсчанки Михаловое Мисчиное Холоневское, поводки, которая отступу-
ючи вшелякого поступку правного, въ справе нижей менованой зача-
того и зашлого и на якимъ колвекъ термине и стопъню и въ якимъ
колвекъ суде будучого, однакъ не одѣ самое речи и справы, овшемъ
оную въцаде заховуючи, вашмость, пани Лысаковская и пане Абраме
Лысаковский, самихъ презъ себе, вашъмость, пани судиная земская,
Луцъкая, зъ малжонка ваше милости, а вашмость, панъно Анъно
Лысаковская, зъ тоежъ панее Лысаковское матки вашмости, яко опе-
кунки прирожоное, и инъшихъ, вашмости зъ права належачихъ опе-
куновъ, притомностью, до инътерцизы межы поводкою зъ одное, а зо-
шлымъ паномъ Яномъ Лысаковъскимъ, малъжонъкомъ и отцемъ ваш-
мость, а вашмости, пани Лысаковская малъжонъками, зъ другое сто-
роны, о аренду добръ Миркова и Веръхостава, въ року тысеча шест-
сотъ чотирдесать шостомъ, Генъвара одинадцатого дня признаное и до
права посполитого прихилиячисе, позываетъ, о то: ижъ зешлый малъ-
жонокъ и отецъ вашмости, весполъ за вашмостью, пани Лысаковская,
аренъдовавши отъ поводки менованые добра Мирковъ и Верхоставе,

межы иньшими коньдициями, въ пререченой интерцизе выражоными, подданныхъ жадными роботами, подводами, повозами, податками, чиншами и повинностями большими надъ тую, которые въ иньвенътару до тоежъ иньтерцизы списанымъ спецификовали се, не примушати, а ни вытегати повинни были, и то сею иньтерцизою зъ счастн своее записали се подъ закладомъ, въ той же иньтерцизе заложонымъ, а до кожъдое коньдиции, въ немъ выраженой, стягающимъ се, и подъ шкодами, словне ошачоваными, о чомъ менованая иньтерциза и иньвенътаръ, до нее списаный, шыррей въ себе маеть; которыхъ малъжонокъ и отецъ вашности и вашность, пани Лысаковская, препомневши, и на закладъ заложоныхъ ничого не дбаючи, кривды и шкоды въ держаню тыхъ добръ чинилисте, якожъ подданныхъ Мирьковскихъ и Верхоставскихъ, подъ часть державы своее, малъжонокъ и отецъ вашности и вашность, пани Лысаковская, сами презъ се и урядниковъ своихъ барзо ихъ утяжалисте и, бючи, порозгоняли, а быдло и иньшие добытки, по нихъ zostалые, себе побрали, меновите: зъ Мирькова Дмитриковъ три, Стефанъ, Миско и Трохимъ, которые плугъ свой мели, прочъ пошли для утяжения надъ звычай роботами и выганяне до иньшое маетности, до Нентковичъ, за Сенъдомиръ, и грабене, по которыхъ яловицу ихъ власную, за золотыхъ деветъ купленную, взяли; Лаврипъ Шостачокъ, же его такъже бито и граблено, прочъ пошолъ, по которымъ коней двое, по золотыхъ тридцать, и воловъ три, по золотыхъ двадцати, свиней двое, по золотыхъ осми, бычка двудитъка, за золотыхъ шесть, такъже пшеницы его конъ деветъ, копа по золотыхъ три, взяли; Гаврилокъ зъ сыномъ, же его надъ звычай въ подводы до работы выганяно и повязено и граблено, зъ конемъ и волами двома прочъ пошолъ, по которомъ свиней двое, по золотыхъ три, взяли; Яско зъ конми двома и волами двома, же его збито въ року тисеча шестьсотъ чотырдесять шостомъ въ Сокалю у ладуньку, зъ розказаня зошлого малъжонокъ и отца вашности, и ледво до дому привезено, прочъ пошолъ, по которомъ свиней двое, по золотыхъ три, взяли; Матъфей Шлома, зъ сынами, для того, же его бито, прочъ пошолъ, у которого взяли овецъ его власныхъ семь, купленыхъ за золотыхъ нульшестънадцать, и волами его целую зиму въ року тисеча шестьсотъ чотырдесять шостомъ роблено, который себе не мель чымъ робити,—прочъ пойти муснятъ; Назаръ Дмитрицъ и братъ его Мартинъ зъ волами двома прочъ

пошли, для того, же ихъ надъ звычай роботою утяжали и въ подво-
ды за Вислу частокротъ гошили; млынаръ Иванъ зъ волами двома и
конемъ прочъ пошолъ зъ сынами, для того, же его роботами утежали
надъ инвентаръ, албовемъ сына зъ волами до возбы, а самого млы-
нара до двора зъ секирею, и потомъ надъ папъсчизну зъ косою вы-
ганяли, якожъ ходити, такъже до Люблина въ подводу ездити му-
силъ, а не повиненъ былъ водлугъ инвентара болшей, толко зъ се-
кирою до двора; Тывончикъ Федько зъ волами двома, для того, же
его быто и вязено, прочъ пошолъ, по которомъ яловицу, за золотыхъ
чотырнадцать купленую, взяли; Васько Варуха прочъ пошолъ зъ при-
чины пановъ арендаровъ, же вила до двора взято, и самого, до па-
сенъя овецъ надъ папъсчизну прицеволяючи, били и вязили; Дудка зъ
воломъ однимъ, же его быто, такъ же прочъ пошолъ; Тарасъ, и тотъ,
же его частокротъ въ подводу за Вислу выганяли, били и грабили,
прочъ пошолъ, по которомъ zostало се быдла воловъ два, по золо-
тыхъ двадцати, корову зъ телятемъ, за золотыхъ тринадцать, яло-
виць дви, по золотыхъ десетъ, овецъ чотыры, по золотыхъ пулъчвар-
та, свиней трое, по золотыхъ три; у тогожъ Тараса матки свиней ше-
стеро, по золотыхъ тры, зошлый малъжонокъ и отецъ вашмости и
вашмость, папи Лысаковская, неналежне, безправне, надъ интерцизу,
побралисте, презъ што, инътерцизе преречоней спротивившисе, въ за-
кладъ въ пей заложоний, шестънадцать тисечей золотыхъ полскихъ,
попали и поводку до шкодъ немалыхъ, которыхъ собе на дви тисечи
золотыхъ полскихъ быти менить сталыхъ, привели и приправили, до
заплаченя теда помениеного закладу и шкодъ нагороджени поводка ваш-
мости, яко малъжоньку и потомковъ зошлого пана Яна Лысаковского,
на терминъ вышъозначоный тымъ позвомъ позывасть, на которомъ,
яко на завитомъ, абысте вашмость ставъши, закладъ заплатили, шко-
ды нагородили и на все, судовне одповедаючи, skuteczne се поводце
усправедливили. Исаиъ у Володимери, року тысеча шестъсотъ пять-
десять пятого, месца Генъвара пятнадцатого дня». А по поднесеню и
прочитаню того позву на року инцешнемъ, за немъ въ той справе при-
паломъ, стороны обеде, поведовая и позваная, у суду инцешнего ста-
повили се и, въ той справе росправу правную межы собою маючи,
контровертовали, которыхъ контроверсий ихъ судъ инцешный, кгород-
ский, Володимерский, поведовое панее Мысчиное Холопевское, презъ

пана Демиана Луцького, а позваное, малъжонки и потомковъ зомшого пана Яна Лысаковского, презъ урожного пана Стефана Деревиньского, умоцованыхъ ихъ, до суду своего вношюныхъ, выслухавши, и зъ оныхъ добре вырозумевши, даетъ и позволяетъ позваной стороне дилляции на показане посессии, до рочьковъ близко пришлохъ, кгородскихъ, Володимерскихъ, найпервей по тыхъ теперешнихъ до суженя припадаючихъ и судячихъ се, на которыхъ и рокъ сторонамъ обомъ, позваной, до досить учиненя тое завзятое дилляции, а поведовой до прислухання се ее и далшого въ той справе поступку правного, завитый, безъ припозву ставовити се складаеть и заховуетъ, одъ котораго декрету, поведовая сторона до суду головного трибуналу короппого Любелского, апелевала; судъ, ей тое апеляции допустивши, теръминъ за нею передъ менованымъ судомъ головнымъ трибуналскимъ короннымъ, въ Люблине одправуючимъ се, межы справами власного воеводства Волянъского, повету Володимерского, пайпервей по акте того декрету и выстю шести недель до суженя припадаючимъ и судячими се, обомъ сторонамъ ку росправе правной завитый безъ припозву ставовитисе зложилъ и назначилъ, и тымъ декретомъ складаеть и заховуетъ. Што все, для памети, до книгъ иннешнихъ, кгородскихъ, Володимерскихъ, есть записано.

Книга Владимірская гродская, декретовая и кондезнатова, годъ 1655, № 1024, листъ 7 на оборотъ.

II.

Инвентарь села Пашовой, съ перечисленіемъ живущихъ въ немъ крестьянъ, принадлежащаго имъ скота и отбываемыхъ ими повинностей. 1655 г., Марта 18.

Року тысеча шестсотъ пятьдесятъ пятого, мѣсца Марца осмнадцатого.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцькомъ, передо мною Крыштофомъ Перетятковичомъ, наместникомъ бурк-

грабства Луцъкого, и книгами пынешними, игородскими, Луцъкими, персонализгеръ становшы превелебные въ Пану Богу ихъ милость ксенжа Адамъ Константый Закревский, кустось Ярославский, каноникъ и казнодзед Олыцъкий, и Станиславъ Дзержекъ, такъже каноникъ Олыцъкий, для вписаня до актъ помененыхъ подали перъ облятамъ инвентаръ, въ селе Пашовой, маестности по зошломъ его милости ксендзу Яну Ерымъ Древинскимъ зъ Древина, споряжоный, отцомъ капитуле Олыцъкой за певнымъ правомъ служащий; тудежъ и возный, шляхетный Войтехъ Пиотровский, устне и доброволне созналъ, о чомъ тотъ инвентаръ, съ подписами рукъ менованыхъ милостей подавающихъ и иншыхъ ихъ милостей, ширей въ себе масть, просечы, абы принять и до книгъ вписанъ былъ. Которого я, врядъ, для вписанья до книгъ приймуючи, читалемъ, и такъ се въ себе масть: «Inwentarz wsi Paszowej, uczyniony przy ichmościach panach szlachcie y panu ienerale, niżej podpisanemi, przez ichmości xieżą kanoników Ołyckich, to iest iegomości xieżdza Adama Konstantego Zakrzewskiego, kanonika y kaznodzieię Ołyckiego, y iegomości xieżdza Stanisława Dzierzka, kanonika także Ołyckiego, po śmierci godney pamięci iegomości xieżdza Iana Ierzego Drevińskiego z Drevina, anno Domini millesimo sexcentesimo guinguagesimo quinto die decima sexta martii. 1) Wieś z sadami nieogrodzonemi, z ogrodami także nieogrodzonemi, przy której iest staw bez młyna, leżący pode wsią, z groblą nienaprawną, y sadzawky bez ryb, zarosłe. 2) W tey że wsi iest budynek, to iest w zrab stojący, nie położony zwirzchu niczym, bez połapu, ani dachu mający y przykrycia żadnego, nie nawieziony y od dołu ziemiey, ani deszczkami y posadką żadną położony, w którym w zrzebie izb dwie y sieni, także iako y izby bez okien, bez pieców, bez drzwi, owo zgoła wzrab nadpsowany od niepogod, za nienakryciem, który de nowo budować potrzeba ze wszystkim. Obora — w tey ani bydła, ani świni, ani żadney rzeczy niemasz, bo też y samey niemasz na mieyscu dworskim, ale chliw na gruncie y siedlisku chłopskim, w którym dwie szkapie, iedna ciemnogniada stara, drugi kusy y siwy, mało co młodszy, które testamentem legował nieboszczyk iegomość xieżdз Ian, dziekan, na zapłacenie czeladzi, aby, one przedawszy, popłacić, które nie wielkiey ceny, bo ledwo po kilku złotych warte; w tym chliwie wół dworski ieden. Na dworzysku pańskim żadnych innych budynków niemasz, krom klatki, w której kiedyś syry chowano, z lasek urobiony, już zgniły. Tamże niedaleko

kuchnia dworska, z chrustu upleciona, która się już powała, niedaleko której był kiedyś dworzec dla pastuchów y gospodyni, na którym jest piekareka z drzewa, która się psować poczęła; przy niej sień z chrustu y komora takż. Tamże blisko była kiedyś łazienka, niedaleko sadzawek, bez sieni, teraz już się obwalała. Przy tym placu stodoła z chrustu, z wrotami, nieczym nie ogrodzona ad extra. Dworzec terazniejszy—ten na placu chłopskim, w chałupie chłopskiej, w którym zastaliśmy po zmarłym nieboszczyku: 1) kokoszy dwadzieścia dwie, 2) kogutów dwa, 3) kapłunów cztery, 4) gęsi troje, 5) gąsiorów dwa, 6) kaczek dwie. Tey wsi poddani: 1) Andrzej Kraiewsky; ten niema ani wołów, ani krowy, tylko łosze małe, które dopiero teraz kupił na chowanie, gdyż nim ieszcze robic nie może; ten siedział przed tym na pułwłoczku; ten na zime posiał robiony woli (sic) dni trzy; 2) drugi Lesko Petrenia; ten ma woła iednego, więcy nic; y ten na pułwłoczku, posiał na zime dni dwa; 3) Paweł Woszczyński; y ten na pułwłoczku, na zimę posiał pułtora dni; ten nie ma bydłęcia żadnego; 4) Semen Charczenia; nie ma y ten ani wołu, ani bydłęcia żadnego, pułwłoczny; posiał na zimie dzień ieden; 5) Misko Naumczyk; y ten niema ani wołu ani bydłęcia żadnego, posiał na zimę czetwertynę iedną; pułwłoczny; 6) Dacko Kumienniczek; y ten nie ma ani wołu, ani bydłęcia żadnego; pułwłoczny; posiał na zimę dzień ieden. 7) Dimitricha Prączycha; ta pułwłoczna, ma woła iednego, krowę y cielicę, koz czworo; ta posiała dwa dni; wdowa. 8) Iwanicha Skrzypczycha, wdowa; ta siedziała na pułwłoczku; że teraz nic niema, nic też na zimę nie siała. Powinności tych chłopów na ten czas: 1) Andrzej robi dni trzy w tydzień y tłułę odprawuie; 2) Lesko robi dni dwa w tydzień y tłułę; 3) Paweł robi dni dwa w tydzień y tłułę; 4) Semen Charczenia—dzień ieden y tłułę; 5) Misko Naumczyk—dzień ieden y tłułę; 6) Dacko Kumieńczyk—dzień y tłułę; 7) Dimitricha—dwa dni y tłułę; 8) Iwanicha Skrzypczycha—dzień ieden y do tłułki powinna. Dań tych chłopow: ci wszyscy, co na pułwłokach siedzą, dawali po mace owsa, Beresteckiej miary, y po pułósma grosza, po kapłunie iednym; wielkonocney zaś dani powinni byli dawać iaiec dziesięć, które sami ż mieli odbierać nazad do siebie y swe kokoszy na nich sadzić, a potym kurczęta do dworu za wysiedzeniem kokoszy od dawać; teraz, że kur nie mają, nie dają też. Krescentia Paszowey: żyta w polu w stożku kop dwadzieścia cztery, w stodole żyta kop dwanaście, hreczky w stodole kop pięćdziesiąt, na dworze stożek hreczky kop dwadzieścia, ale ten legowany testamentem paniey Zofiey Witkowskiej; owsa

na polu w stożku kop dwadzieścia pięć, zwiezonego z pola do stodoły kop trzynaście; ięczmieniska było kop ięcznaście, z którego nabito czwierć iedne, y to ledwie trzecie ziarno, bo wszystko brzyca y zieiska; prosa, — y tego było kop dziewięć, ale nic z niego nie nabito, tylko ziele y brzyca; pszenice kop pułdwanasty, to iest sieiuszky (sic), w której więcej żyta, ledwie dziesiąte ziarno pszenicy, z tey nabito mac dwie». У того инвентаря подпись рукъ словы тими: X. Adam Konstanty Zakrewsky, kusztosz Jarosławsky, kanonik y kaznodzieia Ołycky. Stanislaus Dzierżak, canonicus Ołycensis. Ustnie proszony do podpisu y przy tym będący Kazimierz Stanisławsky. Proszony do podpisu y przy tym będący Roman Hruszwicki. Который же то инвентарь и возного сознане, за поданемъ и прозбою вишьменованыхъ особъ, а за принятиемъ моимъ урядовымъ, до книгъ инешихъ, кгородскихъ, Луцкихъ, есть уписаный.

Книга Луцкая городская, записовая и поточная, № 2175, годъ 1655 и 1656, листъ 260.

III.

Инвентарь села Каменной Горы. 1655 г., Апрѣля 21.

Року тысеча шестсотъ пятьдесятъ пятого, мѣсяца апрѣля двадцетъ первого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцькомъ, передо мною Крыштофомъ Перетятковичемъ, намѣстникомъ замку и буркграбства Луцкого, и книгами инешими, кгородскими, Луцькими, персоналитеръ станувши урожоный панъ Стефанъ Макарский, номине его милости пана Брацлавского, пана своего, для вписаня до книгъ инешихъ кгородскихъ, Луцкихъ, подамъ перъ облятамъ инвентарь маѣтности тогожъ его милости пана Брацлавского, пана своего, дедичное, Каменное Горы названое, кумъ манифестационе, инъ сепарата копна портрета, съ подписомъ руки самого его милости пана Брацлавского, жадаючи, абы принять и до книгъ вписаный былъ; а такъ

я, врьдъ, тотъ инвентаръ до книгъ приймаючи, читалемъ, и такъ се въ собе, писмомъ полскимъ писанный, маєтъ: «Inwentarz Kamiennoy Gury, iako idzie robocizna, tak y podaczki według ustanowy, którą iego-mość podaie do wytrzymania lat trzy mościwemu panu Wespezyanowi Bieniewskiemu. Tak się ma odprawować: napierwszy Michno, u tego włoka, co tylko powinien s pułwłok teraz robić aż do żniwa, a po żniwach iuż ze wszystkiey włoki robić y podaczkę dawać; u tego dwie parze wołów, klacz dwie, krów cztery, oprócz ynszego drobiazku; z tego będzie powinien robić dni sześć, siódmy żonka dzień; podaczki daie złotych dwa groszy trzy,—to czynsz; do tego grzybów sto, czerwcu łyżek dwie, iaiec dwadzieścia, chmielu pułmacy, gęś iedna, kapłunów dwa, przedziwa z włuki powisem dwanaście, żołędź iak się zrodzi,—powinien dać pułmacy z włuki. Suchowerchy y Kostiuł, dwa na włuce; te powinni także z włuki robić dni sześć, siódmy żunka dzień; u tego wołów cztery, krów cztery, czynszu powinien dać złotych dwa y groszy trzy, gęś iedną, kapłunów dwa, iaiec dwadzieścia, grzybów sto, chmielu pułmacy, czerwcu łyżek dwie, przedziwa powisem dwanaście, żołędź także iako z włuki. Tymosz y Kornij, dwa na włuce; s tego powinni służyć dni sześć, siódmy żunka; u tych wołów dwie parze, krów cztery y klacza iedna; z tego czynszu powinien dać złotych dwa y groszy trzy, gęś iedna, kapłunów dwa, iaiec dwadzieścia, grzybów sto, chmielu pułmace, czerwcu łyżek dwie, przedziwa powisem dwanaście, także y żołędź; co temuż Tymoszowi pułwłuki osobno na strelectwo. Czwarty Roman na pułwłuce, u tego wół ieden, krów dwie; s tego powinien służyć dni trzy, czwarty żunka; czynszu powinien dać złoty y groszy trzy, puł gęsi, kapłun ieden, iaiec dziesięć, czerwcu łyżkę, grzybów piędziesiąt, chmielu czwierć, przedziwa powisem sześć, żołędzi czwierć. Piąty Hryc Bryndżuk na pułwłuce, u tego wołów para, krów dwie, s tego powinien służyć dni trzy, czwarty żunka, czynszu powinien dać złoty y groszy trzy, puł gęsi, kapłun ieden, iaiec dziesięć, czerwcu łyżkę, grzybów piędziesiąt, chmielu czwierć, przedziwa powisem sześć, żołędzi czwierć. Szósty Denis, włuka; u tego wołów par dwie, krów cztery; s tego powinien służyć dni sześć, żunka siódmy dzień, czynszu powinien dać złotych dwa groszy trzy, gęś iedna, kapłunów dwa, iaiec dwadzieścia, grzybów sto, czerwcu łyżek dwie, chmielu pułmacy, przedziwa powisem dwanaście, żołędzi pułmacy. Siódmy Łazko, pułwłuki; u tego ieden wół y krowa iedna, ten powinien służyć dni trzy, żunka

dzień czwarty, czynszu powinien dać złoty groszy trzy, pułgęsi, kapłuna, iaiec dziesięć, czerwcu łyżkę, chmielu czwierć, grzybów piędziesiąt, przedziwa powisem sześć, żołędzi czwierć. Ōsmy Paty, u tego włuka, ale teraz tylko s pułwłoki powinien służyć dni trzy, czwarty żunka, aż do snopa, który będzie powinien służyć dni sześć, siódmy żunka dzień; s tego czynszu złotych dwa groszy trzy, gęś iedna, kapłunów dwa, grzybów sto, czerwcu łyżek dwie, chmielu połmacy, iaiec dwadzieścia, przedziwa powisem dwanaście, żołędzi połmacy; u tego wołów par trzy, krow cztery, koń ieden. Dzlewiaty Wasko . . . . . (окончания акта въ книгѣ педостаётъ).

Книга городская Луцкая, записовая, № 2175, годъ 1655 и 1656, листъ 539

IV.

Жалоба отъ имени князя Вацлава Четвертинского на крестьянъ пана Корытинского изъ с. Вашнева, о томъ, что они, арестовавъ его крестьянина, осудили его на смерть. 1659 г., Мая 9.

Року тысеча шестсотъ пятьдесятъ девятого, мѣсяца Мая девятого дня.

На вѣряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною Максымилианомъ Вересчакою, наместникомъ бурграфства и замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими, Луцкими, становъшы очевисто шляхетный панъ Александръ Грыневичъ Олешко, слуга освещеного кнежати его милости Вацлава на Четвертини Четвертенского, пана своего, яко держачого, также яснеосвещеного кнежати его милости Алекъсандра на Острогу и Заславю, воеводича Краковского, яко дедича добръ Серникъ, именемъ, прихилиючись до оноведая листовного и устного, презъ кнежати его милость выжейменованого, пана своего, занощеного, сведчылъ и соленнемъ за-

носилъ протесътационемъ противко всей громаде подданымъ урожного его милости пана Стефана Корытынського, зъ села Вишьнева, которыхъ имена и прозвиска помененому его милости пану Корытынскому суть добре ведомые, о то, ижъ оны, запомневшы суровости права посполитого, милости ближнего своего, и винъ, въ немъ на таковыхъ сурове описаныхъ, подданого кнежатъ ихъ милости вышьменованыхъ, зъ села Серникъ, на имя Борыса, который, рядячысь (sic) уцтиве, рознымъ людомъ и шляхъте, за позволеньемъ кнежати его милости, пана своего заставного, дети свои пры кнежати его милости на услуже, поживеня шукаючи, зоставивъшы, меновите пану Павловн Селаве въ томъ же Вишьневе, а потомъ въ Лейбы жыда въ Луцку служылъ; теды помененая громада року тысеча шестсотъ пятидесятого, мѣсяца марта двадцать девятого дня, подъ часъ торгу, взявши въ господа у помененого Лейбы за шыю посторонками, до коня привязавъшы, оного конми влекли ажъ до Вишьнева, тамъ оного зъ якогось ранъкору и причыны, забили и замордовали, о смерть приправили, и тело въ болото утопили, и шъто колъвекъ пры немъ было, въсе забрали. О которомъ забитю кнежа его милость, панъ заставный, доведавъшысь, но килкакротъ, такъ листовъне, яко и презъ приятеля справедливости реквировалъ у его милости пана Корытынського; теды его милость панъ Корытынський, часъ за часомъ одкладаючи, справедливости не учинилъ, и до того часу чынити не хочеть. Прето протесътанъсь подавающий, такъ противко подданымъ громаде Вишьнева о забите и замордовање тыранское выжейменованого подданого кнежатъ ихъ милости, Борыса, яко и его милости пана Корытынського, пана ихъ, рацоне неучыненя справедливости, сведчытъ и протесътацию, оферуючы протесътантовъ о то правне чынить, салъва маненте шыршее протесътацин, такъ пану дедычному, ути етъ посесори. А на доводъ того ставилъ возного енерала, шляхетного Яна Долъмацкого, который, въ моцъ правдывое релъяцин свое, созналъ, ижъ тыхъ подданныхъ, громаду Вишьневъскую у Федора, войта тамошнього, въ трохъ сотъ талярувъ, въ року тысеча шестсотъ пятидесять девятомъ, мѣсяца Мая дня осмого, съ повинности уряду своего возновъского, маючи пры себе шляхту людей добрыхъ, пана Яна Брзозку и пана Станислава Лекгезу, на местцу урядничомъ тамъ на тотъ часъ будучого, арештътовалъ и прыпоручылъ. И просилъ, абы тая

его протестация, посполу и арештъ, до книгъ принятыя и записаны были, — што отърымалъ.

Книга Луцкая, городская, поточная, № 2500, годъ 1659, листъ 62.

V.

Жалоба отъ имени пана Ольшановскаго на пана Закржевскаго, разогнавшаго своими притѣсненіями всѣхъ крестьянъ изъ находившагося у него въ заставѣ имѣнія Пелза. 1659 г., Мая 17.

Року тисеча шестсотъ пятдесятъ девятого, мѣсяца Мая семнадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною Станиславомъ Лыховѣскимъ, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нинишними, кгородскими, старосѣтинскими, personaliter stanowszy szlachetny pan Jan Rybicki, sługa urodzonego iegomości pana Łukasza Olszanowskiego z Olszanicy, imieniem tegoż iegomości pana swego, protestował się przeciwko urodzonemu iegomości panu Alexandrowi Zakrzewskiemu w takowy sposób: iż pomieniony pan Zakrzewski, wiedząc dobrze, że majątność sioło Pelza, w zastawieniu u iegomości będąca, prędko miała być od pana protestantis, uti legitimo haeredi, eliberowana, bo in termino okupna na święto Najsświętszey Panny gromniczney, roku tysiąc sześćset piędziesiąt piątego, gotow był pan protestantis należyte oddać pieniądze y majątność, ieszcze niespustoszoną, odebrać, ale iegomość pan Zakrzewski, pominowszy słuszności prawa, pieniędzy odbierać y majątności ustąpić nie chciał. Potem ten że pan protestantis, pod czas vocowania sądow grodzkich Łuckich, po zeyściu z tego swiata xięcia iegomości wojewody Krakowskiego, do sądu grodzkiego Krzemienieckiego dał causam occupationis, y tam iegomość pan Zakrzewski stawić nie chciał, że in contumaciam nastąpił dekret; naostatek przez różnych przyjaciół około tego, aby, wzięwszy swoje pieniądze, iegomość pan Zakrzewski majątność Pelz, iako panu dziedzicznemu, panu protestantis,

ustąpił, gdy concurował, po staremu ni nacz pozwolić nie chciał; o czym proceder około tego szerzey wyświadcza. Że tedy, za nieszczęśliwemi czasy w oyczyźnie, trybunał się nie sądził, a pomieniony iegomość pan Zakrzewski, widząc się być na okupie, poddanych Pełzeckich różnemi exactiami y robotami onerował, że ich niemal wszystkich porospędzał, bo co było chałup y poddanych ciągłych piędziesiąt y kilka, to tylko czterech kalik teraz zostało, y ci się od koni y wołów opuścili. Bacząc tedy pan protestantis, że wielką ponosi w conditiei swej dziedzicznej szkodę, y że dla tego iegomość pan Zakrzewski maiętności tej eliberować nie dopuścił, aby ją właśnie dewastował, chcąc to tedy podać pod uwagę sądowi trybunalskiemu, żałośnie, imieniem pana swego, protestował się, prosząc, aby to opowiadanie do xiąg przyjęto y zapisano było,—co otrzymał. U tej protestacyey podpisał ręką temi słowy: Ian Rybiński. Co wszystko dla pamięci do xiąg niniejszych jest zapisano.

Книга Владимирская, городская, записовая, поточная, декретовая, и комдементовая, № 1027, годъ 1659, листъ 174 на оборотъ

VI.

Судебное разслѣдованіе и приговоръ громадскаго суда о воровствѣ крестьяниномъ Васи́ліемъ Городничикомъ у разныхъ лицъ скота и вещей. 1659 г., Августа 2.

Року тисеча шестсотъ пятьдесятъ девятого, мѣсяца Сентебра двадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимѣрскомъ, передо мною Станиславомъ Лыховѣскимъ, буркграбимъ замку Володимѣрскаго, и книгами нынешними, кгородскими, старостинѣскими, stanowszy oczewiście urodzony iegomość pan Ian Sieklicky, extract z xiąg mieyskich Turzyskich, z upisaniem w nim dekretu między instigatorami y gromadą Torhowicką, powodami, a Omelanem Pawłowым synem y Wasylem Horodniczukiem, z przedmieścia Turzyskiego będącemi, pozwanemi, w spra-

wie, w tym dekrete mianowicie wyrażoney, ferowanego, z podpisami rąk pana podstarościego, woyta, burmistrzow y raycow Turzyskich, dla wpisania do xiąg niniejszych, grodzkich, Włodzimirskich, prosząc, aby przyięty y wpisany był, per oblatam podał, tak się w sobie maiący: «Wypis z xiąg mieyskich Turzyskich, roku 1659 die 2 Augusta. Między instigatorami, gromadą, Torhowicką, powodami, z przytomnością pana swego, iegomości pana Iana Saszewskiego, Pawłem krawcem, Iackiem Dawidowiczem, Kuleszem Iwanuszkowiczem, y z ynszemi gromadami, należącemi do parafiey cerkwi Torhowickiey, a Omelanem Pawłowym synem y Wasylem Horodniczukiem, z przedmieścia Turzyskiego, Pirożkami, pozwanemi, oczewiście stawiającemi, z wiązienia przyprowadzonemi, przeciwko którym obwinionym gromada Torhowicka z inszemi czyniła taką propositią, o to: iż ze czwartku na piątek cerkiew Torhowicką wykradziono, w ktorey pokradziony kielich srebrny z ołtarza, patynę srebrną, dyskors y łyżkę, przy tym y rzeczy świeszczenika Torhowickiego y poddanych różnych, dla incursyi żołnierskich w schowaniu będących, poodmykawszy skrzynie y bodnie, wykradli; po ktorym pokradzeniu zaraz zaświża tegoż dnia w piątek rano postrzegszy, yż rzeczy pokradzione cerkiewne y poddanych gromady Torhowickicy, opyt rozny uszynili, gdzie poszczok (sic) od ludzi, ktorzy w polu przy pługach nocowali, wzięwszy, iż w nocy ze czwartku na piątek ludzi drogą Torhowicką iachali, dwóch ich, a to się działo godzin dwie w noc, a potem, z Torhowicka ciż ludzie iadąc, iuż drogą nie iachali, ale manowikami, między żytami, ku Turzysku, z pułnocka iachali, y naiachawszy na czeladź pana Remezowskiego, przy pługach nocuiących, na łaki się udawszy, onych obiachali; z ktorey czeladzi przed gromadą y świeszczenik Torhowicki do Turzyska, o szkodzie swoiey przepytuiąc się, przybiegli, a maiąc podeyrzenie na Omelana Pawłowa syna, z Turzyska rodem będącego, z tey przyczyny, iż w poniedziałek przed tą szkodą z Wasilem Horodniczykiem u świeszczenika Torhowickiego nie wiedzieć dla iakiey przyczyny przyjeżdżali y do cerkwi wszedszy, przeglądaiąc, w cerkwi byli; o ktorych, maiąc podeyrzenie takowe, przepytywali się; gdzie zastawszy tu w Turzysku Wasila Horodniczyka u Howisza żyda w karczmie, o Pawłowym synu, gdzie by był, pytać się poczęli. Tedy on powiedział, iż «dnia wczorayszego», to iest we czwartek, «gorzałkę my pili, ale z południa poszedł do Kluska»; a potem z dalszym pytaniem, dopytali u człowieka, który był z Kluska, na imie Hryca, woźnicy ieymości paniey Ianowey Kluskiey, yż dnia dzisieyszego, to iest w piątek, na świtanu, ten Pawłowicz

z drugim człowiekiem wozem do Kluska iachali; «idźcie do Kluska, nadydziecie ich śpiących teraz u Miska Dudczeniaty; a to się działo z południa, iak wyszedł z Kluska». Z której powieści wzięwszy lepszą wiadomość, do Kluska iachali y tam w tej gospodzie tego Pawłowa syna zastali którego gdy z pozwolenia ieymości paniey Szymonowey Kluskiey, aby się sprawił, wzięwszy do Turzyska, iako poddanego Turzyskiego, prowadzili, aby sobie wywód słuszny dał; tedy go pan Grodecki, zastąpiwszy na drodze, odiał y do siebie wziął, mieniać, yż «to moy zdrayca»; którego zaś potym, za reguizitią woznego y szlachty uczynioną, wydał, którego tu przyprowadzili. A ten Horodniczyk, gdy do zamku, do pana podstarościego wezwany będąc w tenże piątek, w tej sprawie, ieśliby czego wiadom był, aby powiedział, pytany, który, lubo się nie znał, aby miał być wiadom tej szkody, iednakże do rozprawy prawney z Pawłowiczem o tę szkodę, aby się zatrzymał, w zamku za wartą, iako tuteyszy też mieysky przyrozdieniec y poddany, pan podstarości wskazał; tedy on, niewiedzieć z iakiey occasiey, upatrzywszy czas sposobny, ku wieczorowi, z za warty z zamkn przez groblą y przez przedmieście uciekać począł, iakoż by był uciekł, gdyby warta, na gwałt zawoławszy, z ludźmi, do pomocy zbiegliemi, na ogrodach kryjącego się między konopiami, nie poymali. Z których przyczyn, podeyrzanie (o) onych ludziach mając, do więzienia zamkowego dawszy, o sprawiedliwość z onych obudwuch prosili, dając dowody takie, iako tam niżej są opisane. Przy której propositiey y skardze y świadectwach przypowiadali się z różnych wsi klucza Turzyskiego y inszych, uskarżając się na Wasila Horodniczyka o pokradzenie bydeł swoich y fantów różnych w komorach: Semen Szyłowicz z Sielca uskarżał się, że śladem za wołami swemi, które mu pokradziono w nocy, biegnąc do Kluska w tropy, tamże woły iego ieno co do stayni iegomości pana Szymona Kluskiego wprowadzono, tedy on zaraz przybieżał y wołów się swoich wziął, przy których według woli swey zbili onego; na którą skargę, Horodniczyk, tak się sprawuiąc, odpowiadał: iż «nieczego nie iestem winien, ale Sawka Rozka, poddany iegomości pana Szymona Kluskiego, skradszy te woły, do stayni pańskiey przyprowadził y tego człowieka bił, ażem go, przyszedszy, obrocił». Hawryło Pułmacek z Zalesiec na tegoż Wasila Horodniczyka skarżył, że mu wołów dwa ukradszy w nocy, y do poprzysiężenia się onego zabierał na szkody swoje; na co ten Horodniczyk odpowiadając, powiedział: »nie iestem tego przyczyną, ale tylko wiadom tego, bo gdym przyszedł do

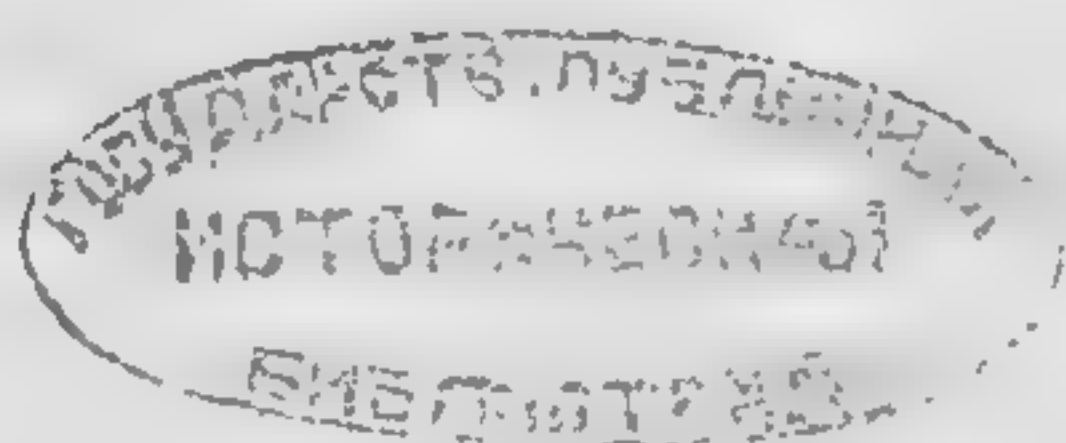
dworu, zastał wołów dwóch, w stayni pańskiej przywiązanych; pytałem się czyie to woły, tedy Iwan Wołoszyn odpowiedział iemu, że on z drugim Wołoszynem, na imie Philipem, obodwa te woły z Zalesiec od Pułmacka przywiedli; które to woły pobite są we dworze pana Szymona Kluskiego». Semen Werchunowicz z Haruszy skarżył się, iż mu ukradziono wołów dwa, iego zamknawszy w chałupie; który gdy się dobył z chałupy, za śladem biegnąc, który ślad był od dwu pieszych a dwóch wierzchowych, y wprowadził ten ślad aż do dworu pana Szymona Kluskiego; Horodniczyk usprawiedliwiał się, że «o tym nie znam y nie wiem, y gotowem przyśiądz na to». Maruszka Makarycha wdowa z Zadyb uskarżała się, że iey woła ukradli Suzka Piczeczka y Horodniczyk z ynszemi, co ona, śladem goniąc, przyprowadziła ślad przez pasiekie do siennika, że wrot nie było, wprowadzili do stayni paniey Szymonowey Kluskiej; od którego wołu zabitego, gdy skóra wysiała na górze, uszy urznęła y za lice przed sądem naszym praesentowała; a Horodniczyk, usprawiedliwiając się, że «w tym nie znam y nie wiem», odpowiedział. Denis Sawiuszczyk z Zadyb skarżył się na Horodniczyka y Piczke, że mu w nocy woła ukradli y do dworu paniey Kluskiej zaprowadzili, którego, w komnacie niedziel dwie karmiąc, potym zabili y na pożytek swóy obrócili; na co sie Horodniczyk usprawiedliwiając, powiedział, że «o tym nie znam y nie wiem». Proc Martynczyk z Wolki Kluskiej, poddany iegomości pana Pawła Hulewicza, uskarżył się na Horodniczyka o wykradzenie komory y wyłupenie skrzyni, w której skrzyni wiele fantów zabranych y rejestrem do xiąg mieyskich podanych, mianował sobie być szkody na złotych sto trzydzieści—więcey albo mniej, których registr takowy: giermak lionśky, falendyszowy, z pasamonem sinim, tołstek siedm, pasów cztery, czynkotor dwie tkanych, a pasów dwa dzianych także czercowych, koszul dwadzieścia y cztery, płatów dwadzieścia y dwa, płutna łokci dwadzieścia y pięć, obrusów dwa, poszwa iedna kużelu, kośa, czapka czerwona falendyszowa, y skrzynie zepsowano; z między których fantów pas czerwony poznał na córce pomienionego Piczki. O które lice gdy się Piczeczka sprawował przed panią swoią, ieymość panią Szymonową Kluską, gdy iegomość pan Hulewicz reguirował sprawiedliwości, odpowiedział, że «ia ten pas mam od Horodniczyka». A Horodniczyk powiedział, że «ia ten pas mam od białągłowy, którąm był w Turzysku obrał». Czego ten Proc dowodząc, dowiódł, iż ten Horodniczyk przenajmował tę białągłowę, żeby się przyznała do tego pasa,

ale ona na żadną rzecz pozwolić nie chciała. Jegomość pan Sieklicky uskarżał się na tego Horodniczyka, iż poddanemu jego, Stefanowi Haycakowi, wołu ukradłszy, na pożytek swoy obrócił, na co się poddany iegomości y do przysięgi się zabierał. Drugi Chaycak, tegoż iegomości poddany, uskarżał się na Horodniczyka o pokradzenie rzeczy różnych w przytworze cerkwi Kluskiej, ten Horodniczyk z Piczką. Tasyca z Wolki Kluskiej na tegoż Horodniczyka y Piczkę skarżyła o ukradzenie kozucha, który byli przedali do Rużyna, odkupiła była na dowod; a oni znowu, postrzegszy to, ukradli go u niej. Stefan Dudka, poddany iegomości pana Łychowskiego, uskarżał, że mu Horodniczyk y Piczka wołów dwóch ukradli, y do przysięgi się zabierał.

Anno 1659, die 28 Iulii. Sąd niniejszy, wysłuchawszy skargi, controversii, dowody stron obudwuch, y on uważywszy, ponieważ z tak wielu skarg, świadectw y dowodów iawnie się pokazuje podejrzenie, tedy sąd niniejszy, przychylając się do prawa pospolitego, uznawszy za rzecz słuszną, aby Wasil Horodniczyk na męki był wydan, z których męk, iako się pokaże, na dalszą decysiją według prawa, na śmierć wskaże. A tym czasem, póki mistrza odszukaia, wszyscy ichmoście, którym się szkoda stała, y tej sprawy popieraia, strażą swoją y żywnością więźniów opatrywać powinni, aby z więzienia nie uszli, abo z głodu nie pomarli. Do którego się decretu ichmość panowie, przyjaciele iako užyci, podpisali się w te słowa: Piotr Micowsky, iako užyty przyjaciel do tej sprawy. Będący przy tym przyjaciel, Stefan Żytomski.

Anno 1659, die 30 Iulii. Confessata Wasilego Horodniczyka, przy nas, z urzędu zesłanych: Omelana Seredowicza, burmistrza, Iwana Kornia, Kyręła Hłodowicza, Andrzeia Popowicza, Hryca Tomilczyka, — raycow, Iwana Iaskię, pisarza, urzędnikach przysięgłych mieyskich Turzyskich, y woznych generałach dwóch wojewodztwa Wołyńskiego, szlachetnych: Prokopa Iurkiewicza, Hrehorego Korszniakowskiego, trzeciego Iuzepha Suprunika, także szlachty, do tej sprawy užytych, szlachetnych panów: Marcina Grabowskiego, na mękach wyznana. Naprzod, gdy był ciągniony, że Hawryłowi Pułmackowi z Zalesiec wołów dwóch Piczka z Wołoszynem, z rozkazywania iegomości pana Szymona Kluskiego, pokradli y do dworu iegomości przyprowadzili. U Denisa Sawiuszczyka, także z Zadyb, wołu iednego Piczechka ukradł y do dworu iegomości pana Szymona Kluskiego przyprowadził. U Semena Werchanowicza, ze wsi Haraszy, wołów dwa ukradł, do

tego się przyznał, że «ia te parę wołów ukradł z czeladnikiem iegomości pana Szymona Kluskiego, Hołowaczem y Piczeczka, y te we dworze ziedli». U Maruszki Makarychi, z Zadyb, iednego woła y krowę żydowską ukradli, y do tego się przyznał, że «ia tego woła z szeladnikiem iegomości pana Wolskiego, Antonowiczem y Piczeczka, ukradli y do dworu ieymości paniey Kluskiey przywiedli». U Semena Szyłowicza z Sielca ukradziono parę wołów; powiedział, że «te te woły Sawka Piczka do dworu iegomości pana Szymona Kluskiego przyprowadził». U Proca Martynczuka wykradziono w komorze skrzynię niemałą różnych fantów; do tego się przyznał, że te fanty Piczeczka pokradszy, ieypości paniey Szymonowey Kluskiey.....(?), powiedział to. A Omelan Zecyk, z Ossey, poddany ieymości paniey Olszewskiej, przyznał to mu w oczy przy nas, szlachcie y woznych będących, iż ieymość pani Kluska z Horodniczykiem tey białey głowie, na którą się oni zabierali na odwod, dawała spodnicę turecką; pieniędzy talerów dwa, żeby przyznała, że ten pas iest iej własny, czego ona przyznać nie chciała, sumnienia swego nie zawodząc. U Stefana Dudczyka, z Kluski, ukradli parę wołów; z tych wołów do iednego przyznał się, że Piczeczka ukradł y do dworu iegomości pana Szymona Kluskiego zaprowadził. W ostatku to generałem zeznał, co się tylko pokazało szkod napisanych, wszystko to we dworze ieymości paniey Szymonowey Kluskiey posiadało, tak woły, iako y fanty. Przy których confessatach wyszpomienieni szlachetni generałowie wojewodstwa Wołyńskiego, także y szlachta, przy których confessatach od stron ukrzywdzonych będąc dla przysłuchania uproszeni, co słyszeliśmy od obwinionego winowaycy przyznaiącego się; a że generałowie pisać nie umięją, tedy tylko my się szlachta podpisuiemy. Których podpisy w te słowa: Marcin Grabowsky. Samuel Wyszpolski. Samuel Kułakowsky. Alexander Ostrowsky. Anno 1659 die 31 Iulii.

Po którym wskazaniu, na męki gdy był wydan, odprawowane nad nim tedy, uważywszy wyznawania na mękach do tych rzeczy y potym, gdy iuż był wezwany do sądu naszego, pytaliśmy go dobrowolnie, ieżeliby to nie z iakiego rankoru albo ze złości zwyszpomienione osoby powoływał, albo czyli nie z strachu, albo okrucieństwa katowskiego—to przyznawał? Czego on nie odmieniaiąc ni w czym mów swoich, approbował, powiedaiąc generałem, że «w czym kolwiek iestem obwiniony, y ci ludzie, których powoływał, tak przed męką, iako y po męce, są winni temu; a to wszystko zostawało we dworze, za żywota nieboszczyka iegomości pana

Szymona Kluskiego, y po śmierci iuz u pozostałej iuz małżonki, paniey Alexandry Żytyńskiego Szymonowej Kluskiej, z iey wiadomością y rozkazaniem wszystko się działo». Tedy my, to wszystko uważwszy, przy zupełnym sądzie nakazujemy, aby strona powodowa, którzy instigowali w szkodach swoich, przy nich onego nieodwłocznie poprzysiągła, iako szkodnika swego; a tego Wasila Horodniczyka wskazujemy na śmierć takową, iako złodzieia, na szubienicę; a instigatorowie powinni na miejsce, do exekuciey naznaczone prowadzić. Przy którym dekreście podpis rąk w te słowa: Piotr Micowsky, iako użyty do tey sprawy. Iako użyty do tey sprawy przyiaciel, Stephan Zyromsky. Stanisław Metelsky, starosta Turzysky. Daniel Olesky, woyt Turzysky. Omelan Seredowicz, burmistrz przysięgły Turzysky. Iwan Kornyj, Kirilo Hłodowicz. Andrzej Popowicz. Hryć Tomilczyc,—raycy. Iwan Iaskiewicz, pisarz. Z których to xiąg mieyskich, Turzyskich, daiemy ten wypis z podpisem ząk tegoż urzędu naszego zamkowego. U tego extractu podpis ręk temi słowy: Stanisław Metelsky, starosta Turzysky. Daniel Olesky, woyt Turzysky. Omelan Seredowicz, burmistrz Turzysky. Imieniem rayców—Iwana, Kornia, Kirila Hłodowicza, Andrzeia Popowicza Mikolińskiego, Hryca Tomilczyka, pisać nie umiejących, podpisuie się Iwan Iackiewicz, pisarz mieysky, Turzysky. Которая то обьяята, за поданемъ очевистымъ и прозбою вишменованого подавающого, а за принятиемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нынешнихъ есть вписана.

Книга Владимирская городская, записовая, поточная, декретовая и кондеминативная, № 1027, годъ 1659, листъ 963 на оборотъ.

VII.

Жалобы Брацлавскаго подкоморія, князя Стефана Святополка-Четвертинскаго, на панію Загоровскую, о нападєніяхъ на его кресъянъ, нанесєніи имъ побоевъ и грабежахъ 1660 г , Марта 6.

Року тысяча шестсотъ шестдесятого, мѣсяца Марца шостого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцькомъ, передо мною, Александромъ зъ Пльинска Пльинскимъ, войскимъ

Черниговскимъ, буркграбимъ замку Луцкого, и книгами нынешними, кгородскими, Луцкими, станувши очевидно урожоный панъ Даниель Никоповичъ, слуга яспеосвецоного кнежати его милости Стефана Святопелка Четвертенского, подкоморого воеводства Браславскаго, именемъ кнежати его милости, папа своего, о побите подданныхъ кнежати его милости зъ села Боровичъ, презъ урожоную ее милость панюю Зофию Вылежыцского Михаловую Загоровскую побитыхъ одныхъ, а другихъ покрывжоныхъ, нижей спецификованыхъ, жалосне противко его милости сведчылъ и протестовалъсе на вышъречоную ее милость панюю Загоровскую о то: ижъ ее милость, маючи въ пямети своей кривды и шкоды, одъ давного часу, ешъче за живота помененого пана малъжонъка своего, недавно зъ того света зошлого, починены, а за поводомъ ее милости сталые, нижей выражоные, и тепертъ, место спокойного захованя въ стане вдовимъ, штобы власне належало, свежо починила кривды и шкоды, такъ кнежати его милости, яко и подданнымъ рознымъ кнежати его милости; а впродъ, за живота небошчыковского, трымаючи презъ аренду маетность Рожыща, зъ прысюлками, а то неподалеку села Рудки, приселъка Любецкого, и будучи повинны воли подданнымъ кнежати его милости пана протестантисъ за державы ихъ милостей того то села Рудки, неслушне презъ ихъ милостей побраные, яко былъ прыателемъ сполнымъ узпалъ, поодавать, не учынившы досыть тому прыателскому выналезкови, але подданныхъ всихъ Рожыскихъ и зъ прыселковъ, также и зъ своее маетности вышъ всломненное, въ одно местце—злучывшы, одныхъ оренжно, яко до бсѣю, а другихъ зъ возами, зъ челядю своею и одъ покрѣвпыхъ набывшы, на жалъ, контемптъ и дисгоноръ кнежати его милости, протестантисъ, часу есеннего, кгда ешче зъ городовъ не спрятано, моцно, кгвалтомъ умыслне а песподеване на дворъ кнежати его милости, пана протестантисъ, въ Рудце будучый, сама ее милость, зъ теми то слугами и подданными, будучи презенсъ, паехала; тамже стырту жыта въ гумне забрать казала, и въ огородахъ, такъ дворскихъ, яко и подданныхъ, ярыны, одные побрали, а другие выдоптали, коппи, быдломъ вытравили, и досыть воли своее, яко ихъ милости замыслили, учыпили, шкодъ немало и кривдъ подданнымъ тамошнымъ, чынячы то на взгарду права посполитого, а контемптъ кнежати его милости, почыпили, и далей его милости безъ увагы, не устаючи кнежати его милости,

пана протестантисъ, до большыхъ приводить жалювъ и шкоды, знову, ку зневадзе права посполитого, а на умыслный контемптъ, жалъ и дисгоноръ, также шкоды пана протестантисъ чынячы, кгда на уро-
чыску, назвапомъ Вязовъне, властномъ кгрунте Боровицкомъ, руду на робо-
ту до рудъ Влодимерецкихъ, пану Янови Напроцкому арендованыхъ, кош-
томъ того жъ пана Напроцкого зъготованую и до Володимерца кнежати его
милости, пана протестантисъ, брать и везти мено, ихъ милости всйхъ
тежъ подданныхъ своихъ зъ селъ Лукова, Навозу и Волки Загоровское,
зъ слугами своими и приспособленными, одныхъ оружию, а другихъ зъ
возами, кгвалтовне наславшы, тую руду всю зготованую побрали и
въ селъ Новозе зложили. Которое то таковое неспокойное суседство и
далеею континууючы, подданого тогожъ кнежати его милости, пана про-
тестантисъ, на име Дмитра, прозвискомъ Чебеника, въ селе Гродцу,
присюлку Боровицкомъ, перёдъ тымъ мешкаючого, дедычного, который
у подданого ихъ милости, въ Волце Загоровской будущого, на име Те-
решка, цорку его за жону прынялъ, и подъ часъ поветра, кгда тотъ
Терешко зъ жоною и детьми вымеръ, выдючи наблизшюю жону свою до
позосталыхъ по ихъ речий, абы се доведала, где се што подело, и
если бы што могла одшукать, послалъ, а ихъ милости, казавшы ее
до себе привести, (речи) ее власны, водлугъ пана Бога и слушности
по родычахъ належачые, будучы потребныя, на свой одобрали пожы-
токъ, до мужа ее не пустили, въ кайданы оковать казали и дотоль
ее вязили и не пустили, ажъ тотъ подданный кнежати его милости,
пана протестантисъ, до жоны прийти и тамъ презъ мусъ въ той Волце
за подданою осести муселъ. А ихъ милости, видючи тое, же добре се
поводить и въ млченью тое все зоставаеть, и не устаючы въ тако-
выхъ кривдахъ и шкодахъ, далее жалъ до жалю и кривду до кривды
выражаючы, злость прычиняючы, кгда и теперъ, часу недавного под-
данныхъ кнежати его милости, пана протестантисъ, зъ села Грузятына,
на име Марка, за ведомостю и позволениемъ ее милости панее Заго-
ровское самое, яко то въ суседстве межы подданными звыкло бывать,
на засевокъ гречкою поля, у подданого Навозского зъ десятины заку-
пилъ, и тое поле зоравши, маць двема гречкою засеялъ и водлугъ
часу часть зкосилъ, а часть еше нескошенная зоставала. и тую гречку
ее милость, хоць была еше невязаная, толко же се была добре зро-
дила, лепей, ипжели у ее милости, привлашчаючы ее себе, мимо вше-

лякую слушность, квалтовне наславши слугъ и подданныхъ своихъ, имены и прозвиски ея милости ведомыхъ, одныхъ арматно, и другихъ зъ возами, ку шкоде немалой того то подданого и зубоженю его, своей выгожаючи потребе, тую гречку, невязаную еше, наславшы, побратъ казала, а некошоную выбить, выдоптать, же се шичого не zostало, рассказала, што водлугъ волп и розказанья ея милости, хоць неслушне, досыть стало. А иншихъ розныхъ немало кривдъ и шкодъ, такъ сами ихъ милости, яко и подданные ихъ милостей, за поводомъ идучи пановъ своихъ, часы розными, въ суседстве таковомъ неспокойномъ будучи, веле начынили, же и выписать паметать се не можетъ, и для жалю не менуютъ се. И теперь свижо, въ року и месяцу, вышъ на акте писаныхъ, дня шостого Феврала, кгда подданные кнежати ея милости, вышъменованные, зъ села Боровичъ, на реце Стыру, которого яко есть кождому навигаця волная, такъ и ловенья рыбъ забороняти се не можетъ никому, хотъ на чужимъ кгрунте, а то на власномъ кгрунте кнежати ея милости, зготовавши полонки на ловенье рыбъ, до домовъ своихъ одошли и на завтрей рыбы ловить мели, о чомъ подданные ея милости паней Загоровской знать дали, а ея милость и въ томъ, такъ же яко и въ Рудце, поступила, сама наехавши, жыто квалтовне побрала и шкодъ начынила, слугъ, бояровъ, челядь дворную и подданныхъ, всехъ немаль маючи зобраныхъ, хотъ одъ Лукова и двору ея милости зъ пулмили, чы не болшей, було, сама на тое приѣстье подданныхъ тыхъ, вышъречоныхъ, выехавшы, то есть противно слушности и належности чекала, и слуги, также подданные, на битье, забиянье, пиливали; и кгда только подданные кнежати ея милости, пана протестантисъ, на урочыско, прозываемое Старое, кгрунтъ кнежати ея милости, пана своего, шичого противного ни одъ кого на себе не сподеваючы, вошли, а преречоные слуги и подданные ея милости, имены и прозвиски ея милости ведомые, за заволяньемъ ея милости припадшы до нихъ, и не допустившы имъ шичого зъ собою мовити, заразъ одны обухами, а другие кийми, безборонныхъ, правомъ посполитымъ обеспечоныхъ, безъ милосердя, нелицостиве, побили, поранили, разовъ не мало шкодливыхъ битыхъ, спухлыхъ, синихъ, по розныхъ члонкахъ тела ихъ позадавали, а другие заледво здоровья свои поунесли; тамъ же одповедъ на здоровья ихъ, обещаючи не жывить, учынили, што заразъ засвежа вознымъ и шляхтою есть обведено. Въ чомъ

кнежа его милости, панъ протестантисъ, жалосный будучи, же власности свое не маєть самъ, а ни подданные его милости, для уставичного такового неспокойного суседства беспечне и волне заживать, не могучы метъ иного способу до целости свое и подданныхъ, любо зъ жалемъ великимъ быть мусить, же до терминовъ правныхъ удать се пришло, которое для теперешнихъ часовъ злыхъ и неприятелей короинныхъ, же на панства его королевское милости зовсюль наступують, борзо упоромъ идуть, и справедливость укривжонимъ затрмиваютъ; однакъ о тое все, што се вышей поменило, кнежати его милости и подданныхъ его милости именемъ, протестансъ соленитеръ протестовавши противко ее милости паней Загоровской, и оферовавши кнежати его милости и подданныхъ о тое правомъ, яко съ права прийдетъ, чынять, а волную мелнорацию тое протестации, была ли бы въ чомъ того потреба, любо учыщеньемъ иное, любо презъ позовъ, албо тежъ и словную декларацию, зоставивши, о приданье возного, шляхетного Семена Пруневича, для огляданья збитыхъ подданныхъ, мене, уряду, просилъ. На которого афектацию пререченого возного придамомъ, который, персоналитеръ передо мною, урядомъ, стоячы, на далшый доводъ побитья сталого подданныхъ, въ моцъ правдивое ~~свое~~ реляции, устне и доброволне тыми созналъ словы: ижъ онъ, зъ приданья моего, урядового, и зъ повинности уряду своего возновского, маючи при себе шляхтичовъ, людей добрыхъ, пана Яна Поликарповского а пана Павла Наперковича, за ужытемъ пана Гелияша Янчынского, слуга кнежати его милости, пана подкоморого Браславского, былъ, въ року нынелнемъ, тисеча шестдесятомъ, мѣсяца Феврала дня девятого, въ селе Боровичахъ, маестности вышреченого кнежати его милости, пана подкоморого Браславского, тамъже впродъ въ мешканью Карпа вышменованого Скобля будучы, на постели лежачого одного засталъ и, за показаньемъ его, разы синокржавые, сродзе спухлые, шкодливые, обухомъ позадаваные, одинъ въ правое плече, а другие по хрыбте, ниже, и по рукахъ, которыхъ переличыть трудно было, не лѣде обаленому заданые, битые, — оглядилъ. У Матня тежъ Скоблика два разы съ тылу головы, шкодливые, битые, шаблею плазомъ заданые, синокржавые, попухлые, сродце, ажъ до крве, попробияные, за показаньемъ одного виделъ. У Васка Скоблика рану одну, въ рогъ головы зъ левое стороны кнемъ ударенныхъ и барзо спухлыхъ, шкодливыхъ, оглядалъ. А у Семена Волтко-

вѣча на руке правой райъ кѣмъ битыхъ, синокржавыхъ, спухлыхъ, кгда се рукою зложылъ, барзо шkodливыхъ, заданыхъ; кгда бы се былъ не зложылъ, певне бы былъ забитый,—виделъ. Которое то зра-
иенье и битье преречоные подданые поведали одъ слугъ и подданныхъ
ее милости пайсе Загоровское, имени и прозвиски ее милости ведо-
мыхъ, при бытности ее милости, за волею и росказанемъ ее милости,
на кгрунте кнежати его милости, прозваномъ Старое, кгда для ловепья
рыбъ на тое езеро и урочыско шли, ещче не ловили, битя тые шкод-
ливые позадаваные, за которыми хороваъ и кавенчыть мусяъ, безъ
набытя поживеня своего, што вышречоный возный правдиве быть со-
зналъ. А протестуючий о принятъе и записанъе такъ протестации
тое, яко и возного реляций, мене, уряду, просилъ,—што, яко въ речи
слушной, отрымалъ.

*Книга Луцкая, городская, поточная, № 2501, годъ 1660, листъ
96 на оборотъ.*

VIII.

Подписка паніи Вильжиной и крестьянина ея Остапковича о пре-
ращеніи нми дѣла о убійствѣ крестьянами пановъ Скарбковъ племян-
ника Остапковича, крестьянина Похабскаго. 1660 г., Апрѣля 3.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятого, месеца Априля третего
днѣ.

На уряде кгородскимъ, въ замку его королевское милости Воло-
димерскимъ, передо мною, Станиславомъ Лыховскимъ, буркграбимъ
замку Володимерского, и книгами нинейшими, старосгинскими, sta-
nowszy oczewiście robotny Jsak Ostapkowicz, poddany urodzoney ie-
mości paniey Reginy z Domaniewa Wilżyney, z przytomnością teyże pa-
niey sŭwoiey, zdrowi będąc na ciele y umyśle, iawnie, ustnie y dobro-
wolnie zeznał: iż co zeznawaiący, z przytomnością pomienionej paniey
swey, intentował actią urodzonym ich mościom panom Danielowi Skarb-

kowi y paniey Theophile z Komarowa Skarbkowey, małżonkom, o zabicie Samuela, Pochabskiego, synowca swego, przez poddanych ich mościów panów Skarbków, małżonków, poddanym ich mościów ze wsi Starogroda, na imie Senkowi Jwanickiemu, woytowiczowi, y Miskowi Harasimczukowi, o stawienie onych przed sąd grodzki Bełzki, na guerelle pro extendendis super illos legum paenis pro gualitate illorum excessus; w którym sędzie pomienieni ich mość panowie Skarbkowie, dosyć czyniąc prawu pospolitemu, pomienionych obwinionych przed sądem stawili, z których ieden, actor necis (sic) pomienionego stryia zeznawaiącego, Senko Jwanicki, jest convictus et ad carceres, per eum summendas ex illo legum paenas, decretum sądu grodzkiego, Bełzkiego, podany, a drugi tymże decretem, to jest Misko Harasymczuk, iako minus reus facti, jest uwolniony; od którego decretu pozwana strona do sądu głównego trybunału koronnego apellowała; za którą appellatią, za nieatentowaniem przez ich mościów panów Skarbków, małżonków, y poddanych ich, in contumaciam infamia y iey publicatia, anno praesenti w trybunale Piotrkowskim, feria quinta post dominicam Laetare quadragesimalem staneła; tedy, za włożeniem się w to ich mościów panów przyaciół do iey mości paniey Wilżyney, za processa prawne, iż we wszystkim staneła się satisfactia, którą się contentuiąc, tedy ze wszystkiego processu w tey sprawie zaszłego, protestacyi, proclamacyi, obdukcyi, praesentacyi, appellacyi, pro sorte poddanych ich mościów panów Skarbków, małżonków, scrutiniey, infamiey, dekretu y ze wszystkich generaliter spraw, w którym kolwiek grodzie po akt y dzień dzisieyszy, na którym kolwiek stopniu zaszłych, ich mościów panów Skarbków, małżonków, y poddanych ich mościów, za dosyć uczynieniem sobie, kwituią, wszystek ten process prawny w tey sprawie, po akt dzisieyszy nayduiący się, kassuią, annihiłuią, żadnego recursu prawnego ieymość pani Wilżyna do wszelakich pretensyi swoich y o zabicie czeladnika mianowanego swego, a pomieniony Jzak Ostapkowicz o głowę synowca swego, nie zostawuiąc, wieczne milczenie wkładaia, tey infamiey y iey publicaticey ich mościom panom Skarbkom, małżonkom, y poddanym ich mościów cassatią za kwitem teraznieyszym w sędzie głównym trybunalskim, koronnym, Lubelskim, otrzymać dopuszczaią; a Senka Jwanickiego a penis legum et illi, także et carceribus in castro Bełzensi detentum, liberum pronunciat,—mocą ninieyszego dobrowolnego zeznania swego. A ieśliby o tę głowę zabitego poddanego panowie Skarbkowie, małżonkowie, turbowani byli, tedy ewinkować ma y

zastępować ieymosć pani Wilżyna z pomienionym Jzakiem Ostapczykiem. I aby to do akt przyięto y zapisano było prosili, co y otrzymali. U tego kwitu podpis ręki temi słowy: Regina Wilżyna ręką swą. Што все для памети до книгъ нынешнихъ есть записано.

*Книга гродская Владимирская, записовая, поточная и декретовая,
годъ 1660, № 1028, листъ 841*

IX.

Жалоба игумена Луцкаго монастыря, Тарасія Прокоповича, на пана Станислана Поплавскаго, утопившаго монастырскаго крестьянина за нежеланіе его жить у Поплавскаго. 1660 г., Апрѣля 24.

Року тисеча шестсотъ шестдесятого, мѣсяца Априля двадцать четвертого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною, Томашемъ Савицкимъ, наместникомъ буркграбства и замку Луцкаго, и книгами пынешними, кгородскими, Луцкими, становшы персоналитеръ велебный въ Богу его милость отецъ Тарасиусъ Прокоповичъ, игумень монастыря брацтва Луцкаго, своимъ и всее братии законное, также уцтывыхъ: Марушки, Мисковое Голозичыковое жоны, и Ивана, сына, Орышки и Палажки, цорокъ помененого Голозичыка, яко своихъ власныхъ дворниковъ, въ дворѣ властномъ монастырскомъ, въ селе Подгайцахъ бубучомъ, именемъ, яко скоро тело затопленное помененого Миска Голозичыка, дворника своего, въ реце Стыре палезеное презъ рыбаковъ тутошныхъ, такъ заразъ сведчылъ етъ инъ тото реферуючысь до протестации своее; днѣ двадцать првого, мѣсяца Кветня, въ року тисеча шестсотъ шестдесятомъ, въ кгороде тутошнемъ запесеное, протестовалсе противко урожопому пану Станиславу Поплавскому, яко принципапалови, также работнымъ Фескови, паробкови дворному, и Васкови Тамошови, купцови, подданнымъ, зъ того села его Подгаецъ, яко ком-

принцыпаломъ и помочникомъ его о то: ижъ помененый панъ Поплавский, яко принципаль съ компринципалами и помочниками своими, не огледаючисе ничого на срокгость права посполитого и вины, въ немъ на таковыхъ описаные, въ року теперешнемъ, тысеча шестсотъ шестдесятомъ, мѣсяца Кветня осмнадцатаго дня, дворника власного протестуючыхъ, на ймя Голозичыка, конемъ и возомъ власнымъ монастырскимъ, зъ речами своими до села Чернчычъ едучого, напавшы оного, ручникомъ его самого, который у пояса мелъ, руки звязавшы обе, въ Стыре, зъ ранкору своего, который мелъ на него, же за нимъ мешкати не хотель, за дворцемъ, подле шубеницы, утопилъ, где рыбаки тутошныя, Луцькие, посродъ нocy сегодняшнее сети на рыбы заруцили, и такъ, место рыбъ, тело утопленное того то дворника вытегнули, которое, заховуючы се въ томъ ведлугъ права посполитого, тутъ, на уряде тутошнемъ, на возе превезшы, презентовали, и возного, для публикацыи того тела утопленного оффицйозе аффектовали, котораго я, урядъ, возного, шляхетного Яна Долмацкого, прыдалемъ; который, маючы при собе шляхту, пана Андрея Крзывицкого а пана Крыштофа Бобрыковского, року, месяца и дня, вышей на акте написаныхъ, а зъ повинности уряду своего, и зъ прыданя моего урядового, тое тело, вышменованое, утопленное, и презъ рыбаковъ тутошныхъ, Луцькихъ въ Стыре зналезеное, руки обе ручникомъ звязаныя виделъ и огледалъ и оное на местцахъ звычайныхъ такъ въ замку околномъ, вышшомъ Луцькомъ, въ месте и на рынку, яко и пры погребѣ въ монастыре брацькомъ Луцькомъ, ижъ есть тое тело Миска Голозичыка, утопленное въ Стыре презъ пана Станислава Поплавского, принципала, и его компринципаловъ и помочниковъ, въ протестации першей выражоныхъ, способомъ въ той же протестации описанымъ, сталое, одволамъ, публиковалъ, и всимъ до ведомости привель и объяснилъ; о чомъ тую реляцию свою правдивую, корамъ актисъ либере признавшы, просилъ, абы она, за прынятиемъ моимъ урядовымъ, до книгъ принята и записана была, — што отрымалъ.

Книга Луцкая, городская, поточная, № 2501, годъ 1660, листъ 240.

Х.

Приговоръ къ инфаміи пана Адама Красицкаго за наѣздъ на имѣнія Казимира Красицкаго и учиненныя тамъ насилія грабежи и убійство. 1662 г., Января 14.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ второго, месеца Января. чотырнадцатого дня.

На рочкахъ судовыхъ, кгродскихъ, Володимерскихъ, отъ дня дванадцатого, месеца и року теперъ идучыхъ, выжей на акте менованыхъ, припадыхъ и судовне отправоватись зачатыхъ, przed nami Baltazarem z Raiu Raieckim, podstarościm, a Janom Kudewiczem Kopczyńskim, sędzią, urzędnikami sądowemi, grodzkiemi, Włodzimirskimi, przytoczyła się sprawa z rejestru sądowego, za przywołaniem woznego, — szlachetnego Jwana Czaczuka, między instygatorem sądowym y iego delatorami — wielmożnemi ich mościami: iego mością panem Kazimierzem z Siecina Krasickim, hrabią na Krasieczynie y Dubiecku, y iey mością panią Barbarą Naruszcwiczówną Kazimirzową, małżonkami, powodową stroną, a wielmożnemi: iego mością panem Adamem Krasickim y panią Izabellą na Malinie Adamową Krasicką, małżonkami, y innemi, w pozwie niżej inserowanym mianowanemi, osobami, pozwanemi, za pozwem grodzkim Włodzimirskim, od powodów po pozwanych na roczki teraznieysze w sprawie niżej mianowaney wydanym. Tedy postanowiwszy się oczewiście u sądu ninieyszego powodowa strona, pozwanych, iż się za potrzykrotnym woznego, wyżej mianowanego, przywoływaniem nie odezwali, do prawa nie stali y o nie-staniu swoim żadney wiadomości sądowi ninieyszemu y stronie powodowej nie dali, — onych, iako niestałych y права pospolitego nieposłusznych, z dopuszczenia sądowego na upad w zysku win prawnych ich mościów panów Krasickich, małżonków, y osoby stanu szlacheckiego, to iest w winie infamiey, względem wiolentyi, w pozwie mianowanych, przez nich popełnionych, względem zabrania rzeczy y poczynienia szkod, w winie wieczney banitiei, względem niedosić uczynienia contractowi działowemu, w nagrodzeniu szkod y zapłaceniu długów przez powodów pozwanych creditorom zapłaconych, y expens podiętych, in instanti, pod winą banitiei; a zaś plebeos, w pozwie mianowanych, — w winie infamiey y win gar-

łowych, z odesłaniem na wskazanie y publikowanie ich do sądu głównego trybunału koronnego Lubelskiego, z wolnym iednak tey sprawy do zwykłej godziny aresztem,—wzdał na pozew, w te słowa pisany: «Daniel na Nieświczu Stępkowski, Kasztelan Bracławski, starosta Włodzimirski. Wielmożnym ich mościom panom: Adamowi Krasickiemu y paniey Izabelli na Malinie Adamowey Krasickiey, która do wszystkich niżej mianowanych excessów et ad inferendas wiolentias cale mieszkaiące powodką iesteś, z małżonkiem swym, iako samym princypałem, także szlachetnym: Andrzejowi Komarowskiemu, Maciowi Kosickiemu, Ianowi Siecińskiemu, directorom ludzi niżej mianowanych, wam, Sieciński, zabójce kowala Koszyrskiego, y Borkowskiemu, alias Bakawskiemu, także Makarewiczowi y Saganowskiemu, pomocnikom, tegoż zabójstwa dopomagaiącym: Boldykowskiemu, Bankowskiemu, Rybińskiemu, Żakowskiemu, Kozłowskiemu, czeladnikowi Kozłowskiego, Woyciechowi Kozubowskiemu, Zarzewskiemu Stanisławowi y Iędrzejewskiemu, Iaszewskiemu, także tatarom z pod chorągwie Samuela Solimanowicza, commendantowi nieiakiemu Chrapickiemu, taboru iego—Konpackiemu, Alexandrowi Chrapickiemu, bratu iego, Adamowi, Szabanasi, Adamowiczowi, Moszkowiczowi, Abrahamasi, Weliczkowi y innum tatarom, waszmości, panie Krasicki, y tobie, Solimanowiczu, po imionach y przezwiskach lepiej wiadomym y znaiomym, których imiona y przezwiska w tym pozwie mieć chcemy, niewiernemu Berkowi Danilewiczowi, synowi iego niewiernemu Holikowi z Sanówki, iako poradcy do pożytków z naiazdów obiecanych, uczciwym y roboczym: Horcie, Draganowi, Nesterykowi, Demkowi Kuszniierzowi, Demkowi Antonowiczowi, Dmitrowi Denisewiczowi, Wanisowiczom: Waśkowi, Semenowi, Chwedorowi Hubarewiczowi, Filipowi Kackiewiczowi, Kondratowi Bartnikowiczowi, Feskowi piwnikowi, Hrycowi Iuszkiewiczowi, Iachimowi kowalewi, Swirydowi, synowi iego, Mieleszczukowi, Iarmołowi, Iuchymowi y Iędrzeiowi Skrzypczycom, Kirykowi Selechowi, Krokosowi, winnikowi, Chwedkowi y Ostapowi Lachowiczowi, Nestorowi, Łaurynowi. Hunczykowi, bednarzowi, Hunce szewcowi y Sebastyanowi, synowi iego, Ławrynowi, Leskowi pastuchowi, piwowarowi Stelmachowi, Szpitalczukowi, Iaśkowi Kotykowi, Łaurynowi piwowarowi, Iackowi y Hauryłowi, Iaśkowi, Omelanowi, tkaczowi, Nesterowi, Omelanowi Niemkowiczowi, Sidorowi, Martynowi Baikowiczowi, Iozawikowi y Iędrzeiowi Zaiącowi, Chomie Panaskowi, kucharzowi, draganowi Rudowasemu z Mikitą, Lisztwanowi, Kaskowi, Łu-

kaszowi Kundowiczowi, Hawryłowi, Iaskowi Kabaczykowi, Denisowi, Kondratowi Okaczowi, ogrodnikowi, Tymoszowi Salowiczowi, Terencowi y zięciowi iego, Kuryłowi Krażkowskiemu, z Rokitnice haydukowi, trębaczowi, Hrycowi Kotlanczynemu, Iaskowi Kupiczowi, Truszowi, Pawlukowi Iuskowemu, kowalowi, Sidorowi wóytowi, Kupiczowi y synom iego: Kondratowi, Chwedkowi y Martynowi, Małoszowi, Iwanowi Daniszewcycowi, Romanowi Milutyczowi, Ihnatowi Mielnikowi, Iackowi, Piotrowi Szpusitowi, Pawłowi Mielnikowiczowi, Mielechowi y Ianowi Dacowi, Charewiczowi, Sidorowi bednarzowi, Denisowi, Nesterykowi, Krotowi, Panasowi, Olechwyrykowi, Matfeiowi, Andruszkowi, Kondratowi Philipowiczowi, Kirykowi, Matfeiowi Charewiczowi, Bułamie, Iarmonowi Charewiczowi, Połaianowi Charewiczowi, Pasiowi Charewiczowi, Iarmołowi Charewiczowi, Lemżunowi, Borysowi, synowi, Mikitynemu, Matwieiowi Nurkowi, Kolkowi Niewodniczemu, Iwancowi Szandorowi, Kyryłowi Ładkowiczowi, Krynkowi, Saciowi, Harasymowi Dziesiątnikowi, mielnikowi, woznemu Sydorowi Kaczenemu, Matwieiowi Kapuście, Cynkowi, Chwedkowi krawcowi, atamanowi, niewodniczemu, popowi, ptasznikowi y innym poddanym y chłopom, parobkom, których było do siedmiu set, z muszkietami y różnym orężem, do woyny należącym, ze wsi Hłucsy, Borek, Niemira gromady, skutkiem samym wołą y rozkazanie panów swoich y excessa niżej mianowane pełniacym, z osoby y z dobr waszych wszelakich, leżących, ruchomych y summ pieniężnych, zwierzchnością iego królewskiey mości a władzą moią starościńską przykazuie: abyście waszmość, przed sądem moim grodzkim Włodzimirskim, na roczkach grodzkich, Włodzimirskich, w roku blisko przyszedł, tysiąc szesćset szesćdziesiąt włórego, miesiąca Ianuarii dwunastego dnia, do sądenia przypadających, sami oblicznie y zawicie staneli, na instancją instygatora sądowego y iego delatorów, wielwożnych ich mościów: iego mości pana Kazimierza z Siecina Krasickiego, hrabi na Krasieczynie y Dubiecku, powodów, którzy iego mość pan Kazimierz Krasicki sam przez się, a iey mość pani Kazimirzowa Krasicka, iako skoro z więzienia iest uwolniona, z przytomnością iego mości pana małżonka swego, in quantum assistentia maritalis de iure necessaria est, waszmości, panie Adamie Krasicki, samego przez się, a waszmości, pani Adamowa Krasicka, z przytomnością pana małżonka waszmościnego, także boiarowie y poddani wyż rzeczeni, z przytomnością tychże panów waszych, a którzy przytomności nie potrzebuiecie—samych przez się, przychylając się

do protestaciey swoich, tak świeższych iako y dawniejszych, y one pozwem-melioruiąc, w grodzie moim Włodzimirskim zanesionych, pozywają o to: iż waszmość, panowie Krasiecy, małżonkowie, z ludźmi wyż mianowanemi, ochotę swą do wszelakich excessów waszmościom obiecuiącemi, przepomniawszy prawa pospolitego y win w nim contra violentes invasiones bonorum alienorum et obsanguinolatores domów szlacheckich rigide opisanych w prawie pospolitym, nie tylko na substantią, ale y na same zdrowie protestuiących iawnie nastąpili; iakoż roku terazniejszego, tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego, dnia dwunastegn Februaris, z Podgórza iadąc, przyiachawszy do miasteczka Koszara y dwora tam będącego, animo deliberato invadendi, powodów intentią y umysłem uważnym chcąc naiachać y naść na dom powodów, do miasteczka Koszarza y dworu, tam będącego, przyiechaliście waszmość, gdzie pochwałkę przeciwko statutowi województwa Wołyńskiego uczyniwszy, a iawnie y rozmyślnie, a obiecawszy na karku powodowi usieść, nie mając sposobności do wykonania zamysłu swego, odpowiedzieliście waszmość na majątność y zdrowie powodów; a nie contentuiąc się też temi przechwałkami y opowiedaniem na zdrowie protestuiących, ukontemptowaniem y dishonorowaniem w domu iego własnym, a nie widziawszy sposobności do wykonania umysłu y naiazdu, ale raczey rano wiiąc przedsięwzięty umysł swój, odiechawczy z miasteczka Koszarza w niemałej kupie ludzi, przy boku swoim będącey, na dobra wieś Worokoml y Załozie, prawu protestuiących podległe, tatarów do siebie na oppressią protestantów z pod chorągwie pana Sulimanowicza zaciągawszy, guerico modo instructa, nec trybem wojskowym, in armis et cum armis, in absentia protestantis, naiachali, nie uważaiąc żadney słuszności, nie respectuiąc na to, żeście waszmość na dział Koszyrski, powodowi należący, różne ciężary z osoby swojej pozaciągali, y, co powodowej stronie należy według contractu, nie oddaiecie, iako to na terminie będzie prawnie dowiedziono; a przecie waszmość, nie oddawszy tego, co creditorom waszeciów powodowa strona zapłaciła, y co onym za waszeciów na Starym Koszarze, na Damenszczyźnie, na Krahelu, na dziele waszmościów Hłuskim, satisfactio y inraturę strona powodowa zostawiła, przecie waszmość, nie pamiętaiąc na to y na inne powodów expensy, za sie wydane, iako około dnia ośmnastego Septembris na wyżej pomieniono majątność Worokoml y Zalogie naiachawszy, przy naiachaniu gwałtownym chłopów do gromady zwoławszy, aby waszmości y iey mości, paniey mał-

żonce waszmościney poddaństwo oddali, przykazywałś onym, do tego biciem y razami siniemi y krwawemi przymuszałeś, a potym, małżonkę swą w tey wsi dla continuowania gwałtów zostawiwszy, sam do Hłuszy odiachałeś, która, po oddiezdzie waszmości, deposita powodów, przyiacioł y sług ich w sequester swój wzięła u odebrała nie sobie, ale pomow (sic) od przyiacioł y sług poufanie, stróżów, którzy tam deposita w zawiadywaniu swym mieli, przez sługi swe krwawiła, gumna tak dworne, iako y chłopskie y sług protestujących, młóciła, czynsze, miody y podatki wybierała; a tak majątność spustoszywszy, odiachała z ludźmi różnemi y z tatarami wyżey mianowanemi. Którzy zaś potym dnia dwudziestego pierwszego Februaris, roku teraznieyszego, z Hłuszy wysłani na gościniec, w Załaziu do Cyra idący, którym gościńcem z miasteczka Koszarza y z Załasia do majątności protestujących, wsi Cyra, rzeczy ruchome, ochędostwa, obicie różne, srebro stołowe—w skrzyniach zamknione, także sprawy różne, w szkatułach będące y rzeczy panny chorążanki y paniey Swiderskiej wieźli, stada bydła, konie przy wozach pędzili na zimowłą,—pomienieni tatarowie dragani, iedni z Hłuszy, a drudzy ze wsi Worokomla y Załaza wypadszy, huk y krzyk hostili modo uczyniwszy, circum circa wozy otoczywszy, draganów, przy rzeczach będących, na dobrowolnym gościńcu pod Cerem, iuż za drogą, która idzie z Borek ku Bychowu, siekąc y białc, o czym obdukcyja szyrzey świadczy,—wszystkie rzeczy, w skrzyniach na wozach będące, bydła, konie protestujących y sług, na zimowisko prowadzone, które rzeczy osobnym registrem specyfikowane qędą, także miody przasne, sieci zwierzące, niewody, obrazy różne do obiiania y prawdziwe conterfecty rodziców powoda, xięcia iego mości Adama Alexandra Sanguszka, niegdy wojewody Wołyńskiego, violento modo zabrawszy, do Hłuszy, majątności ich mościów, panowie Krasiccy zaprowadzili. Nie contentuiąc się tym ieszcze wasz mość, panowie Krasiccy, małżonkowie, w tydzień potym, trzydziestego Septembra, do dalszych violentii et ad inferendas in iurias udali się, iakoż tychże sług, tatarów, czeladzi, draganów na wieś Załazie, prawu protestujących służące, y dwor tam będący nasławszy, tak w samym dworze, iako y we wsi, szkod wiele w zbożach y w bydłach, trybem wojskowym tam zostaiąc, naczyniwszy, onym ustąpić kazaliście. Po którym naieździe y ustąpieniu ludzi waszeciów, renovando waszmość violentias et invasiones, gromady ze wsiów Hłuszy, Borek y Niemiera, nie uważaiąc małości lat ludzi, ile ich w domu starszych

y młodszych było, a kto kolwiek do szturmu posłużyć mógł, ile ich tylko w domu było, na głowę zbiwszy, z temiż tatarami y sługami swemi y czeladzią, draganią, w niedzielę, gdy wszyscy ludzie do cerkwie Worokomskiej z Załazia, die wtórego miesiąca Octombra anno praesentis, rozeszli się, ci zaś miasto nabożeństwa na mordy, zabójstwa y na złupienia do ostatku majątności Worokomla, także na oppressyą samey iey mości paniey Krasickiey nasłali; którzy nasłańcy, udawszy się do instrumentów szturmowych, gdy sług y stróżów powodów dobrowolnie dworu poddać nie chcieli, do palenia folwarku y gumna zamknionego, tycze ze smołą po końcach mając, do ognia przysposobione, przy wozach, do szturmu przystąpili, y przez szturm dwór powodów wzięwszy, ludzi niemało poraniwszy y pokaleczywszy, mianowicie: Martynowi ran trzy z nosacza starego w głowę zadali; drugiemu, Filipowi Duczkowi, ran na plecach szerokich y głębokich dwie, a trzecią nad czołem w głowę; iednego, na imie Chysia, kowala Koszyrskiego, rany mu sam Sieciński pozadawawszy, w stodole folwarkowej tenże sam, gdy popa potrzebował, dorzuć kazał przez gardziel, a ostatek ciała ściętego, bez wszelakiego około chrześcijańskiego pogrzebu postątku, w ziemię zakopawszy, znak grobu tracąc—ogień na tym miejscu nałożyli, a potem wykopawszy, uchodząc obdukcyi y proclamatyey ciała, te ciało czyli utopili, czyli spalili; przy którym opanowaniu dworu Worokomla y Załazia przez szturm, wpadszy do izby, samę małżonkę powoda w oney zastawszy z białemi głowami stanu szlacheckiego, przy niey będącemi, słowami uszczypliwemi zdishonorowawszy, y komory poodbiawszy, cokolwiek do obrony powodów należało—palili, cokolwiek było rzeczy ruchomych y w ochędostwie, także y w szpiechlerzach żywności y legumina pozabierawszy, samę małżonkę powoda in obsidione mając, do młocenia gumien dwornych y chłopskich rzuciwszy się, wszystkie zboża do Hłuszy wywoziliście waszmość, a małżonkę protestuiącego w ciężkim więzieniu y osoby stanu szlacheckiego, przy niay będące, victualia wszelkie odebrawszy, głodem y mrozem morzyliście, w chorobę ciężką one z przestachu wprowadziwszy, trapiłiście, aditum do niey y od niey broniliście et e carceribus eliberować obsidendo nie chcieli, życząc sobie, aby ona, sprzykrzywszy sobie obsessią, majątność y siebie waszmościom poddała; także woznego, szlachetnego Iana Kozakowskiego, gdy dla aresztowania sług, czeladzi, tatarów, draganów y poddanych, naiezników na wyż rzeczne dobra, do wsi Hłuszy, majątności waszmościów, iezdził, więzieniem

onego trapiliście, o czym protestacie, eo nomine na waszmości zanesione, szyrzey w sobie obmawiaią, także obductie, relacie y areszta woznych. Przez który takowy swoy postępek waszmość, panowie Krasiccy, małżonkowie, z pomocnikami swemi, ratione violentiarum, invasionum, obsanguinolentionis domus nobilis, illatarum violentiarum, posieczenie draganów, zabicie iednego z nich circa invasionem, także o ciężkie więzienie małżonki delatora y osob szlacheckich, przy niey będących, także więzienie woznego wyźrzeczonego, na urzędzie circa arestum z przydania urzędowego zostaiącego, winy prawne pro gualitate sui excessus, a względem zabrania rzeczy na gościńcu Czyrskim na pięćdziesiąt tysięcy złotych polskich, salva melioratione iuxta ieżeli może być in restitutionem onych, względem szkod przy naiazdach w dobrach pomienionych, których sobie na dziesięć tysięcy poczynionych być mienia, in refusionem onych, także względem sprzeciwienia się contractowi działowemu modo praemisso, et in recompensam szkod, które ztąd ponieśli, y długów creditorom waszmościów y expens wydanych, które in termino specificabuntur, popadliście. Przeto powodowie, zostawiwszy salvam actionem in causa deducendi scrutinii za inszym pozwem, teraz do przysłuchania się win prawnych secundum gualitatem excessus y dekretowi, iaki w tey sprawie ratione omnium praemissorum ferowany będzie, delatorowie waszmościów na termin wyźznaczony pozywaią. Przeto abyście waszmość staneli y we wszystkim, stronie powodowey sądownie odpowiadaiąc, skutecznie się usprawiedliwili. Pisan w zamku Włodzimirskim, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Decembra dziewiątego dnia.» Którego wzdania iż pozwani, będąc o godzinie zwykley aresztowey do aresztu tey sprawy przez woznego wyźzey mianowanego przywoływani, oney ani sami przez siebie, ani przez umocowanego swego nie aresztowali, aresztować y stronie powodowey usprawiedliwić się nie chcieli,—zaczym powodowa strona na nich, iako niestałych y prawa pospolitego nieposłusznych, dalszego w tey sprawie postępku prawnego prosiła y domowiała się. Przeto sąd ninieyszy, grodzki, Włodzimirski, za niestaniem pozwanych, a za domowieniem się y prawnymi postępkami strony powodowey, przychylaiąc się w tym do prawa pospolitego, w dalszym tey sprawy postępku prawnym, w sposob zysku, według pozwu, na iednych pozwanych, to iest ich mościach panach Krasickich, małżonkach, y osobach stanu szlacheckiego, winy prawne, to iest winę infamiey, super plebeis także winy prawne, winę infamiey y winy

garłowe, za uczynki przez nich popełnione, w pozwie mianowane, na osoby ich ściągające się, powodowej stronie otrzymywać dopuszcza nihilominus; tenże sąd nakazuje, aby pozwani ich mość panowie Krasiecy, małżonkowie, rzeczy, na gościńcu Czyrskim zabrane, na pięćdziesiąt tysięcy złotych polskich otaxowane, y szkody, przy naiezdzie gwałtownym w dobrach, w pozwie mianowanych, na dziesięć tysięcy złotych polskich poczynione, wszystkie sprzęty y zbiory domowe zabrane, pod winą wieczney baniciey, względem zaś niedosyć uczynienia kontraktowi działowemu, także szkody y długi przez powodów creditorom pozwanych zapłacone, y expensa wszystkie, które się ieno prawdziwe pokażą, pod winą baniciey, in instanti powodowej stronie przed sądem ninieyszym oddali y zapłacili. Któremu decretowi iż się pozwani sprzeciwili y onemu dosyć nie uczynili, tedy sąd ninieyszy grodzki, Włodzimierski, tak na wskazanie winy infamiey, win garłowych, iako y win banicyi na pozwanych, wyżej mianowanych, tę sprawę do sągu głównego trybunału koronnego Lubelskiego, między sprawy conserwatnie Kiiowskiego, Wołyńskiego, Bracławskiego y Czernichowskiego województw, naypierwiey po akcie tego dekretu y po wyściu sześciu niedziel do sądziena przypadające y sądzące się, odsyła, y termin za przypozwem od powodów po pozwanych do tego dekretu wydanym składa y zachowuje. Што все для памети до книгъ нинешънихъ, кгородскихъ, Володимерскихъ есть записано.

Книга гродская, Владимирская, декретовая, годъ 1662, № 1051; листъ 7.

XI.

Жалоба капитана Ценевича о крестьянскомъ бунтѣ въ селѣ Сельцѣ противъ остановившагося тамъ отряда войскъ.—Донесеніе вознаго объ осмотрѣ избитаго солдата изъ того же отряда. 1663 г., Февраля 13.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ третего, месеца Февъря тринадцатого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володи-

мерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышъпольскимъ, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нынешними, кгородскими, старостицкими, stanawszy oczewiście urodzony iego mość pan Benedykt Ceniewicz, kapitan regimentu pieszego wielmożnego iego mości pana Alexandra Lubomirskiego, koniuszego koronnego, stawił na urzędzie żołdata Stanisława Stepphańskiego z pod chorągwie iego mości pana maiora tegoż regimentu iego mości pana Jana Guldyna, kiimi zbitego, zekrwawionego, prosząc mnie, urzędu, o przydanie woznego na oglądanie razów sinich, krwawych, spuchych, pomienionemu Stanisławowi Stepphańskiemu, żołdatowi, które razy chłopci we wsi Sielcu, bunt na żołnierzow y chorągwie dwie, dnia iedenastego Februarii, anni praesentis, noclegiem stojące, podniosszy, kiimi pomienionego żołdata zabić chcieli. Jakoż ia, urząd, czyniąc dosyć prawu pospolitemu y affectatiey comparentis, woznego urzędowego, szlachetnego Stephana Jaskułka, przydałem; który, z przydania urzędowego, u pomienionego Stepphańskiego, żołdata, naprzód raz kiiovy przebiły, spuchły, nad czołem lewey strony. a zaś na żebrach także u prawey strony razow sinich, krwawych, kiiowych kilka, które razy krwawe mianował sobie być zadane na noclegu we wsi Sielcu, za podniesieniem buntu chłopskiego na chorągwie, które noclegiem staneli. A pomieniony iego mość pan Benedykt Ceniewicz, kapitan regimentu iego mości pana koniuszego koronnego, o takowy bunt chłopów ofiarował się w sądzie należnym z iey mością panią Sawicką, panią tych poddanych, prawnie sobie postąpić. J prosili comparentes, aby to actis connotatum było, co y otrzymali. U tey protestatiey podpis rak temi słowy: Benedykt Ceniewicz, kapitan iego królewskiej mości; Stephan Jaskułt, wozny. Што все для памяти до книгъ нынешнихъ есть записано.

Книга городская, Владимирская, записовая, поточная и декретовая, годъ 1663, № 1032, листъ 52 на оборотъ.

ХІІ.

Инвентарь села Ворокомля, составленный въ 1651 г., съ подробнымъ исчисленіемъ крестьянскихъ платежей. 1663 г., Мая 1.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ третего, месеца Мая першого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышъпольскимъ, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нинешними, кгородскими, старостинскими, становши очевисте урожопый панъ Кгабриель Вилярский, инвентарь списанный подданныхъ въ селе Ворокомлю, урожопному пану Шимопови Бачевскому, черезъ жида Моша Ильяшевича, арендара Ворокомского, зъ росказаня княжати его милости, поданный, для вписаня до книгъ нинешнихъ, просячи, абы принятый и вписанный былъ, перъ облятамъ подалъ, такъ ся въ собе маючий: «Inwentarz podania podanych we wsi Worokomlu urodzonemu panu Szymonowi Baczewskiemu, przez Moszka Iliaszewisza, żyda, arendarza Worokomskiego, z rozkazania xążęcia iego mości, dnia piątego spisany, roku tysiąc sześćset pięćdziesiąt pierwszego. 1) Maxim Ocharewicz, trzyma czwartą część (oyczyzny) Radowskiey, z której płaci: miodu wiązowiec półtrzeci y cwierć wiązowicy, albo pieniądźmi złotych 5 y groszy 15; czynszu: groszy dwa, pieniądzy siedm y cwierć pieniądza; to z tego chłopа przyiemszczyzna. Tenże trzyma czwartą część oyczyzny Sablaiewic, z której ptaci: miodu wiązowiec półtrzeci y cwierć wiązowicy, albo pieniąдźmi złotych pięć y groszy piętnaście; czynszu groszy dwa, pieniąдzy siedm y cwierć pieniąдza, źmeń miodu albo groszy półósma; podymnego groszy półósma; ostupowszczyzny groszy pięć; podymnego królewskiego groszy półtrzecia, konopiey garści pięć albo groszy sześć y pieniąдzy два; spisnego grosz, pieniąдzy два, powiesmo lnu; z dymu: miarka owsa, kur troie, iaiec dziesięć, woz siana, lnu powiesm dziesięć, kapłunów trzy, półgęsi, chmielu maca albo ztoły,—uczyni samych pieniąдzy z tey półoyczyzny złotych trzynaście y groszy pięć, pieniąдzy sześć y półtrzecia; ten ma chłop wołów pare. 2) Łuc Ocharewicz, trzyma czwartą część oyczyzny Synharowskiey, z której płaci: miodu

wiązowie półtrzeci y czwierć wiązowicy, albo złotych 5, groszy 15; czynszu: groszy dwa, pieniędzy siedm y czwierć pieniądza, żmeń miodu albo groszy półósma; podymnego groszy półósma; ostupszczyzny groszy 5; podymnego królewskiego: groszy półtrzecia, konopi garści 5, albo groszy sześć y pieniędzy dwa; spisnego: grosz y pieniędzy dwa, przedziwa lnu powieśmo; z dymu: miarka owsa, kur troie, iaiec dziesięć, woz siana, maca chmielu albo złoty, lnu powiesm pięć, kapłunów półtora, gęsi czwierć; —przychodzi sie od tego chłopa pieniędzy: złotych siedm, groszy siedmnaście, pieniędzy siedm y czwierć; ma wołów pare. 3) Mikita He-talik trzyma czwierć oyczyzny Raskowskiej przez trochi, z tego płaci: miodu wiązowie półtrzeci przez trochi, albo złotych cztery y groszy dwadzieścia y sześć, szelągów dwa; czynsz: groszy półtrzecia, żmeń miodu albo groszy półósma; podymnego groszy półósma; ostupszczyzny groszy pięć; podymnego królewskiego groszy półtrzecia, konopi garści pięć, albo groszy sześć y pieniędzy dwa; spisnego grosz y pieniędzy dwa, powiesmo lnu; z dymu: miarka owsa, kur 3, iaiec dziesięć, wóz siana, maca chmielu albo złoty, lnu powiesm pięć, kapłunów półtora, gęsi czwierć:—przychodzi sie od tego chłopa pieniędzy: złotych sześć, groszy dwadzieścia dziewięć; ma pare wołów. 4) Ławryn Lithwin trzyma czwierć oyczyzny Sucińskiej y Kuzenczyzny część; płaci: miodu wiązowie półczwarty y czwierć, albo złotych półósma, żmeń miodu albo groszy półósma; podymnego groszy półósma, ostupowszczyzny groszy pięć, podymnego: groszy półtrzecia, konopiey garści pięć, albo groszy sześć y pieniędzy dwa; spisnego grosz y pieniędzy dwa, maca chmielu albo złoty ieden, miarka owsa, powiesmo lnu, woz siana, kur troie, iaiec dziesięć, lnu powiesem dziesięć, kapłunów dwa, gęsi tretina; pieniądze wszystkich przychodzi złotych dziewięć, groszy 14; ma pare wołów. 5) Choma Lachowic trzyma czwierć oyczyzny przez części Grzybowiey, płaci: miodu wiązowie dwie y czwierć y trzecine quarty, albo za nie złotych cztery y groszy półósma; czynszu: groszy półtrzecia, żmeń miodu albo groszy półósma; podymnego groszy półósma; ostupowszczyzny groszy pięć; podymnego królewskiego groszy półtrzecia, konopi garści pięć, albo groszy sześć y pieniędzy dwa; spisnego grosz y pieniędzy dwa, maca chmielu albo złoty, powiesmo lnu; z dymu: miarka owsa, wóz siana, kur troie, iaiec 10, kapłunów półtora przez półczwierci, gęsi czwierć, przedziwa lnu garści pięć; pieniądze wszystkich przychodzi złotych sześć, groszy dwadzieścia;

ma wołu iednego. 6) Iarmol Kulewicz, trzyma czterć oyczyzny Kozywskiej, powinien dać: miodu wiązowic półtrzecia y czterć, albo złotych półszósta; czynszu groszy dwa, pieniędzy siedm y czterć pieniaźda, źmeń miodu albo groszy półósma; podymnego groszy półósma; ostupowszczyzny groszy pięć; podymnego królewskiego groszy półtrzecia, konopi garsci pięć, albo groszy sześć y pieniędzy dwa; spisnego grosz y pieniędzy dwa, maca smielu albo złoty, powiesmo lnu; z dymu: miarka owsa, wóz siana, kur troie, iaiec dziesięć. Tenże chłop trzyma szóstą część oyczyzny Hrycynowskiej, powinien dać: miodu wiązowic półtory y trzecine, albo złotych trzy, y groszy dwadzieścia; czynszu: dwa grosza, kapłunów ze wszystkiego półtrzecia, gęsi pół; — pieniędzy wszystkich od tego chłopca: złotych iedynaście, groszy dziewięć, pieniędzy sześć y półtrzecia; ma wołu iednego. 7) Andrus Zukowicz trzyma szóstą część oyczyzny Sucińskiej, powinien dać miodu wiązowic półtory y trzecine, albo złotych trzy y groszy dwadzieścia; czynszu: groszy dwa, źmeń miodu albo groszy półósma; podymnego groszy półósma; ostupowszczyzny groszy pięć; podymnego królewskiego groszy półtrzecia, konopi garsci pięć, albo groszy sześć y pieniędzy dwa; spisnego grosz y pieniędzy dwa, maca chmielu albo złoty, powiesmo lnu, miarka owsa, wóz siana, kur troie, iaiec dziesięć, kapłun, gęsi szóstą czterć, lnu z dymu trzy powiesma y dwie części; — przychodzi sie pieniędzy: złotych pięć, groszy dwadzieścia dwa; ma wołu iednego. 8) Onysko Hryńczukowicz, trzyma czterć oyczyzny Sutelowskiej, powinie dać: miodu wiązowic półtrzeci y czterć, albo złotych półszósta; czynszu groszy dwa, pieniędzy siedm y czterć, źmeń miodu albo groszy półósma; podymnego groszy półósma; ostupowszczyzny groszy pięć; podymnego królewskiego groszy półtrzecia, konopi garsci pięć albo groszy sześć y pieniędzy dwa; spisnego grósz, pieniędzy dwa, maca chmielu albo złoty, powismo lnu; podymnego: miarka owsa, wóz siana, kur troie, iaiec dziesięć. Tenże chłop trzyma szóstą część oyczyzny Chizewicz, powinien dać: miodu wiązowic półtorey y tretynę, albo złotych trzy y groszy dwadzieścia, kapłunów półtrzecia, pół gęsi, lnu powisem siedm y dwie części; przychodzi sie pieniędzy, od tego chłopca: złotych iedynaście y groszy dziewięć, pieniędzy sześć y półpięta; ma wołu iednego. Oyczyzna Płoszczyce, którą dano na dworzec panu Szymonowi Baczowskiemu. У того инвентару печать есть приписанная и при ней приписанный пункт рукою князя его милости теми словами: Inwentarz, co sie Baczowskiemu dało. Который то инвен-

таръ, за поданемъ особистымъ вышъменованое особы, а за приня-
темъ моимъ урядовымъ, до книгъ нынешнихъ есть записанный.

*Книга городская Владимирская, записовая, поточная и декретовая,
годъ 1663, № 1032, листъ 940.*

XIII.

Жалоба Владимирскаго земскаго судьи, Яна Загоровскаго, на арен-
датора имѣнія его Цевеличъ, пана Петра Васильковскаго, о чрезмѣр-
номъ отягощеніи крестьянъ работами и поборами и объ истязаніи од-
ного изъ нихъ. Донесеніе вознаго по тому же дѣлу. 1663 г., Юня 20.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ третего, месеца Юня двад-
цатого дня.

На уряде кгородскимъ, въ замку его королевское милости Воло-
димерскимъ, передо мною, Стефаномъ Вышъпольскимъ, буркграбимъ
замку Володимерскаго, и книгами нынешними, кгородскими, старостин-
скими, *personaliter stanowszy szlachetny pan Antoni Domontowski, sługa*
urodzonych ich mościów panów: lana na Zahorowie Zahorowskiego, y iey
mości paniey Zophiey Iagniszki z Korczmina lanowey Zahorowskiey, se-
dziney ziemskiey Włodzimierskiey, małżonków, imieniem tychże panów
swoich, naprzeciwno urodzonym ich mościom panom: Piotrowi Wasilkow-
skiemu y iey mości paniey Zophiey Staweckiego Wasilkowskiey, małżon-
kom, świadczył się y protestował w sposob takowy: iż ich mość pano-
wie Wasilkowscy, małżonkowie, u pomienionych ich mościów panów Zaho-
rowskich, małżonków, w roku blisko przeszłym, tysiąc sześćdziesiąt pier-
wszym, dnia pierwszego miesiąca Augusta, zaarędownawszy majątność, wieś
Cewelicze, ze wszystkimi tey wsi przynależnościami, pożytkami, podda-
nymi, iako o tym intercyza z zakładem, w niey założonym, znacz.....
forum generatnego wszelakiego u sądu, urzedu, y ligamentami praw-
nemi, a do intercyzy inwentarz, które w sobie dowodniey wyrażaia, wed-
ług którey intercyzy inwentarza ich mość panowie Wasilkowscy, małżon-

kowie, z poddanemi tej wsi Czewielicz, w robociznach y powinnościach ich nad mienioną intercyzę y inwentarz obchodząc się, ale y owszem sprzeciwiając się im, poddanych tamecznych niemal prawie co dzień na robotę na dwor ustawicznie w przeszłych leciach, iako y terazniejszym, tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzecim, onych ciemiężąc,—rzadki nie miał w tydzień dzień wolny; którzy poddani tameysi, znać nie mogąc tak ciężkiej nad inwentarz robociznie wystarczyć y w tej wsi zostawać, przecz na strone rozeyść się musieli, iakoż się y rozeszli, mianowicie ci poddani tej to wsi Czewielicz: Kiryk, Łucyk z żoną, z synami dwiema y córką, Stanisław Kamela, Fedko Kamela, Iarosz Kamela z żoną, z dziećmi, Mic z synem, Lewko, starszy syn Micow, Iwan Podsudok z żoną y z dziećmi, Choma Krzywoszienia z żoną, Waśko Prystupa z żoną, Kiryk Koza z żoną y z dziećmi, Iarmoł z żoną, z dziećmi, Klim, syn iego, z żoną, z dziećmi, Iacyna z żoną, z dziećmi, komornica, na imie Nastia, z córką, dziedziczna poddana, a druga także komornica przezwiskiem Kosicka, z synem dorosłym, ci bowiem wszyscy pomienieni poddani, iako y komornice, z przyczyny ich mościów panów Wasilkowskich, małżonków, wyżej y niżej pomienionych, sine ulla praepeditione iego mości pana sędziego ziemskiego, Włodzimirskiego, y małżonki iego mości, panów manifestantów, roześć się musieli. Także też z przyczyny ich mościów ze panów Wasilkowskich, małżonków, którzy czasu teyże arędy z temiż poddanemi Cewelickimi tak się obchodzili, gdy, dosyć uczyniwszy powinnościom według inwentarza, y w którym tygodniu dni swoje odrobili, tedy ich mość panowie Wasilkowscy kazali im narzucać po groszy trzech, aby przez te robocizna na dwor szła, a ieśliby który takowy z poddanych rozkazaniu dosyć nie czynił, takowy, według woli ich mościów, swoją lubo karę, lubo winę odniósł, w ostatku y w kaydany zakowywano dla nieposłuszeństwa, nad zwyczaj—w kaydanach robienie, a niewydolającemu do robienia naymowali robotnika, co musieli; ciż bowiem poddani ze wsi Cewelicz, tak na rok tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzeci (sic), iako y na terazniejszy, nic sobie nie przysiawszy, tak oziminy, iako y wiosny, dla ustawieczney robocizny nad inwentarz y zwyczaj; zony także poddane z czeladzią domową białey płci, którzy, według dawnego zwyczaju, na tłuke raz w tydzień do dworu powinno, co niemal do codzienney roboty tak czeladź przytrzymując, że zaledwo trzeciego dnia do dom puczezą; y to nad powinność tychże poddanych, co iedno w chałupie ludzi

być mogło y który iedno z nich czy ni (sic) miał wołów, z tym wszystkim do robocizny ich mościów panów Wasilkowskich, małżonków, nad zwyczaj y inwentarz, czasu świąt uroczystych, rzymskiego albo ruskiego święta, w które dni człowiekowi dla chwały bożej, powagi święta, wytchnienie dla robienia, dla boiaźni bożej z grzychem,—tedy takowe w święta insze dni odrabiać; lny na wagi poddanym tameyszym niewiastom rozdając podłe na wyprzedzenie, chcący ich mość przedziwa odbierać piękne y pod takowóz wagą, z krzywdą swoją poddani musieli lubo swoim dokładać, lubo też płacić, czego żadney z poddanych niewiast nie przepuszczono. Poddanego też tameyszego Illasza Polaceniaty, mającego wołów dwóch y konia, nad inwentarz w każdy dzień ze wszystkę czeladzią, żoną, z drugiem iey, na każdy dzień na robote ich mościów dworną iako chodzowali, tak y na ten czas że chodzą, które zwłaszcza białogłowym za raz w tydzień na łokie; temuż też poddanemu Illaszowi Paleceniaty przez ich mościów wypust iest odebrany nad zwyczaj, którego wypustu y w inwentarzu nie mając, że poddany tenże nie ma gdzie na codzienną robociznę wołów y drugiego bydłęcia na pastwę wypuścić, który codziennie na dwor robić musi. U świeszczenika tameyszego, w tej wsi Ceweliczach, żłoby, koryta, kadzie, kadłuby y insze statki gospodarskie, do dworu na potrzeby ich mościów zabrane, z woli y rozkazania ich mościów, bez których zboża w czym do schowania nie mając, znacznie szkodnym został, któremu też zosobna, także bezprzyczynnie, pola, sianożęci, ogrody ich mość odebrali, zasiewki po czwierci wielą grochu, a ięczmienia także zasiewku po czwierci trzy, końmi, bydłem, z rozkazania ich mościów, wypasiono, że tak wielą grochu, iako y ięczmienia, y snopa iednego nie wzioł, z pola ostatek na dwor pokoszone pozabierano y wypaszono, że aż precz póść musiał. Sobolowski, który w tejże wsi z czynszu mieszka y czynsz ich mościom każdoročný z gruntu y ze wszystkiego płaci, także we zbożach swoich y dobytkach krzywdy być ponosi; y w inszych pretensjach y grabieżach, o co sie ma osobna pretensia pewna ich mościów panów Zahorowskich, małżonków, iż ich mość panowie Wasilkowcy z iego mością panem Moszkowskim, mimo prawo pospolite, poddanego tameyszego dziedzicznego, na imie Romana Pacynke, bezwinnie, nie obszedszy sie z nim samą słusnością, onego czyli winnego, czyli też y niewinuego, ich mościów protestantów względem iakoby iakoweyści pretensiey pokradzenia rzeczy, przez czas niemały y kilka nocy przez czeladź iego mości pana Wa-

silkowskiego, których nomina et cognomina samemuż iego mości są dobrze wiadome y znaiome,—którego tegoż to poddanego, Romana Pacynke, kiiem rospalonym męczyli y na noc go wiążąc, że aż rospalony kiy, którym go przez nocy trzy zamykano alho wiązano, aż ciało z oboyga nog na łydkach y nad łydkami iest wypalone, iako niżej w obductey; często też w kiy ów zasiekszy go związanemu, przez co chłop skaliczał, y w kaydanach, skaliczonemu, do roboty, w więzieniu we dworze będącemu, którey robocie żadną miarą wystarczyć nie mogąc, naymować musiał robotnika. Przez te tedy przyczyny, których daley nie wyrażaiąc y nie specyfikuiąc, maiętność pomieniona zniszczona, częścią dla oppressiey poddanych, częścią nad zwyczaj, nad inwentarz, do uprzykrzenia, iako sie wyżej pomieniło, robocizną y zabiorami tychże poddanych, którzy z przyczyny ich mościów panów Wasilkowskich rozeyść sie musieli, przez co maiętność spustoszała y wniwecz zniszczona. W czym iednak, ostrzegaiąc całości swey, iego mość pan sędzia ziemski, Włodzimirski, iako y paniey małżonki swey, a skłaniaiąc sie w tym do prawa pospolitego, o te wszystkie krzywdy y o szkody wyżej pomienione, iako y o sprzeciwienie sie intercyzie pomienioney arędowney, między ich mościami oboią stroną stały, aktami grodzkimi, Lubelskimi, roborowaney, prawnie czynić tychże panów swoich ofiarował; także też o przepadnienie zakładu w niey założonego, nagrodzenia szkod, które to wszystkie szkody dowodnie czasu prawa osobnemi pozwami specyfikowane będą wolną iednak melioratio zachowawszy tymże pomienionym panom swoim tey protestathey, albo uczynienia inszey, szyrzey,—ukaze li tego potrzeba. A na dowod tego wszystkiego, za przydaniem urzędu ninieyszego, grodzkiego, Włodzimirskiego, szlachetnego Zachariasza Wąsowicza, woznego generała wojewodztwa Wołyńskiego, urzędowi ninieyszemu dobrze znaiomego, który, w moc prawdziwey y skuteczney relatiey swoiey, dla zapisania do akt niniejszych ustnie, iawnie y dobrowolnie zeznał: iż on, roku teraznieyszego, tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzeciego, miesiąca Maia trzydziestego dnia, maiąc przy sobie szlachte, ludzi dobrych, wiary godnych, szlachetnych ponów: Iana Kaczorowskiego y Piotra Ostromeckiego, był we dworze, we wsi Ceweliczach będącym, y tam, z powinności urzędu swego, u wyż pomienionych panów Wasilkowskich, małżonków, Woytka Mazura areштował; który areшт ich mość przyiwszy, submittowali sie onego do rosprawy prawney dotrzymać; a to wzdlędem zmęczenia chłopą, w protectathey pomienionego, a to ad instantiam iego mości pana

Iana Zahorowskiego, sędziego ziemskiego, Włodzimirskiego, y małżonki iego mości. Co wyżej pomieniony wozny też szlachtą oświadczywszy sie, ż pomienionego dworu, w Ceweliczach będącego, przecz odiechał. Takoważ relatią swoią prawdziwą zeznał: iż on w tymże dworze w kaydanach będącego poddanego dziedzicznego Cewelickiego, tegoż dnia, miesiąca y roku wyżej pomienionych, to iest Maia trzydziestego dnia, na imie Romana Pacynke, widział y oglądał, razy na ciele iego w oboyga nog wypalone na łydkach, także te: y na udach oboyga nog, na łydkach także wypalone, które sobie być mienił za rozkazaniem iego mości pana Wasilkowskiego przez czeladź iego y tegoż to pomienionego Woytka Mazura, iż przez nocy trzy onego w rozpalony kiy na noc sadzono, od którego rospalonego kiia y ciało na pomienionych mieyscach iest wypalone. Króra takowa swoię prawdziwą relatią wozny, wyżej pomieniony, przyznał, y prosił, aby do akt ninieyszych przyięta y zapisana była, iako y wyżej pomieniony com-₂parens—protestatiey insimul z relatią woznego,—co otrzymał. У той протестации подписъ рукъ тыми словы: Ian Zahorowski, sędzia ziemski, Włodzimirski, swoim y małżonki swey imieniem; Antoni Domentowski. Што все для памети до книгъ пинешнихъ, кгородскихъ, Володимерскихъ, естъ записано.

Книга городская, Владимирская, записовая, поточная и декретовая, одъ 1665, № 1052, листъ 389 на оборотъ.

XIV.

Жалоба отъ имени Парнавскаго подчашаго, Войцеха Чермискаго, на поручика Казимира Родкевича о неправильномъ представленіи въ городскій Владимирскій судъ обокравшаго Родкевича крестьянина жалобщика, и на городскій судъ о незаконномъ приятии этого дѣла къ разсмотрѣнію. 1663 г., Сентября 6.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ третего, мѣсяца Сентября шостого дня.

На враде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Воло-

дімерскомъ, передо мною, Марциномъ Казимиромъ Броновскимъ, памесникомъ бурнграбства Володимерскаго, и книгами нипешними, кргодскими, старостипскими, stanowszy oczewiście szlachetny pan Marcin Sitnicki, sługa urodzonego iego mości pana Woyciecha Czermińskiego, podczaszego Parnawskiego, imieniem tegoż pana swego, także y imieniem iaśnie oświeconego xiążęcia iego mości Ianusza Alexandra na Zasławiu y Ostrogu, hrabi na Tarnowie, wojewodzica Krakowskiego, iako też iaśnie wielmożnego iego mości pana Stanisława Kазимierza Bieniewskiego, wojewody Czernihowskiego, Bohusławskiego et c. starosty, opiekuna xiążęcia iego mości lat niemaiącego, miasteczka, dobr dziedzicznych xiążęcia iego mości pana wojewodzica Krakowskiego, to iest Michałowca, Ryławicy, zastawnych, zaś iego mości pana podczaszego Parnawskiego y panię Helzbiety z Podhodney Woyciechowey Czermińskiej, podczaszyney Parnawskiej, małżonków, a zaś z dekretu kommissarskiego w summie pewney iego mości pana Strzałkowskiego zostaiącego, naprzeciwno urodzonemu iego mości panu Kазимирzowi Rodkiewiczowi, porucznikowi chorągwie wielmożnego iego mości pana Działyńskiego, starosty Pokrzywnickiego, y czeladzi iego mości, z imion y przezwisk iego mości panu Rodkiewiczowi samemu lepiej wiadomym y znaiomym, iako też przeciwko sławetnym panom: Stanisławowi Łuckiewiczowi, lentwoytowi, Ierzemu Swanieckiemu, Andrzeiowi Pilkiewiczowi, Marcinowi y Andrzeiowi Ostapowiczom, Iwanowi Chmelewiczowi, raycom y burmistrzom miasta iego królewskiej mości Włodzimierza, załosną skargę czynił y protestował sie o to: iż pomieniony iego mość pan Rodkiewicz, mimo prawo pospolite, nie wdaiąc sie do sądu należnego, maiąc szkode przez nieiakięgo Iwana Łacznika w pokradzeniu rzeczy iego mości pana Rodkiewicza, mianowicie w domu Olfa Beniamencyka, żyda y mieszczanina Włodzimirskiego, to iest: szable, w srebro oprawną, złocistą, z iednorożcową rękoieścią, rządzika, łyżki srebrne, z nożami, we srebro oprawnemi, z nożenkami, pare pistoletów, buty toruńskie, y innych rzeczy niemało, w dekrecie sądu lentwoytowskiego, Włodzimirskiego, mianowanych; do którego sądu nim sie iego mość pan Rodkiewicz udał, wprzód czeladzi swojej na dom sławetnego Filipa Borysika, w miasteczku Ryławicy mieszkaiącego, poddanemu dziedzicznemu xiążęcia iego mości pana protestantis, gwałtownie rozkazał naysć; którzy nasłańcy, czyniąc wole y rozkazanie pana swego, vi et violenter naszedzsy, stodołę, komore podobiiawszy, tych rzeszy pokradzionych przez złoczyńce iego po . . . . szukali,

czego nie nalazszy, w stodole sami z bratem stryiecznym rodzonym iego mości pana Rodkiewiczowym nocowali; a nazaiutrz, to iest dnia trzeciego miesiaca Septembra eiusdem anno, niewiedzieć gdzie zdrayce swego złapawszy, czyli z naprawy tego złoczyńce, czyli też z rozkazania pana swego, albol i też z domysłu swego, nietylko iednego pomienionego Borysika, ale y drugiego, Miśka Barana, mieszczan Ryławickich, dając im te przyczyny, że «u was mieszkając złoczyńca, którego macie w rękach, rzeczy pokradzione w schowaniu u was zostają», i tak ludzi cnotliwie żyjących, y nigdy nie podeyrzanych, gwałtownie pobrawszy, nie pamiętając na to, iż prawo pospolite obwarowało, aby szlacheckich poddanych miasto nie sądziło, lubo niewinnych, lubo winnych, nie do zamku, ale do należnego sądu udając się, albo u panów tych obwinionych sprawiedliwości reguirował, ale wprzód pomienionego Łucznika, złoczyńce pana Radkiewiczowego, czeladzi swoiey kazał męczyć, którego nietylko raz, ale razy kilka tyrańsko męczyć kazał; który złoczyńca, niewiedzieć czyli z złego serca, czyli z umysłu swego, czyli z naprawy, pomienionych Filipa Borysika y Miśka Barana, niewinnych ludzi, powołał; y tak pomienionego iego mości pana Rodkiewicza czeladź, pomienionych mieszczan Ryławickich gwałtem pobrawszy, niewiedzieć dla iakiey przyczyny, Borysika y Barana, nie reguirując sprawiedliwości ni u kogo, onych wzięli, więzieniem trapiąc bili, w kiy uwiązał, a zbiwszy potym do mieyskiego sądu wdał się y onych w więzienie mieyskiey turmy wsadził; a potym panowie mieszczanie, lentwóyt y burmistrze, bez żadnego pozwolenia pana protestującego, sądzić śmieli y wazyli się, lekce cobie panów pomienionych obwinionych, tudzież y prawo pospolite poważywszy; Iwana złoczyńce wymęczywszy barzo, wprzód ieszcze nim mistera przywieziono z Bełza, nie przysięgając, onego na gardło osadzili y na śmierć zdali; a obwinionych, ludzi niewinnych, dotąd w więzieniu trzymają. O co wszystko pomieniony protestans, tak o obelge pana swego, iego mości pana podczaszego Parnawskiego, xiążęcia iego mości pana wojewodzica Krakowskiego, także wielmożnego iego mości pana wojewody Czernihowskiego, iego mości pana Strzałkowskiego, rotmistra iego kśólewskiey mości, którym wszystkim salve dochodzenia krzywd ich mościów y więzienie, też przed pana swego zostawiwszy melioracją tey protestaciey swoiey, albo poprawe tey protestatii, inguantum by tego potrzeba ukazowała,—prawnie sobie postąpić ofiarował. A na dowod tego wszystkiego stawił woznego generała wojewodstwa Wolyńskiego,

szlachetnego Stephana Iaskułta, który, w moc prawdziwey swey relacji, temi zeznał słowy: iż on, z przydania urzędowego, wprzód był u urodzonego iego mości pana Kazimierza Rodkiewicza, a potem był u pana Stanisława Luckiewicza, lentwoyta Włodzimirskiego, y tam będąc, przy szlachetnych panach: Ianie Wierzbickim y Iakubie Dębskim, Mikołaja Barana y Filipa Borysika do rosprawy prawney we trzech tysiicach kop groszy litewskich przyporęczył, a panu lentwoytowi przykazał; który areшт tak iego mość pan Rodkiewicz, iako y pan lentwóyt, dobrowolnie przyiowski, do decisiey sądu grodzkiego, Włodzimirskiego, dotrzymać submittowali sie. O czym wszystkim pomieniony wozny relacją swoie zeznawszy, o przyięcie tak tego areшту, iako y protestacyi do xiąg zapisanie prosili,—co y otrzymali. У тоє протестации подписъ рукъ тыми словы: imieniem pana Sitnickiego podpisuie sie Thomasz Skarzyński, manu propria; Stephan Iaskułt, wozny. Што все для памети до книгъ нынешнихъ есть записано.

Книга гродская Владимирская, записовая, поточная и декретовая, одъ 1665, № 1052, листъ 556

XV.

Жалоба Владимирскаго униатскаго епископа, Яна-Михаила Поцея, на Пинскаго подкоморія, Яна-Карла Дольскаго, о нападеніи послѣдняго съ отрядомъ вооруженныхъ людей на униатскую церковь въ селѣ Ильбяжъ, которую они разрушили до основанія и изъ бревенъ отъ разрушенной церкви хотѣли сдѣлать висѣлицу и повѣсѣть на ней мѣстнаго священника, но послѣдній успѣлъ скрыться. 1663 г., Сентября 28.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ третего, месеца Сентътебря двадцать осмого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною, Марциномъ Казимеромъ Броновскимъ, намесникомъ на тотъ часъ буркграбства и замку Володимерского, и книгами нынешними, старостинскими, stanowszy oczewiście przewielebny w

Bogu iego mość oyciec Martynian Żukowiecki, protoprezbiter y namieśnik cerkwie katedralney Włodzimirskiej, imieniem iaśnie przewielebnego w Bogu iego mości oyca Iana Michała Pocieia, episkopa Włodzimirskiego y Brzyskiego, prototroniego metropoliey Kiiowskiej, y wszystkiey kapituły teyże cerkwie soborney Włodzimirskiej, przeciwko wielmożnemu iego mości panu Ianowi Karolowi Dolskiemu, podkomorzemu powiatu Pińskiego, rotmistrzowi iego królewskiej mości, iako niżej mianowaney sprawy awtorowi, tudzież tez czeladzi, boiarom y poddanym iego mości, we wsi Ilbiażu mieszkaiącym, y inszym wielu osobom, których było więcey sta człowieka, wola, intentią y rozkazanie wyżpomienionego iego mości pana podkomorzego Pińskiego pełniącym y wykonywaiącym, iako skoro te zawziowszy wiadomość od wielebnego oyca Tarasia Laskowicza, prezbitera cerkwie tamże we wsi Ilbiażu, założenia świętego Mikoly, y od innych pewnych y wiary godnych osob y ludziew, świadczył y protestował się o to: iż pomieniony iego mość pan podkomorzy Piński, nie nie respektuiąc na boiażń Bożą y winy, w nim na takowych osob opisane, roku terazniejszego tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzeciego, miesiąca Augusta trzynastego dnia, mocno, gwałtownie, z niemałym orszakiem ludzi, armatnie, z strzelbą, z siekierami y inszym orężem, nie maiąc żadnego respektu na dom Boży y cerkiew święto, która tylko dla chwały Bożey zbudowana, wolnościami, fundaciami y prawem Boskim y pospolitym obwarowana, we wsi Ilbiażu, założenia świętego Mikoly, w unii świętey będącą, do dyocesiey episkopiey Włodzimirskiej należącą, nabiegszy, tamże drzwi naypierwicy siekierami wysiekszy, obrazy wszystkie, xięgi y insze apparaty cerkiewne porozrzucawszy, a w ostatku żadney ućciwości, powinney przeciwko Rogu y naświętszym sacrametom iego, nieuczyniwszy, samą cerkiew, poczowszy od samego wirchu aż do ostatniey ściany, rozrucali, ołtarz, na którym przenaświętszy sacrament doroczny stał, rozbili y sprofanowali, sam naświętszy, sacrament na tym ołtarzu stoiący, niewiedzieć gdzie zadzieli, tylko czastkie iedne poddani tameczni do stodoły pomienionego oyca Tarasia Laskowicza, prezbitera tamecznego, w rozbitey pusce wniosszy, porucili; y tak cerkiew świętą zruynowawszy, y gwałt takowy chwale Boskiej y przenaświętszemu sacramentowi uczyniwszy, odeszli; świeszczenika tamecznego na haniebną śmierć, aby go było z tegoż drzewa cerkiewnego szubienicę urobiwszy, obiesić, który za predicacją Boską przedtym wcześnie uszedł, szukali. Zaczsym tym takowym swoim gwałtownym, bezprawnym, niechrześciań-

kim y nie katolickim postępkim pomieniony iego mość pan podkomorzy Piński, z swemi adherentami, prawo pospolite zgwałciwszy, w winy, w nim na takowych osob opisane, popadli, y one na siebie y osoby swoje dobrowolnie zawzieli y zaciagneli; o które winy protestans iego mości oyca episkopa Włodzimirskiego, iako pasterza tey diocesy, także siebie y wszystkie duchowieństwo, y tego każdego, komu według prawa o to czynić przydzie y będzie należało, in foro competenti bez omieszkania prawnie postąpić ofiarowawszy się, y wolną melioracją tey protestathey albo inszey szyrzey uczynienie, ieśli tego potrzeba będzie ukazowała, wcale ostrzegszy y zachowawszy, na ten czas prosił, aby ta, wkrótce zanesiona, do xiąg przyięta y zapisana była,—co otrzymał.

Книга городская Владимирская, записовая, поточная и декретовая, годъ 1663, № 1032, листъ 609 на оборотъ.

XVI.

Инвентарь имѣній Дерпскаго стольника Щаснаго Тышкевича: Королевни, Кристиновки, Бышева и другихъ. 1664 года.....

Року тысяча шестьсотъ осьмъдесять осьмого, месяца Септемврия двадцать осьмого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замъку его королевъское милости Овъруцкомъ, передо мною Яномъ Песлякомъ, намесънникомъ на тотъ часъ кгородскимъ подъястароства и реентомъ кгородскимъ, Овъруцкимъ, и книгами пинешъними, кгородскими, Овъруцкими, comparens personaliter urodzony pan Iózef Lukiński, sługa urodzonego iego mości pana Karola Tyszkiewicza, towarzysza chorągwie pancerney iaśnie wielmożnego iego mości pana kasztelana Chełmskiego, nomine tegoż pana swego, quam primum ten registr pana podawaiącego dobr, niżej w tym że registrze specyfikowanych, zbutwiały, ręką własną zeszłego niegdy urodzonego iego mości pana Szczęsnego Tyszkiewicza, stolnika Derpskiego, podpisany, między różnemi dawnemi sprawami y munimentami domów Tyszkiewiczowskich wynaleść mógł,

tak zaraz, praevia manifestatione, dla wpisania do xiąg niniejszych, grodzkich, Owruckich, per oblatam podał, o czym ten regestr szerzey a dostateczniej w sobie obmawia, prosząc, aby przyięty y do xiąg ninejszych wpisany był; którego ia, urząd, ad acticandum przymuiąc, czytałem, y temi iest pismem polskim pisany słowy: «Regestr poddanych w Korolówce, tak kozaków, iako y nie kozaków: Stepan Bondar, kozak,—trzydzienny, Iuśko Kozynenko—trzydzienny, Skuta Chweśko—dwudzienny, Niczyporenko Szulha, kozak,—trzydzienny, Heliasz—trzydzienny, Bondar Waśko—iednodzienny, Lewon—iednodzienny, Lekuka, kozak,—trzydzienny, Podopczycha—trzydzienna, Anton Iosienko—trzydzienny, Wasko, zięć Iaroszow,—dwudzienny, Iosenko Panas, kozak,—dwudzienny, Charczenko Daniło—trzydzienny, Radko Kozynenko—trzydzienny, Serna Kilian—trzydzienny, Braczenko Kondrat—trzydzienny, Hodum Chwesko—trzydzienny, Siemion Litwinenko—trzydzienny, Hoduniec Wasil, kozak,—trzydzienny, Sierbiczy-nichowa wdowa—trzydzienna, Niczyporenko Kondrat—trzydzienny, Kuzma Litwinienko—dwudzienny, Ostap—dwudzienny, Olexiey Wityna—dwudzienny, Porcianka Semen—trzydzienny, Kosmatycha wdowa—trzydzienna, Susza, kozak,—trzydzienny, Daniło, kozak,—trzydzienny, Hryńczenko, kozak,—trzydzienny, Lisko Iwan—dwudzienny, Misko Iarko dwudzienny, Paweł—dwudzienny, Teturenko Maxim—dwudzienny, Cieryczka wdowa—trzydzienna, Kowal Łazar, kozak,—trzydzienny, Andrus Pasiczniczenko—trzydzienny, Tarasicha wdowa—dwudzienna, Horbacz Iwan—dwudzienny, Semen Czarny—trzydzienny, Olenucha Iwan, kozak,—trzydzienny, Borowiczek Kiryło, kozak,—trzydzienny, Brudny Hrycko—trzydzienny, Teteruk Tymosz—trzydzienny, Chwedor Peski—trzydzienny, Czelicha wdowa—trzydzienna, Weremiecha wdowa—dwudzienna, Taraszczuk Andrij—dwudzienny, Leciuszycha Paraska—trzydzienna, Olexienko Andrzej—trzydzienny, Hermaczycha wdowa—trzydzienna, Mołosik Misko—dwudzienny, Szpitalenko Paweł—trzydzienny, Seweryn—dwudzienny, Taranczuk Iacko—dwudzienny, Ławrukowec Chwedor—trzydzienny, Riabczenko Mikita—trzydzienny, Szklar Pańko, ogrodnik, Portianka,—ten grunt trzyma, Tuptało, kozak,—trzydzienny, Andrij Poleheńky—trzydzienny. Regestr poddanych Warewickich y otczyn, z których dań miodową daia: Radkowi synowie, Choma, drugi Iwan,—trzymają Dawidowszczyznę y Suprunowszczyznę; Iowchimow syn Misko—trzyma Iwanowszczyznę; Horoszowska otczyna pustowała,—pitać się, kto trzyma; Trucka—od Marcinowicz Daniłowszczyznę;

Lapczenkowie Hryszko, Naum, Daszko—dwie kadzi daia, pustey trzymaia Markowszczyzne y Prochowszczyzne; Rebuski Miron y Ostap kadz miodu daia, Czobotowszczyzne pustą przy tym trzymaia, do którey należy Harsko Karinenko; Hrycko trzyma otczyzne swoie, przy tym trzyma Horoszkowszczyzne, Łuchowszczyzne Hryszkowszczyzne, — przychodzi dani więcej dwoch kadzi; Andros pułkadzi daie; Ieskowszczyzna pustą, — dowiedzieć się, kto tam trzyma; Buskowszczyzna pustą, pułkadzi z niey przychodziło, — dowiedzieć się, kto tam trzyma; Łazarowszczyzna pustą, — dowiedzieć się, kto trzyma; Ryszczanie Filipenkowie, Hryszko y Paweł, trzymaia otczyzne; Borodenko Iacko trzyma swoie otczyzne, przy tym y Kosiowszczyzne; Dmitrowszczyzna pustą, — dowiedzieć się, kto ia trzyma; Stasiowszczyzna pustą, — dowiedzieć się, kto trzyma. Regestr poddanych w Krystynowce: woyt Iarosz Cwik, Radko Korobeyko, Poleszuk kowal, Iasko Kołomiiec, Smuha Lesko, Barszczyszko Cimosz, Slusarz Staś, Makar Zieleński; Podolny, za rzeką Norynią: Iosko, Prochor Kołosza, Roman Kolesnik. W Stupiszczach: Iwan, Paweł Nawarenko, Iouchim Sczerbina, Ławryn Nawara, Misko Nawara, Wasil Kosmaty, Skopik». У того рекгесътру подъянсь руки тыми словы: Szczensny Tyszkiewicz, stolnik Derpski, ręką swą, manu propria. А по подъянсе руки, другий рекгесътръ zaczynaеть се тыми словы: Miasto Byszow, wsi do Byszowa: Paszkowka, Hruszka, Iastrzębna, — tych wsi niepostępować nikomu; Iuriuwka, Koziczanka — y tey niepostępować; Sosnowka, Olszka; wsi do Byszowa należące: Lesznia, Dobkowszczyzna — w zastawie u pana Proskury; Stawki wielkie, Iuriuwka, Staweczki, Samoyłowka. Regestr zboża różnego, co się w Korolowce, we dworze, w iarach zostało. Anno milesimo sexcentesimo sexagesimo quarto: Żyta osmaczek sto ośmdziesiąt dziewięć, ięczmieniu osmaczek dwanaście, pszenicy osmaczek cztery, grochu osmaczek dwadzieścia dwie y puł, owsa osmaczek dziewięćnaście, iageł osmaczek sześć, miodu bielcow siedm, wołow dwa, ieden płowy, drugi czarny, krowa z cielenciem gniada, świnia iedna, kur sześćcioro, gęsi troię, posiano żyta osmaczek trzydzieści cztery na rok tysiąc sześćset sześćdziesiąt piąty. Который же то реестръ, за поданемъ перъ облятамъ вышъменованое особы подавлючое, а за момъ урядовымъ принятемъ, до книгъ ппещъныхъ, кгродскихъ, Овъруцкихъ, такъ яко се въ себе написанъ маеть, и есть ппкгросованъ.

Книга гродская, Овруцкая, годъ 1688—1689, № 5214, листъ 159.

XVII.

Жалоба пана Куровскаго и паніи Мацьковской на крестьянъ послѣдней, взбунтовавшихся, избившихъ и изранившихъ ея слугу, и нападавшихъ на самую помѣщницу. 1664 г., Января 22.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ четвертого, месеца Генвара двадцать второго дня.

На рочки судовые, кгородскіе, Луцкіе, одъ дня двадцатого месеца Декабря, въ року прошлымъ судитись зачатые, сужоные и нескончоные, а въ року нынешнемъ, вышъ на акте менованымъ, *in iudicando* континуючиеся, передо мною, Александромъ Пирускимъ, подсудкомъ Володимерскимъ, подстаростимъ Луцкимъ, *stanawszy personaliter szlashedny pan Stanisław Kurowski, swoim y urodzoney iey mości paniey Zofiey z Owadowey primi voti zeszłego niegdy urodzonego pana Stanisława Głębockiego, secundi vero voti urodzonego iego mości pana Iana Władysława Mankowskiego, y małżonka iey mości, pomienionego iego mości pana Władysława Mankowskiego, protunc na usłudze rzeczypospolitey na Ukrainie za Dnieprem zostaiącego, iako opiekuna stanu małżeńskiego, nomine, świadczył y załośnie protestował się przeciwko robotnym na imie Iackowi, Troćkowi, Sidorowi y Mikicie, synam Fedora Dzedżery, princypałom, y conprincypałom ich, ze wsi Pekałowa, maiętności zastawney ich mościów, w powiecie Łuckim leżącey, a dziedzicznych iego mości pana Władysława Wincentego Daniłowicza, starościca Krzemienieckiego, y iego mości pana Iana Sapiehy, pisarza polnego koronnego, w tem niżej opisany sposob: iż obwinieni poddani, nie oglądaiąc się nic na srogość prawa pospolitego y winy w niem na takowych zbrodników, którzy ręce na panów swoich podeymuią y na zdrowie pańskie następuiā, opisane, nic nie respectuiąc, w roku teraznieyszym, tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartym, ze dnia czwartkowego na dzień piątkowy, to iest z dnia siedmnastego na dzień ośmnasty Ianuarii, gdy iey mość pani Mankowska, protestuiąca, czeladnika swego, wyż mianowanego protestanta, aby do iey mości, iako pani swey, obwinieni szli, rozkazuiąc im, żeby owies na targ do Dubna w podwodę, który wyprowadzony był, kilka mac, dla przedawania onego, y żeby pieniędzy wołoskich nie brali, ale dobrą monetą odbierali, iachali, po-*

słała,—tedy pomienieni poddani obwinieni, bracia, princypałowie, y com-princypałowie, zbuntowawszy się, y rebellią przeciwko paniey swey, którą nie po ieden raz na panią swoją podnosili, podniosszy, uczyniwszy odpowiedzi na zdrowie protestujących, że »nie poiedziemy, y pani nabierze się strachu, ale tam poiedziemy, gdzie nam potrzeba«; którzy wyprowadziwszy się wszyscy cztery w drogę na Ukrainę, za któremi czeladnika wyzmianowanego protestanta, zawracając ich, posłała, gdzie zaraz na tego to czeladnika protestanta na drodze dobrowolney, za wsią Pekałowem, wszyscy cztery iako obses skoczywszy, onego ułapiwszy, szablą iego własną wydzierając, ręce iego popodrzynawszy, to iest u prawey ręki, od palca wielkiego począwszy, palców dwa przecz poderzneli, że tylko na skurce wiszą, a na lewey ręce trzy palce, od miezinego począwszy, poderzneli, a potem położywszy onego protestanta na ziemi, kiiami niemilosiernie y nietościwie bili, mordowali, y razów niemało sinych, bitych, tak na grzbiecie, iako y po plecach y niżey, których y zliczyć trydno, których iest do stu plus minus, owo zgoła chcieli go na śmierć zabić, nazadawali. O którym tak srogim zbiciu protestanta gdy sama iey mość protestująca wzięła wiadomość, wsiadszy na sanie y z drugą czeladzią swoją za niemi goniła, którzy zobaczywszy, po staremu bili, wołając: »nie następuycie, bo y wam toż się dostanie«; którzy słowami uszczypliwemi, chłopskiemi, samę iey mość protestującą inhoneste sromocili, łailali y dishonorowali, y te robotkę zrobiwszy, do domu swego iednego, w Pekałowie będącego, powrócili, którzy do kos y strzelby rzucili się, y iako do potrzeby staneli,—y tak zaledwie sama iey mość protestująca y czeladź od nich obwinionych, nie będąc bezpieczni w zdrowiu swoim, zdrowie swoje pounosili. Przez króry takowy niesłuszny y nieprzystoyny postępек pomienieni obwinieni prawo pospolite y bezpieczeństwo wszelakie zgwałcili, wiarędomstwo na siebie zaciągneli y winy iuxta qualitem facti demeritarunt wciągneli; o którą, iako y wszystko, protestans swoim y iey mości paniey swoiey imieniem ofiarował się z wyżey pomienionemi obwinionemi debita iuris via agere velle, salwam iednak meliorationem tey teraznieyszey protestatiey lubo uczynienie inszey szyrszej, in quantum by tego potrzeba ukazowała, zostawiwszy. Et in verificationem omnium praemissorum, protestans stawił woznego generała woiewodztw Kiiowskiego, Wołyńskiego, Bracławskiego y Czernichowskiego, szlachetnego Woyciecha Piotrowskiego, który, in vim verae ac fidelis relationis suae, palam, publice, libereque

his verbis recognovit: że on, w roku teraznieyszym, tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartym, miesiąca Ianuarii dnia wczorayszego, dwudziestego wtórego, z przydania sądowego, mając przy sobie szlachtę: pana Franciszka Czajskiego a pana Woyciecha Izbińskiego, w gospodzie, w zamku Łuckim będącey, wzwyż pomienionego pana Stanisława Kurowskiego, to iest u prawey ręki od palca wielkiego palców dwa precz poderżnięte, że tylko na skurce wiszą, a na lewey ręce trzy palce od mizinego poczawszy poderżnięte, także y razów niemało u tego pomienionego pana Kurowskiego sinich, bitych, tak na grzbiecie, iako po plecach y niżej, których y li-
czyć trudno, których iest do sta plus minus,—wiadział y oczewiście oglądał; które to zranienie swoje y zbiecie wyżpomieniony pan Kurowski declarował sobie, y contempt y dishonor wyżmianowaney ieymości paniey Mankowskiey, paniey swojey, sposobem y czasem wyżej w protesta-
ciey mianowanym od poddanych obwinionych, wyżej specificowanych, bydź stałe. O czym relację swoję prawdziwą benevole przyznawszy, prosił, aby ona juridice do xiąg przyięta y zapisana byla,—co y otrzymał.

Книга городская Луцкая, поточная, годъ 1664, № 2506, листъ 152.

XVIII.

Жалоба пановъ Гавсовичей—Шостаковскихъ на пана Куберскаго о томъ, что когда у нихъ пропалъ хлѣбъ, и слѣдъ привелъ къ ямѣнию Куберскаго, то послѣдній отказалъ въ приказаніи своимъ крестьянамъ либо отвести слѣдъ дальше, либо вознаградить за пропажу. 1664 г., Февраля 12.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ четвертого, месеца Февраля дванадцатого дня,

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною, Томашемъ Савицкимъ, намесникомъ буреграбства и замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскимъ, Луцкими, ставъшы осче-

wiecie urodzony iego mość pan Iustian Hawsowicz Szostakowski, imieniem swym y urodzonego iego mości pana Konstantego Hawsowicza Szostakowskiego, brata swego rodzonego, świadczył się y protestował przeciwko urodzonemu iego mości panu Stanisławowi Kuberskiemu y małżonce iego mości o to: iż protestans, z rodzonym swoim, w barzo blizkiem sąsiedztwie dzierzawy iego mości pana Kuberskiego, nazwaney siele Zarzycku, w dobrach swoich, siele Podhorcach, mieszkając, ró'ne ustawiczne krzywdy y szkody od tey to wsi Zarzycka y poddanych, w niey mieszkających, ponosił. Iakoż y teraz świeżo, roku terazniejszego, tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Ianuarii, wprzód ze dnia pierwszego na dzień wtóry, poddani z dzierzawy iego mości pana Kuberskiego, o których imionach protestans dowiedzieć się na ten czas nie mogą, nie pomniąc na prawo pospolite y winy w niem surowo opisane, w nocy do pasieki protestantów, w lesie Podhoreckim będącey, wlaszy, pniów ze pszczołami dziewięć na głowe wybili; a potem, ze dnia siódmego na dzień ósmy tegoż miesiąca Ianuarii, z teyże wsi a dzierzawy pana Kuberskiego poddani Zarzycka, o których także imionach protestans dowiedzieć się niemoże, stodołę protestantów w siele Podhorcach przy dworze będącą, zboża niemało młóconego, w tey stodołę będącego, mianowicie: hreczki mac dwie, żyta maca iedną, owsa mac półtory, sposobem złodzieyskim pokradszy y na wozy ponakładawszy, do domów swoich do wsi Zarzycka zaprowadzili. A gdy protestans nazaiutrz w tey szkodzie uczynioney dowiedziawszy się opyt czynił, a śladem idąc, ten ślad przy ludziach do majątności iego mości pana Kuberskiego, sioła Zarzycka, przywiodszy, który ślad woznym wojewodstwa Wołyńskiego, szlachetnym Ianem Dołmackim, y szlachtą przy nim będącą, urodzonemi: panem Marcinem Ipińskim y panem Alexandrem Piaseckim, na to zaciągnionemi, dowodząc, u iego mości pana Kuberskiego, iako possessora na ten czas mianowaney wsi, do którey ślad iest przywiedziony, zastawszy iego mości w dworze tameyszym, wprzód o wyprowadzenie śladu ze wsi swoiey, a w niewyprowadzeniu—o uczynienie sprawiedliwości ze wszystkiey gromady iego sioła, który protestans o te szkody swoje, pierwszą y terazniejszą, upraszał,—tedy iego mość pan Kuberzski, przy pomienionych woznym y szlachcie, wrzkomo iego to dnia ósmego Ianuarii, sprawiedliwości uczynić, ponieważ ślad ze wsi iego nie mógł byź wyprowadzony, obiecując, y czas nazaiutrz naznaczywszy; potym gdy protestans, według czasu od

iego mości naznaczonego, dla odniesienia sprawiedliwości z tymże woznym y szlachtą przyiachał, tedy iego mość pan Kuberski, nie nie pomniąc na prawo pospolite y winy w niem opisane, tey sprawiedliwości z poddanych swoich, znać nie chcąc czynić, z domu swego umyślnie ziachał, y przez małżonkę swoją powiedział, że «sprawiedliwości uczynić nie chcę, niech mie prawem patrzą»; iakoż nie uczynił. Przez co iego mość pan Kuberski prawu się pospolitemu sprzeciwił y winy ratione nieuczynienia sprawiedliwości na siebie zaciągnął; przeciwko któremu o te nieuczynienie sprawiedliwości za to, y przeciwko poddanym iego mości wszystkiej gromadzie Zarzyckiej, protestans, swym y brata swego nomine, y powtórę świadczy y protestacją zanosi, ofiarując się z nim prawnie czynić, zostawiwszy sobie y bratu swemu salwę do uczynienia szyrszej protestathey y melioracją tey terazniejszey, była li by tego potrzeba. A na dowód tego wszystkiego stawił woznego generała wojewodstwa Wołyńskiego, szlachetnego Iana Dołmackiego, który dla zapisania do xiąg niniejszych grodzkich, Luckich, zeznał temi słowy: iż on, roku terazniejszego, tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Ianuarii ósmego dnia, za żądaniem ich mościów panów Szostakowskich, mając przy sobie wyżej mainowaną szlachtą, widział pszczoły w pasiece powybiiane, stodołę w siele Podhorcach odbitą, w której zboże pokradziono, także ślad do wsi Zarzycka, majątności pana Kuberskiego, przyprowadzony, którego iego mość pan Kuberski ze wsi swojej poddanym obwinionym wyprowadzić nie kazał, y owszem, obiecując opyt czynić y czas naznaczywszy, sam z domu swego umyślnie ziachał, sprawiedliwości z poddanych swoich gromady Zarzyckiej uczynić nie chciał; których poddanych przerzeczony wozny, wszystką gromadę Zarzycką, do rozprawy prawney, im. p. Kuberskiego, przy teyże szlachcie areztowawszy, ztamtąd precz odiachał, y o tym tę swoją relację uszynył y zeznał, prosząc, aby, pospołu z protestacją, była przyjęta y do akt zapisana,—co otrzymał.

Книга городская Луцкая, поточная, 1664, № 2506, листъ 229.

XIX.

Жалоба пана Юшковскаго на князя Федора Святополка-Четвертенскаго о томъ, что послѣдній вынудилъ его подписать различные документы, грозя въ противномъ случаѣ смертью за двоеженство, такъ Юшковскій, во время козацкаго возстанія, женился было для спасенія своей жизни на крестьянкѣ Четвертенскаго, и въ послѣдствіи вступилъ въ во вторичный бракъ съ шляхтянкою. 1664 г., Февраля 26.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ четвертого, месеца Февраля двадцеть сегого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною Томашемъ Савицкимъ, намесникомъ буркграбства замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими, Луцкими, *stanowszy personaliter uzodzony iego mość pan Wacław Iuszkowski, syn zeszłego niegdy urodzonego pana Hrehorego Rakaienka Iuszkowskiego, solenniter swiadczył y protestatią swoje zanosil przeciwko oświeconemu xiążęciu iego mości Fedorowi Swiatopełkowi Czetwerteńskiemu, w ten sposob y o to: iż xiąże iego mość, nactus occasionem calamitatis publicae woiewodztw Kiiowskiego, Wołyńskiego, Braclawskiego y Czernichowskiego, podczas którey gdy pod Batohem woysko zniesiono, gdzie y protestant, będąc wzięty w niewolę, y zostaiąc w poymaniu w ręku nieprzyiacielskich, kozackich, sam sobą władać niemogąc, okupując prawie garło swoje u atamana Kopiiowskiego, na imie Iwana Struczenka, poddanego xiążęcia iego mości, Kopiiowskiego, córke za żone przymuszonę poiol był; pod którą protectiā, do expeditiey Ochmatowskiey y do szczęśliwego powrotu woysk koronnych, w Ukrainie żywot swoy ochraniając, tam zostawał, z kąd aż przez urodzonego iego mości pana Alexandra Diakowskiego, towarzysza chorągwie wielmożnego iego mości pana Halickiego, przez wzięcie protestanta na koń swoy w zabiodra, w roku tysiąc sześćset pięćdziesiąt piątym był recuperowany, y z tamtych kraiów zawoiowanych, iako niewolnik, od tak przymuszonego małżeństwa uwolniony, y iuż na woli zostaiąc tenże protestant, usługą rzeczypośpolitey bawiac pod chorągwią tegoż iego mości pana Halickiego czas niemały, gdy zaś w roku tysiąc sześćset pięćdziesiąt siódmym, po dobrej woli swej, z przeyzrzenia boskiego, równą*

sobie w stan święty małżeński urodzoną iey mość panią Zophią Talerównę, urodzonego niegdy pana Mikołaja Radkowskiego pozostałą małżonkę, wdowę, za żonę poioł, y z nią przez lat kilka na Wołyniu zostawał, — tedy xiaże iego mość, hanc occasione ductus, że protestant z musu iego poddane był poioł, zwabiwszy swego poddanego, w roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszym, Decembra dnia dwudziestego trzeciego, pomienionego Struczenka, atamana Kopiiowskiego, y z córką iego, na Wołyn, przydawszy mu czeladź swoje służącą, po protestanta w dom iego, gdzie na tamten czas w Ławrowie modo arendatorio przemieszkiwał, iachać kazawszy, którzy posłani na protestanta ni o czym nie wiedzącego insperacie napadszy, łżąc, sromocąc, mówiąc, a mianowicie córka atamanowa: «a godziło sie tak mnie poszlubiwszy, a potem drugą poymować? weź konia a iedź z nami, obaczysz co sie z tobą będzie działo;» a tak protestant konia sobie dać kazawszy, iachał z niemi nie tak po woli iako raczej po niewoli; y przyprowadziwszy protestanta do Łucka, prosili duchowieństwa ritus Graeci, aby te sprawę sądzili; a gdy duchowieństwo kapituły Łuckiey, do sądzenia tey sprawy zebrawszy się na mieysce, sądom duchownym należące, sądzić one sprawę chcieli, — xiaże iego mość, dowiedziawszy się od sług swoich, że duchowieństwo ruskie między sobą mówili, iż małżeństwo przymuszone nieważne są, przysła do pomienionego Struczenka, atamana swego Kopiiowskiego, aby tey sprawy przed sąd duchowny nie przypuszczał, obiecuiąc bydz tey sprawy sam władyką y metropolitą, y kazał iachać do Boratina, maiętności swey, z protestantem; gdzie gdy przyiachali, tam xiaże iego mość wprzód invective na protestanta uczyniwszy, mówiąc protestantowi: »oto widzisz iakoś garło zasłużył, ale cie onym daruie i nastać na cie nie chce, tylko mi podpisz sie na te zapisy, które widzisz bydz gotowe y popisane, bo inaczey każe cie zaraz do Lublina prowadzić, i tam ci kat szyie utnie». W czym protestant, nie mając żadney rady ich mościów panów prawnych, ani do niey przyść mogąc w tak ciężkim opale y utrapieniu swoim, sam też bywszy nie literatem, ledwie podpisać sie umiejąc, wziawszy te zapisy, nie radząc sie y nie czytając iako ich napisano (z których ieden był zapis wieczności części iego dziedzicznych we wsiach: Kopiiowie, Fedorowie y Kitaygrodzie, a druga roboratia iakieysci submissiey, w której co sie zamyka y dotychczas nie wie, bo iey w xięgach niemasz) popodpisywał, y z niemi iachawszy do Łucka, poprzyznawał; przez które przyznania pomienionego

zapisu wieczności y roborathey submissiey, nieprawnych, xiaże iego mość te części protestantis kilkanaście tysięcy pretio dając dostać nie mógł natenczas, sola calamitate communi reipublicae et privata, protestantis usus naymnieyszego pretium ani minimum quadranten niedawszy, sobie przywłaszczył; bo prędko po tym zeznaniu, po uspokoieniu za szczęściem rzeczypospolitey y woysk koronnych po Czudnowskiey Ukrainy, gdy każdy z obywatelów tameyszych wojewodztw do swego się wracał, y protestant itidem,—xiaże iego mość vigore tych zapisów te części zaiachawszy, protestantem przez sług swoich expulit; a gdy protestans do prawa chciał się zaraz udać y xiaże iego mość aby tego nie czynił expostulował, xiaże iego mość guoties toties straszac protestanta utraceniem garła za przymuszone małżeństwo z poddaną iegoż poszlubione, y obiecuiąc wraz na przyiaciela dać, y ieżeliby tenże przyiaciel kazał tych części ustąpić—submitował się ustąpić, do tych czas ani przyiaciela wysadził y do maiętności nie dopuszcza. Iakoż teraz świeżo, roku blisko przeszłego, tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzeciego, gdy protestans dla obiecia tych dóbr y zaiachania, iako nieprawnie przez xiecia iego mości osiągnionych, miesiąca Nowembra dziesiątego dnia, gdy aditus otworzył się przez przeście z woyskiem iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, przez tamte kraie, do tych części swoich dziedzicznych, we wsi Kopiiowie, Fedorówce y Kitaygrodzie będących, przyiachał y one obiać chciał,—tam Prokop Czeretowicz, sługa xiażęcia iego mości, tych części imieniem xiażęcia iego mości nie dopuścił y owszem z nich protestantów wybił y wycisnoł. W inszych zaś częściach, do których xiaże iego mość żadney pretensiey nie ma, wiele szkod, krzywd tenże Czeretowicz, sługa xiażęcia iego mości, tak poddanym protestantowym, iako y samemu protestantowi, w pobraniu w poddanych miodów, skór, zboż, pieniędzy, połowicą stawu protestantis kilka razy spuszczenia, dziesięcin brania, za poddanemi gonienie się z gołą szablą, y chłopów protestantowych z gruntów ich własnych zganianie, iako to latius pozwami będzie liquidowano,—poczynił y czynić nie przestaie. Przez co xiaże iego mość protestanta, tak nieprawnie zapisy od niego wymogszy, z dziedzicznych części iego wyszpomienionych expulit y do szkod wielkich na dziesięć tysięcy złotych (części tych w to nie includuiąc) protestantem względem tylko intrat y prowentów zabrania przywiodł y przyprowadził. W czym wszystkim protestans, et de nullitate pomienionych zapisów nieprawnie wymuszonych, zostawiwszy sobie wolną melioratią tey, terazniey—

szej, albo uczynienia inszej, szyrszej, si et in quantum by tego potrzeba ukazywała, iterum iterumque protestowawszy się, ofiarował się z xiążęciem iego mością prout et ubi de iure competierit, prawnie postąpić. A na dowod tego, stawil woznego generała wojewodztwa Kiiowskiego, Wołyńskiego, Braclawskiego y Czerniehowskiego, szlachetnego Iana Ianickiego, który, w moc prawdziwey relathey swoiey, iawnie y dobrowolnie zeznał: iż on, roku przeszłego, tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzeciego, miesiąca Nowembra dziesiątego dnia, mając przy sobie szlachte, ludzi dobrych, szlachetnych panów: Iana Borowskiego y Piotra Woboszczyńskiego, był na sprawie y potrzebie prawney wyżrzczonego protestanta iego mości pana Iuszkowskiego, w częściach iego dziedzicznych, we wsi Kopiiówce, Fedorówce y Kitaygrodzie, w wojewodztwie Braclawskim będących, przez wyż rzeczzonego xiążęcia iego mości Fedora Czeretewskiego niesłusznie osiągnionych, y tam będąc requirował, aby te części, wyż rzczone, xiąże iego mość protestantowi, iako iego własne dziedziczne, do possessiey obiać nie bronił; gdzie Prokop Czeretowicz, imieniem pana swego, xiążęcia iego mości, tamże stojąc, tych części do possessiey obiać nie dopuścił, y gdy ie protestans obiać chciał, protestanta z nich wybił y wycisnoł; i to słyszał od różnych sąsiadów nieopodał tam będących, że te szkody, wyż expesse w protestathey wyrażone, w inszych częściach protestantowych, do których xiąże iego mość żadney pretensiey nie miał, przez wyż rzeczzonego Czeretowicza, z rozkazania pana iego, xiążęcia iego mości, są własne poczynione; y to słyszał, że to tak sie wszystko działo, iako wyżej w protestathey iest opisano, od różnych ich mościów panów obywatelów Ukraińskich wojewodztwa Braclawskiego y Wołyńskich. Co widząc i słysząc, o tem prawdziwą relatią swoię, że tak a nie inaczej było, czyni y zeznawa. Co zeznawszy, wozny relathey swoiey a protestans protestathey o przyięcie do akt prosili, —co na affectatią swoię otrzymali.

Книга городская Луцкая, поточная, годъ 1664, № 2506, листъ 241.

XX.

Жалоба пана Ольшанскаго на пановъ Закревскихъ о угнетеніи и разореніи крестьянъ въ арендуемомъ у него имѣніи Пелѣ. 1664 г., Марта 14.

Рокъ тисеча шестьсотъ шестьдесятъ четвертого, месеца Марца чотырнадцатого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною Александромъ Плинскимъ зъ Пльинска, войскимъ Черниговскимъ, буркграбимъ замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими, Луцкими, stanowszy oczewiście szlachetny pan Kazimierz Falkowski, imieniem urodzonego iego mości pana Łukasza Olszańskiego, podstolego Nowogródzkiego cum solenni manifestatione swiadczył y protestował się przeciwko urodzonym: iego mości panu Andrzeiowi Alexandrowi Zakrzewskiemu y panu Piotrowi Kulikowi, iż iego mość pan Zakrzewski, roku teraznieyszego, tysiac sześćset sześćdziesiąt czwartego, nie contentuiąc się różnemi desolacjami, któremi majątność protestanta, село Pelża, spustoszył, bo obiawszy ad possessionem suam poddanych dobrze zamożystych, którzy niemal każdy z nich swoim orywał pługiem, sześciudziesiąt y ośmiu rozegnał, że telko wszystkiego ośm dawnych pozostało było, ale chcąc y do końca tę ubogę wioskę ruinować, na roczkach grodzkich, Łuckich, summy piędźney należytey sobie, złotych trzech tysięcy, wziąć y protestantowi dziedzicznej tej majątności ustąpić nie chciał, causam suam per appellationem na trybunał protraxit, y dotąd na urzędzie położonych przez protestanta piędędzy nie podnosząc, tak poddanych pozostałych oppressit, niewinnie z iey u nich biorąc powozy w różne drogi, onymi nie należnie odprawuiąc, biiąc, w więzieniu samych y żon ich więząc, że w tych dniach trzech poddanych dobrze osiadłych z wołami y końmi y ze wszystką majątnością pouciekali; dąbrowe nad samą wsią Pelżami barzo dobrą, przezywaiomą Żabokrzycczyzną, z którey y na budynki przed tym zbraniano, tak sam przez się, iako też, kurząc gorzałkę, arędarzowi swemu do winnice, y wielom ludziom sąsiadom, in damnum protestantis (bo w tym kraiu o dębinię trudno) pozwalaiąc, y do dworu swego, w Łucku będącego, końmi y wołami dwornemi dzień w dzień czeladzią odprowadzał y

przedawał, y prawie tak ią wyciał y wypustoszył, że iuż po chwili y na grodzę koła nie nayda; pustki po odbiegłych tak wielu chłopów ze wsi Pełż na drugie cudze wsi poprzedawał; groblą, którey y w iesieni y teraz niczym nie ratuiąc tak popsował, że bez pochyby przez lada powódź przerwana bydź musi,—zaczym y staw na spuście zostaiący, którego spust po ośmiu set złotych chodził, zginąć, y młyn dobry, który zawsze bez przestanku zwykli mleć, spustoszyć musi; sad, różnym drzewem pożytecznym zdawna nasadzony, zaraz przy okopisku, gdzie zameczek bywał, leżący, umyślnie tak iabłonie, gruszki, śliwy y wisznie wycinać każe, że iuż w tym sadzie mało co y drzewa zostawa, y do ostatku go podobno wyrabia; we dworku y koło dworku ogrodze y budynki pustoszą, y insze desolacie, które telko dowcipem swoim przymyślić iego mość pan Zakrzewski może, in ruinam tey wioski a na większą y umyślną szkodę protestantową, wynayduie y per effectum dokazuie; a nie telko sam iego mość pan Zakrzewski przez sie, ale y przez pomienionego pana Kulika te desolatione summam czyni, który poddanych w possessiey swoiey iakieys od pana Zakrzewskiego w teyże wsi trzymaiąc porozpędzał, odbieżczyzną po nich pobrał, też dąbrowę pomienionę Zadokrzycczyzną y sam wycina, y komu sie podoba pustoszyć pozwala; dębine do Ołyki y do różne mieysca przedaiąc, czyniąc to na wielką szkodę protestantis, który z żalem wielkim takową desolatię potykaiąc, y większey w krótkim czasie spodziewaiąc się, bo y ostatek poddanych oyczystych, nie wytrzymawszy krzywdy, boiów zbytnich, uchodzić precz muszą, urzędowi ninieyszemu opowiedział, y aby actis connotatum było upraszał,—co otrzymał.

Книга городская Луцкая, записовая, годъ 1664, № 2506, листъ 285.

XXI.

Жалоба пана Куберскаго на крестьянъ села Котова о томъ, что они содѣйствовали козакамъ нападать на его дворъ, служивъ имъ проводниками, и т. д. 1664 г., Марта 13.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ четвертого, месеца Марца пятнадцатого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною Александромъ Плинскимъ зъ Пльинска, войскимъ Черниговскимъ, буркграбимъ замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими, Луцкими, stanawszy oczewiście urodzony iego mość pan Thomasz Błoński, imieniem urodzonego iego mości pana Iana Kuberskiego, iako possessoris obligatorii miasteczka Kozlina, maiętności dziedzicznej iaśniewielmożnego iego mości pana Iana na Zamościu Zamoyskiego, wojewody Sędomirskiego, iako skoro tylko eliberatus zostawszy niedawnemi czasy per providentiam Divinam z rąk nieprzyjacielskich niewoli moskiewskiej, y do dzierżawy swej zastawney, wyżmianowaney, dóbr miasteczka Kozlina, przyszedszy, przychilając się in toto do protestathey swej w grodzie Łuckim na poddanych sioła Kotowa, maiętności na on czas dziedzicznej iaśnieoświeconey xiężny iey mości Krystyny z Lubomirza Radziwiłowej, kanclerzney wielkiego xięstwa Litewskiego, do której miasteczka należącey занесionej, y one we wszystkich punktach, paragrafach meliorując, solenniter et gravi cum querela przeciwno roboczym: Hiczyporowi Własieniaty, Ihnatowi woytowi, Maximowi, principałom, y ich complicibus uczynku, niżej mianowanego, na imie: Parchomowi, Iakimowi Zozuleni, Omelkowi Zozuleni, Marcinowi Kitayczeni, Oxionowi bratu iego, Hryniowi, Pilipowi tkaczowi, Karpowi, Iuskowi Litayni, Hirkowi mielnikowi y inszym wszystkim poddanym ze wsi Kotowa, z imion y przezwisk samym princypałom lepiej wiadomym y znanym, których czasu prawa specificatio sufficiens, czasu prawa iudicio constabat, protestował się o to: iż pomienieni poddani Kotowscy, zasmakowawszy sobie wyuzdane sweywoli swej, która podczas zawziętej rebelliey kozackiey między chłopstwem dotąd panuje, nie dosyć na tym mając, że ex mera malitia sua, zawziąwszy rankor y niechęć swoje do protestującego y iego dzierżawy zastawney, mieszczan Kozlickich, w bliskim sąsiedztwie

swoim zostając, podczas Grodeckiej, w roku tysiąc sześćset pięćdziesiąt piątym, gdy dla następującego nieprzyjaciela głównego Rzeczypospolitej, moskwicina, obywatele wszyscy województwa Wołyńskiego, tak stanu szlacheckiego, iako y inszey różney condiciej ludzie, przed takowym strachem uchodząc, musieliż też y mieszczenie Kozlińscy—uchodzili, iednak czego uprowadzić nie mogli, świni wszystkich z półtorasta plus vel minus w lesie Kozlińskim przy pastuchach swoich zostawili, ubezpieczeni będąc tą nadzieją, że iako przedtym pod takowe trwogi, tak y naten czas miały zostawać w całości, te świnie iedne tajemnie pokradli, drugie iawnie pozabierali, pobili, poiedli, popprzedali, a insze co wiedzieć iako na pożytek swoy poobracali, y inszych krzywd, szkod y trudności niemało temu miasteczku, mieszczanom, poddanym tameyszym, y samemu iego mości panu Kuberskiemu naczynili. Ale ieszcze tym więcey krzywdę do krzywdy y ciężki żal do ciężkiego żalu przydając, nic nie dbając na prawo pospolite y winy w niem contra eiusdem excessivos surowie opisane, śmieli y wazyli się podzas gdy także województwo Wołyńskie w roku tysiąc sześćset sześćdziesiątym w trwodze od nieprzyjaciela moskwicina, buntów kozackich, zostawało, y obywatele uchodzić musieli, iakoż y protestans modernus uchodził, a potem, za otuchą że nieprzyjaciel ustąpić miał, do domów swych powracali, iakoż de facto skoro wyżej pomieniony pan Ian Kuberski powróciwszy do miasteczka Kozlina cum tota suppellectili securi zostawać chcieli y przez niekróry czas zostawali, w tym czasie, in mense Septembris, roku pomienionego, tysiąc sześćset sześćdziesiątego, od wojska kozackiego, które było z wojskiem moskiewskim podiazdy y inkursie swoje odprawowali, y nad Horyń zbliżyli się,—pomienieni ciż poddani Kotowscy, princypałowie, na imie: Ihnat woyt, y Nicypor Ułaszenia y Nosz Marcin, do kozaków, którzy w lesie, za Horynią, skrycie zostawali, o którym czasie y o który godzinie tam w nocy na miasteczko Kozlin napaść mieli; iakoż skoro nocy doczekawszy kozacy mianowani, przeprawiwszy się przez Horyń rzekę, za powodem y informatią poddanych Kotowskich, pryncypałów, y inszych wszystkich z teyże wsi pomocników, kilkadziesiąt koni i kozaków króрым oni droge torowali y onych do miasteczka Kozlina sami wprzód iadąc wprowadzali y nawodzili, nocnym obyczaiem, o kilku godzin w nocy, gwałtownie napadszy, bez żadnego respektu, trybem nieprzyjacielskim, wszystkie dostatki pomienionego iego mości pana Kuberskiego, ieszcze na wozach skoro po przyiachaniu z ucieczki nie złożone zostające, w ochędo-

stwie, złocie, srebrze, w koniach, szaciech, bydle y inszych sprzętach gospodarskich zostaiące, namniey na dziesięć tysięcy, zniszczyli y wniwecz obrócili. A co większa, mieszczan Kozlińskich, za własnym powodem poddanych Kotowskich, aby ich w tey mierze uczynek zataiony był y żeby o nich poznaki y wiadomości nie było, że oni primarii przywodem y początkiem do wszystkiego tego złego byli, niemało mieszczan Kozlińskich pozabiiiali, do czego sami ciż poddani dopomagali, urodzonego pana Otfinowskiego postrzelili, Pawła Taszczeniaty burmistrza, Stephana mielnika, Sawke kowala, Ostapa mieszczanika, Iowana Iowika przysiężnego, drugiego Iędrzeia Iowika przysiężnego, Hawryła Koczyka, Miska Skrutka, Iarzembińskiego czeladnika—na śmierć pozabiiiano, Waśka Kołtunenka y drugiego krawca posieczono, Hryćko Obłowski postrzelony, y inszych niemało posieczonych y postrzelonych zostaię; samego iego mości pana Kuberskiego z sobą kozacy wziowszy, na Ukraine zaprowadzili y onego moskwie w niewolę oddali, który w ciężkich łykach w więzieniu y oppressiey przez rok cały zostawaiąc, zaledwie diwina providentia z Kiiowa eliberowany został; a ciż kozacy zaprowadzeni przez Kotowców do Kozlina, będąc ukontentowani z ich przysługi, że na dobry obłow naprowadzili, in vim satisfactionis y regratificatiey, bydła y fantów niemało udzielaiąc, Kotowców ukontentowali. O które tedy wszystkie praemissa iterum atque iterum wyżej mianowany iego mość pan Tomasz Błoński, imieniem pomienionego iego mości pana Iana Kuberskiego, przeciwko osobom mianowanym te skarge y protestatię zanosząc, y z temiż wszystkimi osobami, poddane-mi Kotowskiemi, prout de jure venerit, in foro fori prawnie czynić ofiarował się, a natenczas prosił, aby to wszystko actis praesentibus connotatum było,—co y otrzymał.

Книга городская Луцкая, поточная, годъ 1664, № 2506, листъ 288 на оборотъ.

XXII.

Жалоба пановъ Домбровскихъ на поручика козацкой хоругви Киевскаго воеводы Выговскаго, Радлинскаго, о томъ, что онъ, сверхъ всякихъ утѣсненій въ имѣніяхъ жалобниковъ м. Оратовъ, и селъ Оратовкѣ, самовольно записалъ тамошнихъ крестьянъ въ козаки 1664 г., Марта 18.

Року тысяча шестсотъ шесдесятъ четвертого, мѣсяца Марца осмнадцятаго дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышпольскимъ, буркграбимъ замку Володимерскаго, и кнѣгами нынешними, кгородскими, старостинскими, поцеважъ кгородъ Вишницкий вакуеть, становшы очевисто урожонные ихъ милость панове Петръ Домбровский, ловчий Браславский, и Крыстына на Оратове Домбровская, ловчыная Браславская, съ прытомностю помененого малжонка своего, яко опекуна малженскаго, места Оратова и села Оратовки дедпчове, жалосливѣ сведчили и протестовалисе наппротивко велможному его милости пану Янови Выговскому, воеводе Киевскому, яко пулковникови и нижей почипеныхъ шкодъ, презъ люде его, авторови, и урожонымъ ихъ милость паномъ: Стефанови Радлинскому, поручникови, Вербовскому, хоружому, Александрови, Должкевичови Домицикови, Димитрови Жоравскому, Ласкови, Королевскому, Красовскому, Базанови, Себестыянскому, Шембелеви, Трембацкому, Езерскому, Хропшчови, Кгроховскому Янови, Базилему и Вацлавови Белецкимъ, брати, Янови Колантовскому, Куровскому, Кеңдзерскому, Вишневному, Галеви, Сокалскому, Русинскому, Уляницкому, — товариству, то есть хоругви козацкое его милости пана воеводы Киевскаго, и иннымъ велюмъ товариству, о которыхъ именахъ и прозвискахъ протестантесъ не могли се доведати, однакъ его милости пану воеводе Киевскому, яко полковникови, его милости пану Радлинскому, яко поручникови, имена и презвиска ихъ лепей суть ведомые, которыхъ именъ и прозвискъ протестантесъ савсамъ сибѣ деноминациономъ zostавують, ециямъ инъ процессу кавзе истиусть, о то: инъ его милость панъ воевода Киевский, не контептуючисе давнейшими кривдами, которыхъ въ добрахъ протестантисъ, заразы по Слободыское експедиции, презъ людеи полку своего, не маючы жадное ассигнации одъ его милости пана гетмана, шкоды великне почипилъ, о што и протестация инъ реценти есть въ кгороде тутечномъ учыненая, лекче себе поважаючы право пос-

политое, давными и свижими конституциями обварованое, а меновите року прошлого, тысеча шестьсотъ шестьдесятъ первого, де секуритате бопорумъ етъ гонорумъ, воеводствомъ Кневского, Волынского, Браславского и Черниговского, абы одъ войска добра земские въ тыхъ воеводствахъ не были утяженные, и абы жаденъ пулковникъ, рохмистръ (sic), до добръ шляхетскихъ вышпомененыхъ воеводствъ жаднего претексту не мель, и абы обывателей тамечныхъ ниъ посессионibusъ сорумъ не имнедиовали, а его милость панъ воевода, будучы сенаторомъ и енераломъ воеводства Кневского, который, яко кондиторъ лекгумъ, мель бы лекгесъ публикасъ серваре етъ еквестремъ ординемъ туери етъ дефендере, понъ опримере, ани тежъ протестантесъ, яко гередесъ добръ вышъ помененыхъ, места Оратова и села Оратовки, въ воеводстве Браславскомъ лежащихъ, въ которыхъ, за вестемъ его королевское милости зъ войсками на Украину, пацифице мешкаючы, заживали, и подданные, яко паномъ своимъ дедичнымъ, послушенства и повинности отдавали, и въ посессии помененыхъ добръ не мель бы перешкажати, ани турбовати,—его милость панъ воевода Кневский, жаднего не маючи претексту до добръ а ни подданныхъ протестантовъ, абы ихъ мель утежати, и протестантовъ въ посессии труънити, кгдажъ недосытъ на томъ, ижъ две хоругве его милости прыватныхъ, одна дракганская, другая пешая, надъ которыми пешо былъ ротмистромъ панъ Орель, а надъ другою дракганскою былъ капитаномъ панъ Бекъ, подъ которымъ было двесте человека, дня двадцать четвертого, мѣсяца Стычня, року теперешнего, тысеча шестьсотъ шестьдесятъ четвертого, въ месте Оратове въ добрахъ протестантовъ станули и, презъ два дни стоячы, великие кривды, шкоды подданнымъ почынили. Але ещѣ тымъ се не контентуючы, чыщечи на опрессию, на знищѣне добръ протестантовъ, хоруговъ свою вышпомененую, козацкую, подъ которою было наимей коший двесте люду, кромъ люзныхъ, дня двадцать сегого, мѣсяца и року вышменованыхъ, въ добрахъ протестантовъ Оратове за свою прыватную асыгнацію постановилъ, также помененый его милость панъ поручникъ, кезавшы росписати господы становные, на всю компанню въ месте Оратове, а другие приписные, такъ въ месте, яко и въ селе Оратовце, господы, стацію незносную у подданныхъ протестантовъ, то есть збожа вшеякого рожаю, венры кормные, яловицы, бараны, полти мяса, и иные речы и фанты розные и кони брали;

надъ то збожа, яглы, пшеицу, жыто, которые подданные протестантомъ зложыли и подводами сто двадцать зъ помененымъ збожемъ до Лвова ити мели, и такъ зъ места Оратова, яко и зъ села Оратовки выхидити хотели, и тые збожа, протестантомъ належачые, и съ подданными ихъ, то есть каждый товаришъ у своихъ господаровъ позабегали. Надъто, не ведити ква авторитате етъ куюсь инстинкту етъ мандато, пимененый панъ Радлицский, поручникъ, подданныхъ протестантовъ до реестру своего прыватного не ведети на што казаль, до козатства ихъ вокуючы, вписывати, якожъ, кумъ сумма домно етъ перикули протестантовъ, до трохъ сотъ чловека вписаль, и такъ презъ днюй десять, то есть одъ дня двадцать сегого Генвара ажъ до дня пятого мѣсяца Феврала року теперешнего, тысеча шестсотъ шестдесятъ четвертого, въ помененыхъ добрахъ стоячы, не толко же шкоды, кривды, стацые незносныя и фанты брали, чого всего особый реестръ протестантове цирка индукционемъ кавзе оферуютъсе подати, але узумъ фруктумъ протестантомъ и послушенство подданныхъ одобрали, мовлячы каждый товаришъ господаромъ своимъ и прыписнымъ: «Я тутъ теперь панъ, коли тутъ стою»; такъ ижъ не толко жебы мели подданные якую повинность протестантомъ отдавати, але дровъ жадеи не могли привезти. А што болшая, тое жъ товариство подданнымъ протестантовъ кгвалтомъ казали сировадити до Бару албо до Браилова, добръ и волости его милости пана воеводы Кневского, зачымъ протестантесъ до великихъ шкодъ, на петнадцать тисечей золотыхъ монеты личбы полское прыпровадили; а протестантесъ, ведечы таковую шкоду свою, добръ дезоляцию, опрессию, адъ ремедия юстицые, такъ о неслушное выбиране станции, утиснене подданныхъ, въ поссессии спокойное протестантомъ перешкоду и збожъ розныхъ, яко се вышей поменило, забране, удалисе. За который таковой свой поступокъ въ вины, правомъ посполитымъ описаные, попали и на особы свои затегнули; о которые протестантесъ итерумъ атакве итерумъ сведчыли и протестовали се, хотечи о тое правне чынити, заховуючы себе волную поправу тое протестации, ежели будетъ съ права належало, и просили, абы тая ихъ протестация до книгъ принята и записана была, — што отрымали.

Книга Владимирская, городская, записовая, поточная и декретовая, 1663—1664 годовъ, № 1033, листъ 333.

XXIII.

Инвентарь части села Житъ, съ исчисленіемъ крестьянъ и ихъ повинностей. 1664 г., Марта 27 дня.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ четвертого, месеца Марца тридцать первого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевскоѣ милости Володимѣрскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышполскимъ, буркграбимъ замку Володимѣрскаго, и книгами и нынешними кгородскими, старостинскими, становши очевисте урожоный его милость панъ Криштофъ Беневский, инвентарь двора и части села Жита, презъ ихъ милостей пановъ судовыхъ кгородскихъ, Володимѣрскихъ, при одданю тое части презъ мощную екзекуцію собе подавающему списаный и руками тыхъ же ихъ милостей пановъ судовыхъ и возного, при ихъ милостехъ будущою подписаный, для вписаня до книгъ нынешнихъ кгородскихъ, Володимѣрскихъ, просячи абы принятый и вписаный былъ, перъ облятамъ подалъ, который такъ се въ собе маеть: «Inwentarz dwora Żyłańskiego, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartego, dnia dwudziestego siódmego Marca, to iest: izba z alkierzem, piece w nich zielone, okien pięć, w izbie drzwi troje, w alkierzu dwoje, wszystkie na żelaznych zawiasach, u iednych drzwi zamek y to zły; z teyże izby komora przy piecu, druga izba naprzeciwno, także lepianka, ganek przy tem budynku, piekarnia przez podworze przy wrotach, stajnia y druga szopa, piwnica, stodoła, szpichlerz, gołębnik; zasiewki ozime, to iest: żyta włodzimirskiej miary mac czternaście, pszenice mac cztery; w szpichlerzu odebrałem iarzyны, to iest: owsa półczwarty macy, ięczmienia mac cztery, grochu trzy mace bez czwierci, hreczki mac cztery bez czwierci, słodу półtrzeci macy, pszenice czwierć, siemienia konopnego półkorca y miareczek trzy, iarego żyta półkorca; poddanych: Raduszka pierwszy, повинność robocizny dni trzy, daniny owsa czwierci trzy, pieniędzy groszy półósma; drugi Szulak, dni trzy, daniny owsa czwierci trzy, pieniędzy także; трети Kihin, pańszczyzny dni pięć, owsa półtora korca, groszy piętnaście; czwarty Poleszuk, dni trzy, owsa czwierci trzy, pieniędzy groszy półósma; piąty Antonik, dni pięć, owsa półторы macy, pieniędzy groszy piętnaście; szósty Iowtuch Krzywy, dni два; siódmy

Kurta, dni pięć, owsa półtory macy, groszy piętnaście; ósmy Dziuryk, dni trzy, owsa trzy czwierci, groszy półósma; dziewiąty Rybak Krzywy, pobereźnik, dni dwa; dziesiąty Szulaczek, dni trzy, owsa trzy czwierci, groszy półósma; dwunasty Iacyk, dni trzy, owsa trzy czwierci, groszy półósma; trzynasty Petryk, owsa trzy czwierci, groszy półoswa; czternasty Pilip, dni trzy, owsa trzy czwierci, groszy półósma; piętnasty Jarmoł. Powinność tychże chłopów z włoki: kapłun, robocizna lecie przez trzy dni po dwoie, a drugie dni pojedynkiem; komornicy: Kłopotcianka, zimie dzień a latem dwie dni, Hulanka także, Puczyk także». У того инвентара подписы рукъ въ тые слова: Mikołay Żabokrzycki, wojewodztwa Bracławskiego podsędek, podstarości sądowy Włodzimirski, manu propria; Ian Kudewicz Kopczyński, sędzia grodzki Włodzimirski; Mikołay Sztyka, wozny wojewodztwa Wołyńskiego. Который же то инвентаръ, перъ облятамъ поданыи, за очевистою прозбою вышъменованого его милости подавающего, а за принатемъ моимъ урадовымъ, до книгъ инешнихъ есть вписанъ.

Книга Владимирская, городская, записовая, поточная и декретовая, № 1033, годъ 1663—1664; листъ 1014

XXIV.

Приговоръ коннаго суда, по которому крестьяне села Сскуна, принадлежащаго пану Достоевскому, неявившіеся на копу, должны удовлетворить крестьянъ села Бучина, у которыхъ на поляхъ ограбленъ былъ хлѣбъ. 1664 г., Августа 13 дня.

Року тисеча шесгъсотъ шестьдесятъ четвертого, мсеца Августа тридцатого дня.

На ураде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышполскимъ, буркграбимъ замку Володимерского, и книгамъ инешними кгородскими, старостинскими, ставовшы персоналитеръ урожоный панъ Станиславъ Петровский, слуга

уроженного его милости пана Марцина Люшковского, именемъ того жъ пана своего, декретъ копный въ шкоде подданныхъ его милости села Бучынского, на поляхъ Сереховицкимъ, на стени у Андреевой горы, въ томъ теперешнемъ, тысяча шестьсотъ шестьдесятъ четвертомъ року, месеца Августа трынадцатого дня, презъ пановъ судей, на тое высажонныхъ, ферованый и руками ихъ милостей подписаный, съ параграфомъ, пры подписяхъ рукъ, семи вершами приписанымъ, для вписаня до книгъ нынешнихъ, просячи, абы принятый и вписаный былъ, перъ облятамъ подалъ такъ се въ себе маючий: «My, na podpysachъ niżej mianowani, będącъ zaciągnięni y uproszeni do sprawy, niżej mianowanej, od gromady Buczyńskiej, poddanychъ iego mości pana Marcina Łuszkowskiego; do sądu kopnego przez gromady wsi różnychъ, mianowicie: Synowa Rateńskiego, Synowa Monasterskiego, Sołowieiowa, Dorohotycz, Zarzecza, z Hrytkowicz, Szaina, Mizowa, Serechowicz, Rerezowa, Grabowa, a to w pograbieniu zboża nocnym sposobem z pol Buczyńskich, odprawowanego w roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartym, dnia trzynastego miesiąca Awgusta, ziechawszy się na mianowane uroczysko do krzaku dębowego, na mierzy stojącego, u Andrzeiowej góry, przy woznym, szlachetnym Alexandrze Bankowskim, y przy mężach, wiary godnych, od gromad zesłanych, stronę uskarżającą się, poddanychъ iego mości pana Łuszkowskiego, Buczyńskich y Mikowskich, przed siedzie przywołać kazaliśmy, na imię: Filona Piatczuka, woyta Buczyńskiego, Iwana Kibe, Piotra Iuskowicza—z Buczyna, a z Mizowa—Iacka Żekote y Trochima Mosia, którzy stanawszy przed nami, wnosili skargę swoją, iż im w nocy w sobotę, to iest prima Augusti, na własnych polach ich to zboże zabrano, żyta kop trzydziści, którzy ślad przywiedli z ludźmi postronnemi, Serechowickiemi, do wsi Siekunia, majątności iego mości pana Dostoiowskiego; na którą skargę poddanychъ iego mości pana Łuszkowskiego gromada Buczyńska, zszedszy się do wsi Siekunia, majątności iego mości pana Dostoiowskiego, dzierżawcy Siekuńskiego, requirowali, aby poddanychъ swoich Siekuńskich na kope stawił, żeby w tej szkodzi wywod z siebie słuszny dali, ślad ten, który z tą szkoda do wsi iest przywiedziony, ze wsi swojej wywiedli y ukazali; a że iego mość pan Dostoiowski przyjaciela żadnego z strony swojej nie został, ani gromadzie swojej Siekuńskiej mężow na kope stawić kazał, ale na ludibrium iakiegoś chłopca, imieniem Seliwona, gromada z poszrodku siebie na miedzę wyżmianowaną wysłała, który wyvodu żadnego nie uczynił,

ani śladu, do wsi przywiedzionego, nie wywiodł, — tedy strony, na sąd kopny od gromad zesłani, uważwszy słusność samą, dekretem swoim kopnym Siekuńska gromadę winną być osądzili y szkody te płacić nakazali od daty dzisieyszey na niedziel dwie, a ieżeliby się nie poczuwali dekretowi dosyć czynić kopnemu, tedy sąd pozwala grabież brać ze wszystkieu generaliter szkody, y ten grabież do grodu oddać, czyniąc sobie dalszy proceder, w prawie pospolitym opisany. Gdzie my, sądowi słusznemu przy-słuchawszy się, dla lepszey wiary rękami naszymi podpisujemy. Działo się w polu Sierechowickim, na ścianie u Andrzeiowej góry, anno millesimo sexcentesimo quarto, miesiąca Augusta trzynastego dnia. У того декрету передъ паракграфомъ южь выжей инсерованомъ подпись рукъ тими словы: Alexander Zgierski M. Z. W.; Stephan Hryniewicki, Marcin Dodrzyński, będący przy tey sprawie, Marcin Grot Spasowski, Maciey Pniewski, będący przy tey sprawie. Который то декретъ, за подаемъ вышъменованое особы, а за принятъ моимъ урядовымъ, есть до книгъ вписаный.

Книга Владимирская, городская, записовая, поточная и декретовая, № 4055, годъ 1663—1664, листъ 1276.

XXV.

Объявленіи отъ имени пана Люшковскаго о томъ, что панъ Достоевскій отказался исполнить приговоръ копнаго суда по дѣлу объ ограбленіи на поляхъ Люшковскаго крестьянскаго хлѣба, а также коней и вѣдѣвъ. 1664 г., Августа 30 дня.

Року тысяча шестсотъ шесдесятъ четвертого, мѣсяца Августа тридцатого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскимъ, передо мною, Стефаномъ Вышпольскимъ, буркграбимъ замку Володимерскаго, и книгами линешними, кгородскими, старостинскими, становши персоналитеръ урожоный панъ Станиславъ Пнотровский, слуга

уроженного его милости пана Марцина Люшковского, именемъ тогожъ пана своего и подданныхъ его милости Буценскихъ оповедалъ и тую манифестацию занеслъ противко уроженому его милости пану Достоевскому, державцы села Секуня, и подданнымъ его милости Секунскимъ, о то: ижъ его милость панъ Достоевский, спротивляючысе праву посполитому, тудежъ декретови копъному, въ року теперешнемъ, тисеча шестсотъ шестдесятъ четвертомъ, дня третегонадцать мѣсяца Августа, презъ громады зъ розныхъ селъ околичныхъ, на инстанцію подданныхъ Буценскихъ и иныхъ селъ, о пограбене почнымъ способомъ збожъ зъ поль и пограбене коний и воловъ, фероваными, которымъ декретомъ судъ копный наказалъ, абы его милость панъ Достоевский подданныхъ своихъ Секунскихъ на копу ставилъ, жебы въ той шкоде выводъ зъ себе слухный дали, следъ, по которому зъ шкодою тою до села есть приведеный, зъ села своего вывели и указали. А же его милость панъ Достоевский прытеля жадного зъ стороны свое не зослалъ, ани громаде своей Секунской, мужомъ, на копу ставитисе казалъ, теде судъ копный, уважившы слухность самую, декретомъ своимъ копнымъ, копу, Секунскую громаду, винную быти узнавши и шкоды тые одъ даты декрету оногo за недель две платити наказали. На которомъ, по томъ декрете, въ две недели припадаючымъ, то есть дня двадцатого сегого Августа, менованый компаренсъ зъ громадою Буценскою и инпою, и зъ вознымъ, шляхетнымъ Яномъ Проборскимъ, ведлугъ декрету копного, до уроженного его милости пана Достовского, до села Секуня, зѣхавши, тамъ самого пана Достоевского въ дому не застали, который, умыслне уникаючы чыненя справедливости, зъ дому зѣехалъ, еднакъ заставшы урядника, на имя Лукаша, и челядника Качковского, яко и войта тамочного, названого Верзѣбицкого, которыхъ урядовне реквизиовали, ежели за тые шкоды, которые подданные его милости пана Люшковского одъ подданныхъ Секунскихъ, розными часы, такъ въ побраню збожъ, коний, воловъ, поносятъ, ведлугъ декрету копного, за плату зъ сатисфакцією однесутъ? На которую реквизицію громады его милости пана Люшковского и возного, менованые урядникъ, войтъ и челядникъ пана Достоевского одповедили: ижъ «мы о той справе мней ведаемо, панъ нашъ лелей о томъ ведаеть, зачымъ тыхъ шкодъ подданнымъ своимъ Секунскимъ не далъ, и овшемъ, кому кривда днется, нехай правомъ себе о то патрытъ». Которую таковую декларацию

услышавшы а вѣдчѣхъ явное спротивене праву и декретови копному, вознымъ и шляхтою осведчывши, зтамтоль одѣехали. О которое то спротивене декретови копному, яко тежъ о шкоды, подданымъ пана протестуючого сталые, итерумъ аткве итерумъ менованый компаренсъ противко его милости пану Достоевскому и подданымъ его Секунскимъ протестовавши, оферуючы подданныхъ пана своего, же о тые шкоды свои (зъ) поддаными Секунскими и зъ его милостю паномъ Достоевскимъ и челядю оного инъ форо компетенти чинити не запехають. А на утвержене и верификацию тоее манифестации, персоналитеръ становшы возный воеводства Волынского, шляхетный Янъ Проборский, въ моцъ правдивое реляции своеє созналъ тыми словы: ижъ онъ, року теперешнего, тисеча шестсотъ шестдесятъ четвертого, мѣсяца Августа двадцатого сегого дня, маючы пры себе сторону, шляхту, людей веры годныхъ, пана Яна Прзыболювского и пана Марцина Дубуржыцкого, пры бытности пана Станислава Пиютровского, компарента, и громады Буценское и Видютское, былъ въ селе Секуню и во дворе тамочнымъ, тамъ, самого его милости пана Достоевского не заставшы, который умыслне, уникаючы чыненя справедливости, зѣхалъ, еднакъ, заставшы урядника оного, названого Лукаша, и челядника Качковского, и войта тамочного Вперзбицкого, которыхъ урядовые реквировалъ, абы шкоды за побране ночнымъ способомъ збожа подданымъ его милости пана Люшковского, также за грабежъ коний и воловъ, и за иншие шкоды почыпеные, ведлугъ декрету копного, поневажъ сляду одъ села своего невывели, — нагородили и достатечную учинили сатисфакцію; которые то урядникъ, челядникъ и войтъ, цале се на пана своего въ томъ рефериуючы, одповедили: «же мы о томъ неведеаемъ, а ни тежъ панъ нашъ розказалъ намъ шкоды тые платити, если кому кривда се десть, нехай правомъ о то патрають.» Што ижъ такъ а нейначей было менованый возный на томъ тую свою созналъ реляцию, просечы зъ менованымъ компарентомъ, абы такъ тая манифестация, яко и реляция, до актъ прынята была, — што отрымали.

Книга Владимирская, городская, записовая, поточная и декретовая № 1035, годъ 1663—1664, листъ 719.

XXVI.

Жалоба пани Бончалской на пановъ Кашевскихъ о нарушеніи условія объ арендованіи ею у нихъ имѣнія, угнетеніи крестьянъ о разгонѣ ихъ и проч. 1664 г., Октября 31.

Року тисеча шестсотъ шестдесятъ четвертого, мѣсяца Октября тридцать первого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною Флорыяномъ Кулешею, намесникомъ присеглымъ буркграбства замку Володимерского, и книгами пинешними кгородскими, старостинскими, становшы персоналитеръ урожоная пани Крыстына зъ Дубя, Милоцкого, Станиславовая Бончалская, того жъ негды зошлого пана Бончалского позосталая малжонка, яко пани оправная и доживотная всихъ и вшелякихъ добръ дедичныхъ, заставныхъ, лежащихъ, рухомыхъ и сумъ понежныхъ, где колвекъ будучыхъ, по зошлымъ малжонку своимъ позосталыхъ, прыхыляючысе до протестации, ещче въ року давно прошломъ, тисеча шестсотъ чотырдесятъ осмомъ, мѣсяца Генваря трынадцетого дня, въ кгороде Володимерскимъ, о недосытъучынене записови, нижей менованому, противко его милости, урожоному пану Янови зъ Высокого и Барбаре Кориновичовне Курцевичовне Кашевскимъ, малжонкомъ, учыненное, на тотъ часъ, противко урожонныхъ ихъ милостемъ: ихъ милости пану Самуелови, ее милости паней Анне Павловой Черминской, ихъ милостемъ панномъ Катарыне, южъ на выданю будучей, Крыстыне, летъ ещче немаючей, Кашевскимъ, сынове и цоркомъ помещеныхъ зошлыхъ негды его милости пана Яна и Барбары Кашевскихъ, малжонковъ, яко потомкомъ и дедичомъ добръ, по тыхъ панахъ, родичахъ своихъ, позосталыхъ, также противко ее милости паней Марцыянке Черминскою Самуеловой Кашевской, малжонце тогожъ вышречоного пана Кашевского, и его милости пану Павлову Черминскому, малжонкови вышречоное паней Анны Кашевскою Черминской, инъ квантумъ бы собе якое право до тыхъ же добръ по зошлыхъ панахъ Кашевскихъ претендовалъ,—протестовала се и осведчала, ижъ не тылко родичы теперешныхъ потомковъ, розные кривды и безправа противко записови своему, въ року тисеча шестсотъ чотырде-

сятъ сѣмомъ, мѣсяца Феврала четвертого дня, на две тисечи и заставу части Завадна написанному, даному и въ кгрое Володимерскимъ зезнаному, не помнячи на обовязки, кондицїе, пункта, а затымъ въ закладъ и шкоды, за кождую контравенцію, переішкоду попаднене, место евинкованя и бороненя,—сами чыпили, меновите: въ тымъ же ешче вышречонымъ року, тисеча шестсотъ чѣтырдесятъ сѣмымъ, мѣсяца Іюня двадцетъ второго дня, трохъ поданыхъ южъ въ посессїи заставной протестантовъ будучыхъ: першого Леха, другого Остапа, третего Богдана Кулганяковъ, жоны ихъ забравшы и до везеня своего prywatного, до двору Турычанъ, безъ ведомости и воли протестантисъ и зошлого малжонка ее, осадившы и муками албо тортурами ихъ страшачы, одпудили, которыхъ протестансъ збожемъ и пенезми на золотыхъ сѣмъ была запомогла. Потымъ, того жъ року, по тыхъ же подданныхъ позосталое озимины и одбежоное копъ тридцать, кождую копу на тотъ часъ таксуючы по золотыхъ пяти, а ярыны копъ двадцетъ, копу таксуючы по золотыхъ чѣтыры, кгвалтовне повзявшы, также огородницю розную, кождый горѣдъ рахуючи по золотыхъ двадцати, итидемъ кгвалтовне позберавшы и поконавшы, озимину дня дванадцетого Августа, ярыну дня второго, Сентебра, а огородницю дня четвертого Ноябра до двору своего, въ Турычанахъ будучого, запровадили, подданнымъ своимъ Турычанскимъ и Ягоденскимъ звозити казали. Третья: место выделеня и доданя зъ власныхъ своихъ дворскихъ обшаровъ, абы выстарчало засеѣку, такъ ярого, яко и озимого, по десети маць, водлугъ запису, не тылко не додали поль, на которыхъ ено по чѣтыры мацы се высеваецъ, але, што болшая, власного жыта протестантисъ на двухъ пывкахъ, которыхъ передъ тымъ и папове Тернавские заживали, и, водлугъ запису, протестансъ поссессоркою была, копъ чѣтырдесятъ, копу по золотыхъ пять шацуючы, кгвалтовне презъ подданныхъ своихъ Турычанскихъ и Ягоденскихъ, въ року тымъ же, тисеча шестсотъ чѣтырдесятъ сѣмомъ, мѣсяца Августа шестнадцатого дня, пожали и до Турычанского двору своего позвозити казали. Четвертая: на тыхъ дворскихъ и халупахъ хлопскихъ, одбежанныхъ, на едномъ, Леховымъ, подданого, кгволи себе, въ тымже року, тисеча шестсотъ чѣтырдесятъ сѣмомъ, Іюля дня дванадцетого, осадившы, повинность вшелякую пелнитти себе рассказали и презъ летъ кылка, то естъ немаль тры, заживали; а на другимъ, Остаповымъ, урожоного пана Волчка, арендовнымъ

способомъ, въ томъ же вышреченомъ року, дня второго мѣсяца Де-
цебмра, впустивши, такъ же презъ летъ тры пожитковъ вшелякихъ
заживали. Пятая, кгда помененый Остапъ, которого были панове Ка-
шевские выпудили, а (въ) килка летъ либере до пановъ своихъ за-
ставныхъ повернулъ, оногo, въ року тысеча шестсотъ пятдесятомъ,
мѣсяца Декабра двадцатого дня, кгвалтомъ до вязеня своего, до двору
Турычанъ, взявши и осадившы, желпзами и ланцухами обтяжившы,
въ везеню своимъ зимномъ и голодомъ уморили. Шостая, кгда въ
року прошлымъ, тысеча шестсотъ пятдесять осмомъ, панъ Саврукъ
также подданого, заставное поссессии подлежаючого, на име Марка Ро-
манюка, казуалитеръ забравшы, хотелъ манифестантемъ годити, теды
зошлый его милость панъ Кашевский, головщизну за голову хлопскую
взевшы, обещовалъ и субмиттовалъ се протестанти инного хлопа дати,
которого не далъ, и дотоль не оддано. А не досытъ на тымъ всимъ
маючы, што за зошлыхъ родичовъ крывдъ и контравенций деяло, але
южъ и на тотъ часъ потомкове ихъ милостей вышменованные, въ року
прошлымъ, тысеча шестсотъ шестдесять вторымъ, мѣсяца Октября
двадцатого дня, противко записови, во млыне Турычанскимъ, въ кото-
рымъ волное мелте протестанти было, мерки одберати казали; такъ же
и зъ поль, такъ въ тымже року прешлымъ, вышменованнымъ, озимихъ
и ярыхъ кресценций, яко тежъ и въ ближай прешлымъ, тысеча шест-
сотъ шестдесять третимъ, подъ часъ жнивъ и зобраня зъ поль, деся-
тину брати казали неналежне и неслушне, которыхъ обудвохъ летъ озимины
на копъ дванадцеть, а ярыны розное на копъ осмъ выбрано, и поль,
абы выстарчало по десети маць, которыхъ тылко выстарчаеть по чо-
тыры маци на обой заспвъ, не тылко передъ тымъ, але южъ и въ
року теперешнемъ, тысеча шестсотъ шестдесять четвертымъ, мѣсеца
Октября двадцатого второго дня, презъ возного и шляхту, нижей ме-
нованныхъ, реквизиованные, не додали. А наконецъ, сеножать, названую
Сорочынъ, въ томъ же теперешнымъ, тысеча шестсотъ шестдесять че-
твертымъ року, мѣсеца Юля розныхъ дний, здавна въ поссессии про-
тестантъ заставный будучую, на кылкадесять возъ покосившы кгвалтовне на
свои сеножати позвозили и въ стырты до своего сена поскладали. Въ чымъ
всемъ записови помененому частокротне спротивлялися и явне, ясне
се спротивляютъ; презъ што въ закладъ, до каждое кондицїе сто-
суючысе, попали, и до шкодъ, по вси часы ажъ дотоль, не инклюдуючы въ

то самого збожа, яко се вышей поменило, по збеглыхъ хлопахъ, и огороднины, также и власного протестантисъ, позабераное десетины, и мпрокъ зъ млына, также сена,—на золотыхъ тысечу, albo яко судъ узнаеть, протестантемъ прыправили. Наконецъ, на здорове и знишчене протестантисъ похвалку учынили. О што все оферуючысе протестансѣ модерна зъ ихъ милостю правомъ чынити, тую свою заносечи протестацию, салвамъ мелиорационисъ zostавуетъ. Етъ инъ континенти, возного, шляхетного Стефана Яскулта, ставила, который, въ моцъ правдивое реляции своее, явне, ясне и добровоїне зозналъ: ижъ онъ, въ року теперешнымъ, тысеча шестсотъ шестдесятъ чствертымъ, мѣсяца Октября двадцеть второго дня, зъ стороною, шляхтою, паномъ Яномъ Петровскимъ и Андреемъ Брозовскимъ, будучи ужытымъ одъ ее милости урожное панее Крыстыны Милоцкого Бенчалское, былъ въ дворе Турчанахъ, где поссессоровъ тыхъ добръ, потомковъ зошлыхъ его милости пана Яна зъ Высокого Кашевского и Барбары Корытовичовны Курцевичовны, малжонковъ, выжей въ протестации менованыхъ, меновите его милости пана Самоеля Кашевского, заставшы, реквизиовалъ, абы во всемъ, взглядомъ помененыхъ пунктовъ, записови родичовъ своихъ досыть чынили, поля выделили и што колвекъ прыналежало, взглядомъ почиенныхъ здавна и свежо крывдъ, хотели рефероватисе до запису, яко потомкове родичовъ своихъ облиггованные, збоже, огороднины повертали, albo таксу заплатили, сеножать покошеную, зъ сеномъ, мерки въ млыне и десетину, неслушне браные, прывернули и по прытелску съ знесли; теды его милость панъ Кашевский, за ничего себе маючы записъ, лпкгамента и закладъ, не тылко реквизиции той досыть чынить ни въ чомъ не хотелъ, але ещче на здорове и знишчене до конца претестантисъ одповѣдь своимъ и инныхъ именейъ учынилъ. Зачымъ помененый возный сено помененое въ закладе двохъ тысечей золотыхъ полскихъ арештовалъ, который арештъ его милость панъ Кашевский итидемъ своимъ и инныхъ именемъ принялъ. А такъ весполъ, яко протестансѣ о приняте своее протестации, такъ онъ, сознаваючий, свою реляцию, абы принятые и записанные были, просили,—што отрымали.

Книга Владимирская, городская, записовая, поточная и декретовая, 1663—1664 годовъ, № 1033, листъ 817.

XXVII.

Жалоба отъ имени пана Сепюгиной на арендатора ея имѣній Ольшаницы, Волоскаго и Скроботовки, пана Якубовскаго, о угнетеніи ея крестьянъ. 1665 г., Января 24.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ пятого, месеца Генвара двадцать четвертого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною, Мацеємъ Казимеромъ Ястребскимъ, намесникомъ буркграбства и замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими, Луцкими, personaliter stanowszy szlachetny pan Wawrzyniec Illaszewicz, imieniem urodzoney ieу моści паніеу Krystyny ze Wkry, pierwszego małżeństwa Moyżeszowеу Sieniuciney, przeciwko urodzonemu iego моści пану Mikołaiowi Iakubowskiemu świadczył się y solenniter protestował w ten sposób y o to: iż pomieniony iego моść пан Iakubowski, dobra pewne, przerzeczoney ieу моści паніеу Sieniuciney pewnym prawem służące, to iest części we wsi Olszanicy, Wołoskim y Skrobotówce będące, od teyże ieу моści паніеу Sieniuciney przez intercyzę między niemi w roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzecim, miesiąca Octobra dwudziestego ośmego dnia, o tym spisana y aktami grodzkiemi, Krzemienieckimi roborowana, za sumę siedmset y dziewięćdziesiąt złotych polskich, na lat tizy zupełnych, od świętyх Szymona y Iudy, święta rzymskiego, w roku tymże, tysiąc szesćset sześćdziesiąt trzecim będących, aż do takowegoż święta w roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt szóstym przypadającego, arędowawszy y one obiawszy, powinien był w tey arędzie według intercyзы y inwentarza, do niey spisanego, słusznie się we wszystkim zachować, i poddanych tameyszych, sobie arędowanych, we wsi Olszanicy będących, nad powinność ich y nad inwentarz, do tey aręды spisany, podany y we wszystkim do intercyзы arędowney referuiący się, do żadnych robocizn nie pociągać y onych nie uciążać, iako o tym таż intercyза, roboratia y inwentarz szyrzey w sobie mają; których intercyзы y inwentarza, także y prawa pospolitego, pomieniony iego моść пан Iakubowski przepomniawszy, y na zakład w intercyzie założony nic nie dbając, poddanych tych, sobie arędowanych, nad powinność ich y inwentarz, do tey aręды onemu даны, od zawzięcia tey arę-

dy y obięcia tych dóbr w possessyą po wszystek czas aż dotąd, tak w roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzecim, iako y tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartym, różnych miesięcy y dni, uciężał y teraz ucięża, y do tego, do czego oni nie należą, gwałtem pociąga y przymusza, mianowicie: gdy iuż poddani aredowni pańszczyznę od nich według inwentarza należyta lubo y z uciężeniem swoim onemu odprawuią, tedy, nad tę pańszczyznę y nad powinność odprawioną, do łowienia ryb y ciągnięcia sieci na rzece Horyni poddanych gwałtem wygania, y lubo swciey sieci nie ma, pożyczają iey umyślnie na uciężenie poddanych u którego z panów sąsiadów, y takowym sposobem, że tego sieci u kogo iey pożyczają, a iego poddani, wspólnie z nimi łowi, y zawsze tak, nad odprawioną pańszczyznę y nad inwentarz, powinność y wszelaką słusność, tych poddanych aredownych do tego wygania y chodzić rozkazuje; iakoż, lubo y z wielkim swoim uciężeniem y szkodą zawsze chodzić y sieć ciągnąć muszą y chodzą, a gdy który poddany rozkazaniu iego w tym dosyć nie czyni, to go każe do siebie gwałtem przywieść y bić, y sam niemiłosiernie biie, do więzienia sadza y więzi, y iuż poddanych tameyszych nie za żadną należyta od nich powinność, tylko przymuszając ich do tego, żeby mu robili to co on nad powinność y inwentarz każe, barzo pobił y pokaliczył; zboża zaś gdy młócić każe, tedy nie tak iako zwyczaj iest między ludźmi młócenia y iako wszędy tam u sąsiadów poddani młóca, y iako ich iest powinność, — żyta kopę na dzień iednemu zbić a iarzyny półtory kopy, a mianowany pan aredarz, nad zwyczaj, powinność y wszelaką słusność, poddanym trzem półpięty kopy żyta na dzień a iarzyny po sześciu kop bić zawsze każe y gwałtem do tego przymusza; a drew na pańszczyznę z iesieni na kóždy tydzień po wozów trzy, a teraz zimie po wozów cztery, każdemu poddanemu aby mu wozili każe y do tego także przymusza gwałtem, co nigdzie się tam nie zachowuie u żadnego z sąsiad; a gdy tego, lubo w młóceniu zboża, lubo w wożeniu drew, poddany który nie wydoła, iakoż y rzecz iest niepodobna, to także poddanych biie y do więzienia sadza y więzi, a to wszystko czyni nad inwentarz; dla której tak barzo wielkiej y niezwyčajnie ciężkiej robocizny, bicia y więzienia, poddani tameyszy żadną miarą parobków zatrzymać sobie nie mogą y sami chcą przecz iść; do tego poddanego tameyszego, na imie Iwana, mimo powinność iego y inwentarz, gwałtem do dworu wzięwszy, przymusza go, żeby we dworze za gospodarza był, y iuż go o to kilka razy bił y biie, a tego poddanego onemu iey

mość pani Sieniucina nie za gospodarza, ale za poddanego podała, y tylko dwa dni w tydzień, a nie więcej, pieszo robić powinien; któremu biciu y gwałtowi mianowany poddany, daley wytrwać nie mogąc, y bojąc się dalszego bicia, chce stamtąd uciekać. Piwa też warzyć za półmle do Iampola poddanych tameyszych, nad powinność y odprawioną pańszczyznę, pan arędarz gwałtem wygania, y muszą chodzić y chodzą. Prząść także w piątki przedziwa nad pańszczyznę gwałtem na poddanych narzuca y daie, y konopie trzeć każe, czego tam bez pańszczyzny robić nie powinni y iemu tego w inwentarzu nie podano, a on przedsię gwałtem do tego przymusza, y robią mu. Także co w podwodę według inwentarza powinni poddani tameysze po pięciu czwierci miary iampolskiej raz na rok do Lwowa zboże wozić, abo, gdy w podwodę nie poiada, to po złotych pięciu za podwodę iedną dać panu arędarzowi powinni,—to pan arędarz, nad inwentarz y powinność, nie po pięciu czwierci miary iampolskiej, ale po półtory mace miary Lachowieckiej, która est od iampolskiej większa, onym gwałtem narzuca,—brać y wozić każe y przymusza, y tak niebożęta wozić muszą y wożą. Co też poddanych kilka przyszło było sam do tych dobr arędownych teraz podczas arędy iego osieść, y iuż poczeli byli tam y mieszkać, tedy pomieniony pan arędarz, miasto tego co by ich miał przyiowszy, iako nowych, czym założyć y im ieszcze sfolgować, to on nastąpił gwałtem na nich, żeby mu zaraz pańszczyznę robili, wyganiał ich na nie, przymuszał ich do różnych nad zwyczaj robot, y kazał im robić różne rzemiosła, których oni nie umieli, grożąc im biciem y więzieniem; y tak niebożęta, widząc takowy gwałt y uciążenie, y obawiając się tego bicia y więzienia, bo też y widzieli co się z drugimi tameyszemi poddanemi od niego działo, uboństwo swoje tam porzuciwszy, kilka ich z żonami y dziećmi, w te tak wielkie zimna, precz ztamtąd poszli. A szewca tameyszego, do arędy tey puszczonego, który według inwentarza, iako rzemieśnik, nie miał być y nie ma do żadnych robot pociągany, tylko czynsz roczny, iako w inwentarzu opisano, płacić powinien,—tedy przerzeczony pan arędarz y tego nad inwentarz uciąża, bo nad tę powinność iego przymusza go do różnych robot y posług swoich, do łowienia ryb zawsze go wygania, bednarstwo robić y też iego rzemiosło szewskie odprawować mu każe, przymusza, y zawsze nieborak na iego tylko posługach y robocie zostaje, na siebie nie mogąc nic zarobić. Iako y drudzy przerzeczeni poddani arędowni, co ich nad. powinność y inwentarz do robot swoich przymusza, więzi y biie, iemu tylko zawsze mało nie co dzień, po wszystek

ten czas arędy, aż dotąd, roboty odprawuia, a sobie nie za takowym uciążeniem niebożęta nie robią, y iuż ich przez to tak barzo poubożył, pociemieżył, że daley iuż takowego uciążenia wytrwać nie zmoga; owo zgoła wniwec przez takowe postąpki pomieniony iego mość pan Iakubowski te dobra arędowne spustoszył, wyrządzaiać y czyniać nietylko te, ale y inne tam uciążenia, krzywdy y szkody. Przez co mianowany iego mość pan Iakubowski prawu pospolitemu, intercyzie przerzeczoney y do niey spisane-mu inwentarzowi sprzeciwiwszy się, w zakład w intercyzie pomienionej założony popadł, y iey mość panią Sieniucinę y poddanych iey do szkod niemałych, które czasu prawa pozwami specyfikowane będą, przywiodł y przypawił. O co wszystko pomieniony comparens, nomine iey mości pani Sieniuciney przeciwko iego mości panu Iakubowskiemu y powtóre świadczy się y protestuie, salve do uczynienia inszey y poprawienia tey terazniejszey protestathey, ieśliby w czym tego potrzeba ukazywała, iey mości pani Sieniuciney wcale zostawiwszy, ofiarował też iey mość panią Sieniucinę o to, ile y iako z prawa przydzie y należeć będzie, prawnie czynić niezaniechać; a na ten czas tenże pomieniony comparens prosił, aby ta protestatia do akt przyięta y zapisana była,—co otrzymał.

Книга городская Луцкая, поточная, годъ 1665, № 2507, листъ 68 на об.

XXVIII.

Жалоба пана Яна Совинскаго на управлявшаго его имѣніемъ Верховнымъ, Людвика Раковича, объ угнетеніи имъ его крестьянъ и разореніи имѣнія. 1665 г., Апрѣля 1.

Roku tysiąc sześćet sześćdziesiąt piątego, miesiąca Aprilis pierwszego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego krolewskiej mości Żytomirskim, przede mną, Pawłem Ziołkowskim, podstaroscim Żytomirskim, oczewiscie stanąwszy urodzony iego mość pan Jan Sowiński, towarzysz rothy

huzarskiej dawniejszej jego królewskiej mości, gravi cum gverela zano-
sił protestacją przeciwko szlachetnemu panu Ludwikowi Rakowiczowi, słu-
dżę bywшему y urzędnikowi majątności swojej, nazwiskiem Wierzchowni, w
sposób niżej opisani y o to: iż pomieniony pan Rakowicz, przystawszy do
protestującego w roku przeszłym tysiąc sześćset sześćdziesiątym czwartym,
miesiąca February dwudziestego trzeciego dnia, prawie nagi, wzięwszy zaraz,
in primo accessu służby zwojej, od protestującego sukien parę nowych y su-
chedni wszystkie in futurum za cały rok y inszą przy tym, której protestans
nie wspomina contentacją, a wzięwszy od protestującego w administrację
majątność jego wysz pomienioną, wszystkie intraty y pożytki tak we zbo-
żach, młynach y w gotowych pieniądzech, co kolwiek się znajdowało fruc-
tuum, protestującemu należących, do powierzenia swego odebrawszy, gdy
protestans, spuściwszy się całę na cnoty y życzliwość pana Rakowiczową,
z woli jego królewskiej mości do Warszawy, potem do Krymu, włożona
mając na siebie od króla jego mości functiā poselską do hana Krymskiego
nie tylko od chorągwie swojej, ale y od majątności swojej absentować
się musiał,—pan Rakowicz, miasto wyświadczenia życzliwości swojej, za-
pomniawszy dobrodzieystwa protestującego, które zaraz na początku onemu
oświadczył, co by miał wiarnością raczy nagradzać, a proventa, panu
należące, zbierać, y wcałości dochowawszy, do rąk pańskich za przyjazdem
onego oddać, to on nie tylko intraty oddierając złe niemi szafował, trwo-
nił, przepiłał y marnie obracał, iako z rejestru, niżej inserowanego, pate-
bit, ale co większa, rospasawszy się na wszelakie zbrodnie y niecnoty,
ruptis divinarum humanarumque legum repagulis, iako ieden z bezrozum-
nych, obrzydłe facinora w majątności protestującego exercebat, chłopow
nie zwyczajnie męcząc, niewiasty różne, tak zameżnie, iako y wdowy,
także dziewczki publice visibiliterque gwałcąc, iednym nie kontentując się
dosyć szpetnyw, który patravit, excessum, gdy dla wypełnienia swej woli
gonił się za niewiastą, która, nie mogąc zbyć onego, aż w wodę wsko-
czyła, musiała tamże zachłyniona, a prawie w puł utopiona, gdy ją ludzie
wyciągnęli, nie mogąc być żywa, w kilka dni Panu Bogu ducha oddała.
W prędkim czasie pótym, miasto poprawy y pokaiania, do takiej pervenit
insolentey, czego bacznym y uczciwym uszom słuchać horrendum, w
teyże majątności protestantis niewiasty dwie, na swąwola panią Rakowi-
czową, nie pozwalając, na imiona y przezwiska Horpinę Misczychę Iosy-
penkową wdowę, y dziewczkę iey na imię Maruszkę, matkę y corkę, (które

białogłowy, in simul z panem protestującym na tymże urzędzie stanawszy, z płaczem skarżyły się przy ludziach), visibiliter gwałty im poczyniwszy, stupravit; a iż mu sie wszystko impune miało, miasto tego, co by miał, przestrzegać krzywd poddanych protestantis y szkod tak pańskich, iako y poddanych iego, ile w tym kraiu, gdzie sedes belli na ten czas existit, aby się od woyskowych nie działy, to on sam, bardziey niżeli nieprzyjaciel, majątność protestującego zniszczył, pokrzywdził, a prawie w niwecz odrocił; gdy tedy protestans, uwolniwszy się trochę od swoich zabaw o trudności, powracał do majątności swojej pomienioney, pan Rakowicz wczesnie powziąwszy wiadomość o prędkiey bytności protestującego, pana swego, czując się bydź winnym, niechcąc się y widzieć z protestującym, panem swoim, nie czekał na mieyscu onego, ale co kolwiek było pieniędzy przy nim pańskich, te wszystkie z sobą zabrawszy, w roku teraznieyszym, tysiąc sześćset sześćdziesiątym piątym, miesiąca Marca dwudziestego dnia, nieopowiednie odiachał; a znalazzy sobie protectią u iego mości pana Iana Suchodolskiego, w niedalekim sąsiedztwie z protestującym zostającego, z tamtąd hostiliter nie pojednokroć na grunty protestującego z czeladzią iego mości pana Suchodolskiego wypadając, różne czaty odprawuie, bydła, konie zabiera, gaie pustoszy y iedno co może złego wymyslić majątności protestującego, wyrządza a coby miał za swoje występki popełnione żałować y pana swego, ktorego nie tylko tak wielkie szkody w majątności iego poczyniwszy, excessa brzydkie y nieznosne porobiwszy, żalem y contumelią nakarmił, błażyć, y iednać, to on ieszcze, przydając większego żalu y zniewagi protestanti, przechwałki różne tak na zdrowie samego protestującego, iako y na majątność iego ustawicznie sprawuie, głosy spargendo w te słowa, że «iako Dymirowi od czeladnika pana Wilczkowskiego sięstało, będe szukał takich sposobow, że się to stanie y Wierzchowni», majątnosci pomienioney protestantis, to iest, iako ten wspomniony iego mości pana Wilczkowskiego czeladnik, ze złości przeciwko panu swemu, naprowadził na pomieniony Dymir, majątność pańską, nieprzyjaciela Deynekow, z tymże y pan Rakowicz odzywa się affektem y uczynkiem przeciwko protestującemu, panu swemu. Przez ktore swoje nieprzystoynne wysz wspomnione postępki, pan Rakowicz pana swego do szkod na dwa tysiące złotych przyprawił, a za gwałty y występki popełnione paenas legum, na takich rozpustnych y bezecnych zbrodniarzow w prawie iaśnie opisane, succubuit; o ktore wszystkie swoje szkody, excessa nieznosne, gwałty, białymgłowom poczynione, o przechwałki y insze zbyteczne facinora, do wskazania y wciągnięcia na

panu Rakowiczu win, ktore zasłużył, prawnych, w constituciey surowie opisanych, ofiaruiąc się z nim protestans, pan iego, prawnie, prout de iure venerit, agere, salva melioratione tey protestatiey albo, in quantum exiget necessitas, uczynienie inszey, przed urzędem tuteyszym grodzkim, Żytomirzkim, iterum atque iterum protestatur; et in continenti na verificatią szkod swoich, przez pana Rakowicza podiętych, podał protestans registr spisany, niżej wyrażony, y zaraz stawił dwóch poddanych swoich, Iwana Pucenenka y Iuchna Hryszczenka, wszystkiego dobrze wiadomych, aby co kolwiek representuie ten registr, iuramentem ztwardzili, którzy nie z przymusu, ale z dobrej woli comprobarunt, in eam iuramenti rotham: «Ja Iwan y ia Iuchno przysięgami Panu Bogu w Trócy Świętey Iedynemu, iż te wszystkie excessa y zbrodnie, przez pana Rakowicza w maiętności pana naszego popełnione, w protestaciey wyrażone, także wszystkie szkody, przez tegoż pana Rakowicza w dochodach pańskich poczynione, prawdziwie, a nie potwornie są opisane, tak nam Panie Boże dopomóż y niewinna męka Pana Christusowa». A tego rejestru tenor iest ten: «Registr szkod, przez Rakowicza poczynionych. Naprzód percepta dziesięciny, którą wziął z łanow pańskich roku 1664: u Pilipa pszenice kop cztery; u Fesenka Iaremenka żyta pułtrzeci kopy, pszenice kop dwie; u Iliasza Krzywoszyie pszenice kop trzy; Matfij Krzywy dał żyta pułtory kopy; u Opryszczenka żyta kope iedne; u Dyaka żyta pułtrzecia kopy; u Hrynczenka pszenice kop sześć, żyta kop trzy, u Iacka Mohiłki pszenice kop pułszosty, żyta pułpięty kopy; u Maska żyta pułtrzeci kopy; u Lewczenka żyta kop trzy; u Panasa żyta kop trzy, pszenice kope iedne; u Iakowychy żyta kop trzy y snopow piętnaście; u Charenkow pszenice pułczwarty kopy; u Nerody żyta pułtory kopy; u Sołowiia żyta kope iedne; u Moroza żyta kop dwie; u Skrypczenka żyta kope iedne, pszenice kope iedne; u Zymowczychy żyta kope iedne; u Bobra żyta kope; u Lewka Horbanenka żyta pułpięty kopy; osiewku mego kop dwadzieścia; odbieżczyzny u Czumaka żyta kop iedenaście; u Iakowenka kop sześć; u Bobka żyta kop cztery, restant; dwa młyny, w ktorych po dwa kamienie, stępy, watidła, to wszystko on do siebie brał y obracał, kędy chciał, konie kupował etc; u Andruszczenka Iliasza uchwyciła piechota owiec dwie w Pawołoczy, Andruszczycha chodziła do commendanta, commendant kazał owce popłacić y skury powracać,—Rakowicz te pieniądze pobrał; Iterum w tychże dniach, absente me, wziął Rakowicz u gromady złotych trzydzieści, iak do Łabu-

nia iechał; iterum też gromada dała złotych dziesięć in absentia iego, kiedy odiachał do Łabunia, wziął był attaman ze młyna złotych cztery, y te Rakowicz powrociwszy wziął y przepił w Pawołoczy za konia; Kuryłowi wymiaru ze młyna pułdziesiąty osmaki dał Rakowicz; pszenicy, co z iem wybierali u chłopow, wziął osmaczek sześć; u Feskowego parobka wziął owsa pułtory mirki; sboża mego samego wziął osmak pięć; u Maximenka z Romanem wziął talerow trzy, łaznią spalił. A tak pomieniony protestans tę swoją protestacją, iuramentem poddanych stwierdzoną, przede mną, urzędem, zaniowszy, prosił, aby przyjeta y do xiąg niniejszych, grodzkich, Żytomirskich, wpisana była,—co otrzymał.

Книга Житомирская городская, записовая и поточная, 1664—1666 года, № 21, листъ 127.

XXIX

Донесеніе вознаго о наложєніи пмъ ареста на крестьянъ, бѣжавшихъ изъ имѣнія Бердичевскаго монастыря, въ село Кустынъ. 1665 г., Апрѣля 27.

Roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt piątego, miesiąca Aprilis dwudziestego siódmego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Żytomirskim, przede mną, Pawłem Ziolkowskim, podstarościm Żytomirskim, stanawszy oczewisto wozny generał wojewodztwa Kiiowskiego, Wołyńskiego, Bracławskiego y Czernihowskiego, opatrzny Ignacy Kuryłowicz, ku zapisaniu do xiąg niniejszych grodzkich, Żytomirskich, w moc prawdziwey relaciei swojej, iawnie, iasnie y dobrowolnie zeznał temi słowy: iż on, w roku terazniejszym, tysiąc sześćset sześćdziesiąt piątym, miesiąca Aprilis dwudziestego piątego dnia, będąc requisitus wolą w Bogu wielbnych oyców karmelitów bosych konwentu Berdyczowskiego, z przydania urzędowego, mając przy sobie stronę szlachtę, ludzi dobrych, szlachetnego pana Antoniego Didkowskiego y pana Stanisława Głowkowskiego, ięździł y był w

siele Kustynie, majątności urodzonego iego mości pana Walentego Dłużyńskiego, w kluczu Berdyczowskim, w wojewodztwie Kiiowskim a powiecie Żytomirskim leżącey, gdzie we dworze w izbie zastawszy oblicznie sługę iego mości, raczey urzędnika pomienionej majątności, szlachetnego pana Iana Gołębiowskiego, z powinności swoiey woznowskiey, poddanych zbiegłych, z ich wszelkiemi dobytками, bydłem, końmi y majątkami, w liczbie dziewiętnastu, to iest: Kniazichę wdowę ze dwiema synami, Fedora stróża, Iwana Pukaca Łapiszynego zięcia, Hrycka, Matfieia Cwiiia, Wyszotrawkę Kondrata, Trochna, Łucyka, Trocka dyakowego brata, Husienka Iwana, Hrycka Haystrę, Tymka Maxymenka, Mrozenka, Spikulisienka zięcia stróżowego, Własa Rusienka, Nestera, Łucyka, Kostia, Trocka, każdego w tysiącu kopach litewskich u pomienionego pana Gołębiowskiego arestował y innodował, aby wyż pomienionych poddanych, po imionach y przezwiskach specific wyrażonych, iako własnych klasztorowi Berdyczowskiemu należytych, do rozprawy prawney dotrzymał; który, to iest pan Gołębiowski, wyż mianowany areszt przyiowszy, z tym się deklarował, mówiąc, że pan iego, iego mość pan Dłużyński, pomienionych poddanych do rozprawy prawney dotrzymać gotowy y do sądu in causa statuitionis zapozwany stawić. Co pomieniony wozny stroną szlachtą, przy sobie będącą, oświadczywszy, ztamtąd odiachał, y tego wszystkiego prawdziwą relacyą przed urzędem tuteyszym uczyniwszy y zeznawszy, prosił, aby do xiąg niniejszych przyięta y zapisana była,—co otrzymał.

Книга продская Житомирская, записовая и поточная, годъ 1664—1666, № 21, листъ 147.

XXX.

Жалоба пана Кулаковского о разореніи паней Козицкою пмѣнія Дядковичъ, на которое онъ пмѣетъ право наслѣдства. 1665 г., Іюля 14.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ пятого, месеца Іюля чотырнадцатого дня.

На ураде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною, Мацеємъ Казимеромъ Ястребскимъ, намесникомъ буркграб-

ства и замку Луцкого, в книгах нынешних городовских, Луцких, personaliter stanowszy urodzony iego mość pan Alexander Kułakowski urodzoney paney Maryny Hawsowiczówny Kukolskiego małzonek, imieniem paniey małzonki smey y swoim, iako małżeński opiekun, przeciwko urodzonym ich mościom panom: iey mości paniey Staniszewskiego, pierwszego małženstwa Stephanowey Bohdaszewskiej, a wtórego Kozickiey, także potomkom y successorom dobr, po urodzonym niegdy panie Stephanie Bohdaszewskim, pierwszym małżonku iey mości, zostałym, którym iego mość manifestans imion wiedzieć na ten czas nie może, po wzięciu iednak wiadomości specyfikować będzie, świadcząc się y protestując, do wiadomości urzędu ninieyszego donosił to: iż przereczony pan Bohdaszewski od dwudziestu niemal lat maiętność wieś Diadkowicze, w wojewodztwie Wołyńskim a powiecie Łuckim leżącą, dobra macierzyste manifestującey, nie spustoszone, do używania swego wzięwszy, y części tak urodzonym niegdy panu Ierzemu Hawsowiczowi y pannie Helenie, bratu y siostrze manifestującey, Kukolskim, y samey manifestującey należące, nullo iure w dzierzenie swoje obiawszy, onych czas niemały, nic z tych części, choć byli reguisiti od dziedziców, nie dając, tych dóbr zażywali, które potym tak sam nieboszczyk pan Bohdaszewski, iako y sama iey mość, szedszy w stan małżeński za pana Kozickiego, y po panu Kozickim, sama uciążeniem różnym poddanych tameyszych zniyszczyła, zubożyła, że teraz tylko ich trzy zostało, a było więcey trzydziestu; o czyw manifestujący się, iako dziedzice przereczonych części, wzięwszy wiadomość, że te dobra, wyż rzeczzone, manifestującym części należące, ich mość trzymali, pożytki z nich przychodzące, brali y nic z nich manifestującym prowiantu nie dawali, dobra te, części manifestującym należące, spustoszyli y do szkod niemałych przywiedli, które, po wzięciu doskonalszey wiadomości, przez inszą, szerszą protestacyą, albo pozew, będą specyfikowali; w czym sobie wolną melioratią iego mość manifestans zostawiwszy, o przyięcie y zapisanie tego krótkiego opowiadania prosił,—co y otrzymał.

Книга городская Луцкая, поточная, годъ 1665, № 2507, листъ 758.

XXXI.

Жалоба пани Сtribунецкой на ксендза Гнатовскаго, отнимающаго у нея земли, прогнавшаго православнаго священника и поселившаго въ его домъ дударя, съ цѣлью, чтобы онъ своею игрою мѣшалъ православному богослуженію. 1665 г., Іюля 24.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ пятого, месеца Іюля двадцать четвертого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною, Мацеємъ Казимеромъ Ястребскимъ, намесникомъ буркграфства и замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими, Луцкими, *personaliter* stanawszy urodzona iey mość pani Maryna Bereznickiego, pierwszego małżeństwa Konstantowa Porwaniecka, a teraz wtórego Alexandrowa Strybuniecka, z przytomnością iego mości pana Strybunieckiego, małżonka swego, swym y potomków swych z tymże pierszym małżonkiem spłodzonych imieniem, swiadczyła y protestowała się przeciwko wielebnemu w Panu Bogu iego mości xiędzu Ludwikowi, plebanowi Hulewiczowskiemu, y urodzonemu panu Iakubowi, Gnatowski, braci rodzoney a synom zeszcłego niegdy urodzonego pana Iana Gnatowskiego, o to: iż pomieniony xiędz Gnatowski, z rodzonym swoim, mieszkaiąc z protestuiącą w iedney wsi Kniehininie, gdzie iako inszym ich mościom panom sąsiadom, w teyże wsi, Kniehininie, mieszkaiącym y kondicie swoje maiącym, pretextem tego że iest osoba duchowną, tak y protestuiącey y dziatkom iey, w dobrach ich własnych dziedzicznych, różne a prawie ustawiczne, przy presentiey swojej, w téy wsi mieszkaiąc, y sine praesentia, przez rodzonego swego y czeladź, krzywdy, szkody, despekta sameyże protestuiącey, teraznieyszemu małżonkowi, czeladzi y poddanym iey czyni, wyrządza, z dobr prawu dziedzicznemu pierszego małżonka protestuiącey a oney oprawnemu podległych, przez odeymowanie gruntów, wyciska, y iako mu się podoba, nie dbaiąc nic na stan swój duchowny, protestuiącą y innych ich mościów panów sąsiad, o co na iego mości od nich są pozanoszone protestacie, oprimuie. A nie kontentuiąc się temi to przez siebie wyrządzonemi krzywdami y szkodami, od kilku lat cmentarz na własnym y spólnym gruncie Kniehinińskim ufundowany, gdzie przed tym starożytna cerkiew bywała y ciała w grobach przodków sąsiedzkich y antecessorów ich odpoczywaią, nigdy do tego gruntu, gdzie ten cmentarz zosta-

wał, nie należąc, pod siebie podgarnowszy, y drogę starowieczystą, mimo ten cmentarz ku Szwischczowu idącą, każdemu do przeiachania wolną, zagrodiwszy, tam z tego cmentarza ogrod y gumno sobie, krzyże y kamienie nad umarłemi stanowione pozrzucawszy, uczynił; a żeby do szkody protestującą mógł przywodzić, iako y ich mościów panów sąsiad y inszych przywodzi, umyślnie do tego zagrodzonego y z cmentarza urobionego ogrodu y gumna dziury każdego prawie roku czynić kazawszy, dobytki wszelkie gdy w ogrod wchodzą, lubo w onym nic posianego y zboż w gumnie nie będzie,—bić y zabiać każe. W roku zaś tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartym tenże iego mość xiądz Gnatowski, z rodzonym swoim, chałupę popowską, przy cerkwie inszey Kniehinińskiej na własnym gruncie protestującej y zesłego małżonka iey, przez ich mościów panów sąsiad y ich samych zbudowaną, świeszczennika z oney odpędziwszy, na siebie nic do niey y do gruntu nie należąc odebrał, y na wzgarde wiary greckiey chłopa Dude w też chałupę, dla przeszkody odprawowania nabożeństwa, wsadził; który to Duda, rozkazania iego mości xiędza Gnatowskiego y brata iego, podczas odprawowania przez zaciągnionego czasem świeszczennika w cerkwie nabożeństwa, w dude gra y w nabożeństwie przeszkadza, y pod tąż cerkwią piiatyki y tańce ludzie przy tym Dudzie z woli ich mościów odprawują, a ich mość z tego wszystkiego naśmiewaia się y urąganie czynia, przez co żadną miarą w tey cerkwi nabożeństwo odprawowane być nie może. Do tego tenże xiądz Gnatowski z bratem swoim, wyciskając protestantkę z ubogiej substantiey iey y dziełek oney; w roku tymże, tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartym, pirwey wygon własny protestującej, na gruncie iey dla dodytków od inszych gruntów iey dzielony, przeciwko gruntu ich zostaiący, nie chcąc nigdy dla ustawicznej swey ku protestującej nieprzyjazni zboż swoich grodzić, gwałtownie odioł, a potym, roku iuż terazniejszego, tysiąc sześćdziesiąt piątego, in Maio, na gruncie też protestującej ulicę, od niemałych lat nczynioną, do siebie y gruntu swego przyłączywszy, przechodu poddanym protestującej obadwa ich mość bronią, y gdy którego powodę do stawu albo gdziekolwiek idącego obaczą,—biają, tłuką y iak się im podoba oprimują. A nie dość na tym mając, że z własney oyczyzny działki protestującej y samą protestującą iego mość xiądz Gnatowski z rodzonym swoim wyzuc usiłował, ale ieszcze nic nie dbaiąc na zapis rodzica swego zesłemu panu Konstantemu Porwanieckiemu, pierszemu małżonkowi protestującej, na summe siedmset złotych y na zastawę części pewney gruntów, pól y sianożęci służącemu, też grunta y sianożęci, przez rodzica swego zastawione, in evicti-

one będące, odbira, iakoż nie tylko co sam poodbirał, ale ieszcze panom Zarebom, małżonkom, siostrze y szwagrowi swoim, sianożęć, w dzierzeniu protestującej będącą, niewiedzieć za iakowemś kontraktem puścił, którzy tak w roku przeszłym, iako y w terazniejszym, siana niemało na tych sianożęciach pograbili. Zaczym protestująca, nie mogąc tak wielkich krzywd y szkod dłużey od iego mości xiedza y pana Iakuba Gnatowskich ponosić, gdy przytacioł do ich mościów okolicznych prosząc, aby cokolwiek z gruntów własnych, dziedzicznych pirszego małżonka iey, prawu oprawnemu oney podległych, pod siebie podgarneli, przywrócili, y w dalszy czas, aby takowemi oppressiami protestującej y małżonka iey nie ciemieżyli, także, aby sianożęci przez rodzica ich zastawionej nie odbirali, y grabić panom Zarebom nie kazali,—tegy ich mość, zaiątrzone serce iako do wszystkich sąsiad swoich, tak y do protestującej y małżonka iey mając, y owszem w dalszy czas poprzestać przeszkod y impedimentow czynić nie chcąc, na perswazyą przyjacielską nic a nic uczynić nie chcieli, ale raczey do dalczey ruiny substancye, zdrowia przywodzić y na kryminały, aby ich z substanciej y dobr wyzuć mogli, zarabiać deklarowali się; przy którym odprawieniu przytacioł ieszcze odpowiedź dalszą na zdrowie małżonka protestującej y iey samej uczynili y czynią. Przez co wszystko xiądz Gnatowski, z rodzonym swoim, prawo pospolite zgwałciwszy, w winy, w niem opisane y w zakład w zapisie rodzica swego założony, popadł, także do szkod niemałych, które czasu prawa pozwami specyfikowane będą, przywiódł y przyprawił; o co się y powtóre protestująca przeciwko onym oświadczywszy, a zostawiwszy sobie salwe do uczynienia szyrszej protestaciej y melioracją tey terazniejszey, byłali by tego potrzeba. A na dowod tego wszystkiego tak protestująca stawia woznego generała wojewodztwa Wołyńskiego, szlachetnego Onofria Waśkowicza, który dla zapisania do xiąg niniejszych grodzkich, Łuckich, zeznał temi słowy: iż on roku terazniejszego, tysiąc sześćset sześćdziesiątego piątego, miesiąca Maia ośmnastego dnia, mając przy sobie szlachtę, ludzi dobrych, pana Marcina Kyszyńskiego a pana Mikołaja Gronckiego, za żądaniem y requisitią iey mości paniej Strybunieckiej y małżonka iey, był we wsi Kniehininie, gdzie z powinności swoiej urzędowej widział w chałupie, przy cerkwi Kniehinińskiej zbudowanej, chłopę Dudę, który ustawicznie przeszkadzając odprawowaniu w cerkwi nabożeństwa w dudę gra, y tam ustawicznie pod cerkwią tańce y piiatyki odprawują się, który Duda mianował być tę chałupę, w której zostaje, przez

xiędza Gnatowskiego y rodzonego iego od panów szlachty Kniehinińskiej odietą. Do tego wygon, dla dobytków wydzielony, własny iey mości paniey Strybunieckiey, y ulicę przez iego mości xiędza Gnatowskiego pod siebie pozabierane y do swoich gruntów przyłączone, oglądał; y ztamtąd zwróciwszy się, o tym relatią swoię przedemną, urzędem, uczynił y zeznał, prosząc, aby ta protestatia, pospołu z relatią, była przyięta y do akt zapisana,—co otrzymał.

Книга городская Луцкая, поточная, годъ 1665, № 2507, листъ 779 на оборотъ.

XXXII.

Жалоба слуги Запорожскаго гетмана Павла Тетери, шляхтича Покленковскаго, на пана Кухарскаго, убившаго нанявшуюся было у него женщину. 1665 г., Октября 23.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ пятого, месеца Октобра двадцать третьего дня.

Въ роки судовые кгродские, Луцкие, отъ дня двадцать второго месеца и року вышъ на акте меновапыхъ припалые и судовне одправоватисе зачатые, передо мною, Александромъ Пирускимъ, подсудкомъ Володимерскимъ, подстаростимъ Луцкимъ, stanawszy personaliter urodzony iego mość pan Maciey Poklękowski, sługa wielmożnego iego mości pana Pawła Tetery, hetmana woysk iego królewskiey mości Zaporozkich, Bracławskiego, Czyhyryńskiego starosty, за правом od iasnie wielmożnego iego mości pana oboznego koronnego, starosty Łuckiego, teraz świežo nabytym, dóbr miasteczka Rafałówki y wsiey do niego należących dziedzica, так tegoż pana swego iako y osoby ниже мianованеу, okrutnie przez urodzoneго iego mości pana Marcina Kucharskiego zabitey, krewnых, którzyбы się napotem odezwać mogli, imieniem, naprzeciwko temuż iego mości panu Marcinowi Kucharskiemu, przez którego ниже мianованы забойства учынек iest popełniony, solenniter nec non gravi cum querela.

zanosząc akt protestacyey opowiadał, y do wiadomości to urzędowi ninieyszemu donosił: iż pomieniony comparens, w roku teraznieyszym, tysiąc sześćset sześćdziesiąt piątym, będąc od wyż mianowanego iego mości pana hetmana woysk Zaporozkich, pana swego, tam do wyż rzeczonych dóbr Rafałowskich, teraz nowo przez iego mości pana hetmana nabytych, dla dozoru zasiania y inszego gospodarstwa zesłany, gdzie zostając, gdy w roku tymże teraznieyszym, tysiąc sześćset sześćdziesiąt piątym, miesiąca Octobra dnia siedmnastego, w pewney potrzebie tegoż pana swego z miasteczka Rafałówki do miasta Czartoryska przez wieś Police, w której pomieniony iego mość pan Kucharski mieszka, iechał, alie chłopi trupa zczerniałego, którego psi znacznie nadiedli, do grobu tamże za dworem na to wykopanego niosą; czemu się comparens zadziwiwszy, chłopów tamecznych że, coby to był za trup, przez kogo y iakim sposodem iest zabity?—pytał się; a tak chłopi tameczni, iako y inna czeladź dworska, za tym ciałem idąca, którzy tego dodrze wiadomi, powiedzieli, że to białogłowa, na imie Anna, mieniła się być szlachcianką z Ukraińskich kraiów, pokrewnym (sic) pana Hulanickiego, która podczas rozruchów, w kraiach tamecznych, Ukraińskich, będących, przed nieprzyjacielem krzyża świętego tu do Polski uszła, y czas niemały na pewnym mieyscu gdzieś pod Lublinem zmieszkawszy, znowu, ku domowi przebierając się, przez miasto Ołykę podczas żniw terazniejszych szła, którą tenże pan Kucharski, będąc potrzebny gozpodyni, tam natenczas przeiawszy w Ołyce, ady się do pewnego czasu u niego zabawiła, prosił, y wziąwszy ją zaraz zamtąd, za gospodynię onę przyjął był; a tak ona nieco pomieszkawszy, y że się iey te mieysce dla pewnych przyczyn nie podobało, chcąc się uwolnić, prosiła o odprawę, którą on miasto odprawy zbił y żadną miarą odprawić nie chciał; tedy pomieniona, okrutnie zabita, nie mogąc się inaczey eliberować, musiała była nieopowiednie odeysć, którą obwiniony pan Kucharski w drodze dogoniwszy, y do dworu, tam w tey wsi Policach będącego, dnia dwudziestego dziewiątego Septembris w tymże teraznieyszym roku, tysiąc sześćset sześćdziesiąt piątego, przyprowadziwszy, y do lipy, pośrzod dworu tam będącey, przywiązawszy, sam kiiem tak okrutnie a niełitościwie zbił, że wszystkie ciało barzo zsiniałe zostało y one aż do kości poodbiiał, y ledwie co troche żywą tamże, na podworzu, zostawivszy, nikomu do izby brać y żadnego opatrzenia koło niey mieć nie kazał. Nad którą białogłowa tam iedna zmiłowawszy się, a potajemnie w kilka

dni potym na telizkę ją włożywszy, do łaźni poddanego iednego tameyszego, Serhii, zaprowadziła była; o czym pomieniony pan Kucharski dowiedziawszy się, a chcąc żeby ludzi okolicznych wiadomości to nie doszło, do dworu ją znowu także w kilka dni potym wziąć kazawszy, do izby pustey, tam w tymże dworze będącey, wrzucić kazał, y opatrzenia żadnego, umyślnie żeby umarła, dawać zabronił; która przez kilka dni w tey pustey izbie leżąc, a nie mogąc iuż nic około siebie radzić, gniła, a tak psy dworskie ten smrod od niey usłyszawszy, w nocy, ze dnia szesnastego na dzień siedmnasty tegoż miesiąca Octobra, do tey izby wpadszy, ieszcze żywą, rady sobie dać nie mogącą, szarpiąc doiedli, że tamże, bez spowiedzi y naświetszego sacramentu, teyże nocy Panu Rogu ducha oddała; o czym tenże obwiniony pan Kucharski dowiedziawszy się, czym prędzey zakopać kazał,—y to teraz chować to ciało prowadzą. Co wszystko tak ci chłopi tameczni, którzy tego wszystkiego bardzo dobrze wiadomi, iako y dragan tam ieden z pod chorągwie iego mości pana hetmana woysk Zaporozkich, znaiąc przed tym tę białogłową, pod sumieniem zeznali. A tak wyż mianowany comparens, takowy wyż rzeczzonego obwinionego pana Kucharskiego nieprzystoyny a prawie niezbożny uczynek widząc, tego to trupa, na którym iuż y ciała omale na kościach było, chować nie dopuściwszy, y one zaraz in recenti wziąwszy, zachowuiąc się w tem według nauki prawa pospolitego, też ciało, przez wyż rzeczzonego pana Kucharskiego, sposobem wyżey opisanym zabite, tu na urząd przyprowadziwszy, one przede mną, urzędem, prezentował, y o przydanie woznego dla oglądania y proclamowania onego y żeby sam oglądał—mnie, urzędu, prosił y affectował. A tak ia, urząd, czyniąc dosyć affectacye comparentis, tego trupa oglądałem, y woznego generała, szlachetnego Nesteru Mikrowskiego, na oglądanie y proclamowanie tego trupa przydałem. Który to wozny, czyniąc dosyć woli y rozkazaniu urzędowemu, a z powinności swoiey woznowskiey, one ciało, które bardzo kiiami potłuczone y przez psów poszarpane y aż do kości pożarte, widziawszy, według prawa raz pierwszy w zamku, drugi przed zamkiem, trzeci w rynku, na miejscach zwykłych, publicznych, przywodząc to wszystkim do wiadomości, iż ta białagłowa, na imie Anna, przez wyż rzeczzonego pana Kucharskiego, sposobem y czasu wyżey mianowanych, okrutnie a nielitościwie iest zabita y zamordowana—obwołał y publikował; y tak o tem, z mieysc proclamaciey powróciwszy, że obwołał y publikował, iako że y to

tak a nie inaczej było, iako wyżej w tyw akcie protestaciey iest wyrażonó, prawdziwie być stałe mienił, oczewiście przed urzędem ninieyszym stanąwszy, zeznał swoją relacją. A tak przerzeczony comparens to urzędowi do wiadomości doniosszy, y salve do meliorowania tego aktu albo inszey szyrszej protestatiey uczynienia, ieśliby tego potrzeba ukazywała, temu komu z prawa będzie należało, zostawiwszy, prosił, aby to wszystko actis praesentibus connotatum było,—co otrzymał.

Книга городская Луцкая, поточная, № 2507, годъ 1665, листъ 1086 на оборотъ.

XXXIII.

Жалоба отъ имени Брацлавскаго старосты, Павла Тетери, на управлявшаго арендованнымъ у него селомъ Полицами, шляхтича Кухарскаго, объ угнетеніи тамошнихъ крестьянъ и изнасилованіи крестьянскихъ дѣвушокъ и женщинъ. 1666 г., Іюля 1.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ шостого, месеца Юлиі первшого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною, Мацеємъ Казимеромъ Ястребскимъ, намесникомъ буркграбства и замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими, Луцкими, stanowszy oczewiście urodzony pan Stephan Drzewiecki, sługa wielmożnego iego mości pana Pawła Tetery, Braclawskiego, Czehiryńskiego etc. starosty, dobr miasteczka Rafałówki y wsi do niego należących dziedzica, imieniem tegoż pana swego y poddanych iego mości dziedzicznych, tak tu niżej imiony wyrażonych, iako y tych, którzy czasu prawa w pozwach specyfikowani będą, ze wsiów Polic, Żołudźka Małego, Mosiewicz y Bołochowicz, tu w powiecie Łuckim a kluczu Rafałowskim będących, iako skoro tylko od tychże poddanych o krzywdach, wiolencyach y oppressyach ich, od iego mości pana Marcina Kucharskiego onym stałych, mogła się wziąć wiadomość, natychmiast zaraz przeciwko temuż urodzonemu panu Marci-

nowi Kucharskiemu świadczył się y solenniter protestował w ten, niżej opisany, sposób y o to: iż mianowany pan Kucharski, od iaśnie wielmożnego iego mości pana Iana Klemensa Branickiego, marszałka nadwornego koronnego, y paniey Katharzyny na Czarncu Czarneckiey, małżonki iego mości, którzy wyż rzeczone wsi Police, Żołudźk Mały, Mosiewicze y Bołochowicze za pewnym prawem przeszłych lat trzymali, będąc pomieniony pan Kucharski przerzeczonych wsi urzednikiem y w zawiadywaniu swoim one mając, nie sprawował się tam iako na niego należało, ale nie pomnając na prawo pospolite y winy w niem opisane, sam z domysłu swego, chcąc te dobra y poddanych tamejszych wniwecz obrócić, mimo wszelaką słusność y nad powinność zwyczajną, od tych poddanych należącą, różne tymże poddanym krzywdy, oppressye, excessa, gwałty, boie, grabieże y inne barzo wielkie szkody, które się osobliwym rejestrem opiszą albo czasu prawa pozwami objaśnione będą, przez wszystek ten świeżo przeszły rok, tysiąc sześćset sześćdziesiąt piąty, różnych miesięcy y dni, a zgoła po wszystek czas urzędu y zawiadywania tam swego zostając,—poczynił; poddanych przez wielkie, niezwyčajne exactie, zbytki, bicia y gwałty porozganiał, y niemało różnych krzywd naczynił. A nadto ieszcze, gdy białegłowy, mężatki y dziwki, poddane ze wsi Polic, na pańszczyzne pleć lubo prząść do dworu, tamże w Policach będącego, gdzie mianowany pan Kucharski mieszkał, przychodzili, y gdy pańszczyzne odprawiwszy, w wieczor zwyczajnie ku domowi odchodzić mieli, tedy przerzeczony pan Kucharski do domu ich nie puszczał, ale przepomniawszy boiaźni Bożey, srogości prawa pospolitego y win w niem, surowo na takowych opisanych, nie obawiając się, gwałtem te dziwki y mężatki we dworze zatrzymywał, y onych (lubo małżonke swoje miał) do nierządneho z sobą uczynku, biiąc ich y morduiąc, przymuszał, iakoż de facto dziewczkom czterem y mężatce iedney ze wsi Polic, w roku świeżo przeszłym, tysiąc sześćset sześćdziesiąt piątym, różnych miesięcy y dni, mianowicie: pierwiej w ostatni tydzień postu wielkiego we szrode, dnia pierwszego Aprila, iedney dziwce, imieniem Oxinie, siostrze rodzoney Tatiany Ostapowey Berdnikowey, drugiey dziwce Krystynie, córce Kassiana Sacewicza, w tymże roku przeszłym, miesiąca Iunii ośmnastego dnia, trzeciey dziwce Maruszcze Byczkównie, siostrze rodzoney Daniła y Trochima Byczków, tegoż roku y miesiąca Iunii dwudziestego szóstego dnia, a potem mężatce iedney, imieniem Fedorze, niewistce Michałowey, w tymże przyszłym roku,

tysiąc sześćset sześćdziesiąt piątym, Iulii szóstego dnia, y Olenie dziwce, córce wdowy Kolendichi, tegoż roku y miesiąca Iulii dwudziestego dnia, wszystkim gwałty poczynił y z niemi ten tak nieprzystoyny, Bogu y ludziom brzydki uczynek przerzeczony pan Kucharski przez gwałt popełnił; a żeby tego tak sprosno iego uczynku światu nie wyiawiano y żeby nikt o tym nie wiedział, tak też mężatkę y dziwki, iako inszych poddanych, bracio y krewnych ich, którzy mu, żeby takowych wiolencyi im nie czynił, o to mówili y upraszali, bił ich y pod srogim karaniem, w ostatku y śmiercią grożąc, żeby tego nikomu nie powiadali—surowo im zakazywał; które to wyż mianowane dziwki y mężatki, tak dla barzo wielkiego wstydu, iako y dla tego, że od pomienionego pana Kncharskiego pokoju nie mieli, owszem oppressye cierpieli, ze wsi precz póść musieli y poszli, y gdzie y teraz dwóch ich, to iest Fedory mężatki y Oleny dziewczki y dotych czas we wsi Policach niemasz, tylko się pomienione trzy dziwki, Oxińka, Krystyna y Maruszka, y to po ustąpieniu pana Kucharskiego z tamtych majątności, w roku już teraznieyszym, tysiąc sześćset sześćdziesiąt szóstym, czasu niedawnego, do Polic powrócili, bo póki on tam zostawał, bojąc się onego, nie śmieli powracać. Także y drudzy poddani tameysi, bojąc się mianowanego pana Kucharskiego tych odpowiedzi, bicia y tyraństwa, zostając zwłaszcza pod władzą onego, póki tam w tey wsi Policach był, y póki tu w tych kraiach zostawał, nikomu o takowych iego uczynkach y oppressiey swoiey nie śmieli powiadać y nie powiadali, aż gdy z tych dobr ustąpił y z tych krajów wyiachał, dopiero ci niebożęta poddani o tym przed ludźmi powiadać y panu protestantis, iako panu swemu, skargi donosić poczeli. Przez który takowy swoy nieprzystoyny postępek przerzeczony pan Kucharski prawo Boże y pospolite zgwałciwszy, w winy, w prawie surowo o tym opisane, popadł y one na osobe swoje zaciągnął. O to tedy wszystko pomieniony comparens, iaka tylko mogła się wziąć od poddanych o tym wiadomość, imieniem iego mości pana starosty Braclawskiego y poddanych iego mości, przeciwko przerzeczonemu panu Kucharskiemu iterum atque iterum świadczy się y protestuie, salve do uczynienia inszey, szyrzey, y poprawienia tey teraznieyszey protestaciey, ieśliby w czym tego potrzeba ukazowała, także wolne specyfikowanie pozwami imion poddanych y innych rzeczy, mianowany comparens panu swemu y poddanym iego mości wcale zostawiwszy, ofiarował onych że tak iako z prawa przydzie, prawnie o to czynić niezaniechać.

Gdzie tudzież, przy wyż rzeczonym protestującym, dziwek dwie z tych wyż mianowanych osob, iedna Krystyna Kasianówna, z oycem swoim Kasianem Sacewiczem, druga Maruszka Byczkówna, z bracią swoją rodzoną, Danielem y Trochimem Byczkami, oczewiście, przede mną, urzędem, stanowszy, będąc o to ode mnie examinowani, pod sumieniem przyznali, że ten wyż mianowany uczynek gwałtu onym przez pomienionego pana Kucharskiego, sposobem y czasu wyżej opisanych iest popełniony. Przy tym przerzeczony comparens żądał, aby ta protestacya, z przyznaniem onych, do xiąg była przyięta y zapisana; co wszystko iest przyięto y zapisano.

Книга городская Луцкая, поточная, № 2508, годъ 1666, листъ 759.

XXXIV.

Жалоба pana Калуссовскаго на pana Вержбицкаго, обѣщавшаго вѣшать при встрѣчѣ его крестьянъ. 1666 г., Іюля 6.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ шостого, месеца Юли шостого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною, Мацеємъ Казимеромъ Ястребскимъ, наместникомъ буркграфства и замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими, Луцкими, станowszy oczewiście szlachetny pan Kazimierz Lesiński, sługa urodzonego iego mości pana Іана Каlussowskiego, imieniem tegoż pana swego protestował się przeciwko Stephanowi Wirzbickiemu, dzierżawcy aredownemu włosci Hołobskiej, o to: iż on, nie mając żadney przyczyny, do pana protestantis y do poddanych iego powziąwszy rankor iakiś, często verbis laesivis traktując, novissime dnia onegdayszego, gdy pan protestantis po swoiey pilney potrzebie do wsi Hołob sługę swego, pana Michała Pawłowskiego, zesłał, onego w plebanii o potrzebie pana swego będącego obaczywszy, verbis impetuosius napadszy, y samego pana uszczypliwemi utraktowawszy, dołożył formalia: »powiedz panu swemu, gdzie tego poddanego by y kilka zdybię, odważę się, że zabię, by mi przyszło

na funty płacić.« Zaczyn consolendo bezpieczeństwa swego poddanym protestatur, prosząc, aby actis connotatum było, zostawiając iednak melioratio tey protestatii albo szyrszej uczynienie, — co otrzymał.

Книга городская Луцкая, поточная, № 2508, годъ 1666, листъ 775 на оборотъ.

XXV.

Жалоба намѣстника хоругви ротмистра Самуила Лаща, Александра Глосковского, на пана Жвана, за нападеніе съ крестьянами на его отрядъ во время почлега и поджогъ корчмы. 1666 г., Сентября 25.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ шостого, месеца Сеньтебра двадцать пятого дня.

Do urzędu y akt grodzkich starościńskich, Łuckich, y do mnie, Mateusza Kazimierza Pietruszewskiego, burgrabiego zamku Łuckiego, oblicznie przyszedszy urodzony Alexander Głoskowski, namieśnik chorągwi iego mości pana Samuela na Tuczapach Łaszcza, rotmistrza iego królewskiej mości, swoim tego iego mości pana rotmistrza y wszystkiey kompaniey imieniem, skarżył y protestował się przeciwko urodzonemu Ierzemu Żwanowi, dzierżawcy wsi Turzey, iako principałowi, za którego rozkazaniem niżej opisany stał się excess, y przeciwko inszym comprincypałom y pomocnikom, czeladzi y poddanym tegoż urodzonego Żwana, których imion y przezwisk lubo teraz wiedzieć nie można, na terminie iednak przyszłym, dowiedziawszy się o nich, będą specificowani, o to: iż pomieniony principał, nie pomnając na ostrość praw koronnych y lekce waząc dobrze a krwawie zasłużonych rzeczypospolitey żołnirzów, nie respectując na straty ich w borgowey tak długo zostając służbie, w piątek przed świętym Mateuszem, blisko przeszły, w roku teraznieyszym, gdy chorągiew ta za ordynansem iaśnie wielmożnego iego mości pana wojewody Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, do obozu, pod Krupe naznaczonego, ciągnęła, y nocleg, iako podczas tak dżdżystey iesieni nie można było daley iść, w teyże

wsi Turzey protestantowi z kompanią przypadł, według trybu wojskowego gdy posłał dwóch towarzystwa dla rozpysania gospod na chorągiew, — pomieniony iego mość pan Żwan, zwabiwszy czeladź y chłopów wszystkich ze wsi wyżey mianowaney, z orężem iakie kto mógł mieć, z kosami, z kiiami, z cepami, na tych pisarzów przed dworem uderzył y hałasować począł, y gdyby była chorągiew nie nastąpiła, bez wątpienia pobitoby ich y z czeladzią, — za przybliżeniem iednak chorągwi ledwie ten uskromił się tumult. A iak stanęła chorągiew, ile mógł uszczypliwych wymyślić słów pomieniony iego mość pan Żwan, będąc dobrze piiany, naprzeciw teyże kompaniey, gdzie którego potkał fulminował y znieważał, na pojedynkę każdego wyzywając. A nie kontentuiąc się tym, aby swoiemu dosyć uczynił rancorowi, w nocy teyże iuż nadedniem subordynował chłopą, poddanego dzierzawy swoiey, aby karczmę, w której stał protestant przy chorągwi z czeladzią swoią, zapalił, iakoż y uczynił dosyć rozkazaniu pana swego, kiedy się namniey nie spodziewano, bo iskry ognia w gospodzie, iako podczas szabasu u żyda nie było, zapalono karczmę, w której siła drobiazgów protestantowych, gdy niespodziany ogarnął ogień, a nie można było ratować, pogorzało, osobliwie w iukach: rządzik pukasty, mieyscami złocisty, chusty białe wszystkie, czapka szkarłatna garłowa, butów świeżych czerwonych dwie parze, pas iedwabny, obrus gdański, recognitie różne, kwity, atestatie od różnych osob, protestantowi służące, pieniędzy w szelągach złotych czterdzieści y cztery. Przez który swój postępek, żadney nie mając do protestanta y kompaniey przyczyny, prawu pospolitemu sprzeciwił cię; o króre krzywdy y szkody obiecuie protestant in foro competenti z pomienionym principałem y comprincipałami prawnie czynić, y prosił wyż mianowany comparens, aby to actis praesentibus connotatum było, — co otrzymał.

Книга городская Луцкая, поточная, № 2508, годъ 1666, листъ 960 на оборотъ.

XXXVI.

Жалоба пана Карсницкаго на Кіевскаго стольника Яна-Александра Хребтовича, о убійствѣ крестьянина. 1666 г., Ноября 8

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ шостого, месеца Ноябра осмого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною, Матеушомъ Казимеромъ Петрушевскимъ, буркграбимъ замку Луцкого, и книгами нинешними кгородскими, Луцкими, *stanowszy personaliter urodzony iego mość pan Mikołaj Karzśnicki, swym y urodzoney paniey Marianny Rusianówny Karzśnickiey, małżonki swey, y urodzonego pana Iędrzeia Krysy, z tąż małżonką swoją spłodzonego syna, in minorenitate existentis, imieniem, solenniter się oświadczał y protestował przeciwko urodzonemu iego mości panu Ianowi Alexandrowi Chrebtowiczowi, stolnikowi Kiiowskiemu, iako princypałowi y autorowi facti infra scripti, także szlachetnemu Piotrowskiemu y nieiakim: Raczkowi haydukowi, Ianuszowi, Szymkowi woźnicy, Waśkowi rybakowi, woznemu Lewkowi, tudzież stolarzowi, mielnikowi y inszym wszystkim czeladzi y poddanym ze wsi Bohurina części maiętności wyżej pomienionego iego mości pana Chrebtowicza, stolnika Kiiowskiego, iako comprincypałom y pomocnikom iego, którzy tu pro inscriptis et specificatis mają być rozumiani, y w dalszym procederze prawnym y w pozwach, po wzięciu wiadomości o imionach y przezwiskach ich, specificowani y pomieneni będą, o to: iż przereczony iego mość pan Chrebtowicz, nie oglądając się nic na prawo popolite y winy w niem y constitutiach surowie respectu infrascriptorum opisane, ani na powinność chrześcijańską ni w czym nie respectując, y owszew to wszystko z tymi to swoiemi comprincipalibus et complicibus postponowawszy, mając znać rancor y nieprzyiaźń skrytą przeciwko protestującym y one do skutku przywodząc, roku terazniejszego, tysiąc sześćset sześćdziesiąt szóstego, miesiąca Nowembra trzeciego dnia, godzina przed południem mogła być, wzięwszy wiadomość od tych to swoich pomocników facti praenominati, że niebożczyk Paweł Litwin, poddany protestującego ze wsi Gruszek, maiętności ich, nazad ze wsi Uholec ze młyna we wsi Bohurynie, na części iego mości pana Roguskiego będącego, powracał się, kazawszy tego to niebożczyka, gościńcem zwyczajnym starożytnym, z*

Bohury na idącego, poymać na dobrowolney drodze, nikomu nic, pogotowiu im, niewinnego, y do dworu swego, w tej wsi Bohury nie będącego, przyprowadzić; którzy, gdy pomienieni adhaerentes onego przyprowadzili, zarazem bez wszelakiego miłosierdzia, nie mając politowania nad człowiekiem chrześcijańskim, niewinnym, sam iego mość pan Chrebtowicz obuchem trzy razy w głowę, to iest dwa razy w ciemie same aż do mozgu, a trzeci raz w tył głowy uderzył, od których razów gdy niebożczyk ten Paweł na ziemi padł y ledwie co żywy zostawał, tedy onego już tak leżącego, napoły prawie umarłego, tym to swoim czeladzi y poddanym obuchami y kiiami bić y tłuc niemilosierdzie, przewracając y na drugą stronę, rozkazał; którzy to iego adherentowie y pomocnicy, nie mając żadnego politowania nad niebożczykiem, widząc już mało co żywego, bili y tłukli okrutnie po głowie, grzbiecie, bokach, rękach, nogach, goleniach, że aż żeber trzy w lewym boku złamali, ręce, nogi y golenie pogruchotali y wszystko ciało potłukli, y ran niemało, blisko sta, zadali, których dla wielkiego zbitia y stłuczenia okrutnego trydno y zliczyć, y tam już zbitego y umarłego od tego zbitia za dwor wywlekli z rozkazania tegoż iego mości pana Chrebtowicza; gdzie dziatki tego to nieboszczyka, mianowicie Maruszka, Fenna y Hapka, córki, a Fedor y Zacharko, synowie, ieszcze y nie dorosłe, dowiedziawszy o tym zabiciu niebożczyka, oycy swego, gdy do ciała iego, tak za dwor wyrzuconego, z wielką żalością y płaczem przybiegszy, płakali (bo ciało tego zabitego dla boiaźni nie brano), tedy przerzeczony iego mość pan Chrebtowicz to ciało zabite, na większy żal tych dzieci y contempt protestujących, kazawszy u ogona końskiego uwiązać, w rzece Horyni tamże za wsią y pode wsią y dworem iego będącą zawlekszy utopić, iako y utopiono; gdzie też dzieci, lubo ze strachem wielkim, przez całą noc pilnując, y gdy to ciało spłynęło, u wierzby za nogę trzymali, a potym nazajutrz, to iest dnia czwartego tegoż miesiąca y roku terazniejszego, to ciało z wody, przy woznym generale, Mikołaiu Chomickim, y szlachcie, szlachetnych Ianie Boguckim y Samoelu Kamieńskim, urzędownie wyięto y tu do akt przyprowadzono dla prezentowania; gdzie z przydania urzędowego na requisitią protestantis, tenże wozny, szlachetny Mikołay Chomicki, y z przerzeczoną szlachtą, tuż judicialiter widział y oglądał na tym ciełe zabitym niebożczyka Pawła Litwina, tak w głowie iako y inszych członkach y wszystkim ciełe, począwszy od głowy aż do stopy nóg,

okrutnie zbite, stłuczone y zgruchotane, y rany zadane, iako w protesta-
tii wyżey iest pomieniono, których ran y zliczyć trydno było dla okrut-
nego zbicia y stłuczenia; co wszystko stałe y zadane słyszał tak tam przy wyięciu
tego ciała z wody, iako y na inszych mieyscach, być stałe od wyżey specifiko-
wanegoiego mości pana Chrebtowicza, sług y poddanychiego, czasu, roku, mie-
siąca y dnia, y sposobem wyżey opisanym. A zaś tenże wozny zeznał: iż on,
dnia dzisieyszego, na akcie mianowanego, to iest ósmego Nowembra, z
przydania urzędowego, przy teyże szlachcie y inszych różnych ludzi, przy
tym natenczas będących, według prawa raz pierwszy w zamku, drugi
przed zamkiem, a trzeci y czwarty w mieście samym Łucku y za mias-
tem obwołał y prawnie publicował, że ten niebożczyk Paweł Litwin, spo-
sobem wyżey opisanym czasu, roku, miesiąca y dnia w protestatii wyżey
pomienionych, y sposobem pomienionym, iest okrutnie zabity y zamordo-
wany przez tych to: iego mości pana Chrebtowicza, sług y poddanych, y
onych za meżobóyców onego takowym sposobem, uti suprascriptum est, ob-
woławszy y publicowawszy prawnie, y to effective przyznawszy, y z
szlachtą, affectował, aby ta iego relatia y protestatia, wespół z protestatią,
do akt inserowane y zapisane były, — co otrzymali.

Книга городская Луцкая, поточная, № 2508, годъ 1666, листъ 1069.

XXXVII.

Инвентарь села Руснова, съ псчисленіемъ крестьянъ и ихъ повин-
ностей. 1667. г. Іюня 27 дня.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ сегого, месеца Іюня двад-
цетъ осмого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимер-
скомъ, передо мною, Александромъ Францишкомъ Мысловскимъ, буркгра-
бимъ замку Володимерского, и книгами нынешними кгородскими, старостин-
скими, становшы персоналитеръ урожоный панъ Станиславъ Чарноцкий,
слуга урожоныхъ ихъ милостей: пана Андрея зъ Рациборска Морштына,

берштерлейтнанта его королевское милости, и ее милости панее Геленью Козичанки Морштыновое, малжонковъ, номине тыхъ же пановъ своихъ, инвентаръ села Руснова для записаня до книгъ нынешнихъ кгородскихъ, Володимерскихъ, перъ облятамъ подавъ, просячы о прыняте и до книгъ записане оного; а такъ я, урядъ, тотъ инвентаръ для вписаня до книгъ прымуючы, читалемъ, который такъ се въ себе писаный маеть:

«Inwentarz wsi Rusnowa, przez iego mości pana Iana Kozikę, podkomorzycza Włodzimirskiego, syna zeszłego niegdy iego mości pana podkomorzego Włodzimirskiego, Tomasza Koziki, iego mości panu Adrzejowi z Raciborska Morsztynowi, oberszterleytnantowi iego królewskiey mości, y iey mości paniey Helenie Koziczance, małżonce iego mości, dnia dwudziestego siódmego Iunii, anno millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo. Naprzód dwór: kamienica ze dwiema izbami y alkierzami dwiema, ze wszystkim zawarciem y oknami, budynek z drzewa budowany, izba z komorą, piekarnia z komorą słomą poszyta, sernik, gumno, stodoła pleciona chróstem, obudowana płotem, winnica z browarem bez bań y kotła y bez statków, z chróstu zbudowana, stadnica z chróstu, sady pod dworem. Poddani tey wsi y powinności ich: Car Chwedko na półanku, ma wołów trzy; Olexa na czwierci, ma wołów dwa; Iwaszko na czwierci, ma wołów dwa; Sac na pułanku, ma wołów trzy; Głowacki na czwierci, ma wołów dwa; Brożak na czwierci, ma wołów dwa; Szwarluk na czwierci, ma wołów trzy; Kabeta na półanku, ma wołów trzy; Lisik Andruch na czwierci, ma wołów dwa y konia; Katana na czwierci, ma wołów dwa; Grzeško Werszczuk na czwierci, wołów dwa; Borysik na czwierci, ma wołów dwa; Łysy na półanku, ma wołów trzy; Iwan Skrzypka na czwierci, ma wołów trzy; Zdanko na czwierci, ma wołów dwa; Martyn na czwierci, ma wołów dwa; Berekiela na czwierci, bez wołów; tywon y gumieny Smal—ten piechotą robi na ogrodzie; Stelmach—ten piechotą robił na ogrodzie, ale powinien lasu pilnować; pasiecznik—ten piechotą robi na ogrodzie, którego excipuią; powinność tych poddanych: robić na każdy tydzień wołami trzy dni, piechotą czwarty dzień, to jest półannicy sami, a czterwertynicy także trzy dni wołami a czwarty dzień żonki; powinności żadney nie oddaią; stroża za pańszczyznę. Młynek, pod którym sadzawek dwie y stawek; mielnik Waśko trzyma czwierć pola tego; powinność—do dworu z siekierą co potrzeba. Zasiwek: żyta posiano sokalskiey miary korcy piętnaście na iednym obszarze, na drugim, Borsukowie, korcy sześć, psze-

nice tąż miarą korcy pięć, owsa tąż miarą korcy ośm, ięczmienia tąż miarą korcy ieden, tatarką tąż miarą korcy trzy, prosa osmaczka Włodzimierska, konopi czwierć Włodzimierska, lnu nie siano; ogrodów zasianych warzywem dwa, grząd czterdzieści, cebuli grząd dziesięć, marchwie grząd dziesięć, pietruszki grząd dwie, ćwikty grząd dwie, pasternaku grząd ośmnaście, kapusty, grząd pięć, wysadków grząd trzy. Zboża co kolwiek iest młóconego y niemłócenego, iako to stert żyta trzy, cośmy sami widzieli okiem swym, tedy styrtę, iako zimne zboża w stodołach y w szpichlerzach będące, mają cedere in usum iego mości pana podkomorzycza Włodzimirskiego, y one, iako swoje własne, ma wziąć et in commodum proprium obrocić. A tak my, przyiaciele, niżej na podpisie mianowani, ten inwentarz rękami naszemi w Rusnowie podpisawszy, stronom obom oddaliśmy. Działo się w Rusnowie, dnia dwudziestego siódmego Iunii, roku tysiąc sześćset sześćdziesiątego siódmego, ut supra». У того инвентара подписы рукъ въ тые слова: Janusz Kozika, P. W.; Stanisław Naszłowski imieniem swoim y córki moiey, iej mości paniey Ioanny Kozicznyey, pisać niemieiaćey; Andrzej Morsztyn, owerszterleytnant iego królewskiey mości; Helena Morsztynowa; Iwanicki Marcjan, cześnik Czernihowski, będąc na ten czas w Rusnowie, przy tym inwentarzu, podpisuję się od oboiey strony uproszony, manu propria; Ian Kudewicz Kopczyński, będący przy tym inwentarzu pisanym w Rusnowie y rewiziey bonorum, iako przyiaciel proszony y użyty od ich mościów panów oboiey strony, podpisuję się, manu propria, idem qui supra; Paweł Dunin Łabęski, uproszony przyiaciel do podpisu tego inwentarza od oboiey strony, podpisuję się, manu propria; ustnie proszony pieczętarz od oboygą ich mościów Adam Korczewski; namieśnik burgrabstwa Włodzimirskiego Ioachim Корес. Который же то инвентаръ, за поданемъ и прозбою вышъменованое особы подавающее, а за принятиемъ моимъ урядовымъ, весь зуполна одъ слова до слова до книгъ нынешнихъ кгродскихъ, Володимерскихъ, естъ инкгроссованный.

Книга Владимирская городская, записовая, поточная и декретовая, № 1037, годъ 1667, листъ 441 на оборотъ.

XXXVIII.

Жалоба пана Вышпольскаго на пана Лыховскаго о незаконной продажѣ и залогѣ непринадлежащихъ ему крестьянъ. 1671 г., Іюня 28.

Року тысяча шестсотъ семьдесятъ первого, месеца Іюня двадцетъ осмого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимѣрскимъ, передо мною, Томашомъ Савицкимъ, наместникомъ присяглымъ буркграбства и замку Володимѣрского, и книгами нынешними, кгородскими, старостинскими, *stanowszy personaliter urodzony pan Konstanty Wyszpolski*, *świadczył y protestował się imieniem urodzoney pani Krystyny Kozieradzkiego primi voti Franciszkowey Drozdowskiey, secundi vero voti Konstantowey Wyszpolskiey, małżonki swey, także urodzonego pana Piotra Kozieradzkiego, in minorenitate ieszcze zostaiącego, dziedzicow części wsi Kluska y Wolicy Kluskiey, przeciwko urodzonemu iego mości panu Andreiowi Łychowskiemu, regentowi ziemskiemu Włodzimirskiemu, także y samey iey mości paniey Łychowskiey, siestrze rodzoney małżonki protestantis, a pana Piotra Kozieradzkiego stryiecznie rodzoney, tudzież urodzonemu iego mości panu Ianowi Żurawnickiemu, de nullitate contractow z wyszmianowanemi panami Łychowskiemi, małżonkami, uczynionych, w ten niżej opisany sposob: iż ich mość panowie Łychowscy, małżonkowie, będąc spóldziedzicami części wsi Kluska i Wolicy Kluskiey po babie ich spadłych, to iest urodzoney paniey Poloniey Kluskiego Andreiowey Wińskiej, iako też y tey części, która przez zastaw odeszła przez tychże panow Wińskich, małżonkow, urodzonemu iego mości panu Stefanowi Lityńskiemu, a iego mość pan Lityński per cessionem juris puścił urodzoney paniey Teophili Lityńskiego Andreiowey Łychowskiey, córce swey; na teyże części iey mość pani Łychowska dożywocia zapis uczyniła małżonkowi swemu, iego mości panu Andreiowi Łychowskiemu, a iego mość pan Łychowski, nie sprawuiąc się *secundum ius praescriptum*, telko dożywocie maiąc na tey części, chłopow porozganiał; iakoż rozegnawszy, krórzy uszli do maiętności iego mości pana Iana Żurawnickiego, — тамже, o nich sie dowiedziawszy, poiachał y przedał ich trzech Mroc-*

kow wieczysto nazywaiomych, nie maiąc do nich prawa innego oprócz dożywocia, z iey mością panią małżonką teraznieyszą swą, iako dziedziczką, bez inszych wiadomości; także drugich pozastawywał, iako to: iego mości panu Wolskiemu chłopka Dudkę we złotych dwóchset, chłopca drugiego Musiia iey mości paniey Pucniewskiej, ciotce swey, we złotych stu dziewięćdziesiąt. Przeto protestantes, skoro sie dowiedzieli o tych prawach y ruinie części tey, protestatur de nullitate et validitate prawa swego dziedzicznego, ofiaruiąc o to wszystko, uti de jure competent, salvam meliorationem hujus protestationis, prawnie czynić z ich mościami pany Łychowskiemi, małżonkami, si inquantum necessitas expostulaverit; a teraz o przyięcie tey teraznieyszey y do akt zapisanie prosił,—co otrzymał.

Книга Владимирская городская, записовая, поточная и декретовая, годъ 1671, № 1042, листь 723.

XXXIX.

Актъ судебной передачи имѣній Добратина и Букоймы, присужденныхъ панамъ Линчевскимъ отъ Волынскаго Каштеляна Яна-Франциска Любовицкаго; при передачѣ судомъ составленъ списокъ имущества, крестьянъ и ихъ повинностей. 1671 г., Ноября 13.

Року тисеча шестьсотъ семьдесятъ первого, месеца Ноябра осмнадцатого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышполскимъ, коморникомъ кграничнымъ воеводства Киевского, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нынешними кгородскими, старостинскими, становши очевидно урожоный его милость панъ Теодоръ Нецевичъ, писарь кгородский, Володимерский, своимъ и урожоныхъ ихъ милостей пановъ: Миколая Яабокрицкого, подсудна воеводства Брацлавского, подстаростего, и Збигпева зъ Любенца Любенецкого, столника Венденского, судьи, урядни-

ковъ судовыхъ вгородскихъ, Володимерскихъ, также урожного его милости пана Александра Хриницкого, подстаростего Кременецкого, именемъ, листъ екзекуториальный и ремиссу въ справе урожного его милости пана Яна зъ Линчовъ Линчевского на добрахъ селе Добратине и половицы добръ села Букоймы, добрахъ ясневелможного его милости пана Яна Францишка Лубовицкого, каштеляна Волинского, и Анны Констанцией съ Харленжа Лубовицкое, каштеляновое Волинское, малжонковъ, ексьсъпедиованые, рукома ихъ милостей пановъ официалистовъ при печатехъ подписаные, для вписаня до книгъ нынешнихъ перъ облятамъ подалъ, просячы, абы принятый и въ книги вписанный былъ; который то листъ екзекуториальный и ремиссу я, урядъ, для вписаня до книгъ прыймуючы, читалемъ, и такъ се въ себе писанный маеть: «*My, Mikołaj Żabokrzycki, podsedek Bracławski, podstarości, Zbigniew z Lubieńca Lubieniecki, stolnik Wendeński, sędzia, y Teodor Neczewicz pisarz Włodzimirscy, y Alexander Chrynicky, podstarości Krzemieniecki, urzędnicy sądowi, wiadomo czyniemy tym naszym executorialnym listem wszem wobec y kożdemu zosobna, a osobliwie sądowi głównemu trybunałowi koronnemu Lubelskiemu: iż my, przychylając się tak do prawa pospolitego y decretów sądów głównych trybunalskich, Lubelskich y Piotrkowskich, między instygatorem sądowym y urodzonemi ich mościami: panem Janem z Linczow Linczewskim y panią Zuzanną Hulewiczówną Linczewską, małżonkami, actorami, a iaśniewielmożnemi ich mościami: panem Janem Franciszkiem Lubowickim kasztelanem Wołyńskim, y ieу mością panią Anną Constantią z Charłęża Lubowicką, kasztelanową Wołyńską, małżonkami, y innemi osobami w dekretach specificowanemi, pozwanemi w sprawach kilku, to iest o expulsia z dobr sioła Skurcza, Biskupicz y Dziesięciny, prawu ich mościów panów Linczewskich, małżonków, podległych, skontemptowanie actorów babki y czeladzi ich mościów, pobranie wiele rzeczy, y o inne pretensie y wiolentie, tudzież o winy prawne, ztąd pochodzące—intentionowanych, po różnych terminach ex personali comparitione in termino contraventionis decretis tribunalitionis, także ratione convulsionis decretorum tribunalitionum et evocationis—do sądu seymowego ferowanych, iako też do condemnat na ich mościach pozwanых otrzymanych referuiąc się, także y do decretu ostatniego, z remissy ich mościów panów deputatów capturewych wojewodstwa Wołyńskiego, przez ten sąd capturewy dla uczynienia na dobrach pozwanых mocney executiey przydanych, w sądzie głów-*

nym trybunale koronnym, Lubelskim, między temiż actorami y ich mościami: panem kasztelanem Wołyńskim, małżonką iego mości y innemi osobami, pierwszey executiey y odebranie dobr impugnatorami, w remissie mianowanemi, pozwanemi, feria quarta pridie festi sanctae Hedwigis viduae electae, anno Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo primo—stałego; którym to dekretem ostatnim, za nieodezwaniem się przez pozwanych y nieznośzeniu z siebie infamii y banicii wiecznych, ex controversiis otrzymanych, sąd główny trybunalski koronny Lubelski nakazał, aby wielmożny iego mość pan starosta Włodzimirski y iaśnie oświecony xiaże iego mość pan starosta Krzemieniecki, lubo sami przez siebie, lubo przez urzędy swoje, z dobr pozwanych executionem ultimariam, fortem, finalem ac indelatam, manu forti et armata, z ruszeniem powiatów województwa Wołyńskiego, lubo by się pozwani gleytami z łaski iego królewskiej mości danemi y relatiami ad cassandum zapisanemi, bronili y innych beneficia juris zażywali, sub paena perpetuae banitionis et sub privatione capitaneatum et refusione damnorum—uczynili, y ad possessionem bonae jure victorum citatorum, ad primam requisitionem partis actoreae, podali; o czym decreta ex controversiis, któremi solutia summy post praestitum juramentum, także paeny—są przysądzone, iako też infamiae banitiae y decret pomieniony ostatni, którym fortem executionem ich mościom panom starostom y nam urzędom czynić nakazano, do akt grodzkich, Krzemienieckich, per oblatam podany, szyrzey w sobie mają. Czyniąc tedy my, urzędnicy, powinności naszej y uchodząc vigoru przez decret trybunalski na ich mościów panów starostów y na nas officialistów założonego, za requisitią pomienionego iego mości pana Iana Linczewskiego y małżonki iego mości, actorów, gdyśmy roku teraznieyszego, tysiąc cześćset siedmdziesiąt pierwszego, miesiąca Nowebra dwunastego dnia, mając przy sobie dwóch woznych generałów województwa Wołyńskiego, szlachetnych: Konstantego Zbuńskiego y Onofria Wańkowicza, y przy nich kilku ich mościów panów obywatelów województwa też Wołyńskiego, nie iadąc do zamku y wsi Iarosławicz, ustawicznej rezydentiey ich mościów panów Wołyńskich, małżonków, senatorskiej, wprzód do wsi Dobratyna, majątności pozwanych, w possessiey ich mościów będącey, ludo barzo długami y processami, iako actorowie twierdzili, onerowaney (nie nie preiudicuiąc tak prawu urodzonego pana Ignacego Strzelnickiego y małżonki iego, którzy za prawem swoim dawnym, od zeszłego niegdy iego mości pana Konstantego Puzyny,

podkomorzyca Włodzimirskiego, pierwszego małżonka iey mości paniey kasztelanowey Wołyńskiej, na część pewną służącym, za podaniem oney po expulsiey per executionem trzymając, których podług prawa ich y procesów wcale zachowawszy, y zalve o insze pretensye ich, gdzie z prawa y z kim będzie należało, zostawiwszy, iako też y pana Iana Kordzińskiego, małżonką iego, przy prawie ich, od pana Rahozy na sumę półtora tysiąca złotych y na zastawę części pewney w teyże wsi Dobratynie per cessionem nabytym, wcale zahowując) przyiechali y wrota do dworku, przy folwarku będącego, zamknięte otworzyć sobie kazali, za którym bez żadney contradictiey otworzeniem wrot przez pana Michała Raczyłowicza, urzędnika tey wsi, do pomienionego dworka y izdebki przyszedszy y na mieyscach swoich zasiadszy, iurisdictioną naszą sądową podług prawa y zwyczajui ufundowawszy, y bezpieczeństwo wszelakie iednemu z woznych, szlachetnemu Konstantemu Zbońskiemu, in praesentia tychże ich mościów panów odywatelów wojewodztwa Wołyńskiego kilku, obwołać, y pomienionemu urzędnikowi ich mościów panów Wołyńskich, małżonków, z obrotnami, iako prawo każe, ieśliby od ich mościów iakie miał, stanąć przed się, kazaliśmy; który na produkowane przez aktorów, ich mościów panów Linczewskich, decreta, infamie y banitie wieczne, także ostatni decret, trybunalskie, nic prawnego do zatrzymania się przez nas nie pokazując, tylko abyśmy od czynienia tey mocney executiey do przyjazdu z Poleskich krajów panów iego supersedowali—upraszał. Tedy my, urzędnicy, ad mentem sądu trybunalskiego stosując się, z powinności naszej, urzędowey, za requisitią strony actorowey, do uczynienia executiey przystąpiliśmy: iakoż naprzód gromadę Dobratyńską, poddanych w tey wsi y Brzuchowie przysiołku będących, do possessiey tylko ich mościów panów Wołyńskich, małżonków, należących, przez tywona alias włodarza zebrawszy y iako którego zowią i co ma niżej wyraziwszy, dworek barzo ledaiaki, opustoszały. z izdebką, piekarnią, chlewami, stodołą, winnicą, w którym dworku nic a nic, osobliwie z rzeczy ruchomych, bydła, koni, świni, owiec, gęsi, kur, za wyprowadzeniem przez urzędnika, kilka dni przed przyjazdem naszym do Iarosławicz, nic nie było, z gumnem wszelakim, ozimym y iarym, w styrtach y w stogach będącym, niżej przez nas exprimowanym, o którym zbożu, iako go prawdziwie wiele iest kop, urzędnik powiedzieć nie chciał,—per executionem, iako prawo y dekret kazał, tymże ich mościom panom Linczewskim, małżonkom, ad possessionem bez żadney wio-

lentey podaliśmy, y w one dobra ich mościów przez wyżey mianowanych woznych reindukowawszy, y securitatem actorom samym, czeladzi ich tam zostawionej y ztamtąd odieżdżającej obostrzywszy, ztamtąd nazaiutrz do drugiej wioski ich mościów panów Wołyńskich, małżonków, połowicy sioła Bukoymy, także dla podania onej per executionem, ponieważ ten Dobratyn non sufficiat intracie, summie y pretensyom aktorów, odiachaliśmy. Iakoż z temiż woznemi y ich mościami pany kilku obywatelow gdyśmy dnia trzynastego Novembris ku dworowi Bukoiemskiemu, na części ich mościów będącemu, przyjeżdżali, tam kobylice przed wrotami zapuszczone y świeżo zgotowane zastaliśmy, przed którymi to kobylicami urzędnik Dobratyński y pan Stephan Mańkowski, urzędnik Bukoiemski, z kilku czeladzi, broniąc executiey stał, y wrota zatarasować, przy których piesza czeladź z strzelbą stała, rozkazał; a gdy żadney obrony nie pokazowano, tylko constitutią anno millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo na seymie ferowano, i że wszystkie condemnaty bez uspokojenia strony seym skasował — broniono się; a że ta constitutia nie do osoby ich mościów panów Linczewskich, małżonków, ale do osoby ich mościów panów Saczkow, małżonków, iako actorowie wywodzili, służy, — tedy my urzędnicy tych obron, iako nieprawnych, za słuszne nie przymuiąc, czeladzi swej te kobylice zrzucić y wrota do dworu otworzyć kazawszy, y po otwarzeniu w izbie, iako zwyczaj, iurisdictioną naszą sądową ufundowawszy y bezpieczeństwo przez woznego Onofrego Waśkowicza osobom wszystkim, przy nas będącym, y sobie samym obwołać kazawszy, do zebrania gromady, zrewidowania gumien y do spisania inszych intrat, w tych dobrach znaydujących się, a potym do podania onych per executionem ich mościom panom Linczewskim, małżonkom, przystąpiliśmy. Iakoż pomienione dobra, część ich mościów panów Wołyńskich, małżonków, Bukoiemską, z dworem y folwarkiem, z gumnami, poddanemi, niżej specyfikowanemi, stawem, arędą, winnicą, w której kotły arędarskie, z karczmą y wszystkimi pożytkami, tymże ich mościom panom Linczewskim, małżonkom, przez tychże woznych ad possessionem realem podaliśmy y w one ich mościów reindukowali, cum ea declaratione: ponieważ nad sumnę dziesięć tysięcy złotych, przez actorow poprzysiężoną, y grzywny decretami sądu trybunalskiego przysądzone, potym nie iest nic więcej decretem żadnym trybunalskim do tych czas actorom przysądzzonego, a gumna tak w Dobratynie iako y w siele Bukoymie są niemałe, gotowa y inna intrata, iako

się niżej wyrazi, (z) stawów y z aręd pokaże się, co wszystko kwotę niemałą wynieść może,—tedy my, urzędnicy Włodzimirscy y Krzemieniecki, ratione tylko crescentiey w drugiey maiętności, to iest w siele Bukoymie znayduiącey się, niżej położoney, ad trutinam et decisionem, ieśli y ta crescentia actorom będzie należała, do sądu głównego trybunału koronnego Lubelskiego tę sprawę odsyłamy, y termin stronom obom, actorom y pozwanym, inter causas terminorum tactorum sine beneficio aresti conservatorum, zachowuiemy in duabus (septimanis) bez przypozwu. Protestatur pars actorea contra officium o uczynienie remissy do sądu trybunalskiego in protractionem causae dabitur latius in copia. Reprotestatur officium, że tak podług prawa y samey słuszności być uważał. Przy którym expediowaniu executiey inwentarz poddanych w tych oboch wsiach znaydujących się, gumien y inszych dochodów, tak się w sobie ma: naprzód w siele Dobratynie poddani y sprzężae (sic) ich ci: pierwszy Kuźma Chwedorenia, dziedziczny, wołów trzy, koni dwoie, robi trzy dni; drugi Chweśko Chwedorenia—wołów trzy, koni cztery, dziedziczny, robi trzy dni; trzeci Iacko Rezenia—wołów trzy, koń ieden, dziedziczny, robi także; czwarty Lesko Woronecki, dziedziczny, woł ieden, robi także; piąty Iwan Woronka—wołów dwa, dziedziczny, robi także; szóstą Mielniczka, dziedziczna, z pługiem wołów, po trzy dni panu orze na ugor i wiosne i co każą do dwora siekirą; siódmy Iacko Tatida—wołów dwa, dziedziczny, ale o niego ma pan Strzelnicki actią, robi trzy dni; ósmy Chweśko, dziedziczny, wołów dwa, robi trzy dni; dziewiąty Bilecki Semen, dziedziczny, wołów dwa, klacz iedna; dziesiąty Iwan Krzywy; iedynasty Iusko—wołów dwa; dwunasty Hawryło Poprużyński—koń ieden; ci robią po trzy dni; trzynasty Choma—wołów dwa; czternasty Hryc—woł ieden; piętnasty Krawiec—klacz iedna, robi rzemiosła; szesnasty Semen—woł ieden; siedmnasty Samuyło—woł ieden, ośmnasty Dacko—klacz iedna; dziewiętnasty Hryc—woł ieden; dwudziesty Paweł—klacz iedna; dwudziesty piirwszy Iarosz—wołów dwa,—ci wszyscy z strony przyszli, robią po dwa dni w tydzień; dwudziesty wtory Petro—woł ieden; dwudziesty trzeci Petro drugi—klacz iedna; dwudziesty czwarty Semen drugi—koń ieden; dwudziesty piąty Iacko Kowal—klacz iedna, robi rzemiosła;—y ci przychodniowie poddani Brzuchowscy, z przisiołka do Dobratyna należącego; dwudziesty szósty Paweł Andzuła, dziedziczny, wołów cztery, koń ieden, robi dni cztery; dwudziesty siódmy Kondrat, dziedziczny, wołów dwa, kon ieden; dwudziesty ósmy Stepan—wołów dwa, koń ieden; dwu-

dziesty dziewiąty Hryc—klacz iedna; trzydziesty Misko—klacz iedna, z rzemiosła; trzydziesty pierwszy tkacz, z rzemiosła; trzydziesty wtory Hrycko Harkawy, robi dzień ieden; trzydziesty trzeci Matwey stelmach, z rzemiosła; trzydziesty czwarty Adam, robi dzień,—ci przychodniowie; trzydziesty piąty Ius, dziedziczny, robi dzień; trzydziesty szósty Łazarz sadowniczy, dziedziczny, wolny od roboty, sadu pilnuie; trzydziesty siódmy bednarz, z rzemiosła; trzydziesty ósmy Misko Burak; trzydziesty dziewiąty Iwan Łubko; czterdziesty Iarosz; czterdziesty pierwszy Iaśko Did; czterdziesty wtory Demko Wareyko; czterdziesty trzeci Iwan; czterdziesty czwarty Hryc,—y ci przychodniowie, robio także po dniu iednemu w tydzień. W gumnie: iedna styrta żyta kop sto pięćdziesiąt, dwie starego, iako gumienny przyznał y karb w styrcie znaleziony pokazał; druga styrta hreczki starey kop dziewięćdziesiąt cztery, także gumienny y karb przyznał; trzecia styrta pszenicy tegoroczney, kop sto sześćdziesiąt sześć, iako gumienny przyznał; czwarta styrta żyta nowego, kop sto pięćdziesiąt; piąta styrta y stog, w nich kop sto pięćdziesiąt ośm żyta; owsa styrta, kop sto dziewięćdziesiąt; siódma styrta hreczki nowey, kop dwieście ośm, y z stożkiem, ale ią grad przebił y na pokosach długo leżąc opadła; ósma styrta ięczmienia, kop sto; item ięczmienia, kop czterdzieści sześć, złego, zleżalego; grochu koszonego styrtka, sążni cztery wzdłuż, a wszyrz dwa y łokieć. W stodole: pszenice y żyta dziesięcinno co niewiele, iako gumienny twierdzi, ledwie kop ośmnaście; żyta iarego kop sześć, lnu kop cztery, siemienia lnianego czterć niechędożonego. Winnica, w niey banie arędarskie, daia arędy złotych trzysta na rok. Młynek, koło iedno; grobla na Ikwie rzece, na którey młyn niemasz, a przed tym bywało koł cztery,—ta grobla restawraciey y sumptu niemałego potrzebuie; spust stawku, na którym młynek iest, we trzy lata czyni złotych dwieście. Teraz na zime posiano: żyta y pszenicy mac Dubieńskich dwadzieścia cztery, iako gumienny powiadał, facit korcy Lubelskich z mace iedney pięć. Inwentarz wsi Bukoymy. Poddani: pierwszy Andrzej Mielnik, ma wołow dwa, koni dwa, z siekirą robi do dwora co rozkaż; drugi Andrzej Seńczuk—wołow trzy, koni dwoie, dziedziczny, robi dni cztery w każdy tydzień lecie, a zimie po trzy dni; trzeci Sawka, dziedziczny, ma wołow cztery, koni dwoie, robi lecie cztery dni, a zimie trzy dni; czwarty Semen, ma wołow dwa, koń ieden, zachoży z strony, robi lecie cztery, a zimie trzy dni; piąty Roman, ma woła iednego, robi dwa dni, dziedziczny; szósty

Pilip—wołow dwa, koń ieden, robi dni dwa, zachoży; siodmy Iwan Pińczuk, pieszy y zachoży, robi dwa dni; ósmy Wasil—woła iednego y konia, także zachoży, robi po dwa dni; dziewiąty Iarosz, pieszy, zachoży, robi po dwa dni w każdy tydzień; dziesiąty Semen Charuka, pieszy, dziedziczny, robi po dwa dni w tydzień; iedynasty Daniło, ma konia iednego, zachoży, robi dzień ieden; dwunasty Iwan Ianczenie, ma konia iednego, dzień w każdy tydzień ieden robi, dziedziczny; trzynasty Panas, pieszy, zachoży, robi dzień ieden w każdy tydzień; czternasty Iwan Czerkies, ma konia iednego, zachoży, robi w każdy tydzień po dwa dni; piętnasty Ianko Mazur, ma konia iednego, zachoży, robi w każdy tydzień dzień ieden; szesnasty Hryc, ma konia iednego, zachoży, robi dzień ieden w każdy tydzień; siedmnasty Iwan Hodun, ma klacz iedną, robi dzień ieden; ósmnasty Marcin, ma klacz iedne, zachoży, robi dwa dni w każdy tydzień; dziewiętnasty Hryc Martinow, ma konia iednego, robi dzień ieden, zachoży; dwudziesty Iasko, ma konia iednego, zachoży, robi po iednemu dniu w każdy tydzień. In summa wszystkich poddanych w pomienioney wsi Bukoymie na części ich mościow panow Wołyńskich, małżonkow, dwadzieścia, gdyż tam na drugiey połowicy zostaią dziedzicami ich mość panowie Malińscy, chorążycowie wołyńscy. Inwentarz gumna przy dworze Bukoiemskim zostaiącego: pierwsza styrtą ięczmienia, w tey styrcie kop sześćdziesiąt pięć, iako tenże pan Mańkowski, urzędnik ich mościow panow Wołyńskich, małżonkow, y gumiennik—przyznali; druga styrtą pszenice, w którejże iest, twierdzili, kop sto; trzecia styrtą żyta, w której kop pięćdziesiąt; czwarta styrtą żyta, w której kop pięćdziesiąt; piąta styrtą hreczki, w której kop sto; szósta styrtą hreczki, w krótey kop pięćdziesiąt; na drygim zaś folwarku, za stawem, ósma styrtą żyta; dziewiąta także styrtą żyta, w których oboch, iako urzędnik y gumiennik powiadali, kop sto pięćdziesiąt; dziesiąta styrtą owsa, w której, twierdzili, iest kop sto; iedynasta styrtą owsa, w tey, powiadali, iest kop ośmdziesiąt; dwunasta styrtą ięczmienia, kop pięćdziesiąt; trzynasta styrtą grochu koszonego niewała; czternasty stóg prosa koszonego, w którym, powiadali, kop dwadzieścia; piętnasty stożek pszenice iarey; szesnasty stożek żyta iarego, w którym, mienili, kop dwadzieścia. Aręda Bukoiemska na każdy rok intraty czyni ze młyna y z karczmy złotych półczwarta sta; a w winnicy także kotły arędarskie. Staw Bukoiemski, własny ich mościow panow Wołyńskich, małżonkow, czyni intraty we trzy lata złotych polskich tysiąc. W teyże maiętności na dwor posiano na zime

przyszło, iako tenże urzędnik y gumiennik przy gromadzie zeznali, mac miary Dubieńskiej żyta y przenice dwadzieścia. Co wszystko spisawszy y termin ten z powinności naszej expediowawszy, bezpieczeństwo wszelakie między stronami, aby się spokojnie zachowali, sobie samym y przy nas szlachcie będącey y odieżdżającej—przez woznego obwołać rozkazawszy, ztamtąd powracając, ten akt nasz reinductiey, z pieczęćmi y z podpisami rąk naszych, wydaiemy. Działo się we dworze Bukoiemskim, anno millesimo sexcentesimo septuagesimo primo, miesiąca Nowembra trzynastego dnia.» У того акту ексекutoryяльного и ремиссы, при печатехъ притис-
ненихъ, подписы рукъ ихъ милостей пановъ судовыхъ кгородскихъ, Во-
лодимерскихъ и Кременецкого, въ тые слова: Mikołay Żabokrzycki, pod-
sędek Bracławskiego wojewodztwa, podstarości Włodzimirski, manu pro-
pria; Zbigniew Lubeniecki, stolnik Wendeński, sędzia grodzki, Włodzimirski;
Alexander Chrynnicki, podstarości sądowy Krzemieniecki, manu propria;
Theodor Necewicz, pisarz grodzki, Włodzimirski, manu propria.—Которая
то облята, за поданемъ вышъреченого подаваючого, а за моимъ уря-
довымъ принятиемъ, до книгъ нынешнихъ есть записана.

*Книга городская Владимирская, записовая, поточная и декрето-
вая, годъ 1671, № 1042, листъ 1724.*

XL.

Росписка пана Федора Павши пану Семену Мошковскому въ
полученіи удовлетворенія за убитого Мошковскимъ крестьянина Павши.
1676 г., Января 16.

Року тысяча шестсотъ осемъдесятъ четвертого, мѣсяца Октября
чотырнадцатого дня.

На рочки судовые кгородские, Клевские, одъ дня пятого мѣсяца
и року, теперъ идучыхъ, вышъ на акте менованомъ, въ месте его ко-

ролевское милости Овручомъ припалые и судовне одправоватыся за-
чатые, передо мною, Стефаномъ Дѣдѣковскимъ, яко субделекгатомъ адъ
оункѣ солюмъ актумъ, урожного его милости пана Дымитра на Жа-
бокрыкахъ Жабокрицского, подчашого Вилькомирского, подъвоеводего
енералу воеводѣства Киевѣского, засажонымъ, и книгами нынешними,
кгродѣскими, Киевѣскими, personaliter stanowszy urodzony iego mość pan
Semen Moszkowski dla wpisania do xiąg niniejszych, grodzkich, Kiiow-
skich, подаѣ per oblatam kwit od urodzonego iego mości pana Theodora
Pawszy, sobie podawaiącemu, na rzecz pewną, niżej w tym kwicie inse-
rowanym mianowicie wyrażoną, дану у служащю, у рѣкѣ tegoż iego moś-
ci własną podpisаны, о czym ten kwit niżej wpisаны, szerzey a dostatecz-
niey w sobie obmawia, prosząc, aby był przyięty у do xiąg wpisаны; а
так іа, subdelegat, dla wpisania do xiąg niniejszych grodzkich, Kiiow-
skich, przymuiąc, ad affectationem podawaiącego, czytałem, który temi
iest inserowany słowy: «іа niżej на podpisie mianowany, даіе ten мой
kwit Semenowi Ihnatenkowi Moszkowskiemu, із по забитым poddanym моим,
Zinkiem, niebożчыkiem, поймаłem го біѣ, іако zdrayce, ктѣрого за upro-
sieniem iego mości pana Ostafnego Trypolskiego у inszych рѣзnych ludzi,
крѣрого uwalniam; у chto by się kolwiek miał do tego interesować, nie-
powinien onego ni wczym turbować, бо іа, іако бѣдач панем по nieboz-
чыку poddanym моим Zińku, cale onego ze wszystkiego kwituię. Działo
się w Czernihowiczach, dnia szesnastego Ianuarii, roku tysiąc sześćset siedm-
dziesiąt szóstego. У того квити подпись руки его милости пана Павшы
тыми словы: Theodor Pawsza. Который же то квити, за поданѣмъ
и прозьбою вышѣ менованое особы подаваючое, а за моимъ субѣде-
лекгатовымъ приняѣмъ, до книгъ нынешнихъ, кгродскихъ, Киев-
скихъ, увесь, зѣ початку ажѣ до конца, естѣ вписанный.

*Книга Кіевская гродская, записовая, поточная и декретовая, годъ
1684—1685, № 2, листъ 181.*

XLI.

Жалоба отъ имени Мстиславскаго земскаго судьи, Стефана Воронцаго-Маркевича, на пана Карла-Юрія Милькевича о угнетеніи имъ крестьянъ въ имѣніяхъ Воронцаго 1678 г., Іюля 4.

Року тисеча шестсотъ семьдесятъ осмого, мѣсяца Іюля четвертого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Овруцкомъ, передо мною, Михайломъ Кончаковскимъ, наместникомъ подстароства Овруцкого, и книгами нынешними, кгородскими, Овруцкими, персоналитеръ stanowszy pan Samuel Walyszczewicz, sługa urodzonego iegoomości pana Stefana Woronieckiego, sędziego ziemskiego Mścisławskiego, dziedzica dobr wsiow: Łaskow Żerewa, Dawydkow y Bołotnicy, dla odebrania tych dobr od iegoomości pana Ierzego Karola Milkiewicza, iako nie-słusznie y nienależnie dzierżącego, y zwerifikowania szkod przez iegoomości pana Daniieła y synowca iegoomości, pomienionego iegoomości pana Ierzego Karola Milkiewicza, w tych wsiach poczynionych, ymieniem tegoż iegoomości pana sędziego, pana swego, swiadczył y soleniter protestował się naprzeciwko urodzonym ichmościom panom Danielowi y Ierzemu-Karolowi Milkiewiczom, czeladzi ichmościow, iakoteż iegoomości xiędzu Manina Tyrawskiego, superiora collegium Xawerowskiego, y iegoomości pana Stanisława Falibowskiego, w dodawaniu sług y urzędnikow, mianowicie od iegoomości xiędza Tyrawskiego—pana Alexandra Michalewicz, a od iegoomości pana Falibowskiego—pana Іана Клавдего y сына iego Krzysztopha Клавдего, na uczynek niżej wyrażony pomocnikow, y na innych, z ymion y przezwisk ich mościom samym lepiej wiadomych, ale y за взієм wiadomości o onych w pozwie wyrazić y specyfikować deklaruiąc, o to y w ten sposob: iż gdy przerzeczony iegoomość pan Daniel Milkiewicz, nie mając żadnego interessu s prawa do dobr dziedzicznych protestanta, wsiow: Łaskow, Żerewa, Dawidkow y Bołotnicy, w te dobra bezprawnie wiachawszy y w possessiā swā obiawszy, czas niemały trzymał, a potem przez conductam, w niewiadomości o tym iegoomości pana sędziego, z iegoomościā panem Ierzym Milkiewiczem uczyniony, onemu panu Milkiewiczowi też добра пуściwszy, wiele poddanych wybieranem czynszow y niezвычайnemi daniami uciążali, iednych zabiiali, drugich kaleczyli, y nieznosnemi krzywdami uciążali, y precz porozganiiali, iak o

to osobliwy protest będzie zanesiony; wiedząc tedy tych dobr poddani, że pan ych dziedziczny, iegomość pan sędzia ziemsky Mścisławsky, na Białey Rusi mieszka, w roku teraznieyszym, tysiąc sześćset siedmdziesiąt osmym, z pośrzodka siebie z supliką dwóch na Białą Ruś do iegomości pana sędziego wyprawili, oznaymując o swoym uciążeniu wielkim y prosząc, aby o onych, iako o swoich poddanych, wiedział; gdzie pomieniony iegomość pan Karol Milkiewicz, dowiedziawszy się o tym wysłaniu, dając winę między innemi, iako to: Tymoszowi, Lewonowi, Maximowi, poddanym Żerewskim, obiesić usiłował, którzy się ostrzegszy do lasa poniciekali; a tych dwóch poddanych, Daniła Maximenka y Martyna Łyrienka, co do pana swego na Białą Ruś chodzili, pobrawszy do dworu żónek, pookowywał, ktore żónki, za pomocą Bożą z okowów uciekszy, do tych że trzech poddanych do lasa uszli y przez niedziel kilka w lasach się tułali; a gdy na suplikę poddanych swoich iegomość pan sędzia, pisząc listy do ieymości paniey Babniewskiej, aby y sama z dobr iegomości pana sędziego ustępowała, y panu Ierzemu Milkiewiczowi swemu z Żerewa ustąpić kazała, sługę swego, pana Wabiszczewicza, dla objęcia tych dobr na siebie z Białey Rusi posłał, a zatym y ci dwoy poddani, którzy z supliką na Białą Ruś chodzili, od pana swego dziedzicznego powrociwszy, tamże w las do nich kryjących się do żónek swoich zaszli; o których poddanych iegomość pan Ierzy Milkiewisz dowiedziawszy się, nie kontentując się pierwszym czynieniem krzywd y uciążenia poddanych iegomości pana sędziego, mając przydaną do siebie na pomoc czeladź od iegomości pana Daniela Milkiewicza, stryia swego, y pomienionych od iegomości xiedza Tyrawskiego—pana Michalewicza, a od iegomości pana Falibowskiego—pana Klawdego z synem y innych wiele pomoczników, sobie wiadomych, sąsiad okolicznych, różney conditiei ludzi, człowieka do kilkudziesiąt, z orężem różnym y z czeladzią swoją, w roku teraznieyszym, tysiąc sześćset siedmdziesiąt osmym, miesiąca July wtorego dnia, poszedł w las, szukając onych poddanych; tamże onych znalazwszy w lesie, legce sobie poważając prawo pospolite, y na winy, w nien surowie opisane, nic nie dbając, iako do nieprzyacioł ztrzelać y bić począł, którzy poddani, nie mogąc przed iego mością panem Milkiewiczem y tak wielką gromadą ludzi w lesie schronić, wiedząc o przysłanym słudze od pana swego dziedzicznego, we dworze w Żerewie będącym, unosząc zdrowie swoje z lasu do wsi y dworu Żerewskiego, do sługi pana swego udali się, y tak uchod-

zając z lasu od iegomości pana Milkiewicza y broniąc się, do dworu Żerewskiego ubiegli, za ktoremi poddanemi pan Milkiewicz goniąc, aż do dworu Żerewskiego z tą wszystką gromadą ludzi przypadł y w tym dworze gwałtownie szturmem dobywać onych począł, s którego dworu, iako mogąc broniąc zdrowie swoje, za ledwie iegomości panu Milkiewiczowi y pomocnikom iego obronili, w którym bronieniu zdrowia we dworze tych poddanych, ieżeliby się komu z strony iegomości pana Milkiewicza boy albo zranienie stało, tedy to stało się za początkiem y okazją iegomości pana Milkiewicza y pomocników iegomości, w obronie zdrowia poddanych iegomości pana sędziego; y że tego czasu iegomość pan Milkiewicz zawziętości swej nad poddanemi iegomości pana sędziego nie dokazał, na wypełnienie tej zawziętości y dalsze pochwałki czynił y czynić nie przestał, dla których pochwałek y niebezpieczeństwa od iegomości pana Milkiewicza, z nieznośną krzywdą swoją, nie mogąc na robotę chodzić, z żonami, z dziećmi, iako przed nieprzyjacielem iakim, we dworze zostawać muszą w ostrożności; y takowym swoim postępkom prawu pospolitemu sprzeciwili y winy prawne na osobę swą zaciągali. O takową tedy krzywdę poddanych y o gwałtowne nachodzenie na dwór iegomości pana Milkiewicza y o winy prawne pomieniony sługa, ymieniem pana swego, iegomości pana sędziego Mścisławskiego, na przerzeczonych ichmościow panów Milkiewiczow y pomocników ychmościom iterum atque iterum świadczył y protestował, ofiarując tegoż iegomości pana swego o to wszystko prawem, iako s prawa przydzie, czynić, zostawiwszy jednak panu swemu wolną melioracją tej protestacyi albo uczynienie inszey, ieżeliby tego potrzeba ukazowała. A na dowód tego wszystkiego, tuż zaraz na sądzie stojąc, wozny general wojewodstwa Kiiowskiego, szlachetny Iwan Simko, w moc prawdziwey relacyi swej w tej sprawie zeznał temi słowy: iż on roku teraznieyszego, tysiąc sześćset siedmziesiąt ósmego, miesiąca Iulii tżeciego dnia, mając przy sobie stroną dwóch szlachty, pana Mikolaia Weleszkiewicza a pana Iana Zborowskiego, za przydaniem urzędowym, był na sprawie y potrzebie urodzonego iegomości pana Stephana Woronieckiego—Markiewicza, sędziego ziemskiego Mścisławskiego, za użyciem pana Samuela Wabiszczewicza, sługi iegomości, we wsi Żerewie, we dworze Żerewskim; tamże za okazaniem y powiadaniem tegoż pana Wabiszczewicza y poddanych Żerewskich, wszystko to słyszał y widział, co się w tej protestacyi opisało, że obronną ręką z lasa uchodzić musieli poddani do dworu Żerewskiego od

iegomości pana Ierzego Milkiewicza y pomocnikow iego y zaledwo się onemu y pomocnikom iego we dworze obronili, dla czego y teraz, w ostrożności sie mając, na żadną robotę ze dwora nie wychodzą, słysząc pochwały na zdrowie ich od iegomości pana Milkiewicza, o czym protestacia wyszpisana szyrzey świadczy; y tak on wozny wszystko to co za okazaniem y powiadanem przez pana Wabiszczewicza y poddanych Żerewskich słyszał y widział, stroną, szlachtą, przy sobie mającą, oświadczywszy, stamtąd odiachał y to prawdziwie na tey relaciey zeznał. I prosili tak pomieniony pan Wabiszczewicz, iako y wozny, aby tak ta protestacia, iako y relacja, do xiąg niniejszych grodzkich, Owruckich, przyięte y zapisane były,—co otrzymali.

Книга Овруцкая городская, записовая и поточная, 1678—1680 годовъ, № 3209, листъ 38.

XLII.

Дарственная запись отъ пани Калусовской пани Вержбицкой на крестьянина и винокурню, съ правомъ переселить перваго и перенести послѣднюю въ свое имѣніе. 1679 г., Мая 30.

Року тисеча шестьсотъ семьдесятъ девятого, месеца Декабра осмнадцатого дня.

На вриде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною, Миколаемъ Обидзинскимъ, буркграбимъ Луцкимъ и книгами нынешними, кгородскими, Луцкими, comparentes personaliter urodzeni ich mość panowie: Waclaw Kałusowski y Konstantia Rupniowskiego Waclawowa Kałusowska, małżonkowie, tudzież y ich mość panowie Marcian y Władysław Rupniowscy, bracia rodzeni, dla wpisania do xiąg niniejszych grodzkich, Łuckich, podawszy, przyznali list, dobrowolny zapis swój wieczystey donatiey, z podpisami rąk swoich własnych niżej się mianujących y podpisanych, urodzoney iey mości paniey Iadwidze Kańskiego Stephanowey Wierzbieckiey, potomkom y successorom iey mości na rzecz pewną, niżej w tym zapisie inserowanym mianowicie wyrażoną,

dany y służący, o czym ten zapis, niżej wpisany, szerzey y dostateczniej w sobie opiewa, prosząc, aby ten zapis do akt przyięty y ingressowany był; a tak ia, urząd, na affectatią wyż mianowanych zeznawaiących, do xiąg ten zapis niniejszych przyimuiąc, przed sobą czytać kazałem, cuius de verbo ad verbum stilo polonico connotatur tenor in sequitur ejusmodi est quae talis: «Ja, Wacław Kałusowski, y ia, Konstantia Rupniowskiego Kałusowska, małżonkowie, z przytomnością brata moiego rodzzonego, niżej podpisane-go, na rzecz niżej mianowaną zezwalaiącego, spólnie y iednostaynie, iedna osoba za drugą rącząc y zapisuiąc się, odstąpiwszy swey własney należney ziemskiej jurisdictiey prawa powiatu y woiewodztwa, a tuteyszey grodzkiej, Łuckiej, ile się co dotyczy zeznania naszego, wcale się poddaiąc y wcielaiąc, zdrowi będąc na ciele y umyśle, iawnie, iaśnie, ustnie y dobrowolnie tym naszym listem, dobrowolnym zapisem wieczniej darowizny, komu by o tym wiedzieć należało, wiadomo czyniemy y zeznawamy: iż my, Kałusowscy, małżonkowie, mając władzą y moc z prawa pospolitego dobrami swemi wszelakiemi disponować y ku naylepszemu pożytkowi swojemu obracać, tedy my, małżonkowie, upatrując naylepsze nasze, a będąc potrzebni na ten czas pieniędzy, wzieliśmy y rękoma naszemi odliczyliśmy summy istotney złotych sto dwadzieścia polskich z rąk urodzoney iey mości paniey Iadwigi Kańskiego Stephanowey Wierzbickiej; którą to summę, wyźmianowaną, niszczaiąc iey mości, poddanego naszego dziedzicznego, nie pocho-żalego, Trochima Szlachtiuczka, szewca, we wsi Lubitowie mieszkaiącego, z żoną, z dziećmi y wszelaką iego maiętnością ruchomą, także y win-nicę naszą własną, w której ten wyż pomieniony poddany mieszkał, wiecz-nemi y nigdy nieodłożonemi czasy daiemy, daruiemy y postępuiemy, sami się wiecznemi czasy, z potomkami y successorami naszemi wyrzekamy, y drogę do prawa wszelakiego sobie samym, potomkom y successorom na-szym zawieramy; wolna tedy iuż iest iey mość pani Wierzbicka, z po-tomkami y successorami swoimi, wyźmianowanego Trochima, szewca, iako własnego swojego poddanego, na grunt swój przenieść y osadzić, także y winnicę na swoim gruncie, bez wszelakiej przeszkody naszej, potom-ków y successorów naszych, owszem mamy y powinni będziemy z potom-kami y successorami naszemi, od wszelakich impedimentów prawnych y nieprawnych, zapisów pierwszych y poślednich, pozwów, przypozwów, wian, y przywianków—bronić y zastępować tyle, ile by tego potrzeba uka-zywała, pod zakładem sta dwudziestu złotych polskich y nagrodzeniem szkod, okrom wszelakiej przysięgi gołym słowem oszacowanych; króry

zakład y szkody, w sprzeciwieniu się iakiey kolwiek kondyciey temu zapisowi naszemu tey wieczney darowizny, forum sobie samym, potowkom y successorom naszym we wszelakim sądzie y urzędzie ziemskim, grodzkim y trybunalskim koronnym Lubelskim, a uchoway Boże bezkrólewia—tedy w sądzie kapturowym, albo iakie na ten czas sądy uformowane od rzeczypospolitey będą, za pierwszym pozwem, nie zażywaiąc żadnych dillatii, appellatii, prosecutii, fatalii, suspens y wszelakich innych dobrodzieystw z prawa y rozumu ludzkiego wynaydzionych,—sprawić się mamy y powinni będziemy z potomkami y successorami naszymi, y temu zapisowi wieczystey darowizny naszej we wszystkim dosyć uczynić mamy y powinni będziemy. A że ten wyż pomieniony poddany Trochim ma zasiewku ozimego swego własnego po półmacy na gruncie naszym, tedy mu wolne zebranie bez żadney przeszkody y pod clausulami, w zapisie okryślonymi, pozwalawy. A ponieważ, dla pewnych przyczyn y trudności naszych dla przyznania tego zapisu naszego sami do xiąg stanać nie możemy, tedy do uwolnienia się trudności naszych pozwalamy y zupełną iey mości pani Wierzbickiey daemy moc, aby ten zapis nasz wieczney darowizny per oblatam do xiąg podała, dokąd my sami oboie małżonkowie, dla przyznania oczewistego do xiąg nie staniemy, deklaruiąc na ten czas, że tak ważny mieć chcemy ten zapis per oblatam przez iey mość panią Wierzbicką do xiąg podany, iakobyś my mocą naszego dobrowolnego zeznania zeznali y przyznali. I na to ten nasz dobrowolny list y zapis wieczney darowizny daemy, z podpisem rąk naszych własnych, iako ich mościów panów Rupniewskich, z przycisnieniem pieczęci naszych, tudzież z pieczęciami y z podpisami rąk ich mościów panów przyiaciół naszych, niżej się podpisanych, od nas ustnie proszonych. Działo się w Lubitowie, roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątego, miesiąca Maia trzydziestego dnia.» У того запису, при печатяхъ притиснутыхъ подписъ рукъ теми словы: Вацлав Каłусовски, swym y małżonki (imieniem), podpisuię się; Władysław Rupniowski; Konstantia Kałusowska; Marcian Rupniowski. Któryże to zapis, za podaniem y proźbą wyż mianowanych osob zeznawaiących, a za moim urzędowym припятьемъ, увесъ, зъ початку ажъ до конца, де вербо адъ вербумъ, до книгъ нынешнихъ кгородскихъ, Луцкихъ, есть вписанный.

Книга городская Луцкая, записовая, годъ 1679 и 1680, № 2205, листъ 288.

XLIII.

Жалоба пановъ Тышкевичей на пановъ Конарскихъ о захватѣ земель, насильственномъ уводѣ крестьянской семьи, грабежѣ крестьянскаго имущества, встязаніяхъ и пр. 1679 г., Сентября 28.

Року тысяча шестсотъ семдесятъ девятого, месеца Сентебра двадцать осмого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Овруцкомъ, передо мною, Анѣдреемъ Редчицомъ, наместникомъ подстароства Овруцкого, и книгами нынешними, кгородскими, Овруцкими, *personally* stanowszy urodzony iego mość pan Thomasz Tyszkiewicz, swym y urodzonego iego mości pana Karola Tyszkiewicza, brata swego rodzonego, imieniem, opowiadał y solenniter protestował się na urodzonych ich mościow pana Iana Konarskiego y Barbarę Klimczyckiego Ianową Konarską, małżąkow, o to y w ten sposób: iż ich mość panowie Konarscy, małżąkowie, przepomniawszy prawa pospolitego y win w niem na takowych wio-latorow opisanych, pod niebitność protestantow w dobrach swoich, we wsi Korolówce, w województwie Kiiowskim, a w kluczu Makarówskim leżącey, nie mając ichmość panowie Konarscy, małżąkowie, żadnego prawa ani praetextu do pomienionych dobr wsi Korolówki, gwałtownie przez lat dwie, grunty, pola, sianożęci zabierając y one zaś ywając, ieżiora zławiając, zwierzbііаc y nienależnie do nieprawney possessiey do dóbr wsi Ozierszczyzny przyłączając, y od dóbr protestantów wsi Korolówki odłączając, a protestantów z pomienionych gruntów wybiіаjąc, do żadnych pożytkow nie dopuszczając, y różne wiolentie protestantom czynią y czynić nie przestając, gdzie y tym się ieszcze niekontentuiąc, w roku teraznieyszym, тисячъ sześćset siedmdziesiąt dziewiątym, miesiąca Septembra dziewiątego dnia, poddanego protestantów ze wsi Korolówki, na imie Tymosza Tetiure, zabrawszy s pomienionej wsi Korolówki gwałtownie, z żoną, z dziećmi, z koniem, byдłem y zewszystko ich ruchomością do maiętności swej Ozierszczyzny, z tym^{*} wszыstkim zaprowadzili; tamże onego poddanego y żonę

iego, na imie Hrypę, przez niedziel dwie w kaydanach, w więzieniu trzymali y po kilka razy oboyg, do gury nogami obwiesiwszy, bito, męczono, że ledwie żywych zostawiono; a potem, odebrawszy od nich bydła rogatego sztuk dziesięć, konia, owiec piętnaścioro, siermięgi, kozuchy, szapki, bóty, płótna y insze fanty y dostatki iego wszelakie, co ieno miał, wszystko wymęczywszy, pobrali ich mość panowie Konarscy, małżonkowie; a widząc iuż barzo chorych, zbitych, zmęczonych, tegoż pomienionego poddanego y żonę iego z więzienia wypuscili, grożąc onemu śmiercią, aby się w te wysz pomienione grunta Korolówskie, które od protestantów gwałtownie odebrali, y do swey maiętności Ozierszczyzny przyłączyli, nie wtrącał y onych nie zażywał. J takowym swym postępkem ich mość panowie Konarscy, małżakowie, pokoy pospołity sąsiedzki zgwałcili, y winy prawne, uczynkowi godne, na osoby swe zaciągneli, y protestantow do szkod w zabranii violenter gruntów, sianożęci, y w złowieniu iezior, y w zażywaniu nienależnie pożytkow, y w pobraniu u poddanego bydeł, owiec, konia y wszystkieu ruchomości, za zbiciem y zmęceniem onego y żony iego, gruntów w to nie includuiąc, na półtora tysiąca złotych polskich być mienią podiętych, przyprawili. ✓ O co wszystko pomieniony protestans iterum atque iterum protestował się, ofiaruiąc się z obżałowaniami prawnie w sądzie należnym czynić, wolną iednak melioratio tey protestatiey, albo uczynienia inszey szyrszej, ieżeliby tego potrzeba ukazowała, zostawiwszy. J prosił wysz pomieniony protestans o przyięcie tey protestatiey do xiąg,— co otrzymał.

Книга Оверуцкая городская, записовая и поточная, годъ 1678—1680, № 3209, листъ 258.

XLIV.

Списокъ крестьянъ села Заржицка, съ перечисленіемъ имѣющагося у нихъ рабочаго скота и лошадей. 1679 г., Ноября 7.

Року тисеча шестьсотъ семьдесятъ девятого, месеца Ноябра сегого дня.

Въ рочки судовые, кгородские, Луцкие, отъ дня второго месеца Ноябра, року теперъ идучого, вышъ на акте менованого, припалые и судовне отправоватися зачатые, передо мною, Войтехомъ Станиславомъ Черминъскимъ, подчасимъ Парнавскимъ, подстаростимъ кгородскимъ, Луцкимъ, и книгами нынешними кгородскими, Луцкими, *stanowszy personaliter szlachetny pan Stanisław Woyciechowicz, sługa urodzonego iego mości pana Marcina Czarneckiego, stolnika Brasławskiego, dla wpisania do xiąg niniejszych grodzkich, Łuckich, inwentarz poddanych, do wsi Zarzycka należących, z pieczęcią y z podpisem ręki intro mianowanego samego iа́nie wielmożnego iego mości pana Stanisława na Koniecpolu Koniecpolskiego. podał per oblatam, prosząc, aby był przyjęty y do xiąg wpisany; którego iа, urząd, dla wpisania ad acta przyimuiąc, czytałem, y tak sie w sobie ma: «We wsi Zarzycku chłopci dziedziczni osiadli: Lewko ma konia, czterwertnik; Karp, czterwertnik, nic nie ma; Serhey, — parę wołów, czterwertnik; Łukian, klacze, czterwertnik; Krupka, czterwertnik, ten umarł y nic nie miał; Parfen, zagrodnik, ten nic nie ma; Sienica, zagrodnik, ten nic nie ma; Wasil, parę wołów ma, półwłoczny, y koni parę; Dawid, konia iednego ma, półwłoczny; Kreczko wołów dwóch ma, półwłoczny; Nieczypor konia iednego ma, półwłoczny; Saworka parę wołów ma, półwłoczny, y koni parę; Morozik, klacze ma, półwłoczny; Iliukowa wdowa, przyieła w dom zięcia, ma woła iednego. Ci wszyscy dziedziczni; iż sie co znayduie, dziś iest a iutro niemasz, bo wszystko przychoże, których niemasz nad ośm. A że rumacyey czasu do którego ma iść nie specyfikowano, w zapisie iego mości pana Czarneckiego zeznanym, tedy tu wyrażam, iż ad decursum zupełnych niedziel sześciu trwać powinna pod condicyami, w zapisie wyrażonemi.» У того инъвентара, при печати притисненної, подпись руки теми словы: Stanisław Koniecpolski. Который же то инъ-*

вентаръ, за поданемъ до книгъ и прозьбою вышъменованого подающого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нынешнихъ кгородскихъ, Луцкихъ, есть вписаный.

Книга кродская Луцкая, записовая, годъ 1679 и 1680, № 2205; листъ 207.

XLV.

Подробное перечисленіе разнаго рода вымогательствъ и убытковъ, причиненныхъ Черниговскимъ воеводою Станиславомъ Казимиромъ Беневскимъ и паномъ Касиромъ Кунецкимъ, жителямъ м. Берестечка и принадлежащей къ нему волости. 1680 г., Іюня 5.

Року тысеча шестсотъ осмъдесятого, месеца Іюня пятого дня.

Въ рочъки судовые кгородские, Луцкие, одъ дня тридцятаго месеца Мая, року теперъ идучого, вышъ на акъте менованого, прыпалые, а для закроченя свята рымского, въ Небо Вступеня Папского, ажъ на завътрее, то есть дня тридцать первого тогожъ месеца и року приволаные и судовне отправоватысе зачатые, передо мною, Марцианомъ на Иваничахъ Иваницкимъ, судею земскимъ, Черниговъскимъ, подъстаростимъ кгородскимъ, Луцъкимъ, и книгами нынешъними, кгородъскими, Луцъкими, *personaliter comparens urodzony iego mość pan Stanisław Krzyżowski, sługa wielmożnego iego mości pana Andrzeja hrabi Leszczyńskiego, starosty Dubninskiego, dla wpisania do xiąg ninieyszych grodzkich, Łuckich, podał per oblatam registr szkod, przez iaśnie wielmożnego iego mości pana Stanisława Kazimirza Beniewskiego, wojewodę; generała ziem Czernihowskich, iako y przez urodzonego iego mości pana Kaspra Kuniцкого, tak w samym mieście Beresteczku, iako y włości do niego należących, poczynionych, o czym ten registr, niżej wpisany, szyrzey a dostateczniey w sobie obmawia, prosząc tenże comparens tak o przyięcie do xiąg pomienionego rejestru, iako też y o przydanie woznego do wydania rotы juramentu mieszczanom y żydom Beresteckim, niżej mianowanym, na*

poprzysiężenie szkód, w tymże regestrze, niżej inserowanym, mianowanych; a tak ja, urząd, czyniąc dosyć affectatiew poddawaiącego, woznego generała, szlachetnego Piotra Suszczeniatę, dla wydania rotę juramentu przydawszy, regestr pomieniony, dla wpisania do xiąg przymuiąc, czytałem, który tak się w sobie ma: «Regestr pretensy mieszczan Beresteckich do iego mości pana Kunickiego o poczynienie szkód y pobranie niezwyuczaynych y niesłusznych win pieniężnych z poddaństwa, y o rospendzenie onychże niezwyuczaynym uciążeniem, o spustoszenie zamku, y insze exorbitantie podczas dzierzawy swoiey, justa inquisitione spisane, in fundo loci, die octavo February, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo. Pirszy spiszek mieszczan, kturzy z przyczyny iego mości pana Kunickiego przez pouchodzili; tych że odbiegłych chałupy iegomość pan Kunicki poprzedał, pieniądze na swóy pożytek obrócił: pirwszy Dacko Oleynik poszedł precz, przedano dóm za złotych dwadzieścia; drugi Sachno poszedł precz, przedał dóm za złotych cztery; trzeci Chwesko Mikulka poszedł precz, przedano dóm za złotych cztery; czwarty Maxim Rybak poszedł precz, przedano dóm za złotych dziesięć; item tegoż folwark przedano za złotych dwanaście; piąty Stephan Tkacz poszedł precz, przedano dóm za złotych trzydzieści pięć; Pilip Kochan poszedł precz, przedano dóm za złotych dziewięć; szusty Semko Rachański poszedł precz, przedano dóm za złotych pięć; siódmy Kostiuk Popowicz poszedł precz, przedano dóm za złotych sześć; ósmy Panas Krawiec poszedł precz, przedano dóm za złotych dwadzieścia; Wasila Szeptuche umyśnie wygnał iego mość pan Kunicki z iego własnego domu, aż musiał zapłacić do zamku złotych cztery; dziewiąty Iacko Kisil poszedł precz, przedano dóm za złotych dziesięć; tenże dóm przedawszy, znowu odiał a drugiemu przedał za złotych siedm; dziesiąty Semen Parat poszedł precz, przedano dóm za złotych sześć; od Hapończyka, za jego własną successią, wzioł złotych sześć; iedynasty Iwan Kusznirz poszedł precz, przedano dóm za złotych dwanaście; dwunasty Iwan Czyż poszedł precz, przedano dóm za złotych dwadzieścia; trzynasty Semen Stolarz poszedł precz, przedano dóm za złotych cztery; folwark, do kamienice pańskiej należący, przedał iego mość pan Kunicki za złotych dwanaście; sąsiad sąsiadowi przedał swoy własny folwark, a że to bez wiadomości iegomości pana Kunickiego uczynił, wzioł winy złotych cztery; Jllasz Pobereźnik, będąc nastawiony od iego mości pana Kunickiego do pilnowania lasu, a mając to roskazanie—bronić y bić przy

szkodzie; tak się trafiło, że Łobaczewskich zastawszy mieszczan, chciał ich grabić, a że mu się niedali, ieszcze w naszey że dziedzinie, bić go chcieli, gdzie in defensione vitae postrzelił z iednego, który od tego razu umarł, wzięto owego Pobereźnika do prawa y dekretu odwieziono do Lublina, tam że ten Pobereźnik z więzienia uciekł,—iego mość pan Kunicki za to żonę iego w kaydany wsadził y poty więził, aż poprzedawszy y dom, konie, bydło y co miała ubóstwa, dała iego mości winy złotych dwieście, na ostatek y sama poszła przecz. Druga pretensia,—iego mość pan Kunicki pobrał w zamku żelaza, nienależące sobie, które od successyey świętey pamięci niebożczyka xięcia Prońskiego zostały, naprzod: kuchenne kotłów żelaznych dwa, wielkich, y obłożyn także dwie, wielkich, hakownicę, muszkiety, stoły, zydle, stołki, szafy et caetera, szacuię szkody przez to wielmożny iego mość pan hrabia, iako successor (sic); trzecia pretensia,—komory mieyskie, które ubodzi ludzie pobudowali sobie, tak dla incursyey nieprzyjacielskiey, iako y przechodow niedyskretnych żołnierzow, a tych było komorek in numero dwieście, każdą komorę każdy mieszczanin szacuię sobie naymniey złotych sześć, tę iego mość pan Kunicki, rozgniewawszy się, że mu mieszczanie co rok okupu pewney quoty nie dawali, kazał umyślnie porozbierać, do zamku powozić y popalić draganom, których miał na ten czas, szacuią sobie mieszczanie szkody przez to na złotych dwanaście set; czwarta,—winy niesłuszne, wiele od kogo y za co wziął iego mość pan Kunicki; trafiło się iednego czasu—złapano złodzieja, niedokumenta liter obwinionego, y przymusił urząd mieyski, aby go sądzono, kturego s prawa dano katu na questie, tandem, gdy się na turturach nie przyznał, puszczono go wolno y kazano instigatorowi iednać, który insigator dał przez ręce iego mości pana Kunickiego złotych dwieście; iego mość pan Kunicki, uprzątnowszy sobie fantazyą do zdarcia mieszczan, zadaie im, że się tego złodzieja zle sądzili, y każe wrzucać składkę na miasto, y musieli dać iego mości winy ni przec ni zać złotych dwieście; mieszczanin Kołodyński uskarżał się, że o iedno obwinienie był dwa razy sądzony za napasć przez iednego żyda y corruptie, która sprawa kosztowała tego mieszczanina złotych sześćset, a zosobna dał winy niewinnie iego mości panu Kunickiemu złotych sto; u tegoż Kołodyńskiego, zmowywszy się z żydem, faktorem swoim, że się tylko miał dobrze ten mieszczanin, namniey nic niewinien, (dał) złotych pięćdziesiąt; tegoż Kołodyńskiego przymusił iego mość pan Kunicki, aby zapłacił za miód, ktury u żydow brano na potrzebę iego, złotych siedm-

dziesiąt; tenże Kołodyński dał winy za napaść, z ktorey już go był uwolnił dekretem, iego mość pan Kunicki znowu wymógł u niego złotych dwadzieścia; zaciągnął iego mość pan Kunicki draganicy kilkanaście, bojąc się zaiazdu wrzkomo od iego mości pana hrabiego, na którą kazał mieszczanom składać lenugi, na tydzień po złotych trzydziestu pięciu, ta dragania y pułroczna nie była, bo pouciekali, a iego mość wybierał tę quote zupełnie przez lat dwie na siebie, facit złotych trzy tysiące y pięćset; potym, gdy ta dragania pouciekała, przymuszał iego mość pan Kunicki, aby warta mieyska bywała (lubo y pieniądze brał), tedy, aby byli od tey warty niepotrzebney uwolnieni, dali contentaticy na złotych pięćdziesiąt; u Mikołaja Popowicza, że się tylko z szwagrem swoim powadził, (sić) y to słownie, wziął winy iego mość pan Kunicki złotych sześćdziesiąt; u Iwana Luszyka, także za słowny poswarek, wziął winy złotych pięćdziesiąt; tegoż przymuszał w hayductwo, aż się okupił,—dał złotych pięć; Paweł Iakuszko, że się żony między sobą jedna z drugą poswarzyli, wziął winy od niego złotych cztery; Tyszka Kowala przymuszał na hayductwo, aż dał okupu złotych pięć; u Matwii Senkowicza wziął darmo, nic niewinien, złotych dwanaście; u Dacka Oniszczyka za poswarek barzo mały,—winy złotych ośm; Anton Stoianowski za przymus w hayductwo dał złotych pięć; Semko Petryczka, także za hayductwo, dał złotych pięć; Maxim Werbicki, także za hayductwo, dał złotych pięć; Klimko także za hayductwo dał złotych trzy; Dacko Sawonik, także za hayductwo dał złotych dziewięć; u Iwana Werbickiego, że go udano, iakoby miał iezdzić do iego mości pana hrabie, wziął winy iego mość pan Kunicki złotych dwanaście; Iwan Krasienia, za ieden że poswarek z Luszykiem, dał winy pieniężney gotowych złotych siedmdziesiąt trzy; item wziął mu woła iego mość pan Kunicki y sprzedał go za złotych sześćdziesiąt, item pszenice pułmace—złotych siedm, owsa mace—złotych cztery, facit in summa wszystkiego złotych sto czterdzieści cztery; u Andruszczyhy, ktorey menza ścięto, zabrał bydła, aż dała, okupując, pieniędzmi złotych dwadzieścia; Iwan Szepta .... zięć, dał winy niewinnie złotych osim; Fedora Charamacza kazał y przymusił pozywać dla wydarstwa, musiał dać winy złotych dwadzieścia siedm; na tegoż Fedora kazał włożyć potwarz, iakoby miał iezdzić do iego mości pana hrabie,—dał winy złotych sto, y tak długo w kaydanach więził, aż oddał; u Iacka Myszki za poswar wziął winy złotych cztery; Lesko Sczurowicki dał za hayductwo złotych osim; temuż Leskowi niesłusznie wziął pszenice kopę y pieniędzy złotych sześć;

u Ihnata Wrotnego niesłusznie, nie winnie, wzioł złotych siedmnaście; u tegoż wyny za poswar barzo mały—złotych trzy; Petro Garbarz dał wyny y sam niewie za co złotych dwadzieścia; Kował Petro za poswarek dał wyny złotych sześć; na Iacka Zielenka włożono potwarz o cudzołoztwo, s czego się prawną wywiodł inkwisitią, przecie dał wiwy złotych trzydzieści; u diaka cerkwi mieyskiej, czego nigdy nie bywało, aby się diakowie mieli zamkowi okupować, wymusił na nim złotych sześćdziesiąt; Matwiy Siwy dał, za przymus w hayductwo, złotych pięć; Mikołay mieszczanin zadał drugiemu, że twemu dziadowi za falszywe pisanie, będąc pisarzem przysięgłym, rękę ucięto, czego y dwunastu swiadkow dowiodł, a że tamta strona przepłaciła iego mości panu Kunickiemu, dał winy Mikołay złotych sześćdziesiąt sześć; przymuszał iego mość pan Kunicki mieszczanów nad powinność do Lublina, lubo miał skąd inat podwody, musieli dać iego mości złotych czterdzieści. Pretensie żydowskie Berestecskie do iego mości pana Kunickiego: pirwszą—uczynił iego mość pan Kunicki z żydami Beresteckiemu contract na zboże różne do pewnego terminu, iaka by na ten czas była zboża cena; a gdy przyszedł ten czas, nie spodobał się iego mości ten targ, postanowiwszy swoje taxe na swoje zboże, zdar z nich in super złotych trzysta; druga—mając żydzi do żyda swawolnego swoje pewne prywaty, do sąsiada, sądzili go y penowali swoim duchownym prawem, iego mość pan Kunicki dla wziętku wzioł się za niego nienależycie, y wzioł wyny z żydow złotych sto; trzecią—brał iego mość pan Kunicki na potrzebe swoje u żydow różnemi czasy pozyczanym sposobem piwa, którego nie zapłacił ani oddał, rachują sobie beczek pięćdziesiąt po złotych cztery, facit złotych dwieście; czwarta—także gorzałki spustow sześćdziesiąt, spust po złotych trzydzieści, a miał to zbożem wypłacić, czego nie uczynił, ktadą summy złotych dwieście czterdzieści; piątą—uczyniwszy praejuditium contractowi, który mieli z iego mością panem wojewodą o arędę mieyską, a odciowszy im pewny actidens do siebie pod czas iarmarków, y krzywdząc ich w tym przez lat kilka, lubo tego y niebożczyk nie pozwalał, szkoduia złotych trzysta sześćdziesiąt; szusta—poprzymował iego mość pan Kunicki na swoje usługę pacholków, a mieszczan przymuszał, aby im barwe sprawowali, za co bił, wiąził, co musieli uczynić, kosztuie żydom złotych sto dwadzieścia; siodmą—kazał nam, tak żydom iako y Chrzescianom, składać pieniądze, lubo tego żadney nie było potrzeby, wydaliśmy złotych trzysta sześćdziesiąt trzy; ósmą—uchwalił sobie składkę y rospisał na mias-

to, co musieli dość czynić roskazaniu, okrom inwentarza dali złotych osimdziesiąt szesć; dziewiątą—Iakub żyd, Szwed, pod czas jarmarku, znalaz pieniądze z workiem złotych trzydzieści szesć, które pieniądze iego mość pan Kunicki odebrał, y ieszcze swoich przyłożył y dał złotych pięćdziesiąt cztery; dziesiątą—Moszko, Strzemielecki nazwany, kupił sobie tarcie na poprawę domu, te tarcie zabrał iego mość pan Kunicki, i do swoiey maiętności, do Złoczówki, zawiozł, szkoduie na tym złotych pięć. Regestr pieniędzy pobranych niesłusznie przez niebosczyka iego mości pana wojewode Czernihowskiego y inych rzeczy, tak żydom, iako y chrzescianom, po śmierci iasnie wielmożney ieymości paniey Anny Konstantiey hrabianki z Leszna, małżaki swoiey, ab anno millesimo sexcentesimo septuagesimo quinto: pierwsza—u Moszka starego, że tylko w pustey żydowskiey kamienicy wzioł sobie dopiero krubko kilka cegeł rumu, za te wine w gotowiznie wzioł niebozчыk złotych sześćset; tenże inszych coructy ratuiąc z więzienia, to iest korzeniem y różnemi drobiazkami, na złotych pięćset; druga—u żyda Szweda y u Abrama Strzemieleckiego, za tó, że się starali o arędę u iego mości pana kasztelana Brześciańskiego, a udano, że tam iezdzili dla iakobyści..... Beresteczka, wzioł u obudwu złotych sześćset; trzecia—Abrama, Osierowego syna, z naprawy iedney białogłowy udano, iakoby to żyd miał gwałt uczynić, iadąc w drodze, białogłowie wendrowney, tedy bez dokumentu y bez poprzysiężenia instygatora, wzioł winy u tego żyda złotych sześćset; niebozчыk iego mość pan wojewoda, bojąc się zaiazdu iego mości pana hrabie, zesłał kozaków swoich do Beresteczka, ieszcze podczas iarmarku, w czym mieszczenie wielką szkodę mieli, którym przy strawunku mieyskim, codziennym, kazał dawać na tydzień po puł talera, a przez niedziel dwanaście wyniosły expensy złotych tysiąc osimset; czwarta—Boruch, żyd, kupił u pisarza prowentowego, Beresteckiego, za wiadomością samego iego mości pana wojewody, żyta mac siedm, —teżyto ex nunc zapłacił, y doszły tę pieniądze iego mości panu wojewode, potym, gdy ten pisarz umarł, przymusił iego mość pan wojewoda drugi raz płacić, lubo y kwit miał,—ten żyd dał złotych trzysta osimnaście; szóstą mieszczenie Beresteccy, tak żydzi iako y chrzescianie, według uchwały rzeczy pospolitey wybrały pogłowne y podymne, a dawnym zwyczajem swoim odwiezli do poborcy skarbowego, tedy za to, że tych pieniędzy nie oddali do rąk iego mości pana wojewody (bo się im dało w znaki, składając po dwa razy), musieli dać wyny okrom korzenia, to iest szafranu

funt, pieprzu kamień, pieniędzy gotowych złotych sześćset; siódma—kuchmistrz iego mości pana wojewody, upiwszy się, poszedł do bożnice podczas szabasu y nabożeństwa, gdy byli w szkole, y poczoł czynić opus naturae, kantor żydowski wyszedł, prosząc, aby tego nieczynił, a ten kuchmistrz ieszcze żyda pobił, za to iego mość pan wojewoda, że go niewybili, tak muwiąc, «gdybiście go wybili, musieliście więcę dać, teraz daycie złotych sto»; ósma—maia żydzi w prawach swoich, aby za szarwarki, których nie robia, co rok dawali szafran y pieprz, gdy według zwyczaju przynieśli te korzenie, postrzegł niebożc zyk iakiś włos w szafranie, znać z woru, który kupcy we włosianych zwykli wozić, zmuwił, «że mie żydzi czaruią», musieli za to dać winy osobliwie szafranu funtow trzy, pieprzu kamień, okrom inszych korupcy, pieniędzy gotowych złotych sto osimdziesiąt dwa; dziewiąta—teraznieysza iey mość pani wojewodzina, iadąc przez Beresteczko do Podkamienia, żydzi z przywytanym przyszli do iey mości, według zwyczaiu, a przy inszych korzeniach przyniesli y figy,—za to, że żydzi figami częstowali, za ten contempt, dali złotych sto; dziesiąta—będąc nieboszczyk w Berseteczku, przykazał żydom, aby na pokłon złożyli iego mości korzenia różnego, a żeby każde korzenie na osobliwym było pułmisku, nie mogąc tego żydzi zrozumieć to wszystko, co im kaza, na iedną wielką misę włożywszy, przynieśli do iegomości, miał to sobie za uraze, że nie tak się stało iako kazano, tedy y drugi taki pokłon dać musieli y winy pieniężney złotych trzysta; iedynasta—nie mogąc niebożczyk iego mość pan wojewoda dostać arendarzow na arędę mieyską Beresteczką dla podniesienia summy wysokiey, narzucił per vim na żydow arędę, która tylko po dwa tysiąca zwyczajnie y za iego mości chodziła (bo więcę niewystarczy), y wprowadził w pięć tysięcy, przymuszaiąc ich więzieniem, tedy przez lat pięć tym przymuszeniem, zwielką utratę swoią, szkoduia na tym złotych piętnaście tysięcy; dwunasta—mieszczanin ieden Abramowski, podczas inkursiey kozackiey, wyprowadził się do Brodów y siad tam, iego mość pan wojewoda upominał się oniego, którego odebrać pozwolono, na co y sam ten mieszczanin był do tego skłany, ale iego mość pan wojewoda wolał od niego wziąć okup, dał za się złotych tysiąc osimset; trzynasta—także y drugi mieszczanin, na imie Stecko Bohaty, y tamże w Brodach mieszkaiący, okupił się, dał za się złotych dwanaście set; czternasta—mieszczaninowi Beresteckiemu Kołodińskiemu, nie niewinnemu, tylko że za staraniem swoim miał się dobrze więzieniem go

ciemiejąc, kazał dać sobie złotych dwieście ośmiesziesiąt, który wszystko ubóstwo swoje na to sprzedał, a rzeczy nieboszczyk pobrał, iako wołow sześć, krowę et caetera; piętnasta—u poddanego ciągłego we wsi Plaszo-wey, dowiedziawszy się, że miał za staraniem swoim pasiekę ubogą, kazał mu co najlepszych pszczuł wziąć do Targowicy pniow sto czterdzieści, rachuią pień po złotych sześciu, pretende sie sobie szkody złotych osimset czterdzieści,—zowie się ten chłop Iacko Rewaczyn; szesnasta—u Andrzeia Brażki, ze się iako zbiegły dawnych czasow nie prędko sprowadził do miasta Beresteczka, dla trudności swoich, wziął y u tego winy na złotych sto piędziesiąt;—siedmnasta—u Matwiia Senkowicza, że żona iego z drugą białogłową poswarzywszy się, domawili sobie iako to bywa w białogłowskich poswarkach, «ty widmo, ty taka»,—tedy, za doniesieniem tego do iego mości pana wojewody, wziął u tego Matwiia niewinnie gotowych pieniędzy złotych trzysta;—osimnasta—pop ieden, idąc z pewnym skrytym podstępem pod tutejszym starym swieszcznikiem, nakupował się u niebożczyka iego mości pana wojewoy na parafię mieyską Berestecką y dał niebożczykowi sumnę złotych trzysta, a gdy ten stary udał się do władyki, nie przysądził tamtemu podkupnemu mieysca, ale starego zostawił przy parafiey, pisząc za nim instantią; iego mość pan wojewoda, nie chcąc oddać temu popowi tych trzech set złotych, kazał mieszczanom złożyć, trzem burmistrzom, ni przecz ni zać, y musieli dać złotych trzysta, to jest iednemu Fedorowi Charamaczowi, Andrzeiowi Lantwuytowi, Matwiowi Senkowiczowi; dziewiętnasta praetensia dziedzica—o spustoszenie boru, z którego zbudowano klasztor, kościół, zamek w Targowicy, y iako wiele było potrzeba ścinano, brano, bór ten wniwecz obrocono, którey szkody taxa złotych dwadzieścia tysięcy; dwudziesta praetensia dziedzica—o wyprowadzenie armaty, hakownic, muszkietow y wszystkiew munitiew, prochow y kul, która od dawnych antecessorow przy zamku zostawała, a do Targowici wywieziona,—złotych pięć tysięcy. Szkody y pretensie we wsiach od iego mości pana Kunickiego, ab anno millesimo sexcentesimo septuagesimo septimo, przez trzy lata poczynionych: naprzód wieś Merwa: «Miska Chryczayczuka za napaść, przez poswarek iednego żyda szkolnika, wziął winy złotych dziesięć; u tego znowu wziął pszczuł co lepszych pniow trzy, złotych osimnaście; u tegoż znowu, za wykład (?) złotych osimnaście; u tego Miska, dowiedziawszy się, że miał pułbeczek miodu, szukał tak długo przyczyny, aż mu prawie gwałtem wziął ten miud, garcy czterdzieści, po złotych dwa,

facit złotych osimdsiesiąt, wszystkiey szkody niewinney pretenduje dwadzieścia sześć; u Andrzeja Hulanika, dla tego, że z żoną swoją w domu pohałasował się, bez czego to czasem być nie może, wziął winy, tak zbożem iako y pieniędzmi, na złotych siedmnaście; u Pawła, sąsiada tegoż wyszmianowanego, za to tylko, że też białogłowa, pod czas tego hałasu, doniego zbiegła, winy dał złotych osim; tam u chłopca kozaka nowoosiadłego, za to że mu się owies dobrze zrodził, wziął owsa mac pułtory, złotych sześć. Szkody, we wsi Kutrowie przez iego mości pana Kunickiego poczynione przez trzy lata: naprzód pan Kunicki wrzкомо na proch wymógł u poddanych pieniędzy złotych siedmdziesiąt, a te pieniądze na swoje obrócił potrzebe, nie kupując prochu, złotych siedmdziesiąt; na stróża doskut nad powinność wymógł u poddanych złotych dwadzieścia, iałowic nad powinność wziął u nich sześć, za które wydali poddani złotych sto dwadzieścia; na draganow nad powinność ich wymógł u poddanych złotych sześćdziesiąt; że przez kładky chcieli prześć trzech poddanych, wziął winy złotych sześć; Grzesko, bywszy na panszczyźnie, we zło drogę drwa woził, który że raz tylko przywiozł, wziął u niego siermięgę nową, złotych sześć kosztującą,—złotych sześć; Iwan Tkacz, który przemienił się sąsiadem swoim, wziął u niego złotych czternaście; u hospodyna tameyszego wziął niewinnie y niesłusznie złotych dziesięć; u diaka złotych wymógł niesłusznie sześć. Registr szkod w Wielkiej Plaszowej przez iego mości pana Kunickiego poczynione, podczas dzierzawy swej: u Iacka Mikoły zabrał pasiekę, pniów sto kilka dziesiąt, z pszołami, iako się pomieniło wyżej; u tegoż człowieka Iacka wziął iego mość pan Kunicki miodu, samey patoki, garcy dziesięć, facit złotych trzydziestcie; u tegoż Mikoły wziął iego mość nienależnie owsa macę, protunc złotych osim, y pieniędzy gotowych złotych dziesięć, facit złotych osimnaście; w Plaszowie Małej u Kondrata Koczana ten że iego mości pan Kunicki wziął woła roboczego, złotych kosztującego czterdzieści; we wsi Ostrowie: u Martyna Kostiuksa wziął pan Kunicki krowę samo wtóre bezwinnie, kosztującą złotych trzydzieści pięć, y gotowych pieniędzy złotych dziesięć, facit złotych czterdzieści pięć. Które wszystkie krzywdy y szkody, wyżej wyrażone, tak przez iego mości pana wojewode Czernihowskiego, iako y potem przez iego mości pana Kaspra Kunickiego, za wiadomością także ieymości paniey wojewodziney Czernihowskiey są poczynione, taxując one in summa plus minus na piędziesiąt tysięcy złotych, nie includując w to poddanych

in numero kilka dziesiąt dziedzicznych, Beresteckich, y włości do miasta należących, których iego mość pan Kunicki spólnie z ieymością panią małżaką swoją, synowicą zeszłego iego mości pana wojewody Czernihowskiego y succesorką dóbr, po iego mości pozostałych, uciążywemi angariami, exactiami wymyslnemy y podatkami niesłusznemi, umislne czyniąc in damnum dziedzica, rozpędził, a domy ich inszym ludziom niedziedzicznym, ani osiadłym, poprzedawać rozkazał. У того реестру подписы рукъ тими словы: Andrzej Białoruski, Lętwóyt Berestecki; Woyciech Marchel,—burmistrz Berestecky; Teodor Maskiewicz; Ian Sobkowicz, burmistrz iego królewskiey mości Berestecki; Stephan Konczanowski, na ten czas pisarz przysięgły miasta Beresteczka, imieniem wszystkich mieszczan ukrzywdzonych podpisuję się. Po przyięciu którego to rejestru, comparens wyszmianowany prosił mnie, urzędu, o przydanie woznego, o wydanie przez tegoż woznego wyszmianowanego poddanym y mieszczanom, niżej mianowanym, (rothy) dla wykonania iuramentu; a tak ia, urząd, uti praemissum est woznego wysz rzeczzonego, szlachetnego Piotra Suszczeniatę, przydawszy, rotam iuramenti in eum tenorem wykonać rozkazadem, którzy mieszczanie, flexibus genibus ante imaginem crucifixi, tento iurament wykonali w te słowa: «My, Chwedor, Iwan, Mosei, mieszczanie, Berestecy, przysięgami Panu Bogu Wszechmogacemu, w Troycy Świętey iedynemu, na tym: iż te szkody, tak przez zeszłego iego mości pana wojewode Czernihowskiego, iako y iego mości pana Kunickiego, nam y sąsiadam naszym są poczynione y prawdziwie spisane, tak nam Panie Boże dopomóż y niewinna męka Syna Bożego»; a żyd w szkole, iuxta normam, w te słowa przysięgł: «ia, Marko, żyd y mieszczanin Berestecki, przysięgam Panu Bogu żywemu, który stworzył niebo y ziemię y wszystkie żywioły, na to: iż te skody, które są spisane, tak mie zamemu, iako y sąsiadom moim, przez tychże wyżej mianowanych są prawdziwie poczynione, a ieśli niesprawiedliwie przysięgam, niech nieprzyide na łono Abramowę, y niech mie kaduk popadnie, y niech się w słup solny, iako żona Łótowa obruciła, obruce». По которой то выполненной роты юраменту, мешъчане, выжей спецификованные, зъ жидомъ поменешнымъ, и съ компарентомъ вышменованнымъ подавающимъ теперешънимъ, просили, абы тоє все до книгъ нынешнихъ, кгродскихъ, Луцькихъ, принято и записано було,—што отрималъ.

Книга гродская Луцкая, записовая, годъ 1680, № 2206, листъ 125.

XLVI.

Универсалъ Луцкаго старосты Афанасія Міончпнскаго къ обывателямъ Луцкаго повѣта о сборѣ съ оружіемъ для исполненія судебного рѣшенія по дѣлу пана Чечеля съ паномъ Радлинскимъ. 1680 г., Декабря 7.

Року тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Декабря сегого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною, Теодоромъ Верешъчакою, буркграбимъ замку Луцкого, и книгами нынешними, кгородскими, Луцкими, *stanowszy personaliter urodzony pan Jan Zawacki, sługa urodzonego iego mości {pana Konstantego Czeczela, rozmistrza iego królewskiej mości, imieniem tegoż pana swego, dla wpisania w xięgi grodzkie, Łuckie, po- dał per oblatam uniwersał od wielmożnego iego mości pana Athanazego na Miączynie Miączynskiego, Łuckiego, Krzepickiego starosty, po ich mościów panow obywatelow wojewodztwa Wołyńskiego powiatu Łuckiego, ato na odprawie exekuciey do dóbr siola Smordwy, w sprawie iego mości pana Konstantego Czeczela wydany, z pieczęcią y z podpisem ręki tegoż iego mości pana starosty, o czym ten uniwersał, niżej wpisany, szerzey w sobie ma, prosząc, aby był przyięty y do xiąg wpisany był, którego ia, urząd, przymuiąc czytałem, y tak się w sobie ma: «Athanazy na Miączynie Miączynski, Łucki, Krzepicki starosta. Oznaymuie tym listem moim, komu o tym wiedzieć należy, mianowicie iasnieoświeconym, iasniewielmożnym, wielmożnym, urodzonym ich mościom panom obywatelom wojewodztwa Wołyńskiego powiatu Łuckiego, przy zaleceniu służb moich waszmościom, mościom panom y braci; ponieważ zaszła mie rekvisitia według dekretu trybunalskiego Lubelskiego od urodzonego iego mości pana Konstantego Czeczela, rotmistrza iego królewskiej mości, abym z powinności urzędu mego starościnskiego, uniwersałem moim waszmościom panom y bracią, obwiescił y na exekucyą z urzędem moim armata manu do dóbr wsi połowicy Smordwy, majątności urodzonego iego mości pana Adama Radlińskiego, łowczego Łukowskiego, na którym kondemnata w sprawie pewney ratione niezapłacenia zasług, z skarbu rzeczy pospolitey, przez pozwanego wybranych,*

summy trzech tysięcy y sto złotych polskich, w roku tysiąc sześćset pięćdziesiąt trzecim, podczas functey swoiey, na odebranie całemu pułkowi, a niegdy rodzicowi powoda należących, którą exekutią naznaczam na dzień dziesiąty ianuary, w roku da Pan Bóg przyszlým, tysiąc sześćset óśmdziesiąt pierwszym, fortiter odprawili, a to sub paenis, eo nomine sancitis; co zaleciwszy, zostawam waszmościom, mościom panom, życzliwym bratem y sługą powolnym. W Łucku, dnia siódmego decembris, tysiąc sześćset óśmdziesiątego. У того універсалу при печати притеснепой подпись руки пана старосты теми словы: Athanazy Miączynski, starosta Łucki, Krzepicki, półkownik iego królewskiey mości. Который же то универсаль, за подаемъ перъ облятамъ вишъменованее особы, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ кгородскихъ, Луцкихъ, есть вписанный.

Книга гродская Луцкая, записовая, годъ 1680, № 2206, листъ 788.

XLVII.

Дарственная запись отъ пана Андрея Гулевича пана Кристинѣ Хржонстовской на крестьянина, бѣжавшаго въ ея имѣніе и тамъ поселившагося. 1681 г., Февраля 25.

Року тисеча шестьсотъ восемьдесятъ первого, месеца Февраля двадцать шостого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевской милости Луцкомъ, передо мною, Теодоромъ Верешчакою, буркграбимъ замку Луцкого, и книгами нынешними, кгородскими, Луцкими, comparens personaliter urodzony iego mość pan Andrzej na Zubilnie Hulewicz, deputat wojewodztwa Wołyńskiego, dla wpisania do xiąg niniejszych, grodzkich, Łuckich, podawszy przyznał list, dobrowolny zapis swóy donationis, z pieczęcią y z podpisem ręki swey własney, także z pieczęćmi y z podpisami rąk ich mościów panów przyjaciół, niżej na podpisach wyrażonych, od siebie zeznawaiącego urodzoney iey mości paniey Krystynie Szklińskiego

Chrzastowskiej, miecznikowej Kiiowskiej, na rzecz pewną, w tymże zapisie, niżej wpisanym, mianowicie wyrażoną, dany y służący, o czym ten pomieniony zapis, niżej wpisany, szyrzey a dostateczniej w sobie obmawia, prosząc, aby przyięty y do xiąg wpisany był; a tak ia, urząd, ten zapis dla wpisania do xiąg ad acticandum przyimuiąc, czytałem, którego tenor słowo w słowo, pismem polskim pisany, tak się w sobie ma y temi inserowany słowy: «Ia, Andrzej na Zubilnie Hulewicz, odstąpiwszy swej własney należney iurisdictioney, prawa, powiatu y wojewodztwa, a tuteyszey, grodzkiej Łuckiej, quo ad actum praesentem spectat, cale się z dobrami y potomkami memi poddaiąc y wcielaiąc, zdrowy będąc na ciele y umyśle, iawno czynię y dobrowolnie zeznawam tym moim listem, dobrowolnym zapisem wieczystey darowizny, kóždemu, komuby o tym wiedzieć należało, teraz y na potym zawždy: iż ia, z dobrej woli moiej y uważnego rozmysłu mego, maiąc wolność z prawa pospolitego poddanemi swem; iako chcąc szafować,—roboczego, na imie Waśka, poddanego swego własnego, dziedzicznego, ze wsi Zubilna, maiętności moiej dziedzicznej, tu w wojewodztwie Wołyńskim a powiecie Łuckim leżącey, do wsi Hrehorowicz, maiętności urodzoney iey mości paniej Krystyny Chrzastowskiej, miecznikowej Kiiowskiej, dziedzicznej, zbiegłego y tam bytem osiadłego, tego to poddanego, w pomienioney wsi znayduiącego się, z żoną, dziećmi, z iego robocizną, posłuszeństwem y wszelakiemi powinnościami, prawa żadnego y należności do niego sobie, potomkom y nikomu z blizkich, krewnych y powinnych moich, nie zostawuiąc, ale ze wszystkiego prawem, państwem, własnością y dziedzictwem przerzeczoney urodzoney iey mości paniej Krustynie Szklińskiego Prokopowej Chrzastowskiej, miecznikowej Kiiowskiej, potomkom y successorom iey mości, powziowszy za niego od iey mości słuszną satisfactią, daię, daruię y na wieczność nieodzowną resignuię y zapisuię, y prawo moje dziedziczne, na niego służące, in personam iey mości paniej Chrzastowskiej y potomków iey mości wlewam y ustępuię. Wolno tedy iuż iest y będzie iey mości paniej miecznikowej Kiiowskiej, vigore tego zapisu, przerzeczonym poddanym, iako swoim własnym, rządzić, disponować, komu chcąc dać, darować, zapisać y ku naylepszemu pożytkowi swemu obrócić; a ia, od daty tego zapisu mego, w tego chłopca, przezemnie darowanego, sam przez się, ani przez inne naprawne osoby, wstępować y prepeditiey w dzierzeniu onego czynić y zadawać nie mam y z potomkami y successorami memi nie będę mógł; y

owszem, od wszelakich impedimentów, ode mnie samego, potomków y successorów moich y od kogokolwiek, względem tego poddanego zachodzących, u kóždego prawa, sądu y urzędu, y na kóždym terminie, swym własnym kosztem y nakładem bronić y ewinkować tylekroć, ileby tego potrzeba ukazywała, mam y powinien będę, z potomkami y successorami memi, a to pod szkodami ziemskimi, słownie krom przysięgi oszacowanemi, o które szkody forum generale et terminum peremptorium in omni iudicio et officio regni, grodzkim, ziemskim y głównym trybunalskim, koronnym, Lubelskim, na którym kolwiek wojewodztwie y ich conserwatach, choć mnie y dobrom moim nienależnych, a podczas bezkrólewia y w sądzie kapturowym, albo iakiby natenczas od rzeczypospolitey uchwalony był, bez zażywania wszystkich dillatii, appellatii, prosecutii, fatalii, evasii, praescriptii, suspensii y innych wszelakich in genere et specie obrony y dobrodzieystw, prawnych, y z dowcipu ludzkiego wymyślonych, sobie, potomkom y successorom moim do usprawiedliwienia się naznaczam. I na to daię ten mój dobrowolny zapis darowizny, z pieczęcią y z podpisem ręki moiey, także z pieczęciami y z podpisami rąk ich mościów panów przyacioł, ode mnie ustnie użytych, niżej się podpisanych. Działo się w Łucku, roku tysiąc sześćset ósmdziesiąt pierwszego, miesiąca Februarii dwudziestego piątego dnia. У того запису при печатехъ притисненыхъ подписы рукъ тыми словы: Andrzej Hulewicz na Zubilnie, manu propria; ustnie proszony pieczętarz od zeznawaiącego, iako przyiaciel; Eliazs Kazimierz Zardecki, łowczy Piński, manu propria; iako proszony od zeznawaiącego przyiaciel podpisuję się Ian Medwedowski, manu propria; iako proszony od zeznawaiącego podpisuję się Michał Didkowski, manu propria. Который же то записъ, за поданемъ и очевиднымъ признанемъ вышнменованого его милости сознавающого, а за моимъ урядовымъ прина- темъ, до книгъ нынешнихъ, кгродскихъ, Луцкихъ, есть вписанный.

Книга гродская, Луцкая, записовая, годъ 1681, № 2207, листъ 191.

XLVIII.

Жалоба пгучена Луцкаго монастыря, Мелентія Любичкаго, и всего Луцкаго братства, на слугу Велюнскаго стольника Франциска Венжика, Яна Повирскаго, о нападеніи на монастырское имѣніе, грабежѣ и истязаніи крестьянъ: 1861 г., Сентября 16-

Року тисеча шестьсотъ осмъдесять первого, месеца Сентебра шеснадцатого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною, Теодоромъ Верешъчакою, буркграбимъ замку Луцкого, и книгами пинешними, кгородскими, Луцкими, *comprens personalliter urodzony iego mość pan Tomasz Hulanicki, brat starszy y prowizor bractwa Łuckiego ritus Graeci, swym, y imieniem przewielebnego w Panu Bogu iego mości oycza Meletya Lubickiego, yhumena monastera Łuckiego, y wszystkiey braci zakonney, także y wszystkich braci starszych, prowizorow y wszystkich bractwa świeckiego tegoż monastera bractwa Łuckiego, quam primum acta praesentia adire mógł, soleniter protestował się na przeciwko urodzonemu iego mości panu Franciszkowi Wężykowi, stolnikowi Wieluńskiemu, tudzież szlachetnemu panu Ianowi Powirskiemu, podstarościemu Lubeckiemu y innych maiętności tegoż iego mości pana stolnika Wieluńskiego, w ten sposob y to: iż iego mość pan Wężyk, stolnik Wieluński, zawziowszy swoy iakowyś nieprzystoyny ku protestantom rankor, goniąc na rozeznanie poddanych protestantów, śmiał y ważył się, roku teraznieyszego, tysiąc sześćset ośmdziesiąt pierwszego, miesiaca Iuli dwudziestego szóstego dnia, we wsi Lubczu, temuż urzędnikowi swemu, haydukom swoim, żónki poddanych protestantium: Wuskie Obderychę, Owdiuszkie Semenowę, Kaśkę Kluszczakową, Nastie Iackową, Chursową Krystynę, Pawłową Hrybową, Chweśkę Iwanową, Grybową Ohapke, Leskową Hrybową, Demianową Hrybową, która od przestrichu y umarła, brać kazał, iakoż y de facto onych pobrali, których to żonek, kazawszy wiązać ręce y nogi, w wodę błotną topić rozkazał; czym się nie ukontentowawszy, znaczne przechwałki na protestantow y poddanych substancją czynił, dla których Pan Bóg wie ieżeli poddani nie rozyjdą się; a potym*

w kilka niedziel tenże iego mość pan Wężyk, stolnik Wieluński, w Polskie odieżdżając kraie, rozkazał y mocno przykazał temuż wyż mianowanemu podstaroście, Ianowi Powirskiemu, aby iak naywiększe krzywdy, szkody y uciemieżenia protestantom, iako y poddanym protestantium, czynił, a w ostatku y (z) zdrowia wyzuł; który to podstarość, czyniąc dosyć woli y rozkazaniu pana swego, iuż in absentia tegoż pana, będąc memor tego, śmiał y ważył się, roku teraznieyszego, tysiąc sześćset ośmdziesiąt pierwszego, dnia dwudziestego dziewiątego Iulii, zbiwszy wszystkie gromady ze wszystkich wsi pana swego, nazbierawszy pomocników y comprincipałów do siebie, to iest urodzonych panow: Iana Malińskiego y pana Iana Szymańskiego, y innych wielu, in armis et cum armis, tudzież y poddanych, mianowicie pierwszych ze wsi Lubcza: Hułe Ławryna, Hułe Hryczka, Baszyke Olexe, Łukaszyka, Iwana Baszyka, Stephana Saczka, Semena Radczenia, Martyna Radczenia, Miska Deynekę, Chweska Sachniuka, Horbyszkę Chweska, Lewka Tryszyka, Semena Wołoszyna, Miska Bortnika, Klima Baszyka, Orszyska Swiescennika, Iwana Demidczuka, Iwana Demidczuka, Hryczka Sydorczuka; ze wsi zaś Nemera: Iacka Szapranczuka, Mikite, Iontucha—Szapranczukow, bracia; Stefana y Hawryła Antonczykow, Mrozenia Hawryła, Procka Oryszczuka, Omelka Orzenika, Iwana Andruszyka, Chweska Kowalczuka; ze wsi Leniowki: Łukiana Medwedia y Matwia, tegoż Medwedia brata, Chweska Smaluka, Hryczka Bazana y strzelców; ze wsi Perespy: Miska, zięcia Iurkowego, Musia Truszyka, Parchoma Kałuchowego syna, Lewka, Chome, Maćka Tkaczyka, Chwedczyka Samowtorego, y iunych wielu postronnych, których imion y przezwisk niepodobna była wiedzieć, computando computandis, plus minus koło sta osob, armatno, z rucznicami, z kosami, cepami, kiiami y innym orężem, z któremi to ludźmi, kupą swawolną idąc, tenże pan Ian Powirski, urzędnik iego mości pana Wężyka, stolnika Wieluńskiego, w różnych szlachty, ich mościow panow obywatelów wojewodztwa Wołyńskiego, aby tym snadnie mogli uczynek swój nieprzystoyny wypełnić, pożyczali strzelby, iakoż y de facto in armis, cum armis, z temiż to comprincipalibus et complicibus suis napadszy na pola Rudeckie, do dworu protestantium należące, zastawszy żęcow w polu protestantium y wielebnego w Bogu oyca Kalista Stephankowicza, zakonnika tegoż monastera bractwa Łuckiego, widza przy żęcach będącego, który nic się na siebie nie spodziewając, iako zakonnik, tylko z paciorkami w pole wyszedł, za-

raz tenże wyż mianowany, kupą swawolną przyprowadziwszy, sam in persona sui do tegoż wielebnego oycza Kalista Stephankowicza na koniu skoczywszy z dobytą szablą, chciał onego o śmierć przyprowadzić, y gdyby nie dyspositia boska a nogi nie posłużyli, pewnieby onego nieżywił y o śmierć przyprowadził; a potem tenże pryncypał z comprincipałami swemi krzyknoł: «biycie, zabiiaycie poddanych czernieckich»; ciż poddani obżałowani, do kiiow, cepow ruszywszy się, do poddanych, żecow, onych na własnych gruntach przy snopach manasterskich bić, zabiać bezbronnych zaczęli, a pryncypał, stojąc na koniu, wołał coraz: «sieczcie, zabiiaycie takich owakich synow, niech znaia czerczy Lubeckiego pana»; iakoż y de facto bili, tłukli, cepami, kiiami, obuchami y czym tylko kto mógł, y pozadawali poddanym razy takowe: Hryczkowi Boianczukowi na prawey ręce raz straszny, krwią naciekły, drugi raz kiiowy przez plecy, krwią ociekły, trzeci raz w głowę samą, sini, spuchły, krwią naciekły, y wszystkie ciało zbite, skaliczone, których razow y zliczyć nie podobna dla spuchłości y zsiniałości; Miskowi Horbachowi raz po piersiach strasznie spuchły, krwią ociekły, po boku z lewey strony także raz straszny, po grzbiecie, plecach więcey niżli około razow dwudziestu; Matwieiowi Oleszczukowi razy po różnych mieyscach więcey niżeli około trzydziestu zadali; Iakimowi Koszarze także, albo y więcey; Philipowi Mamczukowi, Ostapowi Seredzie, Petrowi Radczukowi, Philipowi Małemu—tak dalece razow y zliczyć dla spuchłości y zsiniałości nie podobna nigdy, z których niektórzy y dotych czas ieszcze leżą chorzy, nawet Paweł Szeyruk, ktoremu palec sierpem odcieli, do tychczas nie robi. A nie tylko wyż mianowanych chłopow zabiiali, ale ieszcze, nie uważaiąc y nie respektuiąc na stan białogłowski, poddanki protestantium tymiż kiiami bili, tłukli, y onych mało nie pozabiiali, a mianowicie: Kaśkę Tymoszychę, Owdiuszkie Zacharychę, Maryne Seredichę, Melaszkie Radczychę, która aż y siermięgi odbidz musiała, Paraskę Semenową, Olenę, Pawła Radczuka żonę, Maruszkę Krzywego Wasila, których niemiłosierdnie bito, y rany bite, kiiowe, pozadawano; dla którego bicia z pol protestantium wszystkie żęce uchodzić musiały, sierpów odbieżyć, a ci swawolniczkowie kompanczykowie też sierpy pobrali y porabowali, a za tym w wielką ruinę y szkodę protestantów przyprowadzili y przywiedli; tenże pryncypał, z comprincipałami y pomocnikami swemi, tym się ieszcze nie ukontentowawszy, iż takowe violentiae poczynili, in super zboża własnego manastyrskiego zagrabili, iuż, żetego, przy teyże violentie, kop dwadzieścia

y cztery żyta, które do Lubcza zaprowadzili, y one w gumnie tegoż iego mości pana Weżyka, stolnika Wieluńskiego, propter usum iego mości samego y czeladzi iego mości, złożyli. Przez który to takowy swoy nieprawny y niesłuszny postępek, prawo pospolite zgwałciwszy, y (w) winy w niem, pro qualitate facti et excessus popadli y one na osoby swoje, iako do którey osoby sćiagać się będą, zaciągneli. O co iteratis atque iteratis vicibus protestowawszy się, zostawie sobie salwam meliorationem ejusdem protestationis per aliam latioram factam, vel per exportatas citationes. Et in continentí, na dowod tego wszystkiego, stawil woznego generała wojewodztwa Wołyńskiego, szlachetnego Dawida Wołyńskiego, który w moc prawdziwego zeznania swego, iaśnie, iawnie y dobrowolnie zeznał: iż on roku teraznieyszego, tysiąc sześćset ósmdzieśiat pierwszego, miesiąca Iulii trzydziestego pierwszego dnia, mając z sobą szlachtę, ludzi wiary godnych, urodzonych ich mościow panow: Iana Dąbrowskiego, Mateusza Puzdrowskiego, ad juridicam requisitionem przewielebnego w Panu Bogu iego mości oycy Mełętego Lubeckiego, był we wsi Rudce, także seorsive do poddanych, każdego z nich do domow ich chodząc, z tąż szlachtą oglądał razy bite: pierwsze na Hryczku, który na łóżku chory leżał y ledwie co żywy, o czym wyżej w protestathey iest opisano; potym był u Miska Horakawca, Matwia Oleszczuka, Iakowa Kachana, Philipa Mamcura, Ostapa Seredy, Petra Radczuka, Philipa Mały, których widział ledwie co żywych, zbitych, skaliczonych, których razów dla spuchłości y zsiniałości y zliczyć nie podobna; a potym w teyże wsi Rudcze chodził do Tymosza, Zacharka Seredy, Radczuka, do Krzywego Wasila, w których będąc widział żonki onych pobite, pokrwawione; którzy to wszyscy mienili być sobie te razy zadane przez urodzonego pana Iana Powirskiego, iako przyncypała pryncypałow, także poddanych Zalubeczkich, Niemirskich, Leniowskich, Perepskich y Tychotyńskich; które razy, iako wyżej w protestathey iest opisano, widziawszy, oglądawszy, tąż szlachtą, przy sobie będącą, oświadczywszy, ztamdąd odiachał. A potym tenże wozny, z tąż szlachtą stroną, iachał na pole, pod tąż Rudką będące, tam przyiachawszy widział y oglądał miejsca, gdzie kopy stali żyta dwadzieścia y cztery, które ociec Kalist Stephankowicz, czerniec Rudecki, mieć mienił zabrane y zgrabione przez tychże wyż mianowanych naiezników, które zboże przez Kozin iest prowadzone; co wszystko widziawszy y oglądawszy, od różnych ludzi słyszawszy, iż te zboże ich mościow oyców zakonników bractwa Łuckiego

wyż mianowany pan Ian Powirski, urzędnik Lubecki, z swoiemi adhaerentami, zabrawszy, do wsi Lubeza, do majątności iego mości pana Wężyka, stolnika Wieluńskiego, y do gumna pana swego zaprowadził. Co że tak a nie inaczej było—wyż mianowaną szlachtą iterum atque iterum oświadczywszy, coram me judicio te swoją zeznawa relatią, prosząc, wespoł z protestantem, aby tak protestującego protestatia, iako y recognoscentis relatia, actis connotowane były,—co y otrzymali. Thomasz Hluanicki, manu propria.

Книга городская Луцкая, поточная, № 2558, годъ 1681, листъ 516.

XLIX.

Письмо Сондецкаго старосты, Яна Липскаго, уряднику своего Барашовскаго пмѣнія, Шумицкому, чтобы тотъ не угнеталъ крестьянъ. 1682 г., Февраля 7.

Року тисеча шестьсотъ осмьдесятъ второго, месеца Февраля двадцать сегого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною, Теодоромъ Верешъчакою, буркграбимъ замку Луцкого, и книгами нынешними, кгородскими, Луцкими, comparens personaliter wielbny w Panu Bogu iego mość ociec Warnawa Makowicz, zakonnik, ekonom y plenipotent monastyra świętego Mikołaja Pustynnego Kiiowskiego, dla wpisania do xiąg niniejszych podał per oblatam list od wielmożnego iego mości pana Iana Lipskiego, starosty Sądeckiego, do urodzonego pana Szumińskiego, podstarościego Baraszowskiego, pisany, z pieczęcią y z podpisem ręki tegoż iego mości pana starosty Sądeckiego y z intitulatią na tyle tego listu napisaną, o czym ten list, niżej inserowany, szyrzey w sobie ma, y temi inserowany słowy: «Panie Szumiński! Dochodzi mię wiedzieć, że tam sobie barzo pozwalacie, na co tameczni barzo utyskuia poddani; przestrzegam tedy y proszę, aby tak się sprawować, iako należy, we

wszystkim, żebyście nagany uszli, ale sobie zarobili na wdzięczność, która dobrym być powinna, a pożytku mego przestrzegali, nie swego, żeby w ni w czym szkody nie było. Skóry łosie aby poddawane były, y iako naywięcey przysposobić ich, y rysie skóry, które zawsze oddawano, y niedźwiedzie. W miodach y w inszey intracie aby naymnieyszey szkody nie było, bo o was idzie. Donosze przy tym do wiadomości waszey, żem rozkazał y wam roskazuję, aby w Zubkowiczach oddać tych poddanych y dworek oycom monasteru Kiiowskiego, tych co przed tym trzymali, z temi conditiis, aby wam wprzód oddał extract z grodu Łuckiego kwitu z protestatiew, którą uczynili byli o odebranie tych Zubkowicz; a Żebrowice aby do Baraszów trzymali się y z nich pożytki odbierali do intraty moiey. I powtóre tedy proszę, aby tam było wszystko iako naylepiey y tak iako się godzi, bo ia nie żartuiąc to piszę. Iest y ta conditia tym oycom podana, aby się skromno zachowywali, y ludziom naszym, tak w Baraszach iako y we wsiach tameyszych, w niwczym się nie przykrzyli, y podatki rzeczypospolitey żeby według czasu oddawali, żeby przez to iaki ciężar na Barasze y na wsi, do nich należące, nie przypadł. Zatym was P. Bogu oddawam. Datum w Strazach, die septima Februarii, millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo.» У того листу подпись руки теми словы: J. Lipski, Sądecki starosta, manu propria. A intitulatia na tyle tego listu napisana temi słowy: P. Szumińskiemu, podstarościeму Baraszowskiemu, do oddania. Который же листъ, перъ объятаямъ поданный, за поданемъ и прозбою вышъменованое особы, перъ объятаямъ подавающее, а за моимъ урядовымъ принятиемъ, увесъ, въ початку ажъ до конца, де вербо адъ вербумъ, до книгъ нынешнихъ, кгородскихъ, Луцкихъ, естъ вписанный.

Книга Луцкая городская, записовая, годъ 1682, № 2209, листъ 294.

Жалоба пана Михаила Скипора на Кіевского стольника, Яна Проскуру-Сущанскаго, и др. о нападеніи на него на дорогѣ, нанесеніи ему побоевъ, и о уводѣ его крестьянъ. 1682 г., Сентября 22.

Року тисеча шестьсотъ осмьдесятъ второго, месяца Сентебра двадцать второгондня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Овруцкомъ, передо мною, Теодоромъ Левковскимъ, намесникомъ кгородскимъ подстароства Овруцкого, и книгами нынешними, кгородскими, Овруцкими, *personaliter comparens urodzony iego mość pan Michał Skipor*, iako прѣдко могъ по okrutnym y niemiłosierdnym zbiciu y stłuczeniu od osob niżej mianowanych do zdrowia przyść, y по uskarżeniu się y opowiadaniu publice przed ich mościami pany obywatelami wojewodztwa Kiiowskiego, na seymiku electionis we Włodzimierzu, bolu znacznego y nieznośnego kontemptu swego, *acta praesentia adire* могъ, tak zaraz, przychylaiąc się do relatyey woznego, obductyey razów, niżej mianowanych, przez obwinionych niżej mianowanych, sobie zadanych, w grodzie tuteyszym Owruckim roku teraznieyszego, tysiąc sześćset osmdziesiąt wtórego, dnia czwartego miesiąca Maia zeznaney, solenniter świadczył y z wielkim żalem swoim y roboczego chłopca swego, Sidora Kasianca, protestował się przeciwko urodzonym ich mościom: iego mości panu Janowi Proskurze-Suszczańskiemu, stolnikowi Kiiowskiemu, y ich mościom panom Konstantemu y Mariannie Proskurzance Suszczańskiego Szumlańskim, małżonkom, córce y zięciowi pomienionego iego mości pana stolnika Kiiowskiego, iako rozkazuiącym, na niżej mianowany bezbożny y niemiłosierdny uczynek sług swoich Martynowskich subordynuiącym, także szlachetnym panom: Ianowi Głaszeżyńskiemu, urzędnikowi Martynowskiemu, Galewskiemu z wysług w teyże wsi Martynowiczach mieszkaiącemu, Semenowi osadcemu, y roboczym: Łukianenkowi, woytowi Martynowskiemu, Pawłowi Szuhaliowi, Iarmoszykowi, Hryszkowi, Lewonowi, Wasilowi, Iewtuchowi, Hryszkowi—woytowym synom, Piotrowi Ganczarowi, Mironowi, y wszystkim poddanym Martynowskim iego mości pana Proskury, a teraz w possessiey w posagu przerzezonym ich mościom panom Szumlańskim, małżonkom, puszczonym, y innym, o imionach y przezwiskach tymże ich mościom panom: Proskurze,

stolnikowi Kiiowskiemu, y Szumlańskim, małżonkom, dobrze wiadomym y znanym, którzy na tym tu mieyscu za wyrażonych rozumieni być mają, y w dalszey procedencyi prawney pozwami specyfikowani będą, iako principałom, comprincipałom, wola y rozkazanie panów swoich samym skutkiem y uczynkiem pełniącym, w ten niżej mianowany sposob: iż iego mość pan Proskura, stolnik Kiiowski, nie tylko przeciwko wyraźney constitutiei o zbiegłych swowolnie poddanych uchwaloney excessit, ale nadto śmiał y ważył się, nie pomniąc nic na prawo pospolite y winy w niem de infrascriptis surowie obostrzone y postanowione, y owszem to wszystko postponowawszy y lekce poważywszy, roku teraznieyszego, tysiąc sześćset ósmdziesiąt wtórego, dnia dwudziestego dziewiątego miesiąca Marca, w samą Wielką Noc rzymską, według nowego kalendarza, przez subordynowane osoby, sobie o imieniu y przezwiskach dobrze wiadome y znaiome do dobr swoich wsi Martynowicz, w wojewodztwie Kiiowskim a powiecie Owruckim leżących, ieszcze za dzierżawy swej, iakowas wole alias slobodę, czyli ku pożytkowi swemu, czyli umyślnie na oppressią ubogiej szlachty y obywatelów tutejszych, wojewodztwa Kiiowskiego, mianowicie w tutejszych kraiach, w pomienionej wsi Martynowiczach dawszy, poddanych dziedzicznych trzech, to iest: Matfia y Iacka Hohółków, bracia stryieczno rodzone, y Andrzeia Szetepe, wykocić, iakoż et de facto z dobr protestantis wsi Metiek, in absentia protestującego się, który na ten czas, iako podczas tak wielkiej uroczystości, na nabożeństwie w Owru- czym w kościele był, z żonami dziećmi, bydlem, końmi y ze wszystko ich od mała do wiela substantią wykocił. Potym, data okasione, prote- stans, roku teraznieyszego, tusiąc sześćset ósmdziesiąt wtórego, miesiąca Aprila cztyrnastego dnia, dla sprawowania y kupienia potrzebnych sobie rzeczy, współ z przewielebnym iego mością xieżdem Trzaską, przeorem conwentu Owruckiego y Czarnobylskiego, zakonu ś. Dominika, wozkiem, tylko chłopca z sobą mając a konia powodnego, do Kiiowa, iako ad ci- vitatem we wszystkich potrzebujących szlachcicowi rzeczach sufficientem et propiorem, ponieważ Wołyń odlegleyszy, iachał, y przez tę pomienio- ną wieś Martynowicze, od iego mości pana Proskury wole iakowas, alias slobodę, założoną iadąc, nie spodziewaiąc się nic na siebie przeciwnego ani też złego, iako ludzie spokoynei omni pace et securitate publica obwa- rowani, staneli dla wytechnienia koniom na popas z przerzeczonym iego mością xieżdem przeorem w karczmie zwyczajney; y iako skoro tylko

•

staneli, tak zaraz pop, w karczmie na ten czas będący, pomienionemu iego mości xiedzu przeorowi occasią dawać począł, a potem, gdy iego mość xiaźdz przeor mu odpowiedział y mówił mu przystoynie, aby occasiey dawać niepotrzebnych poprzestał y spokojnie sobie siedział, tedy pop, bez wszelakiego respectu, przerzeczonego iego mości xiedza przeora laską, w rękę mającą, w łeb uderzył (którego *salva seorsive reservatur actie*), a potem we dzwon na gwałt uderzono. Natychmiast chłopstwo, z kiiami, z cepami, obuchami, rucznicami y z czym który mógł, tumultuose do karczmy zbiegszy się, circum circa karczmę otoczyli, gdzie znać iuż z roskazania iego mości pana Proskury, stolnika Kiiowskiego, y ich mościów panów Szumlańskich, małżonków, iako prędko obaczyli pomienieni poddani, których wykocono, protestanta, tak zaraz, wyrzekszy: «a po nas to ty przyiachał?» obces wszyscy rzuciwszy się, bić, tłuć, iako który czym mógł, poczełi, y razów sinych, spuchłych, krwią nabiegłych, od stop aż do głowy po wszystkich ciała iego członkach barzo wiele naza dawali; potem związawszy protestanta okrutnie, iako złoczyńce iakiego, do dworu zaprowadzili y w gąsior za szyję wsadzili. Natychmiast pomieniony urzędnik pan Głaszczyński zkądści przyiachał, y gdzieby chłopom zganić miał, ale owszem onych chwając, mówił: «dla czego go trzymacie? zaraz go było zabić albo utopić, bo takie mam od panów roskazanie»; iakoż przerzeczeni chłopci niemiłosierdnie, nie pomietając nic na boiaźń Bożą y na krew szlachecką, zaraz w kiy związawszy protestanta, na drągu nieśli do rzeki nazwaney Uszy topić y (w) wodę protestanta chcieć ponurzyć, urągali się, mówiąc haec formalia: »nie zdrów, pogański synu, drugi raz będziesz po poddanych swoich ieżdził.« Protestuiący widząc periculum vitae suae ex visceris suis, Bogiem się świadczył y excusował onym. zem« ia do Kiiowa dla sprawowania rzeczy, sobie należących, iachał, a nie dla swoich poddanych.» Którzy chłopci Divina providentia nie utopiwszy, protestanta, znowu do dworu, w kiiu związanego, przyniesli y w prywatnym więzieniu wzięli. A potem, drugim razem, uczyniwszy consilium z przerzeczonym urzędnikiem iuż koniecznie utopić, y w kiy związanego na drągu do rzeki nieśli topić, y iuż cale protestanta utopić chcieli, tandem pomieniony iego mość xiaźdz przeor, który iuż był odiachał, protestanta zostawiwszy, obawiając się, aby takowa poczesna y koleyna (sic) y onego nie doszła, iednak zelo christianitatis doctus, że in tali periculo et ultima periodo vitae protestantis, protestanta porzucił, wrócił się nazad do wsi Martynowicz, odważnie solici-

tuiąc próżbą y rozmaicie perswaduiąc przerzeczonemu panu Głasczyńskiemu, aby zażył miłosierdzia nad protestantem, żeby zaiątrzonemu chłopstwu nie kazał protestanta gubić; y tak za prōwidentią Boską, a potym, za próżbą onego, kazał chłopom supersedować od takowego bezbożnego uczynku; iednak związanego protestanta w priwatnym więzieniu więziono; pomienionego chłopca także zbito, zekrwawiono y w osobliwym więzieniu trzymano. Potym, divina providentia, gdy się chłopi, którzy protestanta pilnowali, pospali, protestant z więzienia uszedł, y gdyby nie uszedł, pewnieby go nie żywili. Przy którym takowym uczynku, zbiciu, więzieniu y wioleńcy y znęcaniu się nad protestantem, pieniędzy gotowych czerwonych złotych dwadzieścia, talerów bitych trzydzieści, koniey dwoie, iednego skaragniadego, valoris złotych trzysta, drygiego gniadego, valoris złotych dwieście, z uzdeczkami, kulbaką, z płatem, z woyłokiem, z pistoletami—kosztuiące złotych ośmdziesiąt pięć, szablę w czarney oprawie—valoris złotych trzydzieści, czeladną kulbakę z woyłokiem—valoris złotych dwieście, kontusz francuzkiego sukna z potrzebami srebrnemi, włosowy,—valoris złotych ośmdziesiąt, opończę habianą nową,—valoris złotych dwadzieścia, chomąt z wozem—złotych piętnaście, chłopcowę siermięgę—valoris złotych trzy, czapkę paklakową, barankową, błękitą,—valoris złotych dwa—in vim praedae et spolii wyż rzeczzeni obwinieni pobrali y na pożytek swój obrócili. Tym się nie kontentuiąc, obwinieni, z rozkazania znać ich mościów panów Szumlańskich, małżonków, iako dziedziców terazniejszych wsi Martynowicz, pomienieni wykotcy, za przydaniem sobie drugich chłopów ze wsi Martynowicz, terazniejszego roku tysiąc sześćset ośmdziesiąt wtórego, dnia czwartego Septembris, gdy protestans na seymik electionis do Włodzimirza wyjeżdżał, pszczoł dwadzieścioro barćiey w boru do wsi protestantis Metyiek należącym funditus wydarli y wytłukli. Przez który takowy swój nieprzystoyny y bezbożny uczynek pomienieni obwinieni prawo pospolite zgwałcili, winy w niem, eo nomine na takowych gwałtowników, iako do którey osoby z prawa pospolitego zciągaiące się y pochodzące, na osoby swoje zawzieli y zaciągneli, y do szkod nie-małych, których sobie na pięćset złotych polskich, wyż rzeczonych rzeczy. koniey y pieniędzy gotowych w to nie inkluduiąc, przywiedli y przyprawili. Ratione tedy praemissorum omnium iterum atque iterum protestuiący świadczy y protestuie się, ofiaruiąc się o to wszystko z obwinionemi, iako z prawa przydzie y należeć będzie, czynić y postąpić, zostawiwszy sobie

y zachowawszy in toto et in parte salvam meliorationem tey teraznieyszey protestaciey przez pozwy, albo uczynienie inszey szyrszej, ieśliby tego potrzeba prawna ukazywała,—a teraz o przyięcie y do xiąg zapisanie teraznieyszey mnie, urzędu, prosił,—co otrzymał.

Книга Овруцкая городская, записовая и поточная, № 3210, годъ 1681—1682, листъ 421 на оборотъ.

LI.

Донесеніе вознаго о томъ, что урядникъ слободы Лубянки, принадлежащей пану Стецкому, Станиславъ Донбровскій, отказался выдать бѣжавшихъ на слободу изъ Чарнобыльской волости, принадлежащей пану Сапѣгѣ, крестьянъ. 1682 г., Декабря 31 дня.

Року тисеча шестсотъ осмѣдсѣть второго, месяца Декабра тридцать першого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Овруцкомъ, передо мною, Теодоромъ Левковскимъ, наместникомъ кгородскимъ подстароства Овруцкого, и книгами нынешними, кгородскими, Овруцкими, stanawszy oczewiście wozny generał woiewodztw Kiiowskiego, Wołyńskiego, Braclawskiego y Czernihowskiego, szlachetny Ian Simko, dla zapisania do xiąg ninieyszych grodzkich, Owruckich, w moc prawdziwey, wierney y skuteczney relatiey swoiey, iawnie, ustnie y добровольне temi słowy zeznał: iż on, roku teraznieyszego, tysiąc sześćset ośmdziesiąt wtórego, miesiąca Decembra dwudziestego wtórego dnia, za użyciem urodzonego iego mości pana Iana Iurewicza Skorulskiego, administratora miasta Czarnobyła y wszystkiey włości Czarnobylskiey, a za przydaniem moiem urzędowym, mając przy sobie stronę szlachtę, ludzi wiary godnych, pana Stanisława Turkowskiego y pana Stefana Podtopolskiego, z którą szlachtą

był w slobodzie, nazwaney Łubianka, majątności iego mości pana Wacława Steckiego, cześnika Kiiowskiego, w powiecie Owruckim leżącey, tamże zastawszy pana Stanisława Dąbrowskiego, sługę y urzędnika pomienionego iego mości pana Steckiego, requirował tegoż pana Stanisława Dąbrowskiego, imieniem urodzonego iego mości pana Pawła Sapiehi, dziedzicznego na Czarnobyłu pana, także imieniem przereczzonego iego mości pana administratora Czarnobylskiego, o wydanie poddanych zbiegłych z włości Czarnobylskiej, ze wsi Korohoda y ze wsi Żołnierówki zbiegłych, y w slobodzie Łubiance y Radynce na byt osadzonych, to iest: pierwszy Demian Rewut, drugi Iwan Dziegciarz, trzeci Semen Dziegciarzenko, czwarty Matwey Bohun, piąty Onisko Iliencko, szósty Martyn Staryk, siódmy Iwan Bezborodko, ósmy Sysoy, dziewiąty Sienko brat Sysunow, dziesiąty Hryszko Budczenko, a iedenasty ze wsi Żołnierówki Radko Hordienko; ci wszyscy iedynaście poddanych w pomienioney slobodzie Łubiance mieszkają. Z teyże wsi Żołnierówki dwunasty y trzynasty w slobodzie, nazwaney Radynka: Ianko Strzelec y Saško. Którzy wszyscy pomienieni zbiegowie, z żonami, dziećmi, z końmi bydłem y ze wszystką swoją substantią, w pomienionych slobodach Łubiance y Radynce bytem osiadszy, mieszkają; których zbiegów pomieniony pan Dąbrowski na requisitią woznego wydać nie chciał, y takową woznemu declaratią dał: «chocz by y więcej poddanych z włości Czarnobylskiej na slobody pana mego przyszli, tedy takowe mam roskazanie pana mego, iego mości pana cześnika Kiiowskiego, żebym nikomu nie wydawał, a pogotowiu z włości Czarnobylskiej przychodzących, bo ieślibym komu miał wydać by nauboższego, toby ludzie osiadające w slobodach pomienionych strwożyli sobą.» A tak on, wozny, takową declaratią od pana Dąbrowskiego otrzymawszy, pomienionych wszystkich poddanych zbiegłych, z żonami, dziećmi y ze wszystką ich substantią, każdego z nich zosobna w tysiącu grzywień groszy polskich aresztował y przyporeczył; który areszt pan Dąbrowski dobrowolnie przyjął, y tych wszystkich trzynastu poddanych zbiegłych z Korohoda y z Żołnierówki, ze wszystkim, iako się wyżej pomieniło, imieniem iego mości pana Steckiego, cześnika Kiiowskiego, pana swego, dotrzymać y czasu prawa przed sąd, gdzie tego potrzeba ukaże, stawić submittował się. Co on wozny to wszystko, iako się wyżej opisało, stroną szlachtą, przy sobie będącą, oświadczywszy, stamtąd odiechał, y o tym tak a nie inaczej przed urzędem relatią swoją uczy-

nił y zeznał, prosząc, aby była do xiąg ninieyszych, grodzkich, Owruckich, przyięta y zapisana, — co y otrzymał.

Книга Овруцкая городская, записовая и поточная, № 3210, годъ 1681—1682, листъ 505 на оборотъ.

III.

Списокъ жителей мѣстечекъ Паволочи и Котельни и перечисленіе пустыхъ селъ, принадлежащихъ къ этимъ мѣстечкамъ и къ Ружину, Вчерайшему и Гродку. 1683 г., Января 20—25.

Року тисеча шестсотъ осмъдесять третьяго, месеца Генвара тридцатого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замъку его королевъское милости Овруцкомъ, передо мною, Теодоромъ Левъковскимъ, намесникомъ кгородскимъ подстароства Овруцкого, и книгами нынешними, кгородскими, Овруцкими, personaliter stanowszy wozny generał woiewodztwa Kijowskiego, Wołyńskiego, Braclawskiego y Czernihowskiego, szlachetny Ian Kuceniewicz, dla wpisania do xiąg ninieyszych, grodzkich, Owruckich, per oblatam podał inwentarz albo registr, przez siebie spisany, miast Pawołoczy, Kotelni, Wczorayszego, Rużyna y Grodka y wsiow, do tych miast należących, y poddanych, tak w miastach y po wsiach mieszkających, y wsiow pustych, o czym ten inwentarz szyrzey w sobie opisuie; którego podawszy, prosił, aby był przyięty y w xięgi ninieysze wpisany. Ja tedy urząd, dla wpisania do xiąg przymuiąc, czytałem, y temi słowy iest pisany: «Inwentarz miasta Pawołoczy, dnia dwudziestego Ianuary, anno tysiąc sześćset ośmdziesiątego trzeciego, spisany, które miasto przez intromisią odebrało się ze wszystkimi wsiami, do niego należącemi, przez urodzonych ich mościow: iego mości pana Alexandra Kozłowskiego, iego mości pana Thomasza Tyszowskiego y szlachetnie urodzonego lana Kuceniwicza, generała woiewodztwa Kijowskiego. Osiadłość tego miasta: Kost Klimenko,

Trochim Trusz, Iwan Truszow zięć, Skriebiec pasiecznik, Hawryło Sulimiszyn zięć, Denis Niegiełenko, Iacko Zagrebelny, Iwan Pryslak, Iwan Iarycz, Roman Hreczanik, Wasil Leczniczenko, Moskalenko Iusko, hayduk Sawka, Kurdiuczenko Nazar, Tymosz Werchowyy, Fedor Pustowoyt, Iwan, Iow, Fesko Rybak, Karpo, Dorosz, Radko, Sawka, Demko Fedorow syn, Iacko Melnik, Fed, Denis, Fesko Nieczytayło, Semen Werchowyy, Fesko Melniczenko, Iwaniuta, Stecko Oberenko, Paweł Heyło, Petro Kowal, Kozlichy, Roman Burmistrz, Momukalicha wdowa, Wasil Łuczka, Iwan Markowski, Hryćko zięć bobrownikow, Feśko zięć bobrownikow, Choma tkacz, Iwan Bezruki. Żydzi: Iudka, Iankiel, Sima wdowa. Wsi do tego miasta należące: wieś Wierchownia, Trubeżowka, Karapczyiow, Ihnatyn, Kryłowska, Nizgurka, Szpiczyńcy, Żarki, Mosijowka, Bystrowka, Makarowka, Iareszki, Brewki, Lebedynce, Wasilówka, Kalinowka, Maliszówka, Horodyszcze, Woytowce, Sokolicze, Markowa Wola, Charleiowka, Lisowiec, Łozowki, Oparyczy, Poszuyki, Strokow, Buki, Czubińce, Ierczyki Małe, Selezeniowka, Krywoszyńce, Werbowka, Mińkowce, Wolica Mieńkowa, Andruszki, Kozłowska, Żydowce; od Romanowki—Gzarniawka, Ierszyki; te wszystkie wsi puste, na których ludzie mieszkali, z których uroczyszcze pustę mają miejsca położenie nad rzekami nazwanymi to jest: rzeką Narastowicą, Wierchowey, Olszanką, Pawołoczka, Kamienicą, Unawą. Tę włość mają granicę z Białocerkiewskimi włościami, z Chwastowem y Romanowką. Miasto Rużyn, wieś Woytowce, Bystryk, Słobodka, Bałamutowka; w tej włości nimasz żadnego człowieka, ani chałupy. Miasto Wczoraysze, wieś Czornorudka, Czarniawka, Iarosławka, Oranszczyzna, Popelna, Bihałowska, Harapowka; w tym mieście, ani we wsiach nimasz żadnego człowieka, ani chałupy. Miasto Grodek, wieś Serdelow, wieś Pawełki,—te wszystkie pustę. Miasto Kotelnia z osiadłością: Omelko, Zubko, Ławryn Sinicki, Iarmosz Kroszka, Hryćko Rud, Czornysz, Iwan Lisow, Hryń, Ochrym, Michayło, Semen Wołk, Radko, Misko syn iego, Dmitro Gandza, Sidor Pałamar, Chwieśko Harasymenko, Iwan Oniszczenko, Wasil Hryciutenko, Kondrat, Adam, Iwan Dewiatka, Wasko Zahumenny, Martynenko, Kondrat Hałczynski; żydzi: Isapsay, Iudka, Dawidowa wdowa, Hayzyk, Leyba; do tego miasta wsi puste, w których ani chałupy nimasz. Wieś Halczyn, Komorowka, Andrusowka, Starosiele, Woytowce Wielkie, Harapowka, Minniowa Wola, Wolica, Zarubińce, Perehonowka; tę włość, leżące nad rzekami, to jest miasto Rużyn ze wsiami, miasto Wczoraysze

ze wsiami, miasto Grodek ze wsiami, miasto Kotelnia ze wsiami, nad rzeką Bystrzykiem, nad rzeką Hutywą y potokiem, nazwanym Neterczą; zostają granicę tedy tych wszystkich włości, które są przez szlachetnego woznego odebrane, wyżej specyfikowanych ich mościów, to jest od Białej Cerkwi, granica druga od Romanowki, od Iwnice, od Berdyczowa, od Kodni, Żytomirza, także od Korytanowki ku Korosteszowi. I tak ten inwentarz albo registr, poczynszy od dnia dwudziestego miesiąca Stycznia, aż do dnia dwudziestego piątego tegoż miesiąca, roku wyżej pisanego, skończywszy, rękoma naszymi, iakoż my y strona szlachta, przy mnie będąca, ten registr podpisujemy.» У того регестру подписы рукъ тыми словы: Іан Кученiewicz wozny generał, ręką własną; Alexandr Kozłowski, przy woznym będący iako strona, ręką; Thomasz Tyszowski, przy woznym będący iako strona, ręką. Который же то реестръ, за поданемъ и прозбою вышеменованого подаваючого, а за моимъ урядовымъ принятъемъ, до книгъ нынешнихъ кгородскихъ, Овруцкихъ, слово въ слово есть уписанъ.

Книга Овруцкая городская, записовая и поточная, годъ 1683—1684, № 3211, листъ 37 на оборотъ.

LIII.

Списокъ жителей мѣстечка Иванкова и принадлежащихъ къ нему селъ. 1683 г., Февраля 5—6.

Року тисеча шесоть осьмдесять третего, месеца Февраля девятото дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Овруцкомъ, передо мною, Теодоромъ Левковскимъ, намесникомъ кгородскимъ подстароства Овруцкого, и книгами нынешними, кгородскими, Овруцкими personaliter stanowszy wozny generał woiewodztwa Kiiowskiego, Wołyńskiego, Bracławskiego y Czernihowskiego, szlachetny Іан Кученiewicz, dla wpisania do xiąg niniejszych, grodzkich, Овруцких, per oblatam po-

dał inwentarz albo regestr, przez siebie spisany, miasta Iwankowa y wsiów, do niego należących, y poddanych, tak w mieście y po wsiach mieszkających, y pustych wsiów, o czym ten inwentarz szyrzey w sobie opisuie; którego podawszy, prosił, aby przyięty y do xiąg niniejszych wpisany był; ia tedy, urząd, dla wpisania do xiąg przymuiąc, czytałem, y temi słowy iest pisany: «Inwentarz miasta Iwankowa, dnia piątego February, anno domini tysiąc sześćset ośmdziesiątego trzeciego, spisany, które miasto przez intromissią odebrało się ze wszystkiemi wsiami, polami, lasami należącemi, przez urodzonych ich mościow: iego mości pana Kudryckiego y iego mości pana Älexandra Kozłowskiego y iego mości pana Thomasza Tyszowskiego, także urodzonego Iana Kuczenewicza, generała wojewodztwa Kiiowskiego. Osiadłość tego miasta: Andrus woyt, Fedor Bednarz, Iwan Moskalenko, Iwan Zubko, Iasko Zasławski, Hryszko Peretiatko, Tymosz Zaiąc, Semen Boyko, Kalin Buzok, Fesko Rzeznik, Mikita Kolesnik, Michayło popow zięć, Iasko Melnik, Michayło Zaiącow zięć, Semen Chalepski, Sawa Chalepski, Wasko Chalepski, Samuyło Bednarz, Ihnat Bednarz, Stefan Kliszko, Hryszko Kliszko, Matwiey Chalepski, Maxim Chalepski, Wołkohon ganczarz, Michayło Turczyn, Iwan szwiec, Paweł szwiec, Ian Kononenko, Semen Rzeznik, Roman Rzeznik, Sawka Bogaty, Ostap czerednik, Roman pałamarz, Ostap szwiec, Wołczycha wdowa, tkacz Nayda, Sawka czerednik, Iarosz Lewko, Illiasz Biruczenko, Matwiey Koliadnik, Ian Burak, Kyryło Paszkow zięć, Iwan Deszko, Fedor Hołub, Wasko Hołubow zięć, Klim Oleynik, Senko brat iego, Omelko Szuhaliy, Fegor Szuhaliy, Hrycko Przewoznik, Hryckow zięć, Wasko kolesnik, Drewko rybak, Iwan rybak, Martyn Chalepski, Senko Socki, bednarz Moysiey, Iwan Kołomiiec, kowal Wasil, Troc Misko, Stefan woytow brat, Daniło Bandyk, Petro Chorostina, Iasko kolesnik, Chwiłon Baran, Paszyński, Ochrym Kuchno; żydow czterech. Wieś Obuchowicze z osiadłością: Fedor woyt, Fedor Szumak, Semen Sawenko, Sidor Sawenko, Wermii, Karp Szaszko, Ołeszko Żerebii, Hawryło Szumak, Iwan Szumak, Włas Boyko, Fedor Boyko, Iwan Paszko, Samoyło Paszkow syn, Oleszko Szybeyka, Semen Szybeyka, Sczerbina, Szybeyka, Hawryło Mieyski, Zińko Szybeyka, Stecko Serbiiow, Iendrzey Baybuch, Serhy Staryi, Cbarko, Ihnat Szumak, Gładysz, Szybika, Fedor Szysciorka, Iwan Pastuch. Wieś Staniszkówka: Iwan Wiktor, Kondrat Wiktor, Karp, Mikołay Wersion, Sobech, Iwan Winnik, Stecko Bołtruk, Bohdan, Iwan Tkacz; te wsi obiedwie zostaią w dispozi-

tiey iey mości paniey Proskurzyney. Wsi puste, do Iwankowa należące: z iedney strony Teterewy, wieś Trudenicze, pod Obuchowiczami, Termochowko—pusto, Zaprudzie od Unina—puste, Lubcza od Unina—pusto, Rozważów—to zostaie u iego mości pana Leńkiewicza niewiedzieć iakim prawem, w którey wsi mieszka Sawicki osadca; wies Lawrynowka—pusto, Krasnołuka—pusto, Witażów—pusto, Protereb y Tiutkowszczyna,—te trzyma uroczyszczą obiedwie pan Brzozowski niewiedzieć iakim prawem. Wsi puste z grugiey strony Teterewy: Kondyrow—pusto, Szpale alias Szpile—w tey wsi ludzie mieszkają, ale niewiedzieć iakim prawem czerncy z Kiiowa aż do tego czasu trzymali, a teraz na oyca Szumlańskiego, władkę Lwowskiego, w possesią odebrano. Wieś Melichowszczyna—pusto, Trybuchowszczyna,—pusto, Zahale—pusto, Pykow—pusto, Skwiranka—pusto. Wieś Feniewicze z osiadłością: Ihnat Boyt, Iacko Oniszkowiec, Fedor Paniuchno, Semen Pronenko, Iacko Hrychnowiec, Fedor Hrychnowiec, Włac Marczenko, Misko Marczenków zięć, Iacko Demczenko, Iwan Ostapenko, Matwiey Matwienko, Harasim Kostiuszenko, Iendrzy Korotky, Stefan Moroz, Lawryn Moroz, Stefan Demczenko, Petro Chwiediuczenko, Kyrył Karpenko, Fesko Kolesnik. Wieś Halinka z osiadłością: Semen Romanenko, Fesko Romanenko, Wasko Romanenko, Onisko Iwaszczenko, Semen Halczenko,—te wsi obiedwie do Iwankowa swoje powinności opdrawiają. Te tedy włości, należące do Iwankowa, zobudwu stron Teterewy rzeki nazwaney, mają granicy swoje, to iest od miasta Dymera, ode wsi Unina, od Wołczkowa, od Sidorowicz. I tak ten inwentarz albo registr, poczowszy od dnia piątego miesiąca Lutego, aż do dnia szóstego tegoż miesiąca, to iest przez dni dwa, roku wyżej pisanego, skończywszy, rękoma naszymi, ja wozny y strona szlachta, przy mnie będące, ten registr podpisuiemy». У того реестру подписы рукъ теми словы: Іан Кученієвич, вoзны генералъ, рѣкѣю власнѣю; Alexander Kozłowski, przy woznym będący, iako strona, рѣкѣю; Thomasz Tyszowski, będący, iako strona, przy woznym, рѣкѣю swѣю; Іан Kudrycki, przy woznym będący, iako strona, рѣкѣю swѣю. Который же то реестръ, за поданемъ и прозбою звышъменованого подаваючого, а за принятѣмъ моимъ урядовымъ, до книгъ нынешнихъ есть уписанный.

Книга Овручская городская, записовая и поточная, годъ 1685—1864, № 3211, листъ 50.

LIV.

Рѣшеніе Кіевскаго городскаго суда по дѣлу о нанесеніи дворянами Богданомъ, Еврикомъ и Семеномъ Барановскими побоевъ дворянамъ Іосифу и женѣ его Авдотіи Барановскимъ же, ограбленіи ихъ и о составленіи незаконнымъ образомъ приговора купнаго суда по дѣлу о воровствѣ будто бы Іосифомъ Барановскимъ пчелъ. Судъ, отлагая окончательное рѣшеніе до разслѣдованія дѣла, приговариваетъ отвѣтчиковъ къ тюремному заключенію за то, что они собирали запрещенный закономъ купный судъ, отъ каковыхъ собраній будто бы происходятъ крестьянскіе бунты. 1684 г , Октября 25.

Року тысяча шестсотъ осмдесять четвертого, месяца Октября двадцать пятого дня.

На рочкахъ судовыхъ, кгродскихъ, Кіевськихъ, одъ дня пятого мѣсяца и року теперъ идучихъ, вышъ на акте менованныхъ, въ месте его королевское милости Овручимъ прыпалыхъ и судовъне одправоватися зачатыхъ, передъ нами Дымитремъ на Жабокрыкахъ Жабокрыцкимъ, подъчашимъ Вилкомирскимъ, подъвоеводимъ, Вацлавомъ Константымъ Зубчевскимъ, подчашимъ Новогородскимъ, судею, и Томашомъ на Гуляникахъ Гуляницкимъ, писаромъ, урядниками судовыми, кгродскими, епералу воеводѣства Кіевьскаго, przypadła sprawa z rejestru sądowego za przywołaniem woznego generału województwa Kiiowskiego, szlachetnego Theodora Trzecieckiego, między instygatorem sądowym y iego dellatorami, urodzonymi panami Iosephem y Owdotią Niewmirzyckiego Baranowskiemi, małżakami, panią Baranowską z przytomnością małżaka ieymości, actorami, a urodzonymi pany Bohdanem, oycem, iako motorem, Kirykiem, synem, y Semenem Wdowiczenkiem, zięciem, Baranowskiemi, pozwanemi, za pozwem grodzkim, Kiiowskim, od powodow po pozwanych na termin sądenia się roczkow teraznieyszych w sprawie, niżej mianowaney, wydanym, który, za podniesieniem od strony powodowej, u sądu był czytany y tak się w sobie pisaný ma: «Marcin. na Kątach Kątski, wojewoda generału ziem Kiiowskich, Podolski, y artylleryey koronney, Kamieniecki, Latyczowski, Wyszgrodzki etc. starosta. Urodzonym panom Bohdanowi, oycu, iako motorowi y rozkazniącemu, Kirykowi,

synowi, y Semenowi Wdowiczekowi, zięciowi, Baranowski, wołą y rozkazanie oycy swego pełnioncem, ze wszystkich dobr waszmościów, leżących y ruchomych y summ pieniężnych, zwierchnością iego królewskiej mości, a moią władzą wojewodzką przykazuje, abyście waszmoście przedemną, albo sądem moim grodzkim, Kiiowskim, na roczkach grodzkich, Kiiowskich, króre da Bóg w roku teraznieyszym tysiąc sześćset ośmdziesiąt czwartym, miesiąca Octobra piątego dnia, (sądzone będą) a w niedoysciu tych, tedy y na drugich, na pierwey, po dacie y położeniu tego pozwu przypadających, sami oblicznie y zawicie, iako na roku zawitym staneli na žalobę y prawne poparcie instygatora sądowego y iego delatorów, urodzonych panow Iesifa y Owdotiey Niewmirzyckiego Baranowskich, małżankow, którzy waszmościów pan Baranowski sami przez się, a pani Baranowska z przytomnością małżaka swego pozywają o to: iż waszmość panowie Baranowscy, zawziowszy z dawnych czasów zły y nieprzystoiny umysł, y różnych sposobow szukał, iako by delatorów o zgubę zdrowia y do ruiny substanciey, a przy tym y do zelżywości y zmazania honoru szlacheckiego przywieść mogliście, naprzód, w roku przeszłym, tysiąc sześćset siedmdziesiąt piątym, miesiąca Nowembra ośmnastego dnia, gdy delatorowie, nikomu nie będąc winni, do tego pokoim prawa pospolitego obwarowani a będąc zaproszeni w teyże wsi Hoszowie na ucztę, to jest na akt weselni w domu wrodzonych panow Olichwira y Bazylego Baranowskich y stamtąd po konwersatiey do domu swego spokojnie, nie na siebie złego nie spodziewaiący się, oboie powracali y szli mimo dwor iednego z obwinionych, pana Semena Baranowskiego, pomieniony pan Baranowski, z informatiey y rozkazania oycy swego dobrze się na to przygotowawszy y przybrawszy do siebie Piotra Kobornickiego, mieszczanina Owruckiego, na pomoc, z kiiem wielkim, a sam z rusznicą w miejscu skrytym zasiadszy, gdy delator dom obwinionego, nie w ręku nie mając, pomiiali, sam z samopału strzelać do delatora począł, y razy trzy kurek podnosząc spuszczał; lecz osobliwą providentią Bożką, gdy na panewce nie spalił, krzyknął na żonę swoją: «day mi piesznią!» W ten czas, gdy mu żona piesznią podała, a Kobornicky, z kiiem, bez dania żadney najmniejszey przez protestuiących przyczyny, wypadając z domu swego, słowami uszczypliwemi, honorowi szlacheckiemu szkodzącemi, łżył oboyga y sromocił y, przeiawszy na dobrowolney drodze bezbronnego, tąż piesznią delatora ze wszystkich sił w łeb bez miłosierdzia uderzył, od którego razu,

gdy, krwia będąc oblany, na ziemię upadł, tamże z pomocnikiem swym leżącego y ogłuszonego po grzbiecie, po nogach y po wszystkim ciele, tężę piesznią drzewem, a Kobernicki kiem, bili, tlukli tak, aby na śmierć sabić mogli; tandem, gdy żona delatorowa, gwałtu zawoławszy na ludzi, aby ratunku dodali, broniąc męża swego, aby na śmierć nie zabili, padła na nim,—tedy bez wszelkiego respectu tymże orężem y samą protestującą tyrańsko bić poczęli, głowę we trzech miejscach szkaradnie rozkrawiwszy, y podwikę z głowy zdarszy, za włosy targając, po ziemi włoczyli y coraz kiiom po głowie y powszystkim ciele opprimowali, y, gdyby nie ludzie, przypadszy, odratowali, pewnie by na śmierć pozabiali,—y tak za umarłych na tym mieyscu, z dalszą odpowiedzią na ostatek zdrowia delatorów, odeszli, których aż wozem do domu z tego mieysca wyszukano. Od którego takowego zbicia y stłuczenia tyrańskiego y niemilosierdnego, na smiertelney pościeli oboie długo leżąc, mało byli panu Bogu ducha nie pooddawali. Tym się nie ukontentowawszy, roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt ósmego, gdy protestans, obawiając się trwog przed nieprzyjacielem, zboża swego własnego, w ziemię zakopawszy, przed obwinionemi, iako przed sąsiadyswemi, nic się nie wystrzegając y nietaiąc, ósmaczek, miary Norzińskiej, dziesięć żyta,—które na ten czas było ósmaka po złotych dziesięć, a hreczki ósmak dziesięć, ósmaczka złotych pięć,—zchował był, a potym czasie prędko, za ordenansem iego mości pana Łączyńskiego, pułkownika iego królewskiej mości, kozacy, w służbie rzeczy pospolitey sostaiące, na wytchnienie w Hoszowie postawieni byli, w ten czas pan Bohdan Raranowski z synem swym, Kirykiem, tę iameż ze zbożem kozakom ukazali umyślnie, aby z głodu samych delatorów y działki małe pomorzyć, albo do zebraniny przywieść; iako się y stało gdy delatorowie, za daniem znać do wsi Niewmiryckich o śmierci rodzica delatorki, oboie na pogrzeb z domu swego odiechali dla oddania ostatniej usługi ciału zmarłego oycy swego, te zboża tym kozakom, w Hoszowie stojącym, waszmość zimie, w święto Bożego Narodzenia, swiāt Ruskich, wykopać kazali y sami wybierać dopomagali y do domuswego, współ z kozakami y z niemi to pożyczli, a delatorowi, ile pod czas wielkiej drogości chleba, na potym drogo kupując, ze wszystkiej prawie odzieży wyfantować się musieli. Na ostatek y bydelka pozbywszy na przedniowku zebrzeć musieli; co wszystko, gdy delatorowie dla ubożstwa wielkiego, że prawie niebyło o czym ile w odległości meisca do sądow prawnie z obwinionemi począć, panu Bogu to polecivszy, cier-

pliwie wszystko znosić musieli, tylko ustawicznie tak sami, iako y przez ludzi różnych, delatorowie słowy łagodnemi waszmość upraszali, aby, respectuiąc na Boga, nagrode choć nie zupełną, za zboże uczynili, także za boi y rany, według miłosierdzia, ukątentowali. Który guidem tylko w rzeczy chcąc delatorów ugadzać, czas ugody y ukątentowania co raz zwłoczając, rok od roku, tydzień od tygodnia odkładaiać, a delatorow do szkody zaciągnięcia przyiacioł przywodząc, y do komplanathey w rzeczy (nie) przystępuiać, a obłudnie y do tego czasu żyiać, miasto ugody, gdy w roku terazniejszym, tysiąc sześćset ośmdziesiąt wtórego, zpotwarzywszy urodzonego pana Ihnaca Niewmirzyckiego, ratione wydarcia pszczół, niesłusznie kupy zbieraiąc, ponieważ się pan Niewmirzycki nietail, natrzecią ostatnią kupe niepotrzebną, sprosiwszy w dom swoy pomienieni obwinieni, ludzi sobie życzliwych, delatorowi zaś niechętnych, iako to: zięciów, swatów, szwagrów, krewnych swoich, y uczęstowawszy onych, przy ochocie swey y hoynie ukątentowawszy, a niektórych y udarowawszy, mianowicie: urodzonych panow Nikona, Dmitra y Semena Moszkowskich, uczciwego Iacka Kuprianenka, mieszczanina Owruckiego, y pracowitych: Iwana y Stefana Demeszenków—z siola Chwosni, Huryna y Artema—z Potapowicz, poddanych zastawnych urodzonych ich mościów panów Pruszyńskich, y Kuzmę, woyta Skorodeńskiego, y tak z onemi w domu swym na zelżenie honoru y uczciwości w dzień święty niedzielny, na świętego Eranciszka, do żadnych sądow nienależny, dobrze się naradziwszy, decret (o którym się protestans czasu niedawnego w xiegach grodzkich, Owruckich, dowiedział y przeyzrzał) kupny, pod datą iakoby w Hoszowie, lecz samą istotą zagranicą niesłuszny, y nieprawny y niezgodny przeciwko wyraźnemu prawu pospolitemu, iuż w niedziel kilka po terminie napisać kazali y nie tylko to w ten dekret niesłuszny wpisać kazali, czego nigdy in rerum natura nie było, y tych propozyciy na terminie samym niewnoszono y nie sądzoną, iakoby urodzony pan Iesiph Baranowski do widarcia iedynastu pszczół pana Semena Baranowskiego przyznać się miał, y tę szkodę iakoby na tymże terminie płacić kazano, y tych ludzi za kupników y sędziów popisano, mianowicie: Matweia y Iurka Haszuńca ze wsi Bodarów, poddanych z maiętności urodzonego iego mości pana Żabokrzyckiego, podczasęgo Wielkomirskiego, ktorzy na tey kupi trzeciey y nie byli, y tego nygdy niesłyszeli, nie tylko żeby sędziami być mieli, nawet y szlachetnego Iana Dedowicza, woznego generała wojewodstwa Kiiowskiego, iako by to miał sądzić y słyszeć, za kupnika nie słusznie włożono; do tego o podpis

ręki urodzonego iego mości pana Andrzeia Redczyca, który także oczewiście na żadney kupie nie był, y żadney rzeczy przed tym nie słyszał y nie na gruncie Hoszowskim, ale także w niedziel kilka się podpisał,—uprosili; a na delatorów dalsze diffidatie y odpowiedzie na zdrowie czynili y czynić nie przestaią,—co iż tak, nieynaszey się działo, attestatami prawdziwemi przed którym sądem delatorowie, przy tymże woznym, dowieść gotowi. Przez co waszmość, iako przedtym do niezdrowia y do ruiny prawie wszystkiey substanciey delatorów przywiedli y przyprawili; także prawo Bozkie y pospolite y pokoy sąsiedski wzruszywszy securitate publicam violatis, a za tym y winy prawne surowie progualitate facti na osoby y dobra swoje libere zaciągneli, y do szkod niemałych, których sobie delatorowie na sześćset złotych polskich być mienia—przywiedli y przyprawili. O co wszystko delatorowie, iż dla takowych odpowiedzi y diffidacii dalszych, zdrowia swego bezpiecznie być niemoga, także też o nieważność tego niesłusznego y nieprawdziwego decretu, przeciwko prawu pospolitemu y wszystkiey sprawiedliwości ferowanego, y owszem do wskazania win prawnych ex arbitrio iudicii ściągających się, waszmości do skasowania onego, in quantum by się waszmość onym się zaszczykali, na termin, wysz oznaczony, pozywaią, na którym, iako na zawitym, abyście waszmość stanęli, winom prawnym, na sobie wskazanym, za uczynki, wysz opisane, przysłuchali, zboże, z iamy wybrane, zapłacili, szkody nagrodzili, y we wszystkim się na ten pozew skutecznie usprawiedliwili. Pisany w zamku Owruckim, anno tysiąc sześćset ośmdziesiąt czwartego, miesiąca Septembra dwunastego dnia». A po podniesieniu y przeczytaniu tego pozwu, strona powodowa prosiła y domawiała się, aby sąd pozwanym na ten podniesiony pozew, sprawować się nakazał; a potym strony obiedwie, powodowa—ich mość panowie Baranowscy, małżakowie, per generosum Iozephum Baranowski suo et consortis nomine personaliter, a pozwana—ich mość panowie itidem Baranowscy, przez pana Semenę Baranowskiego, swym y drugich pozwanych imieniem, także oczewisto u sądu ninieyszego stanowili się, y w tey sprawie rosprawą prawną między sobą mająć, controwertowali, ktorych sąd ninieyszy grodzki, Kiiowski, controwersii stron obodwoch, do siebie wnoszonych, wysłuchawszy, y z onych dobrze wyrozumiawszy na zadana z boku od instigatora sądowego urodzonemu panu Stèphanowi Didkowskiemu banitią, w sądzie tym że grodzkim, Kiiowskim, otrzymaną, ratione nie zapłacenia cztyrnatu grzyweń, w spra-

wie między urodzonymi panami Kaleńskimi, actorami, a urodzonym iego mością panem Ielcem, pozwanym, toczący się nakazanych, wolnym czyni y miejsce w sądzie swoim uznawa; na zadana zaś z boku banitą wieczną w sądzie głównym trybunalskim, roku tysiąc sześćset ośmdziesiąt pierwszego, feria quarta post festum visitationis gloriosissimae virginis Mariae, y iey approbaty roku tysiąc sześćset ośmdziesiąt trzeciego, feria quarta in vigilia festi nativitatis sancti Ioannis Baptistae od urodzonego iego mości pana Stephana Didkowskiego na panu Iosephie Baranowskim otrzymaną, — sąd, nie wchodząc w rozeznanie otrzymaney banitay, iesli w należnym regestrze otrzymana, na same approbatę dowodzić stronie locum standi nakazuie; którą sprawę sąd deliberował, tandem ex deliberatione, sąd nakazuie: ponieważ judicialiter deducitur, iż pozwany zapisał rellatją na województwo Baćławskie y Czernihowskie ad cassandum, na którą iego mość pan Didkowski approbatę w regestrze koronnym otrzymał; dla tego non praejudicando condemnationi trybunalitay, aby strona parti obitienti ad praesens grzywien czternaście zapłaciła iuditio vero medietatem parti sub maioribus paenis iuditio sub paena banitionis; którą sąd niniejszy zaraz wskazuie, y woznego sądowego do publicatay przydaie, y na executją odsyła; od którego dekretu obiciens inter causas terminorum tactorum ex citationibus, unde causa emersit, cum protestatione de gravamine et damnis, apelłował; sąd mu tey apelatay, ubi de jure wenerit, sine beneficio aresti, dopuścił. Ac tandem sąd niniejszy, grodzki, Kiiowski, controversij stron wysłuchawszy, termin słuszny w tey sprawie uznawa y stronom rosprowować się nakazuie; a in experimento sąd grodzki, Kiiowski, odciowszy dellationem infirmitatis affectatae partis citatae, w sprawie principalney odpowiadać nakazuie; od którego dekretu strona pozwana do sądu głównego trybunalskiego, koronnego, Lubelskiego, appellowała; sąd iey tey apelatay nie dopuścił, a ona o poparcie iey o grawamen y szkody—na sąd protestowała się; sąd się też reprotestował, że tak prawnie bydz rozumiał; a w odpowiadaniu sąd ordynatam citationem uznawa y stronie skutecznie odpowiadać nakazuie; od którego dekretu strona pozwana do sądu głównego trybunalskiego, koronnego Lubelskiego, appellowała,—sąd iey tey apelatay nie dopuścił, a ona o poparcie iey o grawamen y szkody na sąd protestowała się; sąd się też reprotestował, że tak prawnie bydz rozumiał. In directa vero responsione non praejudicando quid quam negotio principali, sąd niniejszy dekret kupny, iako przeciwko prawu y wolności szlache-

kiey przez chłopów in nullo fundamento legis ferowany, cassuie, et super personas illicite decret extra legem proferentes decernitur paena maeditatis vadii capitanealis, per medium parti et iuditio sub paena banitionis, parti sub maioribus paenis, circa egressum de turri inferius spetificatae; nihilominus pro illicito ausu, że przeciwko stanowi szlacheckiemu strona ważyła się chłopów na sążenie szlachcica, sobie równego, sprowadzać na sąд, y onego kazać, quibus licentis bunty wsczynaią się chłopskie, — sądzić, nakazuie, aby wieżą zamku Owruckiego od actu decretu ninieyszego za niedziel dwie zasiadшы, one przez niedziel dwie continowali, sine intermissione. Super vero negotio principali combinatis actoratibus et reatibus datur dilatią inguisionis, ad proximos et conservatur tu w Owruczym albo w Żytomirzu sine ad citatione salvam nihilominus viam agendi cum personis ad iudicia sądu kupnego sese immiscentibus parti actoraee praecustodit. Od którego decretu strona powodowa do sądu głównego trybunалу koronnego, Lubelskiego, apellowała; sąд ieу apellatieу nie dopuścił. a ona o poparcie ieу o grawamen y szkody na sąд protestowała się; sąд się też reprotestował, że tak prawnie być rozumiał. Що все для памяти до книгъ нынешнихъ есть записано.

Книга Кіевская городская, записовая, поточная и декретовая, 1684 и 1685 и, № 2, листъ 151.

LV.

Подробное исчисленіе грабежей, произведенныхъ жолнѣрами въ Велединцкой волости, принадлежащей Овруцкому старостѣ Францишку Потепкому. 1687 г., Іюня 26 дня.

Року тысяча шестсотъ осмдесять осмого, месеца Іюня двадцать шостого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Овруцкомъ, передо мною, Марциномъ Сурпиномъ, наместникомъ на тотъ часъ кгородскимъ подстароства Овруцкого, и книгами нынешними кгородскими, Овруцкими, comparens personaliter urodzony pan Ian Korzeń, sługa

y administrator dobr miasta Wielednik, y wszystkiew włości, do niego należącey, wielmożnego iego mości pana Franciszka na Potoku Potockiego, starosty Owruckiego, sędziego deputata sądow głównych tzybunalskich, koronnych Lubelskich, z wojewodztwa Kiiowskiego obranego, nomine tegoż pana swego dla wpisania do xiąg ninieyszych grodzkich, Owruckich, po-
dał per oblatam regestr szkod przez regiment zaciągu cudzoziemskiego, pierszy iaśnie wielmożnego iego mości pana kanclirza wielkiego xięztwa Litewskiego y chorągiew iaśniewielmożnego iego mości pana wojewody Witebskiego, pod komędą urodzonego iego mości pana Krzysztofa Przyborowskiego, kapitana iego królewskiew mości, pod czas consistentiew zimowey w dobrach, wysz rzeczonych, poczynionych, z poprzysiężeniem onych przez sławetnego Prokopa, woyta Wielednickiego, uściwego Klima, woyta Liatockiego, y roboczich ze wsiów Łukian y Krasidłowski, Romana z Chluplan, Iwana Szruba z Skrebelicz, Zacharka z Sorokopeni, Hawryła z Suszczan y Ostapa z Niczahówki, z podpisem ręki swey własney, prosząc mnie, urzędu, o przyięcie y do akt ninieyszych zapisanie. A tak ia, urząd, za prośbą onego y za poprzysiężeniem, ten regestr dla wpisania do xiąg przymuiąc, czytałem, którego tenor seguitur talis: «Regestr szkod poczynionych przez regiment iaśniewielmożnego iego mości pana kanclirza wielkiego xięztwa Litewskiego, pod komędą iego mości pana Krzysztofa Przyborowskiego, kapitana iego królewskiew mości, y ich mościów panow Iakuba Przyborowskiego, kapteleytenanta, Benedikta Tomaszewskiego, porucznika, Adama Przyborowskiego, itidem porucznika iaśniewielmożnego iego mości pana wojewody Witebskiego, Masalskiego, regiment—quatermaistra y innych oficirów, y under-oficirów y żołnierzów tegoż regimentu, in anno milessimo sexcentesimo octuagesimo septimo, poczowszy adie vigesima tertia Oktobris usque ad diem decima quinta Iunii anni praesentis milesimo sexcentesimo octuagesimo octawo excepto, tedy gwałtów, wiolenty, praepedicii, bicia, uciemieżenia y rospędzienia poddanych, szyrzey w protestaciey specyfikowanych, szkod dwornych; iakowy zaczyna się regestr, naprzód: ab escordio stanciew, ugadzaiąc iego mości panu kommandantu, pan Korzeń, administrator dóbr wielmożnego iego mości pana Franciszka na Potoku Potockiego, starosty Owruckiego, aby mógł iako kolwiek poddanych zatrzymać, dał złotych dziewięćdziesiąt; korzen-
wego temuż iego mości co miesiąc po złotych ośmiu dawał, to tedy przez ośm miesięcy facit złotych sześćdziesiąt cztery. Ten że iego mość pan kom-

mendant ze dworu kazał Doboszowi y czeladzi swey różnemi czasy zabrać prosiąt trzydzieścioro, kaczek dziesięścioro, gęsi troje, valoris to wszystko złotych trzydzieście sześć; osobliwie ich mościom panom officerom także z skarbu pańskiego postąpił y dał iego mości panu kapteleitnantowi na ośm miesięcy po złotych siedmiu, facit złotych pięćdziesiąt sześć, y ich mościom panom porucznikom po złotych sześciu na ośm miesięcy,—dwom ich mościom uczyniło złotych siedmdziesiąt sześć; ich mościom panom chorążym po złotych pięciu na ośm miesięcy, czyni summa złotych osmdziesiąt,—summa summarum facit złotych czterysta y dwa. Stanowszy tedy czasu wyżej mianowanego iego mość pan kommandant z chorągwiami w miasteczku Wielechnikach, sam stanął u lakuba Żyda,—za trydniową ustawę kazał sobie dawać miodu pitego garcy trzydzieści sześć po groszy dwunastu, facit złotych czternaście y groszy dwadzieścia y cztery; gorzałki agwawitey kwart ośmnaście po groszy dwunastu, facit złotych sześć y groszy sześć; mięsa wołowego tłustego czterć, kupioną za złotych trzy y groszy piętnaście; knr dziewięścioro po groszy dziewięciu, facit złotych dwa y groszy dwanaście ieden; korzenie, piwa, cebule, iagiel, soli dawał gospodar podług rozkazu co chcieli, czego zrachować niepodobno, y swic przez całe nocy przez niedziel trzydzieście y trzy, chleb, krupy, sol, syry, masło, smietany do kuchni, co potrzeba, dodawać musiał. Niedosyc na tym, yż z izby gospodarza y z gospodynią wycisnowszy, y z winnicę y browarow rugowawszy, wykurzył gorzałki kwart dwa tysięcy y na agua vito lutrował, piwa warów iedynaście na kotłach warzyć kazał, kotły popalono, dwor do koła warta opaliła, byka trzecieletniego, valoris złotych ośmnaście, zabić kazał, szynku w domu niedopuscił, przez co szkodzię ten, iako gospodarz, na złotych dwieście. Do tegoż iego mości pana kommandanta przypisny żyd Mowsza ugadzając, generałem musiał dać gotowemi pieniędzmi złotych pięćdziesiąt, żelaza chilącego wymogł iego mość pan kommandant wozow pułtora, valoris złotych ośmnaście, a osobliwie wszystko potrzebną leguminą z domu, co należy do kuchni temuż lakubowi—dopomagać y sustentować musiał. A gdy iego Mowsze okradzioną, mianowicie: masła fasek dwie, żelaza pułtora woza, kozuch, miodu przasnego bielec y inne fanty, o to szukając winowaycy, dał pokłonu iego mości komendantowi złotych sześć,—sprawiedliwości nie odniósł, masło tylko, y to nie wszystko, przywrocono, a żelazo, kozuch, miod przepadło,—skodzię na złotych trzydzieście sześć. U Gdała, żyda, w przód postawiono pana wachmistr-leite-

nanta, — ten żyd onego trzy dni traktował; a potem postawiono Iakuba, żołnirza, — ten wybrał na złotych pięćdziesiąt. U tegoż Gdala komorę czeladź pana kwatermaystra zkradli, — gdy licem doszedł, sprawiedliwości nietylko u kwatermaystra niedoszedł, y u iego mości pana kommandanta, dawszy pokłonu złoty iegen, tylkō skrzynie próżną licem wrócili y żelaza szyn pięć, — sprawiedliwości nie otrzymał, — na złotych sto szkoduie. Temuż iego mości panu kapitanowi kommandantowi przypisny Ieko Chaimowicz, żyd, wyrobił słodów siedmnaście, piwa ustawicznie warzył y za to uczynił był wolnym; po wyjściu niedziel pięciu za tygodniową ustawę wydał: mięsem, korzeniem y innemi rzeczoma na złotych sześć; a gdy do Litwy odieżdżał złotych iedynaście gotowizną; mięsa połtuszy iałowiczego czeladź pan kwatermaystra wzięli — za złotych pięć; skurę kupiecką, wozowa, valoris złotych ośm, — gdy prosił sprawiedliwości smiech tylko uczynili; na ostatek draguna u niego postawili; który wzioł za uiednaniem złotych siedm. U Zelmana, żyda, stał iego mość pan kapteleytnat; w niebytności żyda, gospodarza, żona za trzydniową ustawę wydała na złotych piętnaście różnemi ligaminami, y ten, za przyjazdem tegoż żyda Zelmana, powtórnie wzioł y od samego żyda złotych piętnaście; dla stanciey żadnego pożytku z szynku niemiał, a osobliwie przez . . . . . młyną, który był arędował u pana swego za złotych ośmset, szkoduie na złotych dwieście; oto gdy się uskarżał iego mości panu komendantowi, sprawiedliwości nieotrzymał y owszem z konfusią odszedł. U Harona Hirszowicza, żyda, gdy iechał z beczką gorzałki, dla spieniężenia na strone, iego mość pan kommandant kazał do gospody swej zawrócić y przez dzień pod wartą samego trzymano, — tę gorzałkę warta toczyli y pili bez miary y garzkami do gospod nosili; na tym że wozie wzięli cwierć mięsa wołowego valoris złotych trzy, a gorzałki, że bez miary toczono, zrachować niepodobną; woz tenże, kupiecki, valoris złotych dziesięć, sobie iego mość pan kommandant wzioł, konia ledwie za instantiami wielu ludzi godnych z biczkiem y z małym ostatkiem gorzałki powrócił. U Iowela Peysachowicza, żyda, ukradzioną: świeć kop sześć, valoris złotych sześć, chomał kupiecki z potrzebami rzemieniem wzięto, valoris złotych sześć, sadła koszerne, żydowskiego, przebuszczonego, kwart dwadzieścia z faską, valoris złotych piętnaście, koszule żydowską z bryzami y skoronkami, płótna ciękiego, valoris złotych cztery, podwikę cięką, valoris złoty ieden y groszy piętnaście, siekiere valoris złoty ieden y groczy piętnaście, ryby wędłey bokowni stanowney (sic) czte-

ry dziesiątki, valoris złotych cztery, mięsa iałowiczego dwie czwiercy, valoris złotych pięć. W ostatku gdy już niemógł więcej wydawać, tenże Iowel na traktawent poiednał iego mości pana kommandanta za złotych czterdzieście, — w ostatku z duszą z domu uciekać musiał. U Abrama Peysachowicza stał iego mość pan Thomaszewski, porucznik; za trzydniowną ustawę wzioł: miodu pitego garcy dwanaście, po groszy dwunastu, facit złotych cztery y groszy dwadzieścia cztery; gorzałki kwart dwadzieścia, facit złotych sześć; mięsa iałowiczego cwierć — złotych dwa y groszy piętnaście; czeladnika iednego musiał przez wszystek czas stantiey sustentować; chleba, krup, soli, cebuli do kuchni zawsze dodawał; na kotłach iego kadek iedynaście gorzałki wykurzył y lutował chmielu do piwa ośmaczek pięć, pod czas drogości, facit złotych pięć; dziegciu ukradzioną, przedarszy dach do schowania, kwart siedmdziesiąt, facit złotych siedm; tamże łoiu kamini sześć, facit złotych trzydzieście sześć; chomać kupiecki z huzami y naberkami rzemiennemi, valoris złotych sześć; żupan paklakowy, łazarowy s potrzebami iedwabnemi podszyty, valoris złotych dwadzieścia. Drugi Abram, żyd, przezywający się Polak, który przed Wielką Nocą na słobodę przyszedł do Wielednik, y ten iego mości panu kapitanowi wydać musiał różnemi rzeczoma, iako to: skurę wołową na pasy, korzeniem y gotowemi pieniędzmi na złotych czterdzieście y pięć, rure tiutiunu, valoris złotych pięć. Maira, krawca, żyda, wprzód go wolnym, iako rzemiesznika, uczynioną, który robił kożdemu co potrzeba: iego mości panu komendantowi, porucznikom, chorążemu, kapteleytnantowi y innym namioty naprawował, a przezsie musiał dać iego mości panu komendantowi pieprzu pułfunta valoris złoty ieden; koniem iego, gdzie chcieli czeladź, iezdzili y na czasy zepsowali y zsadnili; siekiere u niego przez Krzystę wzioł valoris złotych dwa, y xiażki żydowskę, które wykupując, dał złoty ieden; a innemi rzeczoma różnemi wydał na złotych dwadzieście sześć. U Peysacha Michalewicza iego mość pan chorąży gospodę stanawną miał; temuż gospodarz chleba, soli, korzenia, piwa, mięsa y wszystkiego według potrzeby; gorzałki nabrał, obiecuiąc zapłacić, kwart sto dwadzieścia, po trzy połtoraki rachuiąc, facit złotych trzydzieście sześć, — niezapłacił; a do woza gorzałki wzioł kwart trzydzieście, facit złotych dziewięć; a innemi rzeczoma wydał na potrzeby należące do wiktury na złotych sześćdziesiąt; samego niepoiedno kilka kroć biał, z domu z fuzyą rozganiał. Beniamina Solomonowicza, cerulika, z razu uwolnioną dla golenia officerów y

under --officerów, których było piętnaście, pod trzema chorągwiami, niedo-
syć na tym, że onych na każdy tydzień golił, biał, gwałtem przymuszali
do chorych iezdzić za mil pięć, sześć y dziesięć, szabasu nie obserwując,
nie tylko do swoich, ale y do cudzych rannych dla leczenia, których do
dwudziestu opatrował, w Kamieńszczyźnie posieczonych, przez co się w
niewiecz obrócił y do ubożstwa przyszedł. Na ingredientie nic niedali na
stronę, do szlachty nigdzie niepozwolili iezdzić, choć y pilną zaciaganą,
przez co szkoduie niemało, że się temu cerulikowi okasie do zarobienia
podawali; wartę też, co tydzień świeżą odmieniając, golić musiał, na poży-
wienie domowe nic nie zarobił; na ingrediencie cerulickie y na chleb ko-
nia przedać musiał, szkody ponosi namniey na złotych dwieście. Michel
Chaymowicz, szwagier cerulikow, komorą u niego mieszkający, musiał dać:
na ryby iego mości panu kapitanowi złoty ieden, pieprzu kupił za złotych
dwa, oliwy za złotych dwa, gorzałki aquavitey kwart dwanaście, po gro-
szy dwanaście, facit złotych cztery y groszy dwadzieście cztery; żołnirza
iednego przymusili karmić przez niedziel dwie; gdy był kupił dla swego
zarobku na stronie lisow dwa po złotych sześciu, valoris złotych dwanaście,
iego mość pan kommandant, dowiedziawszy się, wzioł y nie zapłacił; potym
znowu musiał dać pieniędzmi złotych ośm y groszy dziesięć,..... wiel-
kie nad nim czynili, samego y samą żonę iego biali, dla czego aż przecz
musiał uchodzić y z żoną; anim poszedł z mieszkania swego—soli, swiec,
według potrzeby, zawsze dodawał, czeladzi iego mości pana kommandanta
po pułkwarty gorzałki kupować musiał, co kosztuie na złotych dzie-
sięć. Froim, żyd, zrazu był przypisny iego mości panu kapitanowi, kom-
mandantowi, trzydniowki,—iego mości wydał gorzałki aguavitey kwart
ośm, facit złotych trzy y groszy sześć, pieprzu pułfunta—złotych
dwa, kur siedmiorą po grzywień dziewięć, facit złotych dwa y
groszy dwadzieścia ieden, soli husek sześćdziesiąt, facit groszy ie-
dynaście, swiec za groszy sześć. Po tym stanął u niego regimens-
kwaterymajster, gospodą stanąwną, z trzema czeladzi y koni pięcioro, ku-
pił siana wozow dwa, po złotych półtrzecia, facit złotych pięć, swiec, mięsa
wołowego, za złotych trzy kupioną; pierzu pułfunta—dał złotych dwa,
soli, według potrzeby, dla furyzey, y z domu do komory ustępować musiał;
boy gdy do bożnicy, dla nabożeństwa odchodził, przybrawszy klucz do
komory y z debny gorzałkę częstą gęstą z beczki toczyli kriome y garz-
kami roznosili, czego niemóžno zrachować; czeladź tiutiunu funtów dzie-

sięć, valoris złotych trzy ukradli, —sprawiedliwości nie otrzymał; na kotłach gorzałkę kurzyć kazał; różnych dni na traktament wziął gorzałki kwart pięćdziesiąt, po trzy półtoraki, facit złotych piętnaście; w droge gorzałki aquavitey kwart dziesięć, po groszy dwunastu, facit złotych cztery; anim w drogę odiechał, na każdą niedzielę dla czeladzi po pułkwarty, za kwart piętnaście po trzy półtoraki, złotych cztery y groszy piętnaście; gości wszelakich, kto kolwiek z żołnirzow przyszedł albo przyiechał, gorzałką gospodarską traktował, czego zrachować niepodobno, —y ten pan regeimens—kwatermaister odieżdżając, iego mości panu porucznikowi podał, który na kotłach gorzałki kurząc, kotły popalił; na sol dał w drogę groszy dwadzieścia y cztery; wiszeń, w gorzałkę moczonych, baryłkę we trzydziesięć kwart wyiedli, valoris złotych dziesięć. Dom żydowski y izbę, w którey szkolnik mieszkał, blisko okopiska ich, na kordygarde obrócili, drzwi w sieniach y izbie, ławy y okna popalili, dach obdarli y w niwec zruynowali, —szkody na złotych dziesięć. Bożnicę żydowską w nocy odbiwszy, lichtarze y insze rzeczy, dō nabożeństwa żydowskiego należące, pozabierawszy co należy et caetera, opus naturae wewnątrz nasmrodzili y splugawili, —iego mość pan kommandant na skargę smiech tylko uczyniwszy, sprawiedliwości żadney nie uczynił. Wszystkich tedy szkod żydowskich summa złotych tysiąc czterysta czterdzieście sześć y groszy dwadzieścia y dwa. U Prokopa, woyta Wieleckiego, stał żołnirz Wasilewski, lubo miał według potrzeby do victa iść y pić w gospodzie, przecie w post russkij, Filipowy, przed Bożym Narodzeniem, zarznął byczka dwuletniego, valoris złotych sześć, wieprza karmnego, valoris złotych dwadzieścia pięć—zabił. Komorę, dach przedarszy, zkradli, —mianowicie: skurę wołową, surową, valoris złotych pięć; maki półśmaczki żytniey—złoty ieden y groszy piętnaście; chust para, valoris złotych dwa; z gumna żyta kopę, valoris złotych cztery y groszy piętnaście; za święta niedzielne y inne—złotych iedynaście. U Hryszka Szwaczki stał żołnirz także Wasilewski; naprzd gotowych pieniędzy wziął do Bożego Narodzenia złotych pięć, od Bożego Narodzenia do Wielkiej Nocy generałem wziął złotych ośm, po Wielkiej Nocy—złotych cztery, nato do wozow złoty ieden; owsa ośmak półtora, facit złotych dwa y groszy dwanaście; chust parę, valoris złotych dwa; excepto traktamenta ustawicznego: maki żytniey cwiartek trzy, facit złotych dwa y groszy półśma, pszenicy puł ośmaczki—złotych dwa; krup ięczmiennych y hreczanych cwiartek trzy, facit złotych trzy; grochu cwiart-

ke—groszy dwadzieścia półtrzecia; na mięso w post gotowemi groszy dwadzieścia pięć; sadło—valoris złotych sześć y groszy piętnaście; iałowicę, valoris złotych dwadzieścia; wor na suchary, valoris złoty ieden; prosiąt czworo, facit złotych cztery; kur sześcioro, facit złoty ieden y groszy dwadzieścia y cztery; swini nadwornych troje—złotych cztery y groszy piętnaście. Demian Koziniec, przypisny iego mości panu Thomaszewskiemu, porucznikowi, z razu sam iegomość deklarował: «nie niedasz,» — tylko czeladzi dwóch sustentey skoro staneli, byka zarzneli trzecioletniego, valoris złotych ośm; na kuchnię iegomości pana porucznika kur sześćnaście, facit złotych cztery y groszy dwadzieścia y cztery; z komory, oddarszy stelą, wzięli wełny run dwie, valoris złotych dwa; konopi powisem dziesięć, valoris złoty ieden; kiełbas dziesięć, po groszy sześciu, facit złotych dwa; sadła z słoniną, w szmatach, za złoty ieden y groszy piętnaście; inszych fantów różnych za złotych dwa y groszy piętnaście; potym znowu kur czworo, facit złoty ieden y groszy sześć; żyta z gumna snopow czterdzieście, facit złotych dwa y groszy piętnaście; hreczki ćwiartek pięć, facit złotych dwa; gorzałki kwart dwadzieścia, facit złotych sześć; swinie, karmić poczetą, valoris złotych sześć, zabili; prosiąt pięćoro, facit złotych pięć. W Łoczebnego, za przymusem, złoty ieden y groszy dziewięć, a czeladzi dwóch strawował przez wszystkie czas stanciey zimowey, y gorzałkę iegomości w każde święto kupować musiał. U Oksienia, gospodą stawioną pan Kowalicki, pisarz, na ośm miesięcy wziął: żyta ośmak półczwarty, facit złotych ośm groszy dwadzieścia pułtrzecia; owsa ośmak sześć, facit złotych dziewięć y groszy ośmnaście; ięczmienia ośmak sześć, facit złotych dwanaście; pszenicy ośmaczek dwie, facit złotych ośm; hreczki ośmaczek cztery, facit złotych sześć y groszy dwanaście; na korzenie złotych sześćnaście; za gęsi, gotowemi, złotych cztery, gorzałki aquavitey kwart pięć, facit złotych dwa; worow sześć, valoris złotych sześć; za wóz który kupić musiał, złotych sześć y groszy .. ., kur siedmioro, po groszy dziwięciu, facit złotych dwa y groszy dwadzieścia ieden; prosiąt czternaście, po złotemu, facit złotych czternaście; barana, valoris złotych trzy; woła wziął, valoris złotych czterdzieście; na siano gotowemi pieniędzmi złotych siedm; soszniki z sochi czeladź zbili, valoris złotych dwa, odbiwszy gummą, gwałtownie wzięli pszenicy ośmakę—złotych cztery; ięczmienia ośmakę, złotych dwa; ięczmienia pułkopy, snopami, złoty ieden y groszy piętnaście; z tej stodoły siana wozow

pięć, facit złotych dziesięć; soli husek czterysta, facit złotych dwa y groszy dwanaście; kadź wielką kapusty słoney warta ukradli z pogrzebu, valoris złotych sześć. U Tereszka stał Michałko Dobosz na trzydniówkę, — wybrał: pieniędzy gotowych naprzód złotych dwa y groszy piętnaście; zarządził ozimków dwuletnich dwóch, valoris złotych ośm; chust parę wziął, valoris złotych dwa y groszy piętnaście; gorzałki aquavitey kwart dwi—groszy dwadzieścia cztery; za święta niedzielne Bożego Narodzenia, Wielkonocne y innę, w kalendarzu opisane, przez niedziel trzydzieście y trzy po cztery pułtoraki wybrał, — summa złotych dwadzieścia cztery y groszy dwadzieścia cztery; traktament do iedzienia miał dowolny, iako chciał. Iwan Ferens y Iwan Pinczuk drugiemu Doboszowi przypisni, za trzydniową ustawę dali: po parę tiutiunu za groszy dziewięć; gorzałki kwart sześć aquavitey — złotych dwa y groszy dwanaście; gotowemi pieniędzmi złotych piętnaście dali; żyta ośmakę — złotych dwa y groszy piętnaście; ięczmienia ośmakę facit złotych dwa; krup cwiartek trzy, facit złotych trzy; sucharów ośmaka, facit złotych trzy; syrow dwa y masła garniec, facit złotych dwa y groszy ośmnaście; sztabę zielaza, valoris groszy dwadzieścia y cztery; sadło, valoris złotych sześć; worow sześć y torbę, valoris złotych sześć y groszy sześć; pszenicy kop pułszosty zmłocili, valoris złotych piętnaście, y ten wor z żytem wzięli u Iwana Ferenca, w którym było cwiartek trzy, valoris złotych dwa y groszy dwadzieście sześć; u tegoż czeladź iego mości pana porucznikowa zabrali stóg siana wozów sześć, facit złotych dwanaście, excepto traktamentu item. U Iwana Pińczuka: żyta ośmakę, facit złotych dwa y groszy piętnaście; hreczki cwiartek trzy, facit złoty ieden y groszy pułszosta; chmelu cwiartkę — złoty ieden y groszy połósma; żyta iarego ośmakę, facit złotych dwa y groszy piętnaście. Oleszko, iego mości panu kapitanowi chleb dawał ustawicznie, — garcę, wiadra, y inne naczynia czeladź pozabierali u niego na złotych trzy; u tegoż ięczmienia połósma wzięli, valoris złoty ieden; owsa ośmak połtrzeci facit złotych cztery; potym tego Oleszka podano przeskrzeście (sic), — na dwoie dawać musiał, któremu musiał dać krup cwiartkę, facit złoty ieden, iagleń cwiartkę, facit złotych dwa, pieniędzy złoty ieden y groszy dwanaście. Znowu iego mość pan kommandant, odiezdzaiąc do Litwy, podał go iego mości panu porucznikowi, — y temu dał złotych sześć y groszy piętnaście; polec słoniny, valoris złotych sześć; iego mość pan porucznik wartę nasłał do tego Oleszka, — musiał onym kupować piwo, gorzałkę,

wydał dla nich—groszy ośmnaście; dał iego mości panu porucznikowi prosiat iedynaściorę—złotych facit iedynaście, kur dziesięciorą, facit złotych trzy; soli, do kuchni co potrzeba, z lodami przymuszał Olezczych, czeladź opierała, którzy, dla ustawiczney usługi, nic sobie przyrobić w polu nie mogli. U Kondrata Lewonowicza stanowną gospodą Woytko, żołnierz, a przypisne gospody miał w Biłce; wziął za trzydniową ustawę za wict, za gorzałkę generałem gotowizną złotych dwadzieścia pięć, a dla iego mości pana kommandanta ryby wzięto za złotych cztery, wędley y piskorzów, targiem,—a nie zapłaconą. Tenże Kondrat wysługować się musiał iego mości panu kommandantowi, kadek cztery gorzałki wykurzył, piwo warzył, obiecał y zainsze wygody y za tę dać złotych sześć,—nic nie dał; względem omieszkania w gospodarstwie y z robotą—na złotych siedm najmniey szkoduie. Do cerkwy klucz przybrawszy, w nocy odemknawszy, y tam skrzynie y bodnie połapawszy, y Iwanową Pinczukową, młynarzową y Rybczewskię, którzy byli dla bezpieczeństwa do cerkwi wstawi (sic), wykradli: podwik iedynaście ciękich, valoris każda po pułtalera, facit złotych sześćnaście y groszy piętnaście; spodnica harasowa we cztery bryty, valoris złotych piętnaście; kabat z posamanami iedwabnemi takijże, valoris złotych trzy; płachtę, valoris złotych pięć; płutna w suwoiach arszynów siedmdziesiąt y pięć, po groszy dziesięciu, facit złotych dwadzieścia pięć; czapkę paklakową, valoris złoty ieden y groszy sześć; chustek zatykalnych zapołoczą dwie, valoris złotych dwa; kozuch nowy, valoris złotych dziesięć; druga płachta, valoris złotych pięć; rantuch kolenski szwabski, valoris złotych trzy, item podwik, doma robionych, dwie, valoris złotych dwa; siermięga nowa, valoris złotych sześć; żupan falendyszowy, valoris złotych dwadzieścia; zapaska kromratowa, zielona, valoris złotych trzy y groszy piętnaście; zapaska harasowa, valoris złotych pięć; nami tek siedm, ciękich, valoris złotych dziesięć y groszy piętnaście, płutna ciękiego, tkackiego, kuźelnego, łokci dwadzieścia, łokieć rachuiąc po groszy piętnastu, facit złotych dziesięć; koszul ciękich białogłowskich, z rękawami kramnemi, dwie, valoris złotych pięć; butów par dwie, iedne czerwone, drugie czarne, valoris oboie złotych pięć; skoworoda, valoris złoty ieden y groszy piętnaście; siermięga nowa, valoris złotych sześć; żyta polósmaki, złoty ieden y groszy półósma. Summa szkod mieszczan Wieleńskich, chrzescian, złotych sześćset ośmdziesiąt cztery y groszy dwadzieścia y dwa. We wsi Krasilowce, u dwunastu gospodarzów naprzód posta-

wioną żołnirzów dwunastu, osmiu z końmi a czterech pieszych, którzy stali dni cztery; względem trzydniowey ustawy, kazali sobie dawać ieść, pić, gorzałek w dzień y w nocy . . . . . co zmogli, koniom owsa, siana y pod nogi scielać, zbytecznie postępowali. Tych zprowdziwszy, iego mość pan kapitan znowu sześciu żołnirzow do tey że Krasidłowki z końmi nasłał, y tych siedm dni traktowali według ich wygody y potrzeby; y tych dnia ósmego zwiódszy, na swoją kuchnię sam iego mość pan kapitan wziół; tam że nasłał czterech czeladzi: Oryńskiego, Burkiewicza, Kazimirza y chłopca z dziewięciorgiem końmi, których przez wszystek czas karmili, siana, koniom, według potrzeby, co mogli ziesć, sami brali, y owsa, co mogli ziesć, sypali; ten że iego mość pan kapitan, za powtórna ustawę trzydniową, po sprowadzeniu żołnirzow, żyta wziół ośmak dwie, facit złotych pięć; ięczmienia ośmak dwie, facit złotych cztery; owsa ośmak cztery, facit złotych sześć y groszy dwanaście. Potym na cztery miesiący wybrał żyta ośmak ośm, facit złotych dwadzieścia; ięczmienia ośmak ośm, facit złotych sześćnaście; owsa ośmaczek dwadzieścia, facit złotych trzydzieście trzy; hreczki ośmaczek dwie, facit złotych trzy y groszy sześć; pszenicy ośmake, facit złotych cztery; grochu ośmaka, facit złotych trzy; pieniędzy gotowych złotych sześćnaście; item na cztery miesiący wybrał ustawę iego mość pan kapitan na swoją kuchnię: żyta ośmaczek sześćnaście, facit złotych czterdzieście; ięczmienia ośmak sześćnaście, facit złotych trzydzieście dwa; owsa ośmak trzydzieście sześć, facit złotych pięćdziesiąt siedm y groszy ośmnaście; hreczki ośmaczek ośm, facit złotych trzynaście y groszy dwanaście; pszenicę ośmak cztery, facit złotych sześćnaście; grochu ośmak cztery, facit złotych dwanaście; pieniędzy gotowych trzydzieście y dwa; baranów dziewięć, facit złotych dwadzieście siedm; item za barany gotowemi pieniędzmi złotych sześć y groszy siedm; słoniny półcy dwanaście, facit złotych siedmdziesiąt dwa; za masło gotowemi pieniędzmi złotych dwadzieścia pięć; osobliwie masła dali bełcy dwa, facit złotych dziesięć; kur sto dwadzieścia, facit złotych trzydzieści sześć; gęsi dwoie—złotych dwa; prosiąt dwadzieścioro—złotych dwadzieście; maku cwiartkę, facit złotych trzy; pszona cwiartkę—złotych trzy; lnanego siemienia cwiartek dwie, facit złotych cztery; soli tysiąc, facit złotych sześć y groszy dwadzieścia; grzybów tysiąc, facit złotych sześć; cebuli więcow dwanaście, facit złotych cztery y groszy dwadzieścia cztery; przedziwa konopnego na liny powisem dwadzieście cztery; facit zło-

tych dwa y groszy dwanaście; a od roboty lin powroznikowi złotych trzy y groszy ośmnaście; worow wielkich nowych dwanaście—złotych dwanaście; płótna konopnego łokci pięć—złoty ieden; siekierę, valoris złoty ieden y groszy piętnaście; koł do wozow dwanaście, dali za nie złotych czternaście y groszy sześć; iaiec kup dwanaście, facit złotych siedm y groszy sześć; na kolebę gotowemi pieniędzmi złotych sześć; a na Wielkanoc wło-
czobnego złotych cztery; osobliwie za Święta złotych piętnaście; siana wo-
zow piędziesiąt, facit złotych sto, do miasta odwiezli; chmielu ośmakę,
facit złotych cztery; żyta w snopach kop półtrzecia, valoris złotych siedm y groszy piętnaście; rysia u strzelców iego mość pan kapitan wzioł—valo-
ris złotych dwadzieścia. Feska, Kozakiem nazywającego się, y tesczą iego,
tołkaczem tyrańską zbito, że długo chorować musieli. Sawkę Prymę przecz
wygnali z żoną y dziećmi przez ciężkie zdierstwa. Na każdy dzień po
trzech stróżow na posługę swoją iego mość pan kapitan przymuszał gwał-
townie; drew wozow sto dwadzieście wywiezli na kuchnię, do winnic, na
wartę y do warzenia piw; psów dwuch przez wszystkie czas tłusto karmili.
Summa z tey wsi Krasidłowski czyni szkod złotych siedmset trzydzieście
sześć y groszy sześć. We wsi Przybytkach, dymow dwanaście,—stało żoł-
nirzów dziesięć, pięć konnych a pięć pieszych, to iest: pisarz Złobicki,
podchorąży Szelałowski y kapterarmus z ynemi; naprzod panu pisarzowi
Złobickiemu Iwan Poleszko, Samuyło y Iwan Bożko dali trzydniowey
ustawy gotowych pieniędzy złotych dziewięć y groszy piętnaście; ciż dali
tym że żołnirzom na Boże Narodzenie złotych cztery y groszy piętnaście;
tymże żołnirzom na zapusty złotych dwa dali; gdy do Grodna iezdził—
panu Złobickiemu złotych sześć; ciż temuż panu Złobickiemu na Wielka-
noc złotych trzy; ytem na mięso temu panu Złobickiemu złotych cztery
y groszy piętnaście; za polec słoniny gotowemi złotych pięć; go-
towemi złotych sześć y groszy piętnaście; za sześć koł do wozow—złotych
siedm y groszy piętnaście; osobliwie na wóz za przymusew złotych
trzy y grószy dwanaście; na każdą niedziele po cztery półtoraki, przez
niedziel trzydzieście y trzy, facit złotych trzynaście y groszy sześć; oso-
bliwie na każdą święto po cztery półtoraki wydali—złotych dziewięć y gro-
szy sześć; ytem za ćwierć mięsa wołowego złotych dwa y groszy piętna-
ście; baronów ośmnaście, po złotych trzy, facit złotych piędziesiąt cztery;
woła zarznąć kazał, valoris złotych trzydzieście; iałowkę trzecioletnią, va-
loris złotych dziesięć, wieprzów karmnych pięć, valoris złotych sto; pro-

siąt dwadzieścia y pięcioro, facit złotych dwadzieście pięć; kur dziesięcioro, po groszy dziewięć—złotych trzy; za syry, za masło y sól—złotych cztery; na maź groszy ośmnaście; maki żytniej, sytem sianey, ośmak półtory, facit złotych pięć y groszy półósma; pszenicy cwiartek pięć—złotych pięć; krup ięczmiennych, tatarczanych, ośmak półtory, facit złotych sześć; maki hreczanej, sytem sianey, cwiartek dwie, facit złoty ieden y groszy ośmnaście; gróch cwiartka groszy dwadzieścia półtrecia; na ryby, wiedłe—złotych dwa; worow cztery, valoris złotych cztery; przedziwa konopnego na liny powisem dwadzieścia, facit złotych dwa; a powroznikowi od kręcenia złoty ieden; oleiu garniec—złotych dwa; siekierę, gdy był zagrabił, wykupując, dali groszy piętnaście; iaiec kopę—groszy ośmnaście; owsa ośmak sześćnaście, facit złotych dwadzieście pięć y groszy ośmnaście; dziwkę, córkę Iwanową, w leciech dziesięciu, pasierzb pana Złobickiego gwałtownie panienstwa pozbawił; siana wozow trzydzieście, facit złotych sześćdziesiąt; zosobna na siano gotowemi złotych trzy. U Oleksieia Turczyna stał żołnierz pieszy, Zagurski, a potem Buciewicz y inszych dwóch na przemiany,—wydał obom za ustawę trzydniową pieniędzmi złoty ieden y groszy piętnaście; tym że gotowych pieniędzy od świąt niedzielnych złoty ieden y groszy piętnaście; wzięli siermięgę nową, valoris złotych sześć; maki żytniej, sianey sytem, trzy cwiartki, facit złotych dwa y groszy pułtrzynasta; krup ięczmiennych cwiartkę, facit złoty ieden; gróchu cwiartkę, groszy dwadzieścia pułtrzecia; krup tatarczanych cwiartka, facit groszy dwadzieścia y cztery; sadło—valoris złotych sześć; wychodnego złoty ieden y groszy piętnaście; świni starych dwoie, iedną karmną, drugą nadworną, ubili, valoris złotych dwadzieścia pięć; baranów trzy—złotych dziewięć; byczka roczniaka zarzniełi, valoris złotych trzy; prosiąt troie—złotych trzy; owsa, drugim sielanom pomagając—panu Złobickiemu, ośmak cztery, facit złotych sześć y groszy dwanaście; żyta cwiartkę, facit groszy dziewiętnaście; ięczmienia cwiartkę—groszy piętnaście; hreczki cwiartkę groszy dwanaście; koł do wozow dwie, za nie złotych dwa; syrow dwa, facit groszy ośmnaście; kur dziesięcioro, facit złotych trzy. Draganów pojedynkiem przez wszystek czas strawował,—worow dwa; soli w drogę, husek pięćdziesiąt, groszy dziewięć. U Oniska żołnierzów stało czterech na przemiany; naprzód za trzydniową ustawę—gorzałki kwart dwadzieścia, facit złotych sześć; inaki żytniej, sytem sianey, trzy cwiartki, facit złotych dwa y groszy pułtrzynastu; krup ięczmiennych cwiartka—

złoty ieden; chust białych par dwie, valoris złotych cztery; wieprzów dwa, valoris złotych czterdzieście; podswinków trzynaście, rachując każdego po pułtalera, facit złotych dwanaście y groszy piętnaście; miodu prasnego bełce, facit złotych pięć; iałowkę dwuletnią zarzneli, valoris złotych pięć; iaiec kope—groszy ośmnaście; grzybów pięćset—złotych trzy; kołedy y włoczebnego na święto, złotych trzy y groszy ośmnaście; od innych swiąt, osobliwie y od niedziel—złotych dwa; worow dwa—złotych dwa; kur czworo—złoty ieden y groszy sześć; woz wasąg y z osiami zrobił, valoris złoty ieden y groszy piętnaście, a żołnirzow pojedynkiem strawował. U Ieska Bryła, u Fedora y u Olexeia Carewicza stali naprzod: Markiewicz, Pieczenia, Tymosz, Głuchi y Michałko, ze dwoygiem koni; wybrali za trzydniową ustawę: gorzałki facit złotych dwa y groszy dwanaście; gotowych pieniędzy złoty ieden y groszy trzy; owsa ośmaczek trzy, facit złotych cztery y groszy ośmnaście; miodu prasnego kwartę—groszy piętnaście. Po sprowadzeniu tych, stali pan Szełagowski, podchorąży, y Stanisław, kaptenarmus,—wzieli pieniędzy gotowych złotych sześćnaście, żyta cwiartek pięć, facit złotych trzy y groszy cztery; od każdej niedzieli, trzydziestu y trzech, po ośmiu pułtorakow, a od każdego święta, dwudziestu y trzech swiąt, także po ośmiu pułtorakow musieli dawać,—skomputowawszy, uczyni złotych czterdzieście y siedm y groszy sześć, y z świętami Wielkonocnemi y Bożego Narodzenia; owsa ośmak cztery, facit złotych sześć y groszy dwanaście; krup ięczmiennych y hreczanych ośmak pułtory, facit złotych sześć; za polec słoniny y sadło złotych iedynaście; iałowicę zarzneli, valoris złotych dwudziestu; baranów pięć, facit złotych piętnaście; swinni karmnych dwoie, facit złotych czterdzieście; wieprza trzeciego, karmnego, valoris złotych trzydzieści; kur dziewięcioro, facit złotych dwa y groszy dwadzieścia y ieden; prosiąt sześćnaście, facit złotych sześćnaście; soli husek trzysta—złotych dwa; worow sześć, valoris złotych sześć,—samyh strawowali. Krom tego u Jli Przymaka, Iwana Głuchego, stał naprzód Iwanicki, a potym Moskał; wybrali: mąki żytniey trzy cwiartki, sianey sitem, valoris złotych dwa y groszy pułtrzynasta; owsa ośmak siedm, facit złotych iedynaście y groszy sześć; grochu cwiartkę—groszy dwadzieścia; pułtrzecia krup hreczanych y ięczmiennych cwiartek trzy, facit złotych trzy; za pułpołcia słoniny—złotych trzy; syr ieden—groszy dziewięć; kur osmioro—złotych dwa y groszy dwanaście; soli sto—groszy dwadzieście; prosiąt dziesięcioro—złotych dziesięć; koł do woza dwie—złotych

tych dwa; worów pięć—złotych pięć; pieniędzy gotowych złotych osmnaście; baranów dwa—złotych sześć, siano wozów cztery—złotych ośm,—to wydawszy, draganów strawował. U lwana Makarenka stał naprzód kaprał Hans z dwoygiem koni y z żoną,—za trzydniową ustawę wziął: pieniędzy gotowych złotych trzy, y owsa połósmaczki, facit groszy dwadzieście cztery. Po tym Hans zjechał,—stanęli Sokółowski z Chukiem; najpierw pokłonu wzięli groszy dwanaście; ich samych musiał, według ich rozkazu, traktować iedzeniem y piciem. Znowu potym Maxim zimował,—ten wziął gotowemi pieniędzmi za święta niedzielne półtorakowego złotych sześć y groszy osmnaście; po koledzie groszy osmnaście; na Wielką Noc groszy osmnaście; na Zielone Świątki groszy osmnaście, na wychodnym groszy piętnaście; maki żytniey, sianej sitem, trzy cwiartki, valoris złotych dwa y groszy półtrzyasta; krup ięczmiennych y hreczanych trzy cwiartki, facit złotych trzy; grochu cwiartkę—groszy dwadzieście półtrzecia; słoniny polec—złotych sześć; sadełko małe—valoris złoty ieden y groszy piętnaście; iałowkę dwuletnią zarzneli, valoris złotych pięć; ciele zarzneli—złotych dwa; syrów trzy, facit groszy dwadzieście siedm; masła kwartę—groszy piętnaście; baranów siedm—złotych dwadzieście ieden; soli husiek piędziesiąt—groszy dziewięć; za koło do woza—złoty ieden; siano wozów sześć—złotych dwanaście; worów pięć—złotych pięć; a dwóch żołnirzów ustawicznie strawował. Stephana Siekierkę, podanego, precz wypędzili, ze wszystkim, zubożywszy y zniszczywszy onego. Z teyże wsi Przybitków iego mości panu kapitanowi dać musieli: owsa ośmak dwie, facit złotych trzy y groszy sześć; żyta ośmakę suchego z piecia—złotych trzy; pszenicy ośmakę—złotych cztery; ięczmienia ośmak dwie—złotych cztery. Z tey że wsi panu Złobickiemu, pisarzowi, wszyscy musieli dać z gromady owsa ośmak sześć, facit złotych dziewięć y groszy osmnaście; stróżów do kuchni y do koni po dwóch odprawowali; drwa, iako panu dziedzicznemu, iego mości panu kapitanowi ustawicznie do kuchni, do winnic wozili y rałali. W tey że wsi Przybitkach Iwan Skrob, młynarz, iego mości panu kapitanowi przypisny, wydał iego mości gotowych pieniędzy złotych dwadzieścia y dwa y groszy piętnaście; polec słoniny, valoris złotych sześć; maki pszeney cwiartek pięć—złotych sześć; gęsi troje, facit złotych trzy; kur pięciore, facit złoty ieden y groszy piętnaście; prosiąt troje, facit złotych trzy; na chleb maki żytniey, sitem sianej, ośmak siedm, facit złotych dwadzieścia y cztery y groszy piętnaście; żelaza młynowe

ze młyna po dwa kroć wybirali y nie powrócili, kosztuiące złotych dwanaście; młyn zruszowali y spustoszyli. Summa szkod w tej wsi Przybitkach uczynili na złotych tysiąc czterdzieście y ieden y groszy dziesięć. We wsi Starych Wielechnikach dymów dziewięć, z których dwóch gospodarzów, przez ciężkie uciemieżenie, precz póysć musieli—Demian Struczko y Marcin Winnik, ze wszystką substantią,—tam iego mość pan kapitan przysłał na cały miesiąc czeladzi trzech y koni dziewięcioro, y któremu, krom strawy, wydali (co strawowali czeladź): owsa ośmak czternaście, facit złotych dwadzieścia y dwa y groszy dwanaście; siana dla koni sami brali y nadder; gorzałki kwart cztery—złoty ieden y groszy sześć; same-mu iego mości panu kapitanowi żyta ośmak—złotych dwa y groszy piętnaście; ięczmienia ośmaka iedna—złoty; hreczki ośmaka złoty ieden y groszy ośmnaście; pszenicy cwiartkę—złoty ieden; grochu cwiartkę—groszy dwadzieścia półtrzecia. Potym pan Masalski, regimens—kwatermajster, przez siedm miesięcy wybrał z tej że wsi od sześciu gospodarzów: żyta ośmaczek dwadzieście y iednę, facit złotych pięćdziesiąt y dwa y groszy piętnaście; ięczmienia ośmak dwadzieście y iednę, facit złotych czterdzieście dwa; owsa ośmak czterdzieście dwie, facit złotych sześćdziesiąt siedm y groszy sześć; grochu ośmak półczwarty, facit złotych dziesięć y groszy piętnaście; pszenicy ośmak półczwarty, facit złotych czternaście; hreczki ośmak siedm, facit złotych iedynaście y groszy sześć; słoniny półcy cztery, facit złotych dwadzieścia cztery; sadeł dwie, facit złotych dwanaście; wiepsza karmnego, valoris złotych dwadzieście cztery; na korzenie pieniędzy złotych sześćdziesiąt ieden; kur pięćdziesiąt sześć, facit złotych sześćnaście y groszy dwadzieście cztery; za gęsi, masło y syry—złotych siedmdziesiąt; na sol Ian Czeladnik wydar złoty ieden y groszy dwadzieście cztery; na postronki—złoty ieden; na dziegieć—złoty ieden y groszy sześć; sposobem kriiomym u Andrzeja Smachlika z kłuni wzięli ięczmienia ośmak trzy, facit złotych sześć; owsa ośmaczkę iedną—złoty ieden y groszy ośmnaście; skure wyprawną, habelkową, gwałtem wzięli, valoris złotych dwa y groszy piętnaście; grzybow tysiąc—złotych sześć; item owsa ośmak półtory—złotych dwa; baranów trzy—złotych dziewięć; chomąt rzemienny, valoris złotych trzy; koł sześć do wozu—złotych sześć y groszy dwanaście; siermięg dwie nowych gwałtem wzięli, valoris złotych dwanaście; worów dwanaście, valoris złotych dwanaście; buty czarne przyszwyy—złoty ieden y groszy piętnaście; oleiu garci trzy—złotych sześć; iaiec kup sześć, facit

złotych trzy y groszy ośmnaście; na wyieznym syrów siedm do wozu —złotych dwa y groszy trzy; siana wozow dwadzieścia pięć, facit złotych pięćdziesiąt; chust parę, valoris złotych dwa. U Wakuły Żukienienka y Demiana Struczka Burnacki z żoną y z koniem stali,—wzieli: owsa ośmak dwadzieście pięć, facit złotych czterdzieście; mąki żytniey na suchary ośmake iednę, valoris złotych trzy: pszenicy cwiartkę, złoty ieden; grochu cwiartka—groszy dwadzieścia półtrzecia; krup cwiartek trzy, facit złotych trzy; mąki pszeney cwiartkę—złoty ieden y groszy dziesięć; item grochu cwiartkę—groszy dwadzieścia półtrzecia; sadło—złotych sześć; serow siedm—złotych dwa y groszy trzy; masła garnek—złotych dwa; kur pięcioro —złoty ieden y groszy piętnaście; na sol—groszy dwanaście; wieprza zabili, valoris złotych dwadzieścia; iałowkę dwuletnią, valoris złotych pięć; ciele zarzneli złotych dwa; prosiąt troie—złotych trzy; koł do wozu dwie, kupionych za złotych dwa y groszy dziewięć; worow dwa—złotych dwa; za święta niedzielne—złotych sześć y groszy ośmnaście; od inszych swiat, w kalendarzu opisane, pułtorakowego złotych cztery y groszy dwanaście; osobliwie kolendy za przymusem—złoty ieden y groszy sześć; a na Wielkoc noc włoczebnego—złoty ieden y groszy sześć, na dziek (sic), groszy czternaście; iaiec kop dwie—złoty ieden y groszy sześć. Leskową żonę tyrańską zbili. Marcina Winnika y Demiana Struczka byiąc, ciemiężąc, do ubożstwa przez zdirstwa przywiódszy, z żonami, dziećmi przecz wystraszyli y wygnali. Na strożę po iednemu do kuchni y do koni ustawicznie wyganiali. Prokopa Moszczenka samego y żone iego po dwakroć kiiem y kociubą zbili tak, że kalikować muszą. Także Andrzeia Smachlika raz y pięć bili, y żone iego polanem hrubym y szablą nie raz płazowali; na samey płachtę, biąc, w kawałki poszarpali—valoris złotych pięć. Choma Młynarz, przypisny iego mości panu kapitanowi, wydał gotowych pieniędzy złotych dwadzieście y dwa y groszy piętnaście; polec słoniny—złotych sześć; mąki pszenney cwiartek pięć—złotych sześć; za troie gęsi—złotych trzy; kur pięcioro, facit złoty ieden y groszy piętnaście; prosiąt troie, facit złotych trzy; na chleb mąki żytniey, sitney y razowey, ośmak siedm, facit złotych dwadzieście cztery y groszy piętnaście. Summa poczynionych szkod w Starych Wielechnikach złotych siedmset dwanaście y groszy iedynaście. We wsi Biłce dymów dziesięć; tam iego mość pan kapitan naypierwiey przysłał czeladzi czterech z ośmiórką koni,—ta czeladź stali niedziel dwie; strawowali ich według potrzeby: owsa strawili ośmak pięć, facit złotych ośm; siana koniom y na zbyt za trzydniową ustawę złotych dzie-

sieć wzięli; osobliwie na korzenie złotych dwa y groszy piętnaście. Samemu iego mości panu kapitanowi wydali na sześć miesięcy ze wszystkiej wsi Bilcy: wieprza karmnego, valoris złotych trzydzieście; żyta ośmak sześć, facit złotych piętnaście; ięczmienia ośmak sześć, facit złotych dwanaście; owsa ośmak dwanaście, facit złotych dziewiętnaście groszy sześć; grochu półtory ośmaki, facit złotych cztery y groszy piętnaście; pszenicy ośmak półtory—złotych sześć; hreczki ośmak trzy—złotych cztery y groszy dwadzieście y cztery; pieniędzy gotowych złotych dwanaście; za polec słoniny gotowemi złotych sześć; kur ośmioro—złotych dwa y groszy dwanaście; baran—złotych trzy; prosiąt troje—złotych trzy; woła wziął grabieżowym sposobem, valoris złotych czterdzieści; a za wydaniem ustawy, woła iego upodobawszy, nie powrócił, dał tylko złotych dwadzieścia sześć za niego, a skrzywdził na złotych czternaście;—to wszystko wybrawszy, żołnierzów postawił siedmiu: czterech z żonami, z dziećmi y siedmiorgiem koni, który stali niedziel trzydzieście y iedne; nayprzód, u woyta Klima stał wachmistrz z żoną, wziął krup ięczmiennych y hreczanych ośmak półtory, facit złotych sześć; maki żytniej ośmak półtory—złotych cztery y groszy piętnaście; maki pszenney cwiartkę—złoty ieden y groszy dziesięć; swinnie karmną zabił, valoris złotych dwadzieście; na sol—złoty ieden y groszy dwadzieście y cztery; masła garnek—złotych dwa; syrow dwanaście, facit złotych trzy y groszy ośmnaście; woz ze wszystkim na żelezie z chomatem, valoris złotych dwanaście; na podkowy—groszy ośmnaście; worów wziął siedm, valoris złotych siedm; maznicę wziął y na maź dał groszy dwadzieścia cztery; samych osobliwie strawował iako się im podobało; za niedziel trzydzieście y iedne, za każda po sześć półtoraków, zrachowawszy do kupy, wziął złotych ośmnaście y groszy ośmnaście; za dwadzieście świąt polskich, także po sześciu półtoraków od każdego święta, facit złotych dwanaście; po koledzie polskiej—złoty ieden y groszy dwadzieście y cztery; za polskie świętey niedziele, złoty ieden y groszy sześć; włochebnego na Wielkanoc—złoty ieden y groszy dwadzieście cztery; za święto Wielkiej Nocy ruskiej—złoty ieden y groszy dwadzieście cztery; gorzałki kwart dwie, facit groszy ośmnaście. U Iwana Kotowca stał Hans, kaprał, z żoną y z synem, y z dworgiem koni; wziął maki żytniej ośmakę iedną, valoris złotych trzy; krup ośmakę—złotych cztery; grochu cwiartkę—groszy dwadzieścia półtrzecia; sadło, valoris złotych sześć, y groszy piętnaście; soli husek sto, groszy dwadzieście, y pieniądze groszy ośmnaście; barana zarzwał do wozu—zło-

tych trzy; masła garniec—złotych dwa; proste do wozu—złoty ieden; kur czworo—złoty ieden y groszy sześć; serow cztyre—złoty ieden y groszy sześć; worów trzy—złotych trzy; koł do wozu dwie—złotych dwa y groszy sześć; na podkowy złotych dwa; owsa ośmak pułszesnasty, facit złotych dwadzieście cztyry y groszy dwadzieście cztyry; na maź groszy ośmnaście; na drogę owsa półośmaki—groszy dwadzieście cztyry; gorzałki kwart sześćnaście po groszy dwanaście, facit złotych sześć y groszy dwanaście. Temuż Hansowi, kaprałowi, przypisny Marko Hordyienko dał: żytniey maki cwiartek trzy, razowey, złotych dwa, groszy półośma; krup cwiartek dwie—złotych dwa; pszenicy półośmaczki—złotych dwanaście; za półpołcia słoniny—złotych trzy; serow sześć,—złoty ieden y groszy dwadzieście cztyry; masła kwartę—groszy piętnaście; kosę y skoworodę, valoris złotych trzy y groszy piętnaście wzięli; wor, valoris złoty ieden; na każdą niedzielę po trzy półtoraki dawał, facit złotych dziewięć y groszy dziewięć; kolendy y włochebnego—złoty ieden y groszy sześć; od russkich swiat—złoty ieden y groszy sześć, osobliwie za dwadzieścia swiat polskich także po trzy półtoraki—złotych sześć; do wozu kur dwoie—groszy ośmnaście. Temuż Hansowi przypisny Andrzej Polesczuk dał: żytniey maki cwiartek trzy, valoris złotych dwa y groszy półośma; krup cwiartka—złoty ieden; pszenicy ośmak dwie złotych ośm; za półpołcia słoniny—złotych trzy; serów trzy—groszy dwadzieścia siedm; za masło—groszy piętnaście; worów dwa, valoris złotych dwa; zimie, gdy iezdził na podjazd—pieniędzy złoty ieden; gorzałki kwart sześć—złotych dwa y groszy dwanaście; za każdą niedzielę po trzy półtoraki, facit złotych dziewięć y groszy dziewięć; kolędy y włochebnego—złoty ieden y groszy sześć; od russkich tychże swiat—złoty ieden y groszy sześć; osobliwie za dwadzieście swiat polskich zapłacił złotych sześć; ugadzając, że by koła nie brał, groszy dwanaście; bokłag do wozu wziął, valoris groszy sześć; skrzypce wziął, valoris złoty ieden y groszy piętnaście. U tegoż Andrzeia czeladź jego mości pana kapitana na nawozie, podewsią, zabrali stóg owsa—kop dwadzieścia, każda kopa dawała po dwie ośmaki, rachuiąc ośmakę po złotemu iednemu y groszy ośmnastu, facit złotych trzydzieście; chust parę nowych—złotych dwa. U Demiana stali Stanisław z żoną, dwoygiem dzieci y z troygiem koni,—wziół: maki żytniey ośmakę—złotych trzy; pszeney maki cwiartkę—złoty ieden y groszy dziesięć; krup cwiartek pięć—złotych pięć, sucharów ośmakę—złotych trzy; sadło złotych sześć y groszy piętnaście; na sol groszy piętnaście;

chomał ze wszystkim, valoris złotych dwa y groszy piętnaście; za koło do wozów dał złotych sześć; na maź złoty ieden; gorzałki kwart czterdzieście aquavitey—złotych sześćnaście; masła kwart dwie—złoty ieden; serów cztery—złoty ieden y groszy sześć; barana do wozu złotych trzy; worów dwa, valoris złotych dwa; owsa ośmak dwie, facit złotych trzy y groszy sześć; za święto Bożego Narodzenia y Wielkonocne y za insze polskie —złotych sześć y groszy dwanaście; za święta russkie—złotych dwa y groszy dwanaście; osobliwie za trzydzieście y iedną niedzielę po dwa poltoraki, facit złotych sześć y groszy sześć; na chomał dał złotych dwa. Dawid przypisny temuż Stanisławowi wydał za półośmaczki krup, za sol, syr y masło złotych trzy y groszy piętnaście; gorzałki kwart siedm, facit złotych dwa y groszy dwadzieście cztery; na wychodnym do wozu prosiat dwoie, valoris złotych dwa; za sadło gotowemi złotych trzy; ieczmienia cwiartkę—groszy piętnaście; owsa ośmak półtrzeci złotych cztery. U tegoż Dawida Hans, kaprał, wziół gwałtem z iamy owsa ośmak dwie—złotych trzy y groszy sześć. Temuż Stanisławowi przypisny Kiryło Trochimenko dał owsa ośmaczek ośm, facit złotych dwanaście y groszy dwadzieście cztery; za święta Bożego Narodzenia polskiego y Welkonocny—złotych dwa y groszy dwanaście; za insze święta polskie złotych cztery; za niedziel trzydzieście y iedną—złotych sześć y groszy sześć; za russkie święta sobliwie—złotych dwa y groszy dwanaście; na gorzałkę złotych pięć y groszy piętnaście; baryl dwie y maznicę wziół do wozu, valoris złoty ieden y groszy ośmnaście; za cwierć mięsa iałowiczego—złotych dwa y groszy piętnaście; worów trzy, valoris złotych trzy; na sol groszy dziewięć; na iego mości pana kapitana wzięto baryl trzy nowych, valoris wszystkie złotych dwa y groszy piętnaście, beczkę piwną nową, valoris złoty ieden y groszy sześć. U Kiryła Olexenienka stał żołnierz Piotr, z żoną y z koniem; wybrał: owsa ośmak dziesięć, facit złotych sześćnaście; maki żytniey ośmakę—złotych trzy; krup ośmakę—złotych trzy grochu cwiartka—groszy dwadzieścia półtrzecią; maki pszenney cwiartka—złoty ieden y groszy dziesięć; ieczmienia półtory cwiartki—groszy dwadzieście półtrzecia; polec słoniny, kupioney za złotych sześć y groszy piętnaście; masła garniec—złotych dwa; serów cztery, facit złoty ieden y groszy sześć; za święta polskie Bożego Narodzenia; Wielkonocne, za niedziel y insze, w kalendarzu opisane, złotych dwanaście y groszy dwadzieścia cztery; za russkie święta—złotych dwa y groszy dwanaście; za woz ze wszystkim na zielezie—złotych dziewięć; za

chomąt—złotych dwa y groszy sześć; worów pięć—złotych pięć; na wychodnym do obozu—złotych siedm y groszy piętnaście; do wozu prosiat dwoie y kure—złotych dwa y groszy dziewięć; buty gwałtem wzioł, kupione za złotych dwa y groszy piętnaście, czapka lisia, purporowa, kupiona za złotych sześć; bogłag we trzy garcy, valoris groszy ośmnaście; iaszcz, valoris groszy dwanaście; iego mości panu kapitanowi zrobił beczkę na piwo y barił dwie, valoris złotych trzy; kose y swider do wozu wzioł, złotych valoris dwa; na sol do wozu groszy piętnaście; w niebytności gospodarza żonę zbił, zkaliczył, wyganiając do koni na wartę. U Iakowa stał żołnierz Paweł; wzioł: maki żytniey ośmakę, valoris złotych trzy; krup cwiartek trzy, facit złotych trzy; grochu cwiartka—groszy dwadzieścia półtrzecia, owsa ośmak półtory—złotych dwa y groszy dwanaście; polec słoniny złotych sześć; na sol groszy piętnaście; koł dwie kupił za złotych dwa y groszy dziesięć; na podoski—groszy ośmnaście; worów pięć—złotych pięć; do wozu za baraninę—groszy piętnaście; różnemi czasy, chodząc na wartę, wybrał na strawę złotych dwa y groszy piętnaście; za święta polskie Bożego Narodzenia, Wielkonocne y insze, także y za russkie y każdą niedzielę złotych piętnaście y groszy ośmnaście; syrów pięć, facit złoty ieden y groszy piętnaście; masła kwart dwie—złoty ieden. U Iacka Lela-sowskiego stał Andrzej, z koniem,—wybrał: owsa ośmaczek połósmy, facit złotych dwanaście; żyta ośmakę—złotych dwa y groszy piętnaście; maki żytniey ośmak półtory, facit złotych cztery y groszy piętnaście; krup cwiartek trzy—złotych trzy; sucharow ośmakę—złotych trzy; za syr y masło złotych dwa; za sol gotowemi groszy—ośmnaście; osobliwie husek pięćdziesiąt—groszy dziewięć; sadło—złotych sześć y groszy piętnaście; kur troje do wozu—groszy dwadzieścia siedm; podwikę białogłowską—złoty ieden y groszy sześć; zapaskę białogłowską—valoris groszy ośmnaście; gorzałki kwart hanyszkowey dwadzieście—złotych ośm; na pięć wart, na strawę, złot y groszy piętnaście; swidrów dwa wzioł, valoris złoty ieden y groszy sześć; flaszką z szrubo y z gorzałką w drogę do wozu wzioł—złoty ieden; za cztery koła do wozu—złotych cztery; na maź—groszy ośmnaście; za święta polskie y russkie przykładem inszych: Wielkonocne, Bożego Narodzenia, niedziele y insze, w kalendarzu opisane, wybrał złotych sześćnaście y groszy piętnaście; na ryby—złotych cztery. Summa poczynionych szkod w Bełce na złotych siedmset ośmdziesiąt pięć y groszy trzy; a wszystkich żołnierzow, według ich rozkazu, z żonami, dziećmi y s końmi stawowali,

prawie bankietować musieli, stróża do koni odprawować także musieli. Wioska Czerewki—gospodarzów dwóch, tylko przypisni byli panu Kowalickiemu, pisarzowi, do miasteczka Wieleńnik: Iwan Mowczan y Iwan Rozko; trzydniowey ustawy wydali: owsa ośmak dwie y cwiartkę, facit złotych trzy y groszy ośmnaście; półwierci mięsa wołowego—złoty ieden y groszy ośmnaście; gorzałki półgarca—groszy dwadzieścia cztery; siana wozów dwa—złotych cztery; a potem pan pisarz włożył ustawę na ośm miesięcy, iako sam chciał, y wybrał od nich: pieniędzy na korzenie złotych sześćnaście; żyta ośmak dwadzieścia, facit złotych ośm; owsa ośmak ośmnaście. facit złotych dwadzieście ośm y groszy dwadzieście cztery; ięczmienia ośmak ośmnaście, facit złotych trzydzieście sześć; hreczki ośmak dwanaście, facit złotych dziewiętnaście y groszy sześć; grochu ośmak sześć, facit złotych ośmnaście; słoniny półcy ośm, facit złotych czterdzieście ośm; kur dwadzieście y iedna, facit złotych sześć y groszy dziewięć; gęsi ośmióro, facit złotych ośm; soli husek czterysta, facit złotych dwa y groszy dwanaście; grzybów czterysta, facit złotych dwa y groszy dwanaście; baranów ośm—złotych dwadzieście cztery; kozuch nowy, valoris złotych dziesięć, czeladź wzięła nieopowiednie; gotowych pieniędzy—złotych dwa y groszy piętnaście. Tołoczko, czeladnik iego mości pana pisarza, wzioł za woz ze wszystkim złotych sześć y groszy trzy; worów sześć, valoris złotych sześć; pierzyne kryiomie też czeladź wzięli, kosztuiącą złotych ośm; powłokę na pierzyne, valoris złotych dwa y groszy ośmnaście; oleiu kwart dwie—złoty ieden; siana wozów dwadzieścia cztery, facit złotych czterdzieście ośm; żyta, w snopach zerzneli y spasli kop dwie y snopów dwadzieścia, kopa dawała po półtory ośmaki, valoris złotych ośm y groszy dwanaście; na stróża po Wielkońocy aż do wyjścia przez niedziel siedm koyno do koni na dzień y na noc chodzili y insze posługi ustawicznie odprawowali. U tych że Czerewkach woła, valoris złotych trzydziestu, iego mość pan kapitan kazał wziąć draganom gwałtem; za prozbą różnych ludzi y szlachtę, powrócić niechciał, upodobawszy sobie, zapłacił tylko za nie złotych piętnaście, a skrzywdził we złotych piętnastu y więcej. Summa poczynionych szkód w Czerewkach na złotych trzysta ośmdziesiąt sześć y groszy dwadzieście ieden. Wieś Bokiewszczyzna, gospodarzów ośm, na consistencją y wydanie ustawy przypisna była iego mości panu Przyborowskiemu, kaptenleytnantowi, który czeladzi trzech: Sadowskiego, Łoybę y Barszewskiego z dziewięciargiem koni ordynował y na

zimie tam postanowił, czeladź, przez wszystek czas konsistentey, przez niedziel trzydzieście y trzy, y s końmi—iedli y piłi; siana na potrzebę koniem a owsa na obroki na meyscu wydali, z ustawą trydniową, ośmak dwadzieścia, facit złotych trzydzieście y dwa; a trydniowey ustawy wydali: pszenicę półośmaki, facit złotych dwa; żyta ośmak trzy, facit złotych siedm y groszy piętnaście; ięczmienia ośmak trzy, facit złotych sześć; kur osmiórą, facit złotych dwa y groszy dwanaście; soli husek ośmdziesiąt, facit groszy piętnaście; pieniędzy na trydniowe korzenie—złotych trzynaście. Po wybraniu trydniowey ustawy, różnemi czasy na ośm miesięcy wybrał wszystkich ośmiu człowiekow tak wiele: żyta ośmak dwadzieścia cztery, facit złotych sześćdziesiąt; pszenicy ośmak cztery, facit złotych sześćnaście; owsa ośmak czterdzieście ośm, facit złotych siedmdziesiąt ośm y groszy dwadzieścia cztery; ięczmienia ośmak dwadzieście cztery, facit złotych czterdzieście ośm; hreczki ośmak ośm, facit złotych dwanaście y groszy dwadzieścia cztery; grochu ośmak cztery, facit złotych dwanaście; baranów trzynaście, facit złotych trzydzieście dziewięć; słoniny półcy ośm: facit złotych czterdzieście ośm; pieniędzy na korzenie, za ośm miesięcy, złotych pięćdziesiąt sześć; nadto wzioł wieprza karmnego, valoris złotych trzydzieście; za gęsi na ośm miesięcy pieniędzmi złotych dwadzieście cztery; kur sześćdziesiąt czworo, facit złotych dziewiętnaście y groszy sześć; na wyiezdny kur—dwoje groszy ośmnaście, za wołową skurę na pasy złotych sześć; za siedm cwirci mięsa wołowego złotych ośmnaście y groszy piętnaście; soli tysiąc—złotych sześć; grzybów ośmset, facit złotych cztery y groszy dwadzieście cztery; iałowicę, valoris złotych dwadzieścia; prosiąt iedynaścioro—złotych iedynaście; cebulę wieców ośm—złotych trzy y groszy sześć; dla czeladzi za czterysta dwadzieścia kwart gorzałki, po groszy dziewięciu, do wielkiego postu russkiego, wydali y zapłacili złotych sto dwadzieścia sześć; wstąpiwszy w Wielki Post, aż do wyścia, za niedziele y święta polskie y russkie, na gorzałkę dali złotych pięć; worów dwanaście, valoris złotych dwanaście; kowalowi, za naprawy koło wozów, zapłacić musieli złotych sześć, y cwiartkę pszenicy kowalowi, valoris złoty ieden, także y żyta cwiartkę, facit groszy dziewiętnaście; oleiu garniec—złotych dwa; na chmiel złotych cztery; a z domow swoich chmielu dali ośmaczkę, valoris złotych cztery, item na chmiel złotych sześć; na sledzie—złotych dwa; iaiec kop sztery; na maż do wozów groszy dwadzieścia cztery. Summa w Bokyiowszczyźnie szkod poczynionych na złotych siedmset czterdzieście. A

na strużę zimie po iednemu do kuchni; a gdy konie poszli na paszę, to y po drugiemu stróżowi do koni ustawicznie aż do wyścia, a osobliwie do piwa, do budowania stainie, pomostów y do innych posług—y zrachować niepodobno przymuszali. We wsi Słuhowszczyźnie—gospodarzów ośm,—stał pan podchorąży z pięciu żołnirzów y dwoygiem koni,—brali ustawę na ośm żołnirzów,—stali aż do wyścia u Feska y w Denisa; sam pan podchorąży wziął żyta cwiartek pięć, facit złotych trzy y groszy cztery; krup ośmak półtory, facit złotych sześć; grochu cwiartka—groszy dwadzieścia półtrzecią; połec słoniny—złotych sześć; syrow siedm, facit złotych dwa y groszy trzy; masła kwart dwie—złoty ieden; na sol pieniędzmi groszy dwadzieścia cztery; worów pięć, valoris złotych pięć; woz nowy ze wszystim, z chomątem, na zielezie, kupiony za złotych dwanaście; samego z koniem, według potrzeby iego y wygody. strawowali, koniowi owsa co chciał to sypał, siana do przypustu y na siano gotowych pieniędzy—złoty ieden; osobliwie za święto Bożego Narodzenia, Wielkonocne y Zielone Świątki za każdą niedzielę, y za święta insze, w kalendarzu opisane, złotych dwadzieścia sześć. U Stepana stał Ian Duch, dziesiątnik, u Simona Semen Kozak, u Kiryła Wierzbicki, Iurko u Łukiana, Michałko u Kazimierza y koń ieden, Maxim y Iacko byli przypisni do dziesiątnika; ci brali na całą rotę maki żytniey ośmak cztery, facit złotych dwanaście; krup ięczmiennych y hreczanych cztery ośmaki—złotych sześćnaście za ośmakę; grochu zapłacily złotych trzy y groszy piętnaście; sadeł trzy wielkich po złotych siedmi, facit złotych dwadzieście ieden; owsa zsypali ośmakę—złoty ieden y groszy ośmnaście; syrow dziesięć, facit złotych trzy; masła kwart pięć, facit złotych dwa y groszy piętnaście; na sol złożyli złotych dwa y groszy piętnaście; woz nowy z chomątem ze wszystkim zporządzili, valoris złotych dwanaście; worów iedynaście wzięli—złotych iedynaście; siermięgę nadchodzącą, valoris złoty ieden y groszy piętnaście—wzięli; item Michałko, żołnierz, na drugi chomąt wydar złoty ieden y groszy piętnaście. Na te rotę za niedziele, za święta Bożego Narodzenia, Wielkonocne y Zielone Świątki pieniędzy gotowych y za insze święta, w kalendarzu położone, wydali przykładem innych złotych pięćdziesiąt y ośm; a gdy już siana nie stało, dali złotych (?) dziesiątnikowi, a samych żołnirzów y konie, według ich rozkazu, dowolnie karmili; do koni na straż wyganiali; a co najcięższa y ci żołnierze w teyże wsi Słuhowszczyźnie stali—iedli, pili, y s końmi dobrze się mieli y opisane legumine y pieniądze wybrali. A przecie iego mość

pan Thomaszewski, porucznik, osobliwie na pięć miesięcy ustawy wybrał takową: pieniędzy złotych trzydzieście; żyta ośmak pięć, facit złotych dwanaście y groszy piętnaście; pszenicy pięć cwiartek—złotych pięć; grochu cwiartek pięć—złotych trzy y groszy dwadzieścia półtrzecia; ięczmienia ośmak pięć, facit złotych dziesięć; hreczki ośmak półtrzeci, facit złotych cztery; owsa ośmak dziesięć, facit złotych sześćnaście; za słońinę gotowymi pieniędzmi złotych dwanaście y groszy piętnaście; na korzenie osobliwie złotych dziesięć; za barana, że nie mogli dostać kupić, pieniędzmi złotych trzy y groszy dziesięć; siana wozow dwanaście—złotych dwadzieścia cztery. Summa szkod z Słuhowszczyzny na złotych trzysta czterdzieście ieden y groszy dwadzieście dziewięć. We wsi Chłuplanach było gospodarzów dwanaście; w tey wsi naprzód postawił był pan Kowalicki, pisarz, rot dwie żołnirzów, Nowakowskiego y Prażmowskiego, z całemi rotami; ten pan Kowalicki pisarz sam wziął owsa ośmakę iedną—złoty ieden y groszy ośmnaście; a tę dwie rote stali . . . . . za trzydniową ustawę gorzałki wzięli kwart trzydzieści, facit złotych dziewięć; samym ieść y koniom siana y owsa y nazbyt dawano. Potym, tych sprowadziwszy, postawioną rotę Białocerkiewskiego, samoszóstego, w pięciu gospodarzów, y wachmistrza, Abrama, we trzech gospodach, a gospodarzów czterech rzemieśników na iego mości pana kapteleitenanta przypisano, y czeladzi dwóch s końmi postawiono,—wziął tedy iego mość pan kapteleytenant nie tylko y z swych, ale y z inszych gospodarzów ustawy na sześć miesięcy: żyta ośmak sześć, facit złotych piętnaście; ięczmienia ośmak sześć, facit złotych dwanaście; owsa ośmak dwanaście, facit złotych dziewiętnaście y groszy sześć; grochu ośmak półtory, facit złotych cztery y groszy piętnaście, pszenicy ośmak półtory, facit złotych sześć; hreczki ośmak trzy, facit złotych cztery y groszy dwadzieścia cztery; pieniądze na korzenie złotych czterdzieście dwa; wieprza karmnego, valoris złotych trzydzieście; za masło y syr złotych piętnaście; siana wozów czterdzieści, facit złotych ośmdziesiąt; kur sześćdziesiąt—złotych ośmnaście; gęsi dwoie—złotych dwa; baronów dwa—złotych sześć; prosiąt dziesięcioro, facit złotych dziesięć; u popowicza pieniędzy złotych trzydzieście y u Kondrata złotych dwa; cebule wieców sześć, złotych dwa y groszy dwanaście; iaiec kop trzy—złoty ieden y groszy dwadzieścia cztery; rzemieśnicy zrobili sani specjalnych załubek siedmioro, valoris złotych dwadzieścia ieden, woz hłabczusty, łubem obsyty, z kołami zrobili, valoris złotych dziesięć; dyszlów dwa do wozów zrobili

y stare wozy naprawowali, —zarobili by za to złotych trzy; item koł ośm zrobili, valoris złotych ośm; pik cztery zrobili—tych się nierachuie; item polec słoniny dali, valoris złotych sześć. A wachmistrz Abram na swą rotę u swych gospodarzów wybrał: żyta ośmak półtory, facit złotych trzy y groszy dwadzieścia półtrzecia; ieczmienia ośmak półtory, facit złotych trzy; krup ieczmiennych y hreczanych ośmak półtory, facit złotych cześć; maki żytniey ośmak półtory, facit złotych cztery y groszy piętnaście; grochu cwiartkę—groszy dwadzieścia półtrzecia; soli huseł sto—groszy dwadzieścia; syrów pięć—złoty ieden y groszy piętnaście; masła kwart trzy, facit złoty ieden y groszy piętnaście; barana wziół—złotych trzy; kur troje—groszy dwagzieście siedm; byka trzeciaka w Wielki Post zarzwał y sam ziad, valoris złotych dziesięć; sadło, valoris złotych sześć; woz pałub ze wszystkim na zieleźnie, z chomątem, duho, leycem y z mazią, valoris złotych piętnaście; worów cztery, valoris złotych cztery; za święta uroczyste Bożego Narodzenia, Wielkonocne, Zielone Świątki, także y niedzielne y insze, według kalendarzu rzymskiego, wziół złotych dwadzieścia y trzy y groszy piętnaście, a samego z koniem, według iego woli, iako chciał, traktowali y kontentowali. Dziesiątnik zaś, nazywający się Białocerkiewskim, na swoje rotę z swych gospodarzów wybrał ustawę takową: maki żytniey ośmak cztery, facit złotych dwanaście; krup ieczmiennych y hreczanych ośmak cztery, facit złotych sześćnaście; grochu ośmakę—złotych trzy; owsa ośmak dziesięć, facit złotych sześćnaście; soli do wozu husek trzysta siedmdziesiąt, facit złotych dwa y groszy sześć; sadeł trzy, valoris złotych ośmnaście; masła kwart pięć—złotych dwa y groszy piętnaście; syrów dziesięć, facit złotych trzy; woz ze wszystkim sporządzony, z chomątem, leycem duho, valoris złotych trzynaście; a na maź—złoty ieden; sierzp wzięli do wozu, valoris groszy piętnaście; za święta uroczyste Bożego Narodzenia, Wielkonocne, Zielone Świątki, także niedzielne y insze, w kalendarzu opiane, przez niedziel trzydzieście y dwie wzięli pieniędzy złotych osmdziesiąt; czeladź iego mości pana kapitana y komendanta siana wozów dwa ze dworu gwałtownie wzięli, valoris złotych cztery; z informaciey tych że panów, wachmistrza y dziesiątnika, y hałasy czynili; do tego pan wachmistrz z dziesiątnikiem y żołnizami, towarzystwem swym, sukna siermiężnego łokci czterdzieści, valoris złotych dziesięć wzięli; lubo ich samych z końmi, według ich woli y upodobania, przez wszystkie czas dowolnie strawowali. Z którego takowego uciążenia y zdirstwa podanych dwóch, Werhun y

Iwaneć, będąc zniezczeni y zubożeni, z żonami przez pójść musieli. Summa poczynionych szkód w Chłuplanach, choć się nie wszystko spisało, excepto co przez poszli—na złotych sześćset dwadzieścia trzy y groszy siedmnaście. We wsi Oleniczach gospodarzów ośmi; czeladzi trzech iego mości pana Adama Przyborowskiego, porucznika, Kurowski, Piotrowski y Wyrostek, przez wszystkie czas z pięciorgem koni, y Prażmowski, dziesiątnik, z dwoma żołnierzami y z koniem iednym stali,—iego mości panu porucznikowi wydali na ustawę trzydniową: barana—złotych trzy; kur czworo—złoty ieden y groszy sześć; masła kwart dwie—złoty ieden; pieniędzy gotowych na korzenie—złotych pięć; owsa ośmak cztery, facit złotych sześć y groszy dwanaście; siana wozów dwa, facit złotych cztery; grochu cwiartkę—groszy dwadzieścia półtrzecia; pszenicy cwiartka—złoty ieden; hreczki połósmaczki—groszy dwadzieścia cztery; a dragunom trzy garcy gorzałki, po groszy dwunastu kwarta, facit złotych cztery y groszy dwadzieścia y cztery; pieniędzy gotowych groszy ośmnaście,—y samych iedzeniem dowolnie traktowali. Po expediowaniu trzydniówki iego mość pan porucznik na ośm miesięcy wybrał: żyta ośmaczek dwanaście, facit złotych dwadzieścia cztery; owsa ośmak dwadzieścia cztery, facit złotych trzydzieście y ośm y groszy dwanaście; hreczki ośmak sześć, facit złotych dziewięć y groszy ośmnaście; pszenicy ośmak trzy, facit złotych dwanaście; grochu ośmak półtory, facit złotych cztery y groszy piętnaście; kur trzydzieście sześciuro, facit złotych dziesięć y groszy dwadzieścia ieden; soli husek dwieście, facit złoty ieden y groszy sześć; pieniędzy na korzenie, za masło, syr y gęsi dali złotych piędziesiąt y ieden; słoniny półcy sześć, według upodobania samego iego mości pana porucznika, na wybor musieli kupować po złotych siedmiu, facit złotych czterdzieście dwa; prosiat ośmioro—złotych ośm; cybule wieców ośm, facit złotych trzy y groszy sześć; gorzałki kwart ośmdziesiąt, po groszy dziewięciu, złotych dwadzieścia cztery; iałowkę dwuletnią, valoris złotych sześć; potym woła zarzneli, valoris złotych dwadzieście pięć. Tym się nie ukontentowawszy, wieprza karmnego zabili, valoris złotych dwadzieścia cztery; taż czeladź iego mości pana porucznika gwałtem siana wozów pięć Łukianowego y Andrujkowego wzięli, facit złotych dziesięć, które siano na strone przedali; worów siedm valoris złotych siedm; oleiu garcy trzy, facit złotych sześć; baranów trzy, facit złotych dziewięć; iaiec kop dwie, facit złotych dwa y groszy dwanaście. Taż czeladź iego mości pana porucznika wzięli siermięgę nową u

chłopa, valoris złotych pięć; podwik dwie na pasy, valoris złotych dwa; riadno zszywane nowe, valoris złotych dwa y groszy dwanaście. U Sawośka sami namłócili żyta ośmak półtrzeci, facit złotych sześć y groszy półósma. U Andruka też czeladź namłócili żyta ośmak trzy, facit złotych siedm y groszy piętnaście. U Oniska kope żyta zerzneli, valoris złotych trzy y groszy piętnaście; siana do gospody pańskiej, do miasta, odwiezli wozów trzydzieści, valoris złotych sześćdziesiąt, a koni pięciore w domach karmili; cząstku grzędy do szczentu w nocy wyrwali przed wychodem, valoris złotych cztery; komore odbiwszy, bokłag nowy, talirze, miski, garcę do wozów pobrali, zkoble y zaszczepkę wydarli, rieszota, dziżki, krubki porąbali, popsowali,—przez co gospodarzowi szkody uczynili na złotych sześć; drew na każdy tydzień po ośmiu wozów przez wszystek czas wozili y rąbali; stróżą kolejną odprawowali do kuchni y do koni, staynią y komorę budować musieli. Semena Soie tyrańsko obuchem we dworze Chłuplanskim zbili tak, że ledwie za trzy dni do siebie przyszedł. Prażnowski zaś dziesiątnik, z dragunami dwoma y z koniem, lubo sami przez wszystek czas jedli y pili, wzięli ustawy tak wiele: maki żytniey ośmak dwie, facit złotych sześć; krup jęczmiennych y hreczanych ośmaczek dwie, facit złotych sześć; pszenicy półósmaki—złoty jeden y groszy piętnaście; połec słoniny—złotych sześć; półsadda—złotych trzy; mięsa wołowego czwierz, za który złotych trzy; syrów sześć—złoty jeden y groszy dwadzieście cztery; masła kwart trzy—złoty jeden groszy piętnaście; kur sześcioro, facit złoty jeden y groszy dwadzieście cztery; soli husek trzysta, facit złoty jeden y groszy dwadzieście cztery; worów siedm, valoris złotych siedm; woz ze wszystkim sporządzony z szworniem żelaznym, chomątem—złotych dwanaście. Ciż y na drugę rotę gwałtem wzięli koł do wozów nowych dwie, valoris złotych dwa; a zawziawszy correspondentie z innemi żołnierzami, poblizu stojącemi, baranów dwa y owcę kotną zarzneli, valoris złotych dziewięć; ozinków dwoie, byczka y iałówkę porzneli, valorit złotych dziesięć oboie; podswinków dwóch zabili, valoris złotych cztery oboie; item Jesipowego dwuletnego byczka zarzneli, valoris złotych pięć, y wieprza zabili nadwornego, valoris złotych sześć. Oniska, idące na wartę, zabili podswinków czworo nadwornych, wszystkie valoris złotych ośm; znowu w post zabili wieprzuka, karmić poczętego, valoris złotych sześć. U Lykiana zabili świni nadwornych dwoie, valoris złotych ośm oboie, item troie valoris złotych siedm y groszy piętnaście;

za święta uroczyste Bożego Narodzenia, Wielkonocne, Zielone Świątki, niedziele y inne generałem y za russkie święta wzięli przez przymuszoną ugodę złotych trzydzieście siedm y groszy dwanaście. Oniskową żonę stateczną Markiewicz, żołnierz, przejdźszy na drodze idącej do Wielelnik, między chrostami, zawiązawszy ręce nazad tyłem, po tatarsku, kanczukiem tyrańską zbił, zmordował, bez żadney przyczyny, szukając pieniędzy, że ledwie żywa, okupiwszy się, dawszy złoty y syrow trzy, valoris groszy dwadzieście y siedm, co miała przy sobie na ten czas, do domu nazad dowlekłasię y chorować długo musiała. Filona samego y żonę jego za te samo, że na Wielkanoc russki do cerkwi chodzili do Chłuplan, dla nabożeństwa, ten że Markiewicz z Jurkiem oboyga tyrańską zbili, dając przyczynę takową, że uciekać chcecie z domu a nas porzucić,—kilka dni od tego zbitia chorować musieli oboje. Ogrogy iarzyne zruinowali.—własnie by u nieprzyjacielskiej ziemi postępowali. Summa szkod poczynionych w Oleniczach na złotych sześćset dwadzieście ieden y groszy dwadzieście półczwarta. We wsi Nahoranach, u gospodarzów siedmiu, naprzód iego mość pan kapteleitenant przysłał trzech czeladzi Wiszniowskiego, Ielca y Sadowskiego; ci ustawę trydniową wybrali takową: żyta ośmakę, facit złotych dwa y groszy piętnaście; owsa ośmakę—złoty ieden y groszy ośmaście; ięczmienia ośmakę—złotych dwa; grzybów półczwartasta, facit złotych dwa y groszy trzy; barana—złotych trzy; gorzałki kwart dziesięć, po groszy dziewięć, facit złotych trzy; gotowych pieniędzy—złoty ieden y groszy dwanaście; kur czworo—złoty ieden y groszy sześć; po wybraniu tej trydniowej ustawy, postanowił y uprowapził kaprała Podbielskiego, dziesiątnika Zielinskiego y żołnierzów dwóch, Kazimirza y Krzysztopha,—ci wzięli, krom traktamentu, co przez wszystek czas z końmi dwoma iedli y pili, naprzód: kaprał, co stał u Iwana Okulanka y Iwana Kakariki, żytniej maki ośmakę iedną—złotych trzy; krup ięczmiennych y hreczanych półtory ośmaki, facit złotych sześć; grochu cwiartka—groszy dwadzieścia półtrzecia; za polec słoniny gotowemi—złotych siedm; syrow sześć, facit złoty ieden y groszy dwadzieścia cztery; masła kwart trzy—złoty ieden y groszy piętnaście; soli husek sto—groszy ośmaście; koł dwie do wozu złotych dwa y groszy sześć; podoski do wozu groszy ośmaście; na chomąt złotych dwa; worów pięć, facit złotych pięć; za święta uroczyste Bożego Narodzenia, Wielkonocne, Zielonych Świątek, niedzielne y insze, w kalendarzach polskich y russkich opisane, generałem wzięł złotych dwadzieś-

cia trzy y groczy dwadzieścia cztery. Zieliński, dziesiątnik, stał u Semen Młynarza, Kazimierz u Andrzeia a Krzysztof u Fedora,—ci trzy wzięli: żyta ośmak dwie, facit złotych dwa; maki pszenney ośmake, sianey, złotych pięć; grochu półośmaki—złoty ieden y groszy piętnaście; słoniny połec y sadło, valoris złotych dwanaście; syrów trzy y kwarta masła, facit złoty ieden y groszy dwanaście; za sol pieniądźmi—złoty ieden; woz nowy z podoškami, chomaćem, leycem y maznicą, zporządzony, valoris złotych dwanaście; worów sześć, valoris złotych sześć; za święta wszystkie niedzielne, uroczyste polskie y russkie, od tych gospodarzów odebrali złotych dwadzieścia y trzy groszy dwadzieścia cztery. Zieliński z Kazimierzem w tey że wsi Nahoranach wszystkich gospodarzów, lubo y żołnirze stali, iedli, pili y ustawę brali, y iego mość pan porucznik Przyborowski ustawę drugę wybrał na sześć miesięcy takową: gotowych pieniędzy na korzenie, za gęsi, za słoninę, za mięso y innę drobiazki generałem złotych pięćdziesiąt y ieden y groszy dziesięć; kur sześćcioro—złoty ieden y groszy dwadzieścia cztery; grzybów dwieście—złoty ieden y groszy sześć; masła kwarta—groszy piętnaście; oleiu półgarca—złoty ieden; żyta ośmak półszósty, facit złotych trzynaście y groszy dwadzieście półtrzecia; ięczmiena ośmak półszósty, facit złotych iedynaście; pszenicy ośmak półtory, facit złotych cztery y groszy piętnaście; grochu cwiartek trzy —złotych dwie y groszy półósma; hreczki ośmak półtory—złotych dwa y groszy dwa; owsa ośmak półiedynasty, facit złotych szesnaście y groszy dwadzieścia cztery; siana wozów dwadzieścia y dwa, facit złotych czterdzieście cztery; za przymuszeniem musieli pomagać do roboty staynie, komory y zasików przez niedziel cztery, wszyscy nieodstępuiąc, w zimna, przed Bożym Narodzeniem. Summa szkod poczynionych w Nahoranach, złotych dwieście ośmdziesiąt y ieden y groszy dwadzieścia półdziewiąta. Wieś Skrebelicze,—w niey tylko gospodarzów ośm,—przypisna iego mości panu Thomaszewskiemu, porucznikowi, do ktorey wioski iego mość pan porucznik (skoro przyszli do Wielelnik) przysłał czeladzi czterech: Kazimirza, Sawickiego, Iasinskiego y Fedora z dziewięciu koni; ci skoro przyiachali—ryczałem pić, ieść dla siebie y dla koni kazali dawać; gospodarzów biąc y hałasuiąc, wymagali na welką ustawę trzydniówki, którą poddani oraz wydać musieli, mianowicie: żyta ośmak dwie, facit złotych pięć; owsa ośmak ośm, facit złotych czternaście y groszy dwadzieścia cztery; ięczmienia ośmak dwie, facit złotych cztery, grochu cwiart-

kę—groszy dwadzieścia półtrzecia; mięsa wołowego ćwierć—złotych trzy; za beczkę piwa dali złotych trzy y groszy piętnaście; gorzałki aquavitey kwart sześćnaście, facit złotych sześć y groszy dwanaście; kur troje, facit groszy dwadzieścia siedm; na pokłon dali złotych (?); do Wielelnik odwiezli siana wozow trzy, valoris złotych sześć. Po wybraney trzydniowey ustawy, iegomość pan Thomaszewski, porucznik, wzioł pieniędzy złotych trzydzieście, na ośm miesięcy; żyta ośmak dwadzieścia cztery, facit złotych sześćdziesiąt; owsa ośmak trzydzieście dwie, facit złotych pięćdziesiąt ieden y groszy sześć; ięczmienia ośmak dwadzieścia cztery, facit złotych czterdzieście ośm; hreczki ośmak sześćnaście, facit złotych dwadzieścia sześć groszy ośmnaście; pszenicy ośmak sześć, facit złotych dwadzieścia cztery; grochu ośmak cztery, facit złotych dwanaście; za dwanaście poły słoniny złotych sześćdziesiąt gotowemi; na korzenie y za barany złotych pięćdziesiąt cztery; cebule więców ośm—złotych trzy y groszy sześć; wieprza karmnego, valoris złotych trzydzieście; kur sześćdziesiąt, facit złotych ośmnaście; za gęsi zapłacili złotych dwanaście; prosiąt ośmioro, valoris złotych ośm; na Wielkanoc baranka, valoris złoty ieden; masła garcy sześć, facit złotych dwanaście; serów trzydzieście—złotych dziewięć; za ostatek syra pieniędzmi od Jwana Szruba złotych cztery. U Ostapa wzięli kose, valoris złoty ieden y groszy piętnaście; siana do Wielelnik odwiezli wozow wielkich dwadzieścia sześć, valoris złotych pięćdziesiąt dwa; oleju garcy cztery, facit złotych ośm; woz dyszłowy na zielezie, ze wszystkim sporządzony, obsyty, valoris złotych dwanaście; item koł do wozów kupili ośm, za złotych ośm y groszy sześćnaście; a na drugi woz musieli dać temuż jego mości panu porucznikowi złotych ośm; soli husek ośmset, facit złotych sześć y groszy dwadzieścia cztery; maku kwart ośm, facit groszy dwadzieścia cztery; krom ustawy maki żytniej dał ośmaczek cztery—złotych dwanaście. U Simona do wozu wzięli barana złotych trzy; słodów siedmnaście zrobili, po ośmaczek trzy; bez żadney nagrody drew do Wielelnik za milę, więcy niżeli sto wozów wywezli na potrzebę jego mości pana porucznika do gorzałek, piw y do kuchni; na kołędę y na włoczobne, za przymusem, musieli dać owsa ośmake—złoty ieden y groszy ośmnaście; kełbas dwie—groszy dwanaście; cetrzewę kupili za groszy dziesięć; jajec kop cztery, facit złotych dwa y groszy dwanaście y pieniędzy groszy piętnaście; stróża do kuchni, do browaru y do koni ustawicznie odprawowali; na chmiel żyta ośmak dwie,

facit złotych pięć—dać musieli; koni dziewięć z czworgiem czeladzi przez
wszystek czas owsem y sianem tuczyli y pas tłusto, na łańcuchu trzy-
maiącego, mięsem y strawą też karmili; sało za napasć (że go czeladnik
Jasinski zpotwarzył o pokradzenie pieniędzy iakowychści, do przysięgi
lubo chciał samotrzeć odprzysiąszyć, niedopuszczając) rad nierad—musieli
dać za przymuszeniem złotych cztery; czeladzi czterym w tej że wsi,
przy koniach residuiącym, gorzałki gospodarze kupować musieli, każdego
dnia, za przyniewoleniem y grabieżami koleyną do kwarcie y więcej,—przez
wszystek czas wypili po kwart dwudziestu namniey u każdego gospoda-
rza,—co uczyni kwart sto sześćdziesiąt lubo y więcej, kwarta po groszy
dziewięciu, facit złotych czterdzieście ośm; aquavitey gorzałki garcy cztery,
kwarta po groszy dwanaście, facit złotych sześć y groszy dwanaście; wo-
rów wielkich dwadzieścia cztery, valoris złotych dwadzieścia cztery; na
maż złoty ieden y groszy dwanaście; przedziwa konopnego tartego na liny,
na postronki, na arkany, ktore sami gospodarze kręcić musieli, powisem
wielkich czterdzieście, po groszy trzy, facit złotych cztery; na wyiezdny
u Jacka z komory wzięli miodu półbelca, valoris złotych dwa y groszy
piętnaście,—summa szkod poczynionych w Skrebeliczach na złotych siedm-
set dwadzieścia y dwa y groszy półszesnasta. We wsi Jurkowszczyźnie,
u dwóch tylko gospodarzów y u trzeciej wdowy ubogiej stał był zrazu
jego mość pan Hawdryna, choraży; wybrał trzydniówkę taką: żyta ośmake—
złotych dwa y groszy piętnaście; owsa ośmak ośm, facit złotych dwa-
naście y groszy dwadzieścia cztery, jęczmienia ośmake—złotych dwa; mięsa
tłustego, jałowego, ćwierć, kupioną za złotych trzy; kur czworo, facit złoty
ieden y groszy sześć,—to wybrawszy, lubo sam jego mość pan Hawdryna
iadł y pił z czeladzio, ustąpił do Owruca w niedziel pułtory. Na mieyscu
jego stał pan wachmistrz—leytenant z żoną, z synami dwema y koni
czworgiem; drugi raz za trzydniówkę wziął owsa ośmak cztery, facit zło-
tych sześć y groszy dwanaście, y ustawę takową: wybrał na ośm mie-
sięcy żyta ośmak dwanaście, facit złotych trzydzieści; jęczmienia ośmak
dwanaście—złotych dwadzieścia cztery; owsa ośmak dwanaście, facit zło-
tych dziewiętnaście y groszy sześć; hreczki ośmak cztery, facit złotych
sześć y groszy dwanaście; pszenicy ośmak dwie, facit złotych ośm; grochu
ośmak dwie, facit złotych sześć; baranów ośm po złotych trzy, facit zło-
tych dwadzieścia cztery; polcy sztery, facit złotych dwadzieścia cztery;
maku garcy ośm, facit złotych trzy y groszy sześć; za gęsi y za sol

złotych dwanaście; kur czterdzieści, facit złotych dwanaście; masła garniec— złotych dwa; za ostatek masła pieniędzmi zapłacili złotych dwa; syrów siedm, facit złotych dwa y groszy trzy; koł do wozów cztery, facit złotych cztery y groszy sześć; worów na leguminy siedm, kosztujący złotych siedm; na liny, na arkany y na postronki konopi powisem trzydzieści, facit złotych trzy; naczynia domowego misek: talirzow, makutre, garców wzięli do wozów za złotych dwa; baryłkę y wiodro, valoris złoty ieden; do koni ustawicznie na stroży być musieli y do inszey wysługi, a samych y koni stawowali jako oni sami chcieli y rozkazywali. Summa z Jurkowszczyzny szkod poczynionych—złotych dwieście dwadzieścia y trzy. We wsi Sorokopeni u gospodarzow ośmiu stało dwie rocie żołnirzów—Janotowa u Krzysztophowa; na pierwsze trzy dni wydali poddani pieniędzmi złotych dziesięć; chust parę wymogli, valoris złotych dwa, y gorzałki kwart półtrzeci aquavitey—złoty ieden; ustawy miesięczney wzięli: maki żytniey ośmak pięć y cwiartkę, facit złotych piętnaście y groszy dwadzieścia y półtrzecia; krup jęczmiennych y hreczanych ośmak pięć, facit złotych dwadzieścia; za siedm cwiartek grochu—złotych siedm; gotowemi za półpięta półca słoniny złotych dwadzieście siedm; sadła dali, valoris złotych siedm; na sol gotowemi złoty ieden y groszy dwanaście; koł do wozów ośm, za nie złotych ośm y groszy dwadzieścia cztery dali; serow trzydzieście cztery, facit złotych dziesięć y groszy sześć; masła garcy ośm, facit złotych sześćnaście; worów sześć do wozow, valoris złotych sześć; za święta uroczyste Bożego Narodzenia, Wielkonocne y Zielonych Świątek y inne, według kalendarza, złotych siedmdziesiąt wydali; drew na tydzień powozów dwa wymagali, które do miasta odwożąc, żołnirze na swoje potrzeby obracali; a samych żołnirzów wszystkich, z końmi ośmią y dwiema żonami y z dziećmi rot tych dwie, karmili y poili iako sami chcieli. Jego mość pan kapitan zaś, iako komendant, nie respektując na to, że żołnirze rzeczone roty stali, brali, iedli y pili, rozkazał y sobie złożyć ustawę: żyta ośmak pięć, facit złotych dwanaście y groszy piętnaście; jęczmienia ośmak pięć, facit złotych dziesięć; owsa ośmak dwanaście, facit złotych dziewiętnaście y groszy sześć; grochu półośmaki—złoty ieden y groszy piętnaście; pszenicy półośmaki złotych dwa; pieniędzy na korzenie złotych dwanaście a na wychodnym złotych cztery. Summa szkod naczynionych we wsi Sorokopeni na złotych dwieście sześćdziesiąt y trzy y groszy półedynasta. Wieś Niczhówka. Jasieckiemu, kaprałowi, wydał Jwan, woyt, gotowych pieniędzy

złotych piętnaście; żyta ośmake—złotych dwa y groszy piętnaście; krup ośmake, facit złotych cztery; grochu cwiartkę—groszy dwadzieścia półtrzecia; owsa ośmak trzy, facit złotych cztery y groszy dwadzieścia cztery; sadło—valoris złotych sześć; woz z chomątem—złotych ośm; masła kwart dwie—złoty ieden; serów dziesięć—złotych trzy; soli husek siedmdzieśiat—groszy dziesięć. A Alexey, Hryszko y Nikon wydali Stanisławowi z Kazimierzem, żołnierzom, naprzód gotowych pieniędzy złotych czterdzieście dwa; wszyscy trzey za sadło dali złotych ośm; masła kwartę—groszy piętnaście; serów dwanaście, facit złotych trzy y groszy ośmnaście; krup ośmak półtory, facit złotych cztery y groszy piętnaście; żyta ośmak półtory, facit złotych trzy y groszy dwadzieścia półtrzecia; grochu półtory cwiartki, facit złoty ieden y groszy cztery; item soli husek trzysta—złoty ieden y groszy dwadzieścia cztery; owsa ośmak dziewięć, facit złotych piętnaście y groszy dwanaście; drugi woz, valoris złotych sześć. Kostiuk Sawa y Mikita, który poszli, dla ucięmieżenia, precz, gotowizną dali złotych czterdzieście dwa; sadło kupili za złotych ośm; soli husek trzysta, facit złoty ieden y groszy dwadzieścia cztery; masła kwart trzy, facit złoty ieden y groszy piętnaście; syrow dwanaście, facit złotych trzy y groszy ośmnaście. Sawa Kostiuk dał krup ośmak półtory, facit złotych cztery y groszy piętnaście; żyta ośmak półtory, facit złotych trzy y groszy dwadzieścia półtrzecia; grochu cwiartek półtory, facit złoty ieden groszy cztery; owsa ośmak dziewięć, facit złotych czternaście y groszy dwanaście,—ci poddani wydali to wszystko Iurkowi y Ławkiewiczowi, dziesiętnikom,—summa złotych dwieście dziesięć y groszy dwadzieścia półtrzecia. Z wioski Bobrycz, do Niczahówki przyległej, Czerniackiemu y Tarkiewiczowi Iwan, Hawryło y Ostap wydali: naprzód pieniędzmi złotych piętnaście; za sadło zapłacili złotych ośm; masła kwart pięć, facit złotych dwa y groszy piętnaście; syrow dwa, groszy ośmnaście; soli husek sto pięćdziesiąt, facit groszy dwadzieścia siedm. Hawryło y Ostap Czerniackiemu pieniędzy gotowych złotych sześćnaście; syrow pięć, facit złoty ieden y groszy piętnaście; masła kwart dwie, facit złoty ieden; krup półtory ośmaki, facit złotych cztery y groszy piętnaście; żyta półtory ośmaki, facit złotych trzy groszy dwadzieścia półtrzecia; grochu półośmaki—złoty ieden y groszy piętnaście; soli husek dwieście, facit złoty ieden y groszy sześć,—item na ośm miesięcy różnego zboża, iako to: żyta, pszenicy, owsa, ięczmienia, hreczki zsypawszy—ośmaczek sto dwadzieścia wydali, facit złotych

trzysta; tymże z nowu pieniędzy złotych piętnaście; siana wozow trzy — złotych sześć; a tam konie z czeladzią, według ich woli z rozkazu, strawowali. Summa szkod z wioski Bobrycz y Nowaków złotych trzysta siedmdziesiąt siedm y groszy półczternasta. Ze wsi Suszczan pan chorąży, Szwab, z rotą żołnirzów wielmożnego iego mości pana wojewody Wytebskiego stoia, różnym zbożem, leguminami, pieniędzmi gotowemi, wybrał na złotych tysiąc, a samych, według ich rozkazu, woli y upodobania, traktowali z końmi y czeladzią; — summa tedy generalis z miasta Wielelnik y włości, do niego należącey, wybrano facit złotych iedynaście tysięcy sześćset y ieden y groszy czternaście. Ian Korzeń, administrator Wielelnicki, et in continenti pro maiori verificatione praemissorum omnium. Tenże comparens stawil z miasteczka Wielelnik sławetnego Prokopa, woyta Wielelnickiego, uściwego Klima, woyta Białockiego, y roboczych ze wsiow Łukiana z Krasifowski, Romana z Chłuplan, Iwana Szruba z Skrebelicz. Zacharka z Sorokopeni, Hawryła z Suszczan y Ostapa z Niczahówki dla poprzysiężenia przerzeczonych szkod, extorsię, violenty y uciemieżenie, prosząc mnie, urzędu, o wydanie im rothy iuramentu. A tak ia, urząd, in haerendo legi publicae affectacionique comparencium in praesentia woznego generała wojewodztwa Kiiowskiego, szlachetnego Stephana Karaczewskiego, rotę juramentu wydałem, ktorzy ad imaginem crucifisci flexis genibus przysięgę wykonali temi słowy: «my Prokop, Klim, Łukian, Roman, Iwan, Hawryło, Zacharko y Ostap, przysięgami Panu Bogu Wszechmogącemu w Troycy Świętey Iedynemu na tym, iż te szkody y wszelkie uciemieżenia tak na samych mieszczan Wielelnickich, poddanych we wsiach mianowanych, w tym regestrze położone, maiętnościach wielmożnego iego mości pana starosty Owruckiego, pana naszego, są prawdziwie y istotnie przez regiment wyżey mianowany poczynione, na czym iako sprawiedliwie przysięgami, tak nam Panie Boże dopomoż y niewinna męka Chrystusa Pana». Po którym takowym iuramencie wykonanym, prosili podawiający tego rejestru, współ z przysięgającemi, do xiąg niniejszych przyięcie y zapisanie, — co ad affectationem suam y otrzymali.

*Книга городская Овруцкая, записовая и потоциная, годъ 1688—1689,
№ 5214, листъ 48*

LVI.

Жалоба пана Свяцкаго на пана Корытка, сначала сманившего къ себѣ его слугу Климашевича, обѣщаніемъ женить его на своей служанкѣ, а потомъ убившаго Климашевича. 1688 г., Іюня 2.

Року тисеча шестсотъ осъмдесять осмого, мѣсяца Іюня второго дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Овруцкомъ, передо мною, Яномъ Якубовскимъ, намесникомъ кгородскимъ подстароства Овруцкого, и книгами нынешними, кгородскими, Овруцкими, comparens personaliter urodzony iego mość pan Michał Karol Swiacki, towarzysz rothy pancerney iaśnewelmożnego iego mości pana wojewody Wiślickiego, hetmana wielkiego Wielkiego Xięstwa Litewskiego, swoim y urodzonego Hrehorego Klimaszewicza, sługi swego, niżej mianowanego, zabitego brata rodzonego, imieniem, na przeciwko urodzonemu iego mości panu Stanisławowi Korytkowi soleniter et gravi cum querela swiadczył, manifestował y protestował się w ten niżej opisany sposob y o to: iż iego mość pan Korytko, obwiniony, extra metam iuris we wszystkim postępując, przepomniawszy boiazni Bożej y miłości bliźniego, smiał y ważył się wprzód zeszłego urodzonego Іана Klimaszewicza, zabitego, od terazniejszego protestanta odmówić, iego zachęciwszy z służebnicą swą ożenić, a potem zawziąwszy przeciwko terazniejszemu protestantowi niesłuszny rankor (że szczegulnie konie na paszy, iako na przystawstwie protestanta, we wsi Kopciowszczyźnie, majątności iego mości zostawały,) crudelissime z pistoletu anno praesenti, millesimo sexcentesimo octuagesimo octawo, die vigesima sexta May, w wigilią wniebowstąpienia Pańskiego, zabić, iakoż samym dokazał skutkiem, gdy go z prawego boku w udo że aż kula wnętrznosc ruszyła, postrzelił, od krórego razu, dzień tylko y noc żywszy, z tym się musiał pożegnać światem; którego unikając uczynku nie-miłosierdnego po zeyściu nieboszczyka, aby ciało, secundum praxim iuris, tu na urzędzie nie prezentowano, y żeby terazniejszy protestans z przerwczonym bratem zabitego niepochowali,—nocą niewiedzieć gdzie wywiózł, y bez wszelkiego obrzędu chrześciańskiego pochował, y wszelkie iego

rzeczy, po nim pozostałe, do siebie poodbierał, co że przeciwko prawu pospolitemu, boiazni Bożey y świętey sprawiedliwości stało się, prawnie o głowę pomienionego zabitego y rzeczy po nim pozostałe czynić modernus comparens tak siebie samego, iako y brata onego, z przerzeczonym obwinionym ofiarował; a zostawiwszy sobie tey protestathey seorsivam meliorationem seu per citationem correctionem, si id necessitas iuris expostulaverit, teraz na dowód tego wszystkiego stawiał woźnego generała województwa Kiiowskiego, szlachetnego Prokopa Szkorupińskiego, który w moc prawdziwey, wierney y skuteczney relathey swojej, dla zapisania do xiąg niniejszych iawnie, ustnie y dobrowolnie zeznał: iż on roku teraznieyszego, tysiąc sześćset ósmdziesiąt ósmego, miesiąca Maia dwudziestego szóstego dnia, ad affictionem iuridicamque requisitionem urodzonego iego mości pana Michała Swiackiego, mając przy sobie stronę, szlachtę, ludzi wiary godnych, urodzonych ich mościów panów Piotra Zagła y Michała Głuchowskiego, był we wsi Kopciowszczyźnie, we dworze iego mości pana Stanisława Korytka, gdzie pomienionego urodzonego Iana Klimaszewicza, postrzelonego w udo z sprawego boku, krwią zciekłego, bardzo chorego y ledwie mowiącego, widział y urzędownie oglądał, który postrzał mienił sobie bić pomienony Klimaszewicz zadany przez iego mości pana Korytka obwinionego, y to też słyszał teraz noviter od wielu ludzi, że te ciało niewiedzieć gdzie iest, po śmierci onego, przez iego mości pana Korytka zapodziane y pochowane; co on, woźny, widziawszy y słyszawszy, a tąż szlachtą, przy sobie będącą, oświadczywszy, ztamtą odiechał, y o tym tę swoją prawdziwą relatią przedemną, urzędem, czyni y zeznawa; prosili przy tym—protestans protestathey, a woźny relathey actis praesentibus connotari,—co y otrzymali. Michał Karol Swiacki swoim y Hrehorego Klimaszewicza sługi mego imieniem. Prokop Szkorupiński, woźny.

Книга Оверуцкая городская, записовая и поточная, годъ 1688—1689, № 5214, листъ 285 на оборотъ.

LVII.

Жалоба пана Прушиискаго на Вицькомирскаго подчашаго Дмитрія Жабокрицкаго, за увозъ его крестьянъ со всеѣмъ ихъ имуществомъ и за нанесеніе побоевъ возному, явившемуся въ имѣнія Жабокрицкаго для арестованія этихъ крестьянъ. 1689 г., Августа 26.

Року тисеча шессоть осмѣдсять девятого, месеца Августа двадцать шестого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Овруцькомъ, передо мною, Яномъ Якубовскимъ, намесникомъ кгородскимъ подстароства Овруцького, и книгами нынешними, кгородскими, Овруцькими, comparens personaliter urodzony iego mość pan Kazimierz Pruszyński, swym y urodzoney iey mości paniey Ewy Dowgierdówny Pruszyńskiej, małżaki swey, imieniem, dóbr wsi Potapowicz w wojewodztwie Kiiowskim, a powiecie Owruckim leżących, quovis iuris titulo possessor, providento omnimodo indemnitati bonorum et substantiae suae, będąc już od tak dawnych lat y czasow in uriatus et summe damnificatus, sollemnissime et lacrymabundus przeciwko urodzonemu iego mości panu Dmitromi na Żabokrzykach Żabokrzyckiemu, podczasemu Wilkomirskiemu, podwojewódzemu generału wojewodztwa Kiiowskiego, summo cum dolore opowiadał urzędowi ninieyszemu, manifestował y protestował się o to: iż pomieniony iego mość pan podczaszy Wilkomirski, wiedząc bardzo dobrze, że pomienione dobra, ab antecessoribus ieszcze zostawszy zostawione per eandem puram et liguidam inscriptionem obligatoriam u rodzica iego mości, a potym u teraznieyszego protestanta in libera reali et pacifica possessione in huc usque zostawali, z poddanemi ciągłemi, według dawnego inwentarza, cum omni censu, usufructu et prowentu eorum, na to nic nierespektując, convellendo prawa dawne conditiones et nexus ich, nec non deliberatas circumscriptiones in omnibus metis et limitibus, mniey też uważaiący na zakład w tym że zapisie wyrażony,—śmiał y wyżył się, contra praescriptum legis, do slobody swey, Mędrzyrzeczki nazwaney, poddanych protestantis, iussu suo (do pana Slizewskiego napisany y ustnie przez cursora nakazawszy), wszystkich wykocić cum omni eorundem suppellectili domestica, wielkie krzywdy, szkody, oppraessię, contempta wyrządzać, ia-

koż omnia praemissa exequitur, quod majus, in vitam, salutem et substantiam sam y przez urzędnika swego, iego mości pana Slizewskiego, y osadce teyże slobody, przezwiskiem Oszczapowskiego, diffidat, praepeditie w tychże dobrach protestantis wielkie czyni, y z tych dóbr zabrawszy y wykociwszy poddanych, solam Arabiam zostawił; ob defectum tedy poddaństwa, causa iego mości wykoconych, że niema kim robić, dla częstych impedimentow possessyi, krzywd y szkod czynienia, wielkie ponosi dispendium; ratione vero diffidationis tutus salutis bydź nie może; insuper gdy protestans, sprawuiąc się podług prawa pospolitego, woźnego generała wojewodztwa Kiiowskiego, szlachetnego Iana Dedowicza, urzędownie przydanego, z dwiema szlachty, panem Pawłem Baranowskim y panem Piotrem Zagurskim, użytymi, aresztuiąc poddanych protestantis wykoconych, gdzie gdy pomieniony, parendo officio suo, aresztował, tamże, circa officiosum arestum, nie uważaiąc na to, że woźnemu omnis pax et securitas praecauta est, niemiłosierdnie a prawie po nieprzyjacielsku bić pomieniony osadca kazał, czyniąc in contemptum legum, anno praesenti, Iunii die decima, bili, mordowali, y gdyby się nie uprosił, pewnieby zabili. Przez który swój niesłuszny et contra omne fas et aequum popełniony uczynek, iego mość pan podczaszy sancita regni violavit y winy pro qualitate talis sui progressus na dobra swoje libere zawzioł, tychże poddanych wszystkich wykoconych, cum toto illorum supellectili, restituere, damna exinde causata refundere, sessionem tunicam, iuxta obloquentiam iuris publici, continuare, et alia quaevis, quae patebunt ex contentis protestationibus et ex arbitrio iudicii, adiudicabuntur pati, zostawiwszy iednak salvam sobie tey protestathey, tam in toto, quam in parte, meliorationem, si opus fuerit, per citationem correctionem In verificationem praemissorum, tenże comparens stawił woźnego generała wojewodztwa Kiiowskiego, szlachetnego Stephana Karaczewskiego, który, w moc wierney, prawdziwey y skuteczney relatiey swoiey, ku zapisaniu do xiąg niniejszych grodzkich Ow-ruckich, iawnie, ustnie y dobrowolnie zeznał, iż on, roku tysiąc sześćset ośmdziesiąt dziewiątego, miesiąca Iunii szesnastego dnia, będąc officiose additus, ad affectationem iuridicamque requisitionem wyszrzeczonego protestanta, maiąc przy sobie stronę szlachtę, pana Pawła Baranowskiego y pana Piotra Zagurskiego, dla temwiększey wagi y wiary użytych, był we wsi Międzyrzyczce, slobodce nazwaney, aresztuiąc wysz mianowanych poddanych, każdego z nich w tysiącu grzywien polskich; przy którym zanie-

sieniu aresztu, woźnego, szlachetnego Jana Dedowicza, przy nim szlachtę będącą, urodzonych pana Pawła Baranowskiego y pana Piotra Zagurskiego, iussu et mandato tegoż iego mości osadcy y poddanych, enormissime zbito, rany y razy zadano, mianowicie w głowę razy dwa, widłami gnoiennemi sześć razy, po ciele wszędy pokłóto; ktore zadane rany y razy przez osadce y poddanych iego mości pana podczaszego Wilkomirskiego tenże woźny y szlachta mienili sobie bydź, czasu y sposobem, wyżej w protestathey wyrażonemi, y prosili, tak protestans o przyięcie y do xiąg zapisanie swoiey protestathey, iako y wozny intro mianowany swoiey obducthey relatiey, — co otrzymali. Kazimierz z Pruszyzna Pruszyński, swym y małżonki swoiey imieniem, podpisuję się. Stephan Karaczewski, woźny.

Книга Овруцкая городская 1688—1689 годовъ, № 3214; листъ 819 на оборотъ.

LVIII.

Жалоба поручика панцырной хоругви, Константина Шумлянскаго, на дворянъ: Венцеслава Стецкаго и Елену Корытковую о томъ, что они потворствуютъ буйству своихъ крестьянъ, которые, по наущенію священника Василя Сливченка и при помощи квартирующихъ у нихъ жолнеровъ, напали на дорогъ на Шумлянскаго, избилъ его и ограбилъ. 1690 г., апрѣля 26.

Року тисеча шестьсотъ деветдесятого, месеца Априля двадцать шостого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Овруцкомъ, передо мною, Яномъ Якубовскимъ, намесникомъ кгородскимъ подстароства Овруцкого, и книгами нынешними кгородскими Овруцкими, comparens personaliter urodzony iego mość pan Konstanty Szumlanski, porucznik chorągwie pancerney iasnie przewielebnego w Bogu iego mości xiędza episkopa Lwowskiego, e lecto aegritudinis, a prawie letali, ledwo co powstawszy i adpraesens in momentaneo discrimine vita będący od tyrańsko, niezbożnie przez niżej mianowane osoby zadanych sobie razow, acta praesentia adire mógł, tak eo instanti solennissime magnoque cum

dolore, vindicando infra scripta omnia, przeciwko urodzonemu iego mości panu Wacławowi Steckiemu, czesnikowi Kiiowskiemu, y urodzoney iey mość paniey Helenie Iwanickiego, primi voti Ianowey Steckiey, czesnikowey Kiiowskiey, secundi Dominikowey Szaszewskiey, miecznikowey Kiiowskiey, tertii adpraesens Ianowey Korytkowey, podczaszyney Czernihowskiey, dobr Iliniec paniey dożywotney y oprawney, poddanych swych ilinskih y steczańskich, w wojewodstwie Kiiowskim mieszkających, in debita disciplina niemających, owszem onym w znacznych ich excessach, exorbitantiach y rebeliach, ob praestitam conniventiam faworyzującym, także poddanym ilinskim y steczanskim (quorum statuitionem ad iudicium competens modernus comparens omnino urgetur et prosequitur): Wasilowi Sliwczenkowi, presbiterowi tamecznemu, ipsa re et facto principałowi, Dawidowiczowi, in vitam protestanta, nomine pana swego, iego mości pana czesnika: »że mam rozkaz zabić onego, ewinkuję ze cie zastąpię y zabię, mam rozkazanie«, dyffidującym, Kondratowi woytowi, Strukowi, niżej mianowanego gwałtownego, bezprawnego y okrutnego uczynku principałom, manuoperatorom, y innym wielu, po imionach y przezwiskach wspomnionym pryncypałom lepiej wiadomym, którzy et hoc loco pro xpressis censeri mają, tegoż zranienia y skaliczenia pomocnikom y compyncypałom, swiadczył, manifestował y protestował się o to: iż pomienieni obwinieni, poddani ilinscy y steczkańscy, motu znąć, informatione et scitu wspomnionego Wasila Sliwczenka, swieszczennika swego, we wsi Steczance parafią mającego, in multis praetensionibus protestanti winnego, u pomienionego Dawidowicza sine lege et rege mieszkającego, panow swych bynajmniey ob conniventiam sobie nie obawiając się, prawie absolute dominantes, żadney za często pełnione excessa nie odbirając kary, żywot swoy in omnem innatae malitiae et rebellili sevitiam wyuzdanie, na szczegulne zaboystwa, łupieztwa y srogie obracaia morderstwa; iakoż evidentissime probatum, gdy terazniejszy comparens, roku terazniejszego, tysiąc sześćset dziewięćdziesiątego, dnia dwunastego Aprilis, confectis suis negotiis, z Czarnobyła do wsi Martynowicz, majątności swey, powracając, omni pace et securitate fretus, nihilque mali ac adversi a quopiam sibi eveniri sperans, gościńcem iawnym y drogą zwyczajną przez wieś Ilince tendebat (gdzie na on czas iego mość pan Szpakowicz porucznik y kompania chorągwie pancerney urodzonego iego mości pana Stanisława Szaryiusza Łażnińskiego, skarbnika Halickiego, rotmistrza iego królewskiej

mości, zimową consistentią stała), dopomagając onymże wioleńticy (a któremu *salva reservatur actio*), *consulto et praemeditato animo* na ubicie protestanta y zebranie ze wszystkiego przez dni trzy czyhaiąc, in strata publica zastąpiwszy, y protestanta samego w rękę prawo y wyżej łokcia, gdzie y kula do tych czas zostaie, inermissime postrzelili, dzidą wyżej pasa ztyłu przebito, w głowę ztyłu kiiem raz zadali; Iana Bichowskiego także kiiami i obuchami, omni remoto zelo misericordiae, zbili, wyrostka urodzonego Argentego Iendrzejowskiego także zbili, rumaka powodnego, gniadego, z zawinieniem, w którym suknie i pieniądze, w dobrej monecie talerów bitych sześćdziesiąt, za miód od żydów czarnobylskich odebranych, i innych niemało rzeczy, *per vim, albo raczey in vim predae et spolia* zabrali, za protestantem, umysliwszy go całe nieżywić, aż do Rudni, pułtory albo dwie mile gonili się, że protestans, unosząc zdrowie swoje, mało w Uszy rzece nie utonął i *vitae privatus* nie został, iakoż przez dni trzy, z zadaniami sobie razami, zabłąkawszy się, o głodzie i niewczasie mizernie przebywając, ledwo-ledwo znowu do Czarnobyła przybłąkał się; a ciż obwinieni, żałując tego barzo, że nie ubili, dalszą na zdrowie, życie i substantią odpowiedź uczynili. Przez który takowy swój niesłuszny proceder, ich mość obwinieni, iego mość pan czesnik Kiiowski i iey mość pani podczaszyna Czernihowska, ob *conniventiam* poddanym swym, w winy, w prawie pospolitym opisane, popadli, i onych statuere, *ad extendendas supra illos legum poenas*, przed sąd powinni, *una cum re-fusione damnorum, restitutione* zabranych *circa violentum actum et excessum* rzeczy, *cum seorsivis poenis, respectu* zranienia, postrzelenia, skaleczenia protestanta i sług iego mości, na osoby i dobra swoje generaliter wszystkie *extensis*. *Ratione quorum omnium praemissorum* tenże modernus comparens z ich mościami in omni iudicio et officio regni iure progredi tą swoją deklaruie się protestacją, *salvam* oney sobie, tam in toto, quam in minima ejus parte, si necessitas iuris expostulaverit, ostrzegszy *meliorationem, auctionem ac minutionem, immutationem vel per citationes correctionem*. In verificationem praemissorum, stanąwszy oczewiście wozny generał wojewodstwa Kiiowskiego, szlachetny Bazyli Stebłowski, dla zapisania do xiąg niniejszych grodzkich Owrućkich, w moc wierney, prawdziwey i skuteczney relatyey swojej, iawnie, ustnie i dobrowolnie zeznał: iż on, na affectacją i prawną requisitią wysz pomienionego protestanta, iego mości pana Szumlańskiego, będąc officiose additus, roku terazniey-

szego, tysiąc sześćset dziewięćdziesiątego, dnia piętnastego Aprilis, mając przy sobie stronę szlachtę, urodzonych panów: Michała Sawickiego i Prokopa Ilińskiego, eo maioris ac evidentioris testimonii gratia użytych, wprzód byli we wsi Martynowiczach, majątności comparenta, gdzie będąc, widział iego mości pana Szumlańskiego, na łóżku leżącego, wielce scho-rzałego, ledwo co żywego, i te wszystkie razy, wyżej w protestatiey, czasu i sposobem wyrażone, istotnie oglądał; które razy i rany: postrze-lenie, dzidą pchnięcie i kiiowych razow zadanie, mienił sobie samemu, iako i czeladzi swey, wysz mianowaney, być przez iego mości pana Szpa-kowicza, porucznika, snać ex instinctu iego mości i kompanią chorągwie pancerney iego mości pana Łaznińskiego, skarbnika Halickiego, konsistentią w Ilińcach mającą, także i poddanych ilińskich i steczańskich, possessyey ich mościow wspomnionych, stałe, zadane; także słyszał, że mało nie ubili i rzeczy niemało tamże, in vim praedae et spolia, zabrali, samego zaledwie w rzyce Uszy nie utopili, odpowiedź dalszą na zdrowie, życie i substan-tie uczynili. Ztąd powróciwszy, tegoż roku, tysiąc sześćset dziewiędzie-siątego, a dnia szesnastego Aprilis, był we wsi Ilińcach, i tam będąc, pomienionych Dawidowicza, Wasila Swieszczenika i Struka u pomienionego woyta i Klima Petrenka dwornika, względem popełnionego przez nich excessu, każdego z nich w tysiącu grzywien polskich, z tąż stroną szlachtą przy sobie będącą; do rozprawy prawney aresztował i urzędownie przy-poręczył; który areszt libere imieniem panow swych przyjąwszy, onych do decisiey prawney dotrzymać submittował się. Co stroną szlachtą przy sobie będącą oświadczywszy, ztamtąd powrociwszy, o tym swoją czyni i zeznawa relatią, prosząc, tak protestans o przyjęcie i do akt zapisanie swoiey protestatiey, iako i wozny swych obdukciey i are-sztu, co i otrzymali. Konstanty Szumlański, m. p.

Книга городская Оверуцкая, записовая и поточная, № 5215, годъ 1690; листъ 508—510.

LIX.

Сравнительныя свѣдѣнія о числѣ жителей въ имѣніяхъ пана Михаила-Федора Ельца въ 1691 году и передъ началомъ казацкихъ войнъ. 1691 г., марта 20.

Року тисеча шестсотъ деветдесять первого, месеца Марца двадцатого дня.

На уряде кгородскомъ, въ месте его королевское милости Овручомъ, передо мною, Казимеромъ Поецкимъ, наместникомъ кгородскимъ енералу подвоеводства Киевского, и книгами пинешъними кгородскими Киевскими, *personaliter stanowszy urodzony pan Kazimierz Grudzki, sługa y administrator dobr urodzonego jego mości pana Michała Theodora Jelca, chorążyca Kyiowskiego, niżej specificie exprymowanych, nomine tegoż pana swego, inhaerendo legi publicae, diplomati et laudo wojewodztwa Kjiowskiego, ratione summ, od nayiaśnieyszich carów Moskiewskich in portionem wojewodztwu Kijowskiemu przysłanych, similiter panu protestantis, uxta proportionem bonorum et quantitate ich proventuum, participować należących, soleniter swiadczył y urzędowi ninieyszemu do wiadomości donosił, w ten sposób y o to: iż lubo oycowska jego królewskiey mości, pana naczego miłościwego, protectio, cura et sollicitudo summ, od wysz namienionych nayiaśnieyszich carów ich mościow Moskiewskich in portionem wojewodztwu Kyowskiemu przysłanych, miłościwie w dyspatymencie pozwoliwszy, komissią na to w Warszawie roku terazniyszego, tysiąc sześćset dziewiędziesiąt pierwszego, die secunda Mai, per praenominatum diploma ex consensu omnium ordinum regni designavit, iednakże pan protestantis, post decessum świętey pamięci wielmożnego jego mości pana Remigiana Jelca, chorążego Kijowskiego, rodzica swego, w leciech tylko siedmiu, a potym in laesivam itidem godney pamięci urodzonego niegdy jego mości pana Jana Wacława Jelca, cześnika Kijowskiego, starszego brata rodzonego swego, tutoriam zostawszy, nie tylko de dispositionibus domus suae Jelcovianae scriptis, cerografis, ale nawet quae et quanta w dobrach y włościach po rodzicu pozostałych inventariis tam subditorum quam proventuum antedecaneis była pensio—hucusque wiedzieć y informować się nie może, o co latius protestatio, przez wyszmianowanego samego pana protestantis coram actis praesentibus facta, in se enarrat. Satisfa-*

ciendo tedy sancito generali, poddanych po ruinie kozackiey y Moskiewskiey pozostałych, generaliter wszystkich, w miasteczkach y wsiach teraz znajdujących się, do gromady zebrawszy, bez żadnych wioleń y przymuszenia, samych najstarszytniejszych, in senili aetate będących ludzi, jako tylko pamiętać mogli, wypytawszy y wyexaminowawszy, inwentarz samych tylko poddanych, wiele w których miasteczkach y wsiach przed wojną kozacką mieszczan y poddanych znajdowało, spisawszy, ad acta praesentia obtulit, de tenore tali: Inwentarz poddanych, w dobrach wysz mianowanego świętey pamięci wielmożnego jego mości pana chorążego Kijowskiego, ante hostilitatem, iako ciż poddani przyznają, znajdujących się: naprzód w miasteczku Jelcówce znajdowało się mieszczan y poddanych pułtorasta, w miasteczku Horodyszczu dymów było sto ośmdziesiąt, w mieście Turbówce dymów sześćdziesiąt, w miasteczku Baranówce dymów czterdzieści, w miasteczku Kamionce dymów czterdzieści, we wsi Lubanowiczach dymów czterdzieści, we wsi Pienieziewiczach dymów dwadzieścia pięć, we wsi Skakunce dymów cztery, we wsi Morsole dymów ośm, we wsi Łumli dymów szesnaście, we wsi Pirożkach dymów dwanaście, we wsi Hołówkach dymów czternaście, we wsi Serhijowce dymów dwa, we wsi Romanczycach dymów sześć, we wsi Remianowce dymów czterdzieści, we wsi Malinie dymów czterdzieści, we wsi Sieliszczu dymów dwanaście, we wsi Hucie dymów dwanaście, we wsi Liplanach Starych dymów piętnaście, we wsi Holakach dymów dziesięć, we wsi Holaczkach dymów dziesięć, we wsi Fedorowce dymów czterdzieści, we wsi Pawłowiczach dymów dwieście ośmdziesiąt dwa, we wsi Baranach dymów sześć, w miasteczku Niemirowce dymów trzydzieści, w miasteczku Chotyńowce dymów trzydzieści, we wsi Nowakach dymów dziewiętnaście, we wsi Kormie dymów dwanaście,—computando wszystkie dymy, krom żydowskich, zostawało ośmset dziewięćdziesiąt trzy; a teraz tylko, post praenominatas hostilitates et rebelliones cozaticas, we wszystkich wysz mianowanych majątnościach nie znajduje się więcej tylko starzynnych ludzi, z nowo za possessyiey pana protestantis osiadłemi poddanemi, w Lubowiczach dwanaście, w Pienieziewiczach dziesięć, w Malinie siedm, w Pirożkach ośm, w Hołówkach sześć, w Kamionce cztery, w Nowakach sześć, w Serhijowce ieden, w Pawłowiczach siedm,—wynosi tedy numerus sześćdziesiąt ieden; z inszych zaś miasteczek y majątności za Dniepr pouchodzili, a majątności, to iest miasteczka y insze wysz namienione wsi y

wioski, pustkami zostali y w pustynią się obrócili. In verificationem tedy praemissorum omnium, idem comparens stawił roboczych: Hawryła Dubiczenka ze wsi Pirożek, Hryszka Dubiczenka ze wsi Pieniezewicz i Semena Kowhana ze wsi Malina, Pilipa Wasilenka ze wsi Lubowicz, poddanych dziedzicznych, nad innych starością lat podeszłych, którzy, za wydaniem sobie przez woźnego generała województwa Kijowskiego, szlachetnego Trochima Duchowskiego, rothy juramentu, przysięgli w te słowa: «My — Hawryło, Hryszko, Semen, Pilip, poddani dziedziczni wysz mianowanego jego mości pana chorążycza Kijowskiego, pana naszego, przysięgamy Panu Bogu wszechmogącemu, w Tróycy świętej iedynemu, na tym, iż iako pamięć nasza znieść może, tak właśnie przed woyną kozacką y moskiewską znaydowało się ośmset dziewiędziesiąt trzy poddanych dziedzicznych, y więcę się może pokazać, gdy inwentarze z rąk opiekunow swoich odbierze; teraz tylko sześćdziesiąt ieden człowieka, y to z nowo za possessiey pana naszego osiadłemi ludźmi, znayduie się. Na czym, iako sprawiedliwie przysięgamy, tak nam panie Boże dopomóż y niewinna męka Chrystusa Pana.»

Pro maiori ut supra fidelitate, idem comparens, za wydaniem sobie rothy przez wysz namienionego woźnego, in praesentia plurimi numeri generosorum incolarum palatinatus Kijoviae, ad officium praesens congregatarum, wykonał jurament w te słowa: «Ja, Kazimierz, przysięgam Panu Bogu wszechmogącemu, w Tróycy świętej iedynemu, na tym, iż ten registr przeze mnie, bez żadnego przymusu poddanych pańskich, tylko w tym iako ich sumienie świadczyło, prawdziwie iest spisany y sumnieniu onych obowiązany, na co y ia, iako administrator tychże dóbr, sprawiedliwie przysięgam — tak mi panie Boże dopomóż y niewinna męka Chrystusa Pana». Po których wykonanych juramentach idem praenominatus comparens prosił, aby to wszystko actis praesentibus connotatum było, co otrzymał. Kazimierz Grudzki, sługa y administrator wysz wyrażonych pana mego dóbr.

Книга Кіевская городская, поточная, записовая и декретовая, годъ 1691, 1694 и 1695, № 5; листъ 123.

LX.

Жалоба отъ имени стражника Полесскаго Василя Искрицкаго на Дымирскихъ старостовъ Криштофа и Петра Ласковъ и ихъ управляющаго дворянина Казимира Скорупскаго о томъ, что они сами и подданные Дымирскаго староства, съ ихъ разрѣшенія, захватили земли и истребили лѣса, принадлежащіе къ Демидову, имѣнію Искрицкаго. При изложеніи дѣла обозначаются отношенія крестьянъ къ своимъ «отчизнамъ», представляется фактъ, доказывающій право помещика казнить смертію крестьянъ, и излагаются разныя подробности обычнаго права. 1691 г., іюля 7.

Року тисеча шестьсотъ деветъдесять первого, месеца іюля сегого дня.

На уряде кгородскомъ, въ месте его королевское милости Овручомъ, передо мною, Казимиромъ Поецкимъ, наместникомъ кгородскимъ генералу подвоеводства Киевского, и книгамъ нынешними кгородскими киевскими, *comparens personaliter urodzony pan Jan Bohatko, sługa jego mości pana Bazylego Jskrzyckiego, strażnika Poleskiego, pułkownika wojska jego królewskiej mości, dobr wsiew Demidowa i Litwinowki, miasteczka Abramowki cum aliis attinentiis, adjacentiis et pertinentiis, w wojewodstwie Kijowskim a powiecie Owruckim leżących, ziemskich, jure certo liquido et in aevum possessora, imeniem tegoż jego mości pana swego, mając ad haec infrascripta peragendam omnimodam potestatem, zabiegając wszelkiej dalszej ruiny pomienionych dobr, gruntow, znaczney krzywdzie i szkodzie pańskiej i poddanych jego mości, ne quid per aliquam injuriam hoc in passu praescribere videatur, skoro w swoją wieczystą post tot temporum calamitates i z różnych osob dzierżawy obiał posessię, tak zaraz solennissime gravique cum querela przeciwko wielmożnemu imć panu Krysztophowi Łaskowi, stolnikowi Kijowskiemu, pułkownikowi jego królewskiej mości, starostwo Dimirskie niedawno dzierżącemu i po dziś dzień wiadomością, radą, informatią i protectią trzymającemu, jako oycu, grunta demidowskie, dość obszyrne, zdawna supprimenti, limites et divisiones convelenti, Dymirowi miastu praejudiciose incorporanti, wielmożnemu jego.*

mości panu Piotrowi Łaskowi, terazniejszemu staroscie Dymirskiemu, synowi jego mości, z dobr tychże i gruntow nienależyte pożytki i intraty biorącemu, urodzonemu Kazimerzowi Skorupskiemu, podstarosciemu tegoż starostwa, wola i roskazanie obodwoch ich mościow, pana swego i rodzica jego mości, w niżej mianowanych, prawem zakazanych transactjach samą rzeczą i skutkiem wypełniającemu, z poddanych Kotiużyńskich, delinquentibus, za częstokrotną requisitią, i dymirskich mieszczan należytey nieczyniącemu sprawiedliwości, onym conniventi, raczey samenuż principali actu, za wiadomością pańską jawnie i nieznośnie injuranti, niemniej mieszczanom, przedmieszczanom Dymirskim i sielanom Kotiużyńskim, nieznośne krzywdy, exorbitantie, przykrości i szkody fructificuiącym, obventias nanoszącym, deferendo officio praesenti, manifestował i protestował się o to: ponieważ prawo pospolite wszelkiey conditiei ludziom serio invinxit, aby każdy propria cura, sorte et labore, alienis non locupletando bonis et fortunis, kontentował się, także aby wszelkie dobra krolewskie i ziemskie in proximo confinio będące, przywilejami najaśnieyszych królów panów miłościwych in postera secula stwierdzone, prawami i listami dzielczemi in suis metis, limitatibus, circumstantiis et circumferentiis propter aeviternam rei memoriam gruntownie ograniczone, bez uymy bliźnego i sąsiada in suo esse zastawały, mieć chciało i wyraźnie opisało, czemu wszystkiemu przerzeczeni ich mość wszyscy obwinieni panowie, podstarosci i poddani, evidentissime contravenerunt et, ex rationibus, punctatim inferius expressis, ac futuro in termino juris iuferendis, summopere injuriarunt, ponieważ Dymier osiadł na demidowskich pana protestantis gruntach własnych i zbożach, przedtym będących krolewskich, antiquitus naypierwiey się sadził. Secundario: że gdy Dymir z Demidowem graniczono na inszych panow, ktore grunta demidowskie natenczas po za Dymier aż za dwadzieścia mil prawie, jakoż z iedney strony od Demidowa i teraz demidowski grunt pod samy Dymier przypiera, tylko Dymier o mile zostaje od Demidowa, a z drugiey strony pokazywali panu protestantis poddani demidowscy granicę dymirską, w dalsze demidowskie grunta idącą za dobre dwie mili, i tak Dymier miał swoją granicę, za którą granicą znowu idą demidowskie grunta tam daley aż za Mokrzec, nazwany ostrow, kędy są zdawna wotczyzny demidowskie, i teraz może być na sześć mil wzdłuż, lubo te, częścią za incursią nieprzyjacielską, częścią za różnych doczesnych panow, niezawsze mieszkaiących, demidowskich,

znaczna w granicach i gruntach stała się diminutia. Tertio: było w Demidowie dwóch chłopów, braci rodzonych, nazywających się Oszomkami, którzy Oszomkowie mieli z drugimi poddanymi demidowskimi, w tymże Mokrzcu, za Dymirem, swoje wchody, alias otczyny, a gdy poszli z Demidowa, kędy bywała od początku pańszczyzna zawsze, do Dymieru na slobodę, została się ich otczyna w Mokrzcu Demidowskim na pana demidowskiego, albo na dispositą pańską, bo to impossibile, aby za chłopem odchodzili grunta na drugiego pana, od possessora swego, gdy chłop idzie od swego pana pod cudzego, iakoż i nie chodzili już z Dymiru ci Oszomkowie w ten Mokrzec, do swej otczyny; który Mokrzec jest Demidowski, pana protestantis własny, i teraz jest prawo iedne stare, od kilku set lat, które świadczy, że jest do Demidowa właśnie należący, ani suderewszczyzny tam żadney nie zmiankuje, co et futuro in termino iuris producetur. Po czwarte: podczas wojny, gdy panowie, praeimminente vitae et salutis discrimine, z Poleskich kraio w bezpieczniejsze mieysca, do Polskiej, i gdzie kto mógł, cum chariis pignoribus uchodzili, gdzie urzędnicy ich toż czynić musieli, pod niebyt-ność których panow i urzędnikow Demidowskich, poczęli przerzeczeni Oszomkowie naglądać do Mokrcu, do otczyny swoiey, zwłaszcza, że im miłą bliżey iedną a dobrą do Mokrcu z Dymieru i zręczniey niżeli demidowcom, daley już i chodzić poczeli iako do swoiey własney, nie do nich per omnes rationes nie należąc; tandem, post pacatos infavstos turbidos calamitosorum temporm infractus et hostiles insultus, każdy, ad suos proprios wracając się limites, one osiadł; ziachał też i od zeszłego niegdy urodzonego iego mości pana Pawła Tetery, wuia pana comparentis, urodzony pan Orłowski do Demidowa, gdzie, że niebyło w Demidowie żadney residentiey, uczynił folwark pański w miasteczku Abramowce, do Demidowa należącey, i tam zostawał; któremu to panu Orłowskiemu, gdy powiedzieli poddani demidowscy o tym, że Oszomkowie, o które się adprae-sens agitur, chodzą z Dymiru w Mokrzec, do dawney otczyny swoiey, od którey zdawna, ut suprascriptum est, odpadszy i poszedszy od pana swego z Demidowa pod inszego pana na slobodę, kazał tenże Orłowski, będąc przestrzeżony, popilnować na nich; iednego złapano w Mokrzcu, Oszomka, starszego brata, w otczynie swoiey, którego za występki trzy-mał w iamie w Abramowce incarcerationum przez niedziel sześć, a potem uti in facto delicti praevictum et furti reum, winą szubienicy, adstan-tibus et praesentibus niemało ludzi, tak swoich poblizszych okolicznych,

starynnnych, iako i przy postronnych osobach sąsiad, osądził; o czym gdy dymierscy mieszczanie powziawszy wiadomość, z więzienia onego złoczyńcę chcąc wyswobodzić, przyszli i upraszali za nim pomienionego Orłowskiego, lecz on od ferowaney raz sententey swoiey recedere quovis modo nie chciał; i tak ów Oszomko, przez tak długi czas będąc notatus, uchodząc życia swego discrimen, in eliberationem siebie pro poena, a raczej za interpositiā ludzkā, dał talerow dwadzieścia i miodu belcy trzydzięści, taki dawszy przy submissiey na siebie oblig albo assecuratiā, cum hac conditione, że miał iednego się trzymać, albo do Demidowa pod pana swego dawnego przeysć, tam osieść i otczynny swoiey utraconey zażywać, albo li też w Dymierze gdyby chciał mieszkać i pod tamtecznym panem zostawać, tedy iuż od przerzeczoney otczynny wiecznymi czasy odpadać powinien, i żaden z krewnych iego—syn, brat, bratanicz, zięć, szwagier—żadnego wstępu, przyścia, prawa, praetextu i interessu od tych czas mieć nie ma i cale się zrzekli, z takim dokładem, że ieśliby którego kolwiek z nich z Dymierza—syna, brata czyli zięcia—na otczyźnie wysz rzeczoney złapał, wolne onegoż, bez żadnego prawa i sądu, na teyże sosnie obieszenie dobrowolnie pozwolili; po którym postanowieniu i skaraniu iuż żaden z Dimiera nie śmieli bywać i nie bywał w Mokrecu, okrom samych demidowcow, dziedzicow, poddanych pana comparentis, do otczyn swych wieczyście należących; która karta podczas incursiey nieprzyjacielskiey zginęła. Quinto: gdy znowu z Moskwą stały się motus, seditiones et dissensiones przed którym niebezpieczeństwem tenże pan Orłowski z Demidowa ustąpić i do pana swego, w Polszcze mieszkającego, odiachać musiał, i innym urzędnikom, dla znaczney rebeliey, w Demidowie mieszkać trudno i niepodobna było, i poddanych Demidowskich, otczycow, mało się co było zostało, dla roznego rozeyścia i rozpierzchnienia przed nieprzyjacielem, znowu ciż Oszomkowie poczęli chodzić do pomienionych otczyn w Mokrzec, nie widząc natenczas żadney ni od kogo przeszkody sobie, i tak dotychczas z Dymiera aż dotąd chodzą, i im daley tym więcej w Dymierze namnożyło się otczycow, bo się synowie ich pożenili, córki pooddawali za męża, tak tedy, to synowie ich, to zięciowie, to szwagrowie, swatowie demidowcy umnieyszyli iā, a ci z Dymierza rozszerzyli się, i tak za iedno, ledwo nie cały Mokrzec opanowali dymierscy otczycowie, tak dalece, że ex nullo fundamento iuris, vi et potentia certando, a prawie absolute dominando, a proprietate demidow-

cow alienując, a sobie indebite one przywłaszczając, tymże demidowcom, poddanym pana protestantis, śmiercią grożąc, aby się nie wazyli i nayzrzeć żaden z nich do Mokrzca, do otcyzn własnych swoich, od których ieszcze byli i nieodsadzeni do końca, podług dymiercow dzierżawy przez kilkanaście lat iego mości pana Szaryusza Łaznińskiego, skarbnika halićkiego, który będąc panem doczesnym ni o co nie dbał, i przez takowe transactie pan protestantis poddanych swych demidowskich z gruntu zniszczonych i ukrzywdzonych zastał. Septimo: rokiem przed obięciem comparentis maiętności Demidowskiej od przręczonego urodzonego iego mości pana Stanisława Szaryusza Łaznińskiego, skarbnika halićkiego, pułkownika iego królewskiej mości, za interpositią prześwietney powagi maiestatu najaśnieyszego króla iego mości, pana miłościwego, szczęśliwie nam panującego, iako i perswasją iaśnie wielmożnych ich mośców panow hetmanow korony polskiej, niemniej i za complenatią przezacnych i godnych senatorii et equestris ordinis przyacioł, w swoją wieczystą possessiā, Szuplak, poddany Demidowski pana protestantis, mający swoją otcyznę w tymże Mokrzeu, gdy znalazł iedną sosnę demidowską z pszczołami, dawną, naznaczoną piętnem świeżym Oszumkowym, syna to iest tych starych i pierwszych zdrayców, dał znać do gromady swojej, a potym się uskarżał wysz rzeczonemu obwinionemu imć pan Skorupskiemu, podstarościemu Dymierskiemu; declarował querulanti ochotnie słuszną uczynić sprawiedliwość, z tym dokładem, żeby z obudwu stron, tak dymircy, iako i demidowcy, dla rozeznania i rozważenia, starynnych postronnych ludzi zaciągneli, sub specie iakoby dosyćczynienia powinności swojej, lecz irrealis, bo gdy demidowcy zaciągneli tylko dwóch człowieka, a dymircy więcej, propter oppressionem et suppressionem demidowcow, i tak per pluralitatem musiała być onych prawda, i tak to quidem zaraz się i iednali pod tąż sosną; ale imć pan Skorupski, nie czekając co się pokaże z inquisitiei, ante sopitam et decisam causam, zaraz woysko zebrawszy, alias kozakow dymierskich, posłał za niemi w tropy, serio przykazawszy, aby demidowcow połapali i do Dymierza przyprowadili, nie idąc według boiaźni Boskiej, prawa, słusności i sprawiedliwości świętej, ani dbając na duszę i sumnienie, sive nie wiedząc ieszcze doskonale czyiaby miała być realitas, quantitas secundum discernentiam; iakoż skoro się ruszyli od tej sosny, tak zaraz spotkało ich piechoty kilkadziesiąt człowieka plus minus, przed którą gdy wciekali demidowcy w stronę, napadli na komor-

nika z Koladą, kozakiem dymierskim, szwagrem jego, ktorzy Szuplaka, poddanego demidowskiego, złapawszy, bili kańczukami, kijami, jako sami chcieli, a potym arkanem za rzyię wedle konia, ledwie żywego, do Dymira prowadzili; tamże jego mość pan Skorupski pomienionego Szuplaka swoimi rękami dobijał, nogami, noscami, podkówkami, pro libitu suo, extra decentiam et vetitum, kaleczył, a potym do kłody go szyią włożyć kazał, w ktorey kłodzie męcząc, nic sobie niewinnego dręcząc, fame et inedia praessum, bez miłosierdzia przez niedziel dwie całe trzymając, coraz z domu wychodząc, niby złoczyńcę jakiego, zabijał, toż czeladnikowi swemu, aby czynił i nad nieborakiem niewinnym człowiekiem pastwił się, injunxit; jakoż samą rzeczą, parendo woli i rozkazaniu pańskiemu, exsequebatur et est executus: za łeb włożył, targał, niewypuszczając onego dotąd z kłody, aż na wyoswobodzenie swoje musiał dać wołu, jako z niewoli, gdzie i swoiey otczyzny odcurał się był w Mokrze i nie smiał tam oka pokazać przez cały rok, aż do przyjazdu pana comparentis. Octavo: i z tych racii, rozruchow, tumultow, rebelliey, i dymiercy uczynili i przywłaszczyli sobie suderewszczyznę w gruntach włosnych pana comparentis demidowskich, nie kontentuiąc się swoim ograniczeniem, ale poki gruntu było protestantis pana, wszystkie pod siebie podgarneli, częścią za dzierżawy zeszłego niegdy jego mości pana Wilczkowskiego, starosty dymierskiego, per incursiam imć pana Łażnińskiego, skarbnika halickiego, tylko się wniecili w suderewszczyzne, a teraz, per inadversas wielmożnego imć pana Łaska, stolnika kijowskiego, i terazniejszego pana starosty dymierskiego, syna jego, posessora, mocno się utwierdzili, nie uwazając na to, że każda strona, według granic i działow, w swoich ma zostawać należytościach. Nono: in majus praejuditium pana protestantis, rudnia wystawiona na gruncie własnym demidowskim, jeszcze dwiema laty przed wideńską, od jego mości pana Skorupskiego, przysługującego się panu swemu, na ktorey rudni i młyn iest nowy, połączny, na rzece Zdwiży nazwaney, własny pana comparentis; zaraz od początku walna się robota robi, wszystko z gruntu pana comparentis, z niemałą szkodą w lasach, drzewach, na barcie i budynki zhożych, kiedy przed wideńską dwiema laty cześćdziesiąt, a namniey pięćdziesiąt siekier chodzi dzień w dzień i zimą i latem aż do tego czasu: tną i rąbaia sosny co nalipsze i naypożyteczniysze, nie zostawuiąc ani uhladow, a jeszcze na większy żal pana protestantis, praesente eodem domino, tak rok,

że jak do cudzey granicy przydą, to więcy nie ad punctum nie postępują, ale się znowu nazad piczeiami wracają, tnąc sosnę, jakoby to na sianożęci swey własney, nie uciskając drugich okolicznych panow, tylko szczerogolnego jego mości pana strażnika poleskiego, pana żałującego się. Decimo: rudy ze wszystkich gruntow tegoż pana demidowskich, cujus nomine modernus compares agit, ile się mogły i mógł wynaleść, są wybrane pod pretextem tey niesprawedliwie uroszczoney sobie suderewszczyzny; na ostatek rzucili się już tam, gdzie jeszcze nie pośpieli i suderewszczyzną nazwać, to iest nad Żydem rzeczka, i sami przyznają że tam nie suderewszczyzna, ale pana protestantis własna, i wprzod rudę sobie biorą, anizeli sprawa i pomierkowanie prawne stało, bo nienalezycie sobie uknowanym i usurpowanym prawem, wielce ruinują, bo i od czasu pożytkowania rudni, joko też ruda na gruncie demidowskim, tak i węgle z lasow demidowskich do niey palą. Undecimo: a za tymi otczycami, wyżey pomienionemi, już cały Dymierz nie dopiero wlaz w tenże ostrow mokrzecki, i już nie tylko do otczyn, ale i do traw koszenia, do lasow, na robienie sobie różnych potrzeb, nie tylko na obeyscie swoje, ale i na przedaż do Kiiowa i gdzie indziej; od wideńskiej tedy cały Dymier, wozami i saniami iezdząc, z lasow demidowskich wszelkie budynki do pożytku należące stawiał, opaliwał się, samych obodow co rok wywozywali do Kiiowa na kilkanaście tysięcy; owo zgoła, słowem rzekszy, tak sam pan, jako i poddanni jego dymierscy, za powzięciem i niesłusznym gwałtownym sobie przywłaszczaniem lasow demidowskich, omnem victum et amictum mieli i po dziś dzień mają; na same dopioły, ktore bezprestanku palili i palą do Dymierza w lasach pana protestantis demidowskich, wożąc one do Kiiowa na przedaż, dęby wszystkie, alias dąbrowę, z kory odzirając wysuszyli, spustoszyli ninać niezhoże obrocili, pożytek tak znaczny panu comparentis z niemałą szkoda odiełi; in maiorem dolore, contemptum et collusionem, dobosz własny obwinionego jego mości pana Skorupskiego, ktory w bęben biie, według potrzeby paląc popioły z drugimi dymierskimi mieszczanami w demidowskim lesie, jako zwykli per insolentiam, malevolentiam, raczey scitu, per voluntarium consensum mianowanego pana podstarościego dymierskiego, spalił boru więcey niż na całą milę, przez ktore spolenie tak wiele boru, pszczoł zginęło i w pożytek nie poszło haeredi; non saciati jeszcze tantis aggravationibus, u Przyszczepowey chałupy w tymże Mokrzu uczynili sobie futor mieszczanie dymierscy, pod

praetextem suderewszczyzny niesprawiedliwej i niesłusznej, a to dla robienia wozów i obodów z lasów demidowskich, jako innego naczynia; zrobili sobie cel do strzelania na sosni pańskiej, gdzie są pszczoły, i strzelano w nią z tej chałupy razy dwadzieścia pięć, a za każdym razem wyrąbywano kule, co podług prawa pospolitego, jako i podług zwyczajnego potocznego poleskiego, wyraźna super ejusmodi delinquentes manet poena; quod majus, tenże obwiniony imć pan Skorupski między cudzemi poddanemi i złodzieiów bierze pod protectiã swoją: gdzie niejaki Kahał, uciek-szy z pod pana swego, bo coś tam niedobrego zrobił, z Kozarowicz, maiętności jego mości pana Dorohoiewskiego, posadził go pan Skorupski pod tą rudniã u młyna za młynarza, który prędko potym wykradł z tych Kozarowicz pasiekę swoją, temuż pozwolił obwiniony posadzić się z pasieką pod otczyznã demidowców, które są circum circa wszystkie pana comparentis; ten złodziey Kahał, pszy odebraniu pana comparentis Demidowa od przerzeczonego jego mości pana skarbnika halickiego, nie kon-tentuiąc się tym, że wypiłował borcie prożne z otczyzn demidowskich poddanych, ale i z pszczołami też wyrządzał excessa; w ktorej sprawie, ex inquisitione exactissime expedita, od postronnych ludzi, in partem de-midowców zaciągnionych, tenże Kahał facti znalazł się reus, a jego mość pan Skorupski ad eundem praefactum deductum inquisitionis swoich dy-mirców subordinował, jeżeliby się nie wywiódł aby go nie wydali, spra-wiedliwości z tegoż Kahała winowaycy żadney requiruiącemu panu pro-stantis nie czynił, milczeniem zbywaiąc; o ktorej uczynienie sprawiedliwości gdy umyślnie jego mość pan strażnik poleski do jego mości pana stolnika kijowskiego w dom przyechawszy, z listem, od niegoż dirigowanym, panu Skorupskiemu oddał, teyże spawiedliwości nie uczynił, difugiis solis labo-rando, maiąc znać jawnie conductamen cum deliquente ob conniventiam jemu; na ostatek, gdy poddany ze wsi Litwinowki, własny pana compa-rentis, profugus, zdradziecko postąpiwszy, ze wszystką chudobą swoją wybrawszy się, ad exterum uchodził dominium, ktorego gdy dognawszy we wsi Kotiurzyńcach, onego ze wszystkiego obdarszy, wołów dwa, valoris każdy po trzydziestu sześciu złotych, żyta osmaczek dwie kijowskiej miary, każda valoris po złotych dwunastu, podczas drożyzny, szeleżną monetą, rucznicę i kos dwie, rachuiąc oboje złotych trzydzieście, owo zgoła omni supellectili domestica orbatum, oddali; słowem rzekszy, summe injuriarunt, wycięciem sosną i dębów na parkany i inne wszelkie budynki, zamek,

domy, winnice, browar i pale, na kilka tysięcy drzewa damnificarunt, summy w to teraz nie computuiąc, ale na termienie prawa fusius deducetur. Przez który takowy swoy contra omne fas et aequum popełniony proceder, przerzeczeni obwinieni: panowie mandatorii, podstarości wola pełniący, mieszczanie dymirscy, sielanie kotiużyńscy jurisdictiey starostwa Dymierskiego podlegli, prawo pospolite violarunt, przywileie najasieyszych królów, panów miłościwych, gratiose konferowane, niemniey prawo dzielcze i graniczne wieczyste transgressi, a zatym winy, pro qualitate praemissorum omnium transactionum, cum refusione damnorum, na osoby i dobra swoje libere zawzięli; salvam teyże protestatiey samemu jego mości panu swemu, cujus nomine adpraesens agittam in toto, quam in minima ejus parte, jeżeliby tego prawna ukazywała potrzeba, zostawiwszy melicrationem, ouctionem, deminutionem, immutationem, albo przez pozwy correctionem, a teraznieysza aby do xiąg przyięto i zapisana była—tenże comparens, imieniem wyszrzeczonego imć pana strażnika poleskiego, pana swego, mnie urzędu prosił; co i otrzymał. Nomine jego mości pana Jana Bohatka, tę protestatią podawaiącego, za ustną i oczewistą prośbą jego mości, podpisuję się, Jan Poiecki.

Книга городская Киевская, записовая, поточная и декретовая, № 5, годъ 1691—1695; листъ 216—225.

LXI.

Универсалъ Луковского старосты Андрея Дроговскаго къ крестьянамъ своихъ полѣськихъ имѣній о томъ, чтобы они вполнѣ повиновались арендатору его, пану Гурчинскому, подъ страхомъ наказанія. 1691 г., октября 6.

Року тисеча шестсотъ деветдесять первого, мѣсеца Октября шостого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Овѣруцкомъ, передо мною Яномъ Песлякомъ, на тотъ часъ наместникомъ подстароства и реентомъ кгородскимъ Овруцкимъ, и книгами ницешними кгородскими Овруцкими, comparens personaliter urodzony jego mość pan Paweł z Góry Górczyński, dzierzawca Borodiański, Kozarowski y Hornostaypolski, dóbr wielmożnego jego mości pana Drohoiewskiego, starosty Łukowskiego, dla wpisania do xiąg ninieyszych grodzkich owruckich

uniwersał do mieszczan y poddanych w poleskim kraiu, dobrach tegoż wielmożnego iego mości pana starosty Łukowskiego, będących, pisany y wydany, z pieczęcią y podpisem ręki tegoż iego mości, ratione introcon-torum, per oblatam подаѣ, de tenore tali: Andrzej z Drohoiowa Drohoiow-ski, starosta Łukowski, pokoiowy iego królewskiey mości dworzanin. Po-nieważ wszystkie rzeczy na świecie rządem się dzieią, ten zaś na tym zawisł, aby każdy powołaniu y powinności swoiey dosyć czynił,—władzą moią, którą, iako pan dziedziczny, nad poddanemi swymi, wami, mam, napominam y rozkazuję, abyście iego mości panu Górczyńskiemu, arenda-rzowi tameyszemu dóbr moich poleskich, posłusznymi byli, robociznę na-leżyłą y danie powinne z ochotą oddaw ali, tak iako mnie samemu; ina-czey ieśliby który sobie postępował, zlecam, aby od niego był karany. Co dla lepszey wiary przy pieczęci ręką moią podpisuję. Działo się w Lublinie, dnia pierwszego miesiąca Sierpnia, roku tysiąc sześćset dziewię-dziesiątego pierwszego. У того универсалу, при печати притиснепной, подпись руки теми словы: Andrzej Drohoiowski, starosta Łukowski. Который же то универсалъ, за подаемъ и прозбою вышъ меновапое особы подавающее, а за моимъ урядовымъ приняемъ, до книгъ пи-нешнихъ кгородскихъ овруцкихъ слово въ слово есть уписаный.

Книга Овруцкая городская, годъ 1691—1692, № 5216; листъ 150 на оборотъ.

LXII.

Жалоба Кіевскаго подсудка Яна Олизара-Волчкевича на пановъ Мияновскихъ о завладѣніи имѣніями Волчками и Гуменинками, разгонѣ оттуда крестьянъ и другихъ разореніяхъ. 1691 г., августа 9.

Року тисеча шессотъ деведесять первого, месеца Августа девя-того дня.

На уряде кгородскомъ, въ месте его королевское милости Овъ-ручомъ, передо мною, Казимеромъ Поецкимъ, наместникомъ кгородскимъ епералу подвоеводства Кіевскаго, и книгами пишешними кгородскими Кіевъскими, personaliter stanowszy urodzony iego mość pan Stephan na

Didkowcach Didkowski, regent grodzki generału województwa Kiiowskiego, nomine urodzonego iego mości pana Iana Olizara-Wołczkiewicza, podsędka Kiiowskiego, bywszego komissarza główney komissiey Warszawskiej, dziedzica dóbr miasteczka Wołczkowa cum attinentiis, ze wsi Humennik, quam primum z teyże komissiey Warszawskiej powrócić y acta praesentia adire mógł, tak zaraz sollemniter świadczył y protestował się przeciwko urodzonym ich mościom panom: Samuelowi y Helenie Humienieckiego Milanowskim, małżonkom, Stanisławowi y Dominikowi Zbierkowskim, primi nuptis synom samey iey mości, w ten sposob y oto: iż ich mość obwinieni panowie Milanowscy, małżakowie, quam primum statum matrimoniale m combinare mogli, tak zaraz post decessum urodzonych ich mościów panow Ludwika z Ondronowa y Anny z Humiennik Wroszyłow, podczaszych kiiowskich, małżonkow, urodzoną iey mość panią Teresę, quondam pannę, terazniejszą zaś Theodorową Rusiecką, ad indebitam tutellam wziowszy, dobra zaś, miasteczko Wołczkow y Humienniki, do kilku set osady..... zostaiący, in possessionem obiowszy, tę sierotę prawie in carceribus trzymaiąc, pożytki wszelkie, z tych dóbr przychodzące, bioro,..... funditus dobra spusztoszyli, poddanych gwałtownie tak za Dniepr y w różne insze kraie porozganiiali, inszych zaś sami, znęcaiąc się, we wsi Humienikach, bez rekolekciey sądząc execucją, na ostatnim życiu zdrowia sprowadzali, ostrowy bartne ze pszczołami y bez pszczoł będące gwałtownie powybiwali y popsowali, y maiętności wysz namienione funditus wniwec obrócili, y przy barzo małych, to iest sześciu chłopach, maiętności, y to wielce zruynowanych, pożywienia mieć niemogących, zostawili; tychże dóbr podług prawa, kwitu y wilwku, choć tak strasznie zdesolowanych y zniszczonych, in possessionem tegoż iego mości pana podsędka Kiiowskiego woźnemu niżej mianowanemu, intromittować chcącemu, podać niechcieli, ale tumulenter ze wsi wypędzili; pro conclusionem, odpowiedzi różne na zdrowie iego mości pana podsędka Kiiowskiego, podczas komissiey Warszawskiej sędzią y komissarzem będącego, niewiedzieć w czym y w iakowymści punkcie obwionym nie upodobałego, uczynili y czynić nie przestaią. Przez co prawo pospolite naruszyli y w winy, w niem eo nomine rigide opisane, popadli, y do szkod niemałych, czasu prawa pozwami exprimowanych, przywiedli y przyprawili. O co wszystko, ut praemissum est, offert wysz mianowanego iego mości pana podsędka Kiiowskiego iure actorum, zostawiwszy sobie, także y iego mości panu podsędkowi Kiiowskiemu, salvam meliorationem tey teraz-

nieyszey protestathey swoiey, albo uczynienia inszey, szyrszej, lub teyże przez pozwy poprawienie. A teraz, na dowod tego wszystkiego, stawił woźnego generała wojewodztwa Kiiowskiego, szlachetnego Trochima Duchowskiego, który, w moc wierney, prawdziwiey y skuteczney relatiey swoiey, iawnie, iasnie, ustnie y dobrowolnie zeznał, iż on, roku teraznieyszego, tysiąc sześćset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Augusta dnia siódmego, ad requisitionem urodzonego iego mości pana Olizara Wołczkiewicza, podsędka kiiowskiego, mając przy sobie stronę szlachtę, ludzi dobrych, wiary godnych, urodzonych ich mościów panow Piotra Teleckiego y Iana Smogorzewskiego, la tymlepszey wiary użytych, był w miasteczku Wołczkowie y Humiennikach, gdzie będąc, podług prawa pospolitego y zapisu wyszmianowanych ich mościów panów Rusieckich, małżonków, roku teraznieyszego w trybunale zeznanego, też dobra wysz specificowanemu iego mości panu podsędkowi Kiiowskiemu, naturalnemu dziedzicowi, ad possessionem podać chciał; ale że ich mość panowie Milanowscy, małżakowie, nie słuchając tegoż zapisu, violenter zabronili y ad possessionem nie podali, o tym tę swoją prawdziwą relatią czyni y zeznawa, y prosili—tak comparens, protestathey, iako y wozny—relatiey, aby do xiąg ninieyszych przyięta y zapisana była, co y otrzymali.

Книга Кіевская городская, поточная, записовая и декретовая, годъ 1691, 1694 и 1695, № 5; листъ 255.

LXIII.

Показаніе обывателей Кіевского воеводства, производившихъ разслѣдованіе о принадлежности бортовыхъ деревъ, спорныхъ между Чернобыльскими домниканами и владѣльцемъ Чернобыльского имѣнія. 1692 г., октября 14.

Року тисеча шестсотъ деведесать второго, месеца Октобра семънадесятото дня.

На уряде игородскомъ, въ замку его королевское милосги Овѣруцкомъ, передо мною, Яномъ Песлякомъ, наместникомъ на тотъ часъ

подстароства и реентомъ кгородскимъ Овруцькимъ, и книгами нинешъ-ними кгородскими Овруцькими, comparens personaliter wielebny w Bogu iego mość xiądz Philip Więclawski, wikary Owrucki ordinis praedicatorum, dla zapisania do xiąg niniejszych grodzkich Owruckich, nomine przewielebnego w Bogu iego mości xiędza Dominika Waranowskiego, praedicatora generalnego, przeora Czarnobylskiego eiusdem ordinis praedicatorum, et totius conventus, tę attestatią, ratione intro contentorum..... tegoż iego mości xiędza przeora Czarnobylskiego od ich mościów panow obywatelów wojewodztwa Kiiowskiego, niżej na podpisach mianowanych,..... per oblatam podał, de tenore tali: My, niżej na podpisie mianowani, szlachta, obywatele wojewodztwa Kiiowskiego, a powiatu Owruckiego, zeznaiemy tą naszą prawdziwego swiadcetwa attestatią, sub fide, honore et conscieentia spisana, iż my, będąc listownie uproszeni od przewielebnego w Bogu iego mości xiędza Dominika Waranowskiego, przeora conventu Czarnobylskiego ordinis praedicatorum, do pomiarkowania pretensiey tak z strony Kopaczowskiey y poddanych ze wsi Kopaczow, włości Czarnobylskiey, iaśnie wielmożnego iego mości pana kasztelana Trockiego dziedziczoney, względem otczyny drzewa bartnego klasztorowi Czarnobylskiemu należącey, nazywającey się Słepiowszczyźnie, którą to otczynę wzwyż pomienionego iaśnie wielmożnego iego mości pana kasztelana Trockiego poddani Kopaczowscy podczas buntów kozackich między siebie rozebrali y dotychczas z oney pożytki mają y odbierają; przeto tedy my, wyrozumiawszy stron, mężów wiary godnych, starożytnych, otczycow zesłanych, włości Łozowskiey, to iest Iałczy y Berezek, z gromady wybranych y zesłanych, za wiadomością iego mości pana administratora Łozowskiego, iego mości pana Siłistrowskiego, podstolego Oszmiańskiego, którzy to otczycowie, in fundo, pod drzewa bartne, należące do klasztoru, według swych zwyczajow, sosny zarebywali, iakoż y znamiona starożytne, klasztorowi się temu należące, praezentowali, wyrąbawszy one z grubemi płachami. Na co my, dla lepszey wiary y wagi, zrozumiawszy, że iest prawdziwie y nieodmienie należaco klasztorowi świętemu, według funduszu nadanego od godney pamięci iego mości pana Łukasza Sapiehi, dziedzica włości Czarnobylskiey, rękami naszymi podpisuiemy się, y takiey wagi mieć chcemy, iako by coram actis authenticis zeznana być miała. Działo się w Czarnobyli, roku tysięcznego sześćsetnego dziewiędziesiątego wtórego, Octobra dnia czter-nastego. У того тестимоніумъ альбо декрету приятельского подписи

рукъ тими словы: Ostaphy Trypolski; Paweł Gorczyński, manu propria; Marcin Franciszek Zubr, manu propria; iako nieumiejętny pisma, krzyż święty kładnie Stephan Sieradzki, generał poprzysiężony †; Waśko Bilczenko otczyc, iako nieumieiaący pisma, krzyż kładne, z Berezek; Mokiу Kłupiec, otczyc ze wsi Іułczy, krzyż kładnie †. Которое то тeстимоніумъ альбо декретъ приятельскій, за поданемъ вышъ мeпoванoe особы подаваючoe, а за моимъ урядовымъ припятиемъ, до книгъ нинешънихъ кгородскихъ Овруцкихъ сyть уписанe.

Книга гродская Овруцкая, годъ 1691—1692, № 5216; листъ 561 на оборотъ.

LXIV.

Жалоба отъ имени Брацлавскаго ловчаго Яна-Антoна Потоцкаго на шляхтянку Бильскую объ оказаніи ею содѣйствія его слугъ и крестьянину въ бѣгствѣ за Днѣпръ. 1697 г., апрѣля 11.

Року тисеча шестьсотъ деветъдесять сeмoгo, мeсeцa Априля oднaдцaтoгo дня.

На уряде кгородскимъ, въ замку егo королевъское милости Овруцкомъ, передo мною, Даниелемъ Левъковъськимъ, памесникомъ на тотъ часъ подъстарoсътвa и рeцътомъ кгородскимъ Овъруцкимъ, и книгами нинешъними кгородскими Овъруцъкими, comparens personaliter urodzony jego mość pan Alexander Koziński, administrator dobr wielmożnego jego mości pana Jana-Antoniego Potockiego, łowczego Braclawskiego, quam primum de infra nominato progressu rescire actaque praesentia adire potuit, tak zaraz, providendo omnimodo futurae primario praenominati magnifici sui suaeque indemnitati, naprzeciwko urodzoney jey mości paniey Alexandrze Babsztyńskiego Janowey Bilskiey, pozostałej wdowie,

ipso re et effectu do wykocenia niżej mianowanych osob pryncypałe, swiadczył, manifestował y protestował się oto: iż jey mość obwiniona, będąc in vicinitate z dobrami Narodyczami jego mości pana comparentis, nie tylko in antecessum insimul z zesłym pomienionym małżonkiem swym fermere in dies inpraegnanti necessitate suae tot odbierali in fructibus et victualibus beneficia, loco tedy gratitudinis et debitae reciprocationis, vilipendendo jus publicum et modernum capturale, a raczey malevolo procedendo animo, mając snać zdawna z szlachetnym Janem Stryowskim, wierutnym zdraycą y złoczyńcą, conniventiam, niemniey zmałżonką jego, swobodną Maryanną Bayrakowną, primi voti Janową Olszewską, secundi adpraesens Stryowską, dziedziczną pana comparentis boiarką, a wiedząc dobrze, iż pomieniony Stryowski, fide fragina, siebie osobę, wziowszy z krajow Wołyńskich, roku przeszłego, tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstego, post obitum serenissimi principis przerzeczonego jego mości pana łowczego Bracławskiego zdradził, konia dereszowatego (na którym za porucznikowstwa jego mości poczet osiadał), valoris złotych trzystą, kulbakę husarską, kosztującą złotych trzydzieście, zdradzieckim sposobem zawiodł, y na tymże koniu snać bywszy u obżałowaney we wsi Babiniczach, aby żonę jego do Narodycz przewabiła y onemu za daniem znać ze zszyską jey ruchomoscą przewabiła y wykociła—subordynował; który zdraycia, za Dniepr tendendo, w mieście Czarnobyłu piątą przez dni kilka bawił się; a gdy protestans o takiey znaczney dowiedział się szkodzie, w pogoń za nim czeladnika swego, nazywającego się Iwanickiego, y boiarzyna wespoł z nim z miasta Narodycz, gdzieby onego dognać y przeiąć mogli, ordynował, którzy dognawszy o mil dwanaście w mieście Czarnobyłu, z pomienionym koniem, kulbaką y licem (który koń przez niedozor jego z ciała zmorzony, zchudzony y opieszały został), za dozwoleнием zamkowym y mieyskim, aż ku Narodyczom prowadzili; a tak pomieniony złoczyńca, mając konia, na którym jachał, przysłabego, upatrzywszy czas na popasie, gdy jeden praenominatus czeladnik zturbowany, snem zmorzony został, tamże drugiego placatis modis uprasil, aby siana dla wictu z wioski niepodaleko będącey przywiozł, quo temporis spacio teraznieyszego protestanta konia gniadego, na którym obwiononego goniono, valoris złotych sto, kulbakę kością sadzoną, z poduszką haftowaną, złotych trzydzieści, pistolety przy teyże kulbace będący, valoris złotych czterdzieści, kuntusz tuzinkowy czeladniczy, valoris złotych dwadzieście cztery, czablę złotych

sześć,—furtivo modo wziowszy, nescitur dokąd zdradziwszy uciekł; ci zaś posłani perterrefacti investigando onego obrocili sie, y w tym pan protestantis, ratione ucieczenia bojarzyna, oraz rzemiesznika dworskiego, kuszniertwem bawiącego się, osiadłego y w cechu zastaiącego, także modernis comparentis zdradzenia czeladnika z barwy y suchadniami ieszcze niezasłużonemi, niemały patiuntur damnum; ktorych wszystkich, tak pomienionego złoczyńce, jako y z okazyey obwinionej uciekłych czeladnika y bojarzyna, omnino statuitio urgetur, i że tak a nie inaczej dziejało się, per inquisitionem modernus protestans dowieść deklaruie; a zatym pomieniony koń y rzeczy przez jey mość odwinionę płacone bydź powinne, kiedy, jako sie wyżej pomieniło, roku przeszłego, tysiąc cześćset dziewiędziesiąt szostego, in Decembri, sub tempus interregni, za daniem sobie znaś, czyli też już za przybyciem pomienionego małżonka jey na soleune święta Bożego Narodzenia, przedtym rzeczy do siebie z miasta Narodycz powywoziwszy, zaprosiła; ktora w zamku zostawiwszy dwoje dzieci minorenes, insimul z jey mością do wsi Babinicz odiachała; takowym tedy sposobem wpředce pomieniony Stryiowski żonę swoją ze wsi Babinicz, dworku iey mości obwinionej, wykocił, y do tych czas nescitur gdzie się obraca. Ktorem takowym niesłusznym y nieprawnym procederem jey móść obwiniona prawo pospolite y sąsiedzkie violavit, do czkod niemałych pana comparentis, jego mości pana łowczego Bracławskiego, jako y samego protestuiącego, causavit; ktorych szkod taxam płaćć y pomienionych obwinionych stawić dla extendowania na nich win prawnych omuino tenetur; zostawiwszy tedy modernus protestans wolną teyże protestacyey melioratią, albo przez pozew correctią, prosił teyże breviter comprahensam actis praesentibus connotari; co y otrzymał. Alexander Koziński, manu propria.

Книга Овруцкая городская, записовая и поточная, 1697—1699 года, № 3219; листъ 161.

LXV.

Подтвердительная грамота короля Августа II объ освобождении
нѣсколькихъ крестьянъ короннаго имѣнія Бѣльчи отъ податей и по-
винностей, взаменъ чего они должны отбывать военную службу. 1698 г.,
Февраля 4.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiątego ósmego, miesiąca Oktobra
ósmnastego dnia.

W roku sądowe ziemskie powiatu Braclawskiego, kadencyi Święto
Michalskiej, prawem przepisanej y sądzącej się, przed nami: Ianem Ho-
rodeckim, sędzią, Iózefem Grekiem, Franciszkiem Wieniarskim, podsęd-
kami, y Kazmirzem Zawrockim, surrogatem, mieysce pisarza zastępującym,
stawiać się osobiście urodzony Stanisław Pomian-Sokołowski, ten przywilej od
nayaśnieyszego Augusta wtórego, króla polskiego, na pergaminie, sła-
wetnym Hryniowi Hołowczycowi y innym w tym przywileiu wyrazo-
nym, na wybraństwo we wsi Bielczy, do starostwa Samborskiego należącey,
dany, z przyłączeniem papieru stepłowanego kopieek trzydziestu, do
akt niżejszych ziemskich powiatu Braclawskiego w sposob oblaty podał,
w tey istocie: August wtóry, z Bożey łaski król Polski, wielki książę Li-
tewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmudski, Kriowski, Wołyński, Po-
dolski, Podlaski, Smolenski, Siewerski y Czernichowski, dziedziczny książę
Saski y elektor. Oznaymniemy tym listem naszym wszem wobec y każ-
demu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, iż my, idąc przykładem nay-
iasnieyszych antecessorów naszych, niemniej stosując się do samey słusz-
ności, tudzież praw, konstytucyi o wybrańcach opisaney, łaskawie się do
supliki utściwych Hrynia Misiowego Hołowczyca, Wasyla Misiowego, Ławra
Iwanowego, bratanka Wasylowego, Wasyla brata stryiecznego, Andrzeia
Demitrowego, Hrynia Kärpy, Olenina syna Ławrowego, Iaca Ziełczynego,
ze wsi Bielczy, do starostwa Samborskiego należącey, wybrańców, nam
podaney, skłoniliśmy się, abyśmy onychże przy wybraństwie w teyże wsi
Bielczy, przy którym, według praw y przywileiów nayaśnieyszych anteces-
sorów naszych, królów polskich, iako też y ostatniego confirmacyjnego

przywileiu, ręką nayiaśnieyszego Iana Kazmierza, predecesora naszego, podpisanego y pieczęcią koronną stwierdzonego, tudzież dekretu komisar-
skiego, w Samborze dnia czternastego miesiąca Septembra tysiąc sześć-
set ośmdziesiąt czwartego roku ferowanego, spolnie zostawiają, zachowali i
zatrzymali; iakoż zachowuiemy y zatrzymuiemy tym listem naszym, mocą
którego to wybraństwo, z łanem wybranieckim, z polami, rolami, łąkami,
pastwiskami leśnemi y polami, ogrodami, sadzawkami, pasiekami y inne-
mi wszelkimi przynależytościami y przyległościami, zdawna tamże nale-
żącemi, tudzież z wolnym piwa y gorzałki na domową tylko potrzebę ro-
bieniem, z wolnym także drzewa na opał, poprawy budynków y inną domową
potrzebę w lasach starostwa tegoż rąbaniem, ryb w jeziorach na swoją
także potrzebę łowieniem, y wszystkimi pożytkami, dochodami y wol-
nościami wybrańcom nadanemi, ciż mianowani wybrańcy trzymać, mieć y
zażywać będą, z potomkami swemi; wolni także mają być od robocizny,
czynszu, zaciągów, od żecoawczyzny, dziesięciny pszczelney y owczej, y innych
wszystkich danin, robot y powinności dworskich, iakimkolwiek imieniem
nazwanych, także i od podatków, poborów, podymnego y innych wszy-
stkich kontrybucyi publicznych, krom pogłownego, tudzież od stanowisk,
popasów, noclegów, przechodów, chleba zimowego, stacyi pieniężnych y
legominnych, y innych iakichkolwiek exakcyi y ciężarów żołnierskich; co
wszystko gromada tameczna za nich według prawa podeymować y odpra-
wować powinna, z tą iednak kondycją, aby ciż wybrańcy pachółka słuź-
nego, trybem węgierskim dobrze przybranego, na usługę woienną rzeczy-
pospolitey co rok wyprawiali, albo sami przez się tę służbę odprawowali.
Co do wiadomości wszystkim, komu to należy, osobliwie iednak urodzone-
mu administratorowi ekonomyi naszej Samborskiey, teraz y na potym
będącym, donosząc, rozkazuiemy, aby pomienionych wybrańców przy
wszystkich wolnościach wybranieckich cale y nienaruszenie zachowali, ie-
żeli ieszcze zupełnego łanu nie trzymaiają, tedy im onże wydzielili, rozkazuiemy,
a to dla łaski naszej. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisaw-
szy, pieczęć naszą koronną przycisnąć rozkazaliśmy. Dan czwartego mie-
siąca Lutego, roku pańskiego tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmego, pano-
wania naszego roku pierwszego. U tego przywileiu podpis przy pieczęci
dużey takowy: August król mp. Pod podpisem przypisek z podpisami w
te wyrazy: zachowanie przy wybrańcach we wsi Bielczy, ekonomii Sam-
borskiey, utściwych Hrynia, Wasila y innych w tey wsi wybrańców. Ma-

xymilian z Uczyna Ossoliński, chorąży Drogicki, pieczęci J. R.; A. Maczyński, podskarbi w. kor. Który to przywilej, iak się w sobie ma, co do słowa w xięgi ninieysze ziemskie powiatu Braclawskiego iest zapisany.

Книга земская, записовая, Брацлавскаго уѣзда, годъ 1698, № 4576; листъ 342.]

LXVI.

Жалоба пана Ельца на арендатора его имѣній пана Буткевича объ истязаніяхъ крестьянъ и убійствѣ одного изъ нихъ. 1698 г., Марта 5.

Року тисеча шестсотъ деветдесять осмого, месеца Марца пятого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Овруцкомъ, передо мною Даниелемъ Левковскимъ, наместникомъ на тотъ часъ подстароства и реентомъ кгородскимъ Овруцкимъ, и книгами нынешними кгородскими Овруцкими, comparens personaliter urodzony pan Jakub Staniszewski, sługa urodzonego iego mości pana Michała Theodora Ielca, chorążycza Kiiowskiego, dóbr wsiów Pawłowicz, Baranów y Fedorówki, tu w woiewodztwie Kiiowskim a powiecie Owruckim leżących, dziedzica, nomine tegoż iego mości pana swego, quam primum, powziawszy wiadomość od różney condyciey ludzi o zabiciu niżej mianowanego Iwana, ad acta prae-sentia adire potuit, tak zaraz, vindicuiąc tegoż zabicia Iwana, ze wsi Baranów poddanego dziedzicznego pana swego, przez niżej mianowanego ob-

winionego, solennissime naprzeciwnie urodzonym ich mościom panom Krzysztofowi y Helenie Zmłowskiemu Butkiewiczom, małżonkom, tychże wysz pomienionych dobr wsiów Pawłowicz, Baranów y Fedorówki adpraesens zastawnym possessorom, pryncypałom, także uzodzonemu panu Janowi Rychłowskiemu y drugiey czeladzi ich mościów, samymże ich mościom obwinionym po imionach y przezwiskach lepiej wiadomym y znanym; com-pryncypałom, manifestował y protestował się w ten niżej opisany sposób y o to: iż ich mość przerzeczeni obwinieni panowie Butkiewiczowie, małżonkowie, będąc wysz pomienionych dobr Pawłowicz, Baranów y Fedorówki obligatorii possessores, a snać czyniąc na wielką ruinę y oppressią dobr pana protestantis, różne krzywdy chłopow białych czynili y czynić hucusque nie przestają, iako to mianowicie: iego mość pan Krzysztoph Butkiewicz, wziawszy gwałtem syna u zeszłego wysz mianowanego Iwana ze wsi Baranów, majątności dziedzicznej pana comparentis, u siebie przez cały rok niewiedzieć dla czego trzymał, a gdy zeszły pomieniony Iwan, podany dziedziczny pana comparentis, in anno millesimo sexcentesimo nonagesimo quinto, in Decembri, o syna swego upominał się, z iakich przyczyn, gwałtem wziawszy, obwiniony przy sobie trzyma, do obwinionego przyszedł, tedy obżalowany iego mość pan Butkiewicz, zapaliwszy się wielkim gniewem, bez żadnego miłosierdzia y boiazni Bożej, porwawszy polano, ze wszystkich sił w głowę tymże polanem kilka razy uderzył, od którego niemiłosierdnego bicia trzeciego dnia z tego świata zszedł; po którym takowym uczynku, tenże mianowany obwiniony, drugim chłopom w zastawney possessiey swojej będącym, a dziedzicznym pana comparentis, pod wielkimi karami y winami, a nadto zabiciem y spaleniem grożąc, oznajmować y uskarżać się zakazał y zabronił; czym wszystkim iego mość obwiniony nie ukontentowawszy się, roku terazniejszego, tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmego, die vigesima tertia Februarii, będąc na Wołyniu w mieście Korcu, a wiedząc dobrze że pan protestantis w tymże mieście Korcu w gospodzie swojej zostaje, obłożywszy sobie wprzód głowę liquorem dobrze, a nie uważając na prawo pospolite, ani na winy w tymże prawie pospolitym de invasoribus domow szlacheckich opisane, śmiał y ważył się, consulto samoczwart z czeladzią swą, occasiey szukając, na własną gospodę pana protestantis nasyć, iakoż et de facto naszedszy, niewiedzieć z jakich ratii, pana protestantis, w własney gospodzie będącego, pierwiej słowy nieutęściami, honorowi szlacheckiemu wielce szko-

dzacemi, lżac, sromocac, na zdrowie wypadszy na pojedynek wyzywał y
odpowiedź na zdrowie, życie y substantią pana protestantis uczynił y
czynić przed różney condyciey ludzi nie przestaie, y chłopow ustawicznie
co raz bñie, krzywdzi, wszelakimi sposobami aggrawuie. Zaczyn modernus
protestans, postrzegaiąc dobr całości pana swego, iterum atque iterum co-
ram actis praesentibus manifestuiąc y protestuiąc, ofiarował pana swego,
iego mości pana Jelca, chorążycа Kijowskiego, tak o zabicie wysz pomie-
nionego chłopа, jako y o nayscie na gospodę, we wszelakim sądzie y urzę-
dzie prawnie czynić nie zaniechać, zostawiwszy tey teraznieyszey protesta-
tiey salvam meliorationem, auctionem, diminutionem, immutationem, vel per-
citationem, in quantum by tego potrzeba prawna ukazywała, correctionem,
a teraznieyszey o przyięcie y do akt zapisanie mnie urzędu prosił; co y
otrzymał. Jakub Staniszewski.

*Книга Овруцкая городская, записовая и поточная, годъ 1697—
1699, № 3219; листъ 365.*

LXVII.

Жалоба Подольскаго Чесника Самуїла Шумляпскаго на зятя
своего, Кіевскаго чесника Александра Тржецяка, о томъ, что Тржецякъ
угнетаетъ свою жену и насилуетъ крестьянокъ, пзъ которыхъ онъ одну
отнялъ у мужа, а другую лишилъ невинности. 1698 г., Марта 8.

Року тисеча семьсотъного, месеца Генвара осмогонадцать дня.

На рочки судовые кгородские Клевские, отъ дня чотирнадцатого,
месеца и року вышъ на акте менованныхъ, припалые и судовне отпра-
воватисе, зачатие, передо мною, Еримъ-Андреемъ зъ Шпанова Чапли-

чомъ, старостою Кременчуцкимъ, стольникомъ Овруцкимъ, подвоеводимъ судовымъ енералу воеводства Киевскаго, и книгами нинешними кгородскимъ Киевскимъ, comparens personaliter urodzony jego mość pan Alexander Trzeciak, czesznik Kiiowski etc., kopią reprotestaciey, z grodu Łuckiego wydana, urodzonego jego mości pana Samuela Szumlańskiego, czesznika Podolskiego, przeciwko jego mości panu Alexandrowi Trzeciakowi, czesznikowi Kiiowskiemu, dla zapisania do xiąg niniejszych grodzkich Kiiowskich per oblatam podał, ktorey iest tenor takowy: Wypis z xiąg grodzkich zamku Łuckiego. Roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca Marca osmego dnia, na urządzie grodzkim, w zamku jego królewskiey mości Łuckim, przede mną Adamem Niemirowskim, namiestnikiem na ten czas burgrabstwa zamku Łuckiego będącym, comparens personaliter urodzony jego mość pan Samuel Szumlański, czesznik Podolski, swym y consortis suae imieniem, jak prędko mógł się dowiedzieć o uczynionej od niżej mianowanego jego mości protestaciey, tak zaraz, emendando honori et innocentiam suam et consortis suae, świadczył y protestował się y reprotestował przeciwko urodzonemu jego mości panu Alexandrowi Trzeciakowi w ten niżej opisany sposób y o to: iż jego mość obwiniony, przez czas niemały, o dożywotnią przyiaźń jey mości panny córki protestantium ustne prośby przez różnych ich mościów panów przyiaciół, iako y sam, z niemałą spezą y kosztem protestujących się, w dom zieżdżając, czynił, a gdy ad effectum swą intentią przywiodł, zaraz po weselu nie iako przyiaciela córkę protestantium, sobie in sociam daną, wszelką cihością y modestią utalentowaną, poczoł obserwować, ni w czym ieszcze zmowney intercyzie dość nie uczyniwszy, a co większa, samże do złego pożycia oney sobą dając (przyczynę), a sam przeciwko prawu małżeńskiego stanu postępując, niemiłość małżeńską y gniew Boski za sobą pociągając nefas popełniając, iż, stante matrimonio, dworską dziwkę protestantium ex virginali statu matrisare effecit, dwor y dom protestantium, wszelką potściwością y cnotą słynący, dehonestavit; neque horum satis mający, w roku terazniejszym, in actu mianowanym, żonę od męża, Grybanychę przezwiskem, poddaną Grodecką, inito z nią snąć zdawna illicito conductamine, teraz, przy naieździe swoim na zamek Grodecki y protestantow, odmowił y do majątności swoiey w Polesie zasłał, przez co nie tylko ecclesiasticas leges et mandata, ktore vetant: quos Deus conjunxit aby człowiek nie rozłączał, — violavit, ale y ubogiego poddanego

comparentium, męża y dzieci odmowionej żony, summopere injuriavit, y do wielkiego uciemżenia y opuszczenia się w gospodarstwie, tudzież protestantów do szkod niemałych, nie mając żadney z tego poddanego należytey w powinnościach y robociznie satisfactey, przywiodł; na-ostatek, chcąc sua perpetrata pokryć, w roku niniejszym, die decima septima Februarii, w grodzie Łuckim, protestacją swoją terazniejszych protestantów, iakoby mieli powodem być do niemieszkania córce swojej z obwinionym, onego iakoby jey mość pani chesznikowa verbis inhonestis afficere miała, tandem, iakoby oppressie tenże obwiniony in foro spiritu-ali, mając sobie pozew od małżonki swojej a córki terazniejszych pro-estantów iuridice dany, nie wiedział, y iakoby w tył zaocznie ten pro-cess, ratione divortii między obwinionym jego mością a corką ich mościow protestantów teraznieszych, był instituowany, o interczie szlubney con-traventionem, która non-juris servatis gradibus, tylko secundum velle obwi-nionego, protestantów mniey się na tym znających, uwiodszy, napisana, y żadney mentiey w niey nie dołożywszy, nie była y nie iest actis, iako należy y prawo każe, roborowana, a za tym nullitati subesse musi, żad-ney mentiey de suo tanto progressu y do złego pożycia okazyi nie wspo-minaiąc, ale y owszem oney, które tanta perpetrata subsequuntur, uni-kaiąc, czego nullo modo comprobować nie może, opisał, do szkod nie-małych y kontemptu protestantów y córkę ich mościow, dla przechwałek na zdrowie et in periculum vitae, wprowadził; winy prawne na siebie zaciągnął, pro qualitate excessus, de quibus protestuie się y reprotestuie, salvam, si necessitas exiget, teyże reprotestacyey zachowawszy melioratio-nem, prosił eandem actis connotari, co y otrzymał; Samuel Szumlański, chesznik Podolski, swym y małżonki swojej imieniem, Z których xiąg y ten wypis pod pieczęcią grodzką Łucką iest wydany, pisany w Łucku. А такъ тая копія репротестацие, за поданнямъ и просбою вышъ ме-нованое особы подавающее, а за моимъ урадовымъ принятъемъ естъ усякуписаная.

*Книга Кіевская городская, записовая, поточная и декретовая,
1700 года, № 22; листъ 149.*

LXVIII.

Жалоба отъ имени пана Людвига Манецкаго на Житомирскаго
чесника Григорія-Яна Польчевскаго, о томъ, что послѣдній насильно
собираетъ медовую дань съ крестьянъ жалобщика, при чемъ бьетъ и
истязаетъ ихъ. 1699 г., Апрѣля 28.

Року тисеча шестсотъ деветдѣсятъ девятого, месеца Апреля
двадцать осмо́го дня.

На уряде крродскомъ, въ замку еѣ королевское милости Овѣруц-
комъ, передомною Яномъ Якубовскимъ, наместникомъ крродскимъ под-
староства Овѣруцкого, и кнѣгами нинешними крродскими Овѣруцкими,
comparens personaliter urodzony jego mość pan Stanisław Kuczkowski,
podstarości dobr wsiów Szepelcz, Mołoczów, z przyległościami, wielmoż-
nego jego mości pana Ludwika Manieckiego, chorążycy Kijowskiego, po-
mine pana swego, przed sąkami y urzędem ninieyszym protestował się na-
przeciwko urodzonym ich mościom panom Grzegorzowi Janowicy Helenie
Chelmskiego Polczewskim, cześnikom Żytomirskim, małżonkom, w ten
sposób y o to: iż ich mość panowie Polczewscy, małżonkowie, mając
tylko roczny kontrakt o dobra włoskę Rudki, do wsi Mołoczów należącą,
z zesłym niegdý urodzonym jego mością panem Stephanem Krynickim,
cześnikiem Żytomirskim, arędowny, w mieście Czarnobyłu, w roku ty-
siąc sześćset dziewiędziesiąt czwartym, miesiąca Decembra trzydziestego
dnia, spisany y postanowiony, wyszmianowane Rudki y za tymże con-
traktem arędownym wytrzymawszy roczney tenuty tych dobr, wiedząc
już, że pan comparentis od wyszrzęczonego zesłego niegdý urodzonego
jego mości pana Stephana Krynickiego, cześnika Żytomirskiego, prawa
na te dobra służącego nabył, y nie mając już żadnego prawa, praetextu,
ani interessu do dobr wsi wyszmianowaney Rudek, przez lat dwie w te
dobra Rudki niesłusznie, nieprawnie wdzierają się, najeżdżają y intraty
z tych dobr od poddanych, w tych dobrach znajdujących się, gwał-
townie, niesłusznie, nienależycie, jako to: dań miodową, w roku tysiąc
sześćset dziewiędziesiąt siódmym y roku przeszłego, tysiąc sześćset dzie-

wiedziesiąt osmego, po belcy czterdzieście y ośm co rok, bez lat dwie, nasyłając sługę swego, urodzonego pana Iana Wiszniowskiego, z kozakami y poddanemi ze wsi obwinionych Warewicz, człowieka do kilkadziesiąt, gwałtownie od ludzi Rudkowskich, w possessiey przy nabytym prawie od spomnionego iego mości pana Krzynickiego, przez lat dwie belcy miodu przasnego dziewiędziesiąt y sześć zabrali y na swoy pożytek obrocili; tenże spomniony sługa obwinionych przy gwałtownym odbieraniu mianowaney dani miodowey chłopow bił, kaleczył, naostatek iednego, na imie roboczego Daniła Sawczenka, w same piersi z rucznicę postrzelił, od ktorego postrzelenia kalekować musi, y innych niemało violentij, szkod w dobrach specyfikowanych poddanym comparentis bez lat dwie czyniąc y exakcyę niesłusznie od poddanych wybierając czynili, przez co pana protestantis, przez uciemiężenie poddanych, do szkod niemałych, ktore szkody pozwami liquidowane będą, przywiedli y przyprawili. O co wszystko, jako się wysz pomieniło, modernus comparens ofiaruie pana swego w sądzie należyty m prawnie o to czynić niezaniechać, zostawiwszy tey protestaciey, wkrótce napisaney, salvam meliorationem, bądź też przez pozwy correctionem, a teraznieyszey o przyięcie y do akt zapisanie mnie urzędu prosił, co y otrzymał. T. Stanisław Kuczkowski.

Книга Оверуцкая городская, записовая и поточная, 1697—1699 года, № 15219; листы 673? уничтожены

LXIX.

Удостовереніе, данное Махметомъ-пашой шляхтичу Гораздовскому въ томъ, что выкупленный послѣднимъ у Махмета крестьянинъ Алексѣй обязался за это быть вѣчно крѣпостнымъ Гораздовскаго. 1699 года іюля 26.

Sabbatho in crastino festi sanctae Agnetis virginis et martyris, millesimo septingentesimo primo anno.

Ad officium et acta praesentia castrensia Camenecensia Podoliae personaliter veniens generosus Stanislaus Gorazdowski, bonorum oppidi Sniatyn administrator, obtulit et ad acticandum porrexit officio praesenti scriptum certum manualement, in personam sui offerentis per Machmet—passa datum et servientem, manu ejusdem subscriptum, prout tenor scripti ejusdem sequitur ejusmodi: »Ja, Machmet—basza, daie tę kartę moję jego mości panu Stanisławowi Gorazdowskiemu, administratorowi Sniatyńskiemu, że mi za mego niewolnika Olexia, ktorego wziął był Manik tłumacz na porękę y kartę dał był na lewkowych ośmdziesiąt, miodu ok trzydzieści, masła ok dwadzieścia, odbieram od jego mości pana Gorazdowskiego lewkowych trzydzieści y pięć, za miod y masło lewkowych dziesięć, których ani u Maniaka, ani u Olexija upominać się nie mam, bo mi zapłacił jego mość pan Gorazdowski lewkowych czterdzieści i pięć. A ten chłop Olexi za tę łaskę, co mu jego mość pan Gorazdowski świadczy, przy mnie Machmecie—baszy na wiarę swoją podeymuie się bydzь wiecznym poddanym, że go z niewoli wykupuje y swoimi mnie pieniędzmi płaci, a on z żoną y dziećmi, to jest z synami dwiema: Iwanem, Łazarzem, y córką Paraską, w poddaństwo wieczne poddaia się. Na co ja, nieumiejętny Turczyn pisać po turecku, przy tak wielu godnych ludziach, przy imieniu moim, palec umoczywszy mizinny w kałamarzu, przyciskam. W Sniatynie, die vigesima sexta Julii, millesimo nonagesimo nono anno. Machmet—basza, signum digiti. Jakub Bildrynych commendant Sniatyński. W. Baranowski, świadek, signum sanctae crucis, świadek nieumieiający pisać, krzyż ręką swoją napisał. Jędrzey Gergiena, towarzysz chorągwie nadworney jaśnie

wielmożnego jego mości pana strażnika koronnego, który z tym Turczy-
nem przyiechał. Post cujus quietationis manualis ingrossationem, idem
offerens originale ad sé recepit et de recepto sibique restituto officium
praesens quietavit.

*Книга городская Каменецъ-Подольская, записовая и поточная 1701
года, № 3955, листъ 8.*

LXX.

Жалоба пановъ Дедовичей-Трипольскихъ на Овручскаго подстоля
Федора Павшу о претензіяхъ по владѣнію имѣніемъ, и между прочимъ
о томъ, что Павша обвинилъ ихъ въ повѣшеніи принадлежащаго ему
крестьянина, тогда какъ на самомъ дѣлѣ крестьянинъ этотъ былъ по-
вѣшенъ за воровство по приговору коннаго суда. 1699 г., Октября 20.

Року тисеча шестьсотъ деветъдесять девятого, месеца Октября
двадцатаго дня.

На уряде кгородскомъ, въ месте его королевское милости Овру-
чомъ, передо мною, Михалемъ Спигаевскимъ, намесникомъ на тотъ часъ
подвоеводства, вице реентомъ кгородскимъ енералу воеводства Киев-
скаго, и книгами нынешними кгородскими Киевскими, comparentes per-
sonaliter urodzeni ich mość panowie Jan y Ostaphi Dedowiczowie-Tryp-
polscy, bracia między sobą rodzeni, wnukowie zeszłego urodzonego jego-
mości pana Maxima Trypolskiego, synowcowie zaś zeszłych urodzonych
ich mościów panów Hrehorego, syna Maximowego, Marka y Stephana, pod-
stolego Kiiowskiego, Dedowiczow-Trypolskich, postrzegając całości sub-
stantiey swoich iakimkolwiek obyczajem prawa na ich mościów po któ-
rymkolwiek krewnym spadłych y należących, iako прѣдко до акт niniey-
szych przyść mogli, tak zaraz solennissime przeciwko urodzonym ich moś-
ciom panom Theodorowi y Barbarze Jakubowskiego Pawszom, podstolim
Owruckim, małżonkom, iako uciążliwie protestatiami swemi niepoiedno-

krotnie ich mościów reprotestantów honor y substantią opisuiącym, protestowali się y reprotestowali w ten sposób y o to: iż iegomość pan Pawsza protestował się na reprotestantów o to, iakoby ich mość reprotestantes część Markowską, zeszłego jego mości pana Marka Trypolskiego, stryia swego, gwałtownie zabrali y onę we wsi Kacowszczyźnie, w powiecie Owruckim leżącey, trzymaia, a tę część ich mość reprotestantes niewięcey tylko co na ich mościów należało odebrali, iako naturali po stryiu succesione na ich mościów należy, y dotąd non plus ultra, tylko iako zeszły jego mość pan Stephan Dedowicz-Trypolski, podstoli Kijowski, onym odrzekł, trzymaia, a jego mość pan Pawsza, z ich mościami pany Stephanem Alexandrowiczem y Stephanem Piotrowiczem zeszłemi Dedowiczami Trypolskimi, successorami Hermanowiczowskiemi, do części trzeciej tylko należy w dobrach succesive na ich mościów należnych, y dispositive różne na te to dobra służące, to iest testament zeszłego jego mości pana Marka Trypolskiego y inne sprawy, obligi różne, od różnych osób służące, do siebie odebrał, post decessum mianowanego iego mości pana Stephana Trypolskiego, podstolego Kijowskiego, w którym testamencie opisuię zeszły iegomość pan Marek Trypolski, iako się dobra onego w Kacowszczyźnie (bo ich tylko miał) obrócić maia y na iakowych successorow należeć będą; o też część Markowską protestował zeszłych ich mościów panów Alexandrowicza y Piotrowicza Trypolskich, y za otrzymanym protestem na trzecią część sobie należną między pomienionemi, wszystkie ich mościów dobra, tak w Kocowszczyźnie spadek Markowski, de plano długu iednemu z reprotestantow, iego mości panu Janowi Dedowiczowi-Trypolskiemu, zaciągnionego przez zeszłego jego mości pana Petrenka-Trypolskiego, na karcie exprimowanego, y dotąd nie wypłaciwszy, iako y wieś Snitczyszcz z dworami, gumnami, y inne w inszych dobrach części, dwory podbierał, a reprotestantów terazniejszych y dotąd turbować, procesować nie zaniechiwa; o insze zaś dobra, to iest succesją recenter spadłą po zeszłym jego mości panu Stephanie Trypolskim, podstolim Kijowskim, per protestationes suas opisał obżałowany reprotestantów, to iest o dziedziczne jego mości pana podstolego Kijowskiego, iakoby mieli reprotestantes pod siebie podgarnąć y one dotąd trzymać, które lubo trzymaia, per portiones sobie należne należytym trzymaia prawem, bo testament zeszłego mianowanego jego mości pana podstolego Kijowskiego tak naucza: że dobra jego dziedziczne successorom należytym naybliższym wszystkie spadać post

decessum jego mości mają, a zastawne zaś tegoż jego mości pana podstolego Kijowskiego, tym że testamentem swoim tak ad pia legata, na różne monastery, domy Boże, iako y na różne osoby porozdzielał summa-
mi mianowany tenże jego mość pan podstoli Kijowski; tedy co się z testamentu pomienionego na reprotestantów dostało, temi dobrami y sum-
mami disponunt y z nich secundum proportionem summae zapisanych intraty biorą, a do innych należytościey nie wdzieraią się. Lecz obwiniouy jego mość pan Pawsza, nie tylko aby sprawiedliwie miał, trzymając za żywota jego mości pana podstolego Kijowskiego te dobra w swojej opiece, z reprotestantami teraznieyszemi obchodzić się, ale reprotestantów do mianowanego zeszłego jego mości pana podstolego Kijowskiego listownie opisował y w łasce stryiofskiej należytych successorów na invidia przy-
wodził, co in futuro termino verbaliter et documentaliter obżałowanemu reprotestantes probabunt, legowane zaś summy na różne domy Bożę post
decessum jego mości pana podstolego Kijowskiego, sam się uczyniwszy executorem iednym testamentu, a postponowawszy reprotestanta, jego mości pana Jana Dedowicza-Trypolskiego, itidem executora w testamencie za-
pisanego, intraty wszystkie ze wsi Skorodnego, dóbr zastawnych zeszłego iego mości pana podstolego Kijowskiego, w powiecie Owruckim leżącey, na uspokojenie legat, to iest miodu samego belców ośmdziesiąt zabraw-
szy, y czas niemały Skorodeńskie intraty na siebie samego odbieraiąc. lubo poznosił summy legowane na domy Boskie od zeszłego jego mości pana podstolego, ale na podstęp reprotestantów, na siebie tylko samego kwity pootrzymował, y to czy sprawiedliwie, czy nie sprawiedliwie, wszystkie, iako de quantitibus summarum co komu legowane, czy nie z uciemieniem duszy jego mości pana podstolego Kijowskiego, poddawawszy, sobie iednemu praetendit summy obżałowany kilka tysięcy iako by ponabywaney od róż-
nych ich mościów poznoszoney, które domom Bożym y innym osobom pozapisowane byli, a reprotestantów do tych summ poznoszonych przypus-
cić denegat, y tak na tę, co poznosił, iako y na swoją, sobie zapisaną, intratę nierównie większą bierze, niż reprotestantes. każdej zaś jesieni od obięcia dóbr mianowanych Skorodnego. co się od legat znoszonych przez obżałowanego zostanie, każdego roku ostatek intrat, tedy sobie to obża-
łowany zabiera, y pożytkuie. a reprotestantom z tego nic nie daie; y w tym reprotestantes szkodę ponoszą. Je swieszczennik Skorodeński bez wiadomości ich mościów, z informatiey obżałowanego, hobry łapaiąc, sa-

memu tylko oddaie, a ztāt reprotestantes pożytku żadnego mieć nie mogą, ponieważ z pomienionym swieszczennikiem obżałowany, postponuiąc reprotestantow, in conductamine idą; insuper nie tylko na substantiey krzywdzi, ale uczyniwszy protestatią w grodzie Owruckim in anno praesenti tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, in Nowembri, calumniose honor iednego z reprotestantow, urodzonego iego mości pana Ostaphiego Dedowicza Trypolskiego, opisał, zadaiąc, iakoby chłopa w Skorodnym kazał niewinnie obiesić, ato nie tak się działo, bo tego chłopa o złodziejstwo obwinionego kupa gromadami sądziła, y kupa onego obiesić kazała, a reprotestans iego mość pan Ostaphy Trypolski do tego się nie nie interressował, w czym calumniose od obżałowanego iest opisany. Także per protestationem calumniose circumscriptam ciż obżałowani opisali, iakoby mieli reprotestantes intraty iakowegości czasu, z części wsi Łaskow, po tym że iego mości panu podstolim Kiiowskim na obżałowanego y reprotestantów spadły, pozabierać, co się tak nie działo,—albowiem sam obżałowany nierownie więcey intraty z Łaskowskiey części poki trzymał w swoiey posessyey, bierał, reprotestantów krzywdził, a potym do tego podwiodł reprotestantów, uczyniwszy z urodzonym iego mością panem Stanisławem Iaskulskim contract, że też część w Łaskach nolentes volentes zbyć z obżałowanym w kupie musieli pomienionemu iego mości panu Iaskólskiemu, sprawy różne, dyspositie na różne dobra y na długi post fata zeszye ieymości paniey Maximowey Trypolskiey e domo Iarmolińskiey, z rąk iegomości pana Ostaphiego Trypolskiego pozabierawszy, dotāt nie oddaie y u siebie, ku szkodzie reprotestantow, trzyma. Tudzież obżałowani, wiedząc dobrze, że dobra Zalessie y Błazieszczyzna, tamże w powiecie Owruckim leżące, po zeszyłych wysz mianowanych ich mościach panach, Maximie, dziadu, y synie iego Hrehorym, stryiu reprotestantów, Dedowiczach Trypolskich, succesione naybliższe są reprotestantow, na których zeszyła urodzona ieymość pani Fedora Proskurzanka primi voti Hrehorowa Trypolska, secundi et ultimi Ierzyna Rączkowska mieniła sobie od zeszyłego iego mości pana Hrehorego Trypolskiego, małżaka swego, a stryia protestantów, dożywocie, żadnego prawa nie maiąc y zapisu, tylko manifestatią iedną się zaszczycając, że miała sobie zapisane na pomienionych dobrach od mianowanego iego mości pana stryia reprotestantów, których dóbr y zażywała, tedy obżałowany iegomość pan Pawsza, wszedszy w contract arędowny z zeszyłą pomienioną ieymością panią Rączkowską, uwiod-

szy one słownemi swemi obietnicami, y te dobra wsi Zalesie y Błażeszczynę obiówszy od zeszłej iey mości paniey Rączkowskiey kontraktem arendownym, któremu kontraktowi już dawno czas, w nim determinowany, tenutęy wyszedł, do tych czas w swoiey niesłuszney y nieprawney trzymaia obżałowani posessyey y participuia wszelkie z tych dóbr intraty, w których dobrach we wsi Zalesiu, przy obieciu w arendowną posessyą, która już dawno exprivata obżałowanym, iako sami być sobie mienili, do świętego Piotra w roku teraznieyszym, tysiąc szesćset dziewiędziesiąt dziewięć, zabrali żyta kop dwadzieścia y cztery, coś niewiele y barzo mało zasiawszy; w tey że wsi Zalesiu, oziminę do domu swego, do wsi Dorohinia, zabrali, kopami pówozili y pokorzyścili, z zasiewku zaś tego, co sieli obżałowani na ten rok teraznieyszy, tysiąc szesćset dziewiędziesiąt dziewięć, co się wrodziło żyta już po zeyściu iey mości paniey Rączkowskiey pomienionej, lubo wiedzieli dobrze że te dobra cum omni fructificatione rerotestantom legitime dostać się y należeć maia, iako prętko żzeli temiz poddanemi Zaleskiemi, w kopach do domu swego, do wsi Dorohinia, tamże iako y pierwsze żyta poprzewozić kazali, iakoż y poprzewozywali, którego żyta także kop dwadzieścia zawzieli, y zawziowszy skorzyścili; poddanych zaś tych Zaleskich gwałtownie do robocizny do Dorohinia, aby ichmościom obżałowanym robili, przymuszaia, którzy ichmościom w każdy tydzień po dniow trzy robić muszą, na których dobrach wsiach Zalesiu y Błażenszczynie nie tylko że protestantes ius haereditatis et successium maia, ale y summę, którą miał na tych dobrach zeszły iegomość pan Zankiewicz od ieymości paniey małżaki swoiey, a siostry reprotestantów, córki zaś mianowanego zeszłego iegomości pana Hrehorego Trypolskiego, którą comparentes swoiemi własnymi pieniędzmi wypłacili, y za iey oddaniem ichmość, że te dobra oswobodzili, o czym także dobrze constat obżałowanym, iako y w cessiey obżałowany iego mość pan Pawsza od iego mości pana Zańkiewicza dołożony iest, na które persolutę y dobra wszystkie sprawy, dispositie, cessiones przy obżałowanych zostaią, y inne sprawy, munimenta, dispositiones domus Trypolscianae, które pobrał po zeyściu pomienionego iego mości pana Stephana Trypolskiego, podstolego Kiiowskiego, będąc zapisanym executorem testamentu, a zaś z rąk iednego z comparentow iego mości pana Ostapiego Trypolskiego zapis y posessyę y inne dokumenta na Ostrow Żyrowski, na probatia przy sprawie swej z iego mością panem Łaskiem

stolnikiem Kiiowskim, uprosiwszy, wziął y dotąd zatrzymał, z którego ostrowu iuż nie tylko że wszystek Dorohiń pobudował się, ale y do Narodycz niemało drzewa potrzebnego, zgodnego na budowę, powywożono, powycinano, o co comparentes, nie mogąc mieć dispositiey, y upominać się nie mogą; za czym ad extremum staynią, teraz świeżo anno praesenti, in Novembri. z gruntu y ode dwora zeszłego iego mości pana podstolego Kiiowskiego, na protestantów spadłego, w Owruczym mieście stojącą, poddanemu iego mości pana podstolego Kiiowskiego zbudowaną zabrał, y na swoy plac nadruczny w tymże mieście Owruczym zaniósł y postanowił, owo zgoła, o co kolwiek w swoich protestatiach reprotestantow opisał, wszystko to sam reprotestantom czynił, o co wszystko że protestantes prawnie ante nie czynili, wszystko to sprawowało w comparentach, że sobie nie litigia prawne, ale miłość sąsiedską y pokrewną więcey wazyli. Przez co wszystko obżalowani, w tak niesłusznym opisanu prawie ferito styło comparentów, prawo pospolite zgwałcili, winy na osoby y dobra swoje, ratione circumscripti honoris comparentów, w prawie pospolitym opisane, zawzieli y zaciągneli, protestantow terazniejszych do szkod nie małych przywiedli y przyprawili; o co tedy wszystko comparentes reprotestowawszy się y protestowawszy, salva remansa melioratione tego wszystkiego, według potrzeby prawney, nec non viam iure agendi ratione premissorum zostawiwszy, na ten czas o przyęcie tey reprotestatiey prosili, — co y otrzymali. Ostaphi Dedowicz Trypolski swym y rodzonego swego imieniem: *as Tein... ..*

Книга Киевская городская, записовая и поточная, годъ 1697, 1698 и 1699 годовъ, № 7; листъ 519.

LXXI

Жалоба Овручскаго подстоля Федора Павши на пановъ Трипольскихъ о разныхъ убыткахъ по пмѣнію, а также о повѣшеніи принадлежащаго ему крестьянина и о конфискаціи имущества послѣдняго. 1699 г., Октября 22.

Рокѹ тисеча шестсотъ деветдесять девятого, месеца Окѹтоврѹя двадцать второго дня.

На уряде кгородскомъ, въ замѣку еѹ королевское милости Овѣруцкомъ, передо мною Яномъ Якубовѣскимъ, намесникомъ кгородскимъ староства Овѣруцкаго, и книгами нынешними кгородскими Овѣруцкими, comparens personaliter urodzony iego mość pan Theodor Pawsza, podstoli Owrucki, swym y drugich wszystkich successorow zeszlých godney pamięci urodzonych ich mościow panow Marka y Stephana, podstolego Kiiowskiego, Trypolskich, ad bona Kacowszczyzny, Kłoczkw, Czykołowicz, Skorodnego y innych należących, imieniem, także imieniem urodzoney iey mości paniey Anastazyey Zelskiey, praecavendo futurae indemnitati substantiey y successiey swoiey y innych successorow y consuccessorow, solenniter et gravi cum querella przeciwko urodzonym ich mościom Janowi y Ostaphiemu Iwanowiczom Dedowiczom-Trypolskim, braci między sobą rodzonym, przychilając się do dawnieyszych pierwszych protestatii, tak swoich, iako y mianowanego zeszlęgo urodzonego iego mości pana Stephana Trypolskiego, podstolego Kiiowskiego, przeciw ich mościom obwinionym pozanoszonych, tudzież y do skryptu pewnego, między wszystkiemi successorami y consuccessorami pod zakładem tysiąca złotych polskich, aby się żaden do dobr wyszmianowanych nie tykał y z onych żadnych intrat y pożytkow nie brał, aż do umiarkowania y postanowienia wszystkich successorow wieczystego rozdziałku, danego, protestował się y manifestował w ten sposob: iż ich mość panowie Trypolscy, nie nie ogladając się na prawo pospolite y winy w niem opisane, wszystkie dobra, po wyszmianowanych zeszlých urodzonych ich mość panach

Marku y Stephanie, podstolim Kiiowskim, Trypolskich, modo successive na protestanta y drugih successorow, do tychże dobr pomienionych y innych należących, spadłe, od lat iuż dwudziestu niektóre dobra, iako to Kacowszczyznę, Kłoczki y Czykołowicze, a inne od lat kilku, w possessioni swoią nienależytą wziowszy, protestanta y innych successorow, simul z protestantem do tychże successyi należących, nie dopuszczaią, onych używaią, intraty, robocizny y insze wszelakie prowenta odbieraią y na swóy szczególnie tylko, nie dopuszczaiąc y zabraniać drugim successorom z protestantem tych używać, pożytek obracaią, iako około tego pierwsze protestacie y zaczęty process obszyrniey świadczą; także też ich mość obwinieni, wiedząc barzo dobrze, że protestans ultimaria dispositione testamentaria namienionego urodzonego godney pamięci zeszłego z tego swiata iego mości pana Stephana Trypolskiego, podstolego Kiiowskiego, za executora naznaczony, y niemało legat tymże testamentem pomienionego zeszłego iego mości pana podstolego Kiiowskiego różnym ich mościom y do różnych klasztorow y kościołow, do dobr wsi Skorodnego sciągających się, ciężko nie czyniąc duszy, wypłacał, y niemałeż summy per cessiones iurium, iako y tymże testamentem legowane, na dobrach wsi Skorodnym maiąc, a ich mość obwinieni, szczególnie tylko po tysiącu złotych polskich od tegoż namienionego iego mości pana podstolego Kiiowskiego legowanym maiąc, różne krzywdy poddanym czynią, woytowi z gromadą protestanta słuchać pod wielkimi winami y karami zakazuią y zabraniaią, tegoż woyta po kilka razy, aby ni w czym nie był posłuszny protestantowi, sami się tylko czyniąc panami, bili y teraz biią, do kapłana ritus graeci tamecznego Skorodeńskiego żadney nie maiąc okazyey y cale do onego nie należąc, bez boiaźni Bożey, na posmiechowisko ludzkie, bili, za włosy targaiąc po ziemi włoczyli, włosy powyrywali; roku terazniejszego, tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątego, ieden z obwinionych, urodzony iego mość pan Ostaphy Trypolski, sam się ieden tylko uczyniwszy panem, roboczego Opanasa, poddanego Skorodeńskiego, bez żadney dyspositiey chrześcianskiey, lubo prosił aby kapłanowi dano znać, aby się mógł wypowiadać, nie dopuściwszy y zabroniwszy, iako fama volat—nemine instigante, mało co winnego, y nie sam ieden panem nad mianowanym poddanym będąc, bez spowiedzi y sądu postronnych ludzi kazał obiesić, y totam tegoż obwinionego Opanasa suppellectilem domesticam tenże iego mość pan Ostaphi Trypolski od żony y dzieci pozosta-

łych odebrawszy, na swoy własny pożytek obrócił; a nie tylko namienieni obwinieni dobra y poddanych nienależycie, niesłusznie aggrawuią, ale ieszcze roku wysz na akcie mianowanego, dnia dwudziestego siódmego miesiąca Septembra, w miescie Narodyczach, podczas targu, na śródku rynku, urodzoną iey mość panią Barbarę Iakubowskiego Theodorową Pawszynę, podstolinę Owrucką, małżonkę protestantis, potkawszy, słowy nieprzystoynemi, płci białogłowskiej szlacheckiej szkodzącemi, dishonorował, zkontemptował, na samego protestanta, zabiciem grożąc, iako częstokroć zwykł iego mość to czynić, diffidował, odgrazał, dla których publicznych diffidacyi y odpowiedzi protestantes securi zdrowia y życia swego bydz nie mogą; przez co ich mość obwinieni prawu pospolitemu y skryptowi wysz namienionemu sprzeciwili się, w zakład w tymże skrypcie wyrażony y winy prawne popadli, a protestanta z consuccessorami do szkod niemałych, przez tak długi czas dobra nienależycie, niesłusznie, co na część protestanta z consuccessorami należy, sami tylko poczyniwszy się y czyniąc panami, trzymając y z onych wszelakie intraty y pożytki biorąc, które wszystkie szkody pozwami expri-mowane będą, przywiedli y przyprawili. O co wszystko, ut praemissum est, protestans ofiaruie się prawnie czynić niezaniechać, zostawiwszy tak sobie samemu iako y drugim consuccessorom salvam meliorationem tey terazniejszey protestatiey swoiey, albo uczynienie inszey, szyrszey, lubo teyże przez pozwy poprawienie, terazniejszey do akt o przyęcie mnie urzędu prosił, co y otrzymał. Theodor Pawsza, podstoli Owrucki, manu propria.

Книга Овруцкая городская записовая и поточная, 1697—1699 года, № 5219; листъ 776.

LXXII.

Жалоба отъ имени всей панцырной хоругви наиворнаго Литовскаго маршала князя Януша Вишневецкаго на крестьянъ с. Кудринецъ и управляющаго этимъ имѣніемъ пана Высоцкаго, о нападеніи на поставленный отъ этой хоругвы пикетъ, нанесеніи побоевъ пахолкамъ и ограбленіи «товарища». — Донесеніе вознаго объ освидѣтельствованіи имъ избитыхъ пахолковъ. 1700 г., Мая 17.

Roku tysiącznego siedmsetnego miesiaca Maij siedmnastego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi grodzkiemi Krzemienieckimi y przede mną Mikołaiem Stanisławem Kamieńskim, stolnikiem Drohickim, burgrabią grodzkim Krzemienieckim, personaliter comparens urodzony iego mość pan Stanisław Rybkowski, towarzysz y koniuszy na ten czas chorągwie panczerney iasnie oświeconego xiecia iego mości Janusza Korybutha na Zbarażu y Wiszniowcu Wiszniowieckiego, marszałka nadwornego wielkiego xieztwa Litewskiego, Pińskiego, Osieckiego et caetera starosty, swym y całego znaku chorągwie teyże imieniem solennissime skarzył się, opowiadał y protestował naprzeciwno urodzonemu iego mości pany Michałowi Humienieckiemu, stolnikowi Podolskiemu, dobr wsi Kudzyniec dziedzicowi y posessorowi, tudzież urodzonemu panu Wysockiemu, niemniey poddanym iego mości, osobom plus minus ze trzysta wynoszącym, iednym tumultem na slobodę do mianowanych dobr idącym, niżej mianowanego uczynku z iego mością panem administratorem swoim pryncypałom, cooperatorom y exekutorom, samemuż iego mości specific nominibus et cognominibus wiadomym y znaiomym, którzy hoc loco pro expressis et specificatis censeri maią, w ten niżej opisany sposob y o to: iż wyżej mianowani obwinieni, poddani iego mości pana stolnika Podolskiego, narod chłopski, ku stanowi szlacheckiemu ad opprimendum onegoż semper chciwi, smieli y wazyli się w roku ninieyszym, tysiąc siedmsetnym, dnia czternastego miesiaca Mai, przechodząc bez dobra wieś nazywaiące się Pańkowce, za Iampolem będącą, iuż nieco w kraiach pustych zostaiącą, bez groble, gdzie na ten czas y protestans ninieyszy, ze

znaczkim stoiąc, securitate omni frenis, bynamniey nic się nie spodzie-
wając na siebie, gdzie ciż obwinieni chłopstwo, raz na wszelką wyuzdani
swywola, szukając okazyiey, gdy woznica y czeladź z pod znaku różnie,
to dla pasz, to dla inszych swoich należytości, poroschodziła się, tam
tedy na samey groble woznicę protestantis, na imie Michała, przecho-
dzącego, klacz iakowaś narowista onych że ukąsiła y daley ieszcze sczu-
łając się sięgała, który na ten czas nie mając tylko bardysz w ręku na
oneż klacz zamierzył się, a obwinieni znać że z umysłu na to czuwa-
jąc, zaraz ieden z obwinionych tegoż woznicę drongiem horrendissime
uđerzył; a potym wszyscy tumultem, ceco impetu na znaczek y na sa-
mego protestanta, z kijami, cepami, kosami, muszkietami y różną strzelbą
rzucili się y bić bez dania przyczyny czeladź y pachółkow poczęli, iakoż
Chwiedorowicza, Lachowieckiego, Sawickiego tamże uchwyciwszy y wysz-
mianowanego woznicę horrendissime cepami, kijami y drąkami zbili, w
stawie topili, a drugich powiązawszy z sobą brali, owo nieznośne oppres-
sye wyrządzali, za samym protestantem po polu goniąc strzelali, a na
ostatek znaczek znosząc, rzeczy niemało, których trudno y pomnieć (sic),
pozabierali, mianowicie: rządzik, valoris talerów bitych dziesięć; musz-
kiet gwintowy, valoris tynfów trzydzieści; szablę czarną z kapturkiem,
musztuczkiem, drótem, rękoieść uwinioną y igrzyskami srebrnemi, valo-
ris talerów bitych sześć; drugą szablę, czarną, pacholiczą, valoris zło-
tych osim; nadziak, valoris tynfów trzy; nóż, valoris tynfów trzy; go-
towych pieniędzy złotych siedm y inych drobiazków niemało pochwytali;
insuper tenże obwiniony iego mość pan administrator z tym się deklaro-
wał, iż, prawie, protestantem kiedyż kolwiek nieżywić miał, a tamże
powtórnie na znaczek by też y nocą naść się deklarował; przez co y ta-
kowy swój postępek wyżej mianowany obwiniony prawo popolite de
securitate ubique locorum, niemniey o inwasorach y diffidatorach tot con-
stitutionibus opisane zgwałcił y zwiolował, winy tali in passu na się y
osoby swoje traxerunt et praemeruerunt; o co wszystko ninieyszy pro-
testans, przestrzegając omnimodam sui securitatem, iterum iterumque ma-
nifestatur y protestatur, nihilominus salwam meliorationem, si opus fuerit,
zostawiwszy, prosił mnie urzędu, aby to wszystko actis praesentibus con-
notatum było, co y otrzymał. Stanisław Rybkowski. Et hic in continenti
stanowszy oczewiście wozny generał wojewodztwa Wołyńskiego y innych
szlachetny Stanisław Lesczyński dba zapisania do akt ninieyszych iawnie,

iaśnie y dobrowolnie zeznał: iż on roku, miesiąca y dnia niniejszych, wyżej na akcie mianowanych, ad affectationem ac juridicam requisitionem wyżej mianowanego protestanta, mając przy sobie stronę szlachtę, urodzonych ich mościów panów Jana Korczakowskiego y Jana Nowakowskiego, sobie vigore maioris testimonii adhibitos, był tu w gospodzie requirētis, gdzie bywszy, wyżej mianowanych pachółkow y woznicę, zbitych siniemi razy, tudzież razy sinie, krwią ociekłe, bite, widział y officiose oglądał, co on wozny widziawszy y officiose oglądawszy, z tamtąd powrócił y o tym tę swoje prawdziwą przede mną urzędem czyni y zeznaie relatią, o której przyięcie mnie urzędu prosił, co y otrzymał. Stanisław Lesczyński wozny.

Книга Кременецкая городская, записовая и поточная, годъ 1700, № 1608; листъ 383.

LXXIII.

Приговоръ Луцкаго городскаго суда по дѣлу о наѣздѣ пановъ Стемпковскихъ на имѣніе вдовы Новогрудскаго подкоморія Еазимира Шлюбича-Заленскаго, с. Хойники, убійствѣ крестьянки, заключеніи въ тюрму и пстязаніяхъ другихъ крестьянъ; судъ приговорилъ Стемпковскихъ къ баниціи, а участниковъ наѣзда,—шляхтичей къ инфаміи, а лицъ несвободнаго состоянія—къ смертной казни. 1700 г., Мая 25.

Roku tysiącznego siedmsetnego, miesiąca Maia dwudziestego piątego dnia.

Na roczkach sądowych grodzkich Łuckich, od dnia dwudziestego miesiąca Aprilis roku teraz idącego, wysz na akcie mianowanego, przypadłych y sądownie odprawować się zaczętych, przed nami Woyciechem Stanisławem Czermińskim, podczaszym Wołyńskim, podstarościm, Jerzym Stanisławem na Markowiczach Hulewiczem, woyskim ziemskim Włodzi-

mirskim, sędzią y burgrabią, y Wawrzyńcem Stanisławem z Pepłowa Pepłowskiem, woyskim ziemskim Łuckim, pisarzem, urzędnikami sądowemi grodzkiemi Łuckiemi, gdy dnia czwartego miesiąca Maia przypadła była sprawa z rejestru sądowego za przywołaniem woznego generała szlache-tnego Adama Walowskiego, apparitora sądowego, między instigatorem są-
dowym y iego delatorką wielmożną iey mością panią Heleną Stępkow-
skiego, wielmożnego iego mości pana Kazimirza Szlubicza Zaleskiego pod-
komorzego Nowogrodzkiego pozostałą małżoną, wdową, powodką, a
wielmożnemi ich mość pany Alexandrem y Alexandrą z Zabokrzyk Stę-
pkowskiemi, kasztellanicami Braclawskimi, małżakami, cum assistentia et
authoritate iey mości paniey kasztellanicowey Braclawskiej małżaka swego,
iako opiekuna małżęskiego, pozwanemi, tudzież urodzonymi y utściwymi
Szymańskim Konstantym, Murawickim, Kwiatkowskim, podstarościm Dub-
lańskim Ulanowskim, Ianem Bobowskim, Wyhowskim, Stoynowskim, Ma-
lickim, Korniewskim, Grzegorzem Haydukiem y innemi sługami y boia-
rami Dublańskimi, Dimidowskiemi, Ławrowskiemi wielmożnego iego
mości pana kasztelana Braclawskiego, także pozwanemi y stawionemi,
za dekretem grodzkim Łuckim, między wysz pomienioną actorką wiel-
możną iey mością panią Zaleską, podkomorzyną Nowogrodzką, y wielmoż-
nemi ich mościami pany kasztellanicami Braclawskimi, małżakami, y sta-
wionymi obwinionymi pozwanymi, roku miesiąca y dnia w tymże dekre-
cie wyrażonych stałym y u sądu niniejszego produkowanym; tedy po-
stanowiwszy się u sądu niniejszego strona powodowa sama oczewisto,
pozwanych, iż się za potrzykrotnim przez trzy dni woznego wysz mia-
nowanego do sądu przywołaniem nie stawili, ani o niestaniu swoim są-
dowi niniejszemu y stronie powodowey żadney wiadomości nie dali,
onych iako niestałych, sprzeciwnych y prawu pospolitemu nieposłusznych,
z dopuszczenia sądowego na upad in termino conservato ratione super-
immissionis familiae domesticae, in bonis violentiarum perpetratio-
nis, subditorum captivationis, carceribus strictis detentionis, enormissime
tormentationis, in paena banitionis perpetuae et nunc decernenda, addi-
tione ministerialis ad publicandam ex remissione pro executione una cum
solutione taxae vulnerum incarceratis illatorum, sub seorsiva paena ba-
nitionis perpetuae ex nunc decernenda, additione ministerialis ad publi-
candam et remissione pro executione; ratione vero causalae mortis Bo-
recki et aliorum violentiarum in seorsiva paena banitionis perpetuae, una

cum elibertatione personae incarceratae ex carceribus, sub seorsiva paena banitionis perpetuae, utrisque ex nunc decernendis, additione ministerialis ad publicandas et remissione pro exequutione; nihilominus in lucro statuitionis inculpatorum pro quibus resest in instanti sub paena banitionis perpetuae ex nunc decernenda, additione ministerialis ad publicandam et remissione pro exequutione; super vero statuendis in lucro paenarum legum, videlicet infamiae plebeos et colli, ex nunc decernendis, additione ministerialis ad publicandas et remissione pro exequutione, z wolnym iednak sprawy tey y wzdania iey do zwykley godziny arestem. A gdy o godzinie zwykley arestowey sprawy do areztu przywoływano, między którymi y ta sprawa do areztu przywołana była, tedy od pozwanych postanowiwszy się urodzony iego mość pan Franciszek Ruciński, tę sprawę y wzdanie iey arestował, y tak ta spawa indecise w arestowym pozostała regestrze; którego potym regestru, gdy roku, miesiąca y dnia wysz na akcie mianowanych ta sprawa do sądu przypadła y przez woznego przywołana była, tedy pozwani tak iako y pierwey do prawa nie stawili się y o niestaniu swoim sądowi ninieyszemu y stronie powodowey żadney wiadomości nie dali, onych iako niestałych, sprzeciwnych y prawu pospolitemu nieposłusznych, strona powodowa iuż powtóre po areście wzdała na pomieniony dekret, tak się w sobie mający: Wypis z xiąg grodzkich zamku Łuckiego. Roku tysiącznego siedmsetnego, miesiąca Aprilis szóstego dnia. Na roczkach sądowych grodzkich Łuckich, od dnia osimnastego miesiąca Marca roku teraz idącego, wysz na akcie mianowanego, przypadłych y sądownie odprawować się zaczętych, przed nami Woyciechem Stanisławem Czermińskim, podczaszym Wołyńskim, podstarościm, Ierzym-Stanisławem na Markowiczach Hulewiczem, woyskim ziemskim Włodzimirskim, sędzią, y Wawrzyńcem-Stanisławem z Pepłowa Pepłowskim, woyskim ziemskim, pisarzem, urzędnikami sądowymi grodzkiemi Łuckiemi, gdy przypadła sprawa z regestru sądowego, roku y miesiąca wysz na akcie mianowanych, a dnia pierwszego, za przywołaniem woznego generała szlachetnego Adama Walowskiego, między instigatorem sądowym y iego delatorką, wielmożną iey mością panią Heleną Stepkowskiego, wielmożnego niegdy iego mości pana Kazimierza Szlubicza Zaleskiego, podkomorzego Nowogrodzkiego, pozostałą małżaką, wdową, powodką, a wielmożnemi ich mość pany Alexandrem y Alexandrą z Żabokrzyk Stepkowskimi małżakami, kasztellanicami Braclawskimi, cum

assistentia et authoritate iey mość paniey kasztellanicowey Braclawskiej małżaka swego, iako opiekuna małżeńskiego, pozwanemi, tudzież urodzonymi y utściwemi Szymańskim, Konstantym Murawickim, Kwiatkowskim, podstarościm Dublanskim Ulanowskim, Ianem Bobowskim, Wyhowskim, Stroynowskim, Malickim, Kornijowskim, Grzegorzem Haydukiem y innemi sługami y boiarami Dublańskiem, Dymidowskiemi, Ławrowskiemi wielmożnego iego mości pana kasztellanica Braclawskiego, tamże pozwanemi y stawionemi, za pozwami grodzkimi Łuckimi, od powoda po pozwanych w sprawie w nich że niżej inserowanych wyrażoney, na roczki grodzkie Łuckie wydanemi y u sądu niniejszego produkowanemi, które za podniesieniem od strony powodowey u sądu byli czytane, z których pierwszy tak się w sobie ma: «Athanazy na Miączynie y Macieiowe Miaczyński, podskarbi nadworny koronny, Łucki, Krzepicki, Łosicki et caetera starosta. Wielmożnym ich mościom panom Alexandrowi y Alexandrze z Żabokrzyk Stępkowskim, kasztellanicom Braclawskim, małżakom, cum assistentia et authoritate waszmość mości pani kasztellanicowa Braclawska, iako małżaka y opiekuna waszmości małżeńskiego, z osob y z dóbr waszmościow generaliter wszystkich powagą iego królewskiej mości, a władzą urzędu mego starościńskiego, przykazuie, abyście waszmość przede mną samym albo urzędem moim grodzkim Łuckim na roczkach grodzkich Łuckich, gdy w roku terazniejszym tysiąc szeszet dziewiędziesiąt dziewiętym, die vigesima mensis Augusti przypadną y sądzone będą, albo ieśliby te niedoszły, na innych po nich do sądzenia naybliżey przypadłych y naypierwiej sądzących się, sami przez się oblicznie y zawicie staneli na instantią y prawne poparcie instigatora sądowego y iego delatorki wielmożney iey mości paniey Heleny Stępkowskiego, wielmożnego niegdy iego mości pana Kazimirza Szlubicza Załęskiego podkomorzego Nowogrodzkiego pozostałej małżaki, wdowy, powodki, która waszmość pozywa dowodząc sprawiedliwości poddanym swoim Choynickim Iackowi, Iwana Czarneho synowi, y samemu Iwanowi Czarnemu, iż waszmość, przy nadziei swoim cum complicitibus suis supraspecificatis, Iacka, syna Iwana Czarneho, potym samego Iwana Czarneho, do waszmosciów dobrowolnie za synem proszającego y w Ławrowie u waszmosciów depraecantem, wziąć w więzienie w iame kazaliście, w więzieniu w iame ode dnia dwudziestego dziewiętego miesiąca Maia roku terazniejszego tysiąc szeszet dziewiędziesiąt dziewiętego, do dnia piętnastego miesiąca Junij tegoż roku

wieżiliście, Iacka zaś, syna Iwana Czarnego, od dnia dwudziestego czwartego miesiąca Maia tegoż roku tysiąc szescset dziewiędziesiąt dziewiątego w więzienie ciężkie wziawszy, w tey że z oycem iamy więziliście, z więzienia z iamy wywłoksz y bić kijmi, postronkami nielitościwie, potym katu z Dubna przyprowadzonemu dawszy go w ręce, dnia iednego ciągnąć do szóstego karbu nad zwyczaj y prawo, aby żadney niedawał folgi posła za posłem posyłaiąc, drugiego dnia kopę swic o niego zpalić kazaliście, który kat obadwa boki ciało aż do kości przypalił, człowieka okaleczył; na tych że tak pomienionych przegrażacie, okupować się kazecie, z domowstwem zabrać, z chałupą spalić przegrażacie się; Borecką babę, która w więzieniu umarła, w lesie zakopać kazaliście; przez coście waszmość winy prawne na siebie zaciągneli, do krórych win na waszmościach wskazania, taxi ran popieczonych zapłacenia, okaliczenia nagrodzenia tym że poddanym swoim, tudzież do eliberowania z więzienia Maruszy dziwki aresztowaney, y o winy prawne, powodka waszmościow na termin wyszoznaczony pozywa, na którym terminie iako na zawitym, abyście waszmość stanowszy skutecznie odpowiadaiąc usprawiedliwili się. Pisan w zamku Łuckim, miesiąca Augusta czwartego dnia, roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątego». Drugi zaś, in causa statutionis, tenoris eius modi: «Athanazy na Miączynie y Maciejowie Miaczyński, podskarbi nadworny koronny, Łucki, Krzepicki, Łosicki et caetera starosta. Wielmożnym ich mościom panom Alexandrowi y Alexandrze z Żabokrzyk Stępkowskim, kasztellanicom Braclawskim małżakom, cum assistentia et authoritate waszmości moscia pani kasztellanicowa iego mości pana kasztellanica, iako małżaka y opiekuna małżęskiego, urodzonym y utściwym Macieiowi Szymańskiemu, Konstantemu Murawickiemu, Kwiatkowskiemu, podstarosciemu Dublanskiemu Ulanowskiemu, Ianowi Bobowskiemu, Wyhowskiemu, Stroynowskiemu, Malickiemu, Korniewskiemu, Grzegorzowi Haydukowi y innym sługom boiarom Dublańskim, Dymidowskiem, Ławrowskim, z imion y przezwisk waszmościom mości panowie kasztellanicowie Braclawscy znaiomym, których salvam specificationem powodka niżej mianowana sobie zachowuie, cum assistentia et authoritate z waszmościów de iure debita, z osob y z dóbr waszmościów generalliter wszystkich; powagą iego królewskiey mości, a władzą urzędu mego staroscińskiego, przykazuie; abyście waszmość przede mną samym albo urzędem moim grodzkim Łuckim na roczkach grodzkich Łuckich, gdy w

roku terazniejszym tysiąc szesćset dziewiędziesiąt dziewiątym die vigesima mensis Augusti przypadną y sądzone będą, albo ieśli by te nie doszli, na innych po nich do sądzenia naypierwiej przypadłych y naypierwey sądzących się, sami przez się oblicznie y zawicie staneli, na instantią y prawne poparcie instigatora sągowego y iego delatorki wielmożney iey mości paniey Heleny Stępkowskiego, wielmożnego miegdy iego mości pana Kazimierza Szlubicza Zaleńskiego podkomorzego Nowogrodzkiego pozostałej małżaki, wdowy, powodki, abyście waszmość urodzonych y utściwych wyżej wspomionych Macieia Szymańskiego, Konstantego Murawickiego, Kwiatkowskiego, podstaroscięgo Dublanskiego, Ulanowskiego, Iana Bobowskiego, Wychowskiego, Stroynowskiego, Malickiego, Korniewskiego, Grzegorza Hayduka y innych sług boiarow Dublańskich, Dimidowskich, Ławrowskich, z imion y przezwisk waszmościom mości panowie kasztellanicowie Braclawscy znaiomych, których salvam specificationem powodka sobie zachowuie, przed sąd grodzki Łucki stawili do wzięcia z nich win prawnych o to: iż oni waszmościom do niazdu na dobra wieś Chojniki, roku terazniejszego tysiąc szesćset dziewiędziesiąt dziewiątego miesiąca Maia dwudziestego czwartego dnia stałego, dopomagali. na też dobra naiechawszy za poddanemi gonili, drugich, osobliwie Iacka, Iwana Czarnego syna, Borecką wdowę y Maruszkę dziwkę, wnukę tey Boreckiey, w więzenie wzięli, postronkiem za szyie wedle konia prowadzili, za drugiemii poddanymi gonili, kańczukami poszynkowali (sic), po wsi sposobem nieprzyiacielskim biegali, niewiedzieć czego szukali, młyny trzęśli, ludzi trwożyli y insze violentie, w pozwie principalitatis y w protestaciey wyrażone, czynili, a w niestawieniu,—do zapłacenia z nich każdego taxy głowy y podięcia za nich ciężaru tey sprawy; na którym terminie, iako na zawitym, abyście waszmość stąnowszy skutecznie odpowiedaiąc usprawiedliwili się. Pisan w zamku Łuckim, die quinta Augusti, roku tysiąc szesćset dziewiędziesiąt dziewiątego». A po podniesieniu y przeczytaniu tych pozwów, strona powodowa u sądu niniejszego prosiła y domawiała się, aby sąd stronie pozwanej sprawić się nakazał na wysz ingrossowane pozwy; a potym strony obiedwie, wielmożna iey mość pani Zaleńska podkomorzyna Nowogrodzka swym y innych imieniem personaliter, a wielmożny iego mość pan Alexander Stępkowski kasztellanic Braclawski, pozwany, itidem personaliter, u sądu niniejszego stanowili się, y w tych sprawach rosprawę prawną między

sobą mając, controwertowali; których kontrowersy do się zanesionych wysłuchawszy, sąd grodzki Łucki, y z onych dobrze wyrozumiawszy, na zadana z boku od successorow niegdy iego mości pana Mikołaja Wereszczaki, w sądzie głównym trybunału koronnego Lubelskiego w roku tysiąc sześćset ósmdziesiąt wtórym otrzymaną condemnaty approbatę, lubo pro interesse duorum capitum sprawa zagrodzona, iednak ad interesse trzeciego brata successorów, którzy w compromis y satisfaccya nie wchodzili, wielmożnemu iego mości panu kasztellanicowi Braclawskiemu mieysca u sądu dowodzić nakazuie; od którego dekretu strona pozwana do sądu głównego trybunału koronnego Lubelskiego apelowała; sąd iey tey apelacley nie dopuscił, a ona o poparcie iey, o grawamen y szkody, na sąd się protestowała; sąd się też reprotestował, iż tak prawnie bydz rozumiał, ani wniesionemi do sądu raciami może sobie constituere locum standi, uznawa; potym, za podaniem obietey na sądowe pomiarkowanie, sąd uznawa, aby in constitutionem ad praesens loci standi, wielmożny iego mość pan kasztellanic Braclawski stronie zarzucaiącey, successorom niegdy iego mości pana Mikołaja Wereszczaki, zakład starościński a sądowi popołowie zakładu starościńskiego natychmiast pod powtorną approbatą zapłacił; od którego dekretu strona pozwana do sądu głównego trybunału koronnego Lubelskiego apelowała, sąd iey tey apelacley nie dopuscił, a ona o poparcie iey, o grawamen y szkody na sąd się protestowała; sąd się też reprotestował, iż tak prawnie bydz rozumiał; rejecta ad satisfactionem; a ponieważ roku, miesiąca y dnia wysz na akcie mianowanych, wielmożny iego mość pan Alexander Stępkowski kasztellanic Braclawski tak stronie zarzucaiącey iako y sądowi in paenis adiudicatis dosyć uczynił, tedy sąd habere ipsum ad praesens locum standi censet y stronom w sprawie princypalney experymentować nakazuie; w experymentowaniu controwersy wysłuchawszy, stronie pozwaney postępować nakazuie; od którego dekretu strona pozwana do sądu głównego trybunału koronnego Lubelskiego apelowała, sąd iey tey apelacley nie dopuscił, a ona o poparcie iey, o grawamen y szkody na sąd się protestowała; sąd się też reprotestował, iż tak prawnie bydz rozumiał; w postępowaniu, sąd dalszych kontrowersy wysłuchawszy, super ferendam sententiam, do blisko przyszley cadencley sądow grodzkich Łuckich deliberandum esse censuit y deliberaie, y tam że stronom na blisko przyszley cadencley sądow grodzkich Łuckich termin zawity zachowuie; od którego

dekretu strona pozwana do sądu głównego trybunału koronnego Lubelskiego apelowała; sąd iey tey apelacley nie dopuścił, a ona o poparcie iey, o grawamen y szkody na sąd się protestowała; sąd się też reprotestował, iż tak prawnie bydź rozumiał; *causa statuitionis ad eundem terminum suspenditur et conservatur*; co wszystko dla pamięci do xiąg grodzkich Łuckich iest zapisano, z których xiąg y ten wypis pod pieczęcią grodzką Łucką iest wydany. Pisany w zamku Łuckim». U tego dekretu przy pieczęci przycisnionej *correcta* w te słowa: *Correxit Sinicki*. Po króym takowym wzdaniu strona powodowa na pozwanych iako niestałych dalszego w tey sprawie postępku prawnego prosiła y domawiała się, przeto sąd niniejszy grodzki Łucki, za niestaniem pozwanych, a za domowieniem się y prawnemi postępkami strony powodowej, przychylając się w tym do prawa pospolitego, w dalszym tey sprawy postępku prawnym, na terminie zachowałym, *ratione superimmissionis familiae domesticae*, w dobrach szkod poczynienia, poddanych łapania y onych *in strictis carceribus* trzymania y onych męczenia, sąd niniejszy banicyą wieczną na pozwanych wskazuje, do publicacley tey że winy banicley woznego generała wyszmianowanego przydaie, oraz nakazuje, aby pozwani *taxy ran y razow incarcerationum* zadanych nagrodzili pod powtórna banicyą, którą sąd także zaraz na pozwanych skazuje, do publikacley woznego przydaie y na *executią* odsyła; względem zaś zabicia Boreckiey y innych popełnienia *violentij*, winę banicyey wieczney sąd niniejszy przysądza, oraz nakazuje, aby ciż pozwani osobę, która *in carceribus hucusque* zostaie, uwolnili, pod powtórna banicyą wieczną, którą sąd zaraz skazuje y do publikacley woznego generała do publikacley przydaie y onę *ex nunc* na *executią* odsyła; nadto w sposob zysku nakazuje, aby pozwani obwinionych, o których rzecz iest, przed sąd niniejszy *natychmiast* stawili, pod winą banicley wieczney, którą sąd w niedośćuczynieniu zaraz wskazuje y do publikacley woznego generała szlacheckiego Adama Walowskiego, *apparitora sądowego*, przydaie; stawionych zaś w winach prawnych, to iest infamią, na stanu prostego ludziach ucięcie szyie, którą sąd zaraz wskazuje y do publikacley woznego generała wyszmianowanego przydaie y onych *ex nunc* na *executią* odsyła; a iż ichmość pozwani, sprzeciwiwszy się pomienionemu dekretowi, onemu niwczym dość nie uczynili, szkod nie nagrodzili, ani incarcerationowanych nie *eliberowali*, obwinionych nie stawili, tedy wozny wyszmianowany, na to od sądu przy-

dany, dość czyniąc woli y roskazaniu sądowemu, a z powinności urzędu swego woznowskiego, tę winę baniciey wieczney na pozwanych, iako nie-
stałych y prawu pospolitemu przeciwnych y nieposłusznych, a na stawić
przez nich mających winę infamiey, wywołania z państw koronnych y
wielkiego księstwa Litewskiego, y na stanu prostego ludziach ucięcie szyie,
tu w zamku Łuckim, w izbie sądowej, in praesentia iudicii y innych
wielu ludzi zacnych, z różnych wojewódstw dla spraw swoich zgroma-
dzonych y onych u sądu pilnujących, głosem wyniosłym obwołał y publi-
kował, przywodząc to wszystkim do wiadomości, aby z przerzeczonymi
pozwanymi, iako wiecznymi banitami y prawu pospolitemu przeciwnymi
y nieposłusznymi, a przez nich stawić mającymi, żadnego spulku ani ob-
cowania nie mieli, radą ani pomocą onym iako banitom, a sta-
wionym iako infamisom, nie byli. w domach y majątnościach swoich nie
przechowywali, ale się z niemi iako banitami y infamisami we wszyst-
kim podług srogości prawney zachowali; o czym on wozny, iż winę ba-
niciey wieczney na pozwanych, iako niestałych y prawu pospolitemu
sprzeciwnych y nieposłusznych, a na stawionych winę infamiey, obwo-
łał y publikował, oczewiście przed sądem niniejszym stanowszy, relacją
swoię uczynił y zeznał; a po obwołaniu y publikowaniu tey na pozwa-
nych, iako niestałych y prawu pospolitemu przeciwnym y nieposłusznych,
win banicyey wiecznych, a na stawić przez nich mających winy infamiey,
sąd niniejszy tę sprawę z niemi na mocną, skuteczną y nieodwłoczną
według prawa do sądu y urzędu wszelkiego, dobrom pozwanych należ-
nych, odsyła exekutią, którą exekutią pomieniony sąd y urząd wszelaki na
dobrach pozwanych, a na stawionych na osobach ich własnych, uczynić y
odprawić ma y z powinności urzędu swego będzie powinien, pod winami
w prawie na niedbałych urzędników opisanemi, mocą dekretu niniejszego.
Co wszystko dla pamięci do xiąg niniejszych grodzkich Łuckich iest za-
pisano.

*Книга Луцкая декретовая и кондемнаціонная, годъ 1700—1704,
№ 3062; листъ 633.*

LXXIV.

Жалоба заставной владѣлицы села Гзекъ, паніи Пугошинской, на вотчинника этого имѣнія, папа Будзишевскаго, о причиненіи ей разныхъ убытковъ и разореніи крестьянъ, въ чемъ Будзишевскій ложно обвинилъ самое Пугошинскую. 1701 г., Января 31.

Року тисеча семсотного первого, месеца Января тридцеть первого дня.

Na urzędzie grodzkim w zamku iego królewskiey mości Włodzimirskim, przede mną Thomaszem Pałuskim, burgrabim zamku Włodzimirskiego, y xięgami ninieyszemi grodzkiemi starościńskimi, stanowszy oczywiście urodzony iego mość pan Gabryel Kuczewski, małżonek urodzoney icymości paniey Katharzyny Potoszynskiego Gabryelowey Kuczewskiey, córki urodzoney iey mości paniey Iustyny Skińskiego Potoszyńskiej, possesorki zastawney części pewney wsi Haiek, małżaki zeszłego urodzonego iego mości pana Michała Potoszyńskiego, imieniem teyże rodzicielki paniey małżaki swey, przychylając się do protestacyi toties quoties w grodzie Włodzimirskim ante занесionych, przeciwko urodzonemu iego mości panu Stanisławowi Budziszewskiemu, haeredem wsi Haiek et evictorem bonorum obligatoriorum części wsi Haiek, do których iey mość pani Potoszyńska tak dla słabości zdrowia, iako też uwodzona sprawiedliwością et amicabili compositione. praeccludendo viam do prawa, z tymże iego mością panem Budziszewskim hucusque nie czyniła, przeciwko temuż iego mości panu Budziszewskiemu comparens ratione infrascriptorum manifestatur w ten sposób y o to: iż iey mość pani Potoszyńska vigore zapisu obligationis, we wsi Haykach, w której dwa młyny na rzece pewney zostaia, insimul y według tegoż zapisu zastawnego w iednym młynie tydzień z braniem miarek na samych zastawników ydzie bez przeszkody od dziedzica, a drugi tydzień na dziedzica, iey mość pani Putoczynska tak przeszłych lat, tak przez samego dziedzica iako y arendarza młynow, wielką szkodę w miarkach tak przez przeszłego arendarza żyda miała, iako y teraznieyszego, o co zaszła ante protestatia; y z tegoż arendarza sprawiedliwości uczynić iego mość pan Budziszewski, obiet-

nicami coraz uwodząc, nie uczynił; który że był perfidus, nie chciał go trzymać, inszemu żydowi arędarzowi nowotnemu przeszłą wiosną młynny zaarędował, który także ieszcze większe szkody w miarkach we młynie na tygodniu co raz czynił, mając miarki zsypane w skrzyni za mielnikowym kluczem y kiedy chciał to brał modo furtico a za wiadomością . . . . miarki zsypował; y widząc coraz comparens szkodę w miarkach na (tygodniu) paniey Potoszynskiej, querulabatur przeciwko ich mościom panom Budziszewskim . . . . . gdy miarki z skrzyni coraz kradł, y miała szkody na korcy cztery; od tegoż żyda y mielnika dziesięć miarek z wymiaru żyd z skrzyni, zebrane iey mości paniey Potoszyńskiej, te miarki, furtivo modo w worze zsypane zostawiwszy, chciał zabrać; anno millesimo septingentesimo ultimis diebus Decembris tegoż z schodow z worem y ze zbożem zepchnął, y zboża z worem uie oddał, y ieszcze tegoż zelżył y zesromocił, y gdy iey mość pani Potoszyńska per comparentem quaerulabatur, iego mość pan Budziszewski miasto uczynienia sprawiedliwości ieszcze comparentem, diffidando in vitam, verbis laesivis dishonoravit; sam że iego mość pan Budziszewski tak mielnikowi, iako y żydowi arędarzowi w miarkach krzywdzić kazał, y tenże arędarz z informacyi Waska mielnika iey mość panią Potoszyńską damnificat, mówiąc, że przeszły arędarz miał się dolrze z miarki iey mości paniey Potoszyńskiej, y ty tak sobie poczynay, byle mnie miarki dochodzili należące; y gdy tegoż arędarza comparens, zdybawszy się z nimi, upominał się miarek kradzionych, protesta słowami uszczypliwemi zelżywszy, honori nocivis, do niego z kiem porwał się, który kij z rąk onego wyrwał zelzony, nie biiąc go odszedł; y tenże iego mość pan Budziszewski na zdrowie odpowiedź uczynił; sam że iego mość pan Budziszewski, stadem swym y bydłem dwornym prawie co rok zboża ozime y iare także sianożęci wypasuiąc, iako y poddani iego mości, żadney sprawiedliwości z pastuchów ani z poddanych nie uczynił y nie czyni, iey mość pani Potoszyńska przez lat kilka ma szkodę we zbożach na kop sześćdziesiąt oprócz sianożęci wypasionych, iako protestacye ante zaniesione latius in se obloquuntur, poddanym zastawnym iego mość pan Budziszewski żadnego impedimentu, iako evictor, nie powinien czynić,—tych do robocizn swoich tak w podwodach z drzewem do Włodzimirza, iako y gdzie indziej, także podczas żniw do żniwa swego y koszenia przymuszając, zniszczył y spustoszył, y sam że te zniszczenie onych causavit, że póściem przecz ciż

poddani, przez samego iego mości pana Budziszewskiego zniszczeni, grożą; y poddany iego mości dziedziczny na imie Iarmosz coraz komórki wykrađał, tak w zbożu iako y różnych fantach, y ze wsi infugerat ob furtum, na którego iey mość pani Putošzyńska, iako y poddani, quaerulabatur, — nigdy sprawiedliwości nie uczynił, y teraz, gdy do wsi przyszedł na mieszkanie, nie czyni sprawiedliwości, iako y z poddanych swoich y podstarościego Iankowskiego, który mieszkając podle chałupy poddanego zastawnego iey mości paniey Putošzyńskiej na imie Iacka starego Iarmoszuka, tegoż samże iego mość pan Budziszewski (zniszczył) na pańszczyznę swą wyganiając; także w ogrodach iego iako . . . . y podstarościego czeladź podle mieszkając, tegoż iarzywo różne wyrrywali, że nie miał się czego iąć y z głodu, terazniejszych czasów ciężkich na ubogich, precz musiał póść; y gdy tenże do iey mości paniey Putošzyńskiej nachodził na pańszczyznę, zawždy zastał szkodę w ogrodzie iako y w chałupie, y coraz przed panem Budziszewskim skarżył, sprawiedliwości nie odniósł; sam że iego mość cavsavit prefugum poddanego zastawnego y po nim, co kolwiek się zostało w chałupie iako y w komorze, podstarości iego mości pobrał, a te zniszczenie poddanych na iey mość panią Putošzyńską, siebie samego w niewinności bydź pokazując, kładzie, aby summy według zapisu nie, oddał albo mało co, albo nic; a zaś na protestanta inscit, iako by miał poddanego na imie Hrycka Starego zabić, którego poddany iego mości Romanik, gdy temuż Hryckowi groch wyrwał y onego zastał w szkodzie, kiiem zbił, głowę mu kiiem przebił aż do plewy, ziobra kiiem połamał, który od zbicia musiał umrzeć, y tegoż zbitego poddanego protestans posyłał aby . . . . . sprawiedliwości iego mość pan Budziszewski uczynił, czynić nie chciał, tylko z płaczem poszedł; hoc homicidium in innocentia protestantis na protestanta iego mość pan Budziszewski obraca, gotów protestans innocentiam suam per inquisitionem emundare; y owszem poddanych swoich pobuntował, żeby samego protestanta zabili, iakoż zabiciem grożą z iego mością panem Budziszewskim, y protestans nie iest tutus vitae suae ab inculpatis; quae praemissa omnia protestans officio praesenti defert y iey mość panią Potuszyńską, iako y siebie, ratione diffidationis, iure mediante acturum offert, salva reservata melioratione ad praesens protestationis suae, prosząc na ten czas hanc actis connotari, co otrzymał.

Книга Владимирская городская, записовая, поточная и декретовая, 1704 года, № 1077; листъ 29 на оборотъ.

LXXV.

Приговоръ къ смертной казни крестьянъ Емельяна и Давида Шиш-
диловъ за кражу съ помещичьяго гумна нѣсколькихъ мѣръ хлѣба.

a) 1702 г., Марта 2.

Przed nami Thomaszem Stephanowiczem, burmistrzem kwartalnym, Ianem Wasiliewiczem, Pawłem Klukowiczem, Łukaszem Zacharyasiewiczem, raycami, Ianem Wasilewiczem, Danielem Iackowiczem, Teodorem Słaboszewskim, Kondratem Alexandrowiczem, ławnikami y urzędem iego królewskiej mości Kowelskim, przytoczyła się sprawa przed sąd urzędu naszego w akcie mianowanego ex parte roboczego Mikołaja Belszewicza gummiennego folwarku Werbskiego, obywatela Dubowskiego, który wnosił przed sąd nasz skargę swoją na obwinionego Omielana Szyszlika w ten sposób y o to: iż ia z rozkazania zwierzchności zamku Kowelskiego mając w dozorze y za kluczem swoim w folwarku Werbskim stodoły y zboża różne, w których stodołach na ten czas było młócone zboże, to jest żyto niewiane, y po kilka razy z kupy zboże umnieyszało się, tylko nieznacznie, co ia postrzegszy iego mości panu podstarościemu oznaymiłem, że pokilkakrotnie, znocy zdaiesię, iakoby zkupy żyto umnieysza się; iego mość tedy pan podstarości rozkazał w nocy zasieść y pilnować zboża; w tym czasie w nocy, około pułnocy, obwiniony z bratem swoim Dawidem y szwagrem Iwanem, przyszedszy do stodoły, oddarszy łatę u dachu y dachem spusciwszy się, wrota odemknąwszy, y żyta nabrawszy, tąż dziurą wyszedł y wszyscy trzey, po worze żyta wziawszy, chcieli nieść; tym czasem stróże przypadłszy, obwinionego poymali z licem, a ci dwa uciekli; który to exces nieraz z wyszmianowanym bratem y szwagrem popełniali y kradli, o co z obwinionego u sądu requirowali sprawiedliwości; którego zboża niewianego wziawszy, było wianego miar trzy y króbka; obwiniony stanowszy na terminie sądowym, znał się do tego, że z bratem y szwagrem swoim chodziliśmy cztery razy do stodoły y żyto braliśmy, ale że pirwszy przywod był do tego szwagra y brata mego, którzy wprzód sami dwa poszedszy, uczyniwszy istotnie dziurę w dachu u stodoły, w nocy

y zboża przynieśli, y mnie tak odmówili, że tego nie było znać, cośmy wzięli, chodź y ty z nami; z którymi ja poszedłem, alem żyta nie brał, bom chory był, tylko raz wzięłem, a przy drugiej furze, ułapiono mię z żytem, a brat y szwager mój uciekli; po których to opisanych controversiach zeznany był obwiniony Omelan y według secretu (sic) sądowego duchownie był examinowany, ieśliby inszymi czasy przedtym takowych excessów tym podobnych nie czynił; który do żadnego przestępku kradziestwa nie przyznał się, tylko że iuż temu lat trzy, podczas drogości, po trzy snopy na polu pańskim wnocy wzięliśmy, ale ieszcze na ten czas szwagra nie było, y więcey nigdzie nic nie brałem ani kradł; sąd tedy, wysłuchawszy stron obojga controversyi, przychylając się do samey słuszności y prawa pospolitego, tudzież referując się do artykułów prawa maydeburskiego, w Porządku opisanego na liście czterdziestym dziewiątym o kradzionych rzeczach, gdzie pisze: «zboża albo owoce, gdy kto w nocy z pola ukradnie, abo z sadu abo z gumna, tedy ma byđz obieszon, a zwłaszcza o zboże; a ieśliby to wednie kradł, ma byđz ścięt»; także y do Saxonu, gdzie pisze na liście pięćset pięćdziesiąt siódmym: » który zboże wnocy ukradł, ma byđz obieszon, a ieśliby to wednie czynił, — ma byđz ścięt»; w tymże Saxonie na liście pięćset sześćdziesiąt siódmym, gdzie pisze: «złodzieia, ieśli go kto w domu swoim złapi, chocia yby nic nie ukradł, tedy go może zabić, y o złodzieystwo nań skarżyć; ieżeli by też kto kradł drzewo budowne albo co innego wnocy, choćby było mniey niż trzy szelągi, ma byđz sądzon łykiem albo powrozem; owoce z sadu ieżeli by kto kradł y ułapion był by, do urzędu podan, ma byđz sądzon według oszacowania szkod; zboże ieżeliby kto ukradł z pola wnocy albo z gumna młócone albo w snopiech, ma byđz sądzon powrozem» et caetera; także w tymże Saxonie libro secundo na liście sto siedmdziesiątym, gdzie pisze de verbo ad verbum ut supra; do których to artykułów prawa maydeburskiego my sąd referując się, nakazujemy tym dekretem naszym: ponieważ obwiniony dobrowolnie przed sądem przyznał się, że był własnym authorem popełnienia tego excessu kradziestwa, że wielokroć zboże kradł z folwarku pańskiego, a do tego że go przy licu żyta wnocy poymano, który excas obwiniony że ważył się przeciwko przykazaniu Boskiemu, nie pamiętając na srogość prawa pospolitego, czynić y wielokroć kraść, ażeby za ten niesłuszny uczynek swój był obieszon, dnia trzeciego, vigore decreti praesentis.

6) 1702 r., Mapa 12.

Przed nami Tomaszem Stefanowiczem burmistrzem kwartalnym, Ianem Wasilewiczem, Pawłem Klukowiczem, Łukaszem Zacharyasiwiczem, raycami, Ianem Wasilewiczem, Danielem Iankowiczem, Feodorem Słaboszewskim, Kondratem Alexandrowiczem, ławnikami y urzędem iego królewskiej mości Kowelskim. Przytoczyła się sprawa przed sąd urzędu w akcie mianowanego, między roboczym Mikołaiem Belszewiczem gumienym forwarku Werbskiego, który wnosił skargę na obwinionego Dawida Szyszlika w ten sposób y o to: iż obwiniony Dawid, przestąpiwszy przykazanie Boskie y nie pamiętając na surowość prawa pospolitego, w kłuni pańskiej żyto kradł pokilkakrotnie wnocy niewiane, którego namierzono wianego mac trzy y króbka; którą szkodę ia widząc, oznaymiłem panu podstarościemu, y kazał strzec w nocy, który z bratem Omelanem y szwagrem swoim wnocy przyszedszy, łatę w dachu oderwawszy, wrota otworzywszy, żyta nabrali, wtenczas stroże porwawszy się brata obwinionego Omelana złapali, a obwiniony z szwagrem uciekł, który po kilku dniach przyszedł do żony swojej, o którym dała znać gromada do dworu, że iest obwiniony, y kazano go wziąć; o który to exces obwinionego actor u sądu requírował sprawiedliwości; obwiniony stanowszy na terminie sądowym, znał się, że to iuż lat trzy iakeśmy z bratem Omelanem poczęli ten exces czynić, żeśmy z pańskiego pola w snopach żyto brali, ale tylko po trzy snopy wzięliśmy, y iak pan Połkowski wjeżdżał do Werbki, tedyśmy z bratem swoim do szpichlerza pańskiego po postronku spuszczaeli się trzy razy y po puł króbki hreczki brali, bo więcej nie można było wyciągnąć; y to teraz wszyscy trzey, to iest ia, brat Omelan y szwager, w kłuni pańskiej sześć razy byliśmy y żyto wynosiliśmy; po których to opisanych controwersyach obwiniony Dawid był examinowany sekretnie, który nic więcej nie przyznał, tylko że między nami zobopólna do tego rada była, ia do szpichlerza spuszczałem się, a brat Omelan do kłuni dziurę wynalazł, ale iam brata na to wszystko namawiałem, y ia do szpichlerza wiedziałem dziurę, bo mię woyt przeszły Szaieński wpuszczał do spichlerza po klucz, iak go był zgubił; sąd tedy wysłuchawszy stron oboyga controwersyi, przychylając się do samey słuszności y prawa pospolitego, tudzież referując się do artykułów prawa may-

deburskiego w Porządku y Saxonie opisanego, gdzie pisze, iako w pierwszym dekrete na Omelanie, bracie obwinionego Dawida, pisane są artykuły, --nakazuiemy tym dekretem naszym: powieważ obwiniony Dawid zapomniawszy boiaźni Bożey y surowości prawa pospolitego, ważył się pokilkakrotnie od kilku lat ten exces kradzieztwa popełniać y drugich na to podmawiać, to iest brata swego y szwagra, tedy, ażeby za ten przestępek swóy był obieszony, dnia trzeciego według prawa, vigore decreti praesentis.

Книга Ковельскаго городского магистрата, годъ 1700—1704, № 1452; листъ 135 и 136 на оборотъ.

LXXVI.

Жалоба дворянина Ивана-Михаила Корженевскаго на управляющаго Лабунскою волостию дворянина Станислава Гржибовскаго о томъ, что онъ съ помощію Валаховъ и козаковъ, нанятыхъ и городовыхъ, напалъ на село Корженевскаго, Букшинъ, выкочевалъ оттуда въ Лабунъ крестьянъ, а поголю, собранную Корженевскимъ, оружіемъ отразилъ. Факты эти подтверждаются свидѣтельствомъ вознаго. 1702 г., Іюля 14.

Roku tysiąc siedmset wtórego, miesiąca Iulij czternastego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku iego królewskiey mości Łuckim, przede mną Adamem Niemirowskim, namiesnikiem burgrabstwa zamku Łuckiego, y xiegami ninieyszemi grodzkiemi Łuckiemi, stanowszy osobiscie urodzony iego mość pan Ian Michał Korzeniowski, swoim y urodzoney iey mości paniey Alexandry Boreykowny . . . . Korzeniowskiey, małzonki swoiey, iako dobr wsi Bokszya zastawnych dozywotnich possessorow, iaśnie oświeconych xiąząt, ich mościów: Michała na Wiszniowcu i Zbarazu, hetmana polnego wielkiego xięstwa Litewskiego, i Katharzyny z Dolska Korybutow Wisznioweckich, Pinskiich, Wołkowiskich et caetera starostow, małżonkow, dobr wyżej pomienionych, wsi

Bokszyna, dziedzicow, imieniem, skoro po niezmierney confusiiey swojej y czeladzi y poddanych swoich poranionych, pobitych, do zdrowia, w nadzieie trochę lepszego, lecz ieszcze nie doskonale pewnego, mógł przyść i akta praesentia adire, z wielką żalu swego contestatią, skarżył, i opowiadał się, i protestował takowym sposobem, przeciwko iaśnie wielmożnemu iego mości panu Jerzemu, albo iakiego innego imienia, hrabi z Wisznika na Dombrowie Lubomirskiemu, staroscie Sądeckiemu, iako ich mości pana gubernatora zamku swego Łabunskiego, infra specificandum, i żołnierzow zaciężnych, wołochow, kozakow, tak zaciężnych, iako i horodowych Łabunskich, in officio non continentem i w wykocowaniu cudzych okolicznych poddanych non coërcentem; urodzonemu iego mości panu Stanisławowi Grzybowskiemu, zamku i miasta Łabunia gubernatorowi, tych że zacieężnych: wołochow i kozakow i horodowych, do wykocania poddanych informuiącego, fomentuiącego, okolicznie posyłaiącego, także przeciwko tych że wołochow, kozakow zaciężnych i horodowych Łabunskich, osob trzydziestu przechodzących, z imion i przezwisk teraz nie wiadomych, czasu iednak ulterioris tey sprawy poparcia specificandis, uczynku niżej mianowanego principales et exequutores, w ten sposob i o to: iż obżałowany iego mość pan Grzybowski, gubernator Łabunski, wiedząc, że securitas dobr i osób szlacheckich surowemi iest warowana prawami, wykocowania poddanych cudzych prawem także popolitym, laudis publicis seymikow wojewodztw koronnych iest obostrzone, y przez różne różnych urzędow decreta gravissimis paenis karane et interdictum, tych wszystkich niepamiętny, ufaiąc w ludzi: wołochow, praw koronnych niewiadomych, kozakow zaciężnych i horodowych, dawnego panow swoich posłuszenstwa, przez tak wiele lat, zapamiętałych i z tego posłuszenstwa, a tym bardziey obserwancyey praw, wyzutych, tychże ludzi, ex omni disciplina militari disolutos, na wykocowanie poddanych z okolicznych dobr zażywaiąc, roku teraznieyszego, tysiąc siedmset wtórego, miesiaca Junii tey nocy, która ex die vigesima tertia in diem vigesimam quartam incidebat, tychże Wołochow, kozakow zacieężnych i horodowych, osob przeszło trzydziestu, z miasta Łabunia i wsi, do Łabunia należących, dobra wieś Bokszyn, manu armata, z strzelbą, prochem i ołowiem nabitą, z sahaydakami, łukami, dzidami, kiscieniami uzbroionych naśłał. którzy wołochowie, kozacy i zaciężni, hostili modo, na dobra wieś Bokszyn naiechali, tumult zbudzili, ludzi, mianowicie protestantis mał-

żonkę przestraszyli (z którego przestachu też protestantis małżonka do tego czasu laetaliter decumbit), poddanych Bokszyńskich: Kuzme z trzema synami, Hryckiem, Wasylem, Piotrem, Andrzejem, tescia Kuzminego z synami trzema: Andruszkiem, Steckiem y Iwanem, ich żony, córki, wołów ośm, krow doynych ośm y z cielenty, iałowych trzy, ozimkow siedmioro, owiec czterdzieści pięć, iagniat dwadzieścia pięć, koni pięć; Stecka z żoną płużnego hostili modo zabrali, wykocili, iawnie z niemi do Łabunia, zostawując w tyle odwod, poszli; tandem, gdy protestans, iego mość pan Korzeniowski, uprosiwszy z sobą kilku braci szlachty, podobnych przypadków na siebie spodziwających się, czeladź y poddanych swoich Bokszyńskich, na swoje własne konie osadzonych, zabrawszy, tychże Wołochow i kozakow, zbiegow swoich uprowadzających, dnia tegoż, to jest dwudziestego czwartego mense Iunii, za mil sześć, za wsią, Mańkowce nazwaną, dognał, odwod, w tyle zostawiony, strzelbę, łuki, dzidy opposuerunt, do lasu błotnego, na tabor i większą kupę ludzi protestantem i goniących z protestantem ludzi naprowadzili, od taboru gęsto z samopalców y inszey strzelby ognia dali y poparli, na popartych z łukow strzelając, dzidy składając, mile dobrą gonili, kiscieniami, dzidami z koni zbijali, okrutnie, niemiłosiernie bili, zabijali, urodzonego Iana Kozłowskiego, Iana Ziembickiego, czeladź protestantis, i roboczych: Kiryła Nereczczuka, Hrycka Nereczczuka okrutnie posiekli, poranili, zbili, na śmierć prawie pozabijali, a co najcieńsza z odzieży y chust białych, nie zostawiwszy czymby wstyd ludzki zakryć mogli, iako ich matki porodzili, poodzierali; buty, czapki pozdeymowali, koni dwoie z dwiema kulbakami, valoris złotych trzysta (zabrali); drugie konie szlachcie postrzelali, dzidami pokłuli, protestantem mało nie zabili, fuzią, rucznice, dwa pistolety, ładownice, pasy wzięli, zagrąbili y między się podzielili, przez co publica securitas est violata, winy prawne na się zaciągneli, protestantem do szkód w zabraniu koni, strzelby, sukien, barwy czeladney, w poranieni y odarcie poddanych, że do tego czasu pańszczyzny, lekuiąc się, nie robią i odbywać nie mogą, do szkód na trzy tysiące przywiedli: o co wszystko protestans, prawnie czynić obiecując, salva teyże protestacyey reseruata sibi melioratione, hanc actis connotari prosił; co i otrzymał. Ian Michał Korzeniowski manu propria. A natychmiast, stanowszy oczewiscie wozny generał wojewodztwa Wołyńskiego y innych, opatrny Fedor Zackowski z Knerutu, w moc wierney, prawdziwey y skuteczney

relacyey swoiey, iawnie, ustnie y dobrowolnie zeznał: iż on, mając przy sobie stronę szlachtę, urodzonych ich mościów panow: Piotra Moszakowskiego i Iana Buszynskiego, na urzędową requisitią urodzonego iego mości pana Iana Korzeniowskiego, roku terazniejszego, anno praesenti, millesimo septingentesimo secundo, mensis Iunii die vigesima sexta, do dobr wsi Bokszyrna condescendował, gdzie, naypierwey we dworze tegoż iego mości pana Korzeniowskiego, urodzonego pana Iana Kozłowskiego, na łóżku, smiertelnie choruiącego, razow trzy na plecach, szablą ciętych, długich, szerokich, krwawych, głębokich, na tych że plecach, wszystkich sinich, krwią ociekłych, od kiscieni i obuchow razow, ile mógł w siniałości rozeznąć, sześć; na lewym boku, szablą na zebrach cięty, szeroki, krwawy, po części głęboki; w głowie z lewey strony dzidą pchnięty; Iana Ziembickiego: w głowie razow dwa, szablą ciętych, krwawych, długich, szerokich, z przecięciem kości, głębokich, iako cerulik powiadał, smiertelnych; lewą rękę, kość w kilkoro przetraciwszy, że iuż więcey władać nie może, cale okaliczoną; w głowie razow trzy obuchowych, sinich, spuchłych; raz czwarty niżej pasa, dzidą pchnięty, widział i urzędownie oglądał. Potym na wsi, w dom roboczego Kiryła Nereczczuka, z wyżej pomienionemi ich mościami panami szlachtą, condescendował y tego, na łóżku choruiącego, iako cerulik powiadał, smiertelnie; raz ieden od czupryny do ucha, szablą cięty, krwawy, długi, z przecięciem kości, do mozgu głęboki, y ten nayniebezpiecznieyszy; boki obadwa obuchami, rurami zbite, sinie, krwią ociekłe, razow w nich rozeznąć trudno było. Item w domu Hrycka Neratczczuka, także na łóżku chorego, u niego razow dwa: z lewego boku, szablą zaciętych dwa, krwawych, długich, szerokich, głębokich do kości, na ręce lewey, nad łokciem raz trzeci, niżej łokcia raz czwarty, od tego razu raz pięty w samym łokciu lewey ręki, wszystkie krwawe, szerokie, głębokie z widomym na rękę okaleczeniem; plecy, boki, rękę prawę, spuchłe, sinie, krwią obiegłe, dla której razow doyrzeć było niepodobna, także widział y urzędownie oglądał. Które razy pobici wszyscy poranieni mienili sobie bydź zadane od Wołochow, kozakow zaciężnych y horodowych z miasta Łabunia y wsiów do niego należących, roku, dnia w protestacyey mianowanych, co tenże wozny, z wyżej pomienionemi ich mościami pany szlachtą, oswiadczył y o tym tę swoię relatią zeznał, o której przyięcie prosił, co i otrzymał. Tenże wozny zeznał, iż on, roku terazniejszego, tysiąc siedmset wtórego, miesiąca Iulii

dnia pierwszego, mając przy sobie stronę szlachtę, urodzonych ich mościów panow: Stefana Maleckiego, Kazimierza Wasilkowskiego, był w mieście Łabuniu, także ad requisitionem iuridicam urodzonego iego mości pana Korzeniowskiego, gdzie do zamku, przez wartę na mieście kobylicą zasuniouym y w bramie ściśnionej, niedopuszczony do zamku, teyże warcie, głosem wyniosłym, potym na mieście woytowi y burmistrzom Łabuńskim, że iasnie wielmożnego iego mości pana Ierzego hrabie z Wisznicza na Dom-browie Lubomirskiego, starostę Sądeckiego, urodzonego iego mości pana Stanisława Grzybowskiego, komendanta albo gubernatora miasta y zamku Łabunia, Wołochow, kozakow zaciężnych y horodowych, w liczbie trzydzięści y sześć, iego mości panu Grzybowskiemu z ymion y przezwisk znaiomych y wiadomych, iako od iego mości na naiazd dobr wsi Bokszyна y wykocowanie poddanych specyfikowanych, posłanych; także roboczых: Kuzmę z synami trzema, Andreia Boyka z synami także trzema, Stecką trzeciego, z ich żonami, córkami, wołami, konmi, bydłem, z dobr wsi Bokszyна, y wszystkie ich ruchomości, roku y dnia, w protestatiey mianowanych, zbiegłych, przez naiezdников kozakow, Wołochow wykocowanych, odbityх, do miasta Łabunia zaprowadzonych, tamże w Łabuniu, czyli we wsi, do miasta Łabunia należącey, bytem osiadłych, aresztował y urzędownie do rosprawy prawney, w taxie, w prawie opisaney, aby do rosprawy prawney dotrzymani y stawieni byli, zaręczył, ich mościami panami szlachtą, przy sobie obecnemi, oswiadczył y o tym rellatiją swoię zeznał; o którey przyięcie prosił, co y otrzymał.

Книга городская Луцкая, поточная, 1702 года, № 2582, листъ 464, на оборотъ.

LXXVII.

Жалоба пановъ Свищевовъ на Житомирскаго войскаго Захарія-Яна Богущкаго и пановъ Виноградскихъ о притѣсненіи крестьянъ въ селѣ Метыйкахъ, присвоенія мыта и другихъ претензіяхъ. 1702 г., Юля 14.

Року тысяча семь сотъ второго, мѣсяца Юля четырнадцатого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевской милости Овруцкомъ, передо мною Даниелемъ Левковскимъ, намесникомъ на тотъ часъ

и реентомъ кгородскимъ Овруцкимъ, и книгамъ нынешними кгородскими Овруцкими, comparens personaliter urodzony iegomość pan Ian Stanisław Skipor, syn urodzonego iegomości pana Mikołaja Skipora, horodniczego Owruckiego, suo et parentum suorum nomine, quam primum acta praesentia adire potuisset, tak zaraz przeciwko urodzonym ich mościom panam Zacharyaszowi Ianowi y Annie Zahorowskiego Boguckim, woyskim Żytomirskim, małżonkom, Ianowi y Annie Boguckiego Winogradzkim małżonkom, zięciowi y córce ich mościów panow Boguckich małżonkow, solenniter protestatur in hunc modum: iż ichmość panowie Boguccy małżonkowie, mając w iedney pewney wsi Metyikach, w powiecie Owruckim leżącey, pewną częśćkę swoją w teyże wsi Metyikach, y ichmość panowie Winogradzcy małżonkowie sortem tertiam possident, rodzic zaś protestanta połowę tey wsi Metyek dziedzicznym trzyma prawem; nie kontentuiąc się tym ichmość panowie Boguccy małżonkowie, że w latach przeszłych tysiąc sześćset dziewiędziesiąt czwartym, tysiąc siedmsetnym, tysiąc siedmsetnym pierwszym, y terazniejszym tysiącnym siedmsetnym wtórym, od uczynionego podziału tey wsi pomienionej Metyek między dziedzicami y konkurentami, rodzicowi protestantis et totae familiae eius wielkie a nieznosne czynią y czynić nie przestają krzywdy, szkody y wiolecie, to jest pola gwałtownie, nawozy, ogrody odeymują, siali y pod siebie y dotąd podwłaszczali, z nich zboża bez dziesięciny pozbierali, iarzma y sochy poddanym protestantis rodzica na pańszczyźnie pola orzącym rąbali, czeladnikiem ze wsi pan Winogradzkiego nazwanym Samborskim, myta od knpcow przechodzących y obwiastki, na rodzica protestantis w pół należące, biorą na siebie, to sobie przywłaszczają y pożytkują, przez co szkoda nie mało, już letko one otaksowawszy, na tysiąc złotych polskich rodzicom protestantis nanieśli y naczynili; tym tedy nie ukatentowawszy się, ichmościów panów Winogradzkich małżonkow, zięcia y córkę swoją, informowali, aby protestantom co mogą czynić czynili krzywdy y oppraessie, iakoż ichmość panowie Winogradzcy małżonkowie, informati od ichmościów panów Boguckich małżonkow, rodzicow swoich, nie tylko że od pomienionego podziału dobr wsi Metyek, pewnego dworzyska Syngnrowskiego, w pół z rodzicem protestantis rozdzielić należącego, na krokow dwanaście sobie przyiowszy, na tak częste requisitie y żądania rodzica protestantis podzielić nie chcą, ale w roku przeszłym, nulla data occasione, u roboczych Iacka Połubotka dziedzicznego Metyikowskiego, na część rodzica protestan-

tis należącego, z Ukrayny do Metyek na stare swoje dziadowskie siedlisko przeszłego (którego rodzic protestantis zbożem zapomagał, sobie onego utrzymując, na onego utrzymywanie na kilkadziesiąt złotych polskich zboża wydał,) y u roboczego Iacka przezwanego Ucha, protestantis rodzica poddanego ifidem, wprzód konie z paszy z pola iałowego zabrawszy, pansaszczyżnę sobie sochami y bronami odrabiać kazali, którzy nic nie będąc winnemi y nie ichmościov będąc poddani, ale rodzica protestantis, dniów kilka sochą, swoiemi wołami Iacko Ucho, a drugi Iacko Połubotek koniem swoim, dniów kilka obżałowanym ichmościom panom Winogrodzkim małżonkom orać y bronować, w pietrowke, o głodzie, musieli, dla której okazyey tento Iacko Połubotek znowu z Metyek, z tym co rodzic protestantis onemu dawał y z swoim ubożstwem, precz poszedł, przez którego chłopca wygnanie od obżałowanych ichmościov panow Winogrodzkich małżonkow protestant szkody sobie na tysiąc złotych polskich być kładzie; tenże iegomość pan Winogrodzki Iackowi Uchowi córkę na imię Hapkę kiiem w roku tymże okrutnie zbił, która od tego zbicia niedziel kilka smiertelnie leżała y mało nie umarła; tenże iegomość obżałowany temuż Iackowi Uchowi wieprza karmnego valoris złotych polskich czterdzieści zastrzelił; ad extremum drogę, teraz anno praesentis tysiąc siedmsetnego wtórego, do dworu protestantow Metyikowskiego pogrodził; pole także pomienionego poddanego Iacka Połóbotka, onego wygnawszy, poorał y sobie przywłaszczył; o co tedy wszystko protestant protestowawszy się, salva manente melioratione huius protestationis et viam iuris sobie zostawiwszy, na ten czas o przyięcie oney prosił, co y otrzymał. Stanisław Skipor.

Книга Оверуцкая городская записовая и поточная, 1700—1705 года, № 5220; листъ 580 на оборотъ.

LXXVIII.

Жалоба Житомирскаго подчашаго Стефана-Петра Ржечицкаго на шляхтянку Браницкую, бывшую передъ тѣмъ въ замужествѣ за его крестьяниномъ, объ увозѣ оставшагося послѣ ея перваго мужа вмушества и пражитаго съ нимъ сына, котораго Ржечицкій считаетъ своимъ вѣрнопостнымъ. 1703 г., Июля 24.

Roku tysiąc siedmset trzeciego, miesiąca Iulii dwudziestego czwartego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Łuckim, przede mną Adamem Niemirowskim, namieśnikiem burgrabstwa zamku Łuckiego, y xiegami ninieyszemi grodzkiemi comparens personaliter urodzony iegomość pan Kazimierz Bogucki, sługa wielmożnego iegomości pana Stefana-Piotra z Rzeczyce na Stobuchwie y Werchach Rzeczyckiego, podczaszego Żytomirskiego, imieniem tegoż pana swego cum summo dolore świadczył y manifestował się solenniter przeciwko urodzonemu iegomości panu Iózephowi seu cuiuscunque nominis Branickiemu y Maryannie, primi voti Marcina Staniewicza, poddanego dziedzicznego z miasteczka Stobuchwy pana manifestantis, niegdy małżonce, secundi vero voti Branickiej, w ten sposób y o to: iż gdy pan manifestantis tegoż nieboszczyka Staniewicza iako poddanego swego wzięwszy do usługi dworskiej a obaczywszy w nim capacitatem do ekonomii, rządy gospodarskie y podstarostwo naypierwey w miasteczku Stobuchwie przez lat kilka, potym we wsi Werchach także przez lat kilka, itidem we wsi Obzyrze przez lat kilka, circiter wszystkiego przez lat dwanaście, pomienionemu nieboszczykowi Staniewiczowi w ręce oddał y konfidował; nieboszczyk zaś, abutendo tą pańską łaskę, cum enormi damno substancyey pańskiej, mając w administracyey swojej gumna, crescencye, czynsze, danie, miody, osypy, nabiały, owo zgoła wszystkie dóbr prowenty, sprawował się non curando pańskiego commodum, ale wszystko, w to intentus zostaiąc, iako by do własnego iako naywięcey sposobił worka, iakoż i znacznie bo na kilkanaście tysięcy sposobił, co suo tempore deducetur, pokłonami, wykła-

dami zdzierając poddaństwo; ta tak wielka nieżyczliwość nieboszczykowska, łakomstwo y uszczerbek substanczey pańskiej gdy do uszu y baczenia pana manifestantis przyść prędko nie mogła, iedno dla niebytności pańskiej częstey w domu, traktującego w woysku usługę oyczyzny, tudzież dla wielkich w trybunałach przez czas niemały spraw, a ieżeli też a laterę doszło co pana wiedzieć, tedy connivebat, będąc tej nadziei, że iak się chłop ożeni, potomstwo spłodzi, to zbiór iego zostanie w domu y majątności pańskiej, y tak cum iusta vindicta zatrzymywał się, pańskie tylko onemu dając napomnienie, tandem skłaniającemu się do stanu małżeńskiego, gdzie mu się podoba to,—y tego pan nie bronił; a w tym po ożenieniu do swoiey niewierności, nieżyczliwości, łakomstwa, altero tanto przyczynił, mając do tego koadjutorkę żonę swoję, w czym gdy się pan manifestantis już znacznie postrzegać począł, tandem nieboszczyk: czyli permissione Dei, czyli ex malignitate złego przyjaciela accelerantis podobno fata, prawie nagle et delirando ante obitum w rok po ożenieniu na podstarostwie w Obzyrze umarł, zostawiwszy z pomienioną żoną syna iednego, a panu manifestantis żadnego z naymniejszey rzeczy za tak wiele lat nie oddawszy rachunku, ani żadnego na regestrach nie zostawiwszy wyvodu; gdy tedy pozostała żona iego, ad praesens pani Branicka, ficticis lacrimis do tego pańską łaskawość nakłoniła, że w sekwestrze po śmierci męża nie zostawała, a spytana przez pana manifestantis, gdzie są pieniądze z moiey substanczey od twego męża zebrane, odpowiedziała, że mnie mąż nieboszczyk wyprawiając na oborę z kucharkami rzekł: «żono, nie chcę ia, żeby o naszych kożden wiedział pieniądzech», poszedł tedy y zakopał ich; gdym się o te pieniądze pytała nieboszczyka, on się śmiać y hrehotać poczoł, taczając się po ziemi, mówiąc: «diaboli że o nich wie»; te są formalia relacyey samey Staniewiczowey, ad praesens Branickiey; a gdy wszyscy natenczas służący mówili panu, że to fałsz, co Staniewiczowa powiada, i że sama wzięła pieniądze, iednak pan nie chcąc na ten czas następować na nią, kazał iey szukać tych pieniędzy, obiecując ludzi dać do pomocy a odpowiadawszy adstantibus: «dam iey teraz pokóy, kiedy ona wzięła, wyiawi się to za czasem». Wtym też Staniewiczowa, inscio pana protestantis, z majątności uiechała z synem pozostałym; zaiechawszy do niciakiego Bankowskiego, oycy swego, gdzie gdy ad reddendum calculum y oddanie syna, iako poddanego, bywała requisita, y z oycem do pana manifestantis listownie czyniła supliki w

rzeczy upraszając na wiewendę dla dziecięcia, które za podrośnięciem choć trochę oddać deklarowała, y kurcząc się z umysłu, gdy znaczną na kilkanaście tysięcy, co całej okolicy notum, z substancyey pańskiej zebraną summę po mężu swym nieboszczykn wzięła, puściwszy echo, że zakopane bez iey wiadomości pieniądze. O to wszystko gdy pan manifestantis pro solita clementia nie następował na nią, dając tylko przez różne osoby adintendę, teraz tedy, anno praesenti dnia dwudziestego pierwszego Lipca, pan manifestantis, napisawszy list do teyże pani Branickiey cum omni humanitate, nie iako do tey, która za iego dziedzicznym poddanym była, ale iako do sąsiadki y przyjaciółki, przez rodzzonego brata męża iey nieboszczyka Stefana Staniewicza, a swego poddanego dziedzicznego Stobuchowskiego, posłał do wsi Łomaczówki, w wojewodztwie tutejszym a powiecie Łuckim leżącej, gdzie na ten czas pani Branicka z swoim małżonkiem mieszka, dawszy temuż Staniewiczowi dwa listy: ieden od Bankowskiego, oycy pomienioney Branickiey, a drugi od teyże samey Branickiey do nieiakiey pani Bogóckiey, sługi na ten czas wielmożney ieymości paniey Doroty z Kuropatnik Rzeczyckiey, podcasyney Żytomirskiej, upraszając o instancją do państwa a wyrażając w nich poddaństwo syna swego. Gdy tedy pomieniony Stefan Staniewicz, przyechawszy do dworku panów Branickich pomienionych we wsi Łomaczówce, zastał na ten czas samą panią Branicką y oddał list od pana manifestantis, krzyknęła zaraz pani Branicka furenti similis: «wiem ia, w iakiey to materyey list ten od pana twoiego!» rzuciwszy listem o stół czyli o ziemię; potym gdy tenże Staniewicz mówił modestissime, że mam listy dwa, ieden od oycy waszeci pana Bankowskiego nieboszczyka, drugi od samey waszeci, suplikującej do państwa mego, a wyznawającej poddaństwo syna waszecinego, a synowca mego rodzzonego,—rzekła: «ukaz mi te listy»; które gdy on, nie spodziewając się nic takowego, oddał do rąk iey, pierwszy list od oycy swego Bankowskiego poszarpała, nogami depcząc, drugi od niey samy pisany ucalał, przecie które listy trefunkiem tenże Staniewicz pozbierał po ziemi; y te listy ieden podarty, drugi cały, ad acticandum podaia się cum effideiussione; tamże wielkim głosem wołać poczęła: «iakiem dobra, iako twóy pan, nie doczeka tego pan Rzeczycki, żeby mój syn poddanym był iego, dości mię twoia pani wydoła, gdym za iey poddanym, a twoim bratem była» y tam nie pamiętając na chleb y dobrodzieystwa państwa manifestantis, osobliwie samey ieymości

łaske, słowami nieutściwemi, cokolwiek z nieuwagi białogłowskiej ślina do gęby przynieść mogła, na honor państwa manifestantis targała się, krzycząc na Staniewicza: «nie doczekał twój brat mieszkać ze mną nad rok, przysięgam, poczekay ieno—y ty pewnie mi nie doczekasz roku!» W tym sam pan Branicki, który na ten czas w pasiece, przy dworku będącey, y z chłopcem małym Staniewiczem był, przychodzi, y porwawszy list od pana manifestantis pisany y krótko przeczytawszy, zawoła na Staniewicza: «toś ty brat nieboszczyka męża żony moiey, toś chłop y poddany pana Rzeczyckiego?» Na co gdy pomieniony Stefan Staniewicz modeste odpowiedział, «to prawda żem chłop y poddany dziedziczny iegomości pana Rzeczyckiego, a brat rodzony męża nieboszczyka małżanki waszmości», na te słowa zagniewany pan Branicki, porwawszy się ad arma, krzyknął wielkim głosem: «kijów na chłopca, a takiey matki syna! wnet ci, chłopie, kulę w bok wsadzę! nie będę ia ani żona moja odpisowała do pana Rzeczyckiego, ieno zeszłę kogo do niego». Tam pomieniony Stefan Staniewicz w takim hałasie y zaiątrzeniu widząc iawne periculum zdrowia swego, do konia co prędzey przypadłszy, ledwie się z życiem wyrwał. O te tedy wszystkie pretensye, szkody, ile gdy teraz te iawiaią się y ukazują pieniądze, przez danie ich na kondycyą y różne handle od paniey Branickiey, tudzież przez sprawowanie sukien bogatych, stroiów y innych rzeczy od teyże paniey Branickiey, iako o konfuzyą y obelgę państwa swego, tudzież y o restytucyą młodego Staniewicza, poddanego dziedzicznego państwa swego, y dyffidacyą na życie Stefana Staniewicza, poddanego państwa swego, modernus manifestans, meliorationem, auctionem, iako potrzeba ukaże, y dokumenta, które się wynaleźć mogą, nauczą, zostawiwszy panu swemu y sobie, y o to swego pana wielmożnego iegomości pana Rzeczyckiego podczaszego Żytomirskiego z pomienionymi obwinionymi iure acturum velle deklaruję. Kazimierz Bogucki m. p. Correctum.

Книга Луцкая городская поточная, 1705 года, № 2583; листъ 794.

LXXIX.

Жалоба священника селенія Сивокъ, Тимофѣя, на пановъ Мѣхала и Константина Боженцовъ-Еловицкихъ о захватѣ имущества, оставшагося послѣ смерти отца жалобщика, «засѣдѣлаго» вѣстѣяннина того же селенія Сивокъ, незадолго до смерти перешедшаго на жительство въ имѣніе Еловицкихъ Лановцы. 1703 г., Іюля 30.

Roku tysiącznego siedmsetnego trzeciego, miesiąca Iulii trzydziestego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi grodzkiemi Krzemienieckimi y przede mną Bazylim Bieniaszewskim. namiestnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, stanowszy oczewiście wielebny ociec Tymofiey, przezbiter cerkwi Siwkowskiej, przeciwko urodzonym ichmościom panom Michałowi, oycowi, y Konstantemu, synowi, Bożencom-Iełowickim solenniter skarżył się y manifestował o to: iż co niegdy Ostap, ociec manifestantis, poddany iaśniewielmożnego iegomości pana Alexandra na Iablönowie Iablönowskiego, chorążego wielkiego koronnego, Ruskiego etc. starosty, we wsi Siwkach, dobrach iegomości, od lat czterdziestu ziemstwo zasiedziawszy y tam mieszkając, w konie, bydło, pasiekę y inne niemałe gospodarstwo zapomógł się, a potem, w roku świeżo przezłym tysiąc siedmset wtórym, z tychże dóbr wszystkie gospodarstwo zabrawszy, do wsi Łanowiec, dóbr wyszrzeczonych ichmościów panów Iełowickich, zaszedł y tam w puł roku umarł; po którego śmierci manifestans, syn onego, iako należyty sukcessor, w roku teraznieyszym tysiąc siedmset trzecim, miesiąca Iunii piętnastego dnia do wsi pomienionej Łanowiec poiechawszy y wyszrzonego iegomości pana Konstantego Iełowickiego tamże praesentem zastawszy, upraszał iegomości, aby manifestantowi, iako należytemu sukcesorowi, tegoż gospodarstwa y ruchomości po oycu iego pozostałych udzielił y oddał; który to iegomość pan Iełowicki, snać z informacyey wyszrzonego iegomości pana Iełowickiego rodzica swego, nic a nic z pomienionego gospodarstwa po oycu manifestantis pozostałego nie dawszy, ieszcze konia zgniada karego, bardzo dobrego, valoris czterdzieści talerów

bitych, manifestantis własnego, bez dania naymnieyszey okazyey violenter wziół y zagrabił, którego konia ad multas requisitiones manifestantowi nie przywrócił; przez co obżalowani w winy grabieżowe y sowitość onego popadli y do szkod manifestanta przywiedli; w czym manifestans iteratis przede mną urzędem oświadczywszy się y manifestowawszy y tey manifestacyey meliorationem zostawiwszy, prosił, aby to wszystko actis connotowano było, co y otrzymał. Tymofiej, prezbiter Siwkowski. Correctum.

Книга Кременецкая городская, записовая, поточная и декретовая, 1703 года, № 4642, листъ 345.

LXXX.

Жалоба Житомирскаго стольника Адама Путошинскаго на крестьянъ села Коршова о томъ, что они способствовали бѣгству многихъ крестьянъ изъ имѣній его Гати и Воютына и скрывали у себя, какъ ихъ самихъ, такъ и ихъ имущество. 1701 г., Марта 11.

Roku tysiąc siedmset czwartego, miesiąca Martii iedynastego dnia.

W roczki sądowe grodzkie Łuckie, od dnia czternastego miesiąca Februarii, roku teraz idącego, wysz na akcie mianowanego, przypadłe y sądownie odprawować się zaczęte, przede mną Wawrzyńcem Stanisławem z Pepłowa Pepłowskim, woyskim ziemskim, podstarościm grodzkim Łuckim, y xiegami ninieyszemi grodzkiem Łuckiem, comparens personaliter urodzony iegomość pan Adam na Hati Putoszyński, stolnik Żytomirski, iako skoro pewną z narracyey niektórych wiary godnych ludzi powziół wiadomość y sam tego doszedł, przez kogo primario dziedziczne dobra iegomości, połowica wsi Hati, przez wykocenie poddanych, secundario dobra zastawne tegoż iegomości część wsi Wojutyna itidem przez takoweż wykocenie zruinowane zostały, tak zaraz, praecavendo securitati suae et subsecuturae substantiae iacturae, solenniter protestował się naprzeciwno

roboczym: Iarmole Hulowi, Sawce, Andriiowi mielnikowi, Hrycysze mielnicce wdowie, Semenowi Bubniłowi, Andruszkowi Stryżyborodzie y innym poddanym Korszowskim, po imionach y przezwiskach ich iasniewielmożnemu dziedzicowi y administratorom tychże dóbr Korszowa, do klucza Połńskiego należących, lepiej wiadomym, iako wykotcom y depopulatorom dóbr wyżej mianowanych comparentis o to: iż pomienieni poddani Korszowscy, mało na tym mając, że anteactis annis, różnych miesięcy y dni, w colligacyey będąc z poddanymi Hackimi, tychże poddanych comparentis Hackich z żonami, dziećmi, końmi, wołami y ze wszystkim sprzętem gospodarskim wykociwszy, tychże zbiegow wykoconych dwudziestu y czterech z oboiej części wsi Hati u siebie w domach we wsi Korszowie ze wszystkim przechowywali (iakoż niektórych z nich czeladź protestantis tamże w Korszowie złapawszy, do pana swego przyprowadzili), a potem gdy już pogonie ucichły, tychże zbiegłych poddanych niewiedzieć gdzie w nocy wyprowadzili, przez co majątność Hat' wcale spustoszyli, lecz y teraz novissime, roku tysiąc siedmset czwartego, die septima Martii, ciz deplodiatore, od swoiey nie superseduiąc zawziętości, widząc, że za pierwszy uczynek swój żadney poeny nieponieśli, gdy już poddanych Hackich mało co zostało na gruntach Hackich, z tąż imprezą na ruinę y szkodę protestantis, actu quo supra, pod wieś Wojutyn część zastawną eiusdem comparentis podjachali y w teyże części Wojutyńskiej poddanych ciągłych dziedzicznych, to iest Pawła Sadła z synem Hryckiem y córką dziewczką, drugiego Onyśka Klimczuka z żoną y dziećmi, trzeciego Iwana Bihuńca Mirczuka z żoną y Piotrem bratem iego z rodzonym, młodzieńcem, że wszystkimi tych wszystkich poddanych sprzężaiami, dostatkami y ruchomościami wykociwszy, do wsi Korszowa do domów swoich zaprowadzili, y tychże zbiegów y substancją ich między siebie porozbierawszy, utaili; iakoż defacto wynalazł się u Iarmola Hula, za którym córka Pawła tegoż zostaje, Paweł ociec Sadło, z synem, córką y ruchomościami, a zaś owce, swini, woły y inny sprzęt domowy u Sawki, a gdy oycza Pawła czeladź protestantis przed wroty Hulowemi pośrzód wsi poimali, tedy syn Saluk Hryć z dziewczką córką Pawła tegoż przechował się ze wszystkim sprzętem u Semeną Bubniła, inni zaś zbiegowie ze wszystką substancją swoją u wykotców swoich, to iest u Andrzeia mielnika, u Hrycychy mielniczki wdowy, u Andrzeia Stryżyborody, w potajemnym sequestrze do tych czas zostają w Korszowie, ubi sunt praeventi; przez

co obwinieni wykotcy wyszmianowani, prawu pospolitemu sprzeciwiwszy się, w rigor prawny o wykotcach constitutionibus regni opisany popadli, a protestującego przez wykocenie poddanych z Hati y Woiutyna do ruiny wielkiej y do szkód przywiedli; o to tedy a zatym pro sumendis poenis legum praefatus comparens iteratis protestowawszy się vicibus, deklarował to, iż praeyento officioso aresto et citatione, ad mentem legis publicae referuiąc się, na tych wykotcach wyżej pomienionych poenas legum vindicabit et pro statuendis deplodiatoribus, in foro cum quo et ubi de iure venerit, prawnie sobie postąpi, salva manente tey protestacyey swojej melioratione, y prosił, aby to actis praesentibus connotatum było, co y otrzymał. Adam Putoszyński, stolnik Żytomirski, manu propria.

Книга Луцкая городская поточная, 1704 года, № 2585; листъ 485 на оборотъ.

LXXXI.

Постановленіе Луцкаго городскаго суда объ отсрочкѣ рѣшенія дѣла между Житомирскимъ подчасшимъ Стефаномъ Петромъ Ржещцкимъ и бывшею въ замужествѣ за его крестьяниномъ шляхтянкою Браницкою. 1704 г., Апрѣля 19.

Roku tysiąc siedmset czwartego, miesiąca Aprilis dziewiętnastego dnia.

Na roczkach sądowych grodzkich Łuckich, od dnia dwudziestego siódmego miesiąca Marca roku teraz idącego, wysz na akcie mianowanego, przypadłych y sądownie odprawować się zaczętych, przed nami, Wawrzyńcem Stanisławem z Pełowa Pełowskim, woyskim, podstarościm grodzkim Łuckim, Ierzym Stanisławem na Markowiczach Hulewiczem, woyskim ziemskim Włodzimirskim, sędzią y burgrabim, Ianem Władysławem na Wiszeńkach Grzymała-Ochotnickim, podstolim Żytomirskim,

pisarzem, urzędnikami sądowemi grodzkiemi Łuckiemi, przypadła sprawa z rejestru sądowego za przywołaniem woznego szlacheznego Adama Walowskiego, apparytora sądowego, między instygatorem sądowym y iego delatorami wielmożnemi ichmość pany Stefanem Piotrem z Rzeczyce y Dorotą z Kuropatnik Rzeczyckimi, podczaszemi Żytomirskimi, małżonkami, samey ieymośći cum assistentia et authoritate iegomości pana podczaszego Żytomirskiego iako małżonka y opiekuna małżeńskiego, aktorami, a urodzonemi ichmość pany Iózefem sive alius cuiusvis nominis y Maryanną pierwszego małżeństwa uczciwego Marcina Staniewicza, poddanego wyżej mianowanego powoda miasteczka Stobychwy, a teraz urodzonego pana Iózefa, Branickimi, małżakami, pozwanemi, za pozwem grodzkim Łuckim od powodów po pozwanych na termin sążenia się roczków grodzkich Łuckich w sprawie niżej mianowaney wydanym y u sądu niniejszego produkowanym, który za podniesieniem od strony powodowej u sądu był czytany y tak się w sobie pisany ma: Athanazy na Między- nie, Macieiowie y Potauiowie Międzyński, podskarbi nadworny koronny, Łucki, Krzepicki, Łosicki etc. starosta, pułkownik woyska iego królewskiej mości. Urodzonym ichmościóm panom Iózefowi, sive alius cuiusvis nominis, Maryannie, pierwszego małżeństwa uczciwego Marcina Staniewicza, poddanego niżej mianowanego powoda miasteczka Stobychwy, a teraz urodzonego pana Iózefa, Branickim małżonkom, z osoby y z dóbr waszmościów generaliter wszystkich, powagą iego królewskiej mości a władzą urzędu mego starościńskiego przykazuie, abyście waszmość przede mną samym albo przed urzędem moim grodzkim Łuckim na roczkach grodzkich Łuckich, (gdy) roku terazniejszego tysiąc siedmset trzeciego miesiąca Octobris iedenastego dnia przypadną y sążzone będą, albo ieśliby te nie doszły, do innych po nich naypierwey do sążenia przypadłych y naybliżej sążących się, sami przez się oblicznie y zawicie stanęli, na instancją y prawne poparcie instygatora sądowego y iego delatorów wielmożnych ichmościów panów Stefana Piotra z Rzeczyce y Doroty z Kuropatnik Rzeczyckich, podczaszych Żytomirskich, małżonków, cum assistentia et authoritate ieymości paniey podczaszey Żytomirskiej iegomości pana podczaszego Żytomirskiego, iako małżonka y opiekuna ieymości małżeńskiego, powodów, którzy waszmościów, mościćpanie Iózefie Branicki samego przez się, waszmości Maryannę Branicką cum assistentia iegomości pana małżonka waszmości pozywają (o to): iż waszmość

pani Branicka, będąc za pierwszym małżonkiem swoim Staniewiczem, powoda poddanym, kalkulacyey przez waszmość za poddaństwa swego z dóbr Stobychwy y Obzyra nie uczyniłaś po nastąpieniu śmierci Marcina Staniewicza, pierwszego małżonka twego a powoda poddanego, syna, z tymże Marcinem Staniewiczem na gruncie powoda spółzonego, nie zostawiłaś, do stawienia y przysłuchania się winom prawnym aktorowie waszmościów na termin wyznaczony pozywają. Pisan w zamku Łuckim, (roku) tysiąc siedmset trzeciego die vigesima octava Octobris. A po podniesieniu y przeczytaniu wyżinserowanego (pozwu), strona powodowa prosiła y domawiała się, aby sąd pozwaney na wyżinserowany pozew sprawić się nakazał; a potem strony obie, powodowa ichmość panowie Rzeczyccy, podczaszowie Żytomirscy, małżonkowie, aktorowie, przez urodzonego Theodora Guzerewicza, u sądu ninieyszego grodzkiego Łuckiego stanowili się, y w tey sprawie rozprawę prawną między sobą mając, controvertowali. Których controversyi ich sąd ninieyszy grodzki Łucki do siebie wniesionych wysłuchawszy y z onych dobrze wyrozumiawszy, superferendam sententiam w sprawie tey bierze sobie w deliberacyą do przyszley sądow grodzkich Łuckich cadencyey, gdzie po expedyowaney tey że deliberacyey do prosecutiei dalszey sprawy sąd termin zawity zachowuje. Co wszystko dla pamięci do xiąg iest ingrossowano.

Книга Луцкая городская декретовая и кондемпнатовая 1704 года, № 3064; листъ 440.

LXXXII.

Явка въ Кременецкія городскія книги списка ссудъ дѣвѣтамъ и хлѣбомъ, выданныхъ крестьянамъ села Подгайчикъ, при поселеніи ихъ, въ 1700 году, на слободѣ. 1704 г., Мая 30.

Roku tysiąc siedmset czwartego, miesiąca Maia trzydziestego dnia,

Przed urzędem y aktami ninieyszemi grodzkiemi Krzemienieckimi y przede mną Bazylim Sieszyckim, namieśnikiem burgrabstwa Krzemie-

nieckiego, comparens personaliter urodzony iegomość pan Antoni Kamieński regestr załog poddanych Podhayczyckich, de actu et data eius w Podhayczykach roku tysiąc siedmset pierwszego miesiąca Kwietnia dwódziesiątego dziewiątego dnia spisany, z podpisem rąk ichmościów panów sądowych grodzkich Krzemienieckich, per oblatam podał, prosząc mnie urzędu o przyęcie onego y do akt wpisanie; którego ia urząd affectationi annuendo, wyż pomieniony regestr ad acticandum przyimuiąc, czytałem, de eo verborum, qui sequitur, tenore: w Podhayczykach roku tysiąc siedmset pierwszego, załogi chłopskie dnia dwódziesiątego dziewiątego Kwietnia, na wolne. Paweł—krubke hreczki, krubkie ienczmienia, na zime krubke żyta, bratu prosa garncy cztery, dało mu się na piwnice złotych pięć, za płużne zelaza złotych pięć, summa facit złotych trzydzieści y cztery. Piotr ciesla—krubek dwie ienczmienia y krubke owsa, pługa na dwa dni, wołów do brony na dzień, wołów do radła na dwa dni, krubkę hreczki, summa facit złotych trzydzieści dwa y groszy piętnaście, Charko—złotych trzy na ienczmień, pługa na dzień, tenże ienczmienia krubkę, pługa na dzień, prosa garncy cztery, hreczki krubkę na nasienie, pługa dzień, w iesieni pługa na dzień, żyta krubkę na nasienie, pługa na dzień, summa facit złotych czterdzieści y ośm. Choma—złotych trzy na ienczmień, pługa na dzień, krubkę iarego żyta item pułtalera, na chleb złotych pięć, pługa na dzień, prosa garncy cztery, złoty ieden, krubkę hreczki, pługa na dzień, w iesieni pługa na dzień, snmma złotych czterdzieście y dwa. Szymko—złotych pięć na ienczmień, pługa na dzień, miarkę hreczki, złotych cztery, item złotych pięć, item złotych cztery, krubkę hreczki, pługa na dzień, żyta krubkę, pługa na dzień, summa facit złotych pięćdziesiąt. Iacko—pługa na dzień, pieniędzy złotych dwa groszy piętnaście, krubkę hreczki na nasienie, pługa na dzień, w iesieni pługa na dzień, żyta krubkę, pługa na dzień, summa facit złotych trzydzieści y cztery y groszy piętnaście. Tymosz—pługa na dzień, do brony wołów na dzień, tenże pługa na dzień, hreczki krubkę, w iesieni hreczki krubkę, pługa na dzień, żyta krubkę, pługa na dzień, summa facit złotych trzydzieści siedm y groszy piętnaście. Roman—pługa na dzień, wołów do brony na dzień, tenże pługa na dzień, krubkę hreczki, w iesieni pługa na dzień, wołów do brony na dzień, hreczki krubkę, pługa na dzień, żyta krubkę, pługa na dzień, item pługa na dzień, facit florenos trzydzieści. Stach—złotych cztery, krubkę hreczki, na owies złotych

trzy, hreczki krubkę, pługa na dzień, żyta krubkę, pługa na dzień, summa facit złotych trzydzieści y dwa. Mazur Ian—złotych dwa, item złoty ieden, tenże wziół hreczki miarkę, prosa garcy trzy, item złoty ieden, krubkę hreczki, pługa na dzień, summa facit florenos szesnaście. Paweł Bednarz—żyta krubkę, ienczmienia krubkę, hreczki krubkę, prosa garcy cztery, pługa dni pułtrzecia, złotych dwa, krubkę żyta, summa facit złotych trzydzieści dwa groszy piętnaście. Dmiter Zub—złotych pięć, pługa na dzień, żyta krubkę, prosa garcy cztery, hreczki krubkę, item hreczki krubkę, pługa na dzień y miarkę żyta na nasienie, summa facit florenos czterdzieści y trzy. Stefan Bednarz—złoty ieden y groszy piętnaście, item złoty ieden y groszy piętnaście, ieczmenia krubkę, plugow dwa, żyta krubkę, prosa garcy cztery, złotych dwa, krubkę hreczki, pługa na dzień, złotych dwa, w iesieni pługa, żyta krubkę na nasienie, summa facit florenos czterdzieści y cztery. Andrey—prosa garcy cztery, złoty ieden, krubkę hreczki, summa facit florenos siedm. Tkacz—pługa na dzień, summa facit florenos pięć. Hrycko—pługa na dzień, hreczki krubkę, prosa garcy trzy, w iesieni pługa na dzień, żyta krubkę na nasienie, summa facit florenos dwadzieścia y groszy piętnaście. Dico facit summa florenos pięćset ośm y groszy piętnaście. U tey oblaty podpisy rąk ichmościow panow sądowych grodzkich Krzemienieckich w te wyrażone słowa: Andrzej na Ledochowie Ledochowski, podstoli Wołyński, podstarości grodzki Krzemieniecki, manu propria. Antoni Franciszek Siennicki ziemski Kiiowski, grodzki Krzemieniecki pisarz. A tak ta oblata rejestru, za podaniem wyż rzeczonego podawaiącego iegomości a za moim nrzędowym przyięciem, wszystka de verbo ad verbum do xiąg niniejszych iest ingrossowana.

Книга Кременецкая городская, записовая и декретовая, 1704 года, № 1613; листъ 165.

LXXXIII.

Жалоба Черниговскаго стольника Александра Коссаковскаго, владѣльца имѣнія Ромапова, на арендатора этого имѣнія, пана Витославскаго, объ угнетеніи и разореніи крестьянъ. 1704 г., Августа 27.

Roku tysiąc siedmset szwartego, miesiąca Augusti dwudziestego siódmego dnia.

Na urzędzie grodzkim w zamku iego królewskiey mości Łuckim, przede mną Stefanem Franciszkiem Gołębickim, namieśnikiem na tenczas burgrabstwa zamku Łuckiego, y xiegami ninieyszemi grodzkiemi Łuckiemi, comparens personaliter wielmożny iegomość pan Alexander na Worotniowie Kossakowski, stolnik Czerniechowski, praecavendo omnimodis indemnitati et integritati fortunae et substantiae suae, tum adhaerendo anterioribus protestationibus et manifestationibus suis solenniter swiadczył y protestował się naprzeciwno urodzonym ichmościom panom Franciszkowi y Annie Korickiego Witosławskim małżąkom w ten niżej opisany sposob y o to: iż ichmoście, nie kontentuiąc się dawnieyszemi krzywdami, szkodami y oppressyami, także uciemieniem nieznośnym chłopow, in possessione sua obligatoria w Romanowie trzymających y wymyślnemi nad zwyczaj y inwentarz robociznami, ale y teraz post expiratum tenuty swoiey tempus, wiedząc o tym, że już sprawa z iegomością obżałowanym pro exemptione w regestrze sądow grodzkich Łuckich pendet, tym bardziey exacerbatus, tychże poddanych od samego świtania wyгнаwszy, aż do samey nocy z niemałym uciemieniem na robocie trzyma, y nad inwentarz do niezwycaynych pociąga powinności, przez co do rozeyścia się tymże poddanym pochop daie; stróża, którego tylko na nocną do dworskiey posługi iegomość comparens podał straż, nie tylko nocną ale y dzienną opprymuie strażą, y co by kilku pilnować potrzeba, to sam ieden w dzień y w nocy w swoiey stado, bydło, swinie y inne drobiazgi mieć musi z uprzykrzeniem attentitii; a tak, nie mogąc sam zdołać w opatrzaniu, drugiego dla całości swoim kosztem przybierać musi; poddanych nie według zwyczaju karania chłopow, ale szablą płazem nieraz niemilosierdnie biie, tłucze y kaleczy, tak dalece że

nietylko obżałowanemu, ale y sobie robić pokilka czasów nie mogą; czym się nie kontentuiąc, ale nie mając żadnego praetextu do roboczego Iana, leśniczego Romanowskiego, y pokilkakrotnie na mieszkanie iego napadając, na zdrowie y życie onego dyffidował, dla których dyffidacyi precz odejść ze wsi musiał, dla którego odeyscia nie małą iegomość comparens w zbożach, w którego attyndencyey było, iako y w lasach musi ponosić szkodę; potem na mieszkanie tegoż leśniczego napadszy, a samego leśniczego nie zastawszy, tylko żonę iego w izbie zdybawszy, niemiłosiernie zbił, stłuk y skaliczył, że y teraz Bóg wie ieżeli żyć będzie; rzeczy oney z tey że chałupy wszystkie powyrzucał; do tego, nie kontentuiąc się tym, że in antecessum w pokoju comparentis, furyc wywarszy, sługę comparentis urodzonego Michała Gurskiego w oczach matki comparentis lżył y sromocił y do bicia iego porywał się, ale non parcendo honorowi y samego comparentis, po kilkokrotnie na dwor napadając y po ulicach, in absentia comparentis, tegoż iegomości comparenta samą wielmożną matkę iegomości słowami zelżywemi, honorowi szkodzącemi słowy lżył, sromocił y dyffamował, sad otrząść roskazał, bydła chłopskie na paraninie pozaymowawszy, robotników od nich koniecznie wymuszał, wołu poddanemu comparentis roboczemu Łukianowi Kassianczykowi okaliczył, de quibus itaque praemissis memoratus comparens iterum atque iterum protestowawszy, offiaruie się o to prawnie czynić, ubi de iure venerit, nie zaniechać, salva manente melioratione praesentis, hanc actis connotari prosił, co y otrzymał. Alexander Kossakowski, stolnik Czernichowski.

Книга иродская Луцкая, поточная, 1704 и 1705 годовъ, № 2586; листъ 411 на оборотъ.

LXXXIV.

Жалоба Овручскаго скорбника Юрія Лпневскаго на Кіевскаго под-столя Данила Боженца Еловцкаго о различныхъ насиліяхъ въ имѣніи Дятковичехъ и, между прочимъ, о захватѣ въ вѣрпостныя дѣтей тамошняго священника. 1703 г., Ноября 12.

Roku tysiąc siedmset piątego, miesiąca Nowembra dwunastego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego królewskiey mości Łuckim, przede mną Adamem Antonim Niemirowskim, namieśnikiem burgrabstwa

y zamku Łuckiego, y xiegami ninieyszemi grodzkiemi Łuckiemi, personaliter comparens urodzony iegomość pan Ierzy Liniewski, skarbnik Ow-rucki, swym y urodzoney ieymości paniey Anny Wilczopolskiego Liniew-skiey, skarbnikowey Owruckiey, małżaki swey, imieniem, iak prętko acta praesentia adire potuit, tak zaraz dowiedziawszy się o relacyey po sobie protestanta zapisaney o wydanie niżej mianowanych popowiczow od ichmościow niżej mianowanych obwinionych, przeciwko urodzonym ichmoś-ciom panom Danielowi y Leonorze Horainownie Bożeńcom Jełowickim, podstolim Kiiowskim, małżonkom, y urodzonemu Ianowi vel alius nomi-nis Siemiałkowskiemu, podstarościemu Wierzehowskiemu y pewney części wsi Diatkiewicz, Stanisławowi Słowikowskiemu, Ianowi Nowickiemu y innym sługom y czeladzi, de nominibus et cognominibus wyszpomienio-nym ichmościom obżałowanym panom swoim lepiej wiadomym, za któ-rych rozkazem niżej wyrażone wiolencye, szkody y krzywdy y oppressye czyniącym y pełniącym, żałośnie magnaue cum querimonia skarżył y protestował w ten niżej opisany sposób y o to: iż ichmość obwinieni, nie kontentuiąc się dawnymi violencyami, krzywdami, tak przez się sa-myh, iako podstarościę swego y sług poczynionymi w dobrach wsi Diatkiewiczach, na części protestantis, których indies prawie przymna-żaiąc czynią y czynić nie przestaią; albowiem, urościwszy sobie przo-ciwko prawa niesłuszną pretensyą do synow czterech, Daniła, Kościa, Wasyla y Leska, y córki Hapki wielebnego . . . . prezbitera Diatkow-skiego, onych łapać każą, złapanych bić, wiązać, y więcey z tym iesz-cze przechwalaiać się choć by pozabiić y onych popłacić protestanti, czego obawiaiać się, tak przedtym iako y teraz w Diatkiewiczach nie mieszkali, ale iako vagabundae personae rzemiosła się uczą, tylko ieden Lesko pozy siostrze swoiey na części iegomości protestanta zostaie, drugi Daniło w teyże wsi Diatkiewiczach na części iegomości pana Witkow-skiego rzemiosłem się tkackim bawi, Kość w Omelaney także u tkacza, a Wasil u ichmościow obwinionych; wnosząc to ichmość obwinieni, iako by mieli w possessyę y poddaństwo ciż popowiczowie upadać, którzy in fundo części wsi Diatkiewicz iegomości protestantis będąc spłodzeni, wy-zuwszy się raz z poddaństwa ichmościow panow podstolich przez kap-łaństwo oycy swego, żadnym prawem należeć nie maią, tak onych bez-prawnie vi et violento modo łapać y odbierać nie powinni, kiedy w roku teraznieyszym tysiąc siedmset piątym podczas niebytności iegomości pro-

testanta, w sądach głównych trybunalskich koronnych Lubelskich spraw swoich pilnującego, czeladzi swojej Kostia, syna wyszwpomnionego prezbitera Diatkiewickiego, złapać ichmość obwinieni kazali, którego zchwytawszy związali, po części wsi Diatkiewicz protestantis związanego wodziłi od chłopca do chłopca, za niego się ręczyć kazali, żaden jednak nie chcąc onego na porękę wziąć, stłuczonego, zbitego, wziąwszy do panów swoich, w więzienie osadzili, z którego nescitur quibus fatis uszedł; drugiego Leska, tegoż prezbitera syna, w polach Diatkiewickich przy pługu, teraznieyszegoż roku tysiąc siedmset piątego ipsis diebus Augusti, także w niebytności iegomości protestanta, w Lublinie będącego, wyżpomienieni służy y podstarości ichmościow obwinionych złapawszy, na obszar iegomości protestanta, gdzie byli żeńce, przyiechali, y tam zastawszy ieymość panią małżankę protestantis, furibundo animo prawie rozkazując onego sobie wydać, na szczególny protestanta kontempt, choć go wedle koni wziętego mieli, podstarości wyszpomieniony Wierzchowski (nie wspominając dawnych wiolencyi y szkod przez niego poczynionych, iako bydła, koni poddanych protestantis y samego iegomości protestującego lub na drodze lub gęłym ścierniu, nie w żadney szkodzi napadwszy zajmował, one po kilka dni we dworze panów (swoich) morzył, a gdy z poddanych protestantis który onego o wypuszczenie swego bydłęcia czyli konia prosił, tedy, miasto oddania, na konfuzję protestanta, zbiwszy, stłukszy, ze dworu wyganiał; iakoż niedawno, będąc impunitus od swoich panów za tak wiele excessow y podobną conveniencyą, cwszem przy bytności ichmościow panow podstolich, panów swoich, powziąwszy większą śmiałość, pośród wsi Diatkiewicz, na ulicy, konia arendarza protestantis złapał, u siebie przez kilka dni trzymając, gdy iegomość pan podstoli za Horyń do Andrusiowa o siedm mil odieżdżał, tego konia, quasi in scio suo domino, pod podwodę założył, skąd powróciwszy, ledwo za kilkakrotną requizycją oddał; insze okazy, które pomieniony podstarości do zwad, informatione panow swoich, podaie, in termino termini pokażą się). Przez który takowy swój postępek zgwałciwszy prawo pospolite y pokoy sąsiedzki, winy prawne na osoby swoje y dobra zawzięli y zaciagneli, o które et omnibus praemissis suo et consortis nomine protestowawszy się, ofiaruie o to prawuie czynić nie zaniechać; manente eiusdem protestationis melioratione aut per citationes cor-

rectione, praesentem actis connotari prosił, co y otrzymał. Ierzy-
na Liniewie Liniewski, skarbnik Owrucki.

*Книга городская Луцкая поточная, 1705 года, № 2587; листъ
4108 на оборотъ.*

LXXXV.

Жалоба шляхтянки Баховской на крестьянъ села Матыекъ объ
убійствѣ ея мужа, бывшего въ этомъ имѣніи управляющимъ. 1707 г.,
Іюня 9.

Roku tysiąc siedmsetnego siódmego, miesiąca Iuni dziewiątego dnia.

Na urzędzie grodzkim w zamku iego królewskiej mości Łuckim
prede mną Mikołaiem Athanazym Hlibowiczem Pierockim, namieśnikiem
na ten czas burgrabstwa y zamku Łuckiego, y xiegami ninieyszemi grodz-
kiemi Łuckiemi, stanowszy oczewiście urodzona ieymość pani Katharzyna
Paronińskiego Michałowa Bachowska, zeszłego tyrańską śmiercią przez
nizey mianowanych zaboycow z tego swiata urodzonego iegomości pana
Michała Bachowskiego pozostała małzonka wdowa, swym y dзіatek swoich
lat niedoszłych Bachowskich imieniem, iako prędko po ciężkich turbacyach
swoich, ile tak zamieszanego czasu, przebrawszy się do Łucka, do akt
ninieyszych osobiście stanąć mogła, tak zaraz donosząc okrutne zabicie
małzonka swego urzędowi ninieyszemu, z wielkimi y gorzkimi łzami pro-
testowała się naprzeciwno roboczym Demkowi Matyowskiemu, konsilia-
rzowi naystarszemu, tudzież Waśkowi Potapczukowi, Fedorowi Sitnicz-
kowi, Mikicie czyli innego imienia Kusznierczykowi, poddanym ze wsi
Matyek do klucza Czernizkiego należących, dobr dziedzicznych iasnie wiel-
możnego iegomości pana Wielhorskiego, kasztelana Wołyńskiego, pułkow-
nika woysk rzeczypospolitey, iako samym manualnym zaboycom wyżej
pomienionego małzonka protestantis, w ten sposob y o to: iż wspomnieni

zaboycy, nie oglądając się na boiaźń Boską y na rygor prawa pospoliciego, konstytucjami o zaboycach opisany, y owszem to wszystko w lekkiej u siebie mając powadze, życząc sobie tego, aby w odległości iasnie wielmożnego dziedzica co insze w miesiąc odmieniali się dozorce, gdy roku blisko przeszłego, tysiąc siedmsetnego szóstego, miesiąca Czerwca dwudziestego pierwszego dnia, zeszły małzonek protestującej za wyraźną wolą y listami pańskimi, iako administrator klucza Czornizkiego, robociznę w kóždyj majątnosci należycie rozporządzał, y żeby tego miesiąca Czerwca według przepomożenia zaorali, imieniem pańskim rozkazał, sam zaś dla upatrzenia ostrowa iakiego w lasach Czorniskich, żeby trzody przed incursią Szwedzką w lasach ochronić, pojechał był, natychmiast wyżej mianowani Waśko Ostapczuk, Chwedor Sitniczek y Kuszniereczuk trzeci, poddani Matyowscy, zaboycy, znać z informacij Demka, starszego swego, obaczywszy przez rzekę, że małzonek protestującej gościńcem do lasu iedzie, czempredzey z siekierami w czołna powsiadawszy y przeprawivszy się, tamże w lesie na gościńcu, ktorędy miał iechać, zasiedli, ktorých małzonek protestującej na drodze stojących naiechawszy, pytał, co by tu mieli robić w lesie; mając inną sobie w polu naznaczoną robotę; ktorzy chłopi, żadney słuszney nie dawszy na pytanie odpowiedzi, niby dla obserwanciey osoby administratorskiey iako namieśnika pańskiego kłaniając się zdaleka, o sianożeci pewne prosić poczęli, a otrzymawszy deklaracją, że «za przyjazdem moim do domu wszystko się wam stanie», dziękując wrzkomo, chcąc za nogi obłapić (iako teraz ciż zaboycy sami na siebie dobrowolnie wyznawali), do konia y małzonka skarżącey się na koniu siedzącego przystąpili; dopieroż nie mając Boga przed oczyma y na pamięci, y na zemstę krwi niewinney, która wednie y wnocy bez przestanku do Boga woła, wprzod Kuszniereczuk za cugle konia, a potym Potapczuk za samego małzonka porwali; że się znać nieboszczyk chciał bronić, rękę prawą obuchem przetręcili, tandem zwłokszy z konia, naypierwe wspomniony Chwedor Sitniczek siekierą głowę rozciął, a potym wszyscy do siekir rzuciwszy się, tegoż małzonka comparentki na ziemi rąbali, głowę z mózgiem tymiż siekierami na sztuki rozniesli, piersi pogruchołali obuchami, aż po śmierci gdy się piersi palcem kto dotknął, kości za skurą iako orzechy rozsypane odzywali się, że zaś za gardło znać dusili, szyja wszystka y gardło iak węgiel czarne zostało; co sprawivszy, a widząc że iuż nie żyje, złomawszy go y zwinowszy we dwoie,

z plec głowę do nog przywiodszy, iame w tymże lesie wykopali y tego trupa rozsiekanego, we dwoie zwinionego, w te iame storezma, bez miłosierdza nade krwią y ciałem chrześcijańskim szlacheckim, wepchali, y na tey mogile, żeby nieznać było, choiny młodey y wrzосу nasadziwszy, a pobrawszy konia z kulbaką, suknie, szablę, spodnie, boty, obraz z różnemi assekuracyami, odeszli, co zaś ci zaboycy nad małżonkiem protestuiącej za okrucieństwo czynili, iako dokazywali,—groza słuchać iak sami teraz przed ludźmi głoszą y iako się mężtwem swoim zalecają. Do presentaciey ciała nie przyszło, bo ciż zaboycy z umysłu na toż czyhali, żeby y ciało w drodze odbili y samey zdrowia pozbawili, iako ma przestrożę. W tak ciężkim utrapieniu y osieroceniu swoim z pozostałemi sierotami teraznieysza protestująca o sprawiedliwość z tych zabóyców to sama przez się, to przez interpozycyą wielkiego imienia i powagi ludzi, do iasnie wielmożnego iegomości pana kasztelana Wołyńskiego suplikując, lubo słusznego y według prawa sprawiedliwego sądu otrzymała deklaracyą, iednak dla teraznieyszych rozruchow a nie mniey y dla publicznych iasnie wielmożnego iegomości pana kasztelana Wołyńskiego okolo całości wojewodztwa Wołyńskiego y całej rzeczypospolitey zachodzących occurrentii, ta deklaracya do punktualney aż dotąd nie przyszła exequucyey; protestująca zaś, obawiając się, żeby iey czas processów o zabicie męża iey nie upłynął, dopiero teraz tę swoją przeciwko wyszmianowanym zabóycom czyni protestacyą, ofiarując się do stawienia ich przed sąd, a na stawionych win prawnych kryminalnych, iako prawo każe, dalszymi prawnemi prosequować y dowodzić terminami, wolną sobie tey kwerymoniey swojej, ieśli tego potrzeba będzie, przez pozwy zostawisz melioratią. J w tym też comparentka przeciwko urodzonym ichmościom panom Kasprzyckim, podstarościm teraznieyszym włości Czorniskiey, małżonkom, protestuje się, iż ichmość, nie pokazując żadnego ordynansu ani listu od iasnie wielmożnego iegomości pana kasztelana Wołyńskiego do siebie, do rugowania protestuiącej, pisanego, tylko z swego własnego domysłu czyli z przysługi panu swemu, wprzod sam iegomość pan Kasprzycki, a potym sama ieymość na rezydencyą ieymości protestuiącej, w Krasney Woli, gdzie się protestująca z woli iasnie wielmożnego iegomości dziedzica przed Szwedzką y Moskiewską inkursyą z sierotami swemi przychroniła, roku terazneyszego tysiąc siedmset siódmego, w piątek przed kwietną niedzielą, z chłopami piianemi napadszy, dzieci starsze nałeb z

izby wypchnęła, młodsze poprzestraszała, samą protestującą nieuczciwymi słowy dyzhonorowała, iak się ieymośći podobało, do oczu stusami, a do gęby z pięścią przyskakiwała, rzeczy ruchome y posudki gospodarskie na podwodzie powyrzucała, porażtracała, popsowała, y szkod niemało naczyniwszy sierocie, z dalszą odpowiedzią y przegrozką. niełaski pańskiej odeszła; a zatym w winy prawne oboie ichmość małżonkowie popadli, o które, iako y o szkody podjęte, taż protestująca oświadcza się, z offerentią dalszey swoiey prosequuciey, gdzie z prawa należeć będzie. Potym w kilka niedziel, chłopci wszyscy zbuntowani, skoro protestująca, dla boiaźni do Krasney Woli umknąwszy, szpichlerz w Czorniziu zamknęła, szpichlerze poodbiiali, rzeczy pańskie pozabierali, fanty także protestantki w tymże szpichlerzu będące, iako to fanty białe y różne inne, na których się lice pokazały, y też rzeczy protestantce wrócić submittowali się, a potem żydom rzeczy dali poprzewodzić za pieniądze; klacz, kaftan, pierscionków złotych dwa, obrączek srebrnych trzy, dziesięć złotych pieniędzy, kaftanik białogłowski biały, koszul cienkich cztery, poszewek trzy, futro krolikowe czarne, kontuszyk francuzkiego sukna koralowy, kilim do którego się znaia, siekierę, brzytew dwie, poscialke dziecinna, butów par trzy zabrali, których y oddać nie chcą, tylko upewniaią w tym, że to wszystko u nas doleży. Imieniem ieymośći paniey rodzicielki moiey podpisuję się. Franciszek Bachowski. Et in continenti stanowszy oczewiście wozny generał wojewodztwa Wołyńskiego, szlachetny Ian Kwiatkiewicz, w moc prawdziwego zeznania swego dla zapisania do xiąg ninieyszych grodzkich Łuckich iawnie, ustnie y dobrowolnie zeznał: iż on roku teraznieyszego tysiąc siedmsetnego siódmego, miesiąca Ianuary dwodziestego dziewiątego dnia, mając przy sobie stronę szlachtę urodzonych ichmośćiów panow Iana Gryżewskiego y Franciszka Gostomskiego, ad requisitionem urodzoney ieymośći paniey Katharzyny Bachowskiey pozostałej wdowy, był w wsi Matyikach w kluczu Czorniskim leżącey, majątnosci iaśnie wielmożnego iegomośći pana kasztelana Wołyńskiego, gdzie natenczas zastawszy iegomośći pana Kasprzyckiego, podstarośćiego włosci Czerniskiey, y gromadę tam zebraną, między którą y zabójcy stali, tychże zabójcow, iako to. Waska Potapczuka, Chwedora Sitniczka, Kusznierczuka y Demka starego, consiliarza, poddanych Matyikowskich, którzy urodzonego iegomośći pana Michała Bachowskiego, małżonka requiruiącey, tyrańsko zabili, każdą z osobna osobę w tysiącu grzywien polskich officiose u spomnionego iegomo-

mości pana Kąsprzyckiego podstarościego y u całej gromady Matyikowskiej do rozprawy prawnej aresztował y przyporeczył, y ten areszt przyjęty był; szlachtą przy sobie będącą oświadczywszy. z tamtąd powrócił y otym tę swoją przede mną urzędem aresztu relację zeznał, prosząc id totum actis praesentibus connotari, co y otrzymał. Ian Kwiatkiewicz wozny.

Книга Луцкая городская, поточная, 1707 года, № 2589; листъ 285.

LXXXVI.

Перечень разнаго рода притѣсненій, причиненныхъ арендаторомъ имѣнія Любахова тамошнимъ крестьянамъ. 1707 г., Іюля 11.

Roku tysiąc siedmset siódmego, miesiąca Iulii iedynastego dnia.

Na urzędzie grodzkim w zamku iego królewskiej mości Łuckim, prede mną Piotrem Skuratowskim, namieśnikiem na ten czas starościńskim y zamku Łuckiego, y xiegami ninieyszemi grodzkiemi Łuckiemi, comparens personaliter urodzony pan Ierzy Powalski, imieniem urodzonych ichmościow panow Alexandra y Ioanny Dziakiewiczowny Dawgierdow, cześników Czernichowskich, małżonków, dla wpisania do xiąg ninieyszych registr szkod w dobrach wsi Lubachowie przez iegomości pana Stanisława Lasotę, possessora arędownego tey że wsi poczynionych, ad acta praesentia podał, który registr tenoris sequentis: Krzywdy chłopów Lubachowskich iegomości pana Alexandra Dawgierda, cześnika Czernichowskiego, od iegomości pana Stanisława Lasoty, possesora arędownego tey że wsi Lubachowa poniesione. Primo: Iwan Hrycuniec, na tretynie siedzący, czynszu przez trzy lata po złotych piętnaście, a czwartego roku złotych dwadzieścia cztery zapłacił, pańszczyznę robił od niedzieli do niedzieli, podoroszczyzny złotych pięć y groszy dziesięć. Secundo: Krysko pierwszego roku trzymał czetwertynę, z tey dał części złotych cztery,

pańszczyzny robił po dni trzy, potem przyjął tretynę, z której płacił czynszu przez dwie lecie po złotych piętnaście, od niedzieli do niedzieli robił, czwartego roku czynszu nie dał, pańszczyznę także robił, drog siedm odprawił do Pińska, do Dolina, do Ołyki, dla których drog wół nie robi lecz y zdiechnąć musi. Tertio: Pawluk Karabanczuk, siedzący na czetwertynie, pierwszego roku dał czynszu złotych cztery, pańszczyznę robił po dni cztery. drugiego roku dał złotych iedynaście y pańszczyznę robił dni dwa y trzy, na trzeci rok z tegoż pola czynszu dał złotych ośmnaście, gwałty robił, piątki odbywał, drog dwie odprawił do Drohobyczy, czwartego roku czynszu złotych ośmnaście dał, podoroższczyzny dał złotych cztery y groszy dwadziescia. Quarto: Misko Szumaczek, na czetwertynie siedzący, pierwszego roku robił pańszczyznę zwyczajną y czynsz także, drugiego roku s połowicy czynszu dał złotych iedynaście, pańszczyznę robił dni trzy, trzeciego roku także, czwartego także oddał daninę niepotrzebną złotych pięć, podoroższczyzny dał złotych trzy y groszy dziesięć; parobek iego Miron siedział przez niedziel dwanaście przy soli w Pińsku, przez co . . . opuścił y zruinowany. Quinto: Ustyn Redczyk, siedzący na czetwertynie, pierwszego roku czynszu dał złotych ośmnaście, gwałty, stroże y piątki odbywał, y znowu przez lat trzy czynsz tenże y toż wszystko odbywał, drog trzy do Drohobyczy, dwa razy do Pińska odprawił, podoroższczyzny dał złotych pięć. Sexto: Kuzma Łykaszenko, siedzący na czetwertynie, wuytem bywszy, czynszu dał pierwszego roku należyty, przez dwie lecie w winnicy robił za swoim chlebem, czwartego roku pańszczyznę robił po dni cztery y więcey, drog trzy odprawił do Pińska, do Ołyki y do Drohobyczy; parobek iego niedziel sześć siedział bez pańszczyzny, podoroższczyzny dał złotych pułtrzecia. Septimo: Fedor Mikitenia, siedzący na tretynie, pierwszego roku czynszu dał złotych pięć y groszy dziesięć, pańszczyznę robił przez dni cztery y po pięć, przez lat trzy był woytem, podoroższczyzny złotych sześć y groszy dwadziescia, podwodę także gdzie trzeba odprawował. Octavo: Hryc Dziumanec, na czetwertynie siedzący, a przed tym na pułwłoce z braćmi, przez trzy lata czynszu po złotych dwadziescia dwa, pańszczyznę po dni pięć robił, potem, iak się oddzielił od braci, siadł na czetwertynie, przez ieden rok czynszu zapłacił złotych piętnaście, stroże, piątki odbywał, drogi odbywał y podoroższczyzny dał złotych siedm. Nono: Lewko Dziumaniec pierwszego (roku) siedzący na czetwertynie, oddzieliwszy się,

czynszu złotych cztery zapłacił, pańszczyznę po dni pięć robił, niedziel sześć z panem Lasotą bawił się w Szwedzczyznę bez pańszczyzny, drog trzy do Ołyki, do Pińska, y do Drohobyczy po sól odprawił, w którey drodze wół valoris złotych dwadzieścia pięć zdechł, a drugi dla teyże drogi chory całą wiosnę nie robił; w Pińsku siedział niedziel piętnaście za potrzebą pańską, a tu w domu pańszczyznę odrabiano. Decimo: Chweso, siedzący na szestynie, czynszu dał złotych siedm s połowiny, co miał robić po dni dwa, to robił od niedzieli do niedzieli przez lat trzy, czwartego roku czynsz tenże złotych siedm, pańszczyznę w domu robiono takż, a w drodze niedziel dwanaście bawił się, osobliwie w Drohobyczy niedziel sześć bawił się, podorożczyzny dał złotych trzy y groszy pięć. Undecimo: Hryc Szomaczok, na szestynie siedzący, dawał czynszu złotych dwa y groszy dwadzieścia, pańszczyznę od niedzieli do niedzieli robił pierwszego roku, potym przez lat trzy czynsz dawał po złotych dwanaście, drog dwie odbył do Drohobyczy po sól y podorożczyznę dał złotych ieden y groszy dwadzieścia pięć, a tu odbywał stróże, piatki y do młyna. Dodecimo: Kyrło Hrycuniec y Misko, bracia na pułwoce siedzące, czynszu przez lat trzy po złotych dwadzieścia dwa płacił, na czwarty rok złotych siedm, pańszczyznę od niedzieli (do niedzieli) czasem y po dwie (po dwoje?), drog do Drohobyczy razy dwa, do Pińska wołami raz, wodą razy dwa, do Ołyki raz piechotą, do Pińska razy trzy, w Pińsku całe lato bawił się, to iest niedziel trzydzieści pięć, a tu w domu pańszczyznę, gwałty odbywali, y teraz iuż po expiracyi arędy posłał za Horochow mila z inszemi podwodami po sól, woły pozdychali z Drohobyczy iadąc, podorożczyzny złotych dziewięć zapłacił . . . . Decimo tertio: Stepan Mischuk, siedzący na czetwertynie, pierwszego roku czynszu złotych cztery płacił, pańszczyznę po dni pięć robił, przez dwa roki czynsz płacił po złotych iedenaście y pańszczyznę także po dni pięć robił, drog trzy do Drohobyczy, do Pińska y do Ołyki odprawił, temu w drodze wół zdechł, podorożczyznę złotych cztery y groszy piętnaście zapłacił. Decimo quarto: Chwedor Piszczyk, siedzący na tretynie, pierwszego roku czynszu dał złotych pięć, pańszczyznę od niedzieli do niedzieli, a brat iego Herasim we dworze, drugiego roku dał czynszu złotych piętnaście, pańszczyznę od niedzieli do niedzieli robili, a przez dwa roki ni pańszczyzny nie robili, ni czynszu nie dawali, bo tenże Harasim służy we dworze, do Drohobyczy raz iezdził, podorożczyzny złotych pięć dał. Decimo quinto: Stepan

Iusko Hodowanik, siedzący na czetwertynie, przez dwa roki czynszu po złotych ośmnaście płacił, stróże, gwałty y piatki odbywał, trzeciego roku z połowicy czynszu dał złotych iedenaste, pańszczyznę po dni pięć y sześć robił, czwartego roku czynsz dał złotych cztery, pańszczyznę takż odbywał, drog siedm odprawił do Drohobyczy, do Dolina, do Pińska, gdzie niedziel sześć bawił się, y do Ołyki, w których drogach kobyła zdechła w Łucku, z Drohobyczy iadąc; podorożczynny złotych pięć zapłacił. Decimo sexto: Matwii Burylczuk pierwszego roku siedział na szestynie, czynsz dał złotych dwa y groszy dwadzieścia, pańszczyzny co miał robić po dni dwa to robił po cztery, przez lat trzy, siedząc na czetwertynie, czynsz dawał za dwa roki po złotych dziewiętnaście, pańszczyznę robił po dni pięć, drog trzy do Drohobyczy, do Ołyki, do Pińska odprawił, podorożczynny dał złotych trzy groszy dwadzieścia. Decimo septimo: Iwan Rezany, siedzący na szestynie, przez trzy lata czynszu dał złotych dwanaście y groszy dziesięć, pańszczyznę robił po dni cztery, drog dwie do Pińska, do Ołyki odprawił, podorożczynny dał złotych dwa y groszy dziesięć. Decimo octavo: Misko Lewczenia, na osminie siedzący, pierwszego roku czynszu dał złotych dwa, pańszczyznę po dni cztery robił, co miał robić po dni dwa, przez lat trzy czynszu zapłacił złotych dwadzieście trzy, pańszczyznę takż robił, podwod dwie do Drohobyczy y do Pińska, podorożczynny dał złotych puł trzecia. Decimo nono: Zinko Lewczenia, siedzący na osminie, czynszu dał przez te cztery lata po złotych dwa, sam słydy robił zawsze na pana, a syn drog pięć odprawił do Drohobyczy, do Pińska y do Ołyki, podorożczynny złotych dwa y groszy ośm zapłacił. Vigesimo: Maxym Karabanczuk, siedzący na czetwertynie, pierwszego (roku) czynsz dał złotych cztery, pańszczyznę od niedzieli do niedzieli, drugiego roku z połowicy czynsz dał złotych iedenaste, trzeciego roku takż iak pierwszego płacił y odbywał pańszczyznę, drog pięć odprawił, do Drohobyczy razy dwa, gdzie y wół zdechł, do Ołyki, do Pińska, podorożczynny złotych pięć. Vigesimo primo: Opanas Szeremet, siedzący na czetwertynie, przez lat cztery pańszczyznę ciężką niezwyčajną robił, oprócz tego co w winnicy dworskiej, o swym chlebie bez żadney zapłaty, kadek sto szesnaście wyrobił, drogę do Drohobyczy syn iego odprawił. Vigesimo secundo: Zinko Mały, siedzący na czetwertynie, pierwszego roku dał czynsz złotych piętnaście, drugiego roku złotych ośmnaście, pańszczyznę insze y do młyńa odbywał, trzeciego roku czynsz dał złotych

ośmnaście, czwartego roku złotych dziesięć, gwałty, do młyna wagi y insze odbywał, podorożczyzny dał złotych pięć, drog trzy odprawił do Lwowa, do Dolina, do Drohobyczy, podorożczyzny dał złotych pięć, ko- była mu zdechła z drogi przyszedszy. Vigesimo tertio: Matwij, siedzący na czetwertynie, pierwszego roku czynszu dał złotych cztery, pańszczyznę robił dni sześć, drugiego roku czynsz dał złotych ośmnaście, gwałty, stróże, podwody do młyna odprawował, przez dwie lecie czynszu po zło- tych cztery y pańszczyznę po dni pięć odbywał, dróg trzy odprawił: do Drohobyczy, do Ołyki y do Pińska, w którey drodze woł valoris złotych trzydzieści zdechł, podrożczyznę zapłacił złotych cztery y groszy dwa- dziesięcia. Uigesimo quarto: Zinko z Daniłem bracia, siedzący na tretynie, pierwszego roku złotych pięć y groszy dwadzieścia, przez dwa roki po złotych pietnaście płacili, czwartego roku także, gwałty, stróże, piątki odbywali; drog dwie do Ołyki, do Drohobyczy odprawili, podrożczyzny złotych ośm dali, woł w drodze zdechł. Uigesimo quinto: Michalec Ia- rosz, na czetwertynie siedzący, pierwszego roku czynsz złotych cztery, pańszczyznę dni sześć robił, drugiego roku y trzeciego czynszu dawał po złotych iedenaste, pańszczyznę także dni sześć, czwartego roku czynsz złotych cztery y pańszczyznę także dni sześć robił, dróg trzy odprawił do Drohobyczy, do Ołyki y do Pińska; w drodze woł zdechł valoris złotych trzydzieści, przez co zruinował się, nie siejąc, bo tylko wołu iednego miał, podorożczyzny dał złotych cztery groszy sześć. Uigesimo sexto: Ste- pan Bordczuk, na szestynie, pierwszego roku czynszu dał taler, pań- szczyznę po dni trzy y cztery robił, przez trzy lata z czetwertyny czynszu dawał po złotych iedenaste, pańszczyznę robił po dni pięć, drog trzy: do Drohobyczy, gdzie y woł zdechł valoris złotych trzydzieści, do Pińska, do Ołyki, podorożczyzny złotych trzy y groszy dwadzieścia zapłacił. Ui- gesimo septimo: Wasko, na czetwertynie, pierwszego roku czynszu dał złotych cztery, pańszczyznę robił dni pięć, drugiego roku czynsz złotych ośmnaście, trzeciego roku z połowiny czynszu złotych iedenaste, pań- szczyznę po dni cztery robił, czwartego roku czynsz dał złotych czternaś- cie, drog pięć odprawił do Drohobyczy, do Pińska, do Ołyki, do Kożan- grodka y za Horochow, podorożczyzny dał złotych pięć. Uigesimo octavo: Kornij, siedzący na czetwertynie, pierwszego roku czynsz złotych cztery, pańszczyznę robił dni sześć, drugiego roku czynszu dawał złotych ośm- naście, trzeciego roku czynszu złotych iedenaste y pańszczyznę robił,

czwartego roku czynszu złotych cztery, pańszczyzny dni pięć, dróg trzy odprawił do Drohobyczy, do Pińska y do Ołyki, podorożczyzny dał złotych cztery y groszy pięć, z iego okazji siekiere złotych dwa wzięto. Uigesimo nono Andryi, siedzący na szestynie, pierwszego roku czynsz dał złotych siedm, pańszczyznę robił po dni cztery, a że iest rzemieślnikiem, ustawicznie robił dworską robotę, do Pińska drogę odprawił, podorożczyzny dał złotych dwa y groszy dwadzieścia. Trigesimo: Iwan Bahuniec, siedzący na szestynie, pańszczyznę robił po dni cztery przez te cztery lata, tenże chłop z okazji iegomości pana Lasoty okaliczał na rękę, podorożczyzny dał złotych dwa y groszy dwadzieścia. Iacko Karabanczuk z czetwertyny pierwszego roku czynsz dał złotych cztery, pańszczyznę dni sześć robił, drugiego roku y trzeciego czynszu po złotych iedenastie, pańszczyznę takż, czwartego roku czynsz dał złotych ośmnastie, dróg trzy odprawił do Drohobyczy, do Ołyki y do Pińska. podorożczyzny dał złotych pięć y groszy piętnastie. Żyta wziął ośmak siedm darmo tenże iegomość pan Lasota, possessor arędowny, kociel piwny gromadzki konónny, który kosztował złotych siedmdziesiąt, użył y dotychczas nie oddał, maki na prowiant złożoney przez gromadę wziął ośmak półczwarty, prosięta, kury, sztuk na piętnastie, darmo wziął u chłopow, owsa puł mace dla swoich koni wziął, bydło swoje przez te cztery lata, nie mając pastucha swego, gromadzie kazał paść, stróża przez lat trzy, nienależnego sobie od iegomości pana Dawgierda, z gromady bierał, oprócz tego stróża co mu należało, do Czartoryska drzewo bez pańszczyzny w samą roskol chłopci wozili, a on za to pieniądze brał; bez pańszczyzny wszystkich chłopow do . . . . . matki swej do Czartoryska y indzie gdzie chciał na różną robotę, gdzie po kilka dni po tygodniu bawili się; w drodze do Drohobyczy po sól iadąc chłopci swoich pieniędzy przez odebranie siana u nich dla swoich koni, przez mszenie (?) soli y insze trudności stracili złotych sześćdziesiąt sześć; tymże chłopom narzucal gorzałki po kwart kilkanaście y kilkadziesiąt, po beczce soli także, guskowej soli po kilkaset gusek, czego byli nie powinni, przez co ciż chłopci wniwecz obrócili się; barył kilka gorzałki na gromadę podczas Szwedczyzny narzucił, żołnierze przyiechawszy po pieniądze, króre gromada złożyła, y te pieniądze u iegomości pana Lasoty byli, nie chciał żołnierzom oddać. żołnierze, czekając, gorzałkę tę wypili, kury, gęsi pobili y tak przez płacenie tey gorzałki y insze szkody pretendują sobie złotych ośmdzie-

siat. J na to wszystko, co tu położono, że iest prawdziwa rzecz, iurament przez ludzi z gromady Lubachowskiey czynszowych gotowi wypełnić. A po inserowanym ad acta regestrze pomienionym, idem comparens stawił roboczego Matwii Wednika, woyta gromadnego z tey że wsi Lubachowa, a to na prawdziwe poprzysiężenie według regestru wysz pomienionych szkod poczynionych, którego ia urząd annuendo affectationi, rotę iuramentu super realitatem szkod y krzywd poczynionych, w te onemu wydałem słowa: Ia Matwij przysięgam Panu Bogu w Tróycy Świętey iedynemu na tym: że pomienione krzywdy y szkody w dobrach wsi Lubachowie ichmościow panow Alexandra y Iohanny Dziakiewiczowny Dawgierdow, cześnikow Czerniechowskich, małżonkow, panów moich, przez iegomości pana Stanisława Lasotę, possessora arędownego tych że dobr Lubachowa, są prawdziwie, iako regestr opiewa, spisane y poczynione, na czym iako sprawiedliwie przysięgam, tak mi Panie Boże dopomoż y niewinna męka Chrystusa Pana. Po którym wykonanym iuramencie idem comparens prosił mnie urzędu id totum actis connotari, co y otrzymał. Ierzy Zawalski.

Книга Луцкая городская поточная, 1707 года, № 2589; листъ 374.

LXXXVII.

Донесеніе вознаго объ освидѣтельствованіи имъ крестьянина Василія Фомина, наказаннаго дворяниномъ Марковскимъ, у котораго онъ состоялъ въ услуженіи до своего закрѣпощенія вслѣдствіе женидбы на крестьянкѣ. 1707 г., Сентября 22.

Feria tertia post festum sancti Mathiae apostoli proxima, anno domini 1707.

Ad officium actaque praesentia castrensia capitanealia Camenecensia Podoliae, personaliter veniens ministerialis regni generalis providus Thomas

Łaskawiec de Piaseczna, authenticatus, iuratus, ex reproducto authentico officio praesenti notus, asserendo secum habuisse et nobiles Ioanem Stronski et Gabryelem Pomarzanski, maioris et evidentioris testimonii gratia adhibitos, in vim suae verae ac fidelis relationis, publice libereque recognovit, in haec verba: Iz ia, z requizycy iegomości xiędza Gierardego Graykowskiego kapellana, od wielmożnego iegomości pana Stanisława Piotra Telephusa, stolnika Podolskiego, posła z wojewodztwa Podolskiego, na funkcyi teraz zostaiącego, rothmistrza iego królewskiey mości, dobr wsi całych Piaseczney cum attinentiis dziedzica, na mieyscu swoim w Piaseczney zostawionego, dnia wczorayszego w Piaseczney do poddanego Wasila Fominego chodziłem y tam widziałem z pomienioną szlachtą sławetnego Iwana, z miasta Macieiowa rodem będącego, w Piaseczney ożenionego niedawno, który dziedziczną poddanke wziął wielmożnego iegomości pana stolnika Podolskiego, a za sługę iegomości panu Apollonowi Markowskiemu zostaiącego, który, z okazji ożenienia, pretensyą z tego służenia urościwszy, iako wprzód w zamku sprawiedliwości na niego imć pan Markowski, lubo y pan, ale iuż w poddanstwie respektem żony zostaiącego żądał, iakoż in instanti przywiedziony do gęsiora wsadzony był, ale iegomość pan Markowski deklarowawszy, za prozbą imci xiędza kapellana, nad czterdzieści plag aby nie był bity, y to w zamku, aż pod niebytność imci xiędza kapellana, do zamku tenże imć pan Markowski sług nasłał y z więzienia tegoż Iwana wzięto, przyprowadzonego w sobotę przeszłą, od samey głowy poczawszy bez plecy y krzyże raz podle razu aż do stop kijmi zбитy, iako ludzie, którzy słyszeli, powiadaia, że z pięćset kijow, we dwoie, odpoczywaiąc, dano mu, że ciało iak czeluście widziałem sinie y czarne; y krwią charka, Pan Bóg wie ieżeli będzie żywy; dla czego, do dalszey woli wielmożnego imci pana stolnika y posła z wojewodztwa Podolskiego, teraz tę moię prawdziwą com widział y słyszał z pomienioną szlachtą sam czynię relacyą.

Книга Каменецъ-Подольская городская, записовая и поточная, 1707 года, № 5964; листъ 92.

LXXXVIII.

Жалоба Новогрудскаго мечникъ. Михаила Балабана на аренднаго владѣльца его имѣнія Бытня, Домбровскаго, о разореніи этого имѣнія и притѣсненіи крестьянъ, вслѣдствіе чего они всѣ разбѣжались. 1709 г., Апрѣля 4.

Roku tysiąc siedmset dziewiątego, miesiąca Aprilis czwartego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Łuckim, prede mną Franciszkiem Iózefem Kułakowskim, namiesnikiem na ten czas burgrabstwa zamku Łuckiego, y xięgami ninieyszemi grodzkiemi Łuckiemi, comparens personaliter wielmożny iegomość pan Michał na Bytniu Bałaban, miecznik Nowogrodzki, inhaerendo dawnieyszym swoim protestacyom coram actis praesentibus zanesionym, naprzeciwno urodzonemu iegomości panu Stanisławowi Dębowskiemu swiadczy y protestuje się w ten sposób y o to: iż iegomość pan Dębowski, trzymając część pewną we wsi Bytniu, contractu latius in se enarrante, nie dość natym, że paulo ante poddanych dwóch, iako protestacya fusius opiewa, wypędził, część pomienioną zruinował, ale y teraz Paliia ostatniego poddanego, in possessionem iegomości wespół z drugimi zbiegłymi y wypędzonymi puszczonego, pociągając do nienależytej pańszczyzny za tych dwóch zbiegłych, tudzież podwodami do różnych miast, aggrawowaniem, biciem, kaleczeniem, w więzieniu przez niedziel kilka trzymaniem do ucieczki przymusił et ipso facto wypędził, pomienioną część wsi Bytnia do ostatku zdezolował; w czym wszystkim postrzegając całości fortuny swojej modernus comparens iterato modo naprzeciwno temuż iegomości panu Dębowskiemu protestatur, ofiarując się o to wszystko z iegomością prawnie czynić nie zaniechać, o terazniejszey protestacyi swojej przyęcie prosił, co y otrzymał. Michał Bałaban, miecznik Nowogrodzki.

Книга Луцкая городская поточная, 1709 года, № 2594; листъ 504, № акта 2.

LXXXIX.

Жалоба Киевскаго войскаго Марка Аксак на крестьянъ села Костюховки, убившихъ слугу его Погребецкаго, посланнаго въ погоню за ними 1709 г., Июня 13.

Roku tysiąc siedmset dziewiątego, miesiąca Iunii trzynastego dnia.

Na urządzie grodzkim w zamku iego królewskiey mości Łuckim, przede mną Franciszkiem Iuzefem Kułakowskim, namiesnikiem burgrabstwa zamku Łuckiego, y xiegami ninieyszemi grodzkiemi Łuckiemi, com-Parens personaliter urodzony pan Ian Stanisław Axak, syn wielmożnego iegomości pana Marka Axaka, woyskiego Kiiowskiego, rodzica swego, in Senili aetate będącego, imieniem, przeciwko pewnym mężoboycom, chłopom, niezbożny uczynek pełniącym manu executorom, dziedzicznym ichmościow panow Stefana y Zofiey Dombrowskiego Terlikowskich ze wsi Kostiuchnowki poddanym, mianowicie Leskowi Łaszczeniaty, woytowi mianowanych ichmościow panow Terlikowskich małżonkow, motorowi y pryncypałowi, nefanem scelus pełniącym chłopom, zdraycom, sąsiadom swoim, radzącemu, pierwszemu Martynowi Mosakulczykowi, drugiemu Iurkowi Skibcowi, Waskowi Rekunczykowi, także iegomości pana Dolanowskiego poddanemu tegoż uczynku compryncypałowi, nazwiskiem Hrycowi Zaworotnemu y innym zaboycom niżej mianowanym takową gravi cum querella solenną czynił prozbę: Iż mianowani zbóyce y zdrayce panów swoich dziedziczni poddani ze wsi Kostiuchnowki, ichmościow panow Terlikowskich y iegomości pana Dolanowskiego z teyże wsi chłop ieden, roku teraznieyszego tysiąc siedmset dziewiątego, miesiąca Maia dnia dwudziestego, (przepomniawszy) prawa pospolitego y win w nim na mężoboycow surowie postanowionych y owszem to wszystko postponowawszy y lekce poważywszy, śmieli y wazyli się, zdradziwszy panow swoich, nefanem scelus do skutku przywieść y wykonać; gdzie dowiedziawszy się ieymość pani Terlikowska o zbiegłych chłopach swoich mężoboycach, tak zaraz z wielką consternacją y zalem, w niebytności małżonka swego, przychodzi do iegomości pana woyskiego Kiiowskiego, sąsiada y szwagra swego, upraszając, aby y w

tak wielkim żalu y szkodzi raczył porrigere dextram, w czym iegomość pan woyski nie tylko ex zelo christiano, iako sąsiad, ale y . . . . . zpowinowacenia krwi domu swego z domem ieymości pani Terlikowskiej, eo instanti na affektacya y proźbę ieymości, widząc znaczną szkodę, posyła sług y czeladź swą przy woycie ieymości pani Terlikowskiej za zbiegłemi poddanemi, niedawno z tego swiata zesłego pana Iana Pohrebeckiego y pana Iana Kasperskiego, Czechowskiego y inną czeladź; który to wojt pani Terlikowskiej, z chytrości swej chłopskiej, na zdradę y zgubę ludzi iegomości pana woyskiego, namowiwszy się wprzód z dognanemi zaboycami, siermięgę z umysłu snąć iakoby zgubił, a pótym uprosiwszy czeladzi, aby pofolgowali mężoboycom, co oni na proźbę iego uczynili, rozwiązawszy onych, y zapewniszy słowem że nie zdradzą, powiadaiać że ia w tym sam się z drugą czeladzią (wróce), wrócił siermięgi szukać; w tym czasie wyszmianowani zaboyce ubezpiezonego zesłego pana Iana Pohrebeckiego tyrańsko niemiłosiernie siekierą kilka razy w łeb ciążwszy zabili y zamordowali, ieszcze się daley nad ciałem pastwiąc, porznęli garło, obuchami od siekier po sam pas na koło obracaiać zbili y kości potroszczyli, iakoż pewnie było by toż y panu Kasperskiemu, tylko samego prawie ręka Boska salwowała; y na tym ieszcze mało mając tyrańska złość chłopska, ubóstwo iego które na ten czas miał przy sobie mianowani mężoboycy in vim praedae et spolii zabrali y między siebie rozdzielili, iako to: samych pieniędzy złotych piędziesiąt, szablę bardzo dobrą, rękoieść bogato we srebro oprawną, valoris złotych trzydzieści, kontusz złotych trzydzieści, czapkę złotych siedm y innych drobiazgow na złotych piętnaście, fuzya samego iegomości pana woyskiego Kiiowskiego we srebro oprawną, drugą w mosiądz, valoris złotych pułtorasta, to wszystko przy tym tyrańskim swoim uczynku zrabowali y zawzieli; ciało nieboszyka Pohrebeckiego zabite ciż mężoboycy, tyrańsko zabiwszy, z ubustwa y odzieży którą miał przy sobie y na sobie obdarszy, daleko w las pod kłody w łomacze zawlekli y tymże łomaczem zarzucali, tak dalece, że ledwie kilkanaście człowieka, bez kilka dni szukaiąc, iużgnię y zepsowane pod kłodami znaleźli; przez który takowy swój postepek et innefanum scelus memorati homicidae prawo boskie y pospolite zgwałciwszy, winy na mężoboycach surowie opisane postanowione na osoby swe zawzieli y zaciagneli. O co wszystko idem comparens swoim y rodzica swego imieniem swiadczy y protestuie się, ofiaruiąc się z obwinionemi, do kogo tylko bę-

dzie należało, prawnie czynić nie zaniechać, zostawiwszy sobie *salvam meliorandi, augendi vel minuendi, vel alterius faciendae protestationis facultatem, si necessitas iuris exiget*. A chcąc się zachować według nauki prawa pospolitego, rodzic *comparentis* te ciało, że żadną miarą do urzędu niniejszego przyprowadzić y przed urzędem prezentować nie można było w teraznieysze czasy zbytecznie gorące, nie prędko znaydzione, zepsowane, y zbytecznego fetoru, tamże wiozący w drodze wozny z wielą ichmościami szlachtą widział y wszystkiemu miastu Rafałowce do wiadomości, od kogo by był zabity nieboszczyk pan Pohrebecki, przywodził, a potym przywiozszy do Kostiuchnowki *ad locum sepulturae*, tenże wozny szlachetny Ian Lewicki, urzędowi niniejszemu dobrze znayomy, przy obecności wielu ludzi, mając przy sobie stronę szlachtę urodzonych ichmościow pana Alexandra Pruszczyńskiego y iegomości pana Mikołaja Drewińskiego, tyrańsko zabitego zeszłego pana Iana Pohrebeckiego, sługę iegomości pana Marka Axaka, woyskiego Kiiowskiego, przez wysz mianowanych zaboycow, głowę trzy razy sekierą na wylot rozcięto, wszystkociało począwszy od wierzchu aż do pasa siekierami obuchami zbite y tyranizowane, kości potroszczone, te ciało w trumnie będące *in praesentia* wielu ichmościow szlachty y pospolstwa pomieniony wozny widział y oglądał, y wszystkim ludziom tam na ten czas będącym *praesentował*, *proclamował* y *publikował*, od kogo by był zabity do wiadomości przywiodł y oswiadczył, o czym wszystkim relacją swoją, którą y dawniey gotow był zeznać, tylko dla różnych trudności, tak odległości mieysca, iako y woysk przychodzących, *corruptionem cadaveris*, teraz czyni i zeznawa, prosząc wespół z protestującym, aby to wszystko do xiąg przyięto y zapisano było, co y otrzymali. Stanisław Axak. Imieniem woznego, pisać nie umiejącego, przy krzyżyku onego podpisuję się, Ian Misiorewicz.

Книга Луцкая городская, поточная, 1709 года, № 2591; листъ 469 на оборотъ.

ХС.

Показанія крѣстьянина Данка, обвиняемаго въ конокрадствѣ, о его прежней жизни и переселеніяхъ. 1709 г., Іюня 23.

Sabbatho in vigilia festi nativitatis sancti Ioannis baptistae anno domini 1709, illaboriosi Danka libera confessatta.

Ad officium et acta praesentia castrensia capitanealia Camenecensia Podoliae, personaliter veniens laboriosus Andreas Pyntenko, subditus de bonis Babińce illustris et magnifici castellani Cracoviensis haereditarius, praesentavit officio praesenti illaboriosum Gregory Danka de bonis Staniowce oris Valachia furem, manifestum et equum cum eodem, pili dereszowaty, suum proprium per eundem Gregorium in bonis recensitis Babince anno praeterito in hebdomada magna ritus graeci apud se praesentante furto ablatum, a quo petit confessata libera suscipi; cuius affectationi officium praesens annuendo, praemissoque coram se fure personaliter stante, in haec verba: Ia iestem rodem z Łukowca z za Bukowiny, miałem oycę Semiona a matkę Maryą, z tamtąd po odebraniu Podola przyszedłem do Kołodrobki z chudobą, iakom miał natenczas byków cztery, krowe z cieleńciem, y tam między swoiemi znanomi mieszkałem lat blisko sześć, na chleb sobie robiąc y pracując, a potem z tamtąd zaciągnąłem się pod chorągiew Wołoską z panem Ciemierzyńskim y tam zostawałem rok cały, aż nas pod Kaliszem rozgromiono; po rozgromieniu nas z chorągwie, w Szuparce przez zime między krewnemi mieszkałem, gdzie mi konia iednego a drugiego Maxymowi krewnemu memu ukradziono, których koni szukałem na Ukrainie, których nie odszukałem; potem powrociwszy z Ukrainy konia-m tego dereszowatego u Andreia Pynienka w domu iego z sieni w nocy w dobrach Babińcach wziąłem (co się stało z gniewu, bośmy mieli do siebie zawziętość ieszcze mieszkając z sobą w Kołodrobce, któremu tam ieszcze przedtym ukradłem był dwa półcia słoniny); konia tedy tego wziąwszy, do Bachowicy sprowadziłem się y tam mieszkałem przez lato całe roku przeszłego, y ten koń był dotychczas przymnie, a potem z Bachowicy ruszyłem się do Pryhorodka

pod okopy, gdzie mieszkał przez zime; a potem u imci pana Podczas-
kiego podwoiewodzego Podolskiego w Boryżkowcach za stadnika teraz na
wiosne do koni przystałem y byłem przy koniach niedziel ze cztery, y
potym przyszło mi niewiem z iakiey okazji y pojechałem wieczorem od
koni ku wsi Iurylezu na tym koniu dereszowatym, gdzie iadąc za Iuryl-
czem koni dwoie odezwali się w dombrowie, które konie wziołem w nocy
y z temi końmi ku Chocimowi przebieierałem się; iadący, konia deresz-
owego z uzdeczką uciekł mi, którego konia w Giermakowce przeioł iego-
mość pan Rzepecki, a z temi dwoma końmi za Dniestr przebrałem się;
konie tedy zostawiwszy za Dniestrem w Chociniu Wołoszynowi iednemu
w rękę. Iutoniemu na imie, a potem po tamtego dereszowatego konia do
iegomości pana Rzepeckiego wrociłem się, y tak mię w Kudryńcach iego-
mość pan Iakubowski napadszy, wzioł mię, któremu się przyznał, że
konie iego w Iurylezu pobrał w lesie, które konie iegomość pan Iaku-
bowski ze mną za Dniestrem odszukał, odszukawszy konie iechalismy do
iegomości pana Rzepeckiego po konia dereszowatego, gdzie zięć ieymości
pani Iakubowskiej, pan Małkowski tamże o konia iednego mię napasto-
wał przy tej okazji, o którym ja nie wiem, który mię oddał do Krzyw-
cza; dowiedziawszy się ten człek Pyntenko o mnie, z Babiniec przyszedł
do mnie, króremum powiedział, że koń iego dereszowaty iest u iego-
mości pana Rzepeckiego w zatrzymaniu, którego konia odszukał od iego-
mosci pana Rzepeckiego iako swojego, a teraz mię tu do Kamieńca z
Krzywcza do kordygardy przysłano. Liberam confessatam suscepi et ak-
tis suis connotavi; post suscepta vero confessata, idem laboriosis prae-
sentans equum praemissum ad se recepit, et de recepto officium prae-
sens quietavit, furem vero ad carceres militares praesidii Camenecensis
reddidit et reduxit.

*Книга Каменецъ-Подольская городская, записовая и поточная,
1709 и 1710 годовъ, № 5962; листъ 246.*

XCI.

Объявленіе товарища Пятигорской хоругви Валеріана Верцинскаго о томъ, что онъ, вмѣстѣ съ другими лицами, завладѣлъ имуществомъ встрѣтившихся имъ въ дорогѣ подозрительныхъ безпаспортныхъ людей, которымъ они и подѣлились между собою. 1710 г., Іюля 4.

Рокѣ тысяча семь сотъ десятого, мѣсяца Юлія четвертого дня.

На ураде кгородскомъ, въ мѣстѣ его королевской милости Овручу, передо мною Михалемъ Сингаевскимъ, намесникомъ подвоеводства, реентомъ кгородскимъ енералу воеводства Кіевскаго, и книгами нынешними кгородскими Кіевскими, comparens personaliter urodzony pan Thomasz Szawgowicz, sługa urodzonego iegomości pana Waleryana Wiercińskiego, towarzysza chorągwie Petyhorskiej wielmożnego iegomości pana Szyrwińskiego, chorążego Wilkomirskiego, imieniem pana swego, praecawendo omnimodae integritati iegomości, świadczył y manifestował się o to: Iż gdy iegomość pan Wierciński, towarzysz pomienionej chorągwie, pan comparentis, roku terazniejszego tysiąc siedmset dziesiątego, in Iunio, iadąc do miasta Czarnobyli, w wojewodztwie Kiiowskim, na iarmark, w święto Tróycy przenayswiętszey przypadający według ruskiego kalendarza, ziachał się w drodze z ichmość pany Kazimierzem y Iózefem Pruszyńskimi y Stanisławem Łukaszewskim, na tenże iarmark iadącemi, z któremi ichmościami iadąc w kompanii, przyiechali do wsi Jlinia, staneli w karczmie dla popasu koni, aliści tam zastali dwóch pacholców, iednego Zabłockiego, drugiego Kowalewskiego, także popasuiących, którzy gdzieś w Polsce zaszkodziwszy, uciekali; a gdy tak iegomość pan Wierciński, pan comparentis, iako y ichmość panowie Pruszyńscy y Łukaszewski onych poczeli się pytać, zkąd by byli. tedy ci pomienieni Zabłocki y Kowalewski, żadnego wyvodu z siebie niedawszy, od koni y od wszystkiego pouciekali, które konie dwoie y rzeczy onych pozostałe tak pan comparentis, iako ichmość panowie Pruszyńscy y Łukaszewski zabrawszy, między sobą się na cztery części podzielili; z których rzeczy na czwartą część panu comparentis to się dostało: koń siwy chudy y

stary, pistoletow para z pokrowcami czerwonemi szarżowemi, guzikow srebrnych małych iedynaście, pieniędzy tynfow sześćdziesiąt, więcey nic; drugie zaś rzeczy, koń, y pieniądze, to iest trzy części, iako to szabla iedna oprawna dobra, druga czarna, koń cisawy, kulbak dwie z woyłokami, pistoletow para, korale, perła, pieniędzy trzydzieści talery bitych, co tylko tenże comparens mógł pamiętac, iako y przytym będący, in-szych zaś rzeczy, których więcey było nie pamięta,—te się wszystkie wyszpomienionym ichmościom panom Pruszyńskim y Łukaszewskiemu dostali się; o co idem comparens nomine pana swego, postrzegając na potym wszelkiey całości, iterum iterumque przed urzędem ninieyszym swiadczył y manifestował się, prosząc, aby ta manifestacya do xiąg ninieyszych przyięta była, co y otrzymał. Tomasz Szawgowicz.

Книга Киевская городская записовая и поточная, 1709 и 1710 годовъ, № 27; листъ 341 на оборотъ.

XCII.

Тяжба между двумя мѣщанами города Выжвы объ оскорбленіи за то, что одинъ изъ нихъ, будучи присяжнымъ, заставилъ сына другого мѣщанина принять участіе въ тѣлесномъ наказаніи крестьянской дѣвушки. 1712 г., Января 20.

Die 20 Stycznia 1712.

Przed nami Kirykiem Gwaninikiem, Iackiem Potapowiczem, Gabrielem Olifierowiczem, burmistrzami, Hrehorym Onuszkowiczem, Pawłem Olifierowiczem, ławnikami, stanawszy oczewisto sławetny Tymosz Zdaniewicz, przysiężny na ten czas będący, uskarżał się na sławetnego Iwana Merczuka w ten sposob: Iż gdy zasłużyła była za pewny występек córka Hawryłowa Maruszka na karę w zamku naszym Wyżowskim, którey gdy kazał dać pługi iegomość pan podstarości, kazał Ihnatowi pastuchowi za

głowę trzymać, a za nogi kazał przysiężnemu Tymoszowi człowieka szukać, który iak wypadł do bramy, znalazł syna obżałowanego, na imie Pawła, którego przyprowadził do iegomości pana podstarościiego, gdzie zaraz iegomość pan podstarości kazał temu Pawłowi za nogi trzymać, a Waskowi czeladnikowi y chłopcowi swemu Zubikowi bić, którey dawszy plagi puścili; obżałowany zaś Iwan Merczuk z żoną swoją, dowiedziawszy się o tem, pierwey sama napadła na żałującego Tymosza, a potem sam Iwan spotkawszy wedle kamienia idącego tegoż przysiężnego, zaczął zaraz znieważać, lżyć, sromocić, osłem, niegodnikiem nazywać, mówić, że wolał bym ia samego ciebie u słupa, niżli to do czegoś chłopca mego przyprowadził, y wtem kiem pod brodę szturchnął; za co mało go nie uderzył obżałowany Tymosz, ale strzymawszy się, upraszał nas urzędu o sprawiedliwość świętą.

Przeciwna strona Iwan Merczuk takową odpowiedź uczynił: Iż moi łaskawi panowie tak było, że ia dowiedziałem się, że chłopca mego przyprowadził trzymać w zamku córkę Hauryłkową, tedy mi za żal stało, i spodkawszy się z pomienionym Tymoszem, zacząłem mówić w te słowa: Boże cię zabii, co ty najlepszego uczyniłeś, czy nie mogłeś kogo inszego wziąć trzymać, a nie syna mego! tam tedy, moi łaskawi panowie, zaraz poczał mię nazywać osłą brodą i porwał się do mnie bić, tedy kiikiem złożyłem się, i tam słowo za słowo pomiędzy sobą zamawiali się y nie . . . . . na teraz i powiedziałem: dziękui Panu Bogu, że synów moich nie było; a więcey nic nie było, za czem upraszam iegomościow panów w tem mnie od tcy żałoby uwolnienia. Stanąwszy oczewisto swiadek przed zesłanym od nas urzędem przysiężnym Pawłem Olifirowiczem, córka Petra Chawniuka w te słowa powiedziała, że iak my szli z karczmy do domu, aż Tymosz przysiężny zszedłszy się z Iwanem Merczukiem wedle winnicy pańskiej, poczał mówić do Merczuka: Za co ty mnie łaiasz i winujesz, za syna swego? Tedy Iwan Merczuk poczał mówić: ty niegodniku, sobako, sam powinien być katem, a nie syna mego zastawować trzymać! a daley poczeli się z sobą swarzyć i ieden do drugiego porywali się, ale nie uderzył ieden drugiego. Sąd ninieyszy, wysłuchawszy obódwóch stron żałobę i odpowiedzi, stosując się do żałoby i odpowiedzi pozwanej strony y samey słuszności, ponieważ sam pozwany Iwan Merczuk przyznał się, że za syna swego, co daremnie trzymał córkę Hauryłkową w zamku, niegodnikiem nazwał przysiężnego, i przed nami urzędem po-

chwałkę uczynił, że dziękui Panu Bogu, że na ten czas nie było synów moich, było by tam co gorszego. Zaczem my urząd, zabiegając na dalszy czas, aby niewinnie przysiężnych tak nie znieważano, niegodnikiem nie nazywano,—nakazujemy: żeby Iwan Merczuk za te słowa winne na dom Boży (ponieważ pod bokiem cerkwi Bożej ta zniewaga stała), wosku funtów 3 in instanti dał, a za przechwałkę przed nami urzędem uczynioną, że powiedział: «dziękui Panu Bogu że na ten czas synów moich nie było, było by co gorszego», rozkazujemy w wieży mieskiej dzień y noc siedzieć, i winę zakładamy aby się nie mścił za to pomieniony Iwan Merczuk, kop 3 na zamek, a drugie 3 na nasz urząd. Po wysiedzeniu zaś wieży powinien Iwan Merczuk przysiężnego naszego przeprosić z ludźmi y wykład prawny wrócić. Strona pozwana nie kątentuiąc się apelowała sie do zwierzchności zamkowej.

Книга магистрата города Выжвы, годъ 1710—1725, № 1294; листъ 59 на оборотъ.

XCIII.

Жалоба Кіевскаго чашника Вацлава Стецкаго на чашника Брестъ-Куявскаго Яна Куровицкаго о увозѣ изъ его села Калусова всѣхъ крестьянъ, включая и дворовую прислугу, съ ихъ скотомъ и имуществомъ 1712 г., Іюля 18.

Roku tysiąc siedmsetnego dwónastego, miesiąca Iulii ośmnastego dnia:

Na urzędzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Włodzimirskim, przede mną Konstantym Włosowiczem, namieśnikiem burgrabstwa zamku Włodzimirskiego, y xiegami ninieyszemi grodzkiemi starościńskimi, comparens personaliter urodzony iegomość pan Marcin Stecki, imieniem rodzica swego, iegomości pana Wacława Steckiego, cześnika Kiiowskiego, solenniter swiadczył y protestował się przeciwko urodzonym ichmościom

panom Ianowi y Zofiey Kurowickim małżonkom w ten niżej opisany sposób y o to: iż iegomość pan Kurowicki, cześnik Brzysko-Kuiawski, nie konserwując prawa pospolitego, iako iest wyraźne in expligatores, wazyli się roku tysiąc siedmset dwunastego, dnia dwodziestego siódmego Iunii, chłopow tak ciągłych iako y nie ciągłych, pługami robiących, iako też łagodników(?), komorników, ze wsi Kałusowa do wsi Zamlicz przemawiać y odmawiać, tudzież nie kontentując się temi, pastuchow dworskich, stadnika nawet y czeladź służącą . . . . którzy konie pańskie co najlepsze posiadławszy, według upodowania ponabierawszy z komor lamusu na też woły chłopskie różnych fantow, osobliwie Wasilowski który zawiadywał iegomości pana cześnika Kiiowskiego wszystkim, mając klucze od lamusu, szpichlerza, gumna y wszelakich chowań, zawinił z temiż chłopami na kilkanaście tysięcy, uszedszy dnia y roku wysz specificowanego w nocy ze wszystkimi chłopami y czeladzią dworską do wsi Zamlicz do ichmościow panow Kurowickich, cześników Brzeskich, małżonkow, przebrali się, których mile iegomość pan cześnik z ieymością . . . . akceptowawszy (iako też kobiety niżej specificowane wyznawały), deklarował ich ztamtąd na Podole zaprowadzić do dobr swoich, wszelkie wolności y swobody obiecując. Tymczasem kazał tenże iegomość pan cześnik swemu podstarościeu Zamlickiemu, aby bydła tych chłopow pozaganiać do dworu, a wozy z chłopami, czeladzią do lasu swego Bermeszowskiego bez górę od Zamlicz kazał zaprowadzić, upominając tych że ludzi, aby nigdy nikomu nie pokazywali się y ogniom nie kładli, tego zaś Wasilewskiego uczestował tenże iegomość pan cześnik Brzeski. Czego się nie spodziewając iegomość pan cześnik Kiiowski, rozumiał, że według dawnego zwyczaju dozór gospodarstwa, na dzień długo spiący, gdy się ocknął, dozorczy swego chłopcu wołać kazał, chcący wiedzieć dyspozycję robocizny, aliście wszystkie bydło y stado pozamykane stoi, a duszy iedney tak we dworze iako y na wsi nie zastaie, czym będąc iegomość pan cześnik Kiiowski bardzo consternatus, że niema y do kogo słowa przemówić, zaledwie in contiguitate zostającego uprosił urodzonego iegomość pana Dowgiełę z innemi, na konie powsiadawszy skoczyli na różne szlaki szukając, y w teyże wsi Zamliczach iegomości pana cześnika Brzeskiego byli, pytając się, ale ich zataiono, y owszem po odiezdzie quaerentium profugos sam iegomość pan Kurowicki wsiadwszy na konia pojechał do tych że zbiegłych poddauch Kałusowskich mówiąc im te formalia: «nie

wychodźcie z lasu nigdzie, ani ognia nie kładcie, bo was szukaia! Nie wiem zkąd pan Stecki nabrał tych ludzi do szukania, ponieważ wy tu wszyscy iestescie.» J sam powrociwszy iegomość pan cześnik Brzeski poiechał do Włodzimierza, gdzie usłyszawszy, że y tam też czeladź iegomości pana cześnika Kiiowskiego ogłosiła się, znowu zaś powróciwszy, sam do tychże chłopow Kałusowskich do lasu iedził, przestrzegaiąc powtornie onych, aby iak naskryciey siedzieli, i iuż co miał z nimi iegomości pan cześnik Brzeski na Podole, pod Kamieniec, ruszyć się, to na dalszy czas odłożył, aby tymczasem ci co szukaia, powrocili nazad z niszczym, iakoż tenże iegomość pan Dowgieła cum assistantibus, obiegawszy nad Styrem przeprawy, gdy powracał nazad do tejże wsi iegomości pana cześnika Brzeskiego, przeieżdżaiąc zobaczył w boku dym w lesie, gdzie do zapalenia tiutiunu iednego posławszy, który napadł na tychże wykocowanych poddanych Kałusowskich, gdzie zlął się sam ieden kupy ludzkiey, począł wołać na drugich, a tym czasem ludzie w rozsypkę, a drudzy na konie powpadali, tylko kobiet dwie z dziećmi złapali, które opowiedzieli o drugich gospodarzach, że we młynie w tej że wsi iegomości pana Kurowickiego cześnika Brzeskiego mieli zboże, którego ieszcze przed ucieczką z Kałusowa ponawożywali do dworu y w szpichlirzu Zamlickim zsypowali; y tam gdy przypadli co szukali, nie zastali żadnego we młynie, bo z dworu dano znać, aby się pochowali, gdzie szukaiać zabawili się, a tym czasem chłopci czeladź iegomości pana Kurowickiego wypadszy tłumem wszystkie mobilia skrzynie pozabierali do wsi Zamlicz z wozow; gdy tedy kobiety połapane, relację uczynili, że bydło ich we dworze, iegomość pana Dowgieła cum assistantibus sibi poiechawszy do dworu, requirował u ieymości pani cześnikowey, w niebytności iegomości samego; ieymość sama poczęła zapirać, czyniać ieszcze kulminację na requiruiących, ale gdy kobiety same zeznały, na którym miejscu stało bydło we dworze zamknięte, ieymość pani cześnikowa widząc impossibilitatem zataienia, kazawszy przebrakować, sobie co lepsze zostawić, a drugie wydać; na co iegomość pan cześnik sam nadiechał z drugimi ichmościami, którego osoby querentes nie znaiąc, aż też kobiety połapane palcem wskazuiąc, wołali, ten nas tu uprowadził! co słysząc iegomość pan cześnik tylko czapkę nasunawszy odiechał do dworu, za którym iegomość pan Dowgieło opowiadaiąc y aresztuiąc tak rzeczy pozostałe w szpichlirzu iako z wozu pozabierane rzeczy, skrzynie w szpich-

lirzu, odzież y inne supellectilia; tudzież y chłopow przytaionych we młynie, przez których odmowienie chłopow y czeladzie dworskiej iegomość pan czesnik Kiiowski na wszystkiej fortunie zniszczony, nie mając z kim z pol zbierać, paraniny orać, siano kosić, bydło y stado y sam y na pustyni zostając, zdrowa niebezpieczny y wszystkich rzeczy w domu zostających, nie mając ni od kogo dozoru należytego, zdychać poczyną; o co teraznieyszą protestacyą zanosłszy, iterum iterumque protestatur, salvam reservando eiusdem protestationis meliorationem, in quantum by tego potrzeba było, prosił toż actis connotari, co y otrzymał.

Книга городская Владимірская записовая, поточная и декретовая, 1712 года; № 4080; листъ 203 на оборотъ.

XCIV.

Заявленіе аренднаго владѣльца села Пицатынецъ, Гаврила Водарackаго, о бѣгствѣ «безъ всякой причины» одного изъ тамшнихъ крестьянъ и объ отказѣ остальныхъ отбывать повинности за бѣжавшаго, такъ какъ они считаютъ себя некрѣпостными, пользующимися правомъ свободного перехода. 1713 г., Марта 3.

Roku tysiąc siedmset trzynastego, miesiąca Marcij trzeciego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi grodzkiemi Kremienieckimi y przede mną Bazylim Sieszyckim, namiesnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter urodzony iegomość pan Gabriel Wodaracki świadczył się y manifestował o to: iż mając w zapisie specificowane od urodzonego iegomości pana Michała Humnickiego, cześnika Wiskiego, jeżeliby chłop iaki bez przyczyny manifestanta precz poszedł, tedy manifestans żeby na tym nie szkodował; zaczym teraz swiezo w roku tysiąc siedmset trzynastym miesiąca Februaryi dziewietnastego dnia chłop, na imię Illiasz nazwany, nie mając żadney okazji od manifestanta, a nie robiąc żadney pańsczyzny od dnia dwudziestego piątego Iulii w roku

przeszłym tysiąc siedmset dwunastym ad cuiusque tempus, którego poddanego żona iego porzuciwszy precz odeszła, on dla tey okazji walensaiąc się nie robił pańszczyzny, y gdy comparens opowiedział to urodzonemu iegomości panu Michałowi Humnickiemu, cześnikowi Wiskiemu, iako dziedzicowi wsi Piszczatyniec, tenże iegomość pan cześnik Wiski osadził, aby tego chłopa za pańszczyznę nie odrabianą comparens żeby woły wziął; które manifestans woły wziowszy, temuż iegomości panu cześnikowi oddał, których nie chciał iegomość przyiać; tedy manifestans te woły wziął do siebie y do Krzemieńca odiechał sam na roczki sądowe grodzkie Krzemienieckie, w roku ninieyszym tysiąc siedmset trzynastym cadenciey februariuszowey agituiące się; tandem tenże chłop na imię Illiasz woły te ukradszy, in absentia comparentis w domu, z niemi uciekł, y teraz na wiosnę pługą zupełnego niemasz między chłopami; wielką ruinę ponoszę bez to, iako też y pańszczyznę który robił po dwa dni w tydzień, także maiąc w zapisie specificowane y podwody, żeby do Lwowa na każdy rok po dwie podwody odprawowali, którzy y tych nie chcą odprawować ani też za nich płacić, powiadaiąc że my nie mamy wozow ani ka . . . . iako y teraz manifestans chciał po sól posyłać onych do tegoż Lwowa z poddanemi iegomości pana cześnika, którzy nie chcieli y nie chcą odprawywać, iednak y pańszczyzny iako należycie nie chcą odbywać, powiadaiąc te słowa: «że my nie dziedziczni iesteśmy, wolno nam gdzie chcieć pójść». Także chłop się pobudował na manifestantis gruncie, a iegomości panu cześnikowi Wiskiemu pańszczyznę robi, przeto manifestans, praecavendo indemnitati et integritati suae, annuendo innocentiam suam ratione omnium praemissorum, iterum iterumque manifestatur, prosząc mnie urzędu, aby to actis connotari, co y otrzymał. Gabriel Wodaracki.

Книга Кременецкая городская, записовая, поточная и декретовая, 1713 года, № 1622; листъ 155 на оборотъ.

ХСV.

Списокъ кресгьянъ, поселенныхъ въ Приборецкой волости аренднымъ владѣльцомъ ея, Кіевскимъ подстолиимъ Александромъ Тржецякомъ, послѣ вступленія нѣ въ владѣніе этимъ имѣніемъ. 1712 г., Октября 3.

Року тысяча семь сотъ дванадцатого, мѣсяца Октября двадцатого дня.

На уrade кгородскомъ, въ мѣстѣ его королевское милости Овручомъ, передо мною Стефаномъ Мочулскимъ, намесникомъ на тотъ часъ подвоеводства, вице реентомъ кгородскимъ генералу воеводства Кіевского, и книгами пишущими кгородскими Кіевскими, *comparens personaliter urodzony pan Jan Michałowski, podstarości Przyborzecki*, dla wpisania do xiąg ninieyszych grodzkich Kiiowskich inwentarz poddanych, we włości Przyborzeckiey przez wielmożnego iegoomości Pana Alexandra Trzeciaka podstolego Kiiowskiego, podstarościę grodzkiego Owruckiego, pana swego, nowo osadzonych, *per oblatam* подаѣ, *tenoris sequentis*: Inwentarz poddanych we włości Przyborzeckiey wielmożnego imci pana Trzeciaka podstolego, nowo osadzonych, którzy w inwentarzu oryginalnym dawnym nie są, tylko *post apprehensionem*, przez mianowanego iegoomości pana podstolego Kiiowskiego osadzeni, podczas *condescensiey* urzędu grodzkiego Żytomirskiego *in fundo bonorum* miasteczka Przyborska, roku pańskiego tysiąc siedmset dwunastego, miesiąca Octobra trzeciego dnia spisany. Miasteczko Przyborsk: Serhey Batczenko, pałamarycha z synami, Olexa Nowak, Czuryło Korohod, Petro Kolesnik, krawiec, Zienko Ganczarz, Iakim Zubczenko, Drozdenia Połuian, Nitoženko wozny. Wies Pirohowicze: Rabstyna, Iałczonkow dwóch. Wies Stare Rusaki: Moroz Osadczy, Semen Pryma, Senko syn tegoż oddzielony, Bohdan Liszyło, Olexy Iachelonko, Iwan Hrebennik, Mołoszczenko Hryszko, Kalenik Szwiec, Iakim Ziemowiec, Iwan Czapay. Wies Domanowka: Ławor Osadczy, Iarmolicha z trzema synami, Dmiter, Chwesko, Iwan, Harhocz Iurko, Stepan, Mikita Kozyr, Omelko Bohowiec, Onisko, Miszko, Matwiey Bahu-

tycki. Rudnia była pusta, reparaował iegoomość pan podstoli Kiiowski, teraz robi na teyże rudni chałup pobudowanych dwadzieścia siedm, excepto czeladzi rudnickiey. Ci niżej napisani ludzie do powinności dworskiey należą: Semen Pawka, Wasil Kolesnik, Korniey Ganczarz, Kuźma, Iasko Bury, Wasil Kowal, Daniło Boiarzyn. Ten inwentarz osiadłych ludzi, nowych, przy obecności wyżej namienionego urzędu spisany, ichmość panowie urzędnicy grodzscy Żytomirscy dla większey wagi y wiary rękoma swemi podpisują. Działo się anno, mense et die supra specificatis. Po którym ingrossowanym inwentarzu, idem comparens prosił urzędu ninieyszego o wydanie sobie rothy iuramentu y o przydanie woznego dla attentowania, na którego affektacyą urząd ninieyszy rothę iuramentu wydawszy, dla attentowania woznego generała wojewodztwa Kiiowskiego szlachetnego Stefana Komara przydał; za wydaniem tedy rothy iuramentu, flexis ad imaginem crucifixi Iesu Christi Domini. genibus, przysiągł w te słowa: Ja Ian przysięgam Panu Bogu wszechmogącemu w Trócy Świętey iedynemu na tym, iż wysz inserowany inwentarz nowoosadzonych przez wielmożnego iegoomości pana Trzeciaka, podstolego Kiiowskiego, pana mego, poddanych, prawdziwie, nic nie przydaiąc nadto, iest spisany, na czym iako sprawiedliwie przysięgam, tak mi Panie Boże dopomoż y niewinna męka Chrystusa Pana. Который же то инвентарь зъ юраментомъ, за поданемъ и прозбою вышменованого компарента, а за моимъ на тотъ часъ урадовымъ принятемъ, до книгъ нынешнихъ вгородскихъ Клевскихъ слово въ слово, якъ се въ себе маеть, естъ вписанный.

Книга Кіевская городская записовая и поточная, 1712 года, № 29; листъ 65.

XCVI.

Объявленіе владѣльца с. Васковчикъ, пана Станислава Керекеша, о томъ, что имѣніе его, вслѣдствіе козацкихъ войнъ, совершенно опустѣло: 1713 г., августа 25.

Roku tysiąc siedmset trzynastego, miesiąca Augusti dwudziestego piętego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi grodzkiemi Kremienieckimi y przede mną Bazylim Sieszyckim, namiesnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter urodzony iegomość pan Stanisław Kierekieszy, dobr wsi Waśkowczyk vigore iuris sibi servientis possessor, manifestował się in infrascriptis urzędowi ninieyszemu w ten niżej opisany sposob y o to: iż lubo te dobra Waśkowczyki haereditatis do xięstwa Zasławskiego w kluczu Zasławskim należące, iure merito w possessyey od kilkudziesiąt lat u rodzica comparentis, a adpraesens, post fata rodzica, u ninieyszego comparenta zostaia, iednak od pierszey rebelliey, która in visceribus patriae, a naybarzief w tuteyszych kraiach Wołyńskich, hostili et truculenta, cum interitu nie tylko fortuny ale y życia civium, grassowała manu, zruinowana została, y żadney w niey osiadłości w ludzi, żadney winnicy, ani też żadnego szynku do tych czas nie było y teraz nie znayduie się, dla czego podatek żaden do skarbu rzeczypospolitey hanc ob rationem płacony y oddawany z tych dobr bydź nie może. Przeto ninieyszey comparens, uti possessor, postrzegaiąc futurae indemnitati suae, ratione praemissorum przed tymże urzędem iterum iterumque manifestatur, prosząc aby ta manifestacya actis praesentibus connotowana była; co y otrzymał. Stanisław Kierekieszy.

Книга городская Кременецкая, поточная, записовая и декретовая, 1713 года; № 1622, листы 775.

XCVII.

Жалоба Галицкаго чашника Франциска Богуща на дворянина Стефана Поповскаго о наѣздѣ на село Кудыовцы, увозѣ оттуда крестьянъ и слободичей. 1714 г., Октября 31.

Sabbatho in vigilia festi sanctorum simonis et judae apostolorum, anno Domini millesimo septingentesimo decimo quarto.

Ad officium et acta praesentia castrensia capitanealia Laticoviensia personaliter veniens generosus Mathias Twardowski, bonorum villarum Snitkowa, Olczydaiowa et aliorum magnifici Francisci de Ziemlice Bogusz, pocillatoris Haliciensis, vicecapitanei et iudicis officii praesentis, tam haereditariorum quam alio iure possessioni subiectorum, administrator, nomine et ex parte eiusdem magnifici domini sui, villae Kudyowce vigore privilegii suae regiae maiestatis tenutarii, in et contra nobilem Stephanum Karpenko Popowski protestatus est pro eo: quia ipse, tempore inquisitione probando, iam stante lite et causa ad officium praesens cum magnifico domino ratione eorundem bonorum Kudyowce eidem nobili Popowski instituta, nec dum decisa, adscitit sibi variae conditionis nominibusque, diverso armorum genere, utpote bombardis longioribus, sclopetis, hastis, vulgo z dzidami, falcibus recte institutis, numerum personarum quadraginta, adimplentibus violentias renovando superinequitavit, locatores binos eiusdem villae concussit, eosdemque et alios subditos dispersit et eundem magnificum pocillatorem de bonis iisdem expulit, subditos pro colonia, alias na slobode, ad eadem bona tendentes, in viis detinebat, prout apud se in Popowce tres subditos cum omni supellectili domestica, ad Kudyowce tendentes, locavit et locationem in iisdem bonis praepedit, decimam apiariam non modo ab apisteriis in fundis dictorum bonorum Kudyowce tentis non restituit, verum dolium mellis crudi circum praemissam violentam superinquietationem interceptit, per quod contra leges regni progressus est et poenas facinori suo condignas, una cum principalibus suis, succubuit; rationem quorum contra eundemque nobilem Popowski nomine quo supra protestatur.

Книга Летичевская городская поточная и записовая 1714 года, № 5255; листъ 255 на оборотъ.

ХСVIII.

Жалоба игуменьи Селецкого монастыря Александры Булевской на Оршанскаго скарбника Автона Шеміота и слугу его Иванкевича о томъ, что послѣдній напалъ на домъ монастырскаго крестьянина, отказавшаго выдать за него въ замужество свою дочь, и починилъ многія насилія, въ чемъ послѣ принялъ участіе и самъ Шеміотъ. 1719 г., Февраля 7.

Рокъ тысяча семь сотъ деветнадцатого, мѣсяца Февраля сего дня.

На уряде кгородскомъ въ замку ея королевской милости Овѣруцкомъ, передо мною Михалемъ Сынгаевскимъ, коморникомъ кграничнымъ Киевскимъ, намесникомъ кгородскимъ староства Овруцкого, и книгами нынешними кгородскими Овѣруцкими, comparens personaliter wielebna w Bogu ieumość pani Alexandra Kulewska, ihumenia monastyru Sieleckiego, swym y wszystkich wielebnych w Bogu panien zakonnych tegoż monastyru Sieleckiego imieniem, naprzeciwko urodzonym ichmościom panom Antoniemu y Barbarze Iuhanowskiego Szemiothom, skarbnikom Orszańskim, małżonkom, także urodzonemu Benedyktowi Iwankiewiczowi słudze, gwałtownemu inwadorowi, y poddanym ichmościow we wsi Sielcu mieszkającym, inwadorom, o imionach y przezwiskach samym że ichmościom panom Szemiothom małżonkom świadomym, solenniter świadczyła y protestowała się o to: iż obżalowani, ichmość panowie Szemiothowie, skarbnikowie Orszańscy, małżonkowie, Iwankowicz sługa y poddani ichmościow, nie uważając na prawo pospolite y nie kontentując się dawnieyszemi krzywdami, szkodami y violencyami, monastyrowi Sieleckiemu y poddanym tegoż monastyru in antecessum czynionemi, iako to w roku tysiąc siedmset siedmnastym poddanemu monastyrskiemu na imie Olexiowi Mikitenkowi własnych pszczoł iego w barciach poddanym swoim, nie do nich nie należąc, podpatrzeć kazał, które pszczoły dwoie że podpatrując ukrywdzili, odpaść na wiosnę musieli, a trzecie pszczoły tegoż poddanego Mikitenka na głowe wybili; roku zaś tysiąc siedmset ośmnastego temuż Olexiowi ciż poddani ichmościow panow Szemiothow mał-

żonków, pszczoły iedne na głowe wydarli, drugie podpatrzyli, a troie drzewa bartnego poznaczyli, o które była sprawa, y kartę iegomość pan Szemioth poddanemu monastyrskiemu Alexiowi dał, że się nie miał interessować; a teraz znowu poddanym swoim drzewa te y pszczoły poodbierać kazał, pola, sianozęci monastyrskie gwałtownie odeymuią, bydła z pola, na paszę nie puszczaiać, spędzaia, łowów rybnych na rzyccie Brahińce poddanym monastyrskim (którym wszędzie łowić wolno) zabraniaia, bicia, kaleczą, żołnierzow y moskalów na monastyr z rozkazu ichmościow panow Szemiothow małżonkow poddani ichmościow naprowadzali, którzy szkod niemało przez to monastyrowi naczynili, zboża różne pozabierali, iako to beczkę ieczmiienia monastyrskiego wziali y u poddanego także żyta wiader siedm zabrali, które zboża iegomość pan Szemioth poddanym swoim, aby monastyrowi oddali, kazał, a potem, wybrawszy u poddanych swoich, sobie to zatrzymał y nie oddał; na monastyr nachodzili, cele, komory odbiali. panien zakonnych y poddanych ichmościow niepoiednokroć bili, kaleczyli, iakoż sam iegomość pan Szemioth naszedszy, panien zakonnych trzech pobił y poddanym swoim bić kazał; Hryszka chłopca zbili, sosne z trzema barciami własne monastyrskie sługa ichmościow obżałowanych Iwankiewicz, ogień nałożywszy, z umysłu spalił; chłopow monastyrskich nienależycie na pańszczyznę pędzić kazał, woły grabili y innych krzywd, szkod y violencyi monastyrowi y poddanym monastyrskim niemało naczynili; tandem pomieniony Iwankiewicz sługa ichmościow panów Szemiothow, upodobawszy sobie dziwkie, córkie pomienionego Olexia, poddanego monastyrskiego, chciał one sobie za żonę wziąć, którey przez rok accomoduiąc się, nie wziął, która dziwka, uwierzywszy temu, niemało chudoby od oycy swego potajemnie przenosiła y onemu słudze poddawała, samych pieniędzy gotowych oprócz inszych rzeczy wziął od niey razem złotych polskich sześćdziesiąt; potem ona spernowawszy, za żonę niewziął, tylko tego chłopca do szkody wielkiej przyprowadził; a gdy ten Olexyi ociec tey dziwki, widząc że ten Iwankiewicz, sługa ichmościow panow Szemiothow, żart tylko z córki iego czyni, tedy roku teraznieyszego tysiąc siedmset dziewiętnastego, die vigesima octava Ianuarii, w sobotę, za inszego chłopca córkie swoje zareczył; y skoro tylko ta dziwka szlub z tym chłopem, za którego zareczona była, wziała, ten Iwankiewicz sługa, dowiedziawszy się o tym y mając o to gniew y rankor, tegoż dnia z soboty na niedziele w nocy, zebra-

szy sobe ludzi swywolnych, poddanych tegoż iegomości pana Szemiotha, z umysłu na invazyą, sam upiwszy się gorzałką y drugich chłopow popoiwszy, z tymiż chłopami na dom y mieszkanie tegoż Olexia y Kiryła brata iego rodzzonego Mikiŕenkow, poddanych monastyrskich, na iednym podwórzu, chałupami węgeł o węgeł z sobą mieszkających, gwałtownie naszedzszy, okna, drzwi powycinali, porabiali, samych tychże poddanych Olexia y Kiryła pobili, pokaleczyli y dzieci ich poprzestraszali, hałasow y violencyi niemało naczynili, pozabiać koniecznie usiłowali y następowali, tak dalece, że się ciż poddani monastyrscy Olexii y Kiryło, defenduiąc tam w domach swoich, ile można było, zaledwie żywi zostali; potym nazaiutrz sam iegomość pan Szemioth z sługami y poddanemi swemi na tychże poddanych monastyrskich Olexia y Kiryła, na dom y mieszkanie ich gwałtownie naiechawszy y naszedzszy, hałasow y violencyi naczynił, bić pozabiać chciał, żony ich, gwałtownie pobrać kazawszy, więził, żrzebca dobrego wziąć sobie kazał; przy którym naiezdzie różnych rzeczy nie mało u tychże poddanych ciż invasores pozabierali y violencyi naczynili, poddanych tychże rozpędzili, których dotych czas niemasz, y niewiedzieć iezeli którzy żywi zostaią; o co wszystko, ut praemissum est, taż ieymość panna ihumeniy swym y wszystkich ichmość panien zakonnych monastyru Sieleckiego imieniem, iterum iterumque przeciwko ichmościom panom Szemiothom małżonkom, sługom y poddanym ichmościow swiadczyła y protestowała się, salvam meliorationem tey protestacyey, si opus fuerit, zostawiła, y prawnie o to czynić deklarowawszy, o przyęcie iey do xiąg prosiła, co y otrzymała. Alexandra Kulewska, pisać nieumieiąca.

Книга Овручская городская, записовая и поточная, 1718 и 1719 годовъ; № 3225; листъ 492.

XCIX.

Жалоба Кіевскаго подчашаго Крштофа Манецкаго на Стародубскаго подстоля Яна Чеховскаго объ угнетеніи крестьянъ въ имѣніи Новыхъ Шепеличахъ. 1719 г., Іюня 16.

Roku tysiąc siedmset dziewiętnastego, miesiąca Iunii szesnastego dnia.

Na urzędzie grodzkim w mieście iego królewskiej mości Owruczu, prede mną Łukaszem Bohdanowiczem, miecznikiem Lidzkim, namieśnikiem na ten czas podwoiewodztwa, vicesregentem grodzkim generału woiewodztwa Kiiowskiego, y xiegami ninieyszemi grodzkimi Kiiowskimi, comparens personaliter urodzony iegomość pan Ian Paszkowski, sługa wielmożnego iegomości pana Krzysztofa Manieckiego, podczaszego Kiiowskiego, nomine et ex speciali commissio tegoż pryncypała swojego, inhaerendo anteriori manifestationi w grodzie Owruckim uczynionej, przeciwko urodzonemu iegomości panu Ianowi Czechowskiemu, podstolemu Starodubowskiemu, tudzież iegomości przysposobionym y lepiej wiadomym de nominibus et cognominibus compryncypałom, swiadczył y protestował się takowym sposobem y o to: iż iegomość obwiniony, postposita legum auctoritate nec satiatque dawnieyszemi krzywdami, szkodami, extorsiami poborami, excessami w dobrach dziedzicznych wielmożnego pryncypała comparentis, nazwanych Nowe Szepelicze, popełnionemi, ausus est et temere prosumpsit, inwentarz wymyslnemi sposobami, in anteriori manifestatione wyrażonemi, poprawiwszy, dobra Nowe Szepelicze, sine ulla traditione et brachio od wielmożnego pryncypała comparentis ad tradenda bona commissio, odebrać w swoją possessię, które dobra iako skoro pro viam zaciechał, tak zaraz nie według inwentarza sobie danego obchodzić się, miasto pańszczyzny w inwentarzu wyrażonej, poddanych Szepelickich in praeiudicium kontraktowi, pro libitu suo na czynszu stanowił, a potem y czynsz odebrał y pańszczyznę podług upodobania swojego robić kazał; pieniądze zaś czynszowe wybierając więcej zawsze nad postanowienie swoje y nad monetę w tamtym krainu idącą, ledwo non in duplo z ubógiego pod-

daństwa wyciągał, chleby y różne prowianty dla siebie, czeladzi y koni, nie mając respektu na tak ciężkie czasy y nieurodzajne lata, poddanym Szepielickim składać, kłami grożąc, zawsze kazał; także nie mając w kontrakcie ani inwentarzu pozwolenia, woły zabierał, y na pańszczyzne do siebie do wsi Liśtwina goniąc, tam ich o chłodzie y głodzie przez czas nie mały, etiam z opuszczeniem wiosny, poddanych z bydłem trzymał y sobie robocizny pełnić zawsze przymuszał; przez co poddanych zubożył, drugich przez tak wielką agrawację rozpędził, a wielmożnego pryncypała comparentis; iako dziedzica pomienionych dobr Szepelicz, do szkód nieznośnych ratione praemissorum przywiódł y przypawił. Co większa, extra obloquentiam contractus, sine consensu haeredis, tam summis perpatratis iniuriis, acceptisque a rusticis appendiis, alteri possessori dimissit, pana y poddaństwo variis minis et verberibus coëgit, ut novo tenentario obedi-
rent, cum impracticabili tam magnifici haeredis quam et subditorum lesione, nawet y na to nie respektował, że przy podaniu dobr w teraznieyszego possessora tenutę wielmożny pryncypał comparentis, in praesentia invasorum, iegomości obwinionemu adhibitorum, solenniter, ratione indebitae traditionis et cessionis protestował się; naostatek iegomość obwiniony, unikając bezprawnych excessów, chcąc znać one na pryncypała comparentis osobę retorquere, przez manifestacie swoje niesłusznie, vexatorie poczynione, różne zadając obiekta, opisał, iakoby poddanych rozpędził, czego nigdy dowieść nie może et ne in rerum natura było, y owszem iegomość obwiniony pan Czechowski, podstoli Starodubowski, poddanego na slobodzie osiadłego, nazywającego się Marka, z dobr wypędził y łapać kazał, affidando na życie iego, przez co iegomość obwiniony prawo popolite naruszył y winy prawne na osobę y dobra swoje libere succubuit; a zatym comparens, nomine wielmożnego pryncypała swojego, tak de nullitate manifestacyi, od iegomości pana podstolego przeciwko pryncypałowi swemu poczynionych, iako też y relacyi na trybunał zapisaney, nie mniej de praemissis omnibus iterum atque iterum przeciwko iegomości panu Czechowskiemu świadcząc y protestując, deklarował tegoż pryncypała swego usitata iuris via z iegomością progredi, salva huius protestationis reservata melioratione aut per citationes correctione, tey wkrótce napisaney o przyięcie do xiąg prosił, co y otrzymał. Ian Paszkowski, scribendi ignorans.

Книга Кіевская іродская записовая и поточная, 1719 года, № 34; листъ 209 на оборотѣ.

C.

Жалоба дворянъ Проскуровъ на управлявшаго ихъ имѣніями дворянина Барановскаго о томъ, что онъ притѣснѣлъ крестьянъ, двоихъ убилъ, а многихъ разогналъ. 1719 г., Октября 31.

Roku tysiąc siedmset dziewietnastego, miesiąca Octobra trzydziestego pierwszego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Owruczu, przede mną Łukaszem Bohdanowiczem, miecznikiem Lidzkim, namieśnikiem na ten czas podwoiewodztwa, vices regentem grodzkim generału woiewodztwa Kiiowskiego, y xiegami ninieyszemi grodzkiemi Kiiowskimi, comparens personaliter urodzony iegomość pan Iózef Kotowicz, sługa wielmożnych ichmościow panow Iana y Michała Proskurow, podczaszycow Kiiowskich, nomine tychże panow swoich, solenną przeciwko urodzonemu iegomości panu Wacławowi Baranowskiemu zanosił protestacyą w ten sposób y o to: iż iegomość obwiniony, będąc podstarościm w dobrach panow comparentis nazwanych Obuchowiczach y Staniszewce, a nie sprawuiąc się secundum gradum officii sui, owszem excedendo praxim servitutis et metam iustitiae, w tych że dobrach poddanych iednych porozganiał, drugich o szwanek zdrowia tak dalece poprzyprowadzał ze de hac luce decesserunt, iako to Andrzeia Baybużę kiiem niemiłosierdnie zbił, zkaliczył, — una non despectata septimana e vivis abivit; także Iacka Dziusyka, absque ulla data et habita occasione, w dyby zabiwszy, a potym dobrze sobie chmielem głowę obłożywszy, sine charitate proximi et zelo misericordiae circa catholicam sanguinem, za łeb wziowszy, w dybach siedzącego crudeliter o ścianę tak zabił, ztłukł, że zaraz potym zbiciu wkrutce mente captus został y w niedziel kilka periodem vitae explevit. Deinde ludzi poddanych Obuchowskich y Staniszewskich plenitus porozganiał, że y teraz na Staniszowce żadnego nie nayduie się chłopa; prosa macę zabrawszy pańskiego, na swój własny obrócił pożytek, także iamię drugiego prosa zabrał, y znać wywiozszy do iegomości pana Trzeciaka, suo proprio applicabat commodo; przez co wszystko do szkod pa-

now comparentis na kilka tysięcy złotych polskich przywiódł y przyprawił. A zatym comparens de praemissis omnibus iterum atque iterum świadcząc y protestuiąc się, deklarował panow swoich prawnie czynić niezaniechać, et salvam tey protestacyi zostawiwszy meliorationem, stawił dwóch poddanych Obuchowickich, imieniem Ihnata Paszczenka, Martyna Zinczenka, propter praestandum iuramentum in verificationem praemissorum. A tak ia urząd, parendo affectationi comparentis, rothe iuramentu wydałem y woznego generała wojewodztwa Kiiowskiego y innych, szlachetnego Franciszka Siemińskiego, do attentowania przydałem, którzy, flexis ad imaginem Iesu Christi crucifixi genibus, w te wykonali słowa: Ia Ihnat y Martyn przysięgamy Panu Bogu w Trócy Świętey iedynemu na tym, osobliwie ia Ihnat, iż Andrzeia iegomość pan Baranowski pobił, z którey okazyi y. umarł; także oba wraz na tym przysięgamy, iż ten iegomość pan Baranowski Iacka okrutnie, czasu y sposobem wysz wyrażonym, zbił, z którego zbicia oszalawszy umarł, y inne wszystkie w protestacyi wyrażone pretensye, osobliwie o rozpedzenie poddanych, iest prawdziwie nam stałe y zadane, na czym iako prawdziwie przysięgamy, tak nam Boże dopomoż i niewinna męka Chrystusa Pana. Po którym iuramencie tak protestans swey protestacyi, iako y wykonywaiące swego iuramentu prosili, aby actis praesentibus connotowane byli, co y otrzymali. Iózef Kotowicz manu propria:

Книга Кіевская городская записовая и поточная, 1719 года, № 54; листъ 254.

CI.

Жалоба Житомирскаго подчашаго Михаила Павши на пана Потоцкаго о передержательствѣ бѣжавшей отъ Павши дѣвчонки, оставленной у него матерью ея въ голодное время. 1721 г., января 2.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego pierwszego, miesiąca Ianuary wtórego dnia.

Na urzędzie grodzkim w zamku iego królewskiey mości Owruckim, przede mną Michałem Synhaiewskim, komornikiem granicznym Kiiowskim,

namieśnikiem grodzkim starostwa Owruckiego, y xiegami ninieyszemi grodzkiemi Owruckiemi, comparens personaliter wielmożny iegomość pan Michał Pawsza, podczaszy Żytomirski, podstarości grodzki Owrucki, solenniter primario przeciwko wielmożnemu iegomości panu Kazimierzowi Potockiemu, staroście Lubeckiemu, possessorowi dobr Starego miasta Narodycz, secundario przeciwko urodzonemu iego mości panu Mikołaiowi Potockiemu, w dyspozycyi swoiey też dobra mającemu, protestował się in eum modum: iż co dziewczynę, na imie Hapkę, która matka teyże dziewczyny, podczas tak złego głodnego czasu nie mogąc gdzie się przytulić y wyżywić, ledwie z głodu nie umierając, prosiła protestanta, iako niedołężna będąc, aby mogła czas iaki przemieszkać, gdzie protestans, raz ex compassione, drugi z uczynności chrześciańskiej, przyiwszy, dał victum et amictum przez całą zimę; potym daley nie mogąc się gdzie podzić y służyć, dla niedołężności swoiey, prosiła żony protestanta, aby wyż mianowaną Hapkę przyjęła do usług swoich y dała iey ćwiczenie aż do wzrostu lat iey y zamaż wydania. A tak małżonka protestanta, na prośbę uczyniwszy, a bardziey drogę dając do ludzi pokazać, przyjęła tylko ledwie nie naga, a potym przyodziawszy, iadąc do Polski, wzięła z sobą dla przeyrzenia; która dziewczyna, miasto życzliwych usług, w Sedomirskim, we wsi Kaworczowie, w kaplicy, korale z obrazu Matki Nayswiętszey zdieła, a żenie protestantis konfuzyą uczyniła, bo y woz przed sobą wyprawiwszy, teyże wsi possessor, postrzęszy, że koralow na obrazie nie było, posławszy w pogonię za wozem, który nagoniwszy odbito y trzęsiono, że nie nie nalazszy, do żony pzotestantis reyterował; potym trzęsiono y przy teyże dziewczynie naleziono, co z niemałym dyzhonorem żony protestantis było; naostatek czapkę do stroiu należącą..... valoris talerow bitych pięć, stęgierkę srebrem haftowaną, iglicę srebrną—gdzieś czy wydała, czyli też przez niedozor zgubiła, zausznicę rubinową, chust ciękich sztuk kilka—straciła, y wiele rzeczy pogubiła; potym, gdy żona protestantis z Polski powróciła do Narodycz, znać inito consilio iego mości pana Mikołai Potockiego, uciekła do zamku miasta Starego Narodycz, którey iego mość pan Mikołay Potocki, na częstokrotną tak przez przyiacioł iako y ustną protestanta requizycyą, wydać nie chciał y dotąd nie wydaie. A tak protestant, o leżyą honoru, o niewydanie teyże dziwczyny y o szkody, iterum atque iterum protestowawszy się, deklarował o to wszystko z ich mościami obżałowanemi we wszelakim sądzie y urzędzie

prawnie czynić nie zaniechać, zostawiwszy tej terazniejszey protestacyi swoiey salvam meliorationem vel per citationem correctionem. Et in continenti stawił woźnego generała wojewodztwa Kiiowskiego y innych, opatrz- nego Marcina Pawlukiewicza, który personaliter stanowszy, w moc wier- ney, prawdziwey y skuteczney relacyi swoiey, iawnie, ustnie y dobro- wolnie dla zapisania do xiąg niniejszych zeznał: iż on, roku terazniey- szego, tysiąc siedmset dwudziestego pierwszego, miesiąca Ianuarii dnia wtórego, na affectacyą y prawną requizycyą wielmożnego iego mości pana Michała Pawszy, podstolego Żytomirskiego, podstarościego grodzkiego Ow- ruckiego, mając przy sobie stronę szlachtę, ludzi wiary godnych, urodzo- nych ich mościow panow Franciszka Jakubowskiego y Iana Deługowskiego, dla tymlepszey wiary y wagi użytych, był w mieście Starych Narod- czach, w zamku, gdzie będąc, Hapkę dziewczynę, która od małżonki rek- wirenta uciekła, u iego mości pana Mikołaja Potockiego w tysiącu grzy- wien polskich, aby ją do rozprawy prawney dotrzymał, aresztował y prawnie przyporęczył; który areszt iego mość pan Potocki przyiwszy, dotrzymać deklarował. I tak mianowany woźny, tąż stroną szlachtą przy sobie będącą oświadczywszy y zamtąd nazad powróciwszy, o tym tę swoje prawdziwą przede mną urzędem uczynił y zeznał relacyą, a przytym pro- sili mnie urzędu, tak protestans—protestacyi, iako y woźny—aresztu re- lacyi, aby actis praesentibus connotowane byli,—co y otrzymali. Michał Pawsza, podszaszy Żytomirski, podstarości grodzki Owrucki. Marcin Paw- lukiewicz, woźny, pisać nieumiejący.

Книга городская Овручская, записовая и поточная, годъ 1720—1721, № 3226; листъ 469.

CII.

Жалоба пановъ Фальковскихъ на Черниговскаго ловчаго Томаша Витковскаго о несправедливомъ обвиненіи ихъ въ утопленіи будто бы крестьянина князя Юрія-Доминика Любомырскаго. 1721 г., Мая 7.

Anno 1721, die 7 Maii.

Inductum ad acta castrensia Zytomiriensia et correctum. Comparens personaliter urodzony iego mość pan Michał Falkowski, imieniem urodzonych ich mościow panow: Kazimierza, oycа, Antoniego, Iozefa Falkowskich, synow tegoż iego mości pana Kazimierza Falkowskiego, а braci swoich rodzonych, y swoim, quam primum acta praesentia castrensia Zytomiriensia adire y о niesłusznie przez urodzonego iego mości pana Antoniego Czyżewskiego, nomine iaśnie оświeconego Ierzego-Dominika hrabi na Wiszniczu, Iarosławiu y Tarnowie Lubomirskiego, świętego państwa Rzymskiego xiążęcia, podkomorzego koronnego, generała leytnanta kawalerzey woysk cudzoziemskich iego królewskiey mości y rzeczypospolitey koronnych, Olsztynskiego, Kazimirskiego, Rydzkiego, Uszyckiego etcaetera starosty, w grodzie tuteyszym Zytomirskim, die secunda Mai, przeciwko oycu, braci reprotantis, także y sobie reprotetuiącemu, ex instinctu et informatione wielmożnego iego mości pana Tomasza Witkowskiego, łowczego Czernihowskiego, gubernatora Połońskiego, uczynioney protestacyey cum proclamatione cadaveris dowiedzieć się mógł, — natychmiast solenniter przeciwko temuż wielmożnemu iego mości panu Witkowskiemu, łowczemu Czernihowskiemu, y urodzonemu iego mości panu Czyżewskiemu manifestował, protestował y reprotetował się w ten niżey opisany sposоb y о to: iż pomieniony wielmożny iego mość pan Witkowski, łowczy Czernihowski, zawziowszy iakowyś rankor przeciwko reprotetantom y chcąc onych do wielkiey szkody y ruiny przyprowadzić, pomienionego iego mości pana Czyżewskiego, informowawszy do uczynienia imieniem iaśnie оświeconego xіęcia iego mości podkomorzego koronnego protestacyey, do grodu

ordynował, który to iego mość pan Czyżewski, ex informatione tegoż iego mości pana Witkowskiego, w protestacyey przez siebie uczynioney nie-słusznych punktow nadokładawszy, reprotellantow opisał, naprzod obiiciendo hoc, że iakoby reprotellantes roboczego Stefana Rudego, poddanego iaśnie oświeconego xiecia iego mości podkomorzego koronnego, ze wsi Wisznopola idącego, na drodze przeiowszy, per vim wzięli, y do dobr swoich Mileniec zaprowadziwszy onego, aby tam za poddanego osiadł, przymusili, a potym zabrawszy wszystkę chudobę iego, z niżczym go do dobr tegoż xiecia iego mości wsi Wisznopola wypuscili; tandem powtornie, za powrociem chłopa znowu z Wisznopola do Mieleniec, a z Mieleniec do miasteczka Kamionki za zabranym wołem iednym pańskim uszłego y tam bytem osiadłego, iakoby przyiechawszy odebrali y onego iakoby zbiwszy związali y związanego przez most prowadząc z mostu zepchneli y utopili, czego nigdy in rerum natura nie było, to ullatenus per inquisitionem dowiedziono być może, gdyż ten poddany Stefan Rudy nie z dobr podkomorzego koronnego iego mości, wsi Wisznopola, ale ze wsi Tozyra, dobr ich mościow panow Mężyńskich, gdzie lat trzy tylko siedziawszy y pokradszy tam woła y krowę, które zaraz na drodze nagnawszy chłopci Tozyrscy u nego odebrali, do reprotellantow dobr wsi Mieleniec przyszedł był, y tam w dobrach reprotellantow wsi Mileńcach przez lat siedm mieszkając, wielkie szkody tak samym reprotellantom w wykradzeniu komory, wybiciu pasieki pni pietnastu, iako też innym różnym ludziom, to iest Zwiahelskiemu człowiekowi w ukradnieniu y wybiciu pni kilku pasieki, w pokradzeniu tak u reprotellantow iako y ludzi Makarowskich, wybraniu onego (?) z iam, czynił y wyrządzał, iako atestacye tak od mieszczan Makarowskich iako też y od ludzi Zwiahelskich y innych, reprotellantom dane, latius świadczą y one przed sądem produkowane będą; a potym od reprotellantow uciekszy, po różnych miejscach bez półtora roku tułał się, y powtornie do wsi Mileniec powrociwszy się y pod gromadę podpadszy, aby się za niego u reprotellantow ręczyli, obiecuiąc się poprawić, teyże gromady prosił, która gromada reprotellantow, żeby go przyjąć deklarowali, uprosiła, a gdy za poręczeniem y proźbą gromady reprotellantes onego z powtórnią już żoną, spodziewaiąc się, że się poprawi y przestanie złych uczynkow czynić, znowu go przyieli, tedy tenże Stefan Rudy, pomieszkawszy ćwierć roku y ukradłszy u reprotellantow wołów parę, a wóz u popa, z żoną uciekł, ktorego uciekaiącego woyt w miasteczku Ka-

mionce, dobrach iaśnie oświeconego xiecia iego mości Lubomirskiego, podkomorzego koronnego, przeiowszy zatrzymał, o czym reprotestantes dowiedziawszy się y do teyże Kamionki przyiechawszy, o wydanie onego u woyta tamecznego rekwirowali, którym gdy woyt wydać nie chciał, tedy ieden z reprotestantow, to iest iego mość pan Michał Falkowski, modernus comparens, do miasta Połonnego, pod bytność na ten czas wielmożnego iego mości pana Dębowskiego, łowczego Łukowskiego, marszałka dworu xiecia iego mości, przyiechawszy, u tegoż iego mości pana marszałka, iako na ten czas wszelką dyspozycyą mającego, o wydanie tegoż złodzieia requirował, który iego mość pan Dębowski, łowczy Łukowski, kazawszy tego złodzieia z Kamionki do siebie przyprowadzić, y onego wy-pytawszy się, y porozumiawszy że był złodziey, ze wszystkim go reprotestantom woytowi Kamienieckiemu wydać rozkazał; kotoiego reprotestantes odebrawszy, iako złodzieia związać poddanym swoim y za sobą prowadzić kazali, który idący z temiż ludźmi reprotestantium, to iest z wóznym Kondratem Kucharskim y Michałem Krawcem y żoną swoją, z miasteczka Kamionki do Miropola przez most, gdzie z tegoż mostu sam w rzykę Słucz (ktorego znać żona mając nóż postronek przerzneła) skoczył y sam się (gdyż w nocy trudno go było komu ratować) utopił, a reprotestantes ani go z mostu zpychali, ani go topili, y owszem, iego mość pan Michał Falkowski, przybiegszy na most, onemu złodzieiowi postronek zpuszczał z mostu y wołał, żeby się za postronek chwycił y ratował się, a on nie chciał, y umyslnie się utopił, nie z okazyey reprotestantow ale z swych złych uczynkow; a pomieniony wielmożny iego mość pan Witkowski, łowczy Czernihowski, gubernator Połoński, szukając sposobu do wyzucia z fortuny reprotestantow, takową przez pomienionego iego mości pana Czyżewskiego niesłuszną, imieniem iaśnie oświeconego xiecia iego mości podkomorzego koronnego, protestacyą, nadokładawszy w niey niesłusznych rzeczy, przeciwko reprotestantom uczynić kazał y nienależycie reprotestantow vexuie. O co tedy wszystko, ut praemissum est, emundando, idem repròtestans, suo et aliorum quorum supra nominae, suam innocenciam et per indebita vexa przeciwko tymże ich mościom obwinionym iterum iterumque manifestuie, protestuie y reprotestuie się, ofiarując się o to wszystko z ich mościami obwinionymi prawnie czynić nie zaniechać, salva manente huius reprotestationis suae, per aliam latiore facendam, melioratione aut per citationes, si id iuris necessitas exigent, cor-

rectione, praesentem vero actis connotari mnie urzędu prosił, co y otrzymał. Michał Falkowski.

Книга городская, индуктовая, Киевская и Житомирская, записовая, поточная и декретовая, 1598—1775 годовъ, № 317; листъ 427.

СІІІ.

Жалоба отъ имени Кіевскаго стольника Іосифа Олизара-Волчкєвича на поручика панцырной его хоругви, Фелиціана Воляновскаго, о различныхъ насиліяхъ, совершенныхъ надъ крестьянами Коростышевскаго имѣнія Олизара. 1722 г., Мая 5.

Anno 1722, die 5 Maii.

Comparens personaliter urodzony iegomość pan Piotr Zalewski, gubernator miasta Korosteszowa cum attinentiis, dobr wielmożnego iegomości pana Іо́зефа Wołczkiewicza Olizara, stolnika Kiiowskiego, starosty Romanowskiego, nomine et praecavendo omnimodo integritati tegoż pryncypała swego, solenniter przeciwko wielmożnemu iegomości panu Felicianowi Wolanowskiemu, porucznikowi chorągwie pancerney tegoż pryncypała swego, wielmożnego iegomości pana Olizara, stolnika Kiiowskiego, starosty Romanowskiego, manifestował y protestował się w ten niżej opisany sposob y o to: iż pomieniony wielmożny iegomość pan Wolanowski, porucznik, lubo mając pozwolenie od pryncypała comparentis z chorągwią na konsystencyi stać w dobrach Korosteszowie, dziedzicznych tegoż pryncypała comparentis, iednak nie mając tego aby ludzi tameyszych do posługi swoiey pociągał, który iegomość, stojąc bez półtora roku z chorągwią w pomienionych dobrach Korosteszowie, wielką krzywdę arendarzom tameyszym w kurzeniu sobie gorzałek, syceniu miodow, warzeniu piwa w winnicach ich, przeszkodą onych y nadpsowaniem kotłów tak

arendarskich iako y pańskich czynił, winnikow per vim z winnic na usługi swoje brać y na strużę chodzić przymuszał; także Pawła Kowala, poddanego dziedzicznego, kazawszy mu szklanke na ręce trzymać y z pistoletu do teyże szklanki strzylając, w rękę postrzelił y okaliczył, z którey okazyey tenże kowal, obawiając się żeby mu się więcej nie dostało, z miasta precz poszedł; także drugiego poddanego dziedzicznego, Petra syna Prochorowego, zawoławszy do siebie podczas ochoty swojej. onemu naprzód na bandurze grać kazał, a potym dobywszy szabli do karku iego przykładał y mówiąc te słowa: «że cie chłopie zetne», czupryne mu tąż szablo urznoł y tegoż poddanego przestraszył, że tenże poddany tegoż lata z miasta uciekł y do tych czas nazad nie wrucił się; naostatek tenże iegomość pan porucznik, wychodząc z chorągwią do obozu, namiot pryncypała comparentis (któremu comparens dawać nie chciał), z zamku per vim wziawszy y ony w obozie popsowawszy, nazad przysłał. O co tedy wszystko, ut praemissum est, idem comparens, nomine tegoż wielmożuego pryncypała swego, przeciwko temuż iegomości obwinionemu iterum iterumque manifestuie y protestuie się, offiarując tegoż pryncypała swego z iego mością obwinionym o to wszystko prawnie czynić nie zaniechać, salva manente huius protestationis suae per aliam latiore facienda melioratione, aut per citationem, si id iuris necessitas exigerit, correctione; peractis vero breviter scriptam actis connotari mnie urzędu prosił, co y otrzymał. Piotr Zaleski.

Книга городская индуктовая, Киевская и Житомирская, записовая, поточная и декретовая, 1593—1773 года, № 517; листъ 435.

CIV.

Позовъ къ суду пановъ Фальковскихъ по дѣлу объ утопленіи ими бѣглаго крестьянина, поселившагося въ имѣніи князя Юрія-Доминика Любомирскаго. 1722 г., мая 9.

Anno 1722, die 29 Mai.

Stanowszy oczewiscie woźny generał woiewodztwa Kiiowskiego y innych, szlachetny Alexander Bulecki, w moc prawdziwey, wierney y skuteczney relacyey swoiey, iawnie, ustnie y dobrowolnie, dla zapisania do xiąg ninieyszych grodzkich Żytomirskich zeznał: iż on, roku terazniejszego 1722, die 22 Mai, pozew główny trybunalski koronny Lubelski, autentyczny, na membrane ziemskim Kiiowskim pisany, temuż sądowi, głównemu trybunałowi koronnemu Lubelskiemu, sędzić należący, odniósł do dobr wsi Mileniec, w woiewodztwie Kiiowskim a powiecie Żytomirskim leżących, y tam ten pozew we dworze tameyszym w izbie na stole położył, o położeniu onego—od kogo, po kogo y w iakiey sprawie był pisany—samymże pozwanym, ludziom na wsi, y kogo ieno tam widzieć mógł, prawnie opowiedział y do wiadomości doniosł, ktorego pozwu tenor sequitur talis: August wtory, z Bożey łaski król Polski, wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki, Inflański, Smoleński, Siewierski, Podolski, Podlaski, Kiiowski, Wołyński, Braclawski, Czernihowski, a dziedziczny xiąże Saski y elektor. Urodzonym: Kazimierzowi, oycu, Antoniemu, Iózefowi y Michałowi, synom, Falkowskim, z osob y dobr waszmościow generaliter wszystkich, leżących, ruchomych y summ pieniężnych, powagą naszą królewską przykazujemy, abyście waszmość przed sądem naszym głównym trybunalskim koronnym Lubelskim, od daty y położenia tego pozwu za niedziel cztery, albo wtenczas gdy ta sprawa z rejestru woiewodztw Kiiowskiego, Wołyńskiego, Braclawskiego, Czernihowskiego y ich konserwat, albo innego iakiego kolwiek tey sprawie należytego, do sądenia przypadnie y przywołana będzie, sami oblicznie y zawicie staneli, na instancyą instygatora sądowego y iego delatora, iaśnie oswieconego xiążęcia Ierzego-Dominika hrabi na Wiśniczu, Iarosławiu y

Tarnowie Lubomirskiego, świętego państwa Rzymskiego xiążęcia, podkomorzego koronnego, generała-leytnanta kawaleryey woysk cudzoziemskich iego królewskiej mości y rzeczypospolitey koronnych, Olsztyńskiego, Kazimirskiego, Rydzkiego, Uszyckiego et caetera starosty, aktora, który przychilaiąc we wszystkim do prawa pospolitego y protestacyi nomine suo w grodzie Żytomirskim die 2-da Mai, anno praesenti 1722, eo nomine uczynionej, wierność waszą pożywa o to: iż gdy roboczy Stefan Rudy, zaszedłszy z kraioy Litewskich, y naprzod w dobrach aktora, we wsi Wisznopolu, w wojewodztwie Wołyńskim a powiecie Łuckim leżących, osiadłszy za poddanego y tam przez czas niemały mieszkając, dla zarobienia sobie chleba za rzekę Słucz w wojewodztwo Kiiowskie poszedł był, którego wierności wasze, Falkowscy, na drodze przeiowszy, do dobr swoich ordynackich, wsi Meleniec, w wojewodztwie Kiiowskim a powiecie Żytomirskim leżących, zaprowadziliście, y onego aby za poddanego u wierności waszych osiadł przymusiliście, a potem, gdy temuż Stefanowi żona pierwsza umarła, tedy tenże Stefan, nie mając czego się iąć, a miawszy tak wielką krzywdę y dolegliwość od wierności waszych, znowu nazad do dobr actoris wsi Wisznopola chciał się wynieść, co wierności wasze rozumiawszy, wszystkę chudobę onemu zabraliście y z niszczym go wypuściliście; y tak tenże Stefan z niszczym do dobr actoris wsi Wisznopola przyszedłszy, tam się powtórnie z drugą żoną ożenił, y gdy nie miał czym robić, że mu wszystkie bydło wierności wasze zabraliście, musiał szukać sposobu, iakby swoię chudobę mógł rekuperować, y powtórnie z żoną drugą do dobr wierności waszych wsi Milenicz powrociwszy się, iak mógł tak się wysługował wiernościom waszym, y za poddanego, aby chudobę mogli wrócić, osieść deklarował się aktorowi; porozumiewszy, że wierności wasze tylko woła iednego swego do robienia onemu daliście, a więcęcy nic mu z chudoby iego nie daliście, y tak tenże Stefan Rudy, widząc że iuż chudoby swoiey rekuperować nie mógł, wziawszy tego woła in recompensam wszystkiey swoiey chudoby zabraney, do miasteczka Kamionki, dobr actoris, zaszedłszy, tam przemieszkiwał, gdzie waszmość, Falkowski stary, dowiedziawszy się o nim, synow swoich Iózefa y Michała, roku przeszłego 1721 in Novembri, do tegoż miasteczka Kamionki ordynowałeś, aby tegoż Stefana schwytali; gdzie wierności wasze, Iózefie y Michale Falkowscy, przybiegszy do teyże Kamionki, chcieliście tegoż Stefana per vim wziąć, którego gdy wiernościom waszym woyt tameyszy

brać nie dopuścił, tedy ieden z wiernościow waszych, to iest Michał Falkowski, do miasta Połonnego, pod bytność natenczas samego aktora w Połonnym, przyiechawszy, przed urodzonym Dębowskim, cześnikiem Łukowskim, marszałkiem natenczas dworu actoris, udał się rzeczy, iakoby wierności waszych własny chłop, ukradł woły pańskie we dworze, uciekł, a nie opowiedziawszy samey rzeczy iak się działo, o wydanie sobie onego rekwirował; ktorego poddanego tenże urodzony Dębowski, marszałek, nie czyniąc indagacyi żadney, z kąd y co za poddany był, protestantom ze wszystkim go wydać rozkazał; y tak wierności wasze, odebrawszy ze wszystkim tego poddanego, naprzod żonę jego do wsi Mileniec, dobr swoich, z wozem wyprawiliście, a samego niemiłosiernie zbiwszy, onemu ręce wtył licami zawiązaliście, naprzod z siebie któryś pas swoy własny, tymże pasem ręce mu także związaliście y do pasa. który był na tymże Stefanie, przywiązaliście, y podchmieliwszy sobie dobrze, z teyże Kamionki w nocy na most na rzece Słuczy będący ziechawszy, y tegoż poddanego Stefana zwiazanego na most przy koniach zprowadziwszy, znać umyslnie chcąc go nieżywić, przepomniamszy boiaźni bożey y srogości prawa pospolitego, onegoż poddanego zwiazanego z mostu w wodę zepchneliście y utopiliście, y przeiechawszy na drugą stronę teyże rzeki Słuczy do miasteczka Miropola, przed ludźmi powiadaiąc, że iakoby od wierności waszych tenże poddany Stefan uciekł czyli sam w wodę skoczył, udaliście; ktorego to nieboszczyka Stefana Rudego, poddanego, rybacy z teyże Kamionki iako y z miasteczka Miropola, roku teraznieyszego 1722 die 28 Aprilis, na teyże rzece Słuczy po wierzchu pływającego, nieżywego, ręce licami, łokcie nazad, a pasem same ręce naprzod związane y do pasa, który na tymże nieboszczyku był, przywiązane, u ktorego twarz wszystka czyli wypadła, że iuż tak dawno w wodzie zostawał, czyli też co wyiadło,—znalezli, y o tym do zamku Połońskiego znać dali; ktorego trupa sługa actoris, urodzony Antoni Czyżewski, ut iuris et moris est, w grodzie Zytomirskim praesentował y przez woźnego obduccią y proclamatia ejusdem cadaveris uczynił. O co tedy wszystko, ut praemissum est, tenże actor wierności wasze na termin wyszoznaczony pozywa, na którym, iako na zawitym, abyście wierności wasze stanowszy, na to wszystko, y ieszcze szerzey wiernościom waszym przed sądem proponowano będzie, sądownie odpowiadając, skutecznie się usprawiedliwili. Pisan w Zytomirzu, sub datum die 9 Mai, 1722 anno. Za którym to

pozmem wyszmianowany woźny rok y termin stronom obom, powodowey y pozwanej, przed sądem głównym trybunalskim koronnym Lubelskim, według praefixiey w pozwie wyżej inserowanym wyrażoney, zawity ku rozprawie prawney stanowić się złożył y naznaczył, y o tym tu tę swoię prawdziwą przede mną urzędem uczynił y zeznał relacyą, prosząc eam actis connotari, co y otrzymał. Alexander Bielecki, woźny.

Книга городская индуктовая, Киевская и Житомирская, записовая, поточная и декретовая, 1598—1773 года, № 317; листъ 428 на обор.

CV.

Позовъ къ суду Мстиславскаго подчашаго, Яцка Подгородецкаго, по дѣлу объ увозѣ въ его имѣніе крестьянина изъ имѣнія Теремовльскаго стольвика, Александра-Жигмонта Годлевскаго, м. Чайковки. 1722 г., іюля 7.

Anno 1722, die 7 Iulii.

Józef z Potoka, na Stanisławowie, Zbarażu, Brodach y Niemierowie Potocki, wojewoda i generał ziem Kiiowskich, Warszawski, Halicki, Sniałyński, Kołomyiski, Czernihowski, Leżayski et c. starosta. Urodzonym ich mościom panom Iackowi y Helenie Puszwowskiego, primi voti Iakubowey Lemieszowey, secundi ad praesens Podhorodeckim, podczaszym Mscisławskim, małżonkom, samey iey mości paniey Podhorodeckiey cum assistentia maritali de iure debita, z osob y dobr waszmościow generaliter wszystkich, leżących, ruchomych y summ pieniężnych. powagą iego królewskiej mości, a władzą moją wojewodzińską przykazuie, abyście waszmość przede mną samym albo sądem moim grodzkim generału wojewodztwa Kiiowskiego na roczkach grodzkich Kiiowskich, od daty y położenia tego pozwu najpierwiej do sądzenia w mieście iego królewskiej mości Żytomirzu lub w Owruczu, in loco iudiciorum solito,

*

przypadających y sądzić się mających, vel his difficientibus in aliis proxime subsequentibus, sami oblicznie y zawicie staneli, na instancją instygatora sądowego y iego delatorów wielmożnych ich mościow panow Alexandra Zygmonta z Godlewa y Teressy z Kaminskich Godlewskich, stolnikow Trembowelskich, małżonkow, samey iey mości paniey stolnikowey Trembowelskiey sum assistentia maritali de iure debita, aktorow, którzy, przychilając się we wszystkim do prawa pospolitego y protestacyey swojej, w grodzie Żytomirskim die 27 Aprilis anno praesenti 1722 eo nomine uczynionej, waszmość pozywają o to: iż waszmość panowie Podhorodeccy małżonkowie, osobliwie sam waszmość panie Podhorodecki, podczaszy Mscisławski, nie uważając nic na prawo pospolite, które etiam proprium mantellum vi repelere zabroniło, a na postpositią aktorow czyniąc, nie mając żadnego pretextu y interessu do poddanego aktorow Czaykowskiego, na imie Wasyla kowala, w dobrach miasteczku Czaykówce osiadłego, subdole ludzi swoich ze wsi Zankow informowałeś, którzy z informacyey waszmości nocnym sposobem, yle w Ukrainie, gdzie iest wielka do buntow zawsze skłonność, na dobra miasteczka Czaykowkie naiechawszy, pomienionego Kowala (ktory w miasteczku Czaykowce mieszkając, długow niemało seorsivo reiestro specyfikowanych nazaciągał) z żoną, z dziećmi et cum omni suppellectili domestica sine ulla requisitione wykończyszy, do wsi Zańkow prowadzili, iterum za daniem znać aktorom o pomienionym wykończeniu, gdy sługa aktorow wziowszy ślad po nim gonił, y onego Kowala dogoniwszy, z nim nazad zawrucić chciał, tedy subordinowani waszmościow, sine ullo respectu, konia za cugle urodzonego Zamoyskiego porwawszy zatrzymali y kijami onego bili, kaleczyli, razow niemało sinich, spuchłych, krwią ociekłych nazadawali y koniecznie bić w nocy pode wsią Zańkami chcieli y na ludzi we wsi Zańkach wołali, gdzie był zaieżtrzony tumult, mało o śmierć pomienionego Zamoyskiego nie przyprawili; a tak tenże sługa aktorow, widząc tantam oppressionem suam, unosząc resztę zdrowia swego, nie mogąc pomienionego samego Kowala . . . . zaledwo za tak wielkie długi tak aktorowi samemu iako też aredarzom y poddanym Czaykowskim przez tegoż Kowala zostało winne (które osobliwym reiestrem przed sądem specyfikowane y produkowane będą) u woźnego Sewera Pawłowskiego, ktory po tegoż Kowala nocnym sposobem dla wykocenia przyjeżdżał, dla dokumentu wziowszy klacz, od nich odiechał, którą klacz ut iuris et moris est, w grodzie tenże comparens

prezentował; o co wszystko, ut praemissum est, tak o wydanie pomienionego Kowala cum omni suppellectili domestica iako też do przysłuchania winom prawnym y do nagrodzenia szkod ztąd pochodzących, iawne praetensye, ciz actores waszmość na termin wyszoznaczony pozywaią, na którym iako na zawitym abyście waszmość stanowszy, na to wszystko sądownie odpowiadając, skutecznie się usprawiedliwili. Pisan w Owruczu die 3 Iulii, anno 1722, za którym to położonym pozwem tenże wyszmianowany woźny rok y termin stronom obom powodowey y pozwaney przed sądem grodzkim Kiiowskim na roczkach według praefixiey w pozwie wyżey inserowanym wyrażoney, zawity, ku rozprawie stanować się złożył y naznaczył, y o tym te swoje prawdziwą przede mną urzędem uczynił y zeznał relatyą, prosząc eam actis connotari, co y otrzymał. Samuel Osinski, woźny, ignarus scribendi.

Книга іродская индуктовая, Кіевская и Житомирская, записовая, поточная и декретовая, 1598—1773 года, № 347; листъ 434.

CVI.

Жалоба Кіевского земскаго судьи Александра Немирича на вдову Холинскаго каштеляна Елену Ерасицкую о наѣздѣ на имѣніе его Велицкѣ. 1724 г., Марта 11.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego czwartego, miesiąca Marca iedynastego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego królewskiey mości Owruckim, przede mną Szymonem Walewskim-Lewkowskim, woyskim Żytomirskim, namiestnikiem starostwa Owruckiego, y xiegami ninieyszemi gródzkiemi Owruckiemi, comparens personaliter urodzony iego mość pan Alexander Moklak-Żydachowski, sługa wielmożnych ich mościów panów Alexandra y Zofiey z Trypolskich Niemiryczów, sędziów ziemskich Kiiowskich, małżaków, nomine et ex speciali commissio tychże ich mościów pryncypałów swoich, iak prędko acta praesentia adire valuit, tak zaraz przeciwko iaśnie wielmożney iey mości paniey Eleonorze Rzewuskiego Krasickiey, kasztelanowey Chełmskiej, pozostałej wdowie, y successorom niegdy iaśnie wielmożnego Karola na Koszyrskim Kamieniu hrabi Krasickiego, kaszte-

lana Chełmskiego, tudzież ludziom, czeladzi, dragunom, z różnych wsi do osob kilkuset zgromadzonym, poddanym, samymże ich mościom obwinionym po przezwiskach znanym, solenniter świadczył, manifestował y protestował się w ten niżej opisany sposób y o to: iż ich mość obwinieni, a osobliwie iaśnie wielmożna iey mość pani kasztelanowa Chełmska, nie-dość na tym mając, że zażywszy nienależytych promocyi na obarczenie honoru y fortuny pryncypałów manifestantis, ex nullo vinculo negotii, ale tylko praetextuose uformowawszy aktorat in convulsionem dekrétow trybunalskich sacrosacnte, ex seriis controversiis, ferowanych, auctoritatem eorundem szesnastu konstytucyami utwierdzonych, tychże pryncypałów manifestanta processem innodowała et tanquam sibi sanguine coniunctum aggravavit, vigore ktorego processu tak znaczną substancję, iure legitimo należącą y dekretami trybunalskiemi przysądzoną, w swoją odebrała possessyą; ale też chcąc y z ostatniey substancyi wycisnąć, roku teraznieyszego, tysiąc siedmset dwudziestego czwartego, przed niedzielma czterma, zebrawszy niemną kupę ludzi, armatim, caterwatim nasławszy, włość Wielicką cum attinentiis vi et violenter, wrota wyciowszy do dworu, odebrała, pryncypałów manifestantis violentissima manu wygnała; insuper nawet, aby w poblizszych grodach od pryncypałów manifestantis y querimoniae tak wielkich excessow niebyły zanesione, ludzi po traktach do grodu iadących z zasadzek łapać, inkarcerować każe; iakoż y teraznieyszy komparent, nie mogąc w grodzie wojewodztwa Wołyńskiego dla tak wielkiey oppressyi do grodu żadnego adire, dla tego przed urzędem ninieyszym de premissis omnibus iterum atque iterum przeciwko ich mościom obwinionym świadcząc y manifestując się, salvam tey manifestacyey zostawiwszy meliorationem, in continenti stawił urodzonych ich mościów panów: Antoniego Wirosza-Kowalskiego y Iózefa Karbowskiego, ludzi, sług, na gwałtowny zaiazd Wielicka od iaśnie wielmożney iey mości paniey kasztelanowey Chełmskiey zesłanych, ad instantiam wielmożnego pryncypała manifestantis wziętych y do urzędu ninieyszego dla confessat libere reponowanych sprowadzonych; z których pierwszy, urodzony iego mość pan Antoni Kowalski, dobrowolnie zeznał, że iaśnie wielmożna iey mość pani kasztelanowa Chełmska na zaiazd dóbr wielmożnego iego mości pana Niemirycza, sędziego ziemskiego Kiiowskiego, ludzi takowych, iako granatyrów, z orężem wszelakim, których dał iaśnie wielmożny iego mość pan Potocki, strażnik wielkiego księztwa Litewskiego, dwudziestu y dwóch, z

pórucaikiem y kapralem, wielmożny iego mość pan Rzewuski, starosta Czulczycki, pachołków z flintami y z siekierami czterdziestu y sześciu, wielmożny iego mość pan Męczyński, starosta Krzepicki, ludzi pięciu swoich, iasnie wielmożney iey mości paniey kasztelanowey Chełmskiej z różnych dobr do osob pułtorasta, z orężem różnym, tych tedy zaciągnowszy, pod komendę ich mościom panom Paleńskim, sługom wielmożnego iego mości pana starosty Czulczyckiego, braci rodzonym, oddawszy, onych przez niedziel dwie w dobrach swoich conserwuiąc, do dobr Wielicka takim terminem ordynuiąc: szła naprzód piechota przodem, potym za niemi granatyrowie, za granatyrami iazda, z którą iazdą iego mość pan vicesgerent Halicki iachał, a przy piechocie harmatę jedną y hakownic dwie prowadzono; idąc tedy, w dobrach miasteczku Mielnicy wielmożnego iego mości pana Manieckiego, podkomorzego Czernihowskiego, iego mość pan vicesgerent w poniedziałek stać kazał y onym na wtorek nocować, potym wieczorem sam iego mość pan vicesgerent, wziwszy sobie niektórych ludzi, w poniedziałek przyiachawszy do Wielicka, był przed wrotami dworu tameyszego, potym od wrot powróciwszy na wieś, dał znać do ludzi w Mielnicy będących, których z harmatą, ze wszystkim moderunkiem, mając taki ordynans, iakby skoro z tamtej strony strzelono, tak zaraz co żywo bieć; którzy iuż we wtorek do Wielicka przybywszy y obces do wrot przyskoczywszy, wrota siekierami wyrabawszy, dwór odebrali, gdzie odebrawszy, nayprzód sługę wielmożnego iego mości pana sędziego ziemskiego Kiiowskiego, iego mości pana Kłopotowskiego, pobili y pas z niego zdieli, u granatyra widział, potym człowieka iego mości pana sędziego ziemskiego Kiiowskiego z karyty wyciągnowszy, obuchem w łeb kilkanaście razy uderzyli, który w Wielicku umarł, gdzie schowano nie wie; znowu, że słyszał, ztamtąd z temiż iego mości pana starosty Czulczyckiego, z flintami y siekierami, iakoż też z kozakami, potym iść mieli na samego wielmożnego iego mości pana sędziego ziemskiego Kiiowskiego do Borbina; nim ieszcze dożyć do Wielicka, sługę iego mości pana Bilskiego, dla iakiey okazji tego nie wie, złapano y dotychczas za wartą wielmożney iey mości paniey kasztelanowey siedzi, o którym do tychczas nie słyhać. Drugi zaś, urodzony iegomość pan Iózef Karbowski, podstarości miasteczka Koszar, wszystko to approbowawszy, toż samo przyznał, przydając to, że mogło być y więcey ludzi być, tylko że my tegośmy dnia do nich przyiechali, iak ten zaiazd stał. Co wszystko do-

browolnie, in praesentia wielu ich mościow szlachty, zeznał, tudzież woznego generała wojewodztwa Kiiowskiego Franciszka (?). Po których depouowanych confessatach, ponieważ ellucidatur, że ci stawieni iako słudzy, mandata pani swoiey pełnić musieli y nie są z ludzi zaciągniionych, y strona iego mości karceracyi onych nie pretendeie, przeto, iako liberi z grodu dimittuntur, tak strone, wielmożnych ich mościow panow Niemiryczów, sędziow ziemskich Kiiowskich, comparenta dobrowolnie kwitowali, prosząc hoc totum actis connotari, co y otrzymali. Antoni Wieruszkowski, manu propria. Iózef Karbowski, manu propria. Alexander Moklak Zydachowski, pisać nieumieiaący.

Книга Овруцкая городская, записовая и поточная, годъ 1722—1724, № 5227; листъ 729.

CVII.

Рѣшеніе магистратскаго суда мѣстечка Выжвы по дѣлу мжду крестьяниномъ и сѣященникомъ, о правѣ пользованія землей. 1725 г., Сентября 7.

Actum die 7 Septembra, 1725.

Przed nami: Pawłem Andrzeiewiczem, lentwoytem, Pawłem Olifirowiczem, Pilipem Lebednikiem, burmistrzami, Olexą Hulem, Łukaszem Supronowiczem, przysiężnemi, uskarżał się sławetny Dmitr Weremeyczyk na wielebnego oyca Romana Daleszyckiego, prezbitera bywszego . . . . . w ten sposob: iż, moi łaskawi panowie, miałem ia czwerc włoczną na wielkim polu od pozwanego oyca nawpół, y trzymałem rok nawpół, iakoż miałem żyto y hreczkę, wpół się zbożem według słowa naszego podzieliliśmy się, y gdy przyszło hyberne dawać, przeszli burmistrze posyłali, w niebytność wielebnego oyca Daleszyckiego, do Ahapki Lewszeczanki, iako do bliższej do tey czwertyny, — która zrzekła się, nie chciała dać hyberny; tedy do mię przyyzli z poborcami, kazali mi dać złotych 2,

y deklarowali nieoddalić od tey czwertyny, respektem tey podaczki; iakoż musiałem dać; a teraz, na drugi rok, nie mam od pozwanego kontentacyey za żęcy, y ieszcze mi gruntu tey czwertyny nie chce dać, iuż zorana y zdowżona, ale komn innemu pozwolił orać. Zaczym upraszam waszmościow o to wszystko sprawedliwości.

Pozwany wielebny ociec odpowiada: że ponieważ za żęce ieszcze ode mnie należy nczynić o to porachunek, a potym aby mi iuż dał pokoy, aby się daley nie interesował do tey czwertyny—o to upraszał.

Sąd ninieyszy, wysłuchawszy obódwóch stron kontrowersyi, a barzicy stosując się do samey słuszności prawa maydeburskiego, ponieważ że pozwany ociec cale nie chce postąpić daley swey czwertyny aktorowi,—zatem, zważywszy pracę aktora, nakazuujemy dekretem naszym: aby hreczki była trzecia część snopow pozwanemu, a aktorowi, respektem pracy, dwie części, y aby za oranie y za dowżenie, według uznania ludzkiego, tenże ociec Daleszycki zapłacił temuż aktorowi groszy 20, a potym aby iuż dał pomieniony Dmitr Weremeyczyk pozwanemu pokoy y nie interesował się do tego gruntu; wykład prawny aby pozwany dwie części zapłacił, a iedna część na aktora. Aktor kontent.

Книга магистрата мѣстечка Выжвы, годъ 1710—1725, № 1294; листъ 445 на оборотѣ.

CVIII.

Позовъ къ суду пановъ Сопюты и Студницкаго по дѣлу о продажѣ первымъ изъ нихъ послѣднему чужихъ и незасидѣлыхъ крестьянъ. 1725 г., Декабря 4.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego szóstego, miesiąca Ianuarii dziesiątego dnia.

W roczki sądowe grodzkie Krzemienieckie, od dnia trzeciego miesiąca y roku teraz idących, wyż na akcie exprymowanych, przypadłe y

sądownie odprawować się zaczęte, przede mnałanem Stanisławem Zagurskim, woyskim ziemskim, podstarościm grodzkim Krzemienieckim, y aktami ninieyszemi grodzkiemi Krzemienieckimi, stanowszy oczewiście wozny generał wojewodstwa Wołyńskiego y innych szlachetny Dymitr Hrymaszewski, *in vim suae verae ac fidelis relationis*, palam, publice libereque ac per expressum recognovit, iż on roku teraznieyszego tysiąc siedmset dwudziestego piątego pozwów głównych trybunalskich koronnych Lubelskich, in numero dwa, pierwszy dnia iedynastego Decembra odniósł do dobr wsi Radohoszczy, drugi dnia cztyrnastego do dobr wsi Soszyszcz, po niżej mianowanych pozwanych y tam te pozwy w ręce obydwu z osobna pooddawawszy, od kogo po kogo y w iakiey sprawie pisane były, samymże pozwanym y kogo protunc widzieć mógł opowiedział y do wiadomości doniosł, których tenor sequitur eius modi: August wtory z Bożej łaski król Polski, wielki xiaże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki, Inflański, Smoleński, Siewierski, Kiiowski, Wołyński, Braclawski y Czerniechowski; a dziedziczny xiaże Saski y elektor. Urodzonym Antoniemu seu alias nominis Sieniucie y Ianowi Studnickiemu, pozwanym z osob y ze wszystkich generaliter dobr wierności waszey leżących, ruchomych y summ pieniężnych, władzą naszą królewską przykazuiemy, abyście wierność wasza przed sądem naszym głównym trybunalskim koronnym Lubelskim, wtenczas gdy ta sprawa z rejestru sobie należytego przypadnie y do sądzenia przywołana będzie, sami oblicznie y zawicie stanęli na instancją instigatora sądowego y iego delatora, urodzonego Stanisława Żywulta, cześnika Połockiego, aktora, który aktor, przychylając się do prawa pospolitego, a naprzód wierność twoją, urodzony Sieniuta pozywa o to: iż wierność twoja, nie obserwuiący prawa pospolitego, *quod neminem iniuriare iubet*, śmiał y ważyłeś się, postąpiwszy sobie *contra omne fas et aequum*, chłopow cudzych a nie swoich dziedzicznych, ani zasiędziałych, urodzonemu Studnickiemu przedawać, na onych donacyą czynić, przez co do szkod niemałych aktora przyprowadziłeś, do przysłuchania się tedy win prawnych o niesłusznie uczynienie donacyi, tudzież y o nieważność oney że; wierność zaś twoją, urodzony Studnicki, do przysłuchania się itidem win prawnych, *ratione indebitae vexae*, iako też do wskazania win o to, iż wierność twoja śmiał y ważyłeś się, donacyi niesłusznie, nie wywiedziawszy się dobrze, nabywać, aktora procesować, do nagrodzenia tedy szkod y kosztów prawnych, do przysłuchania

się win, iakie będą pro tali ausu super vobis wskazane, sitis paritari, attentari et ad praemissa omnia iudicialiter responsari. Datum Lnblini die quarta Decembris, millesimo septingentesimo vigesimo quinto. anno. Za którym to pozwem wyżnianowany wozny rok y termin stronom obom, powodowey y pozwaney, przed sąd główny trybunalski koronny Lubelski ku rosprawie prawney stanowienia się złożył y naznaczył, de quo prae-sens eiusdem ministerialis relatio. Dymitr Hrymaszewski wozny generał.

Книга Кременецкая городская поточная, 1726 года, № 1644; листъ 66 на оборотъ.

CIX.

Жалоба отъ имени Житомирскаго мечника Михаила Прушинскаго на арэнднаго владѣльца имѣнія его Темногаецъ, Жидачевскаго ловчаго Войцеха Пленшу, объ угнетеніи Темногаецкихъ крестьянъ. 1726 г., Января 29.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego szóstego, miesiąca Ianuarii dwudziestego dziewiątego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi grodzkiemi Krzemienieckimi y przede mną Bazylim Sieszyckim, namieśnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter urodzony iegomość pan Ian Wasilewski, nomine et ex speciali commissio wielmożnego iegomości pana Michała Pruszyńskiego, miecznika Żytomirskiego, praecavendo integritati fortunae et substantiae principalis sui, solenniter et grawi cum quaerimonia naprzeciwko wielmożnemu iegomości panu Woyciechowi Plensze, łowczemu Żydaczewskiemu, idque inhaerendo anterioribus manifestationibus variis temporibus przeciwko iegomości obwinionemu factis, manifestuie się, skarży y protestuie w ten niżej opisany sposob y o to: iż iegomość obżalowany, mając sobie puszczone dobra wieś Temnohayce, principalis mo-

derni manifestantis dziedziczne, kontraktem aredownym za summę w tymże kontrakcie wyrażoną, z których to dobr, nie respektując wielmożny iegomość pan łowczy Żydaczewski, iż plusquam sufficientem bierze prowentum, iako o tym inwentarz y manifestacye dawnieysze latius in se testantur, ale plus ultra chcąc sobie ieszcze z tych dobr maiorem sorbiri profectum, nad kontrakt sobie służący w pomienionych dobrach, y wielkie poddanym tamteyszym, coraz peiora peioribus addendo, czyni aggrawacye, ponieważ tymże kontraktem opisali się, aby iegomość pan łowczy podwod ze zbożem do Bugu przez rok ieden nad sto więcej wysyłać nie ważył się, iegomość zaś obżałowany, supra contractum, iuż podwod dwieście sześćdziesiąt, y to w samę siwbę robocznego czasu, nadto więcej, wysyłać kazał, quod maximum, że podwody nad zwyczaj ładują, którym iuż w drodze dla wielkiego ciężaru koni kilkanaścioro pozdychać musiało; a do tego lubo w kontrakcie y inwentarzu ma iegomość pan łowczy poddanych sobie chłopow, którzy po dwa dni w tydzień pańszczyzną robić powinni, iegomość po trzy dni a czasem y więcej pańszczyzną sobie robić każe, y do dobr swoich wsi Osnik o mil cztery wysyła, y tam po całym tygodniu robić muszą; insuper wagi alias motki, które do przedzenia inwentarzem według zwyczaju, bez żadney summy są pozwolone, y w tym summopere iniuriare solet, kiedy wzdłuż po dziesięć piędzi motki robią, którzy poddani swoim przedziwem dokładać muszą; dla czego z okazji wielmożnego iegomości pana łowczego Żydaczewskiego chłopow dziesięć rozeyść się musiało, y inni dla wielkiej aggrawacyi chcą pouchodzić, więc modernus comparens, postrzegając całości fortuny wielmożnego pryncypała swego, ratione horum omnium praemissorum, de nullitate pomienionego kontraktu, uti cum preiuditio et in bona fide spisanego, iteratis manifestuie się y protestuie vicibus, salva manente praesentis manifestationis melioratione, eandem actis connotari prosił, co y otrzymał. Ian Wasilewski.

Книга Кременецкая городская, поточная, 1726 года, № 1644; листъ 120 на оборотъ.

СХ.

Жалоба заставнаго владѣльца части села Борокъ, дворянина Стѣрчевскаго, на вотчинника этого имѣнія, Житомирскаго мечника Михаила Прушинскаго, о захватѣ крестьянскаго скота и другихъ притѣсненіяхъ крестьянамъ и жалобщику. 1726 г., Февраля 4.

Roku tysiąc siedmset dwódziesiątego szóstego, miesiąca Februaryi czwartego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi grodzkiemi Krzemienieckimi y przede mną Bazylim Sieszyckim, namieśnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter urodzony iegomość pan Marcin Starczewski, towarzysz znaku pancernego iasnie wielmożnego iegomości pana Olszańskiego, kasztelana Wołyńskiego, possessora obligationis certae sortis wsi Borek, quam primum acta castrensia capitanealia Cremenecensia adire mógł, tak zaraz swym y urodzoney ieymości paniey Anastazyey z Zaleskich Starczewskiey małżonki swey imieniem, solennissime ac gravi animo cum quaerimonia, praecavendo omnimodae integritati fortunae ac substantiae suae, naprzeciwno wielmożnemu iegomości panu Michałowi Pruszyńskiemu, miecznikowi Żytomirskiemu, iurisdatorowi swemu, skarżył manifestował się y protestował w ten niżej opisany sposob: iż wielmożny iegomość pan Pruszyński, miecznik Żytomirski, inculpatus, puściwszy certam sortem we wsi Borkach będącą una cum subditis iure obligatorio modernis manifestantibus, w summie duorum millium florenorum polonicalium, de quo fusius zapis obligationis, ab eodem inculpato manifestantibus dany, in suis contentis obsequitur et testatur, w którym zapisie circa apprehensionem summa multas manifestantibus świadczyć deklarował się gratias, ieszcze super contenta praedictae inscriptionis et inventariis, a teraz contraveniendo in omni sponsioni et inscriptioni suae manifestantibus, czuwając multoties na fortunę onych, różne krzywdy, szkody, oppressye y wiolencye w dzierzeniu pomienionej części czyni y wyrządza; zaraz a primo intuitu possessionis, naypierwey według stałego inter se kontraktu y inwentarza, tak pol, sianożęci iako też y innych na-

leżytości nie podał, a w podanych y pokazanych, lubo insufficienter, magnas iniurias czynił, o czym iuż antierius uczyniona manifestatio testatur; a potym nie contentus anterioribus damnis et iniuriis, per se inculpatum manifestantibus factis, ieszcze ultro ulteriores prawie indies et horas nie tylko sam przez się, ale y per subordinatas personas w dziedziczeniu wyż rzeczoney części manifestantibus disconvenientias czynić nie przestaie, intraty umnieysza, poddanych y arędarza karczemnego uciemieża, onych, ażeby precz poszli, przymusza; onym woły pozabierawszy na kuchnię swoją porznąć zakał, przez co manifestantes według inwentarza robocizny mieć nie mogą i nie mają, ponieważ ci poddani którzy ciąglem są podane, teraz że iegomość inculpatus woły pozabierał, pieszemi pozostali y pańszczyzny odbywać iakoż y sobie robić nie mają czym, y iuż na zimę nie sieli, y tylko z duszami siedzą, y quis scit, ieżeli precz nie póydą, tak dla zabrania sobie wołów iako też y za usilnym preczpuyscia przez obwinionego przymuszaniem, ponieważ inculpatns, ażeby precz poszli, varios adinvenit modos y onych omnimodae przynagla, haec formalia enucleando, że «wy idźcie precz, a ia iuż was y waszą chudobę mam w szkatule!» Tudzież ieszcze nie kontentuiąc się, że sam przez się tantas manifestantibus peragit iniurias, ale y innych iako to szlachtę gratialistów swoich, w teyże wsi mieszkaiących, subordynuie, którzy ex subordinatione principalis sui etiam manifestantes summopere, ponieważ iako tylko mogą, opprimunt et iniuriant, pol y sianożęci manifestantibus inwentarzem podanych zabraniaia używać, chłopow fomentuią y inne prepedycye czynią y wyrządzaia, de quibus principaliter arędarza manifestantibus poddanego na dobrowolney drodze zdybawszy ichmość subordinati, ac praecipue urodzony Tyszkiewicz z żoną y córką swoją Tyszecką, pomienionego arędarza, nic sobie nie winnego, bili, tłukli, kaleczyli, za łeb rwali, głowe poprzebiali, pokaleczyli y aż pod samą rezydencyą manifestantis przypędzili, co manifestans obaczywszy, pytał się dla czego by tak żyda zabiali? Tenże iegomość pan Tyszkiewicz odpawiedział, że «my taki od iegomości pana Pruszyńskiego rozkaz mamy»; ac prius, gdy tenże arędarz, iak go napadli zabiać, mówił, że za co wy mnie biiecie, ia mam swego pana, wołali, że «starszy nasz pan, niżeli twóy, y co ci dziś iest, to iutro twemu panu», y inne ieszcze na życie y zdrowie manifestantis diffidationes czynią, co wszystko inculpato per inquisitiones deducetur; przez które takowe ichmościow obwinionych diskonweniencye

manifestantes magnum fortunę swoję paciuntur detrimentum, iako to według kontraktu zupełnie nie dosiewaia, y iuż na zimę nie dosieli osmak siedm miary Krzemienieckiej, a to ratione tak niepodania sufficienter pol, iako też ratione zabrania wołów poddanym przez obwinionego; siana na kosarzów sześć nie kosili y innych intrat ad proportionem et qualitate summy swoję nie maia y mieć nie mogą; ratione quorum omnium praemissorum idem comparens, nomine eiusdem coniugis suae, contra eundem inculpatum, praecavendo integritati fortunae suae, tum proveniendo, ieżeliby iaki z poddanych precz puść miał ex ratione superius expressa, ne aliquid in fortuna sua per inde paciatur detrimentum, iteratis, salva cum meliorationis per aliam fusius faciendam meliorandi aut per citationes edendas corrigendi reservata facultate, manifestatur vicibus, prosząc id totum actis praesentibus connotari, co y otrzymał. Marcin Starczewski.

Книга Кременецкая городская, поточная 1726 года, № 1644; листъ 129.

CXI.

Актъ судебной оцѣнки воловъ, задержанныхъ Кременецкимъ земскимъ коморникомъ Михаиломъ Подгорскимъ у своихъ крестьянъ, съ цѣлью удержать послѣднихъ отъ бѣгства. 1726 г., Февраля 5.

Roku tysiąc siedmset dwodziestego szóstego, miesiąca Februaryi piątego dnia.

Przed urzędem y akt mi ninieyszemi grodzkiemi Krzemienieckimi y przede mną Bazylim Sieszyckim, namieśnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter urodzony iegomość pan Michał Borhach (sic) Podhorski, komornik ziemski Krzemieniecki, praecavendo omnimodaе indemnitati ac integritati substantiae suae, manifestował y urzędowi ninieyszemu do wiadomości doniosł: iż modernus manifestans, zapłaciwszy summę pieniężną za wielebnego prezbytera Szunieckiego, złotych trzy-

dzieści sześć niewiernemu Szai obywatelowi Rochmanowskiemu, unikając processu, w requizycyi iasnie oswieconego xiecia iegomości Wiszniowieckiego, wojewody Krakowskiego, należąca, którey ad multas requisitiones niemogąc odebrać, wołów parę starych, już do roboty nie zgodnych, za dozwoleńiem samego prezbitera Szunieckiego, a to ieszcze w roku tysiąc siedmset dwudziestym czwartym wziął był ultimis diebus Novembris; które woły bez lat dwie zimując, brahą karmiąc, dotąd u siebie manifestans trzymał, tak w długi żydowi pomienionemu oddanym, iako y w drugim swym własnym u tegoż hospodyna Szunieckiego mianym; dwie zaś pary wołów u poddanych Szunieckich, aby przecz nie pouchodzili, wzięte, którzy poddani Szunieckie, iako to Hrycko Karakula y Andruszko Szliga od początku possesyey manifestantis wsi Szuniek pańszczyznę nie odrabiali y podoroższczyzny bez wszystkie lata nie płacili, gdyż z dobr pomienionych wsi Szuniek precz byli pounciekali, których manifestans za dekretami trybunalskiemi recenter poodbierał, przychylając się w tym modernus manifestans do prawa pospolitego, ut iuris ac moris est, a oraz obawiając się powietrza bydłęcego tamże w Szunkach adpraesens grasującego, tu ad taxam do urzędu ninieyszego przyprowadziwszy, przede mną urzędem prezentował, prosząc mnie urzędu o taxę onych; którego ia urząd annuendo affectationi, wołów parę oyca Szunieckiego, szerścią siwe, białobokie, stare, do roboty niezhoże, brahą podkarmione,—złotych czterdzieści, także Hrycka Karakuli parę wołów szerścią siwego, drugiego gniadego, złotych trzydzieści pięć, y Andruszka Szligi wołów parę, szerścią siwopłowiastego y drugiego czerwonego,—złotych trzydzieści sześć, taksowałem przy woznym y szlachcie ad praesens in officio będących; po którey prezentacyi y taxie . . . . . wyręczywszy y do siebie odebrał y z odebrania urząd ninieyszy kwitował, prosząc eam actis connotari, co y otrzymał. Michał Podhorski, komornik ziemski Krzemieniecki.

Книга Кременецкая городская поточная, 1726 года, № 4644; листъ 155.

CXII.

Письмо Бѣлцерковскаго старосты Яна Яблоновскаго къ своему управляющему, съ приказаніемъ отнестися въсто для поселенія Кіевскому мѣщанину Михаленку, заключившему съ Яблоновскимъ контрактъ на аренду земли, по прогнанію оттуда сосѣднимъ владѣльцемъ. 1727 г., Юля 23.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego piątego, miesiąca Decembris piętnastego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w mieście iego królewskiej mości Żytomierz, prede mną Ignacym Smoczkiem Skorupskim, namieśnikiem protunc grodzkim generału wojewodztwa Kiiowskiego, i xiegami ninieyszemi grodzkiemi Kiiowskiemi, comparens personaliter urodzony iegomość pan Alexander Kupiłkiewicz ten list od iaśniewielmożnego imć pana Jana Jabłonowskiego, z podpisem ręki iego własney, do urodzonego imć pana Chmielewskiego gubernatora Białocerkiewskiego pisany, ratione introcontentorum ad acta prasentia castrensia Kiioviensia per oblatam podał, de tenore tali: Mój panie Chmielewski! Michalenko mieszczanin Kiiowski w starostwie Białocerkiewskim od lat kilku miał swoje przytulenie i postawił sobie był dwa młynki, ieden w Hermanówce, drugi w Makiiowce, które dobra kiedy odebrali ichmość panowie hrabiowie Tarnowscy, siestrzency moi, pan Suński te rozebrał młynki i sprowadził do starostwa, za które ten Michalenko prosi o recompensę; także Michalenko pod Boiarką, iuż to rok temu piąty, iako otrzymał był kontrakt od mego gubernatora na palenie saletry z moją wiadomością i tam maydan sobie postawił był, i wszystkiego przysposobił co należy do saletry palenia, pan Młodecki brat nieboszczyka teraznieyszego, uprząłnał sobie iakiś pretext, wparł się w ten grónt, że to do niego należy, zabrał temu Michalenkowi wszystko i naczynie, kotły, woły i inne rzeczy, że uczynił mu szkody na pięć tysięcy kilkaset złotych, o co ia wydałem mu mandat za dworem, i o grónt i o te violencyę, i sprawa do tego czasu nie osądzona, a ten nieborak tak wielką ma szkodę, szuka u mnie protekcyi i przytulenia; przeto puki ta sprawa końca nie będzie miała, prosił mię ten Michalenko o iaki futor i miejsce, aby mógł i tam pomieszkanie mieć i młynek sobie wystawić i grónt mieć dla siey-

by i zrobienia siana; w czym tak z kompassyi nad nim, iako i z sprawiedliwości, ponieważ za moim kontraktem i taką szkodę poniosł, zalecam waszmości, abyś mu na Połowieckiey, do Trylis należącey, dał mieysce y pomodz do pobudowania się, i żeby tam młynek sobie na grobli postawił, i te kamienie i żelaza, które pan Suński sprowadził z Hermanowki, dać mu należy; także dać mu pomoc do posiania na zimę i dać mu z kilka doynic żyta na nasienie i co może bez kosztu mego uczynić dla niego, to waszmość uczyn, a on może się zdać dla moich interesów. Tenże prosi, aby nim się tam na tey Połowieckicy ufunduje, aby mógł mieć we dworze pożywienie, co przykazuję. Panu Bogu waszmości oddając, waszmości życzliwy Ian Iabłonowski mp. Tego listu data w te napisana słowa: die vigesima tertia Iulii millesimo septingentesimo vigesimo septimo, w Podkamieniu. Przypisek także napisany tenore tali: Skarb koronny nie tylko żeby mi w obligacyach swoich zadosyc czynił, ale co może to mi krzywdy różnie czyni, i wołow mi był imć pan podskarbi deklarował kilka stad libertować, tego nie dotrzymuje, więc możesz waszmość też ludziom skarbowym uczynić przeszkody, wszędzie czyn y nie pozwalay się im rospóścierać nigdzie, tak żeby aż przywieść ich do tego, żeby mi się kłaniali y zadosyc czynili swoim obligacyom; nawet y prawnie o depaktacye czynić protestacyę radzę, wzięwszy od pana Rudnickiego, który niech mi pomaga iak się obligował. Notata na tym liście de tenore tali zanotowana: Iasnie wielmożnego iegomości dobrodzieia ratione Michalenka i iego racyi. Intytulacya zaś w te słowa: Iegomości panu Chmielewskiemu gubernatorowi memu starostwa Białocerkiewskiego należy w Białeycerkwi. Który to list za podaniem i prozbą wyż mianowaney osoby podawaiącey, a za moim urzędowym przyięciem słowo w słowo iak się w sobie ma do xiąg niniejszych iest ingrossowany.

Книга Киевская городская, записовая и поточная, № 35, годъ 1720 и 1745; листъ

CXIII.

Инвентарь половины села Новоселокъ, съ перечисленіемъ крестьянъ, ихъ рабочаго скота и отбываемыхъ ими повинностей. 1727 г.,
Ноября 10.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego siódmego, miesiąca Novembri
dziesiątego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi grodzkiemi Krzemienieckimi y przede mną Bazylim Sieszyckim, namieśnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter wielebny w Bogu iegomość xiądz Wacław Dzierzgowski, ordinis minorum conventualium . . . . . ten inwentarz wsi Nowosiołek ad acta praesentia castrensia capitanealia Cremene-censia per oblatam podał, którego ia urząd affectationi annuendo, de eo verborum qui sequitur tenore: inventarz sioła połowy Nowosiołek, w woiewodztwie Wołyńskim a powiecie Krzemienieckim leżących, post factam cessionem anno et mense praesentibus die octava przez iegomość pana Iana Iaworskiego podany in fundo bonorum anno milesimo septingentesimo vigesimo septimo, die decima Novembris spisany. Poddani: Misko dni dwa, wołow dwa; Dmitro zięć tegoż, dni dwa, koni dwoie, wołow trzy; Senko dni dwa, koni dwoie, wołow dwa; Tymosz dni dwa, koń ieden, wołow dwa; Ihnat dni dwa, koni dwoie; Korniey dni dwa, wołow dwa; Bernadyn dni dwa, koni dwoie; poddani piesi: Andruszko, syn Tymaszew, dzień ieden; Wasyl dzień ieden. Ciz wszyscy—poddani ciągli: zakoski, obkoski, zażynki, obżynki co rok po iedney osobie odbywać powinni; szarwarki do grobli—ile potrzeba będzie, powinni będą odbywać, tudzież moczenie konopi ze dwora danych bez pańszczyzny, y onych ze wszystkim wychędożeniem oddać powinni, to iest: po kopie—ciągli, a pieszy—po puł kopy; także też poddani ciągli po dwa motki, po dwadzieście pasem w motku, na motowidło sześć piędzi, a piesi po iednemu motkowi, także po dwadzieścia pasem y sześć piędzi motowidła, wyprzędzać powinni z przedziwa dworskiego, kapustę szatkowac y siekać bez pańszczyzny powinni. U tey oblaty podpisy rąk w te słowa: Ian Per-

kiewicz Iaworski, Piotr Małachowski. A tak ta oblata inwentarza za podaniem y proźbą wyz rzeczzonego podawaiącego, a za moim urzędowym przyięciem de verbo ad verbum do xiąg ninieyszych grodzkich iest ingrossowana.

Книга Кременецкая городская записовая 1727 года, № 1645; листъ 796 на оборотъ.

CXIV.

Обязательство, данное подъ присягой двумя Житомерскими мѣщанамъ и крестьяниномъ, отдавать весь свой заработокъ, въ теченіе десяти лѣтъ, на отстройку сгорѣвшей іезуитской каулицы, такъ какъ пожаръ, по ихъ собственному сознанию, произошелъ вслѣдствіе ихъ недосмотра 1728 г., Апрѣля 12.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego ósmego, miesiąca Aprilis dwudziestego drugiego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Żytomirskim, przede mną Stefańem Didkowskim, namieśnikiem natenczas burgrabstwa grodzkiego Żytomirskiego, y xiegami ninieyszemi grodzkiemi Żytomirskimi, comparentes personaliter sławetni: Iustyn Tychonowicz z miasta Głuchowa, Iakow Andryowicz, kasztu śnicierskiego, y roboczy Dmitro, posłusznik wspomnianych śnicirzów, zdrowi będąc na ciałach y umysłach, iawnie, ustnie y dobrowolnie, dla zapisania do xiąg ninieyszych grodzkich Żytomirskich, niżej inserowanego rothę iuramentu ad acticandum przymuiąc, zeznali: iż ciż zeznawaiące, roku terazniejszego, tysiąc siedmset dwudziestego ósmego, dnia dwudziestego pierwszego Aprilis, tu w mieście iego królewskiej mości Żytomirzu, w cerkwie świętego Spasa, in praesentia tak wielebnego oycza I. Stupnickiego, teyże cerkwi prezbitera, iako też urodzonych ich mościów panów: Woyciecha Smarzewskiego, Stanisława Krasickiego y Alexandra Bełżeckiego,

tudzież y sławetnych: Stećka Choruzenka, Wasyla Chawturenka, y innych ludzi variae conditionis protunc będących, wykonali iurament, quid sequitur de tenore eius modi: Ia, Iustyn, syn Trochima mieszczanina Głuchowskiego, śnicerz, y ia Iakow, syn Andrzeiow, iako też y ia Dmitro, syn Petra, przysięgamy panu Bogu w Trócy świętey iedynemu, preczystey nayświętszey Maryey Bohorodcy y wszystkim świętym, przed maiestatem Boskim y przed wami tu obecnemi: iż my będąc przyczyną zgorzenia pałacu y kaplicy, dla niepilności ognia y odeyscia na miasto bez potrzeby, nie zostawiwszy pilnego około domu, nie dbając na wspomnienie częste, ani przestrzegając szkody, zarobiwszy na to, abyśmy szkodę nadgrodzili, obiecuiemy y powinni będziemy też szkodę robotą rąk naszych nagradzać do lat dziesięciu, y cokolwiek w tych dziesięciu latach zarobiemy, na charcz tylko sobie zostawiwszy, mamy na robotników wielbnemu xiędzu iezuicie oddawać; a iezeli na robotę gdzie nas będą zaciągać, nie powinniśmy będziemy podeymować się bez wiadomości wielbnego xiędza iezuity, a za wiadomością podiawszy się, po skończoney robocie mamy się wrócić do Żytomirza; ieśliby zaś nie dotrzymali tej przysięgi, tedy daemy na siebie wolne prawo nas łapać, wiązać, o krzywoprzysięstwo garłem karać. Na co wszystko powtórnie przysięgamy, tak dopomoż Matko Chrystusowa y ty święta ewangelio.—A tak zeznawszy, tenże sam iurament wyżej opisany przed urzędem niniejszym grodzkim Żytomirskim, oni roborując toż, sancte confirmowali, prosząc mnie urzędu, aby terazniejsze zeznanie dobrowolne onych było do xiąg wpisane, co y otrzymali. Ia, Iustyn snycyr; Iakow Andryowicz, pisać nieumiejący; Dmitro, także pisać nieumiejący. Iako przy tej przysiedze będący podpisuje się Stanisław Krasicki, y inni także praesentes wspomnionego iuramentu, piśma nieumiejętni, pokładamy krzyżyki ręką swoją + + +.

Книга городская Житомирская, записовая и поточная, № 225, годъ 1728—1738; листъ 156 на оборотъ.

CXV.

Жакоба пана Волинскаго на пановъ Войнаровскихъ о томъ что крестьяне имѣнія ихъ Горошекъ поклеѣмили бортиныя деревья на при-
сужденной ему землѣ и воспротивились основанію на ней слободы
Прага. 1728 г., мая 12.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego ósmego, miesiąca Maia dwuna-
stego dnia.

Na urzędzie grodzkim. w zamku iego królewskiey mości Żytomir-
skim, przede mną Stęfanem Dydrowskim, namieśnikiem na tenczas grodz-
kim Żytomirskim, i xięgami ninieyszemi grodzkiemi Żytomirskimi, com-
parens personaliter urodzony iegomość pan Alexander Wolański, guber-
nator xięstwa Zbaraskiego, quam primum acta praesentia adire potuit,
tak zaraz skarży, manifestuie się y protestuie naprzeciwno wielmożnym y
urodzonym ichmościom panom Ianowi, podstolemu Bracławskiemu, y An-
toniemu Woynarowskim, braci między sobą rodzonym, y innym wszyst-
kim dziedzicom y possesorom dobr wsi Horoszek w ten niżej opisany
sposob y o to: iż ichmość obzałowani, propria sua authoritate, pola,
sianożęci, grunta, do dobr wsi słobody, Pragę nazwaney alias Wolań-
szczyzna, należące, ad possessionem suam dobr wsi Horoszeczek poprzy-
właszczali, z których dobr per tot longum tempus usumfructum brali y
na swóy pożytek obracali. His non contenti, kiedy roku teraznieyszego,
tysiącznego siedmsetnego dwódziesiątego ósmego, dnia ósmego Maia,
podczas samey kondenscensyi z dekretu trybunalskiego, anno millesimo sep-
tingentesimo vigesimo septimo, dnia piątego Decembra ferowanego, przez
urzędy Owrucki y Halicki grodzkie odprawowaney, tradycya iak to con-
tenta praememorati decreti moderno manifestanti nastąpiła, eo in tem-
pore poddani z Horoszeczek an propria sua authoritate, an etiam ex
mandato panow swoich, wyszedszy na grunta wyżej mianowane nazwaną
Pragę z woytem, signa metellici poczynili po sosnach, a do tego gdy ex
mandato iudicii condensensorialis wozny z szlachtą y ludźmi na gruncie
własnym, per supra specificatum decretum przysądzonym y podanym,

słobodę zakopywał, iednakże ciż poddani, postponendo decretum condensoriale, haec proferebant formalia, że te słobodę, które wy na tym mieіscu zakopuiecie, do wieczora ich w rzece obaczycie; iednakże modernus manifestans wszystko to patientissime znosząc, bardziey chcąc z ichmościami obżałowanemi certare bono affectu, dyssymulował tego wszystkiego. O co wszystko, ut praemissum est, idem comparens contra praememoratos inculpato iteratis vicibus manifestatur, salva manente huius melioratione, aut per citationem, si id iuris necessitas exiget, correctione, praesentem vero breviter scriptam actis connotari mnie urzędu prosił, co y otrzymał. Et in continenti stanowszy oczewiście wozny generał wojewodstwa Kiiowskiego y innych opatrzny Stefan Łukaszenko, authenticatus et officii praesenti bene notus, in vim suae verae ac fidelis relationis, palam, publice libereque recognovit, iż on roku teraznieyszego, tysiącznego siedmsetnego dwódziesiątego ósmego, dnia dziesiątego Maia, ad affectationem iuridicamque requisitionem wyż pomienionego manifestanta, mając przy sobie stronę szlachtę ludzi wiary godnych, urodzonych ichmościow panow Pawła Domańskiego y Andrzeia Zagurskiego, maioris ac evidentioris testimonii gratia ad hunc actum sibi adhibitos, był w dobrach wsi Horoszkach possessionis ichmościow panow Woynarowskich, gdzie będąc, a zastawszy tam . . . . . roboczego Hrycka woyna . . . . . z roboczych Wasyla y Denysa, a to ratione, nescitur, si propria sua autoritate, an ex mandatu suorum dominorum, przez nich signa metellica na sosnach poczynienia, pro tam illicito actu w winach prawnych opisanych aresztował; który areszt ten że Hrycko pomieniony benevole imieniem panow swoich przyiąwszy, do rozprawy prawney onych dotrzymać deklarował, w czym on wozny szlachtą sobie przytomną oświadczywszy się, ztamtąd powrócił y o tym tę relacyą prawdziwego areztu uczynił y zeznał, prosząc eam actis connotari, co y otrzymał. Stefan Łukaszenko wozny, ignarus scribendi.

Книга Житомирская городская, записовая и поточная, 1728 и 1735—1737 годовъ, № 223; листъ 191.

CXVI

Жалоба дворянина Яна Красовскаго на Овручскаго мечника Иосифа Звержх-вскаго объ угрозахъ и оскорбленіяхъ за то, что Красовскій принялъ къ себѣ незахотѣвшихъ жить у Звержховскаго похожихъ людей. 1728 г., Іюня 2.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego ośmego, miesiąca Iunii drugiego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Żytomirskim, przede mną Konstantym Dydkowskim, burgrabią grodzkim Żytomirskim, y xiegami ninieyszemi grodzkiemi Żytomirskimi, comparens personaliter urodzony iegomość pan Ian Krasowski, dobr wsi Dzierzanuwki iuris sui possessor, będąc summopere laesus et iniuriatus od niżej wyrażonego obwinionego, solenniter naprzeciwno urodzonemu iegomości panu Iózefowi Zwierzchowskiemu, miecznikowi Owruckiemu, dobr wsi Markuszow possesorowi, tudzież ludziom poddanym, niemniej szlachcie, woznemu y słudze, inwazorom iego, po imieniach y przezwiskach iegomości lepiej wiadomym y znanym, manifestował y protestował się w ten niżej opisany sposób y o to: iż gdy ludzie pochodzący y slobody szukający, od iegomości obwinionego do dobr Markuszow vi et violento modo zawierbowani, nie uznawszy żadney slobody, ale bardziey opressyę, y nie siedziawszy więcey mało co nad pół roku w tychże Markuszach, nie mogąc więcey tak ciężkiey znieść, ile przy slobodzie, precz poszli, żadney iegomości obwinionego nie uzurpowawszy y nie zaczepiwszy rzeczy, potym do iegomości manifestanta do wsi Dzierzanuwki proszący się na slobodę przyszli, których rozpytawszy się, zkąd by byli y iak siła gdzie siedzieli, onych do dobr swoich przyjął, u których przybyłych chłopow iegomość comparens obaczywszy koni dwa parzystych y do siebie podobnych, w targ wszedłszy nabył, bo im woły y przydatki do wołow podawał; gdzie dowiedziawszy się iegomość obwiniony o tych ludziach, że w dobrach manifestantis Dzierzanuwce osiedli, ustawicznie swoich chłopow subministrue y posyła, aby inwestygowali, z iakowey by okazyi precz odeszli, czyli z namowy czyiey, czyli też z swego własnego domy-

słu; którzy tak długo bywali y przechadzali się, póki pomienionych koni, przez iegomości manifestanta u pomienionych chłopow nabytych, nie ukradli; gdzie y przed tym w dobrach iegomości manifestanta koni kilkoro zginęło, ut supponitur, że od ludzi poddanych Markuszowskich, kiedy się lice na te pokazuje. Tym się nie kontentując iegomość obwiniony, dwóch chłopow z furą y odpowiedzią, tudzież z pregrozkami do pomienionych ludzi przysłał, z tą perswazją, że ponieważ wy dobrowolnie nazad się nie wrucicie, to was pan nasz każe tu z kretesem zabrać y tę całą wioskę y z dworem wywrócić. Co gdy doniesli pomienieni poddani iegomości manifestantowi, onych inwazorow y hałasownikow pytaiąc się, mówił: wy czyliście z rozkazu pana swego, czyli z domysłu iakowego, ważycie się nachodzić na dobra y hałasy robić? Co oni słysząc, odpowiedzieli, że my to czynimy z rozkazu pana swego; których iegomość manifestans napominając, iednego, iako inwazora, przytrzymał był, a drugiego z wiadomością do pana pusił; który iegomość obwiniony miasto skarania tychże inwazorow, ale ieszcze szlachty drugich, woznego y służącego, przysłał, niby z aresztem pomienionych ludzi, a bardziey z furą y inwazją, którzy, miasto urzędowego aresztu, manifestanta lżyli, dyffamowali, słowami nieuczciwemi honor szarpali (których ob reverentiam officii y wyrazić trudno), przechwalaiąc się napasć y wniwecz zruinować wieś, co wszystko czasu prawa przez inquisycją iegomości obwinionemu y inwazorom dowiedziono będzie; na których przyszłych y wolnych poddanych iegomość comparens areszt przyjął, a tego, którego miał in detensione sui, inwazora, dalszą chcąc sobie iegomości obwinionego, ile sąsiedzką, konserwować przyiaźń, wypusił; iednakże swego windykując honoru, tak o niesłuszne y nienależyte nasłanie ludzi, pochwytańie manifestantis, ignoto modo, własnych koni, nasłanie szlachty y woznego, konfundowanie manifestanta y zelżenie honoru onegoż, tudzież y o inne pretensie, które się z inquisytii pokażą, ita-
tis protestowawszy się vicibus, prosił o tey protestacyi do akt zapisanie, zachowując sobie salvam viam agendi cum inculpatis, ubi de iure venerit. †
Na mieyscu comparenta, pisać nie umieiącego, przy krzyżyku ręką iego własną położonym podpisuję się, Stefan Didkowski.

Книга Житомирская городская, записовая и поточная, 1728 и 1735—1737 годовъ, № 225; листъ 256.

CXVII.

Актъ судебной передачи имѣнія Острожской ординаціи, села Мытынецъ, находившагося во владѣніи дворянъ Свентоховскихъ, во владѣніе князьямъ Сангушкамъ, при чемъ составленъ инвентарь имѣнія и перепись крестьянъ съ ихъ семействами и рабочимъ скотомъ. 1728 г., Іюня 14.

Roku tysiąc siedmset dwódziesiątego ósmego, miesiąca Iunii czternaściego dnia.

Przez urząd y aktami ninieyszeimi grodzkiemi Krzemienieckimi y przede mną Bazylim Sieszyckim, namieśnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter urodzony iegoomość pan Iacek Kazimierz Ratoiewicz tradycją ratione introcontentorum z podpisem ręki iegoomości pana Olszewskiego, cześnika Nurskiego, instygatora ordynacyi Ostrogskiej sądow kommissarskich, ad acta castrensia capitanealia Cremenecensia per oblatam podał, która to tradycya fusius in se obloquitur, i temi jest pisana słowy: Działo się w dobrach wsi Mytyńcach, w kluczu Konstantynowskim leżącey, stołowych, do ordynacyi Ostrogskiej należącey, przed wrotami dworu tameyszego zamkniętemi ieymości pani Świętochowskiej, roku tysiąc siedmset dwódziesiątego ósmego, die tertia Aprilis. Oznaymuję tym listem executorialnym traditionis, iż ia ex munere officii mei, vigore przewodu prawnego w sądach ordynackich komissyi Dubieńskiej ad punctum ultimariae (executionis) ex parte generosi instigatoris sądow ordynackich na urodzoney ieymości paniey Marciannie z Służewskich Świętochowskiej pozostałej wdowie, matce, Franciszku, Iózefie y Michale Świętochowskich, synach, y Franciszce z Świętochowskich Synhaiewskiej, córce: primo, anno millesimo septingentesimo vigesimo quarto, die undecima Ianuarii contumacyą in lucro reproductionis iurium nec non deoccupationis bonorum Mytyńce cum faciundo calculo, secundo, post latum decretum dilationis ad munimenta, anno millesimo septingentesimo vigesimo quinto, die sexta Martii, in termino circa decretum iudicii sui conservato, ratione contraventionis eidem decreto approbatoque anteriori processu in lucro ultioris fortis finalis faciendae executionis, tertio, post subsecutas et expe-

ditas executiones, anno millesimo septingentesimo vigesimo septimo, die vigesima octava Martii, za zyskiem in lucro ultimariae fortis finalis ac indilate faciendae executionis renitentiam partis iure victae et sufficienter convictionem, uti in causa privilegiata, de reoccupatione bonorum Mytyniec per partem iure victam, iako ten przewod w sobie luculentius sonat, do dobr wyrażonych, accusata prius parte de peragenda executione, ziechałem y tam iurysdykcyą moją in praesentia urodzonych ichmościow panow: Iana Zielińskiego, Leona Szydłowskiego, Ierzego Szczepanowskiego, Iana Tyszewicza, Stausława Lebedyńskiego. Sebestyana Szczuckiego, Antoniego Wasylewskiego, Teodora Płoszczyńskiego ..... woznego generału wojewodztwa Wołyńskiego szlachetnego Ierzego Wasilewskiego, ufundowałem y strony do rosprawy prawney przywołać rozkazałem. Na którym terminie postanowiwszy się urodzony iegomość pan Woyciech Pawłowski, plenipotent iaśnie oświeconych xiażąt ichmościow Sanguszkow małżonkow, marszałków nadwornych wielkiego xięstwa Litewskiego, dziedzicow dobr wsi Mytyniec, produkując mnie ten przewod prawny, wysz wyrażoney mocney, skuteczney, nieodwłoczney domawiał się exekucyi, tradycyi dobr; strona zaś prawem w sądach ordynackich przekonana, wyszedszy przed wrota zamknięte, to iest ieymość pani Świętochowska matka z synem swoim iegomościem panem Michałem Świętochowskim y iegomościem panem Synhaiewskim, zięciem, żadnego prawa nie pokazując do dobr tych wsi Mytyniec, ani obron prawnych, tyło temerarie chciała bronić tey exekucii; więc ia woźnemu do dworu postępować nakazałem y powtórnią iurysdykcyę przed budynkiem woźnemu obwołać rozkazałem, gdzie y na tym terminie nie było żadnych obron y defensyi prawney; tedy ad traditionem dworu y opisania circumferentii onego przystąpiłem: naprzód wchodząc na podwórze wrota dwoiste, dwor częstokołem ostawiony, z iednego rogu izba z drzewa dębowego z alkierzem; w izbie okien trzy w drewna oprawne, (pod iednym nakryciem słomą), piec w izbie kaflowy, białych kaflow, stary, drzwi proste bez zawias z dwoma zaszczipkami; piekarnia naprzeciwko izby drewniana, okien cztery, w drewno oprawne, pod iednym nakryciem słomą; na podwórzu szpichlerz drewniany y na nim izdebka mała z pieckiem y kominkiem, z dwiema oknami w drewno oprawnemi; stajnia drewniana stara, stodoła drewniana stara, szpichlerz na zboże wedle stodoły na gumnie, loch rznięty drzewem szyplowany, obora na bydło częstokołem ostawiona. Drugi zaś

dwór na drugim końcu wsi Mytyniec, od Krasilowa, w którym ad tempus urodzony iego moć pan Piotrowski przemieszkiwał. Takoz onego circumferencyą opisuie się takowā: dwór częstokołem ostawiony nakoło, wrota dwoiste do dworu z fortą; izba z alkierzem, z iednym piecem, okien w izbie dwie, a w alkierzu iedno, w drewno oprawne, piekarnia z komorą naprzeciwko izby, słomą budynek nakryty; na podwórzu piwnica rżnięta, iuż poruynowana, reperacyi potrzebująca; stajnia z stawniow. szpichlerz drzewniany, w kruhlaki, na podwórzu, z podłogą; stodoła drewniana w słupy, szopa na bydło poruinowana, reperacyi potrzebująca, chlew z chrustu postanowiony; winnica za dworem z slodownią pusta. Cerkiew w teyże wsi wpoł zrobiona y nie dokończona. Tandem zakończywszy opisanie dworow, gromadę chłopow Mytynieckich zwołać y onym na gromadę stanąć rozkazałem, którzy postanowiwszy się, o nowych panach iasných xiażętach Sanguszkach, marszałkach nadwornych wielkiego xieztwa Litewskiego, dziedzicach, onym opowiedziało się y denominacye onych opisało się, to iest: Chwedor Kostiuł, woła iednego y klacz iedną y Iakima syna maiącego, dni dwa robiącego; Tymosz, wołow dwa, dni dwa robiącego; Tymko Krawiec z rzemiosła we dworze pieszy; Ilko kolesnik, koni dwa, synow dwa—Michałka y Pawła maiący, dni dwa robiący; Matwiey wołow dwa, synow trzech: Dmytra, Andruszka y Hrycka, dni dwa robić ma; Szymko Mazur wołow dwa, syna iednego Adama maiący, dni dwa; Iasko wołow dwa, robi dni dwa; Hrycko wołow dwa, konia iednego y syna iednego Semena maiący, dni dwa robiący; Sobko wołow dwa y klacz iedne . . . . . robiący; Andruszko klacz iedną, syna Hrycka maiący, dni dwa; Hrycko konia iednego, synow dwóch Semena y Iwana, dni dwa robiący; Demko klacz y synow dwóch Semena y Wasyla maiąc, dni dwa robiący; Iwan Oczeretny syna iednego Ostapa ma, dzień ieden robi pieszy; Zacharko woła iednego y klacz, synow dwóch Wasyla y Ilka maiący, dni dwa robiący; Iwan Hrebanik klacz iedną, dni dwa robiący; Prokop woła iednego, synow dwa Wasyla y Olexę ma, dni dwa robić powinien; Iózef Polak pieszy, robić dzień ma; Matwiey pieszy syna iednego Prokopa ma, dzień ieden robić powinien; Wasyl Słobodziannik koni dwoie ma, synow dwóch Pawła y Feska, robić dzień powinien; Chwedor Krawiec Słobodziannik do dworu z rzemiosła; Maryna Hayryszczycha wdowa, klacz maiąca, dzień ieden; Tymko Słobodziannik wołow dwa, synow trzech: Tymka, Hrycka y Iwana maiący, dzień ieden; Łuczka

Słobodianik wołów dwa y klacz, dzień teraz robić ma, ponieważ dopiero przyszedł; Michalko Słobodianik klacz y syna ma, robić dzień powinien; Wasyl Słobodianik koni dwa, syna Iwana mający, dzień ieden; Lesko tkacz Słobodianik, pieszy, do dworu półsetkow na rok dwa zrobić powinien; Semen pieszy, dzień robić powinien. Szlachta ra czynsz osiadający: Ierzy Szczepankowski swoją chałupą, złotych sześć na rok dawać ma; Paweł Maiowski, wozny generał na usługę, konia swego mający; Maciej Płoszczyński, konia iednego, złotych ośm na rok; Leon Szydłowski, konia iednego, złotych ośm; Teodor Korzeniowski, konia iednego, złotych ośm; Antoni Wasilowski, pługiem swym, złotych ośmnaście, a od koni czworga roboczych owsa ośmak cztery; Sebestyan Szczucki pługiem swym robiący, złotych ośmnaście; Marcyanna Baczyńska wdowa ustąpić ze wsi powinna, ponieważ na czynszu nie osiada, a z swego zasiewu ozimego na gruncie dziesięć iedną zostawić powinna. Zaczynam ja urząd te wyżej wyrażoną gromadę z ich powinnościami wyżej wyrażonemi y insuper podorożczyzną, po złotych pięciu dostatnieyszy, a drudzy po półtrzecia złotego, zażywkami y obżywkami, zakuskami, obkuskami, tłukami y czterma polami oranemi, zasiewami y innemi in genere et specie attynencyami y pożytkami in eo statu, iako ad praesens ta wieś zostaje, nemine contradicente, ad possessionem iasnie oświeconym xieżętom ichmościom Sanguszkom, marszałkom nadwornym wielkiego xieztwa Litewskiego, iako dziedzicom, podałem y pössessyę woznemu obwołać rozkazałem, a zaś na stronę prawem przekonaną in casu irritatae traditionis winą banicyi wieczney circa manifestationem in castro proprii districtus naznaczyłem y naznaczam, vigore praesentis executionis. Datum anno, mēse, die locoque ut supra expressis. U tey oblaty tradycyi podpis ręki w te słowa ..... Olszewski, cześnik Nurski, instigator ordynacyi Ostrogskiey, sądow kommissarskich, manu propria. A tak ta oblata za podaniem y prozbą wyżej rzeczzonego offerenta, a za moim urzędowym przyięciem wszystka do xiąg niniejszych zupełnie iest zapisana.

Книга Кременецкая городская, записовая, годъ 1728, листъ 501

CXVIII.

Судебное постановление о представлении въ судъ крестьянъ, бѣжавшихъ изъ села Пятничанъ въ село Липовецъ. 1728 г., Августа 18.

Dnia 18 Augusti 1728.

Sąd grodzki Winnicki, wniesionych kontrowersyi wysłuchawszy y one per omnes circumstantias zważywszy, potrzebną być statucyą roboczych Iuska y Iakowa Hawrylczukow, z dobr wsi Piatniczan zbiegłych y w dobrach wsi Lipowcu bytem osiadłych y tam aresztem w roku 1728, 13 Iulii, innodowanych, uznać y nakazać, aby strona pozwana na przyszłej cadencyi sądow swoich, z luitą 14 grzywien stronie przy statutii, a sądowi swemu tyleż zapłaciwszy, stanowiła.

Книга городская Винницкая, декретовая, 1700—1728 годовъ, № 4806; листъ 224 на оборотъ.

CXIX.

Показаніе подѣ пыткой крестьянки Бортняковой, обвиняем. ѣ въ дѣтубійствѣ, о своей прежней жизни и переселеніяхъ. 1728 г., Декабря 30.

Feria quarta post festum sanctorum Innocentium Martyrum proxima, anno domini millesimo septingentesimo vigesimo octavo.

Sąd niniejszy woytowski ławniczy Kamieniecki Podolski, zadosyć czyniąc vigore remissionis pro executione dekretowi in iudiciis castrensis, Camenecensibus, burgrabialibus, de actu eius feria quarta post festum

sanctorum innocentum martyrum proxima, anno od praesens currenti, w sprawie y akcyi niżej wyrażoney, między pracowitym Wawrzyńcem Gurskim aktorem personaliter, a stawioną Anną niegdy Hryhorego Bortnika żoną, pozostałą wdową, inkarceratką, itidem personaliter, ferowanemu, którym aby przerzeczona Anna Bortnika żona po wysłuchaniu dobrowolnych konfessat, na confessata corporalne przez mistrza publicznego wzięta y torturowana była, nakazano, et pro executione do sądu ninieyszego odesłano, do słuchania pomienionych konfessat corporalnych zeszedł, przed którym to sądem mocno przywiązana zwysz rzeczona inkarceratka postronkami do słupów ieszcze przed turturowaniem libere ac verbis opres-sis w te słowa zeznała; rodziłam się pod miastem Buczaczem we wsi Zieloney, miałam oycę na imię Michała Zaniuka, matkę Paraskę, spłodzo-nych nas dzieci było dwoie, ja iedna a druga Maryanna; był też y brat naystarszy, ale w powietrze umarł; nie pamiętam gdy ociec mój y mat-ka pomarli, ja zaś przyszedszy do lat poszłam na służbę do popa w tey że Zieloney y służyłam lat dwie, a potym od tegoż, odsłużywszy się pot-sciwie, wzioł mnie do łazłowca z Zieloney na imię Hryhory Bortnik za małżonkę; z nim mieszkalam dziewięć lat, miałam z tym że mężem po-tomstwa czworo, z których iest iedna w Kulczyiowcach, a troie w łaz-łowcu pomarło; tylko potym zważyłam sobie, że pomieniony mąż mój był hultaiem, piliakiem y złodzieiem, którego musiałam porzucić y do Kul-czyiowiec przyść, a gdym przyszła do Kulczyiowiec, wprosiłam się do Mi-ska w komorne y u tegoż iuż puł trzecia roku mieszkam, zarabiałam chleba krwawą pracą swoją, żąynaiać sierpem y na chusty sobie u ludzi przedłam; a gdy w teraznieyszym roku będąca ja w karczmie Kulczy-iowskiey, iakoś po święcie świętego Piotra, poznałam się z parobkiem Hrynkiem, któren służył u żyda arędarza, y ten namówił mnie, abym mu była powolna, powiadaiać że póydziemy na Wołoszczyznę y wezniemy szlub, y dla tego z tymże parobkiem ieden raz grzybu dopusciłam się y powiedziałam mu, że ja mam męża, a ty masz żonę, iak to może bydź? on rzekł, że nie mam; y po tym z tego razu iednego zayszłam w cięży, ale w czterech miesiącach przez ciężke pracowanie chleba, bo gdyż do młyna nosząc zboże do Palutyniec piechotą,—z tego dziecko pocierałam w gumnie pomienionego zwysz Miska, a iuż parobek wyszedł z Kulczyio-wiec; a gdy postrzegła gospodyni moja Miszczycha, pytała mnie, czego tu stoisz, rzekłam, że coś ze mnie wypadło czarnego y koszule mi splusz-

czyło krwią, a potem wziawszy te porodzone nieżywe, zagromadziłam pod stóg, a sama poszłam do chałupy, ale te krew widziała gospodyni moja Anna Miszczycha, a potem przed ludźmi ogłosiła. Gdy była przez mistrza po trzy razy turturowana, y świecami także przypieczona, samo to co zwysz zeznała, że dziecko nieżywe porodziła, w te słowa jedno w jedno twierdziła; szynę zaś pao aktor darował.

Книга Каменецъ Подольскаго магистрата № 4562, годъ 1519—1794; листъ 277.

CXX.

Приговоръ къ баниціи аренднаго владѣльца имѣнія Краковскаго каштеляна, князя Януша Вишневецкаго, с. Любинецъ, пана Лагачевскаго, за угнетеніе крѣстьянъ въ этомъ имѣніи. 1731 г., Августа 18.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego pierwszego, miesiąca Augusta ósmnastego dnia.

W roczki sądowe grodzkie Winnickie kadencyi Augustowey, dnia dziewiątego tegoż miesiąca przypadłe y sądzić się zaczęte, przed nami Ierzym Strzelnickim, podstolim Bracławskim, podstarościm, Felicianem Kazimierzem Michałowskim, podczaszym, sędzią, Samuelem Korzeniewskim, łowczym Bracławskim, pisarzem, urzędnikami sądowemi grodzkiemi Winnickiemi, przypadła sprawa z rejestru sądowego areштowego roku miesiąca y dnia wysz na akcie wyrażonych, za przywołaniem woznego generała szlachetnego Iana Wysockiego, między instygatorem sądowym y iego delatorami iaśnie oświeconym xięciem iegoomością Ianuszem Wiszniowieckim, kasztelanem Krakowskim, y urodzonym imci panem Waleryanem Rządowskim, aktorami, a urodzonym iego mością panem Iózefem Leganowskim, pozwanym, za terminem prawnym, to iest pozwem od strony powodowey po strone pozwana wydany, którego relacya coram actis praesen-

tibus castrensibus capitanealibus Vinnicensibus millesimo septingentesimo trigesimo primo, die octava Februaryi, przez woznego opatrnego Iana Nawrockiego iest zeznana, który za podniesieniem od strony powodowej u sądu ninieyszego był produkowany y czytany, de verborum sequenti tenore: Ludwik na Sidorowie Kalinowski, Winnicki etc. starosta. Tobie urodzonemu Iózefowi Łaganowskiemu, dobr wsi Lubiniec possessorowi, z sprawy niżej mianowaney y ze wszystkich generaliter dobr, wsi, powagą iego królewskiej mości, a władzą urzędu mego przykazuie, abyś waszmość przede mną samym lub urzędem moim grodzkim Winnickim od daty y położenia tego pozwu na kadencyi, dnia dwudziestego drugiego Februaryi w Winnicy przypadającej y sądzić się mającey, sam oblicznie y zawicie stanął na instancją instygatora sądowego y iego delatorów iaśnie oświeconego xiążęcia iego mości Ianusza Wisniowieckiego, kasztalana Krakowskiego, y urodzonego iego mości pana Waleryana Rządковского, gubernatora włości Pohrebiskiey, aktorow, którzy przychylając się we wszystkim do prawa pospolitego y protestacyi ea in causa przeciwko waszmości officiose uczynioney, pozywają o to, iż waszmość panie Łaganowski, mając dobra od iaśnie oświeconego xiącia iego mości kasztelana Krakowskiego nazwane Lubińce puszczone pewnym kontraktem, któremu sprzeciwiając się, smiesz y ważysz się podanych do niesłusznych nad inwentarz pociągać robot, przez które pociąganie roboczych Sawke Sowigienika, Wasyliche wdowe z czterma krowami, Wasyla Ciesle z koniem, Iareme y wdow dwie pieszych precz z dobr póść usiłowałeś, aręde excypowaną sobie przywłaszczając, szynk swój mieć własny, przez który nie mało szkody iaśnie oświecony xiąże iego mość w yntracie czyni, insuper arędarzowi własnego po dziesięciu kosarzach, woitowi także wozow cztery siana zabrać, łąki swoiey possessyi niepodległe pokosić kazać y też siano na swój obrócić pożytek, nadto żyda niewiernego bez żadney requizycyey podczas iarmarku w Pohrebiszczach złapać, złapanego do siebie zaprowadzić kazać, onego zbić y z sukien wyzuć roskazać y innych niemało wiólencyi naczynić, co wszystko czasu prawa inquizycją dowiedziono będzie. O co wszystko iaśnie oświecony xiąże y urodzony aktor tudzież pro sumendis de te poenis pozywają, sis termino pariturus et ad praemissa omnia quae tibi futuro in termino proponentur iudicialiter responsurus. Datt w Winnicy, anno millesimo septingentesimo trigesimo primo, die vigesima quarta Ianuarii. A po podniesieniu y przyczytaniu wysz inserowanego terminu, postanowiw-

szy się strona powodowa, dalszego postępku prawnego prosiła y domawiała się; na terminie tedy niniejszym, słusznie w tej sprawie przypadłym, postanowiwszy się strony obie, iasnie oświecony xiąże iegomość Ianusz Wisniewiecki kasztelan Krakowski przez urodzonego Waleryana Rządковского, gubernatora włości Pohrebiskiey, a urodzony iegomość pan Rządkowski sam przez się oczewisto, powodowie, a urodzony iegomość pan Iósef Łaganowski, dobr wsi Lubińce praesentaneus possessor, przez urodzonego pana Michała Ruszlewicza, pozwany, postanowiwszy się między sobą kontrowertowali; a że strona pozwana po zapisaney komparycyi od sprawy odstąpiła, a strona powodowa dalszego postępku prawnego prosiła u sądu y domawiała się, przeto sąd strone pozwaną, iako prawu pospolitemu sprzeciwłą y nieposłuszną, z dopuszczenia swego sądowego stronie powodowej, względem czynienia różnych wiolencyi, angaryzowania poddanych y onych wyciśnienia z dobr, w winie banicyey wieczney wzdać dopuścił oraz woznego, sądu swego apparytora, szlachetnego Iana Wysockiego do obwołania y publikowania pomienioney winy banicyi wieczney na tychmiast pzydaie; który to wozny, czyniąc zadość woli y rozkazaniu sądowemu, a z powinności urzędu swego woznowskiego, pomienioną winę banicyi wieczney w sieniach sądowych, w obecności wielu ichmościow aktowi temu przytomnych na sądy zgromadzonych y spraw swoich attentuujących, głosem wyniosłym obwołał y publikował, solita praxi, a po obwołaniu y publikowaniu pomienioney winy tenże wozny o tym swoje uczynił y zeznał relacją przez sądem swoim, po którym obwołaniu sąd sprawę tę do dobr strony przekonaney na mocną skuteczną odsyła exekycją, którą sam przez się lub przez subdelegata swego za naypierwszą strony powodowej requizycją y okazaniem dekretu niniejszego uczynić y odprawić deklaruie; nikt zaś tej exekucyi impugnować nie ma y nie powinien będzie pod sobliwą winą banicyey wieczney, którą sąd natychmiast wskazuje, a publikacyi termin na przyszłej kadencyi sądow swoich zawity naznacza y prefiguie mocą dekretu niniejszego; co wszystko dla pamięci po xiąg niniejszych grodzkich iest zapisano.

Книга продская Вуннуцкая декретовая, 1700—1758 года, № 4807, листъ 288.

CXXI.

Судебное рѣшеніе по дѣлу о наѣздѣ управляющаго имѣніемъ графовъ Монморанси-де-Бун, м. Прилукою, шляхтича Бѣдржицкаго, на имѣніе Краковскаго каштеляна, князя Януша Корибута-Вишневецкаго, с. Середынцы, при чемъ были сдѣланы различныя насилія тамошнимъ крестьянамъ; судъ постановилъ удовлетворить во всемъ Вишневецкаго, 1733 г., Іюля 15.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego trzeciego, Iulii 15.

Na sądach kapturowych województwa Bracławskiego przypadła sprawa z rejestru sądowego prostego, spraw kapturowych województwa Bracławskiego, roku miesiąca y dnia wysz na akcie wyrażonych, za przywołaniem woznego generała szlacheznego Jakuba Makowskiego, apparitora sądowego, między instygatorem sądowym y iego delatorem iaśnie oświeconym xięciem iego mością Ianuszem Korybutem Wiszniowieckim, kasztellanem Krakowskim y wielmożnym Szczeniawskim powodami, a iaśnie wielmożnemi ich mościami pany graffami Montmorensami pozwanemi za terminem prawnym, to iest wyniesionym pozwem od strony powodowej po strone pozwanej, którego relatia coram actis praesentibus przez woznego opatrznego Iana Nawrockiego anno praesenti, die decima nona Iunii iest zeznana, który u sądu za podniesieniem był produkowany y czytany; tedy postanowiwszy się u sądu niniejszego strona powodowa, produkując termin słusznie w tej sprawie przypadły, dalszego prawnego postępku w tej sprawie prosila y domawiała się; strona zaś pozwana iż się za po trzykrotnim woznego przywoływaniem u sądu swego nie stanowiła y o niestaniu swoim sądowi, a stronie powodowej żadney wiadomości nie dała, przeto iako niestała, prawu pospolitemu przeciwną y nieposłuszną, z dopuszczenia sądowego ratione immissionis in bona Seredynce variae conditionis hominum 6 p., nihilominus lucrum statutionis inculpatorum supra vero statuendis lucrum legibus regni descriptum que exnunc decernitur

addicitur et remittitur causae praesens pro executione, quam magnifici iudices aut subdelegati, ad primam partis actoreae requisitionem decretique praesentis exhibitionem non obstantibus quibusvis impugnationibus ratione actionis ad cassandum inscriptae vel inscribendae expedire debebunt et tenebuntur, idque sub paenis contra negligentes officiales legibus regni descriptis, na termin tak się w sobie mający; my, rady, dygnitarze, urzędnicy ziemscy, grodzcy y sędziowie sądów kapturowych województwa Bracławskiego. Iasnie wielożnym ichmość panom Montmorensom de Bouis grafom, dobr miasta Przyłuk dziedzicom, pozwanym z sprawy niżej mianowanej y że wszystkich generaliter dobr waszmościow przykazuiemy, abyście waszmość przed sądem naszym kapturowym, w tenczas gdy ta sprawa przypadnie y przywołana będzie, sami oblicznie y zawicie staneli na instancyą instygatora sądowego y iego delatora iasnie wielmożnego imci Ianusza Korybutha Wiszniowieckiego kasztellana Krakowskiego dobr wsi Seredyniec dziedzica, tudzież wielmożnego imci pana Szczeniowskiego miecznika Mscisławskiego dobr tychże, w województwie Bracławskim, a powiecie Winnickim leżących, possessora y wielmożnego imci pana Ierzego . . . . . y Waleriana Rządковского aktorow, którzy przychilając się do prawa pospolitego y protestacyi eo nomine uczynionej, waszmościow pozywają o to: iż waszmość zapomniawszy prawa rigoru de invasione ac immissione in aliena bona rigidissime opisanego y owszem idąc in convolutionem eiusdem legis, anno nunc currenti die vigesima secunda Maii imci pana Macieia Bedrzyckiego kommisarza czyli gubernatora dobr waszmościow miasta Przyłuki, przysposobiwszy onemuż ludzi 'zbroynych, armatim turmatim et catervatim na dobra niniejszych aktorow Seredynce o pułnocy violenta manu nasłać ważyliści się, który to imć pan Bedrzycki nasłany, nescitur an ex mandato waszmościow czyli też spontaneo ausu, non observata autoritate prawa pospolitego, chłopow niniejszych aktorow primitive bić y rozganiać po wsi począł; potym naiechawszy roboczego Kostia w chałupie spiącego (ile omni securitate fretum) sam że różne czyniąc violencyi nad pomienionym chłopem, naprzód piwa starać mu się rosказыwał, którym że y we wsi nie było, nie mógł obedire roskazowi iegomości; onegoż poddanego aktorów pro hac inobedientia kazawszy postawić iedne y drugie wiadro wody, przez siłę pić z żoną onego przymuszał, którzy lubo nie radzi takowej ochocie cum summo detrimento zdrowia wypełniać musieli, in subsequens widząc fatigatum nieprzyzwoitym

trunkiem pomienionego Koscia już nie mogącego pić, in strepitum et oppressionem ludzi impracticato exempli plus quam rebelliter pomienionemu Kosciowi klęknąć rozkazał y onego, dobywszy szabli, wprzód różnie nad nim wyrządzaiać zbytki, potym enormissime płazem w szyie wycioł, tak dobrze, że żona tegoż poddanego za nieżywego być rozumiała, płacz y krzyk czynić poczęła; ale imci pan Biedrzycki, nie kontentuiąc się temi violencyjami, zamiast compassii nad zmordowanym człeki, ludziom sobie przytomnym za łeb wziąć tegoż Koscia kazawszy prowadzić do poiazdu in discretum satiando appetidum horrendissime szablami nogami zbić y zkaliczyć kazał, że ledwie żywego zostawił, iako otym fusius in se obductio vulnerum sonat. Qua propter do stawienia pomienionego imci pana Biedrzyckiego, uti de violentiis principaliter redargutum, praesenti citatione apud vos attestatum pro decernendis super vos easdem paenis criminalibus, a w niestawieniu do odpowiadania za niego y przysłuchania się winom prawnym, do nadgrożenia szkod ztąd pochodzących na termin wyż oznaczony pozywaia. Sitis itaque parituri, terminum attentaturi et ad praemissa omnia iudicialiter responsuri. Datt w Winnicy mellesimo septingentesimo trigesimo tertio anno, die decima quinta Iunii», —wzdala, po którym takowym wzdaniu strona powodowa postanowiwszy się dalszego w tey sprawie postępku prawnego prosila y domawiała się. Przeto sąd kapturowy wojewodztwa Braclawskiego za niestaniem strony pozwanej, a za domowieniem się strony powodowej, w dalszym tey sprawy postępku prawnym na terminie zachowałym na upad w zysku względem nasłania na dobra Seredyńce różney kondycii ludzi, wine banitii niemniey w zysku stawienia obwinionych, a nad stawionymi zysk prawem pospolitym opisany, króre sąd natychmiast wskazuje y sprawy te na exequcyą dóbr pozwanych odsyla. Która iasnie wielmożni ich mość panowie sędziowie sami przez się albo przez urodzonych subdelegatów na pierwszą strony powodowej requizycyą uczynić y odprawić powinni będą pod winą banicyi wieczney. Nikt zaś tey exekucyi impugnować ani intentować niema pod osobliwszą winą banicyi wieczney, którą sąd natychmiast wskazuje y do publikowania woznego generała szlachetnego Iakuba Makowskiego przydaie, a tak on wozny na to od sądu przydany, dosyć czyniać woli y rozkazaniu sądowemu, a s powinności swey pomienioną wine wyniosłym głosem in praesentia wielu szlachty spraw swych attentuiących, obwołał y publikował y o tym przed sądem swoim uczynił y zeznał relacyą mocą de-

kretnu ninieyszego. Co wszystko dla pamięci do xiąg ninieyszých iest ingrossowano.

Книга городская Винницкая декретовая, 1700—1758 года, № 4807; листъ 484.

CXXII.

Жалоба отъ имени Кіевскаго каштеляна Казимира Стецкаго на пана Кулика объ истязаніи крестьянина Стецкаго, подъ предлогомъ собиранія копнаго суда. 1733 г., Сентября 2.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego trzeciego, miesiąca Septembra drugiego dnia.

Na urzędzie grodzkim w zamku iego królewskiey mości Owruckim, przede mną Stefanem Synhaiewskim, namieśnikiem protunc grodzkim Owruckim, i xiegami ninieyszemi grodzkiemi Owruckiemi, comparens personaliter urodzony iegomość pan Marcin Iskierski, administrator dobr klucza Chabeńskiego iaśnie wielmożnego iegomości pana Kazimierza na Steczance i Chabnym Steckiego, kasztelana Kiiowskiego, pryncypała swego, przychylaiąc się do widendy swoiey hac in causa uczynionej, nomine tegoż iaśnie wielmożnego pryncypała swego, solenniter przeciwko wielmożnemu iegomości pan Iózefowi Olizarowi Wołczkiewiczowi, stolnikowi Kiiowskiemu, dziedzicowi, i urodzonemu iegomość panu Piotrowi Kulikowi, gubernatorowi miasteczka quondam Wołczkowa cum attinentiis, tegoż wielmożnego iegomości pana stolnika Kiiowskiego, tudzież roboczym: Wołczkowskiemu i Sydorowskiemu woytom, gromadom, assistencyi potrzebującym, cum assistentia de iure debita, de nominibus et cognominibus ignotis, pro notis tamen habendis, protestował i manifestował się w niżey opisany sposób i o to: iż wyż pomieniony iegomość pan Kulik, gubernator, czyli z rozkazania wielmożnego iego mości pana stolnika Kiiowskiego, pana swego, czyli też proprio suo ausu, nie kontentuiąc się dawnieyszemi wiolency-

ami, niażdżami, krzywdami ludziom iasnie wielmożnego pryncypała comparentis tempore . . . . . wyrządzającemi (o czym fusius in protestationibus enarratur), teraz w roku niniejszym, tysiąc siedmset trzydziestym trzecim, sub tempus interregni i pospolitego ruszenia, gdzieby pacifica et tranquilla securitate powinniśmy agere, postposita legum authoritate, zebrawszy iakowas wymyślną gromad woytów swoich kupe, pod pretextem iakoweyści szkody, pod dobra iasnie wielmożnego pryncypała comparentis z wielebnym oycem prezbiterem Wołczkowskim i różnym orężem, konno i pieszo, tak gromadno że nawet i dzieci Wołczkowskie hurmem prowadząc, przyiechał, także zaraz sam z kupą gromad stanowszy w lasach pod wsią Bobrem, naprzód woytów swoich, ludzi namówionych, posłał do wsi Bobra, i poddanym Bobrowskim iasnie wielmożnego pryncypała comparentis, aby stawali do sądu i rozgraniczenia, surowo nieodwłocznie rozkazać kazał; a tak volentes et nolentes, bo prawie za łby prowadzeni, przyść i stanąć musieli, tamże naprzód iegomość pan gubernator a potem wielebny ociec prezbiter perore i dekret skończywszy, zaraz osadczego Bobrowskiego, na imie Daniła Nurnego, iako złoczyńcę wziąć, w góre nogami powiesiłszy okrutnie palcatami katować od stopy aż do głowy kiiami kazali, a potem gdy się drąg złamał i obwieszony na ziemię upadł, gromady i woyci krzykneli: «daycie pokoy, bo ten człowiek nie winien nic, a my go katujemy,» lecz iegomość pan Kulik, nie ustając w swojej zawziętości, oyca hospodyna iuż na to sprowadzonego prosił aby go spowiadał na strone odprawadziłszy, i tak go od gromady wziawszy na spowiedź, naprzód różnemi sposobami zdradliwemi namawiał aby się przyznał do iakiego złodzieystwa, a potem i śmiercią groził, mówiąc: że «cie obwieszą, przyznay się i mów żeś winien, a ia cie rozgrzeszę, bom ia dla tego tu przyiechał abym cie na śmierć spowiadał,» i gdy się przyznać nie chciał, znowu go drugi raz obwiesić za nogi i tak bić choćby i na śmierć zabić ich mość obwinieni kazali; a tak po drugim okrutnym katowaniu iterum ociec prezbiter obwiniony wziawszy na strone skatowanego i iuż leżącego, aby się spowiadał namawiał, mówiąc: «pamiętay o dusznym zbawieniu, żałuy żeś kradł, a ia cie rogrzesze, gdyż cie zapewnie obwieyżą,» na to skaleczony odpowiedział: «Bóg świadek iest, nicom nie winien i nie nie powiem;» ich mość obwinieni za nogi wgóre trzeci raz obwiesić gromadom kazawszy; woytów Wilczkowskiego i Sydorowskiego także ludzi gromadnych do wsi Bobra posłali, aby żone iego

i inne mieszkające tamże we dworze białegłowy straszili, że mąż twój i krewny wasz przyznał się, tu są w komorze miody, fanty i inne kradzione rzeczy, zaraz dawaycie; a tak komore odbili, żony, dzieci białe, kalecząc poprzestraszali, porozganiiali; po tak długiej wiolencyi ich mość obwinieni honor iasnie wielmożnego pryncypała comparentis szarpaiąc nieuczciwemi słowy, ludziom Bobrowskim wszystkim przykazał, żeby wiedzieli granice póty, gdzie osadczego Bobrowskiego wieszano. O co tedy wszystko, ut praemissum est, idem comparens nomine quo supra iterum iterumque protestatur manifestaturque, salva manente huius manifestationis melioratione, praesentem vero actis connotari prosił, co i otrzymał. Marcin Iskierski; manu propria.

Книга городская Овручская, записовая и поточная, № 5255, годъ 1755—1754; листъ 500.

CXXIII.

Приговоръ коннаго суда по дѣлу о воровствѣ шляхтичами Думинскими у шляхтичей Урбановскихъ сѣна, хлѣба и меду. 1733 г., Октября 25.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego drugiego, miesiąca Maii dziewiątego dnia.

Na leżeniu xiąg ziemskich wojewodztwa Kiiowskiego, przede mną Ierzym z Pałek Paleckim, vicesregentem y namieśnikiem protunc akt ziemskich Kijowskich, y xięgami ninieyszemi ziemskimi Kiiowskiemi, comparens personaliter urodzony iego mość pan Dymitr Urbanowski, ten dekret kupny, między sobą podawaiącym y niegdy zeszyłym urodzonym Bazylim Urbanowskim, rodzicem swoim, z iedney, a urodzonemi Dumińskimi z drugiey strony, stały y ferowany, z podpisami rąk ich mościow panow przyiacioł, dla wpisania do xiąg ninieyszych ziemskich wojewod-

ztwa Kiiowskiego per oblatam podał, prosząc mnie urzędu, aby do xiąg niniejszych przyięty y wpisany był; a tak ia, urząd, annuendo affectationi comparentis, pomieniony dekret ad acticandum przyimuiąc czytałem, który tak się w sobie ma: Działo się w Owruczu, w mieście iego królewskiej mości, roku tysiąc siedmset trzydziestego trzeciego, miesiąca Oktobra dwudziestego piątego dnia. My, niżey na podpisach wyrażeni, na affektaeyą urodzonych ichmościow panow Urbanowskich, oycy y synow, zebrawszy się na mieysce wyż wyrażone, w obecności wielu ludzi wiaru godnych, tak z miast iako y miasteczek y wsiów różnych dla swey potrzeby zebranych do miasta Owrucza iego królewskiej mości, stronę naprzód pozwana, to iest urodzonych: Eufrozyne, matkę, Bazylego, syna, Dumińskich, przez ludzi dwóch awizowaliśmy, ażeby podług prawa naszego kupnego staneli do rozprawy prawney przed sądem naszym. A że urodzeni Dumińscy, znaiąc się snać być winnemi, na termin nie ziechali y usprawedliwić się nie chcieli, przeto my sąd, przychylaiąc się w tym do prawa naszego, iako y statutow wielkiego xięstwa Litewskiego, do słuchania załoby urodzonych ich mościow panow Urbanowskich przystąpiliśmy. Którą wysłuchawszy y dobrze wyrozumiawszy, tak od samey strony, iako y od ludzi różnych natenczas będących, iż urodzeni Dumińscy, wyż wyrażeni, naprzód żyta kop kilka nocnym sposobem na polu własnym urodzonych ich mościow panow Urbanowskich zabrał, gdzie ciż urodzeni ichmość panowie Urbanowscy, wziawszy dwóch przyjaciół, to iest Iwana Czyczaka y Hawryła Nazarczuka, w stodole urodzonych ich mościow panow Dumińskich poznali y dowiedli siana kop kilkadziesiąt; pszczoły złodziejskim sposobem podarli tak tymże ich mościom panom Urbanowskim, iako y innym ludziom w sąsiedztwie będącym, y inne krzywdy y oppressye, kryiome, złodzieyskie, poczynili. A tak my sąd, za złodzieiow tychże urodzonych Dumińskich uznawszy, nakazuem, aby, odbywaiąc takowy nienależyty, naprzód Bogu, a potym ludziom potściwym, wiary godnym, złodzieyski, obrzydły uczynek, pszczoły z nawiązką pooddawali, a w nieoddaniu takse zapłacili, siano y żyto także aby pooddawali z nawiązką albo wdwóynasob zapłacili; a ieżeliby się mieli sprzeciwić temu dekretowi naszemu kupnemu, tedy my onych pozwalamy grabić y zabierać tymże ich mościom panom Urbanowskim. Na co my, dla lepszey wiary y wagi, iako podpisać nie umieiąc się, rekoma naszymi krzyżyki kładniemy. Działo się roku, miesiąca y dnia iako wy-

zey. U tego dekretu kupnego podpisy rąk takowe: Ioachim Waśkowski, przy tym będący y na tenże sąd zasiadający, ręką swoją własną krzyżyk kładnie +. Andrzej burmistrz miasta iego królewskiej mości Owrucza, także na ten sąd zasiadający, krzyżyk kładnie ręką swoją +. Iwan Haraszczuk Mituchno, mieszczanin iego królewskiej mości miasta Owrucza, zasiadający na sąd, krzyżyk ręką swoją kładnie +. Chwesko Mitiuk, mieszczanin iego królewskiej mości miasta Owrucza, zasiadający, krzyżyk ręką swą własną kładnie +. Kuźma Czyczak, mieszczanin (miasta) iego królewskiej mości Owrucza, zasiadający, krzyżyk ręką swą własną kładnie +. Który że to dekret kupny, za podaniem y proźbą wyż mianowaney osoby podawającej, a za moim urzędowym przyęciem, wszystek z początku aż do końca, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych ziemskich wojewodztwa Kiiowskiego iest ingrossowany.

Книга земская Киевская, записовая и поточная, годъ 1739—1742, № 157; листъ 585.

CXXIV.

Донесеніе вознаго обѣ отдачѣ имѣ на поручительство крестьянъ пана Червинскаго, бѣжавшихъ изъ с. Жадекъ въ имѣніе Сендомирскаго воеводы, князя Юрія Любомирскаго. Позовъ къ суду Любомирскаго по тому же дѣлу. 1734 г., Января 7.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego czwartego, miesiąca Ianuary siódmego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w miescie iego królewskiej mości Żytomierzu, przede mną Ianem Malkiewiczem Chodakowskim, namiesnikiem na tenczas podwoiewodztwa Kiiowskiego, y xięgami niniejszemi grodzkiemi Kiiowskiemi, stanowszy oczewiście wozny generał wojewodztwa Kiiow-

skiego y innych szlachetny Bartłomy Kozłowski, w moc prawdziwey, wierney y skuteczney relacyi swoiey, iawnie, ustnie y dobrowolnie dla zapisania do xiąg niniejszych zeznał, iż on na affektacyą y prawną rekwizycyą urodzonego iego mości pana Kazimierza Czerwińskiego, towarzysza znaku pancernego wielmożnego iego mości pana Kossakowskiego, kasztellana Podlaskiego, mając przy sobie strone szlachty ludzi wiary godnych urodzonych ich mość panow Iana Zubowskiego y Iózefa Budzinskiego, eo maioris ac evidentioris teslimonii gratia sibi adhibitos, roku terazniejszego tysiąc siedmset trzydziestego czwartego, dnia czwartego Ianuarii, był w dobrach miescie Pawłoczy, gdzie będąc, a zastawszy protunc gubernatora tych że dobr miasta Pawłoczy cum attinentiis, to iest urodzonego iego mość pann Iozefa Zezulinskiego, u tegoż iego mości poddanych przezywaiących się to iest Stecki buntownika y kompryncypała, primario zfomentowawszy całą wieś Żadki roku tysiąc siedmset trzydziestego do dobr wsi Potyiwki, natenczas w possessyi będących iaśnie wielmożnego iego mości pana Steckiego, kasztellana Kiiowskiego, poszli, gdzie iaśnie wielmożny iego mość pan kasztellan Kiiowski, uti vir bonae famae nie wchodząc w żadne litigia iuris, terazniejszemu requirentowi wydać kazał, a potem roku tysiąc siedmset trzydziestego trzeciego na wniebowzięcie Panny Maryi ritus Graeci tenże Stecki buntownik też same wieś Żadki zfomentowawszy y spodziwaiący się pomocy sobie, z różnych wsiow ludzi aby nie było pogoni, o mile z różnym orężem do boiu należącym przysposobił, którzy przysposobieni wraz z sobą ziechawszy się do dobr iaśnie oświeconego xiążęcia iego mości Lubomirskiego, wojewody Sandomirskiego, posli, —których to poddanych wspomnionego Stecki buntownika z trzema synami, Iwana Steckowego brata z synem żonatym, Iwana Serede z synem, Romana z trzema synami, iednym żonatym, a dwóch nieżonatych, Olexe burłakę, Semenę z synem iednym y Semenka burłakę, z żonami, dziećmi, końmi wołami y całym sprzętem domowym, z dobr wysz wyrażonych wsi Żadkow do dobr iaśnie oświeconego xięcia iego mości Lubomirskiego wojewody Sandomirskiego to iest do klucza Pawłockiego zbiegłych y tam bytem osiadłych, każdego z nich seorsive w tysiącu grzywien do rosprawy prawney aresztował; który to areszt pomieniony iego mość pan gubernator imieniem iaśnie oświeconego xięcia iego mości Lubomirskiego wojewody sandomirskiego, pryncypała swego, benevole przyiąwszy, wysz rzeczonych poddanych do rosprawy prawney dotrzymać deklarował;

circa quod arestum tenże woźny wysz mianowany roku tegoż miesiąca y dnia pozew główny kapturowy wojewodztwa Kiiowskiego na membrane ziemskim pisany w zamku tameyszym w izbie na stole położył y o położeniu onego od kogo po kogo y w iakiey sprawie był pisany prawnie opowiedział y do wiadomości donosił, którego pozwu tenor sequitur talis: My rady, dignitarze, urzędnicy wojewodztwa Kiiowskiego sub tempus interregni moderni laudo publico w Żytomierzu na seymiku obrani sędziowie y deputaci. Iaśnie oświeconemu xięciu iego mości Ierzemu Lubomirskiemu, wojewodzie Sandomirskiemu, tudzież urodzonemu iegomości panu Iózefowi Zezulinskiemu, gubernatorowi miasta Pawłoczy cum attinentiis, z osob y dobr waszmościow generaliter wszystkich, leżących, ruchomych y summ pieniężnych, powagą sądow naszych głównych kapturowych wojewodztwa Kiiowskiego przykazuiemy, abyście waszmość przed sądem naszym głównym kapturowym w Żytomierzu lub Owruczu in loco solito iuditorum przypadających y sądzić się mających, sami oblicznie y zawicie staneli na instancją instygatora sądowego y iego delatora urodzonego iego mości pana Kazimierza Czerwińskiego, towarzysza znaku pancernego wielmożnego iego mości pana Kossakowskiego, kasztellana Podlaskiego, aktora, który, przychilając się we wszystkim do prawa pospolitego, waszmościow w sprawie y akcyi do stawienia poddanych, a to buntowników intro w areście wyrażonych, to iest Stecka, Iwana, Steckowego brata, Iwana Seredę, Romana, Olexe burłakę, Semena y Semenka burłakę z żonami, dziećmi, końmi, wołami et cum tota illorum supellectili domestica z dobr moderni actoris Żadek do dobr waszmościow klucza Pawłockiego zbiegłych y tam ad praesens znaydujących się, a w niestawieniu y niewydaniu onych do zapłacenia taxy za nich w prawie pospolitym opisaney, tudzież do nadgrodzienia szkod ztąd pochodzących na termin wysz oznaczony pozywa, — sitis parituri. Pisan w Żytomierzu dnia dwudziestego trzeciego Decembris, millesimo septingentesimo treagesimo tertio anno, de quo praesens eiusdem ministerialis relatio. Wozny pisać nieumiejący.

Книга Киевская городская, поточная, записовая и декретовая, 1680—1735 года, № 46; листъ 154.

CXXV

Опись имѣнія Загаецъ и части Шумбара, съ перечисленіемъ крестьянъ, ихъ повинностей и полученнаго нѣкоторыми изъ нихъ вспоможенія отъ владѣльца. 1734 г., Февраля 27.

Roku tysiąc siedemset trzydziestego czwartego, miesiąca Martii trzy-nastego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi grodzkiemi Krzemienieckimi y przede mną Samuelem z Tchorzewa Rogalą Tchorzewskim, łowczym Ciechanowskim, namieśnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter urodzony iegoomość pan Franciszek Szczakowski ten inwentarz dobr wsi Zahaiec y części wsi Szumbaru circa appraehensionem eorumque memoratorum bonorum przez iasnie wielmożnych ichmościow panow Macieia y Reginy z Błędowskich Boskich, kasztelanicow Rawskich, małżonkow, ratione introcontentorum spisany y tymże ichmościom służacy, ad acta praesentia capitanealia Cremenecensia per oblatam podał, de tenore qui sequitur eius modi: Inwentarz wsi Zahaiec tudzież dworu y rzeczy ruchomych y nieruchomych, spisany za posesyi wielmożnych ichmościow kasztelaństwa Rawskich roku tysiąc semdset trzydziestego czwartego, dnia dwudziestego siódmego Lutego. Naprzod wrota we wsi do dworu na biegunach drewnianych bez przykrycia, przy których fortka ze wschodkami, na biegunach drewnianych; wychodząc z tych że wrot folwark po prawey stronie, do którego drzwi na biegunach drewnianych; drzwi do izby na zawiasach y hakach z haczykami, antabą, wrzeciędzem y skoblem żelaznemi, w izbie piec biały kaflowy we dwie skrzynie, z fundamentem ceglanym, kominek prosty gliniany na górę wywiedziony, okna dwa, szyby w drzewo oprawne, trzecie zabite deszczkami; z izby komora, do której drzwi na zawiasach, hakach, z antabą, wrzeciędzem, skoblem żelaznemi, okno iedno w drzewo oprawne, szafa prosto robiona; przy którym folwarku w sieni staynia, do której wrota na biegunach

drewnianych, z skoblem y wrzeciędz^{em} żelaznemi, na ogrod z tey stayni drzwi na biegunach drewnianych słomą nakryto; na lewey stronie ze wrot, wychodząc na dziedziniec, szpichlerz w którym drzewo w kostke (sic) opravione, stare, do niego drzwi na zawiasach y hakach żelaznych, wrzeciędzach, słomą nakryty, po teyże stronie to iest po lewey dworu, do sieni wchodząc drzwi nie masz, tylko wrąb do połowy; w teyże sieni po prawey stronie pokoiow trzy, do pierwszego wchodząc drzwi dębowe z zawiasami, hakami żelaznemi, skoblem, wrzeciędz^{em}, w tym pokoju piec kaflowy zielony we trzy skrzynie z koronkami, fundament ceglany, komin murowany z cegły aż na dach wywiedziony murowany, szafa stolarską robotą z kratami dwiema na wierzchu, a spodem drzwiczki na zawiasach ze skoblami żelaznemi, stoł okrągły płatnem woskowanym okryty składany na zawiasach żelaznych; okna cztery tafłowe w drzewo opravne, u których tafłow po szesnaście; z tegoż pokoju drzwi do drugiego nie masz, w którym okno iedne tafłowe w drzewo opravne w tafłow szesnaście, komin murowany ceglany, podle ktorego drzwi do sieni na zawiasach y hakach trzech żelaznych, z tegoż pokoiu do trzeciego wchodząc do drzwi na zawiasach y hakach trzech żelaznych, piec biały kaflowy, z pokoju palą, komin aż na wierzch wywiedziony, okna dwa tafłowe w drewno opravne po szesnaście szyb, w tychże trzech pokoiach podłoga z tarcie nie heblowana, w sieni lochow murowanych trzy, okna na dwor kraciane żelazne, drzwi do nich dwoie na zawiasach y hakach żelaznych, na lewey zaś stronie w sieni zrębów na trzy pokoie do połowy tylko budowane, w pierwszym okien cztery, w drugim iedno, w trzecim trzy, bez piecow i kominow, połowa dworu pobitego na zrębie, snopkami poszyto dla zacieczy; z sieni do sadu drzwi niemasz, na puł podworza doinik z sienią do doienia i loch mały do mliczna, podle nowy sernik y tam kuchnia stara zła naprzeciwko z komorką; idąc od kuchni staynia wielka do którey wrot dwoie na biegunach drewnianych, przy tey stayni izdebek dwie do których drzwi na zawiasach i hakach żelaznych, o iednym piecu kaflowym bez kominkow, tak staynia iako i izdebki pod iednym słomianych przykryciem, guntami od spodu; podle tych izdebek wrota ze wsi na biegunach żelaznych guntami pobite od wierzchu. Za staynią piekarnia, do niey drzwi na biegunach drewnianych, drugie na tył; do izby wchodząc drzwi na biegunach drewnianych, piec piekarniany, okienek małych trzy złych, przy którey piekarni karmnik i chlew, to wszystko

słomą nakryto. Item idąc do piekarni po lewey stronie stajnia na kołach dębowych y wozownia, obie słomą pokryte, wrot to nich drewnianych dwoie na biegunach drzewnianych. Item wrota do stodoł z podworza, na którym gumnie stodoła stara, do której drzwi dwoie na biegunach drewnianych z kunami żelaznemi, do teyże stodoły idąc na prawey stronie na stadnine okolnik słomą pokryty. Item po tey stronie wrota do nowey stodoły na biegunach drewnianych, która stodoła duża nowa z drzewa tartego, wrot do nich czworo na biegunach drewnianych, drzwi podle nich piąte na biegunach drewnianych ze skoblem żelaznym, saseków w niey sześć; przeciwko tey stodole owczarnia z kołow dębowych, wrota na biegunach drewnianych, słomą poszyta, i okolnik podle niey na bydło. Około tego wszystkiego w podworzu częstokołem oparkanione, gdzie potrzeba reperacyi; wychodząc ze dworu ku monasterowi winnica, do której drzwi na biegunach drewnianych, piekarnia w sieni do której drzwi na biegunach, okien cztery małych, złych, w drewno oprawnych, u tey winnicy statkow kotłow nowych dwa, w których po trzy z pokrywami miernice (?), kadek do zacierania dziewięć, do piwa dwie, konwi do wodek dziewięć, wybiakow dwa. Wieprzow w winnicy do karmienia pięć, u mielnika trzy, swinie przy winnicy wszystkich starych i młodych in numero pędziesiąt. Od winnicy wchodząc do karczmy starey, wrota na biegunach drewnianych, do izby wchodząc do stajni drzwi na biegunach drewnianych; do izby wchodząc piec kaflowy stary i kominek, okna cztery w drewno opravne złe, z izby do komory drzwi na biegunach drewnianych, skobel żelazny, okno iedne złe, drzwi na tyle z komory; zrąb na karczmę nowy pokryto słomą, od spodu guntami pobita szarami dwiema. Chłopi pocieżni którzy robią w lecie od świętego Iana ruskiego do Pokrowy po dni cztery w zimie, od Pokrowy do s. Iana po dni trzy: Łukasz Bielczeński w lecie cztery, w zimie trzy; Matwiey Fedunik w lecie cztery w zimie trzy; Roman Fedunik w lecie cztery w zimie trzy; Stefan Kosłuczyn w lecie cztery w zimie trzy; Kondrat Traczuk za klacz pańską w lecie trzy, w zimie dwa dni, złotych trzydzieści; Pawło Bielczenski w lecie trzy w zimie dwa dni; Bycko Dykow w lecie trzy w zimie dwa; Michałko na Chrabikczeni (sic), któremu się dało pańskie woły, za które powinien oddać złotych dwadzieścia siedm w lecie dwa dni w zimie dzień; Semen Dylik w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Wasil Pokropiwny w lecie trzy dni w zimie dwa dni; Michałko Zakałużny w lecie trzy dni w zimie dwa dni;

Stefan Czapli w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iwan Rulkan w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Martyn Kopuł, któremu się dało klacz pańską za którą powinien oddać złotych trzydzieści; Kość Tokarczyk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iwan Paley w lecie trzy dni w zimie dwa dni; Pycko Bielicheński w lecie trzy dni w zimie dwa dni; Iwan Kobiec w lecie trzy dni w zimie dwa dni; Iasko zięć Oczaplinow w lecie trzy dni w zimie dwa dni; Iwan Siry w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iwan Terech w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Demko Raykow w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Anton Szewczyk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Fedor Tołoczkow w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Pawło Waśkow w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; wdowa Wasilczycha Borudziwiecka, której dało woła za którego złotych dwadzieści, w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Ostap Krawczyk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Hrycko Wysocki w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Dacko Marczyszyn w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Franko Kowalczyk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Wasil zięć Wysockiego w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; wdowa Kołomeyczyna w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Andrzej Rybak w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; wdowa Semenicha w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iacko Szewczyk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Moisiej w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Andrzej Babicz w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Fedko Kinalik w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Stefan Tywoniuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Pawło Żuczek w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iwan Smyk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Panko Czumek w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Lesko Iuskowiecki w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iakim Banik w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iwan Piwowarczyk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iwan Martyniuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Maksym Pinczuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iwan Prosiuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Kasyan w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Wasyl Koziarczuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Fedko Marciszyn w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Woytko Stelmachow w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Dacko Maciuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Hawryło Pasiuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Petro Nasiuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; wdowa Szulhańska w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Marcin Mazur w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Hrycko Czumar w lecie trzy dni, w zimie dwa

dni; Klim Zarwaniecki w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iwan Pokropielny w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Pilip w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Andrzej Krywouchaty w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Fedor Praczuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Kirył Babicz w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Lesko Morczosz w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Maxym Polesiuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Petro Kołomeyczuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Wasil Leszczuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Matwiey Mazur w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Daniło w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Woytko Inatynin w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iwan Tarasiuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Łuka Zaiac w lecie trzy dni, w zimie dwa dni. Chłopi piesi: Wasil Swiec w lecie dwa dni, w zimie dzień; Hawryło Dybkow w lecie dwa dni, w zimie dzień; Stefan Pastuch w lecie dwa dni, w zimie dwa dni; Lesko Wasilczyszyn w lecie dwa dni, w zimie dzień; Iwan Tuma w lecie dwa dni, w zimie dzień; Dymitro Oleszczuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iasko Maroczuk w lecie dwa dni, w zimie dzień; Petro Ruduszyn w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Nieczypor w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Hrycycha Oleszczacka wdowa za woła pańskiego złotych dwadzieścia, w lecie dwa dni, w zimie dwa dni; Pawło Zarwanicki w lecie dwa dni, w zimie dzień; Iusko Bezkorowayny w lecie dwa dni, w zimie dzień; Iwan w Nazarowey chacie w lecie dwa dni, w zimie dzień; Pawło Wrona w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iwan Rybaczek w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Moskal Hrycko w lecie dwa dni, w zimie dzień; Mikita rybak w lecie dwa dni w zimie dzień; Iwan Szynkarz w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iacycha Czerewata w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Semen Krzywy w lecie dwa dni, w zimie dzień; Iwan Zakałużny w lecie dwa dni, w zimie dzień; Hawryło Iuskowiecki w lecie dwa dni, w zimie dzień; Iwan Czarny w lecie dwa dni, w zimie dzień; Kortyk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Hawryło Wołoszynow zięć w lecie dwa dni, w zimie dzień; Iwan Iaczny w lecie dwa dni, w zimie dzień. Ludzie dworowi nasługujący: Iasko Gumienny, Fedko Melnik, Iwanko Melnik, Klim Melnik, Mikołay Melnik, Ian Stelmach, Ian Stolarz, Andruszko Kowal, Kalenik Kowal, Mikołay Swiec, Hrycko Garbarz, Hrycko Swiec, Pawełko Stadnik, Pawło Tkacz, Anton Krochmalny Tkacz, Michałko Tkacz, Andruszko Lesniczy, Michałko Lesniczy, Pawło Lesniczy dolinny, Olesko Lesniczy,

Brocki Kusmierz, Michałko Czumek Krawiec, Michałko masztalerz, Michałko Czucza masztalerz, Michałko masztalerz, Michał pasiecznik, Iwan zakaznik, Grzesko parobek, Iwan Zaborny Kołodziey, grunt i chałupa:.... pusta, Wasko garncarz, Parcho pasiecznik, Iacko zakaznik, Antoni pastuch, Wasyl Tokarczuk, Andruszko Kowal, Kość Łukaszów mączarz. Chłopi do aredy kontraktem podani: Michałko Babin w lecie dwa dni, w zimie dzień; Fedko Stelmachow w lecie dwa dni, w zimie dzień. Szlachta na gruncie siedzący: pan Baranowski, pan Bogacki, pan Wiłomski, pan Szulc, pan Bilicki w Szumbarze. Poddani Szumbarscy: Dmitro Tkacz w lecie dwa dni, w zimie dzień; Bozar w lecie dwa dni, w zimie ieden. Chłopi panu Baranowskiemu do czasu którzy robią: Andruszko Niechca w lecie dwa dni, w zimie dzień; Iacko Rudeńki w lecie dwa dni, w zimie dzień. Inwentarz źrzebcow i stadniny wszelkiey: źrebiec mastowaty łysy, źrebiec wilczaty, źrebiec gniady łysy, źrebiec gniady łysy, źrebiec zkara gniady slepy, źrebiec iasno wilczaty, źrebiec brudno wilczaty, źrebiec gniady łysy, źrebiec kary, źrebiec pana Rużyckiego, źrebiec gniady, źrebiec kary, źrebiec z kara gniady, źrebiec z kara gniady, źrebiec iasnogniady, źrebiec białonogi gniady, źrebiec gniady, źrebiec wilczato srokaty, źrebiec wilczaty, źrebiec gulowaty pod brzuchem, źrebiec tarantowaty, źrebiec wilczaty, kobyła wilczata, podiezdkiow karych pięć. Konie robotne: dereszowaty, kobyła wisniowo-srokata, kobyła siwa. Konie stadne: ogier siwy kalika na zad, ogier szpakowaty kaleka na przod, ogier gniady kaleka na przod, ogier gniady młody, koń szpakowaty młody wachach. Stadnina: kobyła gniado srokata, kobyła gniada, kobyła kara podpaława, kobyła gniada, kobyła cisawa łysa, kobyła karo srokata, kobyła biała, kobyła cisawa, kobyła kara, kobyła kara, kobyła siwa, kobyła gniado łysa, kobyła siwa, kobyła kara, kobyła gniada, kobyła gniada, kobyła mrozowata, kobyła gniada, kobyła cisawa łysa, kobyła wilczata, kobyła wilczata, kobyła płowa, źrebiec srokaty, kobyła cisawa, źrebiec z kara gniady, kobyła wilczata iasno, kobyła gniada, item kobyła gniada, kobyła wilczata, kobyła dereszowata, kobyła gniada, kobyła gniada, kobyła karo srokata, kobyła gniado srokata, kobyła gniada, kobyła cisawa, kobyła kara, kobyła dereszowata, kobyła gniada, kobyła cisawa, kobyła kara, item dereszowata, item gniada, item szpakowata, item biała, biała parobkowa, item z kara gniada, item siwa, item gniada, item wilczata, kary źrebiec, item szpakowata, item gniada, item płowa,

item gniada, zrebiec gniady, item tarantowata, item gniada, item gniado srokata, item gniado łysa, item masłowata; item płowa, item biała, item kara, item gniada, item płowo gniada, płowa tarantowata, item kara podpaława, item tarantowata, item kara, item srokata kara, item tarantowata, item gniada, item wilezaty, item siwy konik, item kara, cisawo gniada, kara podpałala, item gniada, item karo srokata, item kara. Woły karmne: woł płowy iegomości pana miecznika, woł mrozowaty. Wieprze w winnicy: wieprzow karmnych pięć u mielnika, trzy przy folwarku, wieprzow karmnych dwa, przy piekarni wieprzow siedm. Bydło: iałowica płowa, item boczasta, krowa płowa, krowa czerwona, krowa płowa boczasta, byk czerwony, item byk boczasty, wypustek gniady, item siwy, krowa siwa cielna, krowa z cielęciem, item krowa płowa z cielęciem, item iałowica cielna biała, item byczek siwy, małych wypustkow iedynaście, wołow do roboty puł czwarty pary, owiec maciorek pędziesiąt cztery, baranow dziewięć, iagniat trzydzieści, koz trzydzieści, młodych trzynaście, kozłów dziesięć. Zboże: hreczki ośmak trzydzieści dwie, żyta starego ośmak dwadzieścia dziewięć, słodu ośmak dwie czterewyk ieden, pszenicy ozimey ośmak sześć, grochu ośmak iedenaście czterewykow trzy, owsa zchowano w iame ośmak trzydzieści ośm, item zchowano ośmak trzydzieści siedm czterewykow dwa, item zchowano ośmak sześćdziesiąt, item zchowano ośmak owsa szescdziesiąt siedm, item zchowano owsa szescdziesiąt siedm, item zchowano pędziesiąt trzy czterewyk ieden, item w Szumbarze wsypano ośmak czterdzieści trzy, wszystkiego facit czterysta pędziesiąt dziewięć. Zchowano w iame hreczki ośmak siedmdziesiąt dwie, item grochu ośmak ośm, item pszenicy iarey ośmak dwanaście czterewykow trzy, item ięczmienia omłoco ośmak pędziesiąt iedna, żyta ozimego styrta iedna cała, druga nie cała, pszenicy połowa sterty, pszenicy ozimey styrta cała, pszenicy ozimey stog, żyta ozimego styrta iedna, ięczmienia w styrcie dwie części, ięczmienia kop dziesięć, hreczki w styrcie dwie części. Wozy które się zostały w Zahaycach: kolaska stara sukrem koralowem podbita, galonek cytrynowy, karetą staroswiecka nie zdasie do zazywania, woz kuchenny nowy skórą obity y do połowy przykrycie skórą, woz alias karawan iuż zazywany cały, skórą obity cały z wierzchem. A tak ten inwentarz per oblatam podany za podaniem i proźbą wysz rzeczzonego

offerenta a za moim urzędowym przyięciem wszystek de verbo ad verbum do xiąg ninieyszych grodzkich Krzemienieckich iest ingrossowany.

Книга городская Кременецкая, записовая и поточная 1753 и 1754 года, № 4659; листъ 247.

CXVI.

Описание имѣній дворянина Михаила Ледоховскаго, м. Перенятна, сель Подзамча и Комаровки и усадьбы въ Кременцѣ, съ подробнымъ исчисленіемъ состоящихъ въ этихъ имѣніяхъ крестьянъ, пахотнаго скота и отбываемыхъ ими повинностей: 1735 г., Января 2—5.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego piątego, miesiąca Ianuarii siódmego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi grodzkiemi Krzemienieckimi y przede mną Samuelem z Tchorżewa Rogalą Tchorżewskim, łowczym Ciechanowskim, namieśnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter urodzony iegoomość pan Marcin Trzesniowski ten inwentarz dobr miasteczka Pereniatyna y wsi Podzamcza częściow wielmożnego iegoomości pana Michała Ledochowskiego podstolica Wołyńskiego dziedzicznych, przez iaśnie wielmożnych ichności panstwa hrabiów Krasickich, kasztelanów Chełmskich, ad praesens spisany, per oblatam podał tenoris sequentis: Inwentarz miasteczka y podzameczku Pereniatyna ze wszystkimi powinnościami, należytościami, opisaniem rzeczy wszystkich spisany, y należycie werifikowany w roku tysiącnym siedmsetnym trzydziestym piątym dnia drugiego mensis Ianuarii. Inwentarz dobr miasteczka y podzamcza Pereniatyna poddanych ciągłych y pieszych y ich robocizny, powinności, werifikowany na gruncie tychże dobr przy odebraney possessyi od iaśnie wielmożnych ichności panstwa hrabiów Krasickich kastelani-

cow Chełmskich spisany die tertia Ianuarii millesimo septingentesimo trigesimo quinto anno. Miasteczko Pereniatyn. Pierwszy Hordiy Lesko, wołow chłopskich dwa, koń chłopski ieden, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; drugi Harasim Piłochos, wołow chłopskich dwa, koń chłopski ieden, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; trzeci Daniło Kuć, wołow chłopskich dwa, koni chłopskich dwa, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; czwarty Andruszko Bedoarczyk, woł chłopski ieden, koni chłopskich dwa, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; piąty Siemion Chwesko, woł chłopski ieden, koń chłopski ieden, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; szósty Iwan Worona, wołow chłopskich dwa, koni chłopskich dwa, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; siódmy Bosiuk Filip, wołow chłopskich trzy, koni chłopskich trzy, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; ósmy Bosiuk Lesko, wołow chłopskich dwa, koni chłopskich dwa, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; dziewiąty Kiuch (sic) Myszuk, wołow chłopskich dwa, koni chłopskich dwa, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; dziesiąty Michałko Telizka, woł chłopski ieden, koni chłopskich dwa, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; iedynasty Pawlik Worona, woł chłopski ieden, koni chłopskich dwa, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; dwunasty Sawka Worona, wołow chłopskich dwa, koń chłopski ieden, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; trzynasty Ichnat Kruk, wołow chłopskich trzy, koni chłopskich trzy, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; czternasty Tymko Kruk, wołow chłopskich cztery, koni chłopskich troie, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; piętnasty Semen Kruk, wołow chłopskich cztery, koni chłopskich trzy, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; szesnasty Michał Kruk, wołow chłopskich cztery, koni chłopskich trzy, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; siedmnasty Hrycko Waligura, wołow chłopskich dwa, koni chłopskich dwa, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; ośmnasty Misko Waliguryn zięć, woł chłopski ieden, koni chłopskich dwa, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek

dziesięć; dziewiętnasty Marko Wasylczuk, wołów chłopskich dwa, koni chłopskich dwa, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięć, iaiek dziesięć; dwudziesty Ilko Turow, wołów chłopskich dwa, koni chłopskich dwa, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięć, iaiek dziesięć; dwudziesty pierwszy Semenko, wołów chłopskich trzy, koni chłopskich troje, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięć, iaiek dziesięć; dwudziesty drugi Iwan Kociuba, koń chłopski ieden, dni letnich dwa, dzień zimowy ieden, kur dwie, iaiek pięć; dwudziesty trzeci Woytko, koń chłopski ieden, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięć, iaiek dziesięć; dwudziesty czwarty Hrycko Rekalczuk, koń chłopski ieden, dzień letni ieden, dzień zimowy ieden, kur dwie, iaiek pięć. Latus facit wołów chłopskich czterdzieści sześć, koni chłopskich czterdzieści siedm, dni letnich sześćdziesiąt dziewięć, dni zimowych czterdzieści sześć, kur sto czternaście, iaiek dwieście trzydzieści. Dalszy transport poddanych miasteczka. Dwudziesty piąty Horalciuczek Hrycko, wołów chłopskich dwa, koń pański ieden, koń chłopski ieden, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięć, iaiek dziesięć; dwudziesty szósty Hwedynicha wdowa, wół chłopski ieden, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięć, iaiek dziesięć; dwudziesty siódmy Hrycko Rybiczuk, wołów chłopskich dwa, koni chłopskich trzy, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięć, iaiek dziesięć; dwudziesty ósmy Sawka Tkacz, wół chłopski ieden, koń chłopski ieden, dzień letni ieden, dzień zimowy ieden, kur dwie, iaiek pięć; dwudziesty dziewiąty Parchutycha wdowa, koń chłopski ieden, dni letnich dwa, dzień zimowy ieden, kur dwoje, iaiek pięć; trzydziesty Dmitro Tkacz, koń chłopski ieden, kur dwie (?); trzydziesty pierwszy Pryczuchły, wół chłopski ieden, koń chłopski ieden, dni letnich dwa, dzień zimowy ieden, kur dwoje, iaiek pięć; trzydziesty drugi Chwedko Zińczuk, dzień letni ieden, dzień zimowy ieden, kur dwoje, iaiek pięć; trzydziesty trzeci Łuczko Diaczek, koń chłopski ieden, dzień letni ieden, dzień zimowy ieden, kur dwoje, iaiek pięć; trzydziesty czwarty Iwanicha wdowa, dzień letni ieden, dzień zimowy ieden, kur dwoje, iaiek pięć; trzydziesty piąty Mycycha wdowa, dni letnich dwa, dzień zimowy ieden, kur dwoje, iaiek pięć; trzydziesty szósty Iwan Szapował, dzień letni ieden, dzień zimowy ieden, kur dwoje, iaiek pięć. Trzydziesty siódmy Iwan Gumienny. Wieś Podzameczek Pereniatyn. Pierwszy Wasyl Hawrylak, wołów chłopskich cztery, koni chłopskich trzy, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur

pięcioro, iaiek dziesięć, motków dwa; drugi Dacko Rekalczuk, wołów chłopskich trzy, koń chłopski ieden, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motków dwa; trzeci Wasyl Krywicki, koń chłopski ieden, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motków dwa; czwarty Ilko Parchuta, wołów chłopskich cztery, koni chłopskich trzy, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motków dwa; piąty Iurko Woytykow, wołów chłopskich cztery, koni chłopskich trzy, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motków dwa; szósty Susyk Michałko, woł pański ieden, koń chłopski ieden, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motków dwa; siódmy Chwedko Diaczek, woł pański ieden, koni chłopskich dwa, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motków dwa; ósmy Ostap Diaczek, woł pański ieden, wołów chłopskich trzy, koń chłopski ieden, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięć, iaiek dziesięć, motków dwa; dziewiąty Ostap Krywicki wołów chłopskich cztery, koni chłopskich troie, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięć, iaiek dziesięć, motków dwa; dziesiąty Semen Iurczak, woł pański ieden, woł chłopski ieden, koni chłopskich dwoie, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motków dwa; iedenasty Stefan Muzyczka, woł pański ieden, wołów chłopskich dwa, koni chłopskich trzy, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięć, iaiek dziesięć, motków dwa. Latus facit wołów pańskich pięć, wołów chłopskich trzydzieści trzy, koń pański ieden, koni chłopskich trzydzieści trzy, dni letnich sześćdziesiąt cztery, dni zimowych czterdzieści siedm, kur ośmdziesiąt ośm, iaiek sto ośmdziesiąt, motków dwadzieścia dwa. Dalszy transport poddanych Podzameczku Pereniatyna: dwunasty Martyn Kleban, koni chłopskich dwoie, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motków dwa; trzynasty Iacko Zaiąc, koni chłopskich dwa, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motki dwa; czternasty Ostap Zielezniaczek, woł pański ieden, wołów chłopskich dwa, koni chłopskich dwa, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motki dwa; piętnasty Hrycko Prych, wołów chłopskich trzy, koni chłopskich trzy, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motki dwa; szesnasty Wawryk Krywicki, wołów chłopskich trzy, koni chłopskich trzy, dni

letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motki dwa; siedmnasty Fedko Hrebiński, koń chłopski ieden, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motki dwa; ośmnasty Harasym Hrebiński, wołow pańskich dwa, koni chłopskich trzy, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motki dwa; dziewiętnasty Fedko Pasieczny, woł pański ieden, koni chłopskich dwa, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motki dwa; dwudziesty Semko Hrebiński, woł pański ieden, wołow chłopskich dwa, koń pański ieden, koni chłopskich dwa, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, iaiek pięć, kur dziesięć, motki dwa; dwudziesty pierwszy Michałko Hrebiński wołow pańskich dwa, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, iaiek dziesięć, kur pięcioro, motki dwa; dwudziesty drugi Stefan Hrebiński, woł pański ieden, woł chłopski ieden, koń chłopski ieden, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motki dwa; dwudziesty trzeci Andruch z Zbaraża; latus facit wołow pańskich ośm, wołow chłopskich iedenaście, koń pański ieden, koni chłopskich dwadzieścia ieden, dni letnich czterdzieści y cztery, dni zimowych trzydzieści trzy, kur piędziesiąt pięć, iaiek sto dziesięć, motkow dwadzieście dwa. Summaryusz generalny miasteczka y Podzamcza wsi Pereniatyna intraty: chłop ieden ciągly na rok ieden po cztery dni od puł roku, a od drugiego puł roku po trzy dni robiąc, czyni złotych trzydzieści sześć groszy dwanaście; dwudziestu dwóch chłopow ciąglych w tym inwentarzu specyfikowanych po cztery dni robiących od puł roku, a od puł roku drugiego po trzy dni, czynią na rok cały złotych ośmset y groszy dwadzieścia cztery; item ciagli, co robia po trzy dni lecie, a zimie drugie pułrocze po dwa dni, czyni ieden chłop na rok złotych polskich dwadzieścia sześć; dwudziestu pięciu specyfikowani w tym inwentarzu, na teyże trzydniowey y dwudniowey powinności będący, czynią na rok cały złotych polskich sześćset piędziesiąt; item piesi poddani po dwa dni robiący na puł roku, drugie puł roku po dniu iednym, czyni na rok ieden poddany złotych polskich piętnaście y groszy ośmnaście; czterech poddanych specyfikowanych w tym inwentarzu z tymi powinnościami dwudniowemi na puł roku y dniowym na puł roku drugie, czynią złotych sześćdziesiąt dwa groszy dwanaście; item pieszych sześciu, po dniu robiących, czynią na rok cały złotych sześćdziesiąt dwa y groszy dwanaście. Summy generalney, redukuiąc pańszczyznę, piędziesiąt y siedm poddanych,

na szostaczki czynią na rok cały ciż poddani złotych polskich tysiąc pięćset siedmdziesiąt pięć groszy ośmnaście, kur należy wybrać z tej wsi numero dwieście pięćdziesiąt y siedm, kure rachuiąc po groszy sześć, facit złotych pięćdziesiąt ieden y groszy dwanaście; motków należy wybrać z tej wsi numero czterdzieści cztery, motek ieden rachuiąc po groszy ośm, facit złotych iedenaście y groszy dwadzieścia y dwa; iaiek należy wybrać z tej wsi numero pięćset dwadzieście, iaice iedne rachuiąc po szelągu facit złotych pięć groszy dwadzieście trzy. Aręda roczna czyni na rok w tej wsi z miasteczkiem złotych polskich dwa tysiące. Generalney summy wynosi z tej wsi, includuiąc pańszczyzne do arędy, aręde do pańszczyzny y inszą dań oprócz stawów, dziesięciny pszczelney y oczkowego, czyni trzy tysiące sześćset czterdzieści cztery złotych polskich y groszy pięć. Opisanie dworu wsi podzameczku Pereniatyna i co się znayduje w miasteczku Pereniatynie. Primo wiazd do tego dworu ze wsi od cyrkwi, wrota iedne na folwark między nowymi palami z tarcie, wrota te nowe; wiachawszy na podwurze folwarek po prawey ręce idąc do dworu stoi, w którym iedna izdepka z piecem kaflowym nowym prostym, z oknami trzema, całemi, z ławkami, z zedlami, z szafką y drzwiami; naprzeciwno tej izdepki z piekarnią i komorą, w której iest loszek z dwiema piecami piekarnianemi, z okęgami dwoma i drzwiami, z sienią, w której dwoie drzwi; ten folwark poszycie ma słomiane, około tego folwareczku karmnik ieden drewniany, przy którym chlewow trzy chrościanych i szopa w iedney pozycyi słomo nakryte, pod tą szopą drzewa iest tartego numero et specie dziewiędziesiąt. Z tego folwarku idąc ku dworowi iest ogrod po lewey ręce, palami nowemi osadzony część iedna, podle którego idąc osadzenia, wiazd iest do dworu bez mostek w bramę starą drewnianą, bitą gonłami i bardzo spustoszoną; wiachawszy w sam dwor, po prawey ręce stoi budynek z drzewa tartego, w którym budynku iedna izba z trzema oknami całemi taflowemi, w drzewo oprawionemi i z czwartym pustym, z piecem kaflowym nowym zielonym, z kominkiem, z szafą kredensową, z dwoma stołami, z sześcią stołkami, z dwoma ławami, z podłogą drewnianą, z alkierzem, w którym okna taflowe, kominek, piec ieden, z izby grzeiący, stolik okrągły, podłoga drewniana; z tegoż alkierzyka iest skarbczyk, w którym podłoga drewniana, okno całe, półki z tarcie, stolik okrągły z dwoma szuflatkami, z drzwiami na zawiasach; z którego pokoju i izby wyszedszy, naprzeciwno

zaraz kuchnia obszerna z drzewa tartego, w niej okien cztery, komin wywiedziony murowany, ognisko drzewem obwiedzione, podłoga z tarcic, spiżarka mała, drzwi iak u kuchni, tak i u spiżarki na zawiasach, stoł, stolnica, w tej że kuchni; z której wychodząc jest sień z podłogą, z murowaną grubą, do pieca na gure schody drewniane z poręczą, na której gurze niemasz nic. Wierzch u tego budynku pobity gontami, do sieni drzwi na zawiasach i z mostkiem drewnianym, komin wywiedziony murowany, do pokoju okiennice na zawiasach, u izby piec, komin, który stoi w kuchni na słupach murowanych, te słupy dużą porysowały się; idąc dalej do pokoiow jest studnia głęboka zbyt, prawie do połowy wgłęb ruynująca się w cembrowaniu drewnianym, wiadra u tej studni nowe, okowane, na żelaznych kabłakach, dwa, na linie spuszczaiące się w studnię, ciągnące wodę, kołem, w którym człek chodzi; ta studnia ma nad sobą przykrycie gontowe i odelowana wokoło, z drzwiami na kołowrotach drewnianych, ryniew dwie, iedna do kuchni, druga do browaru, stare; przy tejże studni browar z przykryciem gontowym starym nadruinowanym, drzwiami na biegunach; w nim piecuw dwa, ieden słodowiany zawalony, drugi kaflowy, w którym jest i kocioł miedziany, studni do piwa, kadek dwie, trzecią zacierałna, stare korytko, naliwka, za tym browarem kuźnia stara zawalona i zruinowana; od tejże kuźni starey idąc, jest budynek stary z izbami, piecem, oknami i spiżarnią, tak zruinowanemi, że wcale niemasz co opisywać, oprócz w tych budynkach znajduje się dwoie drzwi na zawiasach i loch murowany z schodami, drzwiami w wierzchu na zawiasach i wewnątrz. Za temi budynkami staremi jest nowo założony pałac, którego tylko podwaliny na słupach dębowych z ośmnastą odzwierkami; za tym nowo założonym pałacem spichlerz na słupach dębowych pod gontem, do niego ganek z schodkami, drzwi na zawiasach z zamkiem zepsutym, na śródku sasięki, posadki i gura w tym że spichlerzu ze wschodami; od tego spichlerza idąc, brama na gumno pod dachem, dużo podpsuta, z gurko zruinowaną z schodami złem i z gankiem przed gurką. Za tą bramą jest stajnia stara pod gontem złym we śródku z żłobami nowemi z iasłami i czterma kłatkami na konie. Wrota do tej stajni na biegunach, sama stajnia wszystka nadruinowana, przy tej stajni jest drzewa tartego na nowy pałac kop numero dwieście piędziesiąt siedm; we śródku tego dworu jest dziedziniec dla zaiazdu, na którym dziedzińcu jest nowych uszakow na okna do pa-

łacu numero dwadzieście trzy, około zaś tego dworu iest wał osypany już dużo, na którym wale są palie dębowe wkolo, oprócz gdzie nowy pałac zaczęli stawić, tam wyrzucone palisady, na tym że wale na rogach czterech iest baszt cztery dębowych, pod dachem dużo nadruinowane, w iedney może być schowanie, która iest z gurą, ze drzwiami, z gankiem i z schodami, drugie zaś trzy nie mają tey wygody. Do tego dworu w namienionych dwóch bramach są wrota stare na biegunach poiedynkowe i z iedney strony tylko wyszedłszy ze dworu drugą bramą z dziedzińca do spicblirza iest gumno, ostawione palami dębowymi dokoła, we środku iest stodoła z dyłow z zastrakami i tokiem; poszycie na tey stodołe ze słomy, z czterma wrotami z tarcic na biegunach, z szopą na słupach, słomą poszytą, podle tey stodoły i gumna iest obora z dyłow, słomą poszyta, z wrotami z tarcic na biegunach; przy tey oborze staynia z dyłow słomo poszyta z wrotami y z fortką na wał ze żłobami i iasłami; za tym gumnem ogrod częstokołem dębowym przez połowe ostawiony, druga połowa dylami; na dole za tym gumnem i ogrodem folwarczek nowo postawiony nakryty słomo, z izbą, z alkierzem i z piekarnią, ze drzwiami, oknami, bez pieca i bez inszych wygod, ponieważ ieszcze w nim nikt nie mieszka. Na folwarku, przed zamkiem iest, także na podwurzu, drzewa numero sześnaście i za tym folwarkiem zaraz ogrod ku cerkwi ostawiony starym czenstokołem, który idzie aż do baszty, co na wale, mając w sobie i fortkę na doł ku wodzie blisko wału i baszty. Ogrodow należących do folwarkow iest dwa, ieden przed karczmą, a drugi przed folwarkiem nowym, częstokołem starym obydwu obstawione, karczmy się nie opisuie, bo iest pusta i zruinowana; winnica na dole za dworem pod staynią stara z dyłow, w którey bań trzy miedzianych z czapkami, rurami i burtak ieden, w niey posudek wszelki do winnicy należący, kadek siedm, izba z piecem, z oknami i słodownia stara, studnia z żurawiem, z chlewkami dwoma i karmnikiem; loch pod gurą murywany, z drzwiami na zawiasach bez przykrycia; druga winnica na miasteczku pod dranicami z dyłow, z banią iedną miedzianą, czapką i rurami, burtak ieden miedziany, posudki należące do winnicy; kadek w niey cztery, studnia z żurawiem cębrowana, w niey że słodownia pod iedną posycią z winnicą; młyn na Starykach ieden pod słomo, z dyłow, w którym kamieni dwa ze wszystkiemi należytościami. Drugi młyn w polu naprzeciwko Baszarowki pod słomo, z dyłow, w nim kamieni dwa,

ten potrzebuie reperacyi. Karczma na miasteczku ze dwiema wierzchami pod gontem z drzewa ciętego, z izbą, komorą iedną, wcałości, to iest z piecem, oknami, drzwiami, oknami prostymi; izba w niey druga pusta, w sieniach żłoby, wrota z tarcie na biegunach; stawow dwa w miasteczku i wsi Podzameczku Pereniatynie znayduie się, które mogą być i spuszczałne; pasiek w Podzameczku Pereniatynie znayduie się numero cztery, w których pniów iest numero dwieście piędziesiąt, siana na wozkow sto znayduie się na gruncie przy odebraney possessyi anno et data ut supra. Opisanie powinności poddanych miasteczka i Podzamecza Pereniatyna, które iest takowe: naprzod powinni odrabiać pańszczyzne, tak iak iest opisano w liniach inwentarza letnim czasem po dni cztery, a zimowym po dni trzy; którzy zaś lecie robią po dni trzy, iako w liniach są opisani, zimie robić powinni po dni dwa, a którzy po dni dwa lecie robią, ci zimie po dniu iednym; komornicy zaś po dniu iednym iak zimie, tak i lecie mają odrobiać, na panszczyzne i z panszczyzny tak iak antiquitus wychodzili, i teraz mają wychodzić pługami i pieszo. Panszczyzne tak odbywać, iak i przed tym: zażynki, obżynki, zakoski, obkoski, tłoki trzy należące y czwartą proszona także odbywać mają z kóždy chłupy, co iest gospodarza i komornika, zostawiwszy tylko iedno, które by nie zdołało; na tę tłokę ogółem wszyscy puić powinni. Szarwarkow co kolwiek potrzeba do grobli i stawow, te odbywać mają. Przedziwa, iako tolen, konopie, moczyć, suszyć, chędożyć, spuszczać zwyczajem dawnym i według proby dworskiej pod wagą oddawać i wyprzędać mają bez panszczyzny. Motki także iak przed tym dworskim zwyczajem zdawna wyprzedali, tak i teraz wyprzędać mają. Proso otlukiwać i te bez panszczyzny powinni; podwody do Buga, do Lwowa, lub gdzie kolwiek indziej ze zbożem, lub z iaką inną i na iaką inną potrzebę dworską, ile potrzeba dworska będzie wyciągała, odbywać mają. Który zaś nie zdoła w drogę, ma panszczyzne odbywać na gruncie oprócz inwentarza do przyjazdu drugich. Stróża każdy gospodarz od godziny do godziny we dworze i na folwarku ma odbywać keleyo. Na stróża zaś do gumien, do kop, do koni, co potrzeba chodzić powinni i ile tego będzie potrzeba kiedy, bez panszczyzny, i płotna przepierać, kapustę sadzić, polewać, plec zagony; którym się nie dostanie teyże kapusty sadzić, polewać, także powinni bez panszczyzny, mało ile tego będzie potrzeba, każdy gospodarz dać będzie powinien; kury, motki, iayca według opisanych linii oddawać

będą powinni, ile którego będzie należało, kury rachuiąc po groszy sześć, motek po groszy ośm, iaiek po szelagu, dzień pociągłego poddanego po groszy sześć, ieżeliby się miało puszczać w zastaw albo w arędę wyraża się dla tego. Dla dziedzica zaś ma iść ta intrata iako się opisało w liniach tego inwentarza, dziesięcina pszelna i oczkowe według dawnego zwyczaiu powinna iść od tych poddanych na dwor, oczkowe rachuiąc groszy piętnaście; dziesięcine z pol pustych i ogrodow oddawać na dwor maia. Tkacze dawnym zwyczaiem tkać pułsetki na dwor powinni, do stawow i do łowienia w nich ryb iść powinni bez panszczyzny. Poddany ieżeli by który chciał nowo osieść, ma być wolnym ze dworu na rok ieden do upodobania pańskiego; kłotnie, ieżeli by iakie między poddanemi byli, niezgody i niechęci, lub też iakie bunty, te dwor miarkować powinien przy wszelkiey sprawiedliwości. Konnotaciia wysiewu na obszarach w podzameczku i miasteczku Pereniatynie. Żyta wysiano ośmak Brockiey miary numero ośmdziesiąt i czterewyrow dwa, pszenicy wysiano za miasteczkiem i we wsi podzameczku Pereniatynie ośmak numero sześćdziesiąt sześć. W tym miasteczku i we wsi podzameczku Pereniatynie iest pola na trzy ręki do siania, które ordynaryina dyspozycyia co rok bywa zasiane. Konnotacyia krescencyi wsi podzameczka Pereniatyna. Przy odebraney possessyi iaśnie wielmożnych ich mości panstwa grabiow Krasickich kasztelanicow Chełmskich spisana dnia trzeciego Stycznia tysiąc siedm set trzydziestego piątego roku, iako i innych rzeczy: primo, sprowadzoney styrtły z za miasteczka Pereniatyna przez ich mości pana Kazimierza Garlińskiego in anno millesimo septingentesimo trigesimo secundo do gumna podzameczku zostaię się reszta żyta w tym że gumnie, która sie pokaże przy omłocie registrem sub fide spisanym, poniważ tenże iegomość pan Garliński nie pokazuje swoim registrem; zmłociwszy trzydzieście i siedm kop z teyże styrtły realitatem secundo odbiera się od iegomości pana Kazimierza Garlińskiego na tymże folwarku podzameczku pozostałego żyta w gumnie z roku tysiąc siedmset trzedziesiego trzeciego kop ośmdziesiąt sześć. Tertio item z tegoż roku tysiąc siedm set trzydziestego trzeciego odbiera się pozostały pszenicy w styrcie kop sto dziesięć; quarto item odebrało się iegomości pana Kazimierza Garlińskiego pozostały na gumnie krescencyi we wsi podzameczku Pereniatynie z roku tysiąc siedmset trzydziestego czwartego iako to żyta kop numero ozimego siedmdziesiąt. Dalszy transport odebraney na tymże gruncie podzameczka

Pereniatyna krescencyi pozostały: Quinto żyta iarego kop numero piędziesiąt; sexto item żyta iarego koszonego kopie numero siedmdziesiąt; septimo pszenicy kop numero ośmdziesiąt sześć; octawo hreczki kop numero sto czterdzieście ośm i snopow piędziesiąt; nono ięczmienia kop numero czterdzieście i snopow czterdzieście pięć; decimo grochu kopie numero siedmdziesiąt; undecimo owsa kop numero trzysta ośmnaście; decimo secundo płoskoni kop numero siedm; decimo tertio maciorek kop numero konopi dziewięć; decimo quarto lnu kop numero cztery; latus pozostały krescencyi odebranej przy zwysz specyfikowaney de data et anno w possessyi kop ośm set trzy i snopow trzydzieście pięć. Konnotacyia odebranego ziarna w szpichlerzu podzameczku Pereniatyna zostającego: primo żyta ośmak numero pięć, secundo hreczki ośmak numero dwadzieście cztery; tertio ięczmienia ośmak numero trzynaście i krobka iedna; quarto owsa nic, quinto pszenicy ozimey ośmak numero dwie; sexto maku ośmak numero trzy, septimo lnu ośmak numero dwie, octavo siemienia konopnego ośmak numero pięć. Latus facit piędziesiąt cztery ośmak i krobka iedna. Dalszy transport odebranego ziarna w szpichlerzu tymże: nono, prosa ośmak numero siedm; decimo cybule więcow numero czterdzieście. Notuje się tu także zboże po zaszytych pod czas inkursyi w roku tysiąc siedmset trzydziestym czwartym chłopach z teyże wsi, które zboże odbiera się, a to primo żyta kop numero czternaście, secundo pszenicy kop numero dwadzieście ośm. Registr obory, spisany na gruncie podzameczku Pereniatyna de anno et data ut supra, która się odbiera w possessyą z inszeimi rzeczami wyż wyrażonemi y niżej: primo krów pożytkowych numero trzynaście, secundo byków trzecieletnich numero dwa, tertio byków dwuletnich numero siedm, quarto iałowic numero cztery, quinto iałówek tegorocznych numero trzy, sexto swini starych numero czterdzieście dziewięć, septimo podswinków dwuletnich numero cztery, octawo prosiąt które się rodziły w żniwa numero dwadzieście siedm, nono item prosiąt cyckowych tegorocznych numero dziewięć. Dalszy transport odebranych rzeczy w possessyą, decimo owiec starych numero dwadzieście dziewięć, undecimo owiec młodych numero dziewięć, duodecimo koz numero siedm, decimo tertio wołów roboczych numero trzynaście, decimo quarto żelaz do pługów par numero dwie, decimo quinto bron żelaznych numero cztery, decimo sexto radeł numero sześć, decimo septimo armatka żelazna numero iedna, decimo octavo mozdierz żelazny numero ieden, decimo nono.

deków do pieca numero dwa, vigesimo kotłów gorzałczanych numero pięć, vigesimo primo burtaków numero trzy, vigesimo secundo kobyła folwarczna numero iedna, vigesimo tertio wieprzów na folwarku karm-nych numero trzy, vigesimo quarto kapłunów nadwornych numero dwa-
dzieście dwa, vigesimo quinto kur prostych z dwoma kogutami numero
dwadzieście, vigesimo sexto gęsi nadwornych numero dwadzieście pięć,
vigesimo septimo indyczek numero trzy. Registr rzeczy różnych pozostałych
w szpichlerzu w podzameczku Pereniatyna przy teyże odebraney possessyi
de data ut supra: primo kufrow Gdańskich popsutych od wilgoci, w
których flintpasow numero dwa, ładownic numero dwie, grotow numero
czternaście, ołowiu sztuka, zgrebło tureckie, kluczow dwa, forma żelazna
iedna, graycarow dwa, łyżka iedna, cwieczkow papier ieden, skowka stara
iedna żelazna. Dalszy transport rzeczy pozostałych w tymże szpichlerzu:
kruczkow pozłocanych do zegarkow, żelaznych numero cztery, dico cztery,
puzderko z anlipecikami (sic) blaszanemi do ciast pieczenia, których iest
numero trzydzieście ieden, tych tedy kufrow iest numero dwa; secundo
waltorni pogniłych numero dwie; tertio bandur iedna cała z puzdrem,
druga połączona i pogniła, numero dwie, quarto zbroy z szyszakami i z
narecznikami numero trzy; quinto od namiotu gałek obiianych blachą nu-
mero cztery; sexto item gałek gładkich numero pięć, septimo tłumakow
dwa starych popsutych; octavo skór wyprawnych iałowicznych numero dwie,
nono skór surowych iałowicznych numero pięć; decimo skóra poczęta iało-
wicza numero iedna; undecimo skór baranich wyprawnych numero ośm;
duodecimo skór surowych baranich numero dwie; decimo tertio skór ko-
złowych niewyprawnych numero sześć; decimo quarto, wełny run numero
trzydzieście; decimo quinto wełny w kłębkach dla parobkow numero trzy;
decimo sexto xiązka stara popsuta numero iedna, decimo septimo pierza
gęsiego niedartego półczwarty solanki; decimo octavo, skrzypcow zepsu-
tych dużo numero dwie; decimo nono, korzennica drewniana dużo zep-
suta, numero iedna; vigesimo item korzennica drewniana trochi lepsza
numero iedna; vigesimo primo słoniny w tymże szpichlerzu zostało się
półci cztery i piaty poczęty, sadeł dwoie i podróbia różnego po sztuk
kilka. Registr szkła zostalego w podzameczku Pereniatynie, spisany eodem
anno et data ut supra. Primo butelikow stołowych krzystalowych numero
pięć; secundo szklanic krzystalowych na piwo numero dwie; tertio szkla-
nica złączona dużo numero iedna, quarto kielich rznięty pięknie, krzy-

sztalowy z nakryciem numero ieden, quinto kielichow małych i większych szlifowanych numero siedm, sexto kieliszek rznięty średni numero ieden; septimo kieliszków małych do wina par numero pięć; octavo, szklanek małych szlifowanych numero cztery, nono szklanek małych rzniętych numero dwie; decimo, butelikow na wino małych szkła białego numero dwa; undecimo solniczek krzystalowych numero pięć; duodecimo imbrykow farfurowych, ieden stłuczony, numero dwa; decimo tertio, farfurowych talerzy numero dziesięć; decimo quarto, filiżanek farfurowych par numero siedm; decimo quinto miseczek farfurowych od herbaty numero dwie; decimo sexto, młynek połupany od kawy numero ieden; decimo septimo imbrykow blaszanych pobielonych numero dwa; decimo octavo, pudełek blaszanych z herbaty numero trzy; decimo nono, imbrykow, ieden żuły blaszany, drugi cynowy, dwa; vigesimo szkatułka chynska numero iedna; vigesimo primo, taboretow nowo zrobionych, same drzewo, numero pięć; vigesimo secundo ram nowych dębowych numero do okien nowego pałacu piętnaście; vigesimo tertio, drzwi nowych dębowych połowa; vigesimo quarto, portretow różnych numero cztery; vigesimo quinto, obrazow różnych numero trzy. Konnotacyia odebranych rzeczy z monasteru Poczałowskiego de anno et data ut supra iako też i na gruncie zostałych rzeczy: primo miodu pułbeczków miernych numero czterdzieście, secundo masła fasek numero sto trzynaście, z folwarku Komorowskiego sześć, tertio serow numero trzynaście, z folwarku Komorowskiego siedmdziesiąt; quarto wosku krążkow numero dwa; quinto, młynek na gumnie Pereniatynskim do zboża ieden; sexto, arfa na tymże gumnie do zboża numero iedna; septimo, płotna konopnego połsetkow numero trzy; octavo, item połsetek, w którym arszynow numero trzydzieście ieden. Który to inwentarz i w nim wszystkie opisanie miasteczka i wsi podzameczku Pereniatyna i wszelkie iego weryfikacyie iako są na gruncie należycie z indagacyi spisane przy ichmości szlachcie wiary godney, tak ciż ichmości tenże sam inwentarz i wszystkie iego kontenta podpisują. Działo się na gruncie podzameczku Pereniatyna dnia czwartego Ianuaryi tysiąc siedm set trzydziestego piątego roku. U tey oblaty inwentarza podpisy rąk w te słowa: Sebestyian Wysokiński proszony do tego podpisu. Iako proszony przyiaciel do tego podpisu inwentarza podpisuję się Ian Zaliński mp., Paweł Piiński do tego podpisu proszony.—Inwentarz wsi Komorowki ze wszystkimi powinnościami, należytościami, opisaniami rzeczy wszystkich, tudzież

i dworu w Krzemieńcu z iego iurisdycyją opisanem, należycie werifikowanym w roku tysiąc siedmset trzydziestym piątym, dnia czwartego mensis Ianuarii. Inwentarz dobr wsi Komarowki, poddanych ciągłych i pieszych i ich robocizny, powinności, weryfikowanej na gruncie tych że dobr przy odebraney possessyi od iasnie wielmożnych ichmościów państwa hrabiów Krasickich kasztellaniców Chełmskich, spisany dnia trzeciego Stycznia tysiąc siedmset trzydziestego piątego roku. Primo, Karp Słownayczuk, dni letnich dwa, dni zimowych dwa, woł chłopski ieden, koni chłopskich dwoie, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; secundo, Wawryk seu Ławryk, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołow chłopskich trzy, koń chłopski ieden, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; tertio, Sabała, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołow chłopskich trzy, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; quarto Sawka, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołow chłopskich dwa, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; quinto Szymko, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołow chłopskich dwa, koń chłopski ieden, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; sexto Dziedzicz, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, woł chłopski ieden, koni chłopskich dwoie, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; septimo Glut, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołow chłopskich trzy, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; octavo Dasz, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołow chłopskich dwa, koni chłopskich dwoie, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; nono, Iaiko, dni letnich dwa, dni zimowych dwa, wołow chłopskich dwa, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; decimo, Hrycko Raby, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołow chłopskich dwa, koń chłopski ieden, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; undecimo, Antoch, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, koń chłopski, ieden, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; decimo secundo, Wolannik, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołow chłopskich trzy, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; decimo tertio, Grzesko Mazur, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, woł chłopski ieden, koń chłopski ieden, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; decimo quarto, Iwan Halaйда, dni

letnich trzy, dni zimowych dwa, wołów chłopskich dwa, koni chłopskich dwoie, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; decimo quinto, Iakim, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołów chłopskich trzy, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; decimo sexto, Skoczka, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołów chłopskich dwa, koni chłopskich dwoie, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; decimo septimo, Iacko Zarzyczlak, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołów chłopskich trzy, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; decimo octavo, Tymko Ostapczyszyn, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołów chłopskich dwa, koni chłopskich dwoie, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; decimo nono, Pawełko Bondarczyk, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołów chłopskich dwa, koni chłopskich dwoie, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; vigesimo, Iaczycha wdowa, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołów chłopskich trzy, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; vigesimo primo, Macko Skoczko, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, koni chłopskich dwoie, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; latus facit dni letnich sześćdziesiąt i ieden, dni zimowych czterdzieście dwa, wołów chłopskich czterdzieście dwa, koni chłopskich dwadzieście i ieden, kapłonów dwadzieście i ieden, kur sześćdziesiąt trzy, iaiek ośmdziesiąt cztery, grzybow dwa tysiące sto, motkow czterdzieście dwa. Dalszy transport poddanych. Vigesimo secundo, Hrycko Ciastuch, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołów chłopskich trzy, koni chłopskich dwa, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; vigesimo tertio, Zacharko, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołów chłopskich dwa, koni chłopskich dwa, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; vigesimo quarto, Iasko Hadniuk, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołów chłopskich dwa, koń chłopski ieden, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; vigesimo quinto, Lesko Michalczuk, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołów chłopskich trzy, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; vigesimo sexto, Hodowany, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołów chłopskich trzy, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; vigesimo septimo, Kiryk, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołów chłopskich trzy, koń

chłopski ieden, kapłun ieden, kur troie, iaiek cztery, gzybow sto, motkow dwa; vigesimo octavo. Matury Mandziufa, dni letnich dwa, dni zimowych dwa, wołow chłopskich dwa; kapłun ieden, kur troie, iaiek cztery, gzybow sto, motek ieden: vigesimo nono, Trysz, dui letnich trzy, dni zimowych dwa, wołow chłopskich trzy, koni chłopskich dwa, kapłun ieden, kur troie, iaiek cztery, gzybow sto, motkow dwa; trigesimo. Proczko, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołow chłopskich dwa, koni chłopskich dwa, kapłun ieden, kur troie, iaiek cztery, gzybow sto, motkow dwa; trigesimo primo, wdowa Toboczyna, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołow chłopskich dwa, koń chłopski ieden, kapłun ieden, kur troie, iaiek cztery, gzybow sto, motkow dwa; trigesimo secundo, Matury pastuch, dni letnich dwa, dni zimowych dwa, koń chłopski ieden, kapłun ieden, kur troie, iaiek cztery, gzybow sto, motkow dwa; trigesimo tertio, Hrycko gaiowy, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, woł chłopski ieden, koń chłopski ieden, kapłun ieden, kur troie, iaiek cztery, gzybow sto, motkow dwa; trigesimo quarto, Błazowski, dni letnich trzy, dui zimowych dwa, wołow chłopskich trzy, koni chłopskich dwa, kapłun ieden, kur troie, iaiek cztery, gzybow sto, motkow dwa; trigesimo quinto, Lesko Łobacz, dni letnich dwa, dni zimowych dwa, wołow chłopskich dwa, kur dwoie, iaiek cztery, gzybow sto, motkow dwa; trigesimo sexto, Makar, przeciwko temu w liniach nie pisano, tylko notabene położono; trigesimo septimo, Pawełko Oryszczak, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, woł chłopski ieden, koń chłopski ieden, kapłun ieden, kur troie, iaiek cztery, gzybow sto, motkow dwa; trigesimo octavo, Jacko Zamkowy, dzień letni ieden, dzień zimowy ieden; trigesimo nono, Woytko Wielki, dni letnich dwa, dzień zimowy ieden, koń chłopski ieden, kapłun ieden, kura iedna, iaiek cztery, gzybow piędziesiąt, motkow dwa; quadragesimo, Nahodycha wdowa, dzień letni ieden, dzień zimowy ieden; quadragesimo primo, Panasicha, dzień letni ieden, dzień zimowy ieden; quadragesimo secundo, Rekasz, dzień letni ieden, dzień zimowy ieden; quadragesimo tertio, Kramarz, dzień letni ieden, dzień zimowy ieden; quadragesimo quarto, Lesko Stadniuk, dzień letni ieden, dzień zimowy ieden; quadragesimo quinto, Gumienny; quadragesimo sexto, Ataman; quadragesimo septimo, Mielnik; przeciwko tych trzech w liniach nie pisano. Latus facit dni letnich piędziesiąt, dni zimowych trzydzieście siedm, wołow chłopskich trzydzieście dwa,

koni chłopskich siedemnaście, kapłunów piętnaście, kur czterdzieście pięć, iaiek sześćdziesiąt cztery, grzybow tysiąc pięćset piędziesiąt, motków trzydzieście jeden. Dalszy transport tycbże poddanych Pasieczników, Quadragesimo octavo, Zacharko Pasieczny; quadragesimo nono, Michałko Pasieczny; quinquagesimo, Andrzej Pasieczny; quinquagesimo primo Andrzej Kowal; quinquagesimo secundo, Iurko Szewc, ten do usługi dworskiej; przeciwko których pięciu wyżej wyrażonych w liniach nic nie pisano. Szlachta na czynszu siedząca: primo, pan Okuniowski, secundo pan Żelazowski, tertio pan Winogrodski, quarto pan Malczewski. Przeciwno tym szlachcie linii trzy zrobione, w których nic nie pisano, tylko nad liniami złote, grosze, szelągi popisane. Summaryusz generalny intraty wsi Komarówki: poddany jeden ciągły na rok jeden, robiąc pułroku po dni trzy, a drugie pułroku po dni dwa, czyni złotych polskich dwadzieście sześć; trzydzieście i jeden poddanych ciągłych w tym inwentarzu specyfikowanych, po trzy dni latem, a po dwa dni zimą robiących, czynią na rok jeden złotych ośmset sześć; pięciu po dni dwa robiących w lecie i zimie uczynią na rok cały, iednego rachuiąc po złotych dwadzieście groszy dwadzieście cztery, złotych polskich sto cztery; siedmiu poddanych, po dniu iednym latem i zimą robiących, czynią na rok jeden złotych siedmdziesiąt dwa i groszy dwadzieście cztery; jeden zaś poddany po dniu iednym latem i zimą robiący czyni na rok jeden złotych dziesięć i groszy dwanaście; item jeden lecie robiący dni dwa, a zimie jeden dzień, czyni na rok cały złotych polskich piętnaście i groszy ośmnaście. Summy generalney redukuąc tych poddanych pańszczyzne na szostaczki, wynoszą wszyscy poddani na rok jeden złotych polskich dziewięćset dziewięćdziesiąt ośm i groszy dwanaście. Kur należy wybrać z tej gromady numero sto ośm, redukuąc kure na szostaczki, czynią kury wszystkie złotych dwadzieście jeden i groszy ośmnaście. Iaiek należy wybrać z tej wsi numero stoczerdzieście ośm, iaie redukuąc na szelęgi, wynoszą wszystkie iaia złoty jeden groszy dziewiętnaście i szeląg. Aręda rocznia karczemna czyni na rok w tej wsi złotych polskich sześćset. Motki, które bez pańszczyzny wyprzedają, licząc ich numero siedmdziesiąt trzy, czynią złotych, motek jeden, redukuąc na grosze, po groszy ośm, złotych dziewiętnaście i groszy czternaście. Kapłunów z tej wsi wybrać należy numero trzydzieście sześć, kapłuna redukuąc na pieniądze kóždego po groszy dwanaście, czyni za nie złotych czternaście groszy dwanaście. Grzybow na-

leży wybrać wieńcow numero trzydzieście sześć i puł; w wieńcu każdym być powinno grzybow sto, te redukując na pieniądze dla dziedzica i possessora wieńiec rachuje się po groszy piętnaście, dla zastawnika i arędarza po złotemu, iak zdawna rachowano, rachuje się, których pierwsza kwota czyni złotych ośmnaście groszy ośm. Dalszy transport summaryusz: intraty tey wsi. Szlachta, siedząc na gruncie tey wsi, daia na rok....., iako wyżej, tak i na tym mieyscu przeciwko tym że szlachcie w liniach nie wyrażono. Generalney summy wynosi z tey wsi Komarowki, inkludując pańszczyznę redukowaną na szostaczki do arędy, aręde do tey że pańszczyzny i inną dań oprócz stawow, dziesięciny pszczelney i oczkowego, czyni złotych polskich.....przeciwko której intitulacyi zebrania summy generalney. summy w liniach nie wyrażono. Opisanie powinności poddanych Komarowieckich werifikowane z indagacyi tychże poddanych i innych w roku tysiąc siedmset trzydziestym piątym, dnia piątego Ianuarii, która iest taka: Naprzód odbywać pańszczyznę tak powinni, iak iest opisano w liniach tego inwentarza, letnim czasem po dni trzy, a zimowym po dni dwa, którzy zaś lecie robią po dni dwa, ci i zimie tak powinni robić, iak informują linie. Tako też i o dniowych w tych że liniach znayduie się informacyia. Na pańszczyznę chodzić i z pańszczyzny schodzić o tym czasie powinni, iak iest postanowiony zwyczaj zdawna; którzy pługami, a którzy pieszo antiquitus robili, tak i teraz odbywać mają. Zażynki, obżynki, zakoski, obkoski, te za pańszczyznę odrabiać mają, oprócz czterech tłok, które są bez pańszczyzny, i dwie z powinności, a dwie proszone; na te tłoki z kóždey chałupy, co iest gospodarza, wszyscy wychodzić powinni, nie miiając i komornic, co się może znalazć ludzi, zostawiwszy iedno w chałupie, które by nie zdało na te powinność. Szarwarkow, cokolwiek potrzeba do grobel i stawow i innych pońrzeb, te odbywać mają bez pańszczyzny, iako to po chrost do tych że grobel, po drań, po gnóy iachać będą powinni; przedziwa, iako to len, konopi moczyć, suszyć, chędożyć zwyczajem dawnym, według proby dworskiey pod wagę oddawać i wyprzedać mają bez pańszczyzny. Motki także, iak przed tym dworskie zwyczajem dawnym wyprzedali, tak i teraz wyprzedać mają. Podwody do Buga, do Lwowa, lub gdzie kolwiek indziej ze zbożem, lub z iaką inną potrzebą dworską odbywać mają, którzy by zaś iachać nie mieli w te droge, pańszczyzny od ciągłego powinno się wziąć złotych sześć. Stróżą kóždy gospodarz od godziny do

godziny we dworze i na folwarku ma odbywać kolejną i wartę latem do stada nocną, kapustę sadzić, polewać, plić bez pańszczyzny mają. Komu się zaś nie dostanie około kapusty robić, reszta iść powinna do plewienia zagonów ogrodnych. Mat, ile będzie potrzeba do statków, kózdy gospodarz dać będzie powinien. Kury, motki, iaika, kapłuny, grzyby według opisanych linii oddawać będą powinni, ile od którego będzie należało, kure rachuiąc po groszy sześć, motek po groszy ośm, kapłuny po groszy dwanaście, wieniec grzybow po groszy piętnaście, iaie po szelągu, dzień ciągłego po groszy sześć poddanego, i to jeżeli by się miało komu puszczać w zastaw lub arędę, — z tym dokładem opisuie się tu, na possesora zaś ma iść ta intrata, iaka się w liniach opisała tego inwentarza. Dziesięcina pszczelna i oczkowe za rewizyą dworską według dawnego zwyczaju iść powinna od tych poddanych, na dwor oczkowe rachuiąc po groszy piętnaście. Dziesięcinę z pol pustych i ogrodow, jeżeli się gdzie znajdzie, oddawać na dwor będą powinni. Tkacze zaś dawnym zwyczajem tkać pułsetki na dwor powinni; iaie, dokłada się tu, że nad linią specyfikowane w inwentarzu tyle drugie wybrać może, ile kiedy iest tego potrzeba; grzyby wieńcami oddawać powinni, rachuiąc w wieńcu grzybow sto. Chmiel i wszelka ogrodniina przy dozorze ięgomości pana administratora powinna być zbierana i wszelka intrata, która się może wynaleść w iako najlepszym być opatrzeniu i przysposobieniu intraty powinna. Poddany, jeżeli by który chciał novo osieść, ma być wolnym z dworu na rok ieden do upodobania pańskiego. Kłótnie, jeżeli by iakie między poddanemi byli i inne iakie niechęci, to dwor w sprawiedliwej indagacyi i pomiarkowaniu mieć powinien. Konnotacya wysiewow na obszarach Komarowieckich in anno millesimo septingentesimo trigesimo quarto zasianych i zostałych przy possessyi odebraney w roku tysiąc siedmset trzydziestym piątym die quarta Ianuarii. Żyta na tym folwarku na zimę wysiano na obszarach pańskich w ręce przypadłej Brodską miarą numero ośmak dziewiędziesiąt sześć. Opisanie dworu we wsi Komaruwce i cokolwiek w nim znajduie się przy odebraney possessyi w roku tysiąc siedmset trzydziestym piątym dnia czwartego Ianuarii. Primo, wiazd do tego dworu ulicą ze wsi, od wsi Pereniatyna, gdzie wieżdzaiąc iest brama, alias wrota z tarcie, na biegunach, pzzy których parkan dyłowy; wieżdzaiąc po prawey ręce staynia z dyłow, pod staynią z pomostem starym, z żłobami staremi, wpuł tey stayni koszara na owiec, ze stayni fortka

ku gumnowi. Wrota do tey stayni z tarcie na biegunach, z którey wyszedszy stayni, iest szopa pod słomą, mająca ścianę iedną z dyłow ku szpichlirzowi, który zaraz stoi przy teyże szopie mały z dyłow pod słomą, mający drzwi na zawiasach z zamknięciem na kłódkę z siónką, z którey drugie drzwi do szpichlerza na zawiasach z zaszczipką, z podłogą z czterma zasiekami i z gurą nad siónką, dyłowany; podle tegoż sernik stary pod słomą, na dole karmniczek. Od szopy i od szpichlerza idzie parkan z dyłow, w którym są wrota z tarcie na biegunach do ogrodu, który iest osadzony dokoła starym palisadem. Przy tym parkanie są: siennik pod słomą z kruhlakow, drzwi do niego na biegunach z tarcie; przy nim że stoi dwor nowy z kruhlakow pod słomą, do którego wchodząc są drzwi z tarcie. sień mała, z którey do izby idąc są drzwi na biegunach, w tey zaś izbie piec kaflowy, z kominem, z piecem do chleba, ławami, stołem, oknami trzema i czwartym małym, z szyb prostych, w drzewo oprawionemi; na przeciwko tey izbie iest komora z drzwiami na biegunach z tych że kruhlakow, z powalą (?), z górami et coetera. Za tym budynkiem i dworem iest parkan z dyłow starych walcących się y otaczający dokoła dwor, w tym parkanie są wrota na biegunach z tarcie, za któremi wrotami iest ulica ku stawowi; z iedney strony karmnik pod słomą z dyłow, chliwow dwa, ieden pleciony, a drugi z drzewa pod słomą ze drzwiami, z drugiey strony parkan około sadku, w którym sadzie loch brany, dyłowany, z dwoma drzwiami na biegunach; za tym lochem kurnik pleciony z chrustu, okrągło pod słomą, daley zaś kuchenka dyłowana niekończona z dzwirkami na biegunach. Za to kuchenko leży na podwurzu (które iest do zaiazdu przed budynek) drzewa niesprawnego sosnowego numero sto dziesięć. Wyiachawszy z tego podwurza, ogrodzonego dokoła parkanem, za wrotyma leży dyłow dembowych numero sto sześćdziesiąt sześć; wedle tych dyłow słupow parowanych dembowych numero czterdzieście sześć. Za tymiż wrotami z kruhlakow pod słomą wołownia z wrotami na biegunach; za to wołownią stodoła pod snopami, dyłowana dokoła, ze czterma wrotami na biegunach, z kucami żelaznemi. Za tą stodołą chlew z dyłow pod snopkami, z drzwiami na biegunach, szopa z iedney strony pod słomą na słupach, dyłowana od stadnicy z iedney tylko strony; idąc z gumna są wrota na biegunach z furtką z schodami, idąc do obory, która stoi na prawey ręce, są do teyże obory wrota na biegunach; sama zaś pod słomą, we srodku prze-

groda na stadninę, odylowana z iedney strony, z drugiey zaś, iak zwyczaj, na słupach. Stawkow dwa w tey wsi znayduie się, ktore mogą być spuszczone, na których stawkach młynek z kamieniem iednym na grobelce stoi z kruhlakow pod słomą z drzwiami i z inszemi we srodku potrzebami; za temi stawkami pod gurą winnica z kruhlakow pod słomą, do niey idąc są drzwi do sieni, w którey na iedney stronie izba z piecem kaflowym, z kominem i piecem do chleba, na górze zaś słodownia z tego pieca i komina; po drugiey stronie winnica, gdzie piecykow dwa, ieden baniany, drugi burtakowy; w tych że sieniach komórka z drzwiami na biegunach z kruhlakow, studnia z żurawiem, z chlewami pod słomą; w winnicy wszelki posudek, iako to: kadek trzy, spustow dwa, rurnie duże, konwi dwie, wiadro, czerpak, bania z rurami, z czapką et coetera. Ogrody do dworskiey należące wygody i chmielnik, las, który należy do tey włości, iako iest dokoła na gurze za stawem w dozorze, tak i teraz być powinien przez leśnych przy surowym zakazie iegomości pana administratora, aby nie był pustoszony. Pasiek znayduie się numero trzy, które opisane osobliwym rejestrzykiem pozycye i sytuacye mieysc ich, mają w sobie pniow numero dwieście sześćdziesiąt trzy. Obszary, które antiquitus na trzy ręce chodziły, tak i teraz co rocznie o pozycyi mieysc swoich iść mają i używane być powinny. Konnotacya krescencyi wsi Komarowki odebraney przy possessyi iaśnie wielmożnych ichmościow panow grabiow Krasickich kasztelanicow Chełmskich, iako też i innych rzeczy, na gruncie spisana w roku tysiąc siedmset trzydziestym piątym, dnia czwartego miesiąca Ianuarii. Primo odbiera się od iegomości pana Antoniego Radoczyńskiego zostalego żyta w polu styrt numero dwie, w których kop dwieście pięć; secundo, item odbiera się w stodole kop numero ciedmdziesiąt; tertio, item owsa w styrcie poczętey, na gumnie, kop numero sto dwanaście; quarto, item hreczki w styrcie na gumnie odbiera się kop dwieście; quinto, item ięczmienia w gumnie kop numero odbiera się czternaście; sexto, item lnu czesanego w garściach odbiera się numero kop dwie. Latus zostalej krescencyi na tym gruncie i odebraney przy tey possessyi facit kop sześćset trzy. Konnotacya odebranego ziarna na folwarku Komarowieckim od tegoż iegomości, de tempore anno et data ut supra. Primo, żyta iarego odebrało się od iegomości pana Radoczyńskiego w szpichlerzu ziarnem ośmak numero trzynaście; secundo, item żyta ozimego odebrało się numero trzy; tertio, item hreczki ośmak

numero sześćnaście i czterewykw trzy; quarto, item owsa ośmak numero sześćdziesiąt trzy; quinto, item grochu ośmak numero dziewięć; sexto; item prosa odebrało się numero czterewykw trzy; septimo, item siewienia konopnego ośmak numero dwie; octavo, item maku numero czterewykw dwa; nono, item lnu nasiennego odebrało się numero czterewykw jeden. Dalszy transport odebraney krescencyi i innych rzeczy: decimo, item konopi raczek numero trzydzieście; undecimo, item wełny run numero dwadzieście trzy; decimo secundo, motków, które są u ludzi, numero sześćdziesiąt trzy; decimo tertio, grzybow wieńcow numero trzydzieście dziewięć; decimo quarto, sliwek odebrało się numero czterewykw dwa; decimo quinto, cybuli wieńcow dziewięćdziesiąt; decimo sexto, nasiona ogrodne, ogrodnina, kwaszenina, ta na folwarku odbiera się osobliwym registrem; decimo septimo, słoniny odbiera się numero pości ośm; decimo octavo, sadeł z podrobami numero cztery. Latus pozostałej i odebraney w ziarnie krescencyi i innych rzeczy od iegomości pana Radoczyńskiego de anno et data ut supra, ośmak sto sześć, czterewykw iedyńaście i puł. Registr obory spisaney na gruncie, stada i drobiazku folwarcznego w Komaruwce weryfikowany przy odebraney possessyi de anno et data ut supra. Primo, krów pożytkowych odebrało się numero dwanaście; secundo, iałówek młodych dwuletnich numero sześć; tertio, ozimkow numero trzy; quarto gospodarz tej obory numero jeden; quinto owiec wszystkich młodych i starych sztuk numero pięćdziesiąt i siedm; sexto koz z kozłami młodych i starych sztuk numero trzydzieście trzy; septimo, swini maciurek starych numero dwadzieście ośm; octavo, wieprzów chudzców numero cztery; nono, wieprzów karmnych numero dwa; decimo, wieprzów małych młodych numero ośm; undecimo prosiąt małych numero dwadzieście siedm. Transport dalszy odebranych rzeczy w tym że folwarku: decimo secundo. wołów roboczych odbiera się od tegoż iegomości pana Radoczyńskiego numero sześć; decimo tertio. stadniny spisaney de specie et numero osobliwym registrykiem, odbiera się sztuk numero dwadzieście cztery; decimo quarto, drobiazk folwarczny; decimo quinto, gęsi odbiera się numero siedmnaście; decimo sexto, indyków numero iedyńaście; decimo septimo, kaczek numero sześćdziesiąt; decimo octavo, kapłunów numero trzydzieście; decimo nono, kur prostych numero trzydzieście; vigesimo. notują się tu kury proste i kapłunny, które za rok tysiąc siedmset trzydziesty czwarty być powinny odebrane od poddanych według linii

wyżey specyfikowaney w dani tego inwentarza. Notata różnych rzeczy: Vigesimo primo, żelazo płużne od pługą iednego numero iedno; vigesimo secundo, radeł z narałkami numero trzy; vigesimo tertio, bron do roli z żelazem numero dwie; vigesimo quarto, młynek do chędożenia zboża numero ieden; vigesimo quinto, item arfa do tegoż chędożenia numero iedna; vigesimo sexto, siana odbiera się od tegoż iegomości pana Rado-
czyńskiego styrtę, w której sążni numero siedm, iedna; vigesimo sep-
timo, item stożkow numero dwa. Notuie się tu, który poddany w tej
wsi ma woły pańskie, a który zaś swoje chłopskie, oraz i konie, któ-
rych de nomine et cognomine tu się nie specytikuie, tylko pod liczbą:
pierwszy, drugi, trzeci, czwarty et coet. Widzieć inwentarz w liniach
spisany,—ten będzie informował liczbę każdego człowieka przezwisko; i tak
pierwszy wołu iednego chłopskiego, drugi wołow pańskich dwa i chłop-
skiego iednego, trzeci wołow pańskich trzy, czwarty wołow pańskich
dwa, piąty wołow pańskich dwa, szósty woła pańskiego iednego, siódmy
wołow pańskich dwa i chłopskiego iednego, ósmy woła pańskiego iednego
i chłopskiego iednego, dziewiąty woła pańskiego iednego i chłopskiego
iednego; dziesiąty wołow pańskich dwa; iedynasty nic; dwunasty wołow
chłopskich trzy, trzynasty woła chłopskiego iednego, czternasty wołow
pańskich dwa, piętnasty wołow chłopskich trzy, szesnasty wołow pań-
skich dwa, siedmnasty wołow pańskich dwa, chłopskiego iednego, ośm-
nasty konia pańskiego iednego, wołow chłopskich dwa; dziewiętnasty woła
pańskiego iednego i chłopskiego iednego, dwudziesty wołow pańskich dwa,
chłopskiego iednego, dwudziesty pierwszy nic, latus facit wołow pańskich
dwadzieście pięć, koń ieden, wołow chłopskich siedmnaście; dwudziesty
drugi wołow pańskich dwa, chłopskiego iednego, dwudziesty trzeci wo-
łow pańskich dwa, dwudziesty czwarty wołow pańskich dwa; dwudziesty
piąty wołow pańskich dwa, chłopskiego iednego; dwudziesty szósty, wo-
łow pańskich dwa, chłopskiego iednego, dwudziesty siódmy wołow chłop-
skich trzy, dwudziesty ósmy wołow pańskich dwa, dwudziesty dziewiąty
woła pańskiego iednego, chłopskich dwa, trzydziesty woła pańskiego ied-
nego, chłopskiego drugiego, trzydziesty pierwszy wołow chłopskich dwa,
trzydziesty drugi żadnego, trzydziesty trzeci woła pańskiego iednego, trzy-
dziesty czwarty wołow chłopskich trzy, trzydziesty piąty wołow chłop-
skich dwa, trzydziesty szósty wołow chłopskich dwa, trzydziesty siódmy
woła chłopskiego iednego, trzydziesty ósmy nic, trzydziesty dziewiąty

kobyłę pańską iedną, czterdziesty nic, czterdziesty pierwszy nic, czterdziesty drugi nic, czterdziesty trzeci nic, czterdziesty czwarty nic, czterdziesty piąty nic, czterdziesty szósty nic, czterdziesty siódmy nic. Latus facit wołów pańskich piętnaście, kobyła iedna, wołów chłopskich dziewiętnaście. Opisanie dworu i iego iurydykcyi w Krzemieniu będącego przy odebraney possessyi iaśnie wielmożnych ichmościow panow hrabiow Krasickich kasztelanicow Chełmskich, oraz i wszystkie na gruncie iego werifikowane rzeczy, de anno et data septima Ianuarii mensis. Primo wiażd do tego dworu z przedmieścia iadąc ku oycom Franciszkanom z ulice nazwaney Ledachowszczyzna, do którego dworu stojącego iadąc do niego po lewey ręce iest parkan stary, dokoła ogrodzaiący, w którym parkanie z przyiazdu są wrota i z fórtką na biegunach z tarcie, u fortki zaś żelazne klamki; wiachawszy w te wrota, po lewey ręce stoia pokoie i budynek pod gontem z drzewa tartego bardzo stary i zruinowany, w tym budynku iest izba iedna z alkierzem, w izbie okien dwoie, w alkierzu okien dwa z okielnicami na zawiasach żelaznych, z stołem, z ławami, piecem kaflowym, ze drzwiami na zawiasach, z podłogą, z sienią, w której iest komora ze drzwiami na zawiasach z zaszczipką, z kominem wywiedzionym, z gurami, ze drzwiami do sadu drugiem i et coet. Z tego budynku wyszedszy po lewey ręce staynia z wozownią, w której komor dwie z drzwiami, wrotami, z żłobami z drzewa tartego pod gontem bardzo zruinowana; z tey stayni idąc iest budynek dla gospodarza z drzewa pod gontem, w którym izba iedna z komorą, ze trzema oknami, z piecem kaflowym i z piecem do chleba, ze drzwiami na zawiasach u izby, do sieni zaś na kołowrocie, z zaszczipkami żelaznemi w sieniach kuchnia z kominem wywiedzionym plecionym et coet. Za starymi budynkami iest sadek pożytkowy z drzewa, które co rok, kiedy iest urodzay, daie owoc do profitu na złotych dwadzieście, czasem więcey, albo mniej. Do tego dworu należy iurisdykcyia pod posłuszeństwem mieszczan dwoch, iednego Semen Gonczarza i drugiego Iwana Tkacza, którzy, ile potrzeba dworska wyciąga, powinni być do usług wszelkich. Ci na gruntach pańskich siedzą, ogrody mają i z nich pożytkuia. W samym dworze gospodarz być powinien mieszkalny, którego sobie pan upodoba i z dependencyą pańską ma w tym dworze siedzieć; który to inwentarz i w nim wszystkie opisanie wsi, dworow i wszelkie weryfikacye, iako są na gruncie należycie z indagacyi spisane przy ichmościach szlachcie wiary

godney, tak ciż ichmoście ten że sam inwentarz i wszystkie iego contenta podpisują. Działo się na gruncie we wsi Komaruwce dnia czwartego Ianuarii, tysiąc siedmset trzydziestego piątego roku. U tey oblaty podpisy rąk ichmościow panow przyacioł w te słowa: iako proszony przyaciół do tego podpisu kontraktu podpisuję się Ian Zaliński manu propria, Sebastian Wysokiński do tego proszony podpisu, manu propria, Paweł Piiński do tego podpisu proszony manu propria. A tak te oblata inwentarzow, za podaniem i proźbą wyż rzeczzonego offerenta, a za moim urzędowym przyięciem, wszystko de verbo ad verbum iak się w sobie ma do xiąg ninieyszych grod Krzemienieckich iest ingrossowana.

Книга Кременецкая городская, записовая и поточная 1735 года, № 1660; листы 417 и 426.

CXXVII.

Явка инвентаря села Охлопова, съ перечисленіемъ крестьянъ, рабочаго скота ихъ и отбываемыхъ ими повинностей. 1735 г., Сентября 2.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego piątego, miesiąca Septembra wtórego dnia.

Na urzędzie grodzkim w zamku iego królewskiey mości Łuckim, przede mną Iózefem Kazimierzem Zahorowskim, namieśnikiem burgrabstwa i zamku Łuckiego i xiegami ninieyszemi grodzkiemi Łuckiemi, comparens personaliter urodzony iegomość pan Michał Brzeski dla zapisania do xiąg ninieyszych grodzkich Łuckich ten inwentarz gromady chłopow dobr wsi Ochłopowa ad acta praesentia castrensia Luceoriensia per oblata podał, ratione introcontentorum de serie verborum tali. Inwentarz spisany gromady w Ochłopowie odebrany possessyi po niebożce ieymości pani Grotowskiey anno millesimo septingentesimo trigesimo quarto, dnia dwódziestego Oktobra.

Chwedko Romaniuk robi dni dwa, ma koni dwa; Iwan Romaniuk dni dwa, wołow dwa, syna iednego; Iosyp dni trzy, wołow dwa, konia iednego, synow dwóch; Iacko Nieczyporuk dni dwa, wołow dwa, konia iednego, syna iednego; Wasyl Krat dni trzy, wołow dwa, synow trzy; Kazimierz dni dwa, wołow dwa, synow dwa; Waśko Sztompel dni dwa, koni dwa; Petro chałupa pusta; Tymko Handziuk dni dwa, Konia iednego; Waśko Głuch dni trzy, koni dwa, synow trzy; Tkacz baszteczny vacat; Andruszko Bednarczuk dni dwa, wołow dwa, synow cztery; Marcin dni dwa, konia iednego, synow dwóch; Iwan Pypczuk dni dwa, wołow dwa, konia iednego; Andrey brat tegoż Pypczuka przy nim; Iwan Tur i Hrycko bracia mają dni pansczyzny trzy, koni dwa, synow dwa; Ilko Dackow dni dwa, konia iednego; Hrycko Nieczyporuk dni dwa, wołow dwa; Demian dni dwa, konia iednego, synow dwa; Dacko Marczuk dni dwa, wołow dwa; Iacko Krzywy dni dwa, syn ieden; Iasko Tkacz robić po poł setku, synow dwa; Iakub Tkacz synow dwa; Iacko Nieczyporuk dni dwa, woła iednego; Dmiter Krot dni dwa, wołow dwa, konia iednego, syna iednego; Ioachimicha wdowa dzień ieden, syna iednego; Andrzej Młynarz dni dwa, synow dwa. Ci ogrodow nie mają, ani pola nic nie zazywają. Po trzech w inwentarzu przekryslonych: Michałko Turuk vacat. Po skończonym inwentarzu registr tenori sequentis. Registr spisany krescencyi po odebraney possessyi nieboszczki ieymości pani Grotowskiej tak w ziarnie, iako i w snopach anno millesimo septingentesimo trigesimo quarto, die vigesima Octobra. Krubki, snopy. Żyta w ziarnie krubek pięć; pszenicy w ziarnie poł krubki; ięczmienia w ziarnie krubek pięć; słodu w winnicy krubek trzy; żyta w stodole przestoiu samey słomy kop sześć, snopow dwadzieścia; w teyże stodole żyta kop sześć snopow trzydzieści; w teyże stodole prosa obmiętego kop dwie snopow czterdzieści; najmniej w stozku owsa przestoiu kop trzy, snopow piętnaście; w stodole owsa tyreckiego snopow trzydzieści; na gumnie w szopie ięczmienia kop dwanaście; w teyże szopie żyta kop dwie, hreczki najmniej w stozku kop dwie snopow trzydzieści; w szopie najmniej siana wozow dziesięć, lnu nie młoczonego kop pięć; w szopie po de dworem siana wozow dwanaście; w teyże szopie nasienia ięczmienia kop pięć; grochu w szpichlerzu krubek dwie i poł krubki. We dworze w izbie nieboszczyney stoł ieden i stolik iegen mnieyszy; w teyże izbie stołkow pojedynkowych pięć, łózek trzy, kludek od gumna trzy; szklanek dwie prostych, konewka iedna,

kaczorow dwa, krubka iedna co do targu zboże mierzą, gęsi dwoie, ka-
dłub stary nie zgodny do kwaszenia ogrodniiny ieden. Iako będący my
szlachta proszeni dla odebrania possessyi i gromady w Ochłopowie, tak
i przy odebraniu krescencyi zboża podpisuiemy się dla lepszey wiary
rękoma naszemi własnemi. U tego rejestru podpisy szlachty woznego temi
wyrażone słowy Adam Postolski manu propria, Antoni Grodzicki manu
propria, Lawrenty Wozniak ministerialis. Po skonczonym rejestrze przy-
pis de serie takowy: żyta wysiano na zimę, miary Horochowskiey ośmak
piędziesiąt, pszenicy teyże miary ośmak cztery. Od iegomości pana Gro-
towskiego odebrałem za medyacyą przyiacielską żyta kop sto dwie, psze-
nicy kop dwadzieścia iedną snopow czterdzieści; owsa kop dwadzieści
cztery, hreczki kop dwadzieści iedną, snopow dwadzieści trzy. U tego
przypisu podpis temi słowy: Antoni Radwański który że to inwentarz z
rejestrem per oblatam podany za podaniem i prozbą wyż mianowanego
iegomości podawaiącego a za moim urzędowym przyięciem wszystek z
początku aż do konca de verbo ad verbum tak iako się w sobie pisany
ma, do xiąg niniejszych grodzkich Łuckich iest ingrossowany.

Книга городская Луцкая, 1735 года, № 2287; листъ 684.

CXXVIII.

Постановленіе Каменецкаго мѣстскаго суда о допросѣ подѣ пыт-
кой крестьянина Лихураша, обвиняемаго въ воровствѣ 1737 г., Ав-
густа 3.

Die 3-tia Augusti 1737 anno.

Między ich mościami pany Michałem Mořawskim y Michałem Olszew-
zkim aktorami, a pracowitym Wasylem Lichuraszem stawionym. Stosuiac
się do instrumentu od iego mości pana Woyciecha Baykowskiego subde-
legata grodzkiego Kamienieckiego, tudzież y pana burgrabiego die 3-tia

Augusti 1737 anno do indagowania dobrowolnych konfessat do nego sądninieyszy woytowski ławniczy Kamieniecki Podolski do konfessat przystępuje. Uskarżaia się aktowiz na stawionego Wasyla Lichurasza inkarcerata, iż ten mieszkając we msi Urobrowcach lat trzy pod iegomością panem Ianem Odyńskim czasy różnemi różny rzeczy, iako to: w Theodora krawca kapturek lamowy gifes od szpady y koralów sznurków cztery ukradł. in anno 1736 konia gniadego szłapaka urodzonego imć pana Michała Morawskiego, którego miał od imć pana Pawła Tarnowskiego także ukradł, subsequenter w roku teraznieyszym kobyłę skarogniadę u imć pana Michała Olszewskiego ukradł, także kobyłę kasztanowatę u imć pana Kazimierza Kobielskiego, drugę u Alexandra poddanego imć pana Tyrawskiego ukradł, y poprzedawał y innych wiele szkod poczynił, zaczym ad libera confessata ichmość panowie aktorowie upraszali. Odpowiada stawiony Wasyl Lichwiasz iż iest temu rok przyiachałem z imć panem Odyńskim do Kamieńca, staneliśmy gospodą w Theodora Alexandrowicza, w którego gdy się iuż pospali ukradłem ze skrzynki kapturek białołowski lamowy y gifes mosiężny od szpady, koralów sznurków cztery, rano powstawawszy gospodarz queres uczynił, na mnie nacisneli ia przyznawszy się oddałem y za to żadney kary nie miałem. Ia Wasyl Lichurarz rodziłem się za Stryem w Poboczy, oycu było imie Andrzej Mogal matkę imienia niepamiętam od oycy poszedłem do wsi Kotona do dworu imć pana Stępkowskiego, tam pasałem cieleta, tam byłem lat ośm przy dworze, gdzie służąc żadney szkody nieuczyniłem, tylko mając chleb obrokowy tygodniowy co zostało dawałem na grosz, ze dworu uciekłem od tego pana y przyshedłem do Horodenki, stanolem na służbę u popa Horodeńskiego za parobczaka wysłużywszy rok powróciłem do oycy swego, znowu nie doszedszy do oycy zostałem w Sokołowie pod Złotnikami, służyłem u imć pana Zubkowskiego szlachcica za parobka lat pięć y tam pocziwie służyłem, po wyściu lat pięciu odprawiłem się y w teyże wsi w nieiakiogo pana Witwickiego stanolem na służbę, w tego służyłem lat trzy, tamże y żonę poiołem na imię Feskę, tamże w tey wsi gospodarowałem sobie z żoną lat siedm bawiać się gospodarstwem bez żadney szkody ludzkiej, po wyściu lat siedm poszedłem na srobodę tu na Podolą do Wosobiiówki y mieszkałem teraz trzeci rok na części imć pana Odyńskiego, mieszkając pod panem Odyńskim. Na podane punkta 1-mo konia gniadego imć pana Michała Morawskiego odpowiedział: lubom przyznał, alem to mówił

z boleści gdy mię krępowano y bito, alem nie kradł y żadnego konia w Minkowcach nie przedawał; ad 2-dum pytany o klacz imć pana Olszewskiego, odpowiedział, iadąc ia do Sokołowa do krewnych y przyjaciół swoich przede dniem wziołem klacz imć pana Olszewskiego maści gnia-dey z pola w Sokołowie, zaiachałem do imć pana Dolińskiego, który mi winien talerów bitych siedm, upraszałem aby mi oddał, on prosił się abym mu ieszcze poczekał y tak wróciłem się nazad do Worobiiowski, nie dojeżdżając do Worobiiówki pusiłem też klacz kradzioną pod Furmanówkę, a sam poszedłem do Furmanówki do człeka którego imienia nie-pamiętam, tylko wiem że służył u pana Tyrawskiego, u tego człeka na roli miałem posianey pszenicę z puł cztereryka in vim prowizyi złotych ośm, które mi do tychczas winien, tamże w Furmanówce dowiedzieli się o mnie, y tak ze dworu człek złapał mię y do Worobiiówki oddali mię. 3-tio, pytany o klacz Alexandra poddanego imć pana Tyrawskiego odpo-wiedział że iej niekradł, ani wie o niey, tyło z boleści przyznał iakoby miał ukraść; pytany ieżeli miał iaką przewodnią z szwagrem swym w Kurnikach, odpowiedział żadney rzeczy niekradł ani z nim przewodni ni-miřł, ani z koni innym nigdzie żadney szkody, nikomu nieuczynił, py-tany był o kradzieży mielnika Demszyńskiego iako to o okszę, oskardów dwa, odpowiedział tego niekradł, tytkom miał dawne swoją okszę, którą przedałem Andrzeiowi Dubowemu od lat trzech za cztereryk pszenicy, żelaza, które się nayduią w domu, iako to kos dwie, suźdrów trzy, mło-tek do kosy te żelaza są własne moje, fantów kradzionych żadnych ni-miałem ani mam, tyło Iakub Szwiec, który mieszka w Worobiówce pod panem Boiarskim dał mi był sznorówkę sukna karmozynowego abym był przedał, którą przedałem w Kitay grodzie żydom imienia niewiem, wzio-łem za nie złotych dwa i groszy pietnaście, które oddałem Iakubowi Szew-cowi, także y płutna arszynów ośm tegoż Iakuba Szewca nosiłem w Ki-taygrodzie po mieście przedałem arszyn po groszy dwanaście, za też płutno pieniądze tenże Szwec odebrał tylko mi za usługi kwatyrkę wódki kupił. Po wysłuchanych dobrowolnie przyznał się iż klacz imć pana Ol-szewskiego ukradł y onę puścił pod strachem w tydzień także będąc z imć panem Odyńskim gospodą u Theodora Alexandrowicza tam kapturek lamowy, gifes od szpady y koralów sznurków czteru w nocy ze skrzyni ukradł y one licem wrócił, do tego mając znaczną kwotę pieniędzy zło-tych sto sześćdziesiąt y pięć, które porospożyczał, resztę złapawszy onego

odebrał imć pan Zwada, z których pieuiędzy żadnego słusznego wywodu zkał by ie miał nie daie, ale y owszem, mając taką kwotę pieniędzy, niby po zebraniu po wsiach się włóczył. Dla tego sąd ninieyszy woytowski ławniczy Kamieniecki-Podolski, nie mając żadney należytey informacyi o poczynionych szkodach, iako to imć pana Morawskiego i innych, onego na konfessata korporalne skazuie, aby był przez mistrza publicznego swi- cami y szynami pieczony, idque in instanti nakazuie, depositu sumptu partis aktoreae.

Книга Каменець Подольскаго маїстрата, № 4562, годъ 1519—1794; листъ 472.

CXXIX.

Показаніе крестъчнина Василя Петрикова сына, обвиняемаго въ воровствѣ.—Постановленіе бургграфскаго суда, по требованію помѣщика, о допросѣ обвиняемаго подѣ пыткой. 1738 г., Іюня 7.

Sabbatho post festum sacratissimi Corporis Christi Domini anno millesimo, septingentesimo trigesimo octavo.

Praesentibus generosis Thoma Olecki, Alexandre Lubański, Andrea Lewicki aliisque variae conditionis hominibus, tum ministeriali regni generali provido Thoma Tabinowski authenticato iurato, actus praesentis apparitore, per quem iurisdictio fundata, inter famatos Philippum et Hrehorium cives et incolas civitatis bonorum Korolówka, suo et totius civitatis eiusdem oppidi Korolówka (nomine), actores et delatores personaliter, et Wasyl Petryków syn statutum incarceratum personaliter; proposuerunt famati Hrehory et Filip actores contra statutum Wasyla Petrykowego syna, iż on zapomniawszy przykazania Pana Boga, będąc dobrze edukowanym przez rodziców swoich, którego złey rzeczy nie uczyli, ale chrześcianskich postępków, różnemi czasy, a prawie a iuventute sua, kradzieżą bawił się y

ludziom siła szkód po różnych miejscach czynił, naprzód manastyr w miasteczku Ułaszkwcach z innemi podobnemi sobie okradł, działo się to w roku tysiąc siedmset trzydziestym czwartym; potym okradłszy ten manastyr, przez ten czas po różnych miejscach przebywał nie bez szkody ludzkiej, aż dopiero roku przeszłego tysiąc siedmset trzydziestego siódmego, przyszedłszy do Korolówki z Stefanem złodzieiem, który za takiż kryminał powieszony, ukradli u mieszczanina Korolowskiego Demki bydła troje, za które bydło stawiony już siedział w więzieniu dworskim w Korolówce y swego, niewiedzieć iakim sposobem nabytego, dwoje bydła dał Demkowi mieszczaninowi Korolowskiemu, rekompensując mu iego krzywdę, za co był złapany, y uciekł ze dworu z więzienia; tudzież w Iezierzanach iak uciekł z Korolówki, mieszkał przez iesień, y tam parę koni ukradł, y innych wiele krzywd na różnych miejscach poczynił; więc tedy sądu swego wyżey wyrażeni delatores upraszali, aby za takie excessa y kryminały Wasyl Petryków syn karę ponosił. Iudicium burgrabiale Camenecense Podoliae, post propositionem partis actoreae contra statutum, ad libera confessata de eodem incarcerato condescendit, quorum confessatorum tenor talis: «Ja Wasyl Petrów syn rodziłem się w Rozdole w dobrach iasnie wielmożnego iego mości pana Rzewuskiego, hetmana wielkiego koronnego, dziedzicznych, w wojewodztwie ruskim a powiecie Żydaczewskim, Miałem oyca Piotra y matkę Ahafią, którzy rodzicy tu do Korolówki z sobą mię małego przywiezli, y rosłem przy nich y bawiłem się gospodarstwem aż do śmierci rodziców moich, których y pochowałem w Korolówce; po śmierci tedy rodziców moich, czasu pewnego namówiwszy mię złego sumienia ludzie, w Korolówce na mieście, lat temu iest pięć albo sześć, abyśmy cerkiew alias manastyr wykradli, tak ja dałem się uwieść, którzy byli ze mną, iako Martyn mieszkający w Korolówce, y takeśmy poszli w nocy do tego manastyru, przy którym była celka, y ukradliśmy trzy worki szelągów samych y tak my się popałowali niemi, w których workach miało bydź, iako zeznawał Martyn, complex tego złodzieystwa, złotych pięćset. a drugieśmy przepili; potym troje koni wziołem w Sinkowie, klacz u chłopca tamecznego poddanego w Białym Potoku, także iedną klacz w Zwiehlu, trzecią klacz, która iest do tego czasu w Czeczelniku u chłopca nazwiskiem Fedka Czosnyka, przeze mnie iemu oddana, ale on o tym nie wiedział, czy iest kradziona; potym z Stefanem nieboszczykiem, którego pan Sokołowski dał obwiesić, (poszliśmy) na Ukrainę, tam

przyiachaliśmy pod Białę Cerkiew pod wieś Snitkowce we dnie, y tam my ukradli koni troie, y te konie zaprowadziliśmy do Smotrycza na iarmarek, ten Stefan sprzedał dwoie, a co na mnie przypadła łoszyca, tę mi we dworze odieło, y tak mię puszczo; zaś o bydle Demkowym, lubom go zapłacił alem go niekradł, więcey niewiem, ani się ni do czego nie przyznaię.» Po wysłuchanych dobrowolnych konfessatach stawionego Wasyla Petrowego syna, urząd burgrabski Kamieniecki Podolski, ponieważ o wiele kradzieży y krzywd ludzkich przez delatorów y aktorów do sądu swego na pomienionego Wasyla Petrowego syna iest zaniesiona querymonia, bez należytey informacyi, urząd burgrabski Podolski zupełnie informować się nie może, zaczyn stосуiас się do prawa pospolitego y świętey sprawiedliwości, Wasyla Petrowego syna na korporalne zdaie konfessata, aby był według prawa po trzykroć razy przez publicznego mistrza pociagniony, ter igne admoto torturandus, a co ad forum advocatiale Camenecense Podoliae ad expediendam per supradictum ministrum publicum executionem odsyła. Co wszystko urząd woytowski Kamieniecki Podolski sumptu partis actoreae sub paena banitionis exequi tenebitur instantanae nakazuie. Albertus Baykowski officii castrensis capitaneatus Camenecensis Podoliae subdelegatus iuratus et burgrabialis mp. Ex actis burgrabiatu castrensis Camenecensis Podoliae extraditum.

Книга Каменецъ Подольскаго магистрата, № 4562, годъ 1519—1794; листъ 519.

CXXX.

Показанія на допросъ съ выткой крестьянина Рацяка, онъ же Слободяникъ, обвиняемаго въ воревствѣ. 1738 г., Іюня 13.

Feria sexta intra octavas festi Sacratissimi Corporis Christi Domini, anno millesimo septingentesimo trigesimo octavo.

Sąd ninieyszy woytowski ławniczy Kamieniecki Podolski, ex vi remissionis decreti, w sądach burgrabskich subdelegackich Kamienieckich Po-

dolskich, w sprawie y akcyi między urodzonym imć panem Stanisławem Demskim aktorem osobiście, a stawionym pryncypalnie Andruchem Rapiakiem alias Słobodzianikiem inkarceratem osobiście, prolati, agituiącey się, zadosyć w kontentach onego czyniąc, do konfessat korporalnych do słuchania przystąpił, iakoż mistrzowi publicznemu mocno postrakami do słupów uwiązać roskazał, któren uwiązany, przed turturowaniem libere ac benevole, konfessata korporalne w te słowa zeznał: «Ja Andruch Rapiak, alias Słobodzianik, rodziłem się w Woytkowie, w dobrach wielmożnego imć pana Nowosielskiego, oycu było imie Michayło Rapiaka, matce Feska; przy rodzicach byłem z lat sześnaście, ociec już sprowadziwszy się do Iabłonowa na Podole z matką, tam sześnaście lat mieszkali, ociec mój lat będzie pięć iak umarł, a matka y teraz tam żywa zostaje, ja, że nie było się czego trzymać, poszedłem od matki na służbę w Iabłonowie do Wasyla Paryana, służyłem rok, od tegoż Paryana odprawiłem się należyście, poszedłem do Przyszka Iwana na służbę, służyłem lat dwie y tam szkody żadney nie zrobiłem; od tegoż odprawiwszy się poszedłem do Hlibonek y przyiołem służbę u imć pana Iurewicza towarzysza iasnie wielmożnego imć pana starosty Czerwonogrodzkiego y służyłem dwa roki y od tegoż odprawiwszy się, z tamtąd nazad do Iabłonowa wróciłem się y tam ożeniłem się y wziołem żonę w Sohostawie u wdowy Petrychy imieniem Paraskę, mieszkalem roków dwa; z tamtąd czterech nas poddanych uciekło y przysliśmy do Wyszniowczyka wielmożnego imć pana Horodyńskiego starosty Wyszniowieckiego y tam mieszkam, rok minął w wielki post.» Pytany był o hreczkę popa Zawadoskiego, przyznał, że ze stodoły iego sam ieden, nie mając co ieść, wziołem cztereyk hreczki y zmełszy zjadłem z żoną moją. Pytany był o rybie z wirste (?) pokradzionej, przyznał, że na ryby z Leskiem Szczerbatym spuściliśmy się y te ludzkie werstnie ryby trocha wybraliśmy, y zaraz przy tей rybie w nocy wybieraniu namawiał mnie tenże Lesko Szczerba, abym poszedł z nim konia u Iwana atamana wzioł, albo u kogo innego, a mielnik Semion tameczny szyszał to w karczmie, ale nie nam nie mówił; y tak Lesko w tydzień potym z pola z noclegu parę koni u atamana Wyszniowieckiego ukradł, niedziel temu cztery, y prede mną chwalił się, że te wezmę konie, y u Tomka woyta Wyszniowieckiego—y tego się nie boię, chodź wezmę, poiadę po wełnę,—y nie wiem czy iechał czyli nie, tam słyszał y wiem że się chwalił, że sześcioro owiec dworskich wzioł; pytany był o parę wołów

przez Leska kradzionych, przyznał, że Lesko nie wiem z której wsi ukradł, tylko wiem że Stefan Dziuryński z Smotrycza miał z Leskiem przewodnię, bo woyt, y Lesko mówił że on konia woytowego zawiodł gdzieś; pytany był o koniu Iabłonowskim, któren biegł, czyli stał, gdzie się podział, odpowiedział tenże inkarcerat, iż zaprowadziłem do Lanckorony, ale u matki pierwey z swoją klaczą będąc z łoszakiem dworocznym ogierkiem przybiegł, y zaiechałem do żyda, tam mnie podstarości Lanckoronski (wzioł) y oddał mnie do pana mego, y siedziałem niedziel dwie, a potem tu mnie oddano. Gdy był turturowany po trzy razy, swiecami, tudzież y szyną przypieczony, to cokolwiek wyżej zeznał, to wszystko twierdził, a więcey ni do czego się nie przyznał.

Книга Каменецъ-Подольскаго магистрата, № 4562, годъ 1519 — 1794; листъ 523.

CXXXI.

Жалоба отъ имени Виленскаго воеводы, великаго Литовскаго гетмана, князя Муханла-Сервациа Вишновецкаго, на арендатора его имѣнія Гнилицы, Дрогичинскаго стольника Александра Гуровскаго. объ угнетеніи тамошнихъ крестьянъ, вслѣдствіе чего они угрожаютъ разойтись врозь. 1741 г., Января 3.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego pierwszego, miesiąca Ianuarii trzeciego dnia.

Przed urzędem i aktami ninieyszemi grodzkiemi Krzemienieckimi i przede mną Andrzeiem Iakóbbem Stokowieckim, protunc namieśnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter urodzony iegomość pan Ian Ilnicki, imieniem iaśnie wielmożnego xięcia iegomości Michała Serwacego Korybutha Wiszniowieckiego, woiewody Wileńskiego, hetmana wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, praecavendo integritati bonorum tegoż

iaśnie wielmożnego xięcia iegomości, hanc solennem naprzeciwno wielmożnym iegomościom panom Alexandrowi y Róży Smiałkowskiego Gurowskim, stolnikom Drohiczyńskim, małżonkom, vigore iurium suorum bonorum villae Hnilica et aliorum ad praesens possessorum, actis praesentibus infert manifestationem idque pro eo: Iż wielmożni ichmoście państwo Gurowscy, zostaiąc in exemptione praememoratorum bonorum Hnilica y Hniliczki, różne krzywdy poddanym tamecznym czynią i czynić ultro roskazuia, w podwody tako konne iako i wołowe niezwyeczaine, żadnym kontraktem nieopisane, pędzić i wyganiać każą, idque in totam et meram angarisationem subditorum, perconsequens, chcąc podobno desertam zostawić Arabiam, gdyż poddani, niemogąc talia pati przez częste odbywanie podwód, ludzie chudobą swoją wystarczyć nie mogą i rozchodzić się zamyslaia, iakoż i gotowi, szczególnie tylko feliciora sperando momenta czekaia na osobliwszą łaskę iaśnie wielmożnego iegomości xięcia dobrodzieia swego, że succurret onym, — tandem aliquando łaska pańska. A zatym idem generosus comparens iteratis, de diligentia celsissimi ducis, ne memorata bona aliquod in posterum patiantur detrimentum, a osobliwie w rozeyściu się poddanych (si et in quantum stać by się to miało, nie z inney racyi, tylko, ut praemisum est, z okazji wielmożnych ichmościów panów stolników Drohiczyńskich) przeciwko którym quam solennissime manifestatur i tey manifestacyi salvam, si opus fuerit, cui et ubi de iure venerit, zachowawszy facultatem, hanc brevem actis connotari prosił; co i otrzymał. Ian Jlnicki.

Книга городская Кременецкая, поточная, 1742 года, № 1672; листъ 30.

CXXXII.

Приговоръ коннаго суда въ г. Овручѣ по дѣлу о кражѣ шляхтичемъ Думинскимъ меду изъ бортей, принадлежащихъ разнымъ лицамъ. 1742 г., Мая 1—2.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego drugiego, miesiąca Maii dziewiątego dnia.

Na leżeniu xiąg ziemskich wojewodztwa Kiiowskiego, przede mną Ierzym z Gałek Galeckim, vicesregentem y namieśnikiem protunc akt

ziemskich Kiiowskich, y xięgami ninieyszemi ziemskimi Kiiowskiemi, comparens personaliter urodzony iegomość pan Ian Niewmirzycki, ten dekret kupny, między sobą podawaiącym y innemi, z iedney, a urodzonym Bazylim Dumińskim, z drugiey strony, stały y ferowany, z podpisami rąk tak ichmościow panow szlachty, obywatelow wojewodztwa Kiiowskiego, iako y gromad z różnych wsiów do tego zgromadzonych, dla wpisania do xiąg ninieyszich ziemskich Kiiowskich per oblatam podał, prosząc mnie urzędu, aby do xiąg ninieyszich przyięty y wpisany był; a tak ia urząd, annuendo affectationi comparentis, dekret ad acticandum przyimując czytałem, który tak się w sobie ma: Działo się na ratuszu w mieście iego królewskiej mości Owruczu, roku tysiąc siedmset czterdziestego drugiego, dnia pierwszego Maii. Przed nami: Mąxymem burmistrzem, Ianem Staszkieviczem, Macieiem Maszkowskim, Michałem Bechem, Kazimierzem Ulanickim, Andrzejem Macieszą, Iowchimem Buhaiem, Zacharkiem Martynczukiem, Michałkiem Kostiučenkiem, Iwanem Tuninką, Kupryanem Moysieienkiem, Prokopem Haponczukiem, Korniiem Łosińskim, Andrzejem Zaliwaką Konczakowskim, Chweskiem Kiziłem, Stefanem Nahornym, Chweskiem Uniatem y Kuźmą Żołońskim, gdy przypadła sprawa tak urodzonego iego mości pana Iana Niewmirzyckiego, iako też urodzonych ichmościow panow: Alexandra Moczulskiego, Iakóba Staszkievicza, Iana Redczyca, Wasyla Onoszka, Iwana Makarewicza, Sawki Gresia, Iwana Czyczaka, y innych aktorow, iako: Andrzeia Ryzunia y Chweska Mitiuka, do sądu naszego kupy y gromad na to wysadzonych, do rozsądzienia aktorow z urodzonym Bazylim Dumińskim, ratione różnych kradzieży, a osobliwie podarcia y podpatrywania pszczoł,—przeto sąd nasz, kupy, (z) ludzi tak szlachty iako y gromad zebrany, wysłuchawszy kontrowersyi strony powodowey, a iednostaynie wszyscy zgodziwszy się, rozsądzając strony powodowe z stroną oczewiście przed nas sąd stawioną, to iest urodzonym Bazylim Dumińskim, przysięgę urodzonemu iego mości panu Ianowi Niewmirzyckiemu nakazuie. A ponieważ urodzony iegomość pan Niewmirzycki oczewiście, przed nami sądem na to wysadzonym, iurament w dowodzeniu urodzonemu Dumińskiemu o podpatrzenie powtórne pszczoł iego własnych wykonał,—tedy sąd nasz zgromadzony, kupy, na iedno zgodziwszy się, urodzonego Bazylego Dumińskiego, iako w tej sprawie podeyrzałego, wziąć y na dobrowolne konfessata przyprowadzić sentencyuie. A że vergente sole do finalney decyzji ta sprawa krymi-

nalna przyść nie może,—do iutrzeyszego dnia odkłada. Na dniu tedy dzisieyszym, to iest dnia drugiego Maii, reassumowawszy akt sądu swego, na też dobrowolne konfessata skazuie. A ponieważ na dobrowolnych konfessatach mało do excessu swego przyznaie się,—po ustępie y ferowaney sentencyi y zgodney na iedno, iterum nie czyniąc y nie pragnąc czynić molestyi, powtórnie na dobrowolne konfessata wprowadzić nakazuie. A ponieważ na powtórnych konfessatach dobrowolnych ieszcze sufficienter nie przyznaie się, tedy sąd nasz kupy zgromadzonych ludzi na sąd wysadzonych na korporalną konfessatę skazuie. A ponieważ tak na dobrowolnych iako korporalnych konfessatach, tak do podpatrzenia pszczoł urodzonego iegomości pana Niewmierzyckiego, iako też urodzonego iegomości pana Alexandra Moczulskiego, Iwana Makarewicza, Gresia Sawki, Iwana Czyczaka, Andryia Ryzuńca przyznał się,—tedy sąd nasz tak urodzonych ichmościow panow szlachty, iako y pospółstwa, kupy ludzi na to wysadzonych, uznawszy urodzonego Bazylego Dumińskiego winnym, sentencyie: ażeby urodzony Dumiński, odbywając winy bezprawne, statutem w rozdziele czternastym, artykule siedmnastym y piętnastym, gardłem karać opisane, iednakże uwalniając sąd nasz od śmiertelney kary, nakazuie, ażeby urodzony Dumiński szkody wszystkie przez niego popełnione, iako to: urodzonemu iegomości panu Niewmirzyckiemu za podpatrzone pszczoły vice versa swoje dał, tudzież urodzonemu iegomości panu Alexandrowi Moczulskiemu pszczoły za pszczoły, innym zaś, iako to: Ianowi Makarewiczowi, Gresiowi Sawce, Iwanowi Czyczakowi, Andrzeiowi Ryzuńcowi, co sumnieniem potwierdzą, z substancyi swoiey nadgrodzić nakazuie; a pro crimine (z tą iednak prekawcyą, ieżeli w swoich excessach nie przestanie, gardłem za dowiedzeniem powtórny być powinnym), powie-siwszy krob y leziwo na szyi, trzy razy koło ratusza oprowadzić przy-sądza,—mocą teraznieyszego dekretu. U tego dekretu kupnego podpisy rąk takowe: † Maxym burmistrz. Ian Staszkievicz, manu propria. Ma-eiey Moszkowski, manu propria. Kazimierz Ulanicki, manu propria. Mi-chał Bech. Andrzej Maciusza, manu propria. Iowchim Buhay †. Za-charko Martynczuk †. Michał Kostiučenko. Stefan Nahorny †. Moysyi Kupryi †. Prokop Haponczuk †. Chwedor Kiziło †. Korniy Tołkacz Łosiński †. Iwan Tuninka †. Chwedor Uniat †. Który ze to dekret, za podaniem y proźbą wyż mianowaney osoby podawaiącey, a za moim urzędowym przyięciem, wszystek z początku aż do końca, słowo w słowo

iać się w sobie ma, do xiąg niniejszych ziemskich generału wojewodztwa Kiiowskiego jest ingrossowany.

Книга земская Кіевская, записовая и поточная, годъ 1757—1742, №157; листъ 581.

CXXXIII.

Акть суд бной передачи дворянкѣ Маріи Гулевиичевнѣ части имѣнія Грузятина, при чемъ исчисляются повинности и платежи крестьянъ. 1742 г., Мая 28.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego wtorego, miesiąca Maii dwudziestego dziewiątego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Łuckim, przede mną Michałem Saykowskim, namieśnikiem na ten czas burgrabstwa y zamku Łuckiego, y xiegami niniejszemi grodzkiemi Łuckiemi, comparens personaliter urodzony iegomość pan Maciey Karnoszewski dla zapisania do xiąg niniejszych grodzkich Łuckich tę tradycyą dobrześci wsi Hruziatyna, przez urząd grodzki Łucki, w sprawie wielmożney ieymości panny Marianny Hulewiczowny, podkomorzanki Łuckiej, ratione intro contentorum nastąpioną, ad acta praesentia castrensia Luceoriensia per oblatam podał, prosząc mnie urzędu o przyięcie oney y do akt wpisanie, którego ia urząd annuendo affectationi, ad acticandum po-mienioną tradycyą przyimuiąc, czytałem, de serie verborum tali: Actum in fundo bonorum Hruziatyn, in palatinatu Volhyniae, districtu Luceoriensi iacentium, illustrissimorum ducum Swiatopelkow Czetwertynensium haereditariorum, ante portam curiae ibitem sittae apertam, feria secunda inter octavas sacratissimi Corporis Christi Domini, anno eiusdem millesimo septingentesimo quadragesimo secundo, praesentibus generosis ac nobilebus Antonio Gurski, Ioanne Szymanczewski, Elia Zacharzewski, Philippo Po-

miński, Antonio Kozłowski, ac aliis plurimis variis conditionis ac status hominibus, tum ministeriali regni generali provido Hapon Steciukiewicz, de villa Ostrow, authenticato et iurato. Officium castrense Luceoriense, videlicet ego infrascriptus vicesgerens castrensis Luceoriensis, ad officiosam requisitionem magnificae Mariannae Hulewiczowna, succameraridissae Luceoriensis, vigore decreti tribunalitii, Lublini, in iudiciis ordinariis generalibus tribunalis regni, sabbatho post dominicam misericordiae proximo anno praesenti millesimo septingentesimo quadragésimo secundo, inter magnificam Mariannam Hulewiczowna, virginem innuptam, ab una, et magnificos Lublinensem, Lukoviensem, Mielnicensem, Drohiciensem, Branscensem, Horodlensem, Branscensem, Luceoriensem, Owrucensem, Żytomiriensem, capitaneos, parte ab altera, prolati, in virtutes condemnationis seu poenae publicationis in castro Luceoriensi in iudiciis officii terminorum quaerelorum, die vigesima tertio Ianuarii anno nunc currenti millesimo septingentesimo quadragésimo secundo super illustrimis ducibus Feliciano et Catharina de Iełowickie Swiatopełki Czetwertineusibus coniugibus, bonorum Hruziatyn haeredibus, atque magnificis Stanislaw, Marianna et Sophia Porczyńskie, olim magnifici Christophori Porczyński, dapiferi Owrucensis filio et filiabus, fratre et sororibus inter se germanis, bonorum Hruziatyn praesentaneis possessoribus, ex parte magnificae Mariannae Hulewiczowna, in lucro reinductionis in bona Hruziatyn violenter adempta, faciendique calculi de perceptis proventibus, una cum restitutione eorundem, nihilominus in lucro ulterioris fortis finalis ac indilatae executionis, super vero impugnatoribus aut iis, quorum nomine impugnatum uest, in poena banitionis perpetuae obtentae et publicatae, ad supranominata bona Hruziatyn condescendi, ibidemque iurisdictionem meam officiosam, in praesentia generosorum ac nobilium supra expressorum tum ministerialis regni generalis providi Hapon Steciuskiewicz, fundavi; qua fundata, partes (praevia per ministerialem suprascriptum partis citatae. iure victae, de peragenda mea executione avisazione) ad comparendum acclamare feci Quo in termino partes utraeque et quidem actorea magnifica Marianna Hulewiczowna, succameraridissa Luceoriensis virgine innupta personaliter sese sistente reproducto decreto tribunalitio supra expresso executoriali tum decretis castrensibus Luceoriensibus ac condemnationibus, totoque sufficienter perducto processu reposito, traditionem bonorum seu sortis summae originalis ac provisionalis ab eadem provenientis, urgente

et affectante, a parte vero citata tam videlicet illustrissimis ducibus Floriano Vlodimirio, Laurentio Swiatopelki ducibus Czetwertinensibus, succameraridis Braclaviensibus, fratribus inter se germanis, haeredibus, quam magnificis Porczyńskie, bonorum Hruziatyn possessoribus, ad repugnandam executionem nemine comparente, imo benevole per administratorem eorundem bonorum Hruziatyn atque per magnificum Strzałka, pocillatorem Kruszcensem, sortis inibidem sittae possessorem, personaliter comparentem, non denegante, libere permittente, adhaerendo itaque legi publicae, ad traditionem praemissorum bonorum, summae obnoxiorum, uti tam in re iudicata, quam post plenariam convictionem haeredum et possessorum, nemini impugnante, me contuli ad conscriptionemque curiatae accepi, de tenore tali: Dworek dranicami wpuł pobity, przy nim piekarnia słomą pokryta, palikami sosnowemi od drogi otoczony, wrota z pal zrobione; do tego dworku drzwi drewniane na biegunach do sieni wchodząc, z sieni zaś po lewey ręce izba, do której drzwi drewniane proste na biegunach, piec biały z prostych kaflow, kominek prosty, ławki koło pieca, posadzka z prostych dyłow sosnowych, okien dwie, słupkiem przegrodzonych, z szybami w drewno oprawnemi, trzecie także z szybami w drewno oprawnemi; w tey izbie szafeczka mała z dwiema drzwiczkami, zaszczepką żelazną, stoł drugi prosty sosnowy, zydel długi prosty sosnowy; z tey izby drzwi do alkierzyka na biegunach, zaszczepka żelazna, posadzka stara prosta, okno iedno z szybami w drewno oprawnemi, w której szafeczka zła z krataczką; naprzeciwko piekarnia z piecem czarnym glinianym, okienek małych trzy, w drewno oprawne. Przy tym dworku stajenka, słomą pokryta, stara, ze żłobem; przy teyże obora, wpuł okryta słomą, z wrotami dwiema, tamże piekarnia z piecem nowym; szpichlerzyk mały, od dołu dranicami, wгурze słomą pokryty, z zamkiem drewnianym; soszek (?) maleńki w ogrodku; ogrodu wkoło tego dworku z różnym warzywem, z grzędami zasianemi, za tym ogrodkiem ogród nad błotem, grochem zasiany, płotem ogrodzony, z drzewem tamże znaydującym się, tudzież z łąką, pod tym ogrodem będącą. Za drogą plac, ciągnący się od drogi, przez wieś idący, aż do błota, z stodołami trzema, słomą pokrytymi, z gumnem, siedliskiem i polem, aż do błota ciągnącym się. Po spisany dworku, stodoł, gumien, ogrodow y wszelkich budynkow, do wpisania inwentarza poddanych chłopow y pańszczyzny przystąpiłem, którego inwentarza tenor talis: Łukasz Szewc nic nie robi pańszczyzny,

tylko daie czynszu złotych sześnaście. Harasim Mandziak, ślusarz, ma wołów dwa, robi dni dwa w tydzień, daie czynszu owsa pięć miarek, miary Kołkowskiey, kapłuna iednego, pieniędzy groszy dwadzieścia, za czerwec kurkę prostą. Chałupa pusta, stara, popsowana, z placem y gruntem, do niey należącym, y z ogrodem. przy dworku będąca; łuszczycha wdowa z chałupy robi pieszo dzień ieden w tydzień, daie kapłuna, za czerwec kurkę prostą. Hryc Arszutik ma wołów dwa, robi dni trzy w tydzień, daie czynszu owsa (ćwierć?), groszy piętnaście, kapłuna iednego, za czerwec kurkę prostą. Lewko Arszutik ma wołów dwa, robi równie y czynsz daie y wszystko z Hrycem. Kiryk Bryk ma wołów dwa, robi dni trzy, owsa daie pięć miarek miary Kołkowskiey, groszy dwadzieścia, kapłuna iednego, za czerwec kurkę prostą. Abram Bulmit ma wołów cztery, robi dni trzy, owsa ćwierć daie, groszy piętnaście, kapłuna iednego, za czerwec kurkę prostą; z drugiey ćwierci pola trzymającego daie czynszu złotych pięć. Hryc Wasilenko robi dni trzy pieszo, owsa ćwierć, groszy piętnaście, kapłuna iednego, za czerwec kurkę prostą. Demko Romazaniuk ma wołu iednego, robi dni trzy pieszo, daie owsa czynszu swierć, groszy piętnaście, kapłuna iednego, za czerwec kurkę prostą. Iwan Chodomanczuk ma wołów dwa, robi dni trzy, owsa daie ćwierć miary Kołkowskiey, groszy piętnaście, kapłuna iednego, za czerwec kurkę prostą, z drugiey ćwierci daie czynszu złotych pięć. Anton Krawczuk robi pieszo dwa dni, groszy piętnaście, kapłuna iednego, za czerwec kurkę prostą. Iwan Krawczuk także robi dwa dni pieszo, daie groszy piętnoście, kapłuna iednego, za czerwec kurkę prostą. Ignat robi pieszo dwa dni, równie daie czynsz z wyższemi pieszemi. Iacko Bondar wołów dwa, robi dni trzy, owsa ćwierć, groszy piętnaście, kapłuna iednego, za czerwec kurkę prostą. Samuyło Redka, wołów dwa, owsa ćwierć daie miary Kołkowskiey, groszy piętnaście, kapłuna iednego, za czerwec kurkę prostą. Nikomicha wdowa ma wołów cztery, robi y czynsz daie równie cum superiori Redka. Chwedor Redka, wołów cztery, robi dni trzy, owsa ćwierć daie, groszy piętnaście, kapłuna iednego, za czerwec kurkę prostą. Iuchim Wołaszczyk ma wołów cztery, robi dni trzy w tydzień, owsa ćwierć, groszy piętnaście, kapłuna iednego, za czerwec kurkę prostą. Andrey Bryk, wołów dwa, robi dni trzy, daie czynszu owsa ćwierć, groszy piętnaście, kapłuna iednego, za czerwec kurkę prostą. Iwan Baryczuk, wołów dwa, robi dni trzy, daie czynszu ćwierć owsa,

groszy piętnaście, kapłuna iednego, za czerwiec kurkę prostą. Z wszelką tych poddanych wyżywionych robocizną, pańszczyzną, stróżą nocną, łuką, z obżynkami, żązynkami, obkoskami, zakoskami. jeżeli ten dawno bywał zwyczaj, owo zgoła według dawnego zwyczaju z powinnościami wszelkiemi. Pola, zaczynające się od drogi wielkiej, mimo stodoły ciągnące się aż do brzeziny, między stodołami, a między chałupą Iuszczyby wdowy. pustką z gruntem wedle pastucha do gromady należącego będącą. Także grunt pusty, łan, Doliny nazywający, zaczynający się od błota przy wsi będącego, a ciągnący się aż do błota ku borowi, z sianozęcią. Tudzież grunt pusty na postawienie karczmy, poczynający się od błota y drogi przez wieś idący, a kończący się do błota drugiego pod lasem. Wobszarze dworskim część obszarza tegoż pustego niezasianego, poczynającego ode wsi między polem wielmożnego iegoomości pana Strzałki, aż do między naznaczoney, kończący się do rudki, przytykający do gruntów Borowieckich,—wydziela się y podaje. Sianozęci podają się we trzech miejscach: pierwszym w Dymeńskim, w drugim Bleszczynie nazwanym, w Zasczu pod . . . . . Wolne mliwo we młynach Hruziatyńskich, na Styrze Borowieckim będącym, a do Hruziatyna nadanym, bez miarki, bez czerhy. Wolny wrąb do lasów tak na opał, iako y na budowanie karczmy y dworskie. Wolne łowienie ryb w ieziorkach, stawach, rzekach. Wolne także robienie piwa y kurzenie gorzałki w winnicy dworskiej na potrzebę dworską wielmożney ieyomości panny Hulewiczowny pozwala się. Białogłowy motki według zwyczajów dawnych odprzedzać powinny. Pańszczyzny dzień chłopu ciągłego y pieszego rachuje się groszy sześć, komornic białogłów piesza groszy trzy podaje się.—Post in scriptum taliter inventarium haec bona Hruziatyn seu sortem per me exdivisam, cum omnibus attinentiis et pertinentiis, usufructu, subditis supraexpressis, eorumque laboribus, obedientia, custodiis nocturnis, censibus, daninis, agris, campis, pratis, sylvis, curiis, stodoliis, aedificiis, foenificiis, agris desertatis, sorteque in obszar curiali exdivisa, incipiente a villa Hruziatyn inter metas agrorum magnifici Strzałka, ab una, et metam a me obsignatam parte ab altera, tendenteque ad Rudka, cum omnibusque utilitatibus, commodis, pascuis liberis, libera molitione in molendino, piscatione piscium, liberaque in sylvis, boris excisione sylvarum magnificae Marianne Hulewiczowna, virgini innuptae, cum libera in fluvio Styr piscatione piscium, liberoque in braxatorio cerevisiae ac cremati pro commodo curiali coctu,

in summa originali quatuor millium florenorum polonicealium ac provisio-
nali ab eadem summa proveniente, nec in poenis adiudicatis processuque
super hisce bonis perducto, tradidi, praesentibusque trado, in actualem-
que, pacificam, realem eiusdem magnificae Mariannae Hulewiczowna pos-
sessionem dimissi, praesentibusque dimitto, obedientiam subditis eidem mag-
nificae Hulewiczowna praestandam iniunxi. Nemo vero eandem traditio-
nem, officiose subsecutam, invitare audeat, sub poenis, legibus regni de-
scriptis. Ratione vero poenarum tam personalium, quam..... super illu-
strissimis ducibus Swiatopełki Feliciano et Catharina de Iełowickie, capi-
taneis Daniczeviensibus, bonorum Hruziatyn haeredibus, ac complicibus
eius (sic), in terminis expressis, ratione violentae expulsionis de bonis Hruzia-
tyn officiose traditis ac intuitus attentatarum violentiarum circa violentam
expulsionem in persona magnificae Hulewiczowna patratarum per officium
castrense Luceoriense decernendarum ac pro finali eiusdem causae facti ac
violentiarum deiudicatione rursus ad officium castrense Luceoriense remissi,
praesentibusque remitto, conservando partibus inibidem terminum perem-
ptorium praesentis actus recognitionis vigore. U tey tradycyi, per obla-
tam podaney, podpis ręki temi słowy: Matbias Franciscus Tarkowski,
pincerna terrae Mielnicensis, vicesgerens castrensis Łucoviensis. manu
propria. Która że to tradycya, per oblatam podana, za podaniem y proźbą
wyżpodawaiącego iegomości, a za moim urzędowym przyięciem, wszystka
z początku aż do końca, de verbo ad verbum, tak iak się w sobie pi-
sana ma, do xiąg n'nieyszych, grodzkich, Łuckich, iest ingrossowana.

*Книга городская Луцкая, записовая, 1742 года, № 2500; листы
789*

CXXXIV.

Рѣшеніе Кіевскаго земскаго суда по обвиненію Брацлавскаго под-
столя Глембоцкаго, владѣльца м. Кодни, въ неправильномъ разбира-
тельствѣ дѣла между живущими въ Коднѣ шляхтичами о воровствѣ,
въ которомъ былъ обвиненъ возный Дидчукъ, по указанію знахаря.
1746 г., Января 29.

29-tego. Ianuarii 1746.

Sąd ziemski grodzki wojewodztwa Kiiowskiego, rozwiązując suspense
od sądu grodzkiego Kiiowskiego do wywiedzenia inkwizycyi, zachowane
potrzebne być reponowanie inkwizycyi ex mente sądu tegoż grodzkiego
Kiiowskiego wywiedzenie, a ponieważ reponowali, przeto do czytania onych
przystąpił. z których przeczytanych y przez wszelkie circumstancie wy-
examinowanych, kontrowersyi stron wysłuchawszy y one dobrze wyrozu-
miewszy, ponieważ z tychże pokazało się, iż urodzony Ian Didkowski w
mieście Kodni wielmożnego Głębockiego, podstolego Braclawskiego dzie-
dzicznych rezydując, gdy onego szkoda spotkała, że mu zboże.....czyli
żyta coś wykradziono y konia ktoś ukradł, na różnych miejscach inwe-
stygując y radząc się do znachora alias wieszczka, który powiedział, że
wozny, na imie Dideczuk, miał mu tę szkodę uczynić; o tę tedy szkodę
swoję do wielmożnego Głębockiego pana pozywał onego y położył na niego
trzy talery bite y skopow dwa; za co gdy tegoż Dideczuka kazał wziąć
do więzienia, który powołał szlachtę pana Przygockiego y pana Raszka,
sam zaś tylko się do zboża przyznał; tandem gdy ciż iustyfikując się
znowu do tego wieszczka za pozwoleniem wielmożnego Głębockiego y or-
dynowaniem od tegoż, który iako pater mendaciae, nic niewinnych być
szlachtę urodzonych Raszka y Przygockiego zeznał; tandem ciż szlachta
urodzonego Didkowskiego do zamku za swoję kalumniją przywołali do
wielmożnego Głębockiego y położyli na onego 12 czyli 14 czerwonych
złotych, który potym niewinnych szlachty uczyniwszy urodzonych Przy-
gockiego y Raszka, kazał za winę, żeby te pieniądze urodzony Ian Did-
kowski wrócił urodzonemu Przygoickiemu y Raszce; a gdy ten nie miał
czym płacić tak wielkiej winy, kazał mu wołów osm wziąć y krowe y

z Kodni onego wypędzić. A zatym sąd zważaiąc krzywdę wielką urodzonego Didkowskiego ubogiego szlachcica, który swoiey szkody chcąc dociec musiał na różnych mieć porozumienie y choć zgrzeszył posadzeniem różnych, pozywał o to do pana wielmożnego Głębockiego woznego Dedaczuka (sic), iednak że wielmożny Głębocki wziowszy u niego trzy talery y od drugich, na urodzonego Didkowskiego tak wielką quote kilkanaście czerwonych złotych wykładu włożonych brać by nie powinien tak wiele na zgubę szlachcica, któremu za to całą chudobę zabrali, lubo by winnych tak tych, co na onego kładli, być uznał, — *ex moderamine iudicii sui* uznaie: ażeby wielmożny Głębocki wołow ośm zabranych z pługami y wszystkim do pługow należącym, krowe y za opuszczenie w gospodarstwie ogrody y inne, luit dwie oddał lub taxe przez tegoż urodzonego Didkowskiego poprzysiężoną odtąd za niedziel dwie przed aktami grodzkiemi, Żytomirskimi wielmożny Głębocki do rąk y za kwitem urodzonego Didkowskiego pana zapłacił, zboża ośmak dwie przez woznego ukradzionych *inter reddendo* woznego oddał y tegoż woznego, z którego okazia tey kłotni, do wypełnienia kary sta kilow przed temiż aktami stawił, pod winą banicyi wieczney, która przed temiż aktami *in casu* nieoddania czyli niezapłacenia do publikowania należącey, dawszy natenczas luitę 14 grzywien pod wspomnianym rygorem, a sądowi swemu puł luitę natychmiast pod osobliwą winą banicyi z rejestru *paenaliū* publikować mającey; wielmożną zaś Hańską, chorążyną Żytomirską y innych, iako z inkwizycji *non redargutos*, sąd uwalnia, kondemnaty w tey sprawie otrzymane *in nullo negotio* sąd kassuie, *annihiluie* y cały process *movit*; *pars citata, non admissa, protestatur reprotestatur*.

Книга Кіевская земская, декретовая, 1715—1749 года, № 769; листъ 575 на оборотъ

Записъ о продажѣ Давидомъ Яковенкомъ еврею Безверхому участка земли; въ записи упоминается, что Яковенко, желая поступить въ духовное званіе, былъ освобожденъ по этому поводу своимъ помѣщикомъ отъ крѣпостной зависимости 1746 г., Іюня 13.

Post festum Sancti Antonii in anno millesimo septingentesimo quadragesimo septimo, die septima Iulii.

Maiąc libertacyą z poddaństwa od iaśnie oświeconego xięcia iegomości dziedzica mego z okazji starania się o stan duchowny, przy której dyspozycyi wielmożnego iegomości pana Antoniego Dębowskiego, generalnego kommissarza dobr tegoż iaśnie oświeconego xięcia iegomości, reperacyą budynku na gruncie blisko młyna Semenowego zostaiącą starozakonnemu Ickowi Bezwerchniemu na wybudowanie winnice za summe złotych ośmdziesiąt sprzedałem, nie sobie na tym gruncie y successorom swoim nie zostawiając, który dokument approbacyey wysz rzeczonego iegomości pana kommissarza dobrodzieia podlegać ma; to iako iaśnie, iawnie y dobrowolnie czynię, tak dla większey twierdzy ręko własną podpisuję. Datt w Barze 1746 anno, die 13 Iunii. Daniel Iakowenko. Te reparacyą budynkow na gruncie blisko młyna Semenowego sprzedaną approbuję. Datt w Biliczynie, die 16-ta Iunii 1746 anno.

A. Dębowski.

Ian Czarnicki W. B.

Stefan Turczynenko B. B.

Maciej Handzenko P. B.

Andrzej Zychowski P. M.

Книга Барскаго магистрата, 1659—1765 года, № 4574; листъ 127.

CXXXVI.

Показанія свидѣтелей по дѣлу между Гадячскимъ старостой Стржемескимъ и старостой Гощинскимъ, Тарломъ, о захватѣ разнаго рода имущества. 1747 г. Марта 12.

Inquisitiones ex reatu illustrium et magnificorum Tarlow, capitaneorum Goszczynensium, coniugum, contra actoratum magnificorum Strzemeskich, capitaneorum Hadziacensium, coniugum, vigore decreti officii pleni castrensis Camenecensis Podoliae, in iudicii terminorum tactorum, sub celebratione terminorum querelarum officii eiusdem, feria secunda post festum sanctorum Trium Regum, anno praesenti 1747, inter partes prolati sub agitatione terminorum querelarum officii praesentis, feria secunda post Dominicam Oculi quadragesimalem, anno quo supra 1747, ex testibus exceptae et connotatae.

Primus testis, generosus Casimirus Kobyliński, praevio corporali iuramento, ad primum punctum recognovit: «o tym ja wiem, że ludzie i poddani iasnie wielmożnego iegomości pana starosty Goszczyńskiego w roku 1747 wyiechali zabierać zboże, ale ja tego nie wiem czy to ten grunt należy do Kolendzian, czy też do Dawidkowiec, i to wiem, że ci ludzie bez żadney broni byli, ani też mogą wiedzieć czy iaki grunt iegomość pan starosta Hadziacki Dawidkowski przeorał i zasiał go prosem, czyli innym zbożem; o tym dobrze wiem, że coś prosa zabrali ludzie Siekierzynieccy, ale tego nie wiem, siła kop zabrano, i z czyiego gruntu; o zabraniu pszenicy i żyta nie wiem, anim widział, żeby miano żyto albo pszenicę zabierać; o tym zaś wiem, że ludzie i poddani wielmożnego iegomości pana starosty Hadziackiego natenczas wypadszy w pole do ludzi iasnie wielmożnego iegomości pana starosty Goszczyńskiego, iednych suchymi razami zbili, a drugich poranili i postrzelali, a innych zaś połapali i do więzienia posadzali i długi czas w więzieniu onych wielmożny iegomość pan starosta Hadziacki kazał trzymać; i o tym wiem, że iegomość pan Rudzki natenczas przy tym zaborze nie był.» Ad secundum punctum recognovit: «o tym ja dobrze wiem, że na iarmarku w Zbrzeziu ludzi Faustynieckich zabrano z końmi i z wozami, ale nie wiem, kto

i z czyiego rozkazu, które konie i wozy sam, iasnie wielmożny iego mość pan starosta Goszczyński tym ludziom Faustynieckim kazał oddać.» Ad tertium punctum ignorat. Ad quartum punctum: «o tym dobrze wiem, że proso dwa razy ludzie iasnie wielmożnego iego mości pana starosty Goszczyńskiego nie brali, tylko raz.» Ad sextum punctum: «o tym ja nie wiem, aby Ilka Krzywoszykę miano w Zbrzeziu łapać i onego więzić, tylko o tym wiem, że Kowalczuka złodzieja złapano w Zbrzeziu, za złodzieystwo i osadzono do więzienia, który z więzienia uciekł, bo się zląkł, że go miano oddać kału w ręce.» Ad septimum punctum ignorat. Ad octavum punctum ignorat. Kazimierz Kobyliński.

Secundus testis, laboriosus Maćko Sitnik, praevio corporali iuramento, ad primum punctum recognovit: «o tym ja wiem, że ludzie iasnie wielmożnych ichmościów panów Tarłów, starostów Goszczyńskich, na grunta Kolendziańskie nie naicżdżali, a jeżeli ci ludzie byli, to na własnych gruntach Dawidkowskich, byli bez żadney broni, ani granicy nie przechodzili, proso zaś jeżeli z rozkazu iasnie wielmożnego iego mości pana starosty Goszczyńskiego zabrano do Łoszczego, to na własnym gruncie Dawidkowskim zabrano; i to wiem, że coś żyta i pszenicy natenczas zabrano, ale siła kop nie wiem; i o tym dobrze wiem, że ludzie wielmożnych ichmościów państwa Hadziackich, starostów natenczas wyiechali z wielką kupą z różnym orężem na grunta Dawidkowskie, także ludzi iasnie wielmożnego iego mości pana starosty Goszczyńskiego napadły bili, strzelali, kilku ludzi poranili, a drugich postrzelali, wozów siedm z prosem natenczas zabrali i do Kolendzian zaprowadzili, ludzi zaś trzech złapali i do więzienia w Kolendzianach posadzili, którzy ludzie siedzieli, niedziel trzynaście, w wielkiej mizeryi i biedzie; i o tym dobrze wiem, że iego mość pan Rudzki, ani pan Rasiewicz, natenczas (nie) byli, kiedy to proso zabierali ludzie iasnie wielmożnego iego mości pana starosty Goszczyńskiego, tylko był pan Białkowski, podstaro ci Burdziakowski, i pan Chrzanowski, pan Kobyliński, ludzie iasnie wielmożnego iego mości pana starosty Goszczyńskiego.» Ad secundum punctum recognovit: «prawda jest, że poddani Zbrzezcy na iarmarku w Zbrzeziu slachcie Faustynieckim zabrali wozow cztery i koni sześcioro, ale za swoje zabory; które konie i wozy iasnie wielmożny iego mość pan starosta Goszczyński, dowiedziawszy się o tym zaborze, kazał zaraz oddać.» Ad tertium punctum recognovit: «o tym dobrze wiem, że iego mość pan Rasiewicz żadnych ludzi wielmożnego iego mości pana sta-

rohty Hadziackiego nie wiązał, ani onym gęby nie zatykał, tylko ludzi trzech złapał w lesie Dawidkowieckim, którzy drwa w lesie Dawidkowieckim rabali, z Kolendzian, i inych z wozami i z końmi do Zbrzezia oddał; o tym wiem że ci ludzie siedzieli kilka czasow w więzieniu, ale nie wiem siła.» Ad quartum punctum recognovit: «o tym ia dobrze wiem, że ludzie i poddani Łoszaccy i Dawidkowscy ludziom Faustynieckim, w lesie Dawidkowskim rabaiącym drwa, zabrali koni z wozami sześcioro, które konie oddane są troie, a drugie w Siekierzyńcach.» Ad quintum punctum recognovit: «o tym dobrze wiem, że prosa drugi raz nie brano, ani naieżdżano.» Ad sextum punctum ignorat. Ad septimum punctum recognovit: «o tym dobrze wiem, że poddani Zbrzezcy Pańkowi parobkowi arendarza Kolendziańskiego w lesie Dawidkowskim zabrali koni parę z wozem, ale te konie były arendarza Skalskiego, pierwey przez poddanych Kolendziańskich zabrane na dobrowolney drodze, zaczem lubo te konie wzięto, to prawdziwe swoje odebrano.» Ad octavum ignorat. Recognoscens, ignarus litterarum, posuit signum sanctae crucis +.

Tertius testis, laboriosus Woyciech Trybek, praevio corporali iuramento, ad primum punctum recognovit: «o tym dobrze wiem, że poddani i inni ludzie Zbrzezcy i Skalscy z rozkazu iaśniewielmożnego iegomości pana starosty Goszczyńskiego gruntu Kolendziańskiego nie naieżdżali, ale na swój własny grunt Dawidkowski, którego od lat piędziesiąt ludzie Dawidkowscy bez żadney kłótni do Dawidkowiec zażywali, po proso, które tam posiał iegomość pan starosta Goszczyński, z wozami zabierać poiechali, bez żadney broni, które proso zabrali ludzie iaśniewielmożnego iegomości pana starosty Goszczyńskiego, ale nie wiem siła kop; o tym także wiem, że i żyta kop kilka zabrali ludzie iaśniewielmożnego iegomości pana starosty Goszczyńskiego, ale nie wiem siła, i pszenicy iedną kopę, ale to na gruncie Dawidkowskim; poddani i gromada Kolendziańska wyiechała natenczas chcąc bronić i niedopuszczać brać tego prosa, poddanych iaśniewielmożnego iegomości pana starosty Goszczyńskiego, iednych pobili, poranieli, a drugich postrzelali i ludzi trzech złapali i do Kolen-dzian zaprowadzili, których trzymali w więzieniu niedziel dwanaście, i wozów siedm z prosem do Kolendzian natenczas zabrali; i o tym dobrze wiem, że natenczas panowie: Rudzki, komisarz, i Rasiewicz nie byli, tylko podstarości z Burdziakowiec i Siekierzyniec.» Ad secundum punctum recognovit: «prawda, że poddani Zbrzezcy i Dawidkowscy na iar-

markn w Zbrzeziu ludzi Faustynieckich zabrali z końmi i z wozami, ale to za swóy zabor, ale te konie i wozy tym ludziom Faustynieckim iaśnie-wielmożny iegomość pan starosta Goszczyński kazał oddać » Ad tertium punctum recognovit: «o tym dobrze wiem, że pan Rasiewicz, leśniczy, żadnych ludzi Kolendziańskich i Faustynieckich na drodze nie łapał, tylko w lesie Dawidkowskim rąbających drwa trzech z wozami i z końmi Kolendziańskich do Zbrzezia zabrał, których potym tych ludzi w kilka dni wypuszczono, ale im koni nie oddano.» Ad quartum punctum ignorat. Ad quintum punctum recognovit: «o tym dobrze wiem, że drugi raz poddani iaśniewielmożnego iegomości pana starosty Goszczyńskiego po proso nie wyjeżdżali.» Ad sextum punctum ignorat. Ad septimum punctum recognovit: «prawda, że poddani Zbrzezcy Pańkowi, parobkami arędarza Kolendziańskiego, w lesie Dawidkowskim ieżeli zabrali parę koni z wozem, to te konie były arędarza Skalskiego, które przedtym poddani Kolendziańscy na dobrowolney drodze zabrali. Ad octavum punctum ignorat. Recognoscens, ignarus litterarum, posuit signum sanctae crucis +.

Quartus testis, laboriosus Mathias Szypkowski, praevio corporali iuramento, ad primum punctum concordat cum tertio teste. Ad secundum punctum cum secundo et tertio teste concordat. Ad tertium punctum cum secundo teste concordat. Ad quartum punctum recognovit: «o tym dobrze wiem, że ludzie Dawidkowscy i Łoszaccy zabrali koni pięcioro z wozami w lesie Dawidkowskim rąbającym drwa ludziom Faustynieckim, ale za swoy zabor, które konie z wozami zaprowadzili do Zbrzezia do zamku, ale iegomość starosta te konie i wozy kazał zaraz tym ludziom Faustynieckim oddać.» Ad quintum punctum recognovit: «o tym wiem, że powtórnie po proso nikt z ludzi iaśniewielmożnego iegomości pana starosty Goszczyńskiego nie wyjeżdżał.» Ad sextum punctum ignorat. Ad septimum punctum cum secundo teste concordat. Ad octavum punctum ignorat. Recognoscens, ignarus litterarum, posuit signum sanctae crucis +.

Quintus testis, laboriosus Kość Goyny, praevio corporali iuramento, ad primum punctum ignorat. Ad secundum punctum recognovit: «ia sam na iarmarku w Zbrzeziu ludzi Faustynieckich z końmi i z wozami ze dwiema skórami iałowiczemi z rozkazu iaśniewielmożnego iegomości pana starosty Goszczyńskiego zabrałem i tych ludzi z końmi i z wozami na folwark Siekierzyniecki zaprowadziłem, a to za zabor, to iest kiedy proso ludzie i poddani Zbrzezcy na gruncie Dawidkowskim zabierali, natenczas

ludzie Kolendziańscy zabrali wozow siedm z koúmi, ale zaraz nazaiutrz tak konie iako też i wozy tymże ludziom Faustynieckim oddano.» Ad tertium punctum ignorat. Ad quartum punctum ignorat. Ad quintum punctum: «o tym dobrze wiem, że tylko raz proso zabierano.» Ad sextum punctum ignorat. Ad septimum punctum ignorat. Ad octavum punctum ignorat. Recognoscens, ignarus litterarum, posuit signum sanctae crucis +.

Sextus testis, laboriosus Wasyl Nepop, praevio corporali iuramento, ad primum punctum cum secundo et tertio teste concordat. Ad secundum punctum cum secundo et tertio teste concordat. Ad quartum punctum ignorat. Ad quintum punctum: «o tym wiem, że tylko raz proso zabierano na gruntach Dawidkowskich.» Ad sextum punctum ignorat. Ad septimum punctum: «o tym wiem, że poddani Zbrzezcy zabrali u Pańka, parobka arendarza Kolendziańskiego, w lesie Dawidkowskim koni parę z wozem, ale to były konie własne arendarza Skalskiego, które przedtym ludzie Kolendziańscy zabrali na dobrowolney drodze u arendarza Skalskiego iadącego z kotłami przez Kolendziany do Skały.» Ad octavum punctum ignorat. Recognoscens, ignarus litterarum, posuit signum sanctae crucis +. Albertus de Zalesie Baykowski, castrensis capitanealis Camenecensis, Podoliae subdelegatus iuratus, manu propria.

Interrogatoria ex actoratu magnificorum Tarłów, capitaneorum Gostynensium, contra reatum magnificorum Strzemeskich, capitaneorum Hadziacensium, vigore decreti capitaneali Camenecensi Podoliae, feria secunda post festum sanctorum Trium Regum, anno praesenti 1747, conscripta ad auscultandaque testimonia ex testibus fide dignis porrecta.

1. Iako świadek wie: iż z rozkazu ichmościów panów Strzemeskich, starostów Hadziackich, iegomość pan Tymbaczewski, komisarz, Gaiewski, Piotrowski, Sawka Kuryłów, Kuryło i innych tak wiele z tumultem gromady szlachty czynszowey z różną bronią na grunta Dawidkowskie, do starostwa Skalskiego należące, napadli, napadszy iegomości pana Białkowskiego, podstarościego Bordziakowskiego, porabali, Iwanickiego postrzelili, człeka iegomości pana Chrzanowskiego, gubernatora Skalskiego, Michała Wilka, także postrzelili, Wasyla Twardochlebichę porabali, Fedka Szewcowego zbili, Wasyla Ianczyszynego brata okrutnie zbili, i zbitych do Kolendzian zabrali, zabranych przez niedziel 13 okowanych

w turmie trzymali, do Lublina okowanych wozili, koni 12 i wozów siedem natenczas zabrali i dotąd trzymają przy sobie, ludzi pomienionych poobdzierali z odzieży, co się mogło przy nich znajdować w kieszeniach pozabierali i dotąd nie oddali, prośba wozów siedm z końmi i wozami zabrali i dotąd koni ani wozów nie oddali.

2. Jako świadek wie: iż ichmość panowie starostowie Hadziaccy, na opressy ludzi wielmożnych ichmościów panów starostów Goszczyńskich, smolaków sprowadzili i przy tychże smolakach lasy Dawidkowskie, Łosiackie w pień wycinać kazali i do Kolendzian wozic.

3. Jako świadek wie: iż iegomość pan starosta Hadziacki, nie kontnując się, że szlachtę podstarościch gromady swoje tumultem tak grunta Dawidkowskie iako i lasy naieżdżac kazał, ale i sam zebrawszy tumult ludzi, iuż w roku terazniejszym 1747 lasy Dawidkowskie naiechał, dęby i insze drzewa wyborne ze puia przy sobie ciąć kazał i do Kolendzian wozic.

4. Jako świadek, wie: iż podstarości z Tłusteńskiego zebrawszy szlachty i chłopów z rozkazu wielmożnych państwa starostwa Hadziackich, grunt Łosiacki naiechał, to iest z szlachtą: Popielem, Piotrowskim, Kulczyckim i innymi orężem uzbroionymi, ludzi na tymże gruncie Łosiackim orących napadli, Szymka Maydannikowego parobka zbili i śpisę o niego pótłukli, koni pięcioro zabrali i całą iesięń trzymali.

5. Jako świadek wie: iż łkacza Zołtego, poddanego Bordziakowskiego, ciż szlachta, przeieżdżającego przez Tłusteńkie, okrutnie zbili, obdarli z odzieży, kobyłę z wozem wzięli, a to z rozkazu wielmożnych państwa starostów Hadziackich.

Testes: Michał Wilk, Jan Gorczak, Olexa Turczynow, Iaśko Kawałkow, Ieśko Mularczuk, Prokop Dryszczowski. Jan Rudzki.

Inquisitiones ex actoratu magnificorum Tarłów, coniugum. capitaneorum Gostinensium, ac aliorum actorum, contra reatum magnificorum Strzemeskich, capitaneorum Hadziacensium, ac aliorum citatorum, vigore decreti castrensi Camenecensi Podoliae, feria secunda post festum sanctorum Trium Regum, anno 1747, inter partes suprascriptas lati, sub agitatione terminorum querelarum officii eiusdem, feria secunda post Dominicam Oculi quadragesimalem, anno eodem, ex testibus excerptae et connotatae.

Primus testis, laboriosus Michał Wilk, post praestitum iuramentum, recognovit ad primum: «wiem o tym dobrze, iak wyiechaliśmy z podwodami zabierać proso z Dawidkowskiego własnego pola, iak nabraliśmy na wozy, wypadło siedm wierzchowych z Kolendzian; iak zobaczył pan Chrzanowski komisarz Skalski, nie kazał się nam porywać do nich; naprzód jeden przybiegszy naprzód wozów, porwał się do szabli, a potym do pistoletu, i zbiegszy się wszyscy, poczeli ludzi bić naszych, podstarości Burdziakowski przybiegł, a oni do pistoletów porwali się, a podstarości Burdziakowski powiedział, że i my mamy z czego strzelać, oni iego poczeli bić i rąbać, Iwanickiego po ustach postrzelili, mnie także w nogę prawą postrzelili, Wasyla Twardochlebichę w ramię zacięli, Fedka Szewcowego, Wasyla Ianczyszynego brata zbili, zbitych do Kolendzian zabrali i w Kolendzianach przez niedziel trzynaście w więzieniu siedzieli, Wasyla Twardochleba do Lublina wozili, koni dwanaścioro i wozów siedm zabrali, do tych czas trzymają w Kolendzianach, musar (sic) i noż odebrano od ludzi.» Ad secundum: «słyszałem, że panowie starostowie Hadziaccy sprowadziwszy smolaków, lasy Dawidkowskie i Łosiackie tey zimy rąbali i do Kolendzian wozić kazali.» Ad tertium: «słyszałem od pobereźników, że sam pan starosta Hadziacki tey zimy iezdził z podwodami do lasów Dawidkowskich i drzewo różne kazał przy sobie rąbać i do Kolendzian wozić.» Ad quartum: «słyszałem, że podstarości Tłusteński z szlachtą czynszową grunt Łosiacki przeszłego lata, na święty Krzyż ruski, naiechali, Szymka Maydanikowego zbili i pięcioro koni zabrali i całą iesień temi końmi robili.» Ad quintum: «słyszałem, że szlachta Tłusteńska Tkacza z Burdziakowiec do Wasilkowiec iadącego na drodze napadli, zbili, obdarli, kobyłę z wozem wzięli i nie oddali. Laboriosus recognoscens, ignarus litterarum, signum crucis posuit +.

Secundus testis, laboriosus Michał Gorczak, post praestitum iuramentum, recognovit ad primum: «słyszałem, że ludzie państwa Strzemeskich, z Kolendzian wypadłszy, ludzi Dawidkowskich, proso na swoim gruncie biorących, pobili, pana Białkowskiego, podstarościę Burdziakowskiego, porąbali, Michała Wilka w nogę postrzelili, koni dwanaścioro i prosa wozów siedm zabrali.» Ad secundum punctum: «słyszałem, że smolaki państwa starostwa Hadziackich byli w lesie Dawidkowskim, nie wiem po co.» Ad tertium ignorat. Ad quartum ignorat. Ad quintum ignorat. Laboriosus recognoscens, ignarus litterarum, signum crucis posuit +.

Tertius testis, laboriosus Olexa Turczynow, post praestitum iuramentum, recognovit ad primum: «słyszałem, że iak wyiechali ludzie ze starostwa Skalskiego brać proso na gruncie prawdziwym Dawidkowskim, tak pięciu ludzi z Kolendzian z szablami i strzelbą wybiegło, poczęli za naszymi uganiać, bić, strzelać, a pan Chrzanowski, gubernator Skalski, nie kazał ludziom naszym porywać się nic a nic i tak napadłszy pana Białkowskiego, podstarościego Bordziackiego, porąbali i pistolet wzięli, Iwanickiego postrzelili, Michała Wilka postrzelili, Wasyla Twardochleba porąbali, Fedka Szewcowego, Wasyla Ianczyszynego brata zbili i zbitych do Kolendzian zabrali i przez niedziel trzynaście okowanych w turmie trzymali, koni dwanaścioro i siedm wozów z prosem zabrali do Kolendzian i dotąd nie oddali, Fedorowi Szewcowi musar (sic) i tisak zabrali.» Ad secundum: «słyszałem, że państwo Strzemescy sprowadzili smolaków i ludzi swoich do lasów Dawidkowskich i Łosiackich, z którymi drzewo rąbali i do Kolendzian wozić kazali.» Ad tertium: «słyszałem, że pan Strzemeski, zebrawszy ludzi, sam w lasy Dawidkowskie iezdził i przy sobie dęby i różne drzewa rąbać kazał, do Kolendzian wozić.» Ad quartum: «wiem o tym dobrze, że panowie: Popiel, Piotrowski, Kulczycki, Monastyrscy i ieszcze dwóch, nie pamiętam, szlachta z Tłusteńskiego, pod samą wieś Łosiacze, na święty Krzyż Ruski roku przeszłego, z spisami, Szymka Maydanikowego parobka orzącego pobili, spise na nim połamali, pięcioro koni zabrali i całą iesień niemi robili.» Ad quintum: «słyszałem, że tkacza Żółtego z Bordziakowiec szlachta z Tłusteńskiego na dobrowolney drodze pobili, obdarli, kobyłę z wozem wzięli.» Laboriosus recognoscens, ignarus litterarum, signum crucis posuit +.

Quartus testis, laboriosus Iaśko Kawałkow, post praestitum iuramentum recognovit ad primum: «słyszałem od parobka swego i ludzi którzy byli natenczas: iak wyiechali poddani starostwa Skalskiego proso zabierać z gruntu własnego Dawidkowskiego, pięć wierzchowych z Kolendzian z szablami i strzelbą wypadło na ten grunt, poczęli strzelać, pana Białkowskiego, podstarościego Bordziakowskiego, porąbali, Iwanickiego, woznicę pana Chrzanowskiego, gubernatora Skalskiego, postrzelili, Michała Wilka postrzelili, Wasyla Twardochleba porąbali, Fedka Szewcowego, Wasyla Ianczyszynego brata zbili i pobrali, do Kolendzian zaprowadzili, okowanych w indyą wrzucili i trzynaście niedziel trzymali w niewoli, Wasyla Twardochleba do Lublina wozili, koni dwanaścioro i wozów siedm

z prosem zabrali, do tych czas nie oddali.» Ad secundum: «słyszałem, że ośm smolaków państwo Strzemescy do lasów Dawidkowskich i Łosiackich z ludźmi swoimi sprowadzili, lasy rąbali, do Kolendzian wozili.» Ad tertium: «słyszałem od ludzi, że w roku terazniejszym pan starosta Hadziacki sam z ludźmi iezdził do lasów Dawidkowskich i dęby, iako i insze drzewa, kazał rąbać, do Kolendzian wozić.» Ad quartum: «wiem o tym dobrze, że panowie: Popiel, Piotrowski, Kulczycki, szlachta z Tłusteńskiego, napadli pode wsią Łosiaczym orzącego Szymka Maydanikowego parobka, spisami pobili, pięcioro koni zabrali i od świętego Krzyża ruskiego przez całą iesień roku przeszłego trzymali.» Ad quintum concordat cum suprascriptis testibus, że szlachta tkacza zbili. Laboriosus recognoscens, ignarus litterarum, signum crucis posuit +.

Quintus testis, laboriosus Iaśko Mularczuk, post praestitum iuramentum recognovit ad primum: «słyszałem, że gromada Kolendziańska napadła na grunt Dawidkowski, pana Białkowskiego porąbali, Iwanickiego postrzelili, Michayła Wilka postrzelili, Wasyla Twardochleba porąbali, Fedka Szewcowego, Wasyla Ianczyszynego brata pobili, zbitych do Kolendzian pobrali i przez niedziel trzynaście w więzieniu trzymali, Wasyla Twardochleba do Lublina wozili państwo Strzemescy, koni dwanaścioro i wozów siedm z prosem zabrali i do tych czas nie oddali.» Ad secundum ignorat. Ad tertium ignorat. Ad quartum concordat cum primo et secundo testibus. Ad quintum concordat cum suprascriptis testibus. Laboriosus recognoscens, ignarus litterarum, signum crucis posuit +.

Sextus testis, laboriosus Prokop Dryszczowski, post praestitum iuramentum recognovit ad primum: «słyszałem, że szlachta i ludzie dworscy państwa Strzemeskich na grunt własny Dawidkowski napadli, pana Białkowskiego porąbali, Iwanickiego postrzelili, Michayła Wilka postrzelili, Wasyla Twardochleba porąbali, Fedkę Szewca, Wasyla Ianczyszynego pobili i do Kolendzian zaprowadzili, tam więzili niedziel trzynaście, Twardochleba do Lublina wozili państwo Strzemescy, koni dwanaścioro i wozów siedm z prosem zabrali i do tych czas nie oddali.» Ad secundum: «słyszałem, że państwo Strzemescy smolaków sprowadzili i przy tych smolakach lasy Dawidkowskie i Łosiackie kazali rąbać, do Kolendzian wozić.» Ad tertium: «słyszałem, że pan Strzemeski sam, zebrawszy poddanych swoich, iezdził do lasów Dawidkowskich i kazał dęby rąbać, i insze drzewa, i do Kolendzian wozić w tym roku.» Ad quartum: «słyszałem,

że parobka z Łosiaczego pobito, tylko nie wiem kto.» Ad quintum concordat cum suprascriptis testibus. Laboriosus recognoscens, ignarus litterarum, signum crucis posuit —†—. Lukas Przyłucki, castrensis capitanealis Camenecensis Podoliae subdelegatus iuratus, manu propria.

Responsoria ex reatu magnificorum Tarłów, capitaneorum Goszczyńensium, contra actoratum magnificorum Strzemeskich, capitaneorum Hadziacensium, ex mente decreti castrensis capitanealis Camenecensis Podoliae, feria secunda post festum Sanctorum Trium Regum, anno praesenti 1747, lati, conscripta.

Ad 1. Iako świadek wie: iż ludzie iasnie wielmożnych ichmościów państwa Tarłów, starostów Goszczyńskich, na żadne grunta Kolendziańskie, iako stroua zarzuca, nie naieżdżali i broni z sobą żadney nie mieli, ani za granicę nie przechodzili, tylko na swoim własnym gruncie Dawidkowieckim, który wielmożni ichmość państwo Strzemescy, przestąpiwszy granicę prosem i żytem gwałtownie zasiali, będąc bez żadney broni, z wozami, toż proso i żyto, iako z prawdziwego gruntu Dawidkowskiego, zabierali, a to: prosa kop 30, żyta kop 4; a pszenicy nie brali, żadnych tumultów i krzyków nie robili, i owszem, na tymże własnym gruncie Dawidkowskim, z rozkazu wielmożnych ichmościów państwa starostów Hadziackich, ludzie, też wozy napadszy, ludzi postrzelali, a innych pobili i do więzienia pobrali i sekwestrowali przez niedziel 12, iako świadczy pobitych ludzi obdukcyja, i natenczas iegomość pan Rudzki, komissarz, na tym miejscu nie był.

Ad 2. Iako świadek wie: iż dowiedziawszy poddani Zbrzezcy i Dawidkowieccy, że ludzi w polu niesłusznie pobito i do więzienia z chudobą zabrano, ludziom na iarmark z Tłusteńkiego przyjeżdżającym za swoje krzywdę koni sześcioro i wozów cztery zabrali, o czym się dwor dowiedziawszy, oddać wkrótce wszystko rozkazał.

Ad 3. Iako świadek wie: iż iegomość pan Rasiewicz na drodze żadnych ludzi nie łapał, ani zasadzek nie czynił, ale wielmożni ichmość państwo starostowie Hadziaccy, sprowadziwszy smolaków, przy tychże smolakach, podwody ze wszystkich wsiów swoich zebrawszy, lasy Dawidkowskie w pień ciąć kazali i drzewo zabierać; a iak smolacy poszli, wozów się kilka ieszcze w lesie pozostało, które iegomość pan Rasiewicz zastawszy w lesie, oneż zabrał, ale nie wiązał ani gąb zatykał i nie bił,

których przyprowadziwszy do Zbrzezia, dobrowolnie w areszcie przytrzymano, nie w żadnym więzieniu, póki by wielmożni ichmość państwo Strzemescy ludzi Zbrzezkich przy prosie zatrzymanych z więzienia nie oddali, i tychże w dni kilka wypuszczono.

Ad 4. Iako świadek wie: iż ludzie Łosiaccy i Dawidkowscy mając swoją krzywdę, którym na gruncie Łosiackim przez szlachtę z Tłusteńskiego, gwałtownie z rozkazu wielmożnych państwa Strzemeskich napadającą, konie z pługow pozabierano, bez rozkazu dworskiego konie i wozy za swoją krzywdę w lesie Dawidkowskim własnym zabrali, o czym się dwór dowiedziawszy, zaraz oddać rozkazał.

Ad 5. Iako świadek wie: iż drugim razem żadnego prosa nie brano, ani na pole wyjeżdżano

Ad 6. Iako świadek wie: iż szlachta Zbrzezcy żadnego Ilka Krzywoszykę, poddanego z Tłusteńskiego, na drodze nie łapali i nie więzili, tylko złodzieja Kowalczuka, który komorę wykradł w Dawidkowcach, w tejże komorze złapano i do Zbrzezia przyprowadzono; tenże ma teścia w Kolendzianach i krewnych żony swojej, a jest sam prawdziwy poddany Zbrzezki, który kilka razy siedział na garło w Kamieńcu.

Ad 7. Iako świadek wie: iż szlachta Zbrzezka i chłopci, Pańkowi, parobkowi arendarskiemu, na drodze koni nie brali i onego nie łapali, ale koni parę z wozem bosym arendarza Skalskiego, przez wielmożnych państwa Strzemeskich w Tłusteńskim na drodze zabrane, w lesie Dawidkowskim przy pniu odebrali iako swoje.

Ad 8. Iako świadek wie: iż Ilka Krzywoszykę z Tłusteńskiego nikt ani zabierał, ani widział w Zbrzeziu.

Świadkowie: iegoomość pan Kobyliński, Maćko Sitnik, Woyciech Trybek, Maciy Szypkowski, Kość Gulin, Wasyl Nepop, Ian Rudzki.

Инквизиція Каменець-Подольського городського суду, № 4117, № на кета 3.

CXXXVII.

Приговоръ къ повѣшенію крестьянина Тимоша кузнеца, виновнаго въ многочисленныхъ кражахъ; приговоръ этотъ заключаетъ въ себѣ и показанія Тимоша о его прежней жизни и походевіяхъ. 1748 г., Января 20.

20 dnia Stycznia, roku Pańskiego 1748.

Sąd ziemski grodzki wojewodztwa Kiiowskiego, rozsądzaiąc propozycie strony powodowej po roboczego Tymosza kowala inkarcerata do sądu swego uczynioną, zawiesiwszy tey sprawy rozsądzenie, naprzód do słuchania konfessat z tegoż Tymosza dobrowolnych przed zupełnym sądem zeznanych przystąpił, z których wysłuchanych y przez wszelkie circumstancie wyexaminowanych poniewaz iawnie pokazało się, iż tenże Tymosz rodem z Sieliszcz na Wołyniu, mając oycą y braci żywych, ieszcze tam zaczawszy uczyć się kowalskiego rzemiosła, z przyrodzenia z młodych lat skłonny był do kradzieży y różne rzeczy u różnych ludzi naprzód pomnieysze brał i ludziom szkodę robił; potym, że za te kradzież karano, uszedłszy z Sieliszcz na różnych miejscach będąc iako to: w Chłopotynie, Sudełkowie, Sałpie, Hruszowie, Błudowie, Międzyrzyczu, Kotelni, Werbowey, Białopolu, Kordyszowce, Biliłowce, u różnych kowalów będąc, to za czeladnika nigdzie dla złodzieystwa drugo niemógł zabawić, tylko iak postrzegli y kare dali, z mieysca na mieysce musiał uchodzić, szkodę robiąc y kradnąc u różnych, iako to koszule płótno u oycy y trzy wiązki podeskow w Sieliszczach, w Chłopotynie sto kóp gwozdzi gatowych, w Hruszce niby miał być przymuszony z dziewczką szlub być wziął y mieszkając z nią trzy niedziele, uciekł od niey y ukradł w Sieliszczach zębów bronowych 20 y aż zabiegł do Kamionki za Połonne; tam z diakami się namowiwszy iednemi z Kamionki, drugiemі z Miropola, odbili loch u żyda y miód pili, a potym do Połonnego zabiegli y tam do cerkwi się dobrali, a ten Tomko kowal klucz zrobił do zamku cerkiewnego y tam wosk pokradli, tamci pouciekali a tego złapali inkarcerata, siedział tedy w kurdygardzie więcey iak rok, y potym go wypuscili z kurdygardy,

robił u kowala w Połonnym za czeladnika, ukradł tedy kontusz y uciek na Maydan pana Ilińskiego pod Sokołow, tam ukradłszy czapkę y pas, uciekł aż do Kotelni, tam u kowala robił, y wziąwszy kozuch uciekł do Wierzbowy, tam ukradłszy klacz w stadzie, sprzedał w Białym polu Parchomowi tkaczowi, a potem do Bieliłowki uszedłszy, ztamtąd do Ryszkowiec, y mając pierwszą żonę tam z drugą dziewczką wziął szlub, poiwszy u Iwana Brody córkę, osiadł za kowala tam, niby gospodarstwa się chwyciwszy,—przez lato nie wycierpiał, ale namówiwszy się z popowiczem rodem z Chubkowa na imie Hrykiem, klacz ukradli u chłopca na imie Hrycka Udczyca, a przedtem popowicz w Andruszowce ukradł u popa zrębca, y z temi zabiegłszy do Chwastowa tam przedali klacz za pięć rublow, y te pieniądze miał popowicz wziąć y uciec, a zrębca wzięli do zamku y tego inkarcerata, który zachorował, musieli go wypuścić, y przyszedł do Ryszkowiec do żony, ten tedy pomieniony Hrycko zrozumiewając że onego klacz zaprowadził, ukradł, prosił we dworze podstarosciego żeby go przytrzymać, on zważywszy umknął na futor y tam leżał przez trzy dni, ztamtąd do Troianowa, y tam u Pawła słobodzianika krewnego tego popowicza został, który tylko za tamte klacz dał sukna na siermięgę kilkanaście łokci, y z tego w Żytomirzu kazał sobie zrobić sukmany, a z tamtąd powróciwszy powtórnie do Ryszkowiec, sekretnie u chłopca Iwana nieboszczyka, ieszcze na tenczas żyjącego, zmowiwszy się z nim, u onego na gumnie w sienniku leżał, y kilka dni go Iwan przechowywał, pili, iedli, a potem namówił go, że u człeka Ryszkowskiego na imie Neczipora Czapuna tenże Iwan ukradł klacz y w Bieliłowie sprzedał, do krewnego swego w Czarnorudzie mieszkającego ten Iwan kradzione przewiozł, także rzeczy niektóre u Chweśka mielnika z Chubkowa do Wernyhorodka zbiegłego wiedział, iak pomieniony popowicz mając z nim komtelligencją do Troianowa prowadził y u Pawła słobodzianika na ustroniu pod lasem mieszkającego przechowywali y ukradłszy klacz przedali do Korosteszowa; tandem tenże inkarcerat Tymko z Troianowa poszedł do Sosnowki, gdzie wziął u jednego człeka Kolesnika pułtora sadła y kiełbas sześć, dwa kłębki wełny, miodu y łoszaka, u drugiego gancarza siermięgę, koszul dwie y płutna pas, u kowala także Sosnowskiego naczynie wszystkie kowalskie y te zawiozł do Prażowa, a potem dowiedzieli się ludzie Sosnowscy o kradzieży, poodbierali nazad, aż ten umknął na zrębca do Ryszkowiec y chciał żonę wykraść y podiachawszy pod dworską pasiekę y

oborę y poczoł iuż był z lochu wyprowadzać ule z pszczołami także owce a na wóz kłasc, a potym poszedłszy pod chałupę tam gdzie żona mieszkała przesłuchiwać do kradzieży; tandem postrzegli, za nim poczeli gonić, — pozrucał z siebie sukmany, uciekł; a te co za nim gonili sukmany pobrali y wóz z koniem, którego potym oddali do Sosnowki czyi był, a ten inkarcerat uciekaiąc w Nizgurcach u szlachcianki pokradł był iupeczkę, stążki, koronkę y inne rzeczy z tamtąd do Kasperowki, tam tedy był zła-pany y oddany tym u których konie pokradł, którzy ich szukali y teraz do sądu przywiedziony. A tak z tych wyżej wspomnionych circumstan- cyi zważaiąc że pomieniony Tymosz kowal inkarcerat z młodu od lat piętnastu z natury niepohamowane wyżej wyrażone niegodziwe, przykaza- niu Pana Boga przeciwne, bliżnim bardzo szkodzące, prawem pospolitym zakazane obrzydliwe podczciwym ludziom y do wszelkiego zagradażaiące błogosławienstwa Pana Boga excessa y inkonweniencie, a zabiegaiąc, żeby insi odtym podobnych wstrzymywali się akcyi, ale z pracy rąk od Pana Boga naznaczoney dorabiali się, chwaiąc tegoż pana, chleba i żeby tenże sam który zle robi y gwałci przykazanie Twórcy swego, w dalsze nie wpadł tym podobne grzechy y rozpacz winom kryminalnym, cieles- nym godnym śmierci zawieszenia na szubienicy podległego tegoż Tymosza kowala być uznaie y nakazuie ażeby na konwykcie tych win na funda- mencie prawa samo siódm poprzysięgli głowe onego na te rothę iako za takowę excessa, kradzieży śmierci godzien); additur ministerialis; po którym iuramencie sąd onego na exekucją śmierci obwieszenia na szu- bienicy do sądu mieyskiego Magdeburskiego odsyła. Potocki pisarz ziem- ski Kiiowski.

Книга Кіевская земская декретовая, 1715—1749 года, № 769; листъ 620 на оборотъ.

CXXXVIII.

Жалоба Овручскаго скарбника Антона Левковскаго на Смоленскаго обознаго Станислава Венцлавовича и другихъ лицъ о наѣздѣ на село Старые Веледники, различныхъ насиліяхъ, грабежѣ и насильственномъ увозѣ въ великое княжество Литовское всѣхъ тамошнихъ крестьянъ. 1750 г., Апрѣля 20.

Roku tysiąc siedmset piędziesiątego, miesiąca Aprilis dwudziestego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku jego królewskiej mości Owruckim, przede mną Stefanem Pułianowskim, namiesnikiem protunc grodzkim Owruckim, y xiegami ninieyszemi, grodzkiemi, Owruckiemi, comparens personaliter wielmożny pan Antoni Lewkowski, skarbnik Owrucki, swym y wielmożney ieymości pani Antoniny z Kozińskich Lewkowskiej, skarbnikowey Owruckiej, małżonki swej, niemniej wielmożnych ichmościow Władysława y Franciszki z Kwaśniewskich, primo Kozińskiej, secundo ad praesens voto Marchilewiczowey, Marchilewiczów, cześników Nowogrodzkich, małżonkow, wsi Starych Wielechnik comparenta iurisdatorow, imieniem, postrzegając całości życia, honoru y fortuny swojej, tudzież zapobiegając niepraktykowanym w kraiu tuteyszym excessom y exorbitancyom, stosując się do prawa pospolitego, o bezpieczeństwach w wolnym narodzie dobr y domow szlacheckich ostrzeżonego, niemniej o naiazdach y nasłaniach tychże domow severe opisanego, iakoteż do konstytucyi o wykotcach cudzych poddanych, z nieutulonym żalem, nad denegracyą szlacheckiego honoru swego, życia niebezpieczeństwem, oczewistą, stratą fortuny, przez niżej wyrażonych obwinionych tantam cladem ponoszący, uciekając się ad asylum sanctae iustitiae, nie mogąc ad praesens z racyi nadwątłonego zdrowia occasione infrascriptorum inculpatorum acta castrensia Moziriensia, uti proprii districtus, adire, przed aktami ninieyszymi, grodzkimi, Owruckimi, solennissimam zanosi manifestationem na-

przeciwko wielmożnemu jegomości panu Stanisławowi Węclawowiczowi, obożnemu Smoleńskiemu, iako panu dobr włości Kamienieckiey, in magno ducatu Lithuaniae, districtu Moziriensi, sytuowanych, quovis titulo iuris prasantaneo possessori, tudzież urodzonemu jegomości panu itidem Stanisławowi Węclawowiczowi, tychże dobr włości Kamienieckiey komissarzowi czyli gubernatorowi, cujusvis nominis Zawadzkiemu, rzeczonych dobr administratorowi, iakoteż ludziom poddanym włości Kamienieckiey, iussu, scitu et mandato wielmożnego oboznego Smoleńskiego, cum vario armorum genere, do osob kilkudziesiąt, ad violentam dobr wsi Starych Wielednik invasionem et subditorum, cum omni supellectili domestica eorundem subditorum, exflagellationem zgromadzonym y spędzonym, gwałt prawu pospolitemu czyniącym, po imionach y przezwiskach wielmożnemu jegomości panu obożnemu Smoleńskiemu lepiej wiadomym yznajomym (quorum statuitio przed sąd dla wskazania na nich win prawnych urget),—iż obwinieni, contempta lege pullica non observatoque jure vicinitatis et proximi, nie mając do manifestantow żadnego pretextu, iako za granicą z obwinionemi mieszkających, ale tylko podobno dufając w potencyą swoją, ducti appetitu alieni boni, śmieli y ważyli się pierwey roku terazniejszego tysiąc siedmset piędziesiątego w niedziele zapustną, to jest dnia ósmego Februarii, kozakow, z różnym orężem, do boju przysposobionym, ut dictum do osob kilkudziesiąt, z dwoma atamanami komendującemi y z kilkudziesiąt wozami, na dobra wieś Wieledniki Stare, w possessyi wielmożnego comparenta będące, nasłać y najechać; którzy nasłani, in absentia protunc wdomu wielmożnego comparenta, najechawszy hostili modo, a zastawszy tylko wielmożną skarbnikową Owrucką, comparentis małżonkę, nie uważając na płeć białogłowską, rustica proli traxi, wielki tumult y hałas uczynili; gdzie wyszedszy ze dworu urodzony jegomość pan Piotr Niewmirzycki, chcący się dowiedzieć, co by był za tumult, tego obaczywszy ataman, komendę nad nieraz wspomnianemi nasłanemi mający, his formalibus zawitał: «nie przystępuy blisko, bo zginiesz!», potym tenże ataman y wyżwspomnianego urodzonego Niewmirzyckiego zuchwałemi pytał się stowy: «czy jest pani w domu, niech nam gorzałki wyniesie, a iezeli nie, to z nią pokozacku pożartuiemy»; które słowa wielmożnego comparentis małżonka usłyszawszy, niepraktykowaną przestraszona wizytą, porzuciwszy dzieci y wszystkiek sprzęt domowy, kryjomo ze dworu piechotą, salwując zdrowie y życie, do miasta Welednik uciekać musiała; gdzie

superimmissi, przez pięć dni grasując w dobrach wsi Wielednikach Starych, ruchomość wszelką y samych poddanych Welednickich vi et violentissimo modo pozabierali y do dobr wsi Lisztwina, attinencyi włości Kamienieckiey, o milę ode wsi Welednik będącey, zaprowadzili. Denique addendo peiora malis, anno eodem et mense, die vigesima sexta, w dzień wielkoczwartkowy, z większym jeszcze tumultem y halasem, już pod bytność wdomu wielmożnego manifestanta, naiechawszy reliqua supellectilia poddanych Wielednickich zabierać, dwór naszli, bydła rogata y nierogate, tak chłopskie, jako y dworskie, cyny, różne leguminy, omasty, zboża, przedziwa, y co tylko mogło się znaleźć sprzętu gospodarskiego, spichlirze poodbijawszy dworskie, z przechwałkami zabić samego comparenta, do tychże dobr Lisztwina z pomienionemi wykoconemi poddanemi pozapędzali y pozaprowadzali. A gdy już tak poddanych z żonami, dziećmi, końmi, wołami y całym ich sprzętem domowym przeprowadzili do włości Kamienieckiey, roboczy Stepan ociec, y Sawka syn, podczas tych rabunków do miasta Welednik uszli byli. y rozumiejąc, że już na tym się zakończyło, do domu swiego powrócili, iterum ciż violatores, z wykocconemi poddanemi Wielednickimi, y tych przez gwałt, ile za nimi niechających, zabiciem grożąc, pobrali, y całą wieś funditus zrujnowali. A gdy wielmożny comparens, gdy wrota do dworu wybijać y strzelać poczęli, z czyiego by to rozkazu czynili, wyszedłszy pytał się, ciż między siebie wielmożnego comparenta porwawszy, bili, szarpali, potracali; widząc tedy manifestans tantam oppressionem, oboie z małżonką swoją y dziećmi, fuga salvando vitam, przez kładki do miasta Wielednik uciekać musieli, gdzie dzieci z kładek popadali y mało nie potoneli, poprzestraszali się y ciężko chorowali, z ktorego przestraszenia Bóg wie, ieżeli ktore non privabit vita. Ludzi służących porozpędzali, dwór spalić przechwalali się, a gdy w mieście Wielednikach, słysząc takowy zgiełk y tumult, na gwałt we dzwony uderzono, zająszone chłopstwo te formalnie mówiło słowa: «niech dzwonią,—my będziemy po zamkach komornych dzwonili»; y tak wielmożnego comparenta ad ultimam substantiae przyprawiwszy perniciem, desertam ze wsi y dworu uczyniwszy Arabiam, z przechwałkami y odpowiedziami odeszli. Ratione quorum praemissorum ac impracticatarum violentiarum invasionumque, per inquisitiones in tractu iuris deducendarum, offerendo idem comparens jurevindicatorum, iterum iterumque quaeritur et manifestatur suo et nomine quorum supra, salva melioratione, aut per citationes

correctione, hanc manifestationem actis connotari prosił, co y otrzymał. Antoni Lewkowski Walewski manu propria.

Книга Овруцкая, городская, записовая и поточная, 1750 и 1751 годовъ, № 3245, листъ 326 на оборотъ.

CXXXIX.

Жалоба Винницкаго скарбника Стефана Потоцкаго, на вдову Кіевскаго ловчаго Северина Потоцкаго, по третьему мужу Лешвицкую, объ угнетеніи ею крестьянъ въ Веледницкой волости. 1750 г., Октября 3.

Roku tysiąc siedmset piędziesiątego, miesiąca Octobris trzeciego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku jego królewskiej mości Owruckim, przede mną Stefanem Pułjanowskim, namiesnikiem protunc grodzkim Owruckim, y xiegami ninieyszemi, grodzkiemi, Owruckiem, comparens personaliter wielmożny iegomość pan Stefan Potocki, skarbnik Winnicki, swym, y wielmożnych Seweryna, Iana, Iózefa, starościcow Lubelskich, Piotra Ignacego, podstolego Kijowskiego (Potockich)? imieniem, postrzegając całości fortuny y substancyi swojej y ichmościow braci swoich, widząc nieznośne oppressye poddanych swoich dziedzicznych włości Wielelnickiej, od wielmożney ieymości obwinionej poczynione, stanowszy przed urzędem y aktami ninieyszemi, naprzeciwno wielmożney ieymości pani Maryannie z Koszakowskich primo voto Sewerynowej Potockiej, łowczyney Kijowskiej, secundo Łętowskiej, starościney Owruckiej, tertio vero Lesznickiej, starościney Żytomirskiej, wdowie, świadczy y manifestuje się y protestuje się w ten niżej opisany sposób y oto: iż ieymość obwiniona, nie postępując sobie według prawa pospolitego y kondycyi opisanych, ale tylko in contemptum idąc onego, trzymając miasto Wielelniki z atłynencyami w possessyi swojej, śmiała y ważyła się nad zwyczaj y postanowienie powinności wyciągać u poddanych włości Wiele-

nickiey, to iest czynsze, osypy, danie miodowe, podorożczyzny wybierać, y w drogi niezwyčajne y dalekie wysyłać po kilka razy na rok, y insze podatki ustawiać na oppresyą, angaryzacją poddanych, gdzie z uciemiężenia wielkiego y angaryzacyi ludzie z tey włości Wielelnickiey precz uchodzić musieli, w czym modernus protestans przez te wymyślne podatki y powinności w fortunie y substancyi ponosili y ponosić muszą uszczerbki (co wszystko czasu prawa ieymości obwinionej inkwisycją dowiedziono będzie). A zatym idem comparens, suo et nomine quorum supra, iteratis contra magnificam inculpatam manifestowawszy się vicibus, salva manente hujus manifestationis melioratione, auctione, diminutione vel per edendos citationes correctione, hanc vero, breviter scriptam, actis connotari affectavit, co y otrzymał. Stefan Potocki swym y braci swych imieniem.

Книга Овруцкая городская, записовая и помочная 1750 и 1751 годовъ, № 5245, листъ 567 на оборотъ.

CXL.

Огнуская, данная графомъ Адамомъ Тарломъ крестьянину Александру Лосевичу, вслѣдствіе желанія Тарла имѣть его священникомъ въ имѣніи своемъ Босырахъ. 1750 г., Сентября 23.

Actum Cameneci in positione judiciaria actorum terrestrium palatinatus Podoliae feria quinta post festum sancti Lucae Evangelistae proxima, anno Domini 1750.

Ad iudicium actaque praesentia terrestria Camenecensia Podoliae. positionis judicariae, personaliter veniens generosus Lucas Rozniatowski obtulit eidem iudicio et ad acticandum porrexit jus libertatis in rem Alexandri Łosiewicz ab illustri magnifico Adam Tarło capitaneo Gosztynensi datum, manu ejusque propria subscriptum et sigillo illius usitato communitum, introcontentum, tenoris spectantis: Adam, hrabia z Tęczyna y Cekaszowiec Tarło, Gostynski, Brzegowski, Skalski etc. starosta, połkow-

nik woysk jego krolewskiej mości y rzeczy pospolitey regimentu pieszego łanowego, dobr Zbrzezia dziedziczny pan. Wszystkim w obec y każdemu zosobna wiadomo czynię, komu o tym wiedzieć będzie należało, a w szczególności iaśnie wielmożnemu iegomości xiedzu Leonowi na Szeptycach Szeptyckiemu, biskupowi Lwowskiemu, Halickiemu y Kamieńca Podolskiego, opatowi Mieleckiemu, przy wyrażoney winney weneracyey moiey, tudzież y wielmożnym ichmościom xieży officiałom, dziekanom ritus graeci uniti, iako za rekomendacyą konsystorza Kamienieckiego zdolnego vel divina peragenda munusque sacerdotium obeundum Alexandra Łosiewicza prezentowałem na parochio w dobrach moich dziedzicznych Bosyrach w kluczu Zbrzezkim leżącą; a że do tak wysokiego stanu y godności tak synody prowincjonalne iako y święte synody poddanym ile dziedzicznym są przeszkodą, zaczym pomienionego Alexandra Łosiewicza z miasta Zbrzezia dziedzicznego moiego rodem pochodzącego, do tey tak dystyngwowaney godności nad wszelkie stany, bo ad regale sacerdotium aspiranta, wiecznemi czasu, zadosyć czyniąc świętym synodom, wolnym z poddanstwa czynię y uwalniam tak od wszystkich danin, czynszow y podatkow, iako też y od wszelkiego in genere et specie poddanstwa, wraz z sukcesorami iego, nie sobie samemu, ani sukcesorom, ze mnie pochodzącym, tak na niem, oraz y na iego sukcesorach, własności nie zostawuiąc, ale dla tego szczegulnie tak dystyngwowanego charakteru wolnym go czynię, wraz imieniem sukcesorow moich, wiecznemi czasy, wszelkie onera subditatus na osobie iego, iako na osobie sukcesorow iego praesenti recognitione kassując y annihilując, iako y ius subditatus. osobę moię concernens, na nie kassuię y annihiluię, wolnym go a iure meo y sukcesorow moich declarando; na co dla lepszey gruntownieyszey wiary recognistionem meam praesentem y to prawo oraz mu dane ręką moią własną podpisuię y pieczęcią zwykłą moią gabinetową ztwierdzam. Działo się w zamku Zbrzezkim, dnia dwudziestego trzeciego Września miesiąca roku tysiąc siedymset piędziesiątego. Adam Tarło S. G. B. S. P. R. P. (starosta Gozstynski, Brzegowski, Skalski, pułkownik rzeczy pospolitey), manu propria. Locus sigilli usitati in cerra rubra expressi. Post cuius suprascripti iuris libertatis ad acta iudicii praesentis ingrossationem originale eiusque offerenti est restitutum et cancellaria iudicii praesentis quietata.

Книга Каменецъ-Подольская, записовая и поточная, 1750 года, № 3744, листъ 648 на оборотъ.

CXLI.

Отпускная отъ короннаго стольника Игнатія Гумецкаго крестьянину Василю Копейку. 1750 г., Ноября 29.

Feria quinta post festum immaculatae conceptionis Beatissimae Virginis Mariae, intra actum feria quinta post festum sancti Lucae Evangelistae proxima, anno Domini 1750.

Ad iudicium actaque praesentia terrestria Camenecensia Podoliae personaliter veniens generosus Lucas Rozniatowski obtulit iudicio praesenti et ad acticandum porrexit libertationem per illustrem magnificum Ignatium de Rychty Humiecki, dapiferum regni, in rem honesti Basili Kopeyko, subditi villae Pokutyńce, datam, manu eiusque propria subscriptam et sigillo illius usitato communitam, introcontentorum, tenoris talis: Ignacy z Rycht na Czemiernikach y Sołopkowcach Humiecki, stolnik koronny, Bracławski, Lisiatycki etc. starosta. Zmiarkowawszy pobożne intencye Bazylego Kopeyka, dziedzicznego poddanego mego ze wsi Pokutynieckiey, w wojewodztwie Podolskiem leżącey, aplikuiącego się ad statum spirituale. że swój umysł w skutecznym odebraniu pomienionego stanu na chwałę Boską udoskonalić pragnie, więc takowey jego wokacyi nie czyniąc impedymentu, uwalniam go z poddaństwa mego wiecznemi czasy, y żadney do niego y dzieci iego pretensyi nie mieć przyrzekam, którą to swoją libertacyą, dla większey wiary y walu, przy zwykłej pieczęci moiej podpisuję się. Datt w Tynny, die vigesima nona nowembris, anno millesimo septingentesimo quinquagesimo. Ignacy Humiecki, S. K. (stolnik koronny), manu propria. Locus sigilli illius usitati in cerra rubra expressi. Post cuius suprascriptae libertationis ad acta iudicii praesentis ingrossationem, originale eiusque idem offerens ad se recepit et de recepto sibi restituto iudicium praesens quietavit.

Книга Каменецъ-Подольская земская, записовая и поточная, 1750 года, № 3711, листъ 675 на оборотъ.

Жалоба жены Брацлавскаго подчашаго Антонины Дубравской на дворянъ Волковскихъ о томъ, что они, во время крестинъ въ ихъ домѣ, въ видѣ шутки опили на смерть табачной настойкой крестьянина жалобщицы. 1751 г., Юля 27.

Roku tysiąc siedmset piędziesiątego pierwszego miesiąca Iulii dwudziestego siódmego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku iego królewskiey mości Owruckim, przede mną Stefanem Niewmirzyckim, namieśnikiem protunc grodzkim Owruckim, y xiegami ninieyszemi, grodzkiemi, Owruckiemi, comparens personaliter wielmożna ieymość pani Antonina Dubrawska, podczaszyna Braclawska, widząc oczewistą krzywdę, przez niżej mianowanych jehmość obwinionych w fortune dziedzicznej swoiy popełnioną, solenną zanosi, a prima notitia, protestacyą, przeciwko urodzonym ichmość panom Ianowi, oycu, Hrehoremu y Zofiey z Szkuratowskich, synowi y synowey, małżonkom, tudzież cuiusvis nominis drugiemu synowi, — Zaleszańskim Wołkowskim, w takowy sposób y o to: iż ichmoście obżałowani, przyprowadzając ex filiabus suis coniugibus neo natum usiebie w dobrach Paszynach ad fontem sacri sacramenti baptismi, solito more niektórych zaprosiwszy do siebie, gdzie y niebożczyka Ihnata Wasilenka, poddanego dziedzicznego protestujących się z dóbr Czyhirów, na też krzciny zaprosili, ac tandem samiz ichmość, zwyczajnym trunkiem sobie podochociwszy, tegoż poddanego Ihnata Wasilenka recto cremato puro libere traktowali, inpost cum tabaco semipleno vaso infuso mixtoque cum eodem tabaco rectissimo, iedyne czyniąc z tego poddanego ludibria, coactive poddawszy, onemu wypić kazali, ex indeque tenże Ihnat Wasilenko, przez noc tamże w domu iehmość obżałowanych ciężko chorując, prawie bez czasu, subitanea morte, in aeviterna migravit saecula, zostawiwszy po sobie żonę, dzieci w sieroctwie niemałym, a wielmożney protestantce w pańszczyźnie, czynszach, daniach niemały uczynili ciż ichmość oskarżeni detryment, co czasu prawa inkwizycyą dowiedziono będzie; a zatym eadem protestans contra generosos Wołkowskie, ratione indebitae laboriosi Ihnat Wasilenko, subditi

haereditarii de bonis Czyhiry, ad celebrandum sacri baptismi fontem invitationis, eundemque primum libere cremato recto, deinde mixto cum tabaco coactive tractationis, ex indeque factorum subitaneorum eiusdem subditi causationis, relictamque ac minorennes in egestate desertationis, carentiam laboris, scilicet pańszczyzny, dani, czynszów et id genus magnificae protestantis ex his perpatratis injuriis ad damnum non modicum illationis, ac aliarum praetensionum, fusius per edendas citationes ac porrienda interrogatoria in ordine ad auscultandum testimonia et primendarum, iterum iterumque, cum salva reservata, si opus fuerit, melioratione, quaeritur et protestatur, exposcendo hoc totum actis connotari, quod et obtinuit. Antonina Dubrawska.

Книга Овруцкая городская, записовая и поточная, 1750 и 1751 годовъ, № 5245, листъ 1124 на оборотъ

CXLIII.

Дарственная запись отъ Житомирскаго войскаго Піуса Ерлича Житомирскому же бургграфію Михаилу Тржецяку на двороваго мальчика Иванка, который, какъ видно изъ самаго акта, былъ подаренъ самому Ервичу дворяниномъ Хмелинскимъ безъ права передавать его въ третьи руки. 1752 г. Февраля 8.

Roku tysiąc siedmset piędziesiątego wtorego, miesiąca Februarii dwudziestego trzeciego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Żytomirskim, przede mną Michałem Piotrem de Macewicze Macewiczem, namiestnikiem protunc grodzkim starostwa Żytomirskiego, y xiegami ninieyszemi, grodzkiemi Żytomirskimi, comparens personaliter wielmożny iegomość pan Michał Trzeciak, burgrabia grodzki Żytomirski, tę donacyą chłopca, imieniem Iwanki, od urodzonego iegomości pana Iana Chmielińskiego

wielmożnemu iegomości panu Piusowi Ierliczowi, woyskiemu Żytomirskiemu, darowanego, a teraz in rem et personam sobie comparentowi od wielmożnego iegomości pana Piusa Ierlicza, woyskiego Żytomirskiego, na tegoż chłopca, imieniem Iwanka, daną i służącą, ratione introcontentorum, ad acta praesentia castrensia Żytomiriensia per oblatam podał, de tenore tali: Ia niżej wyrażony daię skrypt na siebie wielmożnemu iegomości panu Piusowi Ierliczowi, woyskiemu Żytomirskiemu, na to, iż ia, mając darowanego sobie chłopca, imieniem Iwanka, od wielmożnego iegomości pana Michała Iakubowskiego, miecznika Nowogrodzkiego, brata moiego wuiecznego, wiecznemi czasy, iako dziedzicznego tegoż wielmożnego iegomości pana Iakubowskiego, tymże prawem y sposobem tegoż Iwanka wielmożnemu iegomości panu Piusowi Ierliczowi, woyskiemu Żytomirskiemu, ad vitae tempora wielmożnemu iegomości panu woyskiemu ustępuię y daruję, z tą prekawcyą, aby nikomu wielmożny iegomość pan woyski nie darował, ale in suis obsequiis miał y trzymał; ia zaś z własności tego chłopca wyzuwam się y ręką moią na rzetelność podpisuję się. Datt w Zapadyńcach, die decima secunda Ianuarii, millesimo septingentesimo quinquagesimo anno. J podpis ręki taki: Ian Chmieliński manu propria. A przypisek tegoż donatoryusza w te słowa: Lubo ta donacya non in forma prawa nastąpiła, iednak ią in robore trzymać declaruję y roborować pozwalam, oraz przy roboracyi, tak ad affectationem meam, iako też y wielmożnego iegomości pana woyskiego dobrodzieia, maia się podpisać przyiaciele, choć by y mnie, donatoryusza, nie było. Datt ut supra, y podpis tegoż iegomości taki: Chmieliński. A zaś redonacya od wielmożnego Piusa Ierlicza, woyskiego Żytomirskiego, in rem et personam wielmożnego Trzeciaka, podczaszego Czerniechowskiego, dana w te słowa: Tegoż samego chłopca Iwanka redonacyą czynię wielmożnemu iegomości panu Michałowi Trzeciakowi burgrabiemu grodzkiemu Żytomirskiemu, y wiecznemi czasy ustępuię go y na to się dla lepszey wiary ręką moią własną podpisuję. Datt w Zapadyńcach, die octava Februarii millesimo septingentesimo quinquagesimo secundo anno. U tey redonacyi podpis ręki w te słowa: Pius Ierlicz, woyski Żytomirski, manu propria. Która to donacya, wraz z redonacyą, za podaniem wyszmianowaney osoby, a za moim urzędowym..... (окончанія нѣтъ, такъ какъ слѣдующій листъ книги вырванъ).

Книга Житомирская городская, записовая и поточная, 1752 и 1754 годовъ, № 255; листъ 97.

Иввентарь имѣнія Трехтемировскаго старосты Шеніовскаго, села Григоровки, съ исчисленіемъ крестьянъ и ихъ повинностей. 1752 г., апрѣля 24.

Roku tysiąc siedmset piędziesiątego drugiego, miesiąca Iunii dwudziestego szóstego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego krolewskiej mości Żytomirskim, przede mną Iozefem Trypolskim, cześnikiem Parnawskim, namiesnikiem grodzkim Żytomirskim, y xiegami ninieiszemi grodzkiemi Żytomirskimi, comparens personaliter szlachetny iegomość pan Szymakowski ten inwentarz dobr wsi Hrehorowki, na gruncie tychże dobr spisany y ręką wielmożnego iegomości pana Szeniowskiego, starosty Trechtemirowskiego podpisany, ad acta praesentia castrensia Żytomiriensia, per oblatam podał, de tenore tali: Inwentarz wsi Hrehorówki, zpisany na gruncie y zweryficowany w possessyą urodzonych ichmość panow Szymakowskich aredowną trzyletnią z posłuszeństwem oddany po święcie s. Woyciecha w pirszy poniedziałek, to iest dnia dwudziestego czwartego kwietnia tysiąc siedmset piędziesiątego drugiego roku. Primo Dymid Loń, pańszczyzny dzień ieden, wołów dwa, czynszu groszy dwanaście, podoroszczyny grzywien pięć, ralcu kopiek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmakę iedną, kur dwie, iaiec sześć, motek ieden; Stefan Domakow, pańszczyzny dzień, wołów dwa, czynszu grzywien dwanaście, podoroszczyny grzywien pięć, ralcu kopiek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmakę iedną, kur dwie, iaiec sześć, motek ieden; Tymosz .....pańszczyzny dzień ieden, wołów dwa, czynszu grzywien dwanaście, podoroszczyny grzywien pięć, ralcu kopiek (cztery), orzechow garniec ieden, kur dwie, iaiec sześć, motek ieden; Iwan Żuk, pańszczyzny dzień, wołów dwa, czynszu grzywien dwanaście, podoroszczyny grzywien pięć, ralcu kopiek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmakę iedną, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Pawło Dżyłyn, pańszczyzny dzień, wołów dwa, czynszu grzywien dwanaście, podoroszczyny grzywien pięć, ralcu kopiek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmakę iedną, kur dwoie, iaiec

sześć, motek ieden; Michayło Spiżowy pańszczyzny dzień, wołow dwa, czynszu grzywien dwanaście, podoroszczyzny grzywien pięć, ralcu kopiek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmakę iedną, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Daniło Iasenکو, pańszczyzny dzień, wołow dwa, czynszu grzywien dwanaście, podoroszczyzny grzywien pięć, ralcu kopiek cztery, orzechow garniec, chmielu osmakę, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Ostap Łomaczenko, pańszczyzny dzień, wołow dwa, czynszu grzywien dwanaście, podoroszczyzny grzywien pięć, ralcu kopiek cztery, orzechow garniec ieden, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Iwań Czarny, pańszczyzny dzień, wołow dwa, czynszu grzywien dwanaście, podoroszczyzny grzywien pięć, ralcu kopiek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmaczką, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Nicypor Kokonik, pańszczyzny dzień, wołow dwa, czynszu grzywien dwanaście, podoroszczyzny grzywien pięć, ralcu kopiek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmaczka iedna, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Wasyl Kuszniarz, pańszczyzny dzień—wołow dwa, czynszu grzywien dwanaście, podoroszczyzny grzywien pięć, ralcu kopiek cztery, orzechow garniec, chmielu osmaka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Hawryło Gruszecki, pańszczyzny dzień, wołow dwa, czynszu grzywien dwanaście, podoroszczyzny grzywien pięć, ralcu kopiek cztery, orzechow garniec, chmielu osmaka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Miszka Gruszecki, pańszczyzny dzień, wołow dwa, szynszu grzywien dwanaście, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopiek cztery, orzechow garniec, chmielu osmaka iedna, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Mikita Pałamarzow, pańszczyzny dzień ieden, wołow dwa, czynszu grzywien dwanaście, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopiek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmaka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Trochim Tysłeko, pańszczyzny dzień, wołow dwa, czynszu grzywien dwanaście, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopiek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmaka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden. Poiedynkowi: Andryi Makidonenko, pańszczyzny dzień—woł ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopiek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmaka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Lesko.... pańszczyzny dzień—woł ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopiek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmaka iedna, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Fedor Kuryszkow,

pańszczyzny dzień—wół ieden, czynszn grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmaka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Chrycay, pańszczyzny dzień—wół ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmaka iedna, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Kondrat Bułdenko, pańszczyzny dzień—wół ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmaka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Mika (sic) Łonenko, pańszczyzny dzień—wół ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmaczka iedna, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Semen Popowiczko, pańszczyzny dzień—wół ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmaczka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Maxym Wysoki, pańszczyzny dzień—wół ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec, chmielu osmaczka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Iwan Czerwaczko, pańszczyzny dzień—wół ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmaczka iedna, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Łucko Kowal, pańszczyzny dzień—wół ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec, chmielu osmaczka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Radko: pańszczyzny dzień—wół ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec, chmielu osmaczka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Michayło Kołkiszczko: pańszczyzny dzień—wół ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec, chmielu osmaczka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Petro Kupopiczny, pańszczyzny dzień—wół ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec, chmielu osmaczka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Iwan Worobieko, pańszczyzny dzień—wół ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec, chmielu osmaczka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Semen Kucy, pańszczyzny dzień—wół ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec,

chmielu osmaczka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden. Piesi: Wasyl Czerednik, pańszczyzny dzień, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec, chmielu osmaka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Capicha wdowa, pańszczyzny dzień, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec, chmielu osmaka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Kulokaldycha, pańszczyzny dzień, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec, chmielu osmaka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Stecko, pańszczyzny dzień, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, orzechow garniec, chmielu osmaczka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Kuźma Buldęko, pańszczyzny dzień, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec, chmielu osmaczka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Summy efficit: (poddanych) trzydzieści pięć, wołów czterdzieści pięć, czynszu grzywien trzysta, podorożczyzny grzywien sto sześćdziesiąt, ralcu kopieek stoczerdziesiąt, orzechow garcy trzydzieści pięć, chmielu osmuch trzydzieści pięć, kur siedmdziesiąt, iaec dwieście dziesięć, motkow trzydzieści pięć. Kozacy, excypowani na wielmożnego iegomości pana starostę: Iacko Hołenko, wołów sześć, Hrycko Łomaka wołów cztery, Iakim, wołów dwa, Makidon—wołów trzy, Kunach—wołów dwa, Iwan Spiżowy—wołów cztery. Summaryusz różney intraty, we wsi Hrehorowce wyprowadzoney, die vigesima tertia aprilis, millesimo septingentesimo quinquagesimo secundo anno. Pańszczyzny dni tysiąc siedmset piędziesiąt, rachując dzień po kopieek trzy, efficit rubli piędziesiąt dwa, grzywien pięć; czynszu całorocznego wynosi rubli trzydzieści; podorożczyzny całoroczney wynosi rubli szesnaście; za orzechow garcy trzydzieści pięć, rachując po kopieek trzy, efficit rubel ieden, kopieek pięć; za chmielu osmuch trzydzieści pięć, osmuch po grzywnie, rubli trzy, grzywien pięć; za motkow czterdziestopasniowych trzydzieści pięć, rachując po kopieek sześć, uczyni rubli dwa grzywna iedna; arędy karczemney roczney rubli sto dziesięć grzywna iedna kopieek pięć; summa intraty rubli dwieście piętnaście grzywna iedna kopieek pięć, rachując na polską monetę uczyni złotych tysiąc siedmset dwadzieścia ieden y groszy dziesięć. Tę rzetelnie pokazaną y sprawiedliwie wyrachowaną, a oprócz tego niżej kondonacya jegomości panu possessorowi, ralcu należącego do skarbu, rubel ieden grzywien cztery, kur siedmdziesiąt, po kopieek dwie

rachuiąc, efficit rubel ieden grzywien cztery, iaiec dwieście dziesięć, rachuiąc piętnaście po kopiice, grzywna iedna kopiiek cztery, pługow zaorki wiosniane, po grzywien trzy, rubli dwa grzywna iedna; też same zaorki iesienne, po grzywien dwie, rubel ieden grzywien cztery; kosarżów sześćdziesiąt, po kopiek sześć zakos y obkos, rubli trzy grzywien sześć; zażynki, obżynki, zagrabki, obgrabki, to iest dni stoczterdzieści; rachuiąc dzień po kopiiek dwie, rubli dwa grzywien osim. Summy kondonowaney w gotowiznie rubli dwanaście, grzywien osim kopiiek cztery, to iest złotych polskich sto trzy y groszy sześć. Daruie się item temuż iegomości panu possessorowi, którą Bog wszechmogący corocznie przynosi y brzeg rybi, z ktorego powinność rybicka dla wygody dworowi pożytek przynosić zwykła. Sprawy y kunice, iakie tylko być mogą, iegomości panu possessorowi są pozwolone. Szarwarki dla reparacyi zwyczajney y tłuکی takōż, bez uciemiężania; ktorzy puszczaią się oprócz dziesięciny pszczelney y gór kamiennych, do skarbu excypowanych. Opisanie powinności poddanych Hrehorowskich: każdy poddany, ciągły y pieszy, tak zimo iako y latem, po dniu tylko iednym każdego tygodnia odbywać ma pańszczyzny, czynsz zaś od pieszego grzywien sześć, od ciągłych, który ma woła iednego, takōż grzywien sześć, a kto ma parę wołow lub trzy, ten dać grzywien dwanaście będzie powinien, który zaś wołow cztery lub pięć mieć będzie, ci po grzywien dwadzieścia y cztery dadzą, a ci zaś, co po sześć wołow lub iako naywięcey wiec mogą, według ich zwyczaiu, trzy tylko ruble y grzywien sześć od nich należą; podorożczyzna od ciągłych po grzywien pięć, a od pieszych po grzywien dwie odbierać się ma; ralcu od każdego bez dystynckcyi po kopiiek cztery należy, niemniey orzechow po garcu, po osmusze chmielu, lub po trzy kopiiek za orzechy, a za chmiel po grzywnie, iegomości panu possessorowi dokładać y płacić powiani, kur po dwie y po sześć iaiec, tudzież motkow dwudziestopasmowych dwa każdy odprząść z przedziwa skarbowego powinien; oprócz pańszczyzny, zaorki, oborki, po dniu na wiosnę, po dniu w iesieni ciągli odbywać mają; zażynki, obżynki, zakoski, obkoski, zagrabki, obgrabki, za każde zosobna iegomości panu possessorowi poddani, inwentarzem tym podani, po dniu iednym odbywać powinni będą; szarwarki według zwyczaiu dawnego dla reparacyi grobel lub budynkow od gromady Hrehorowskiey należą; na strużę dzienno y nocno po iednemu w koley do dworu chodzić powinni, s pasieki do skarbu od poddanych Hrehorowskich z

pszczoł dziesiąty pień y oczkowego po kopiek pięć, od których brana dziesięcina być nie może, excypuie się y (do) iegomości pana passessora należeć nie ma. Zasiew iesienny lub y wiosenny według rejestrow gubernatorskich y indagacyi gromadzkiej od iegomości pana possessora należy (zależy?). Do arędy gromada powinna według dawnego zwyczaju drwa odwozić y do młyna zboże na.... czasu niebezpieczeństwa y stróža do arędy być powinna. Ktory że to inwentarz, za podaniem y prozbą iegomości podawaiącego, a za moim urzędowym przyięciem, słowo w słowo do xiąg niniejszych, grodzkich, Żytomirskich, iest ingrossowany.

Книга Житомирская городская, записовая и поточная, 1752 и 1754 годовъ, № 255, листъ 222 на оборотъ

CXLV.

Показанія свидѣтелей по дѣлу о незаконномъ разбирательствѣ управляющимъ мѣстечка Шатавы, шляхтичемъ Гаевичемъ, иска крестьянина изъ мѣстечка Балины къ крестьянину посторонняго владѣнія, короннаго мечника Гумецкаго. 1752 г., Іюня 12.

Interrogatoria ex actoratu illustris magnifici Humiecki, ensiferi regni, et aliorum, contra reatum magnificorum Lanckorońskich, ensiferorum Gostynensium, conjugum, vigore decreti officii castrensis Camenecensis Podoliae in judiciis terminorum tactis, sub celebratione terminorum querelarum feria secunda post festum Conversionis sancti Pauli Apostoli, anno praesenti 1752 inter superius exoratas partes prolati sub cursu judiciorum terminorum querelarum feria secunda intra octavas festi Sacratissimi Corporis Christi Domini, anno eiusdem quo supra 1752, occasione equae cum hinnulo ac curru et vestis rusticalis ac aliorum rerum interceptarum conscripta.

1. Iako świadek wie, słyszał albo widział, iż pracowity Wasyl Cewa, poddany Kuryłowiecki, na iarmark do Szatawy przyiachawszy, szwec

Baliński bez dania racyi onego infestował, upominając się u niego kilka tyńfów niby iemu winnych, o które zapozwał do dworu do wielmożnego iego mości pana Lanckorońskiego, miecznika Gostyńskiego.

2. Iako świadek wie etc: iż tenże pracowity Wasyl Cewa stanawszy do dworu uskarżał się, że ten szwec niewinnie go infestuje; w niebytności zaś wielmożnego iego mości pana Lanckorońskiego, miecznika Gostyńskiego, iegomość pan Gaiewicz, miasta Szatawy dyspozytor, nie wysłuchawszy z obódwu stron pretensyi, woz, klacz ze źrebięciem, tudzież siorak, wor z chlebem, noż i siekiere kazał ludziom zabrać, i na tyle rekwizycyi tegoż poddanego nie wydano i te do tychczas trzymają u siebie.

3. Iako świadek wie etc: iż tenże iego mość pan Gaiewicz przerzeczonego Wasyla Cewę przy zabraniu tychże rzeczy pobił i od nichże z ludźmi dworskiemi odpędził.

4. Iako świadek wie etc.: iż wyżrzeczony Cewa temuż szewcowi Balińskiemu nic nie był winien, ani w żadnej robocie miał z nim spółkę.

Testes: Hryhor kozak, Stefan kozak, W. Czarkowski.

Inquisitio ex parte illustris magnifici Humiecki, ensiferi regni, contra magnificos Lanckoroński ac alios, ex mente decreti in iudiciis terminorum tactorum sub celebratione terminorum querelarum, feria secunda post festum conversionis sancti Pauli Apostoli proxima, anno praesenti, inter partes easdem lati sub agitatione terminorum querelarum in castro Camenecensi feria secunda intra octavas festi Sacratissimi Corporis Christi Domini anno eiusdem celebratorum ex testibus fide dignis educta.

Primus testis, laboriosus Hryhor kozak, post praestitum iuramentum, recognovit ad 1: «wiem o tym, że Wasyl Cewa poiachał na iarmark do Szatawy i tamże na iarmarku swiec z Balina niesłusznie go infestował, chcąc u niego kilka tyńfów wydrzyć niewinnie, i tam go na ten czas pozywał do dworu Szatawskiego tenże szwec z Balina.» Ad 2: «wiem o tym dobrze, że Wasyl Cewa nic nie winien szewcowi Balińskiemu; i bywał nie raz w Kuryłowcach, a o żaden dług nie upominał się nigdy». Ad. 3: «słyszałem od Cewy Wasyla, że za pozwem we

dworze exkuzował się że go ten szwiec z Balina niesłusznie infestuje, gdzie gubernator Szatawski, nazwiskiem nie wiem iak się zowie, nie uważając na exkuzę Wasyla Cewy, posłał ludzi na miasto i kazał zabrać Wasylowi temuż klacz z żrzebieciem w wozie, tudzież sirak, wor z chlebem, noż i siekire; o tych rzeczach wiem dobrze, że są zabrane, i na rekwizycyą dworu naszego nie chciano te rzeczy oddać i do tych czas nie oddano». Ad 4 ignorat.

Idem ad responsoria, ad 1: «słyszałem o tym od Cewy, że go szwiec Baliński zapożywał do dworu Szatawskiego». Ad 2: «wiem o tym, że gubernator Szatawski sam kazał zabrać tego Wasyla klacz i inne rzeczy i do dworu Szatawskiego, a potem ze dworu ludziom Balińskim, już po odejściu z tamtąd Wasyla Cewy, wydał też klacz z wozem i innemi rzeczami; Wasyl zaś Cewa nie rzucał sam swego noża na drodze ludziom Balińskim, bo z tym nożem do dworu przyiachał i tam mu dopiero wzięto». Ad 3: «wiem o tym, że gubernator Szatawski kazał zabrać pomienioną klacz, ale Wasyla Cewy nie bił.» Ad 4: «wiem o tym, że nie nie winien Wasyl Cewa szewcowi Balińskiemu.» Laboriosus recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Secundus testis, laboriosus Stefan kozak, post praestitum iuramentum, recognovit ad 1: «wiem o tym, że Cewa poiachał na iarmarek do Szatawy, i od niego słyszałem, że go szwiec z Balina niesłusznie infestował i pozywał do dworu Szatawskiego, chcąc niewinnie wydrzyć u niego kilka tynfów». Ad 2: «wiem o tym dobrze, że Wasyl Cewa nie nie winien szewcowi Balińskiemu, bo tego szewca u mnie kontusz blisko roku leżał w zastawie, a o tym długu nigdy nie spominał». Ad 3: «wiem o tym, że Cewa był we dworze Szatawskim i sam mi powiadał, że się tam exkuzował w tej napasce, ale pan gubernator, nie słuchawszy tego, kazał mu wziąć wóz z klaczą i z żrzebieciem, tudzież sierak, wor z chlebem, nóż i siekire do dworu Szatawskiego, a potem ze dworu wydano szewcowi do Balina, gdzie do tych czas są przytrzymane». Ad 4 ignorat.

Idem ad responsoria, ad 1 ignorat. Ad 2: «wiem tylko o tym, że do dworu w Szatawie go zabrali, alem to od niego samego słyszał»; ad reliqua eiusdem puncti ignorat. Ad 3: «słyszałem, że Cewie gubernator Szatawski kazał zabrać z wozem klacz i innemi rzeczami, ale nie wiem iak się zowie»; ad reliqua eiusdem puncti ignorat. Ad 4: «wiem o tym,

iakom pierwiei powidział, że Wasyl Cewa nie nie winien szewcowi Balińskiemu.» Laboriosus recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Thomas Rutkowski, castrensis capitanealis Camenecensis Podoliae subdelegatus iuratus, manu propria.

Инквизиція Каменецъ-Подольскаго городскаго суда, № 4419, пакетъ № 2.

CXLVI.

Показанія свідѣтелей по дѣлу жены Брацлавскаго каштеляна Констанціи Потоцкой съ аренднымъ владѣльцемъ имѣнія ея Мушкарова, Велюнскимъ ловчимъ Даниломъ Савичемъ, о разореніи имъ этого имѣнія и угнетеніи тамошнихъ крестьянъ. 1753 г., Іюня 5—7.

A) Вопросные пункты и показанія свідѣтелей Потоцкой.

Interrogatoria ex parte et actoratu illustris magnificae Constantiae de Danilowicze ultimo voto Potocka, castellanae Bracławiensis, ac aliorum, contra magnificum Danielelem Sawicz, venatorem Vielunensem sub actu condescensionis feria quinta post Dominicam Exaudi anno praesenti 1753 (ex mente decreti officii pleni castrensis Camenecensis Podoliae feria secunda intra octavas festi sacratissimi Corporis Christi Domini anno elapso 1752 inter partes suprascriptas lati) in fundo bonorum villae Muszkarow agitatae ex testibus rei gestae bene gnaris et fide dignis hominibus conscripta, et propter auscultanda scrutinia officio condescensoriali porrecta.

1. Iako świadek wie, widział albo słyszał: iż wielmożny iego mość pan Sawicz stodołę dyłowaną, która się przez nawalenie na nią guoiu zawaliła, rozebrał i spalił.

2. Iako świadek wie etc.: iż tenże iego mość pan Sawicz podymnego od gromady wziąwszy złotych 3 i groszy 15, w Kamieńcu nie oddał, które za przybyciem deputata z niemałą inszą expensą drugi raz płacić

musieli, a pierwsze przy nim zostało, i dali jeszcze kwitowego złotych 3 groszy 24.

3. Iako świadek wie, etc: iż tenże iego mość pan Sawicz u poddanych swoich skopszczyznę niesłusznie brał, iako to: u Daniła Antonisznego, 1749, prosa wziął snopów 31, hreczki snopów 50.

4. Iako świadek wie etc.: iż wielmożny iego mość pan Sawicz naiąwszy tak do roboty, iako i usługi, tymże ludziom nie popłacił, to jest: Olexie Tkaczowi za robotę płótna nie dodał dwa szostaki bite, Wasylowi tegoż synowi za pasienie świni nie dał sieraka i koszuli co obiecał, Iakowowi Iuzka Szewca synowi za pasienie bydła nie dał złoty 1 groszy 6.

5. Iako świadek wie, etc.: iż tenże iego mość pan Sawicz przez złą suppozycyą na Iacka, u tego Iacka wziąwszy niesłusznie owiec dwie i koz doinych trzy i iego kilka razy zbiwszy, ze wsi wygnał, przez co intrata upadała od niego należąca.

6. Iako świadek wie, etc: iż tenże iego mość pan Sawicz, uprosiwszy sobie, aby bydło i owce na folwark Bielecki przyięto, pastuchom nadgrodzie deklarował, za które przez całe lato pasienie, iako to: od krów i wołów numero 13—złotych 13, od iałownika 5—złotych 2 i groszy 15, od owiec i kóz doinych numero 29, po groszy 6—złotych 5 i groszy 24, od iałowych numero 44 a groszy 3—złotych 4 groszy 12, czego wszystkiego wynosi złotych 25 groszy 21, nie zapłacił.

7. Iako świadek wie, etc.: dawszy pieniądze gromada iego mości panu Sawiczowi na strużą na rok cały, każdy po złotych 2 i po kosarzu, a iego mość pan Sawicz niaoł sobie parobka za te pieniądze, ten parobek od półroku uciekł, to gromada półroku znowu na strużą chodzić musiała.

Testes. Hryhor Soroczuk, Wasyl Mandryk, Michailo Ławryk.

A. Korytyński, manu propria.

Inquisitiones ex actoratu illustris magnificae Constantiae Potocka, castellanae Braclaviensis, ac aliorum, contra reatum magnifici Danielis Sawicz, venatoris Vielunensis, in termino condescensionis in fundo bonorum villae Muszkarow feria quinta post Dominicam Exaudi proxima anno praesenti millesimo septingentisimo quinquagesimo tertio ex mente decreti

officii pleni castrensis Camenecensis feria secunda intra octavas festi sacratissimi Corporis Christi Domini anno praeterito millesimo septingentesimo quinquagesimo secundo inter partes easdem pro condescensione lati agitatae, ex testibus rei gestae bene gnaris et fide dignis eductae.

Laboriosus Hryhor Soroczuk, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali juramento, recognovit, quo ad primum: «iż stodołę z Myszkowa starą, dyle, krokwie i słupy do Muszkarowa na folwark za życia świętej pamięci iasniewelmożnego iego mości pana Potockiego, kasztellana Bracławskiego, sprowadzono, sprowadziwszy postawiono i połacono, i tak bez pokrycia rok cały stała; iego mość pan Sawicz, odebrawszy Muszkarów w possessyę swoją, widziawszy że nie nakryta stodoła była, kazał badyla nakosić i pokryć, po nakryciu tym wiatr napadł i wywrócił onę z racyi że drzewo strupieszale było; i tak iego mość pan Sawicz widziawszy tę stodołę rozwaloną, kazał drzewo zgodniejsze rozebrać, z którego na koszarę i ostrożyny i do obory na reparacyą obrócił, resztę zaś kilka drzewa pod styrtę prosa kazał zchować i do tych czas znajduie się; i to wiem, że nie kazał dobrego drzewa palić, tylko kawały takowe, które na nic nie zdały się». Ad. 2: «to wiem, że iego mość pan Sawicz odebrał od poddanych Muszkarowskich podymnego złotych 3, groszy 15, którego nie oddał deputatowi, i drugi raz musieli płacić, a te pieniądze przy nim zostały». Ad. 3: «wiem o tym, iż iego mość pan Sawicz u Daniła Antoniszego w roku 1749 wziął prosa snopów 31, hreczki snopów 50, dziesięciny snopowej z gruntu pustego po ludziach na słobodę zbiegłych». Ad. 4: «to wiem, iż iego mość pan Sawicz Olexie Tkaczowi za robotę płótna nie dodał dwa szostaki bite, Wasylowi tegoż synowi za pasienie świni nie dał sieraka i koszuli co obiecał, Iakóbowi Iuzka Szewca synowi za pasienie bydła nie dał złot. 1 gr. 6, co obiecał iego mość pan Sawicz». Ad. 5: «to wiem, że iego mość pan włożywszy na Iacka subpozycyą iakby miał ukraść berbenicę syra i masła z piwnicy, onego kilka razy i żonę bił, która kradzież nie pokazała na niego, i tak przez tę racyę owiec dwie i kóz doinych trzy iego wziął i ze wsi wygnał, których owiec i kóz do tych czas nie oddał». Ad 6 ignarus. Ad 7: to wiem, że dawszy pieniądze gromada iego mości panu Sawiczowi na strużę na rok cały, każdy poddany tak parowy iako i pojedynkowy i pieszy po złotych 2 i po kosarzu, w drugim roku possessyi iego mości

pana Sawicza, który niaiał sobie parobka za te pieniądze, ten parobek od półroku uciekł, to gromada półroku znowu na strużę chodzić musiała. Idem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Wasyl Mandryk, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento recognovit: ad 1 prout primus. Ad 2 et 3 prout primus. Ad 4 ignorat. Ad 5: «to wiem że iego mość pan Sawicz na Iacka napaść wrzucił, iakby miał ukraść mu syra i masła, ale to się nie pokazało, bo i do przysięgi tegoż Iacka nie dopuścił, i tak przez tę rację owiec dwie i kóz trzy wziął i do tych czas nie oddał». Ad 6: «to wiem, że bydło na folwarku Bieleckim było przez lato, ale nie wiem iakim sposobem». Ad 7: «to wiem, że z gromady każdy poddany dał na strużę po złotych dwa i kosarzu, iego mość pan Sawicz niaiał sobie parobka na tę strużę do usługi, który uciekł od półroku, a pańszczyzna dawszy pieniądze na cały rok, musiała półroku chodzić na strużę». Idem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Michaiło Ławryk, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento, recognovit: «wiem o tym, iż stodoła w Muszkarowie była ze starego drzewa, która niepokryta była przez rok i zgniło niektóre drzewo; iego mość pan Sawicz, obiawszy w possessyę swoją Muszkarów, kazał był nakryć, gdy nakrył, wiatr zawalił i wywrócił; wywróconę stodołę widząc iego mość pan Sawicz, dyłow kopę wybrawszy coś lepszych kazał do spichlerza schować, z których za possessyi tegoż niektóre poginęły, niektóre też przy rumacyi iego mości pana Sawicza w spichlerzu zostały; to zaś wiem, że iego mość pan Sawicz nie kazał dobrego drzewa psuć na opał, tylko te, które się ni na co nie zdało, i owszem, co lepsze, to iest: krokwiny, słupy—na kozarę i obory obrócił, reszta zaś, to iest czwarta część, ieszcze w słupach stoi». Ad 2: «wiem o tym, że podymnego złotych 3 groszy 15 iego mość pan Sawicz wziął od gromady Muszkarowskiej, których nie oddał do kancelaryi, i my drugi raz musieli płacić iego mości panu deputatowi, a te pieniądze przy nim zostały». Ad 3: «iż u Daniła Antoniszego w roku 1749 brał dziesięcinę ze zboża, ale nie wiem wiele kop wziął». Ad 4 ignorat. Ad 5: «iż iego mość pan Sawicz, włożywszy napaść kradzieży na Iacka, wziął mu owiec dwoie i kóz doinych trzy, których do tych czas nie oddał». Ad 6 igno-

rat. Ad 7: «to wiem, iż iego mość pan Sawicz, wziawszy pieniądze od poddanych 12, od każdego po złotych 2 i po kosarzu na strużę na rok cały, aby sobie sobie niał parobka do struży, którego gdy przyiał, pobyl u niego półroku, na drugie pół roku uciekl, a iego mość pan Sawicz od półroku kazał gromadzie chodzić na strużę, i oni musieli odbywać, choć zapłacili». Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Ludovicus Olszewski, vicesgerens castrensis capitanealis Camenecensis Podoliae, manu propria.

B) Вопросы пункты и показанія свидѣтелей Савича.

Inquisitiones ex parte et reatu magnifici Danieli Sawicz, venatoris Vielunensis, contra actoratum illustris magnificae Błocka (sic), castellanae Braclaviensae, ac aliorum, in termino condescensionis in fundo bonorum villae Muszkarow feria quinta post Dominicam Exaudi anno praesenti millesimo septingentesimo quinquagesimo tertio ex mente decreti officii pleni castrensis Camenecensis, feria secunda intra octavas festi sanctissimi Corporis Christi Domini anno praeterito millesimo septingentesimo quinquagesimo secundo inter partes easdem pro condescensione lati agitatae, ex testibus fide dignis, rei gestae benè gnaris eductae.

Laboriosus Wasyl Udud, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento, recognovit ad 1: «to wiem, że była stodoła stara niepokryta, którą iego mość pan Sawicz nakrywszy, wiatr wywrócił, i tak drzewo, które się nie zdało ni na co, to kazał spalić, resztę co było dobrego—do dworu na ostrożynę i na koszarę i obory reparacyą obrócił». Ad 2: «to wiem dobrze, że podymnego złotych 3 groszy 15 iego mość pan Sawicz od gromady wziął, którego nie oddał do kancelaryi, a gromada deputatowi musiała zapłacić». Ad 3: «to wiem, że iego mość pan Sawicz kopczyznę z gruntu pustego od Iacka wziął, która mu nie należała, gdy były grunta puste po chłopach zbiegłych excypowane». Ad 4: ignorat. Ad 5: «to wiem, że Iackowi owiec dwie i kóz trzy iego mość pan Sawicz wziął, a to z racyi, że był na niego wrzucił napaść, iakoby miał wykraść ser i masło z piwnicy, ale to się nie pokazało.» Ad 6:

to wiem, że za struża iego móści panu Sawiczowi dała gromada każdy po złotych 2 i po kosarzu, za które niaiał był sobie iego mość pan Sawicz na strużę do dwora parobka, który tylko służywszy tam półroku, uciekł, tak iego mość pan Sawicz przycisnął gromadę, aby do roku strużę odbywała. Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Wasyl Bairak, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento, recognovit ad primum: «to wiem, że stodoła była nienakryta stara, którą iego mość pan Sawicz pokrywszy, wiatr wywrócił i niektóre drzewo połamał; iego mość pan Sawicz drzewo lepsze do staini, także na koszary i obory obrócił na reparacyę, drugie zaś ludzie poroskradali, insze zaś, które się nie zdało do budowania, w kawały połamane, we dworze spalono». Ad 2 ignatur. Ad 3 et 4 atque 5 ignorat. Ad 6: «to wiem, że za strużę od gromady każdego gospodarza wziął iego mość pan Sawicz po złotych 2 i po kosarzu, na rok cały za te pieniądze niaiał sobie parobka, który półroku wysłużywszy uciekł, i tak gromada drugie półroku musiała chodzić na strużę». Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Hryhor Soroczuk, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento, recognovit: «to wiem, że stodoła była stara nienakryta, tak iego mość pan Sawicz badyla kazał nakościć i nakryć, którą nakrytą w prędkim czasie wiatr wywrócił, drzewo zaś zgodniejsze — na reparacyę koszar i ostrożyny, tudzież do obory obrócone, resztę zaś strupieszale nie wiem gdzie się podziało». Ad 2: «to wiem, że iego mość pan Sawicz pedymnego złotych 3 groszy 15 od gromady wziął, którego nie oddał do kancelaryi, i tak gromada musiała drugi raz deputatowi płacić». Ad 3: «to wiem, iż iego mość pan Sawicz Daniłowi Antoniszemu wziął skopczyzny z gruntów pustych prosa snopów 30, hreczki snopów 50». Ad 4: «to wiem, iż iego mość pan Sawicz Olexie Tkaczowi za robotę płótna nie dodał dwa szostaki, Wasylowi tegoż synowi za pasienie swini nie dał sieraka i koszuli co obiecał, Jakóbowi Iacka Szewca synowi za pasienie bydła nie dał złoty 1 groszy 6 co obiecał iego mość pan Sawicz». Ad 5: «to wiem, że iego mość pan Sawicz Iackowi wziął kóz trzy i owiec dwi, z racyi, że miał ukraść z piwnicy berberinę (sic) syra i masła, co się na nim nie pokazało, i za to żonę i iego samego bił i ze

wsi był wygnał iego mość pan Sawicz». Ad 6 prout primus et secundus. Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Ludovicus Olszewski, vicesgerens castrensis capitanealis Camenecensis Podoliae, manu propria.

Responsoria ex parte magnifici Sawicz ad pretensiones illustris magnificae de Daniłowicze ultimo voto Potocka, castellanae Bracłaviensae, sub actu condescensionis feria quarta post Dominicam Exaudi anno praesenti 1753, ex^l mente decreti officii pleni castrensi Camenecensi Podoliae feria secunda intra octavas festi Sanctissimi Corporis Christi Domini anno elapso 1752 inter partes infrascriptas lati, in fundo bonorum villae Muszkarow agitatae.

Ad 1 punctum: «stodołę zastałem połaconą, którą straciwszy trzydziestu robotników kazałem za pańszczyznę oprawić i ukryć, która stodoła miała w sobie drzewo strupieszale, iedno że ze starego z Miszkowskiej stodoły przestawiona była, a drugie że stała więcej iak rok nienakryta, tę wiatr zawalił i połamał, którą kazałem rozebrać; które zgodne było drzewo, tom kazał wziąć na kozarę i na ostrożyny do kozary i do obory na reparacyą, reszta zaś kilkoro drzewa, które pod prosem było konserwowane, i do tych czas znaiduie się».

Ad 2 punctum: «podymnego ód gromady odebrałem złotych 3 i groszy pietnaście, lecz nie chcieli odebrać bez kotłowego, które ia z swojej kieszeni zapłaciłem na septembrową ratę tynfa, tedy tego wytrąciwszy tynfa, zostanie do zapłacenia ode mnie złotych dwa groszy siedm.

Ad 3 punctum: «Daniło nie robił na ten czas pańszczyzny, a grunta orał bez opowiedzi dworskiej, dla tego wzięto dziesięcinę».

Ad 4 punctum: «na te zapłaty ludziom podstarości Węgoborski da exkuzę, gdyż ón postanawiał, za co nie zapłacił».

Ad 5 punctum: «za Iacka nie chciała gromada ani nikt z gromady przysiądz, a ia miałem szkodę; potym on sam uciekł precz z gruntu i zostawił owce i kozy, ia za swoją szkodę wziąłem i kazałem sprzedać.

Ad 6: «to fałsz, żeby mi zapłacili strużą i chodzili znówu na nią, chyba po wyściu roku, na co ieżeli przysięgą, gotów kompensować, lecz

excypnie świadkow: Wasila Mandryka i Michała Ławryka, niech insi będą na te miejsce».

Daniel R. Sawicz:

В) Показанія Мушкаровскихъ крестьянъ объ отбытыхъ ими въ пользу Савича повинностяхъ и уплаченныхъ ему деньгахъ и даняхъ.—Перечень и оцѣнка перебора Савичемъ, противъ условій контракта, продуктовъ, денегъ и барщины.

Indagnationes praetensionum illustris magnificae Constantiae Potocka, castellanae Bracłaviensae, ex contractu ac possessione pululantium in termino condensationis in fundo bonorum villae Muszkarow, feria tertia post Dominicam Exaudi anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo tertio, ex mente decreti officii pleni castrensis Camenecensis Podoliae feria secunda intra octavas festi Sacratissimi Corporis Christi Domini anno praeterito millesimo septingentesimo quinquagesimo secundo inter partes easdem pro condensatione in ordine subsequenti calculationis lati, agitatae, ex communitate Muszkarovecensi excerptae et expeditae.

Laboriosus Wasyl Udud, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali juramento, recognovit: «ia na parowā pańszczyznę byłem podany przez lat trzy, od świętego Iura do świętego Michała Ruskiego po dni dwa, od świętego zaś Michała Ruskiego do świętego Iura w tydzień po dniu iednym, do dworu iego mości panu Sawiczowi pańszczyznę odrabiałem; w roku trzecim possessyi iego mości pana Sawicza od zaczęcia żniw aż do zakończenia onych po dni trzy w tydzień robiłem, a to za tłoki, zaorki, oborki i inne zwyczajne powinności; podróżczyzny przez dwa roki dałem złotych 16, osypu ięczmienia gieletek czterynaście, rogowczyzny złotych 14, gosztyny złotych 7, świńszczyzny groszy 24, chmielu gieletek trzy, siemienia konopnego półczwarta garca; i to wiem: Wasyl Demczuk bez całe lat trzy possessyi iego mości pana Sawicza pańszczyznę parowā zimą po dniu iednym, latem po dni dwa odrabiał, danin zaś do dworu nie wiem wiele dał». Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Wasyl Bairak, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento, recognovit: iż przez lat trzy pańszczyznę i inne powinności podobnie odrabiałem iako Wasyl Udud i inni parowi; pszczoł dałem

iego mości panu Sawiczowi dziesięciny z pasieki swojej pni pięć, chmielu gieletek dwie, osypu gieletek 14, podróżczyzny złotych 16, rogowczyzny złotych 16, gosztyny złotych 7, siemienia konopnego garcy półczwarta, świńszczyzny groszy 24. Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Fedor Antoniszyn, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento, recognovit: iż tenże Fedor pańszczyznę parową przez lat dwie, od ś. Iura do ś. Michała Ruskiego po dni dwa, a od ś. Michała do ś. Iura po dniu iednym iego mości panu Sawiczowi odrabiał przez lat trzy, wydał iego mości panu Sawiczowi dziesięciny pszczelnei pni cztery, chmielu gieletek dwie, podróżczyzny złotych 14, osypu gieletek 12, rogowczyzny złotych sześć, gosztyny złotych sześć, świńszczyzny groszy 12, oczkowego złoty ieden, siemienia konopnego garcy półczwarta. Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Daniło Antoniszyn, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento, recognovit: iż pańszczyznę przez lat trzy, latem od ś. Iura do ś. Michała Ruskiego po dni dwa, od ś. Michała do ś. Iura po dniu iednym w kóždy roku i tygodniu odrabiałem; podróżczyzny dałem przez lat dwie złotych 16, osypu ięczmienia geletek 10, żyta gieletek cztery, rogowczyzny złotych 10, gosztyny złotych 6, świńszczyzny groszy 12, chmielu geletek trzy, siemienia konopnego garcy półczwarta. Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Wasyl Mędryk, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento, recognovit: tenże Wasyl parowy pańszczyzny przez trzy lata, latem po dni dwa, zimą po dniu iednym, tudzież zażynki, obżynki i inne powinności podług dawnego zwyczaju odrabiał iako i inni; podróżczyzny dał złotych 14, osypu gieletek 14, rogowczyzny złotych 12, gosztyny złotych 4 groszy 15, świńszczyzny groszy 15, dziesięciny pszczelnei pień ieden, oczkowego złoty ieden groszy 18, chmielu gieletek dwie, siemienia konopnego półczwarta garca, chmielu w ten czas bywała gieleotka po groszy dziesięć. Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Pańko Holius, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento, recognovit: iż pańszczyznę przez trzy lata parową odbywał i odrabiał iako i inni parowi; podróżczyzny dał złotych 16, osypu gieletek 14, rogowczyzny złotych 5 groszy 19, gosztyny złotych 2 groszy

23, dziesięciny pszczelnei pui cztery, chmielu gieletek trzy, na tenczas była gieletka po groszy dziesięć, siemienia konopnego garcy półczwarta; i to wiem, że Wasyl Demczuk pańszczyzną odrabiał parową przez lat trzy i daniny oddawał. Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Hryhor Soroczuk, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento, recognovit: iż pańszczyzny przez trzy lata, zimą po dniu iednym, latem po dni dwa, i inne powinności według dawnego zwyczaju odrabiał za possessyi iego mości pańa Sawicza; podróżczyzny dał temuż za dwa roki złotych 16, osypu gieletek 14. rogowczyzny złotych 6. groszy 15, gosztyny złotych 5 groszy 2, świńszczyzny groszy 12, chmielu gieletek 3; którego gieletka była po groszy 10, siemienia konopnego garcy półczwarta; i to wiem, że Wasyl Demczuk przez trzy roki całe pańszczyzną parową, iak i my, odrabiał, osypu iego mości panu Sawiczowi nie dał, ale odrobił złotych trzy w pierwszym roku za siedm gieletek, alias w drugim roku possessyi iego mości pana Sawicza, w trzecim zaś dał gieletek siedm osypu, chmielu także dał gieletek siedm i siemienia konopnego garcy półczwarta. Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Stefan Stologon, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento, recognovit: iż tenże pojedynkową robił pańszczyzną przez lat trzy, latem po dni dwa, zimą po dniu iednym, i żażynki, obżynki, zakoski, obkoski, zagrabli, obgrabli, zaorki, oborki, i tłoki, i inne powinności, iak inni parowi i pojedynkowi odbywali i odrabiali; podróżczyzny dał złotych 8 iego mości panu Sawiczowi, osypu gieletek siedm, rogowczyzny złotych dwa, gosztyny złotych dwa groszy 15, świńczyzny groszy 12, chmielu gieletkę iedną, siemienia konopnego garniec i kwart trzy; i to wiem, że Wasyl Demczuk pańszczyzną parową przez całą possessyą iego mości pana Sawicza, iak inni, odrabiał i inne daniny z pary dawał, a po skończoney possessyi iego mości pana Sawicza umarł, i podróżczyzny dał złotych 16. Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Iacko Marusin, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento, recognovit: iż pańszczyzną pojedynkową za possessyi iego mości pana Sawicza odrabiał i inne powinności, iako i inni; podróżczyzny z pojedynka dał za dwa roki złotych 8, osypu gieletek 8, rogow-

czynny złotych 2, gosztyny złotych 1 groszy 16, chmielu gieletek dwie, siemienia konopnego kwart ośm; i to wiem, że Wasyl Demczuk pańszczyzną parową za posesyi iego mości pana Sawicza odrabiał i inne daniny dawał. Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Michaiło Ławryk, praestito corporali iuramento, recognovit: iż pańszczyzną odrabiałem przez dwa roki pieszą, zimą i latem, także i w trzecim roku; chmielu dałem geletek trzy, siemienia konopnego półczwarta garca, świńszczyzny i gosztyny wydałem złotych pięć; i to wiem, że Osadcucha, wdowa, za possessyi iego mości pana Sawicza przez lat trzy w tydzień po dniu iednym pańszczyzną pieszą odrabiała. Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Iuzko Szwiec, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento, recognovit: «pańszczyzną pieszą przez lat trzy, zimą i latem po dniu iednym w tydzień, odrabiałem iego mości panu Sawiczowi; temuż ro(go)wczynny dałem złotych 2 groszy 12, i świńszczyzny; i to przyznaię i wiem, że chłopiec mój, na imię Iakow Iuzka, pasł bydło u iego mości pana Sawicza, za które pasienie deklarował dać złoty ieden groszy 6, tych nie dał i przytrzymał u siebie; i to wiem, że Osadcucha wdowa za posesyi iego mości pana Sawicza przez lat trzy pańszczyzną pieszą odrabiała». Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosa Bebedzicha, vidua, praestito corporali iuramento, recognovit: iż pańszczyzną pojedynkową przez lat trzy, zimą po dniu iednym, latem po dni dwa, odrabiałam; podróżczyzny iego mości panu Sawiczowi dałam złotych ośm przez dwa roki, osypu gieletek siedm, rogowczyzny złotych 5, gosztyny złotych dwa, świńszczyzny groszy 25, siemienia konopnego garniec i kwart trzy; i to wiem, że Wasyl Demczuk pańszczyzną przez lat trzy parową odrabiał, podróżczyzny dał za dwa roki złotych 16, osypu gieletek 14, chmielu gieletek dwie i siemienia konopnego garcy półczwarta. Eadem recognoscens, ignara litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Olexa Tkacz, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento, recognovit: iż pańszczyzną pieszą w trzecim roku tylko po dniu iednym w tydzień odbywałem, a przez dwa roki nie byłem w Muszkarowie; i to słyszałem, że Osadcucha, wdowa, za posesyi iego mości pana Sawicza przez lat trzy w tydzień po dniu iednym pańszczyzną pieszą

odrabiała. Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Nobilis Ioannes Łempicki, praestito corporali iuramento, recognovit: iż będąc na czynszu za possessyi iego mości pana Sawicza, dałem za dwa roki czynszu onemu złotych dwanaście. Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Ludovicus Olszewski, vicesgerens castrensis capitanealis Camenecensis Podoliae, manu propria.

Summaryusz percepty prowentów wsi Muszkarowa, przez iego mości pana Sawicza wybranych przez lat trzy, sub actu condescensionis spisany 1753.

In anno 1749.

Złoty Grosz.

Pociężnych numero 11 robiło, od ś. Iura do ś. Michała Ruskiego po dni dwa, a od ś. Michała do ś. Iura po dniu iednym, efficit dni numero 880, a groszy 8 . . . . . 234—20

Piesznych robiących przez rok cały po dniu iednym, a Michaiło Ławryk od ś. Michała po dni dwa, których było czterech, efficit dni 236, a groszy 6 . . . . . 47 6

Dziesięciny pszczelnei wziął pni cztery, a złotych 7 . . . . . 28 —

Chmielu wziął gieletek numero 11, a groszy 15 . . . . . 15 15

Intraty facit in anno 1749 . . . . . 315 11

In anno 1750.

Posiężnych numero 11 robiło, od ś. Iura do ś. Michała Ruskiego po dni dwa, a od ś. Michała do ś. Iura po dniu iednym, efficit dni numero 880, a groszy 8 . . . . . 234 20

Piesznych robiących przez rok cały po dniu iednym, a Michaiło Ławryk od ś. Iura do ś. Michała po dni dwa, których było czterech, efficit dni 236, a grószy 6 . . . . . 47 6

Podrożczyzny od pociężnych 74 6

Osypu gieletek numero 66, za 7 rachuiąc złotych 3, efficit 28 10

Rogowszczyzny 46 10

Gostyny 28 16

	złot.	grosz
Swińszczyzny	2	6
Dziesięciny pszczelnei pni 6, a złotych 7	42	—
Oczkowego	2	21
Chmielu gieletek 11, a groszy 15	5	15
Siemienia konopnego garcy 17, a groszy 4	2	8
Intraty fuit in anno 1750	513	22

In anno 1751.

Pociężnych parowych numero 8, kózdy robiący od ś. Iura do ś. Michała Ruskiego po dni trzy, a od ś. Michała do ś. Iura po dniu iednym, efficit ieden dni 108, a ośmiu efficiunt dni 864, dzień a groszy 8. . . . . 230 12

Poiedynkowych numero 3, każdy robiący od ś. Iura do ś. Michała Ruskiego po dni dwa, a od ś. Petra do ś. Pokrowy po dni 3, a od ś. Michała do ś. Iura po dniu iednym, efficit ieden dni 93, a trzech efficiunt dni 279, dzień a groszy 8. . . . . 74 12

Piesznych numero 4, każdy robiący od ś. Petra do s. Pokrowy po dni dwa, a od ś. Pokrowy do ś. Petra po dniu iednym, efficit ieden dni 65. a czterech efficiunt dni 260, a groszy 6, efficit . . . . . 52 —

Podróżczyzny wybrano . . . . . 76 —

Osypu wybrano gieletek 68, a gieletek 7 po złotych 3 . . . . . 29 4

Rogowego wybrano . . . . . 48 —

Gostyny . . . . . 26 —

Swińszczyzny 3 6

Pasieki pni cztery, a złotych 7 . . . . . 28 —

Oczkowego 3 3

Czynszu od szlachcica Klepickiego . . . . . 12 —

Chmielu, gieletek nnmero 11, a groszy 15 . . . . . 5 15

Siemienia konopnego garcy 17, a groszy 4, efficit 2 8

Intraty fuit in anno 1751 . . . . . 590 —

Summaryusz intraty całej co wybrał iego mość pan Sawicz iunctim zebrana wynosi:

In anno 1749 . . . . . 315 11

		złot grosz
In anno 1750	543	22
In anno 1751	590	—
Facit	1419	3

Augustinus Korytyński, manu propria.

Summaryusz intraty trzyletnei wsi Muszkarowa, przez iego mości pana Sawicza wybranei, sub actu condensationis feria quinta post Dominicam Exaudi proxima anno praesenti 1753 spisany.

In anno 1749.

Poddanych ciągłych sześciu, każdy robiący przez cały rok na tydzień po dniu iednym, efficit ieden—złotych 13, groszy 26, sześciu efficiunt na rok dni 312, a groszy ośm . 83 6

Poddanych pieszych ośmiu, każdy robiący po dniu iednym na tydzień, efficit ieden dni 52, a ośmiu efficiunt dni 416, dzień a groszy sześć, efficit . 83 6

Pasieki pni trzy dziesięcinnei, a złotych siedm, efficit . 21 —

Podatków żadnych ani osypów nie brałem z racyi karystyi in hoc anno 1749. — —

187 12

In anno 1750.

Poddanych parowych ośmiu, każdy robiący od ś. Iura do ś. Michała Ruskiego po dni dwa, od ś. Michała Ruskiego do ś. Iura po dniu iednym, efficit ieden dni 78, a osim efficiunt dni 624, dzień a groszy osim . 162 8

Poddanych pojedynkowych dwóch, robiących od ś. Iura do ś. Michała Ruskiego po dni dwa, od ś. Michała Ruskiego do ś. Iura po dniu iednym, efficit ieden dni 78, a dwóch—dni efficiunt 156, dzień a groszy osim, efficit . 41 18

Pieszych poddanych czterech, robiących przez cały rok po dniu iednym na tydzień, efficit ieden dni 52, a czterech efficiunt dni 208, dzień a groszy sześć . 41 18

Powozu każdy parowy po złotych osim, poddanych parowych ośmiu, efficit . 64 —

	złot. grosz.	
Poiedynkowych poddanych dwóch, ieden a złotych cztery, efficit	8	—
Rogowego zapłacili wszyscy poddani in eodem anno 1750	27	—
Gostyny owczei zapłacili wszyscy poddani	22	12
Swińszczyzny wybrano	2	6
Pni pasieki wzięto cztery, pień a złotych 7, efficit	28	—
Oczkowego	2	10
Chmielu gieletek dziewięć, gielecka a groszy dziesięć, efficit	3	—
Siemienia konopnego garcy 17, a garniec groszy 4, efficit	2	8
Osypu gieletek 63, za siedem rachuiąc po złotych 2 i groszy 16, efficit	22	24
	427	14

In anno 1751.

Poddanych parowych ośmiu, każdy robiący od ś. Iura do ś. Michała Ruskiego po dni dwa, od ś Michała Ruskiego do ś. Iura po dniu iednym, efficit ieden dni 78, a osim efficiunt dni 624, dzień a groszy osim, efficit	162	8
Poddanych poiedynkowych trzech, każdy robiący od ś. Iura do ś. Michała Ruskiego po dni dwa, od ś. Michała Ruskiego do ś. Iura po dniu iednym, 78, a trzech efficiunt dni 234, dzień a groszy osim	61	22
Pieszych poddanych trzech, robiących przez cały rok po dniu iednym w tydzień, ieden uczyni dni 52, a trzech—dni 156, efficit	31	6
Podorożczyzny wybrano	72	
Osypu wybrano gieletek 67, za siedem rachuiąc po złotych 2 i groszy 16, efficit	24	2
Rogowego wybrano	30	—
Gostyny wybrano	26	—
Swińszczyzny	3	6

Pasieki pni cztery	28	—
Oczkowego	3	—
Gieletek chmielu 11, gieletka a groszy 10	3	20
Siemienia garcy 17, a groszy 4	2	8
	447	12

Daniel Sawicz.

*Инквизиція Каменець-Подольскаго городскаго суда, № 4449, № па-
кета 1, 3 и 4.*

CXLVII.

Присяжныя показанія по дѣлу объ истязаніи Теребовльскимъ городскимъ регентомъ Скоржевскимъ шляхтича Ортынскаго. Изъ показаній этихъ уясняется положеніе чиншевой шляхты и стремленіе землевладѣльцевъ къ полному ея закрѣпощенію. 1753 г., Октября 6.

A) Вопросные пункты и показанія свидѣтелей Скоржевскаго.

Interrogatoria ex parte et actoratu magnifici Alberti Skórzewski, regenti castrensis Trembowliensis, tum generosi Alexandri Kulczycki ac aliorum actorum, contra reatum nobilium: Ioannis et Georgii Ortyńskich, Ioannis et Martini Szczygielskich, Iosephi Szamlicki, Ioannis Koprowski, Iosephi Gostwicki, ex vi decreti officii praesentis in iudiciis terminorum tactorum sub celebratione terminorum querelarum, feria secunda ante festum sancti Nicolai Pontificis proxima anno elapso 1752 lati, sub cursu iudiciorum feria secunda post festum sancti Michaëlis Archangeli proxima anno praesenti 1753 conscripta et ad auscultanda testimonia ex testibus fide dignis porrecta.

1. Iako świadek wie lub słyshał: iż panowie Ortyńscy, Szczygielscy, Szamlicki, Koprowski i Gostwicki, mieszkając we wsi Odryiowcach w dobrach wielmożnego iego mości pana Skórzewskiego na czynszu i za rok cały czynszu nie zapłaciwszy, z Odryiowiec do Kowalówki w nocy uszli.

2. Iako świadek wie etc.: iż pan Ortyński, uciekłszy z Odryiowiec do Kowalówki, bywając potajemnie w Odryiowcach, chłopą Odryiowskiego, na imię Błażka, wykoczował, i tegoż Błażka wykoczowawszy, w Kowalówce u siebie z wozem przez niedziel dwie, czyli więcej, trzymał.

3. Iako świadek wie etc.: iż tenże pan Ortyński, siedząc w Kowalówce, przybrawszy sobie pana Koprowskiego, na pługi dworskie Odryiowskie w polu orzące ze śpisami i pistoletami napadszy, parobków i pogoniczów od pługów poodganił i onych byli by pobili, gdyby nie puciekali, konia od pługa szablami odcięli i wzięli.

Testes: laboriosus Matwiei, laboriosus Jaśko.

Generosus Alexander Kulczycki, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Inquisitiones ex parte magnifici Alberti Skórzewski, regentis castrensis Trembovliensis, tum generosi Alexandri Kulczycki ac aliorum actorum, contra reatum nobilium: Ioannis et Georgii Ortyńskich, Ioannis et Martini Szczygielskich, Iosephi Szamlicki, Ioannis Koprowski, Iosephi Gostwicki, ex mente decreti officii pleni, feria secunda ante festum sancti Nicolai Pontificis proxima, anno elapso 1752, sub cursu terminorum querelarum feria secunda post festum sancti Michaëlis Archangeli, anno praesenti 1753 celebratorum, expeditae.

Primus testis, laboriosus Matwiei, post praestitum iuramentum recognovit ad 1: «wiem o tym dobrze, że panowie: Ortyńscy, Szczygielscy, Koprowski i Gostkowski (sic), mieszkając we wsi Udryiowcach iego mości pana Skórzewskiego, nie zapłaciwszy czynszu w nocy pouchodzili do Kowalówki na mieszkania». Ad. 2: «wiem o tym, że pan Ortyński, uciekły z Udryiowiec, potem bywał często w tych dobrach potajemnie w nocy i chłopą Błażka z Udryiowiec wykoczował do Kowalówki, którego trzymał u siebie w Kowalówce przez niedziel blisko dwie z wozem». Ad 3: «wiem, że tenże pan Ian Ortyński, siedząc w Kowalówce, przybrawszy sobie pana Koprowskiego, na pługi dworskie Udryiowskie w polu orzące ze śpisami i pistoletami napadł, parobków i pogoniczów od pługów poodganił i onych byli by bili, tylko puciekali; konia od pługów odcięli i wzięli». Laboriosus recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Secundus testis, laboriosus Iaśko, post praestitum iuramentum recognovit: ad 1 concordat cum primo teste. Ad secundum concordat cum eodem. Ad 3 concordat itidem cum eodem. Laboriosus recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Tomas Rutkowski, castrensis capitanealis Camenecensis Podoliae subdelegatus iuratus, manu propria.

Б) Вопросы пункты и показанія свидѣтелей Ортинскаго.

Inquisitiones ex parte generosorum: Komarnicki, Ortyński et aliorum actorum, contra generosum Skorzewski, regentem castrensem Trembovliensem, citatum, vigore decreti castrensis Camenecensis Podoliae in iudiciis terminorum tactorum sub celebratione terminorum querelarum seu iudicii causarum, feria secunda ante festum sancti Nicolai Pontificis proxima, anno Domini 1752, inter partes superius expressas prolati, in cadentia terminorum querelarum feria secunda post festum sancti Michaelis Archangeli, anno currenti 1753 agitantium, ex praevio iuramento modo infrascripto expeditae.

Primus testis, nobilis Michaël Biliński, praestito iuramento ad 1 recognovit: «wiem o tym dobrze, że pan Ortyński, mieszkający na czyńszu w Odryiowcach, wsi iasnie wielmożnego iego mości pana starosty Trembowelskiego, zapłaciwszy czyńsz wyniosł się do Kowalówki, a że oziminę miał na tymże gruncie Odryiowieckim, byłszy u mnie, ażebym pojechał do iego mości pana Skórzewskiego, upraszając go, ażeby mu oziminę pozwolił tę zabrać, i nasamprzód dla dowiedzenia się o iego mości panu regencie pojechał do Odryiowiec, którego pana Ortyńskiego iego mość pan Skórzewski na drodze dobrowolnei pod lasem Sawinieckim napadszy, mówiąc te słowa: «wracaj się ze mną, bo ci w łeb strzelę», gwałtownie wziął go do Sawiniec, a tak przyprowadziwszy do Sawiniec wsadził go do indyi, i tam siedział w indyi więcej iak godzina, potym kazałszy go wyprowadzić z indyi, dwom kazał go położywszy na ziemi trzymać, a dwom nahaiami bić, i tak słyszałem, że go trzy razy pokładano i bito okrutnie nahaiami, potym kazał obedrzeć z żupana, a tak wziąwszy żupan, konia z kulbaką i kańczuk, kazał go za furtę wytrącić, i tak żupan iako i

konia i kulbaki ze wszystkim trzyma u siebie dotychczas; i tom słyszał, że kiedy bito nahaiami pana Ortyńskiego, pan Skórzewski słowami zelżywemi mówił do Ortyńskiego: «żeś ty dla wykoczewania drugich iechał», ale gdy ten czynił relacyę, że dla dowiedzenia się tylko o bytności wielmożnego iego mości pana iechałem, tenże iego mość pan Skórzewski kazał go iednak bić, mówiąc te słowa: «przyznai się»; tom słyszał, że iego mość pan Skórzewski z tej raciy się rozgniewał i miał zawziętość na pana Ortyńskiego, że tenże Ortyński był na ten czas, iak Koprowski, szwagier, konia własnego swego z pługą iego mości pana Skórzewskiego odebrał, którego mu był kazał wziąć, że nie siedział pod nim». Ad 2: wiem o tym, że pan Ortyński okrutnie był zbity przez iego mości pana Skórzewskiego, bo od południa ledwo na noc, choć tak blisko, przyszedł do Sołodkowiec, a ztamtąd już dalei nie mógł iść piechoto, ale go na wozie do Kowalówki przywieziono; słyszałem, że tenże pan Ortyński z tego pobicia chorował, że go nie można było wieźć i do Kamieńca i prawie niebezpieczny był życia, nawznak leżeć nie mógł, tylko na brzuchu; słyszałem, że szostak bity mu wzięto, ale potym ci, co go bili, z miłosierdzia mu oddali, ale pan Skórzewski nie widział tego»; ad reliqua ut in primo puncto recognovit. Ad 3: «słyszałem, że iego mość pan Skórzewski pana Szambeckiego, (Szamlickiego?) iak mu dziękował za siedzenie, kiem bił i z chałupy zaraz wypędził, i słyszałem, że ze złości w gumno kazał mu zapędzić świnię». Ad 4: «wiem i słyszałem, że tak konia z kulbaką iako i zboże pana Ortyńskiego iego mość Skórzewski zabrawszy do tego czasu nie oddał; tego zboża miało być: żyta kop 28, pszenicy 18 kop zabranei, do żęcia ieszcze było na trzy kopy, te zboże iego mość pan Skórzewski, słyszałem, że swoim robotnikiem zbierał; ad reliqua ignorat. Ad 5: «wiem, że Ortyński kańczukami był okrutnie zbity; ad reliqua ignorat. Michał Biliński, manu propria.

Secundus testis, nobilis Petrus Kruszelnicki, praestito iuramento recognovit ad 1 et 2: «wiem o tym dobrze i iezdziłem z Ortyńskim dla dowiedzenia się, iezeli iego mość pan Skórzewski znaidzie się u siebie, a gdy roziechałszy się z tymże, iego mość pan Skórzewski na dobrowolnei drodze pod lasem Sawinieckim napadszy na Ortyńskiego, kazał mu iechać z sobą do Sawiniec, a gdy się sprzyczał, iego mość pan Skórzewski dobywszy pistoletu mówił te słowa do Ortyńskiego, że iezeli nie poiedziesz, to ci w łeb strzele, co uczynić musiał Ortyński; przyiechałszy do Sawiniec

kazał go wtrącić do indyi, a sam poszedł do dworu; po godzinie albo po dwóch przyszedłszy ze dwoma tenże iego mość pan Skórzewski, kazałszy ludziom swoim wyprowadzić z indyi pana Ortyńskiego, po trzy razy pokładając okrutnie we dwóikę nahaiami zbił, potym obdarszy go z żupana, czapki, konia z kulbaką wzięwszy, za furkę go wytrącić kazał obdartego, szostak bity od Ortyńskiego wzięwszy, dał tym co go bili za pracę, nahai także tego czasu tegoż Ortyńskiego własny wziął; który Ortyński, okrutnie zbity i zsiniały, ledwie żyw przyszedł do mnie do Sołobkowiec, i widziałem, cały był zbity nahaiami, zsiniały i spuchły, po którego przyiechawszy brat, wziął go na wóz zbitego i zawiozł go do Kowalówki, i chorował czas niemały z tego zbitia; wiem, że tak konia z kulbaką iako i żupana iego mość pan Skórzewski panu Ortyńskiemu nie oddał». Ad 3 ignorat. Ad 4: «wiem, że żyta kop 28, pszenicy kop 18, resztę niedożętei, pana Ortyńskiego, iego mość pan Skórzewski zabrał i do tego czasu nie oddał, te zaś zboże ludzie iego mości pana Skórzewskiego zbierali». Ad 5: «wiem, że iego mość pan Skórzewski pana Ortyńskiego kańczukami we dwóikę kazał okrutnie zbić»; ad reliqua ignorat. Recognoscens, ignarus scribendi, signum sanctae crucis posuit: +.

Dominicus Swaryczewski, castrensis capitanealis Camenecensis Podoliae subdelegatus iuratus, manu propria.

Инквизициі Каменецъ-Подольскаго городскаго суда, № 4120, пакетъ № 1 и 2.

CXLVIII.

Жалоба чиншевыхъ шляхтичей, живущихъ въ селѣ Городищѣ, на аренднаго владѣльца этого имѣнія Стефана Рышковскаго о принужденіи ихъ къ отбыванію повинностей и о различныхъ насиліяхъ. 1754 г., Февраля 5.

Roku tysiąc siedemset piędziesiątego czwartego, miesiąca Februarii piątego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w mieście iego królewskiej mości Żytomierzu, przede mną Iozefem Porczyńskim, namieśnikiem protunc grodzkim

grodzkim generału wojewodstwa Kiiowskiego, y xiegami ninieiszemi grodzkiemi comparens personaliter urodzony iegomość pan Iózef Bienkowski, nomine et ex speciali commissio urodzonych ichmościów panów Iędrzeia Sikorskiego, Stefana Koroszczy, Alexandra Czułaiowskiego, Mikołaiia Kluckowskiego, Iana Kulczyckiego, Iana, Bazylego i Iędrzeia Suskich braci między sobą rodzonych, sistendo coram actis castrensibus Kiioviensibus, postrzegając całości chudoby i honoru urodzonych ichmościów wyżej wyrażonych, widząc niepraktykowaną krzywdę y uimę honoru szlacheckiego (iaka?) urodzeni Suscy ninieisi querulanci od urodzonego iegomości obwinionego niesłusznie poniesli, i zapobiegając, ażeby takowemuż inni ichmość wyżej wyrażeni honoru chudoby i życia nie podlegali niebezpieczeństwu, quam solennissime przeciwko iegomości panu Stefanowi Ryszkowskiemu protestował i manifestował się o to: iż iegomość obwiniony mając sobie puszczone dobra wieś Horodyszcze rocznym kontraktem arędownym iedynie aby urodzeni żałujący się podług opisanego w inwentarzu czynsz zapłacili, a do żadnych nie pociągani byli usług, iegomość obwiniony nie uważając na kontrakt i w nim opisanie, urodzonych żałujących się niesłusznie i nienależycie do powinności zażywa, w drogi wysyła, exkuzujących się że nie są puszczeni do żadnych usług, iedynie do oddania czynszu, biie, chudobę zabiera, końmi ich iezdzi i gdzie się podoba ich własnymi posyła, na ostatek wzięwszy konia u urodzonego Bazylego Suskiego ninieiszego querulanta wypraszającego się z podróży, którego posyłał na Ukrainę o mil kilkadziesiąt, na kilkakrotną ustną i listowną wielmożnego iegomości pana Wawrzyńca Potockiego podstolego Żytomirskiego nie oddał rekwizycją i dotychczas u siebie trzyma; i nie contentując się ieszcze niesłusznie wziętym koniem, umyślnie urodzonych quorumvis nominum Ihornickiego i Iankowskiego na opressyą szlachecką przyjął i spędziwszy gromadę całą wsi Horodyszcza z temiż ichmościami przysposobionemi, nocną porą na chałupę tegoż urodzonego Suskiego napadł, chcący go w ręce dostać, który iakimśi sposobem, iuvantibus superis, in pedibus querendo salutem, z pomiędzy ludzi wymknął się do brata swego chałupy, rozumiejąc że tam przed złością iegomości obwinionego ochronić się może, ale iegomość obwiniony a malis procedenda in peiora, chcąc swoje koniecznie zawzięte wykonać chęci, do drugiej za nim gonił chałupy, gdzie w koło kazawszy ludziom otoczyć contra decentia status nobilitaris, iako w naiwiększym poszlakowanych excessie, dobywać chałupę i drągami rozwalać kazał, z

gołą szablą przyganiając ludzi, w którym ataku roboczego Iakowa Iare-męka poddanego Horodyskiego, nie chcącego nacierać, szablą wleb uder-zywszy na troie złamał, potem chcący bardziej zachęcić ludzi, z tem się po kilkakrotnie oświadczał, że iak mi ich dostaniecie, spust ieden i drugi gorzałki wystawić każe, a urodzonym Ihornickiemu i Iankowskiemu czerwony złoty za fatygę deklarował. W kilka godzin tego ataku, przy-szedłszy sama ieimność obwinionego żona, palić koniecznie usiłowała, którą słysząc urodzeni Suscy zawziętość, do ostatnich sił bronili się, tę sobie zakładając propozycję, wolemy tu poginać, niżeli się na oczywiste honoru i życia podać niebezpieczeństwo; widząc iegomość obwiniony, że lubo drzwi powybiłali, ściany drągami powywalali i krwią sieni ociekły, a iednak nie poddaia się, chłopom odstąpić kazał, odgrażając się, że się nigdzie przede mną nie skryiecie, połapawszy kiimi pobić każe i zapłace; które pogróżki do skutku przywodząc, ludzi kilkunastu po szlakach porozsta-wiał, a urodzonym Ihornickiemu i Iankowskiemu całą noc po wsi chodzić kazał, aby koniecznie gdzie kolwiek spotkawszy się połapali; przed któ-rym niebezpieczeństwem urodzeni Suscy lasem noc całą śniegiem brnąwszy uszli, porzuciwszy wszystkie sprzęty domowe w chałupie i dotychczas po ludziach tułaią się; a zatem, idem comparens, nomine quorum supra, tam de nocturna invasione domus nobilitaris atque aliis praetensionibus in foro iudicii iudicialiter proponendis iterum atque iterum contra magnificum inculpatum protestatur manifestaturque vicibus, prosząc hanc manifestati-onem actis connotari, co i otrzymał. Iózef Bieńkowski.

Книга Кіевская іродская, записовая и поточная, 1754 года, № 64; листъ 527.

CIL.

Жалоба Еременецкаго коморника Казимира Мысловскаго на Брацлавскаго скэрбника Франциска Окнинскаго объ угнетовіи крестьянъ арен-дуемаго имъ селенія Василевки. 1754 г., Іюня 5.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt czwartego, miesiąca Іunii piątego dnia.

Na urzędzie grodzkim w mieście jego królewskiey mości Żytomierzu, przede mną Antonim Radwańskim, namiesnikiem protunc grodzkim

generału wojewódstwa Kiiowskiego, y xiegami ninieyszemi grodzkiemi Kiiowskiemi comparens personaliter urodzony iegomość pan Franciszek Iezierski, nomine et ex commisso wielmożnego iegomość pana Kazimierza Mysłowskiego, komornika granicznego Krzemienieckiego, przestrzegając wszelkiej całości substancyi i honoru tegoż wielmożnego pryncypała swego, quam solennissimam coram actis et officio merenti castrensi Kiiovenski naprzeciwno wielmożnemu iegomość panu Franciszkowi Oknińskiemu skarbnikowi Braclawskiemu infert manifestationem idque in eum sensum: iegomość pan obwiniony, wziąwszy kontrakt od wielmożnego pryncypała comparentis na lat trzy arędowny na dobra wieś Wasilówka, którym kontraktem opisał się corocznie wypłacić po trzy tysiące złotych polskich, którei należącei summy nie oddał, denique przez uciemieżenie pociągnięcie nad inwentarz do różnych podatków i robocizn poddaństwo z dóbr wyż rzeczonych Wasylówki nie mało rozpędził i pozostałych resztę poddanych przez angaryzację wycisnąć usiłując, szlachtę także, mieszkającą w tychże dobrach z łaski, niewinnie i niesłusznie napadając na mieszkania, biąc, kaleczy, do niezwycajnych i nieprzyzwoitych robocizn onych pociągając, grabi, licencyując chudoby, konie, woły, zboża tak z gumien w snopach iako też z pól i szpichlerzów w ziarnie zabierać i do siebie sprowadzać kaze, przez co trzy części szlachty, która stante possessione iegomości obwinionego znajdowała (się), ad praesens namienionych wyniosła się z dóbr na dwór; łanów należących tako o zimym iako i iarym zbożem nie posiewał, na wsi pługów swoich dworskich i różnego drobiazgu folwarcznego iako to: krow, owiec, wieprzów et id genus (iako o tem kontrakt wyż wspomniany szerzej w sobie obmawia) nie zostawił, etiam na dwór i mieszkanie wielmożnego iegomości pana Franciszka Łaganowskiego, siostrzeńca manifestantis, nulla data ratione, nic sobie niewinnego, wiedząc o tem dobrze, że wielmożny Łaganowski żadnej powinności nie podlega, ponieważ z respektu w wyż rzeczonych dobrach wsi Wasylówce wielmożnego iegomości pana Mysłowskiego komornika granicznego Krzemienieckiego a wuia swego ma dla siebie wolne pomieszkanie, razy kilka napadając i biąc, odgrażając, słowy nieprzyzwoitemi honor szarpał; his non contentus, ale czyniąc na kontempt i dishonor comparentis pryncypała, powtórnie napadłszy na dwór sama wielmożna ieimość pani Oknińska skarbnikowa Braclawska, gdzie wielmożnego iegomości pana Łaganowskiego lżyła, diffamowała, kiiem na ulicy biła, sam zaś wielmożny obwi-

niony z gołą szablą do tegoż iegomości pana Łaganowskiego porywał się, rąbać chciał; niewypowiedziane i inne krzywdy szkody i opressye (które czasu prawa osobliwym reiestrem spisane remonstrabuntur) poczyniwszy, paenitus dobra zdozolał, a zatem idem comparens nomine cuius supra, ratione praemissorum omnium i o inne pretensye inquisitionibus deducendae iterum atque iterum contra eundem inculpatum świadcząc i manifestniąc się, prosił mnie urzędu hanc manifestationem actis connotari, co i otrzymał. Franciszek Iezierski.

Книга Кіевская городская, записовая и поточная 1754 года, № 64; листъ 871 на оборотъ.

CL.

Жалоба Вискаго стольника Яна Хоецкаго на управляющаго имѣніями князя Іосифа Любомирскаго, Мальборгскаго подчашаго Богурайскаго, о самовольномъ увеличеніи инвентарныхъ повинностей при отдачѣ Хоецкому въ заставное владѣніе села Турбіевки. 1754 г., Іюня 25.

Roku tysiąc siedemset piędziesiąt czwartego miesiąca Iunii dwudziestego piątego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w mieście iego królewskicy mości Żytomierzu, przede mną Tomaszem Goszczyckim, subdelegatem przysięgłym, namiestnikiem protunc grodzkim generału wojewodstwa Kiiowskiego, y xiegami ninieyszemi grodzkiemi, comparens personaliter wielmożny iegomość pan Lubicz na Choieczynie i Żytyńcach Choiecki, stolnik Wiski, zapobiegając omnimodo integritati ac indemnitati fortunae suae, ne in post alicui subveniat damno, solenni in diligentia sui naprzeciwno iaśnie oświeconemu xięciu iegomości Iozefowi Lubomirskiemu, podstolemu wielkiego xięstwa Litewskiego, iako panu, tudzież wielmożnemu iegomości panu cuiusvis nominis Boguraiskiemu, podczaszemu Malborskiemu, ante hoc kommissarzowi

tegoż iasnie oświeconego xięcia iegomości podstolego wielkiego xięstwa Litewskiego, skarży, żali i manifestuie się idąc in eum sensum o to: iż iegomość pan stolnik Wiski, mając kontrakt zastawny między iasnie oświeconym xięciem iegomością podstolim wielkiego xięstwa Litewskiego z iednei a sobą comparentem z drugiej strony na dobra wieś Turbiówkę, tu w wojewodstwie i powiecie Kiiowskim leżące a do klucza Pawołockiego należące, spisany, in virtute którego kontraktu wielmożny iegomość pan Boguraiski, podczaszy Malborski, ante toc kommissarz iasnie oświeconego xięcia iegomości podstolego Litewskiego komis sobie zlecony od tegoż iasnie oświeconego pryncypała swojego do podania dóbr onych mający, który do dóbr tychże wsi Turbiiówki ziechawszy, pomienione dobra in possessionem niniejszego manifestanta podał i inwentarz spisał; a że nadto przez spisanie swoje inwentarza poddanych dóbr tychże do większej pociągnął powinności, nie tak iako antecedenci possessores wsi Turbiiówki pociągali i używali, bo przed tem latem i zimą po dniu iednym onymże odrabiali, a teraz po dwa dni pańszczyzny i inne powinności odrabiać muszą, z racyi żeby tak znacznei summie dwudziestu siedmiu tysięcy złotych polskich danych na te dobra należyta in eqnalitate uczynili correspondentio, których poddanych dóbr wsi Turbiiówki podług inwentarza sobie comparentowi podanego do powinności zażywaiąc, zaraz kilku po obieciu possessyi uciekło i więcej ieszcze uciekać zamyślaią, więc praecavendo idem comparens bezpieczeństwu i całości summy swojej, że nie z racyi iakowej wielmożnego comparenta, ale z racyi uciemieżliwie w powinnościach inwentarza podanego przez wielmożnego iegomość pana Boguraiskiego, ante hac kommissarza iasnie oświeconego xięcia iegomości podstolego wielkiego xięstwa Litewskiego, poddani dóbr tychże pouciekali, iteratis vicibus in diligentia sui infert manifestationem, quam actis praesentibus connotari prosił, co i otrzymał. Ian Choiecki stolnik Wiski.

Книга Киевская городская, записовая и поточная, 1754 года, № 64; листъ 905.

CLI.

Жалоба князя Франціска-Фердинанда Любомирскаго на Пинскаго
стольника Муханна Копыцкаго объ угнетеніи крестьянъ села Юровки.
1754 года, Іюля 30.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt czwartego miesiąca Iulii trzydzie-
stego dnia.

Na urządzie grodzkim, w mieście iego krolewskiej mości Żytomierzu,
przede mną Tomaszem Goszczyckim, subdelegatem przysięgłym, namiest-
nikiem protunc grodzkim generału wojewódstwa Kiiowskiego, y xiegami
ninieiszemi grodzkiemi Kiowskiemi, comparens personaliter urodzony
iegomość pan Michał Wieniawski, nomine et ex parte iasnie oświeconego
xięcia iegomości Franciszka Ferdynanda hrabi na Wiśniczu i Iarosławiu
Lubomirskiego, Olsztyńskiego, Ryckiego etc. starosty, solennie naprze-
ciwko wielmożnym ichmość panóm Michałowi Kopyckiemu, stolnikowi
Pińskiemu, dóbr wsi Iurówki do klucza Lubarskiego należącei, tegoż iasnie
oświeconego xięcia iegomości dziedzicznej, possessorowi, i Bartłomieiowi
Przywidzkiemu cześnikowi Zatorskiemu, połowę tych dóbr Iurówki ex re
wielmożnego iegomości pana Kopyckiego iako oiczyma swojego trzymaia-
cemu, świadczył, manifestował i protestował się o to: iż pomienieni ichmoś-
ciowie Kopycki i Przywidzki, otrzymawszy dobra wieś Iurówkę, nietylko
poddanym w possesyi swojej zostaiącym różne krzywdy i ciemżenia czynią,
do niezwyczajnych robót przynaglaia i nad inwentarz pociągail, pańszczyznę,
która co tydzień odbywana być powinna, umyślnie do pilnieyszego robocizny
czasu, do sieiby, żniw i kosowicy zatrzymuią i w ten czas zarazem od-
bywać przymuszaia, przez co ludzióm omieszkanie w gospodarstwie i
odpadnienie od chleba sprawuią przez zbyteczne do roboty przynaglenie,
poddanych do ubostwa przywodzą, albowiem z tego przynaglenia ciągła
niektórym odpadły, iako to: Iwanowi Stocykowi klacz i Wasylowi Koło-
myicowi koń iednego dnia przy wożeniu pszenicy razem i siana pozdy-
chały, a Tymoszowi Kuczerowi znużony w pługu koń morbicinio periit, i
inni podobneż ponieśli szkody, drudzy zaś bicia i różne angaryzacye
cierpią; lecz i tem wielmożni obżalowani nie kontentuiąc się, poddanych

Lubarskich do possessyi swojej nie należących uciemiężaia, a najbardziej iegoomość panu Przywidzki krzywdzi i uciemięża: Ilka Kołomyica w podaszym wieku zostaiącego, w własnym iego futorze, kazawszy ludzióm swoim z chałupy wyciągnąć, horrendissime zbił i tylko vix spirantem zostawił; Fedora Kołtuna od possessyi Iurowieckiej excypowanego, kazawszy do siebie pozywać. kilkanaście talerów bitych winy sine iusta ratione szczególnie przez zawziętość ku niemu violenter wziął i biciem wystraszył; futory ludzi mieiskich do possessyi nie podane, niekontentuiąc się wyznaczonemi sianożęciami, pokosił, a w stepie in supplementum poblizszych sianożęci kosić nie chciał, chociaż anteacti possessores i sami wielmożni obżałowani przedtem kosili; drzewa i chrusta po tychże futorach contra mentem inwentarza rąbać i pomienione futory dezolować ichmościowie odważaia się, szarwarków do grobli mieskiej (gdzie wolne mliwo dozwolone maia), także contra tenorem kontraktu i inwentarza, dawać nie chcą i inne krzywdy, violencye i praeiudicia czynia; o co wszystko modernus comparens, nomine quo supra, interatis manifestatur vicibus, prosząc actis connotari— co i otrzymał. Michał Wiśniawski.

Книга Кіевская городская, записовая и поточная, 1754 года, № 64; листъ 998.

CLII.

Донесеніе вознаго о видѣнномъ имъ опустѣніи мѣстечка Кодня, вслѣдствіе разоренія его владѣльцею Чацкою, по первому мужу Ганскою. 1754 г., Августа 8.

Roku tysiąc siedmset piędziesiątego czwartego miesiąca Augusti osmego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego krolewskiej mości Żytomirskim, przede mną Iozefem Trypolskim, czesnikiem Parnawskim, namies-

nikem przysięgłym grodzkim starostwa Żytomirskiego, y xiegami ninieyszemi grodzkiemi Żytomirskimi, stanowszy oczewisto wozny generał wojewodztwa Kiiowskiego y innych opatrzny Piotr Zbrzycki in vim suae verae ac fidelis relationis, palam, publice, recognovit: iż on roku terazniejszego tysiącznego siedmsetnego piędziesiątego czwartego, dnia siódmego Augusti, na affektacyą y prawną requisycyą wielmożnego iegomości pana Felicyana Głębockiego, podstolego Braclawskiego, mając przy sobie stronę szlachtę, urodzonych ichmościow panow Stefana Lipeckiego y Daniela Kaleńskiego, eo maioris ac evidentioris testimonii gratia sibi adhibitos, był w dobrach mieście Kodni, gdzie będąc, widział pierzysk z izb spustoszałych piędziesiąt chłopskich y pustek sześć, przez nieznośne krzywdy y uciemiężenia tak (przez) wielmożną ieymość panią primo voto Hańską, chorążynę Żytomirską, iako też secundo voto wielmożnych Czackich, łowczych Wołyńskich, małżonkow, tudzież y wielmożnych ichmościow panow Franciszka, starosty Żerdolewskiego, Ianusza y Zacharyasza Hańskich, chorążycow Żytomirskich, braci między sobą rodzonych, ludzi poddanych dziedzicznych Kodeńskich porozpędzanych y przez tychże wielmożnych ichmościow panow izb porozbieranych y na swoy pożytek obroconych y popalonych, innych zaś y mieysca chleb ziele (?) pozarastałych, żey uznać niepodobna; domow Żydowskich porozbieranych y mocno zdezolowanych pustych pięć, pieczysk zaś z domow Żydowskich znayduie się cztery; winnic zruynowanych ze wszystkim trzy; w innych zaś domach lubo się znajduią gospodarze, to y te mocno poobdzierane y zpustoszone, zgoła całe miasto wniwec zruynowane y zdezolowane urzędownie oglądał; kture to zruynowanie y zdezolowanie mienił być wielmożny iegomość pan requires przez tychże wielmożnych ichmościow panow possessorow przez różne angaryzacye y wymysły, poddanym czynione. A tak on, wozny, z tąż stroną szlachtą, oświadczywszy się, ztamtąd odiechał, y tu ad acta przybywszy, przede mną urzędem prawdziwą uczynił y zeznał wizyi relacyą.—Wozny qui supra, scribendi ignarus, cruce posuit †.

Книга Житомирская городская, записовая и поточная, 1752 и 1754 годовъ, № 235, листъ 1103.

CLIII.

Жалоба регента коронной канцелярии Иосифа Дунина-Карвицкого на униатского наместника Киевской митрополии, Холмского епископа Фелициана Володкевича, о наезде на имение его село Телешовку и об учиненных тамошним крестьянамъ истязанияхъ. 1754 г., Октября 12.

Roku tysiąc siedmset piędziesiątego czwartego, miesiąca Octobris dwunastego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku iego królewskiey mości Żytomirskim, przede mną Iozefem Trypolskim, czesnikiem Parbawskim, namiesnikiem przysięgłym grodzkim Żytomirskim, y xięgami ninieyszemi grodzkiemi Żytomirskimi, comparens personaliter urodzony iegomość pan Maciey Antoni binominis Burbiński, iussu et ex speciali commissio iasnie wielmożnego iegomości pana Iózefa Dunina Karwickiego, regenta kancelaryi wielkiey koronney, pułkownika woysk iego królewskiey mości y rzeczypospolitey, solennissime swiadczył, manifestował się y protestował naprzeciwko iasnie wielmożnemu iegomości xiędzu Floryanowi Hrebnickiemu, archimandrycie Kiiowo-Pieczarskiemu, exarsze metropolity całej Russyi, assystentowi papiezkiemu, tudzież iasnie wielmożnemu xiędzu Feliciusowi Wołotkiewiczowi, biskupowi Chełmskiemu, koadiutorowi metropolii Kiiowskiey, tudzież urodzonemu iegomości panu Iozefowi Kamińskiemu, komissarzowi dobr tegoż iasnie wielmożnego iegomości xiędza metropolity Kiiowskiego, iakoteż Stefanowi Siborskiemu, komendę mającemu nad ludźmi swywolnemi excessantami, na niżej wyrażone wiołencye, excessa y zaboystwo atamanowi, ... kowi Wictorenkowi y innym excessantom y zaboycom, do osob siedmiudziesiąt y kilku, od tychże wyżej wyrażonych ichomościow obwinionych zesłanym, w ten niżej opisany sposob y o to: iż iasnie wielmożny iegomość xiądz metropolita Kiiowski i iasnie wielmożny iegomość xiądz koadiutor teyże metropolii Kiiowskiej, nie uważając na prawo pospolite y rigor, w nim de invasoribus rigide opisany y obostrzony, oraz nie mając żadnego pretextu y interessu do dobr wsi Teleszowki, dziedzicznych iasnie wielmożnego iegomości pana regenta koronnego, tu w wojewodztwie y powiecie Kiiowskim leżących, tak iegomości pana Kamiń-

skiego, komissarza swego, iakoteż wspomnianych kozaków y excessantów, na też dobra wieś Teleszuwkę, w spokoyney possesyi iasnie wielmożnego iegomości pana regenta koronnego będącą, bezprawnie y nienależycie do naiazdu śmieli y ważyli się immittere, którzy superimmissi, też dobra naiechawszy, przy tymże swoim niegodziwym naiezdzie ludzi, broniących dobr y fortuny pana swego, czterech horrendissime na śmierć pozabiali, to jest urodzonego Alexandra Iazwickiego, także roboczych: Iwana nazwiskiem Moskala, poddanego Teleszkowskiego, Iwana Troiana ze wsi Olszanki, kozaka, Chrycka Zakeszczenka z teyże wsi; innych poddanych dziewienciu, dziedzicznych tegoż iasnie wielmożnego iegomości pana regenta koronnego, tyrańsko, attestante visione, śmiertelnie poranili y pokaliczyli, którzy non sperant in vivis extasse, y tychże ludzi, pobitych, poranionych, ut iuris et moris est, do grodu dla obdukcyi ran y razów prowadzić było niepodobna dla tak ciężkiego zbitcia y pokalaczenia. Po tey zaś takowey niegodziwey akcji ciż sami excessanci y zabójce, strwożeni y pro facto, niektorzy pouciekali, czterech zaś, uganiających się za ludźmi y więcey ieszcze ludzi zabiać usiłujących, sami poddani iasnie wielmożnego iegomości pana regenta koronnego, gromada Teleszowska, w obronie życia swego połapali y zatrzymali. O co wszystko idela comparens, cujus supra nomine iteratis manifestowawszy się vicibus, deklaruie tegoż iasnie wielmożnego pryncypała swego iure acturum velle, salva manente melioratione. Et in continenti stanowszy oczewiście wozny generał woiewodztwa Kiiowskiego y innych, opatrzny Chwedor Pirucki, in vim suae verae ac fidelis relationis, palam, publice, libereque recognovit: iż on roku teraznieyszego, tysiąc siedmset piędziesiątego czwartego, dnia dziewietnastego (sic) Octobris, mając przy sobie stronę szlachtę, ludzi wiary godnych, urodzonych ichmościow panow Fabiana Skopowskiego y Iozefa Pałuszowskiego, eo maioris ac evidentioris testimonii gratia sibi adhibitos, ad affectationem iuridicamque requisitionem iasnie wielmożnego iegomości pana Iózefa Dunina Karwickego, regenta wielkiego koronnego, requrienta, był we wsi Teleszowce, gdzie będąc, widział y oglądał: nayprzod Michayła, Tytykowego ziencia, spisą w żywot, śmiertelnie pchniętego, aż ledkie wyskoczyło; drugiego Iwana Woropana, postrzelonego w pachwinę przy żywocie, gdzie y kula, y ten śmiertelnie bez nadziei życia; trzeciego Stefana Szaraware, pchniętego spisą po boku po za skórą nawylot; czwartego Chwedora Chwedynę, pchniętego w bok spisą, głęboko na kilka calów, dużo słabego;

piątego Pawła Kozaka, pchniętego z tyłu spisa głęboko, podobno y wnętrzości ruszą się, dużo słabego, śmiertelnego; szóstego Chwidona Łyseńskiego, pchniętego spisa nad kolanem głęboko ledwie nie na wylot; siódmego Semen Szukalenka, postrzelonego pod kolanem w miękisz, gdzie kula została; ósmego Petra Kozaka, postrzelonego w plecy pod łopatką, gdzie kula została; dziewiątego Petra Kalenika kozaka, postrzelonego przez rękę prawą nad łokciem nawylot. Które to razy y rany ciż ludzie, poddani pokaliczeni, mienili sobie bydź zadane od wyżwyrażonych ludzi iaśnie wielmożnego iegomości xiedza metropolity; co widziawszy tenże wozny y urzędownie oglądawszy, szlachtą, sobie przytomną, oświadczywszy się, ztamtąd odiechał y o tym przede mną urzędem prawdziwą swoją obdukcji relacją czyni y zeznaie. Et in verificationem praefatae horrendae necis idem comparens, prezentowawszy przywieziony chtrupów czterech, prosił mnie urzędu do proklamowania o przydanie woznego, którego ia urząd, annuendo affectationi, woznego generała Chwedora Pirowskiego przydałem, który, z przydania urzędowego a z powinności swojej woznowskiej, według zwyczaju y prawa, in praesentia urodzonych ichmościow panów Andrzeia Sokołowskiego y Gerwazego Czopowskiego y innych wielu szlachty, także różney kondycyi ludzi, na rogach czterech miasta proklamował y do wiadomości donosił, a ztamtąd powrociwszy, relacją swojej proclamacyi czyni y zeznaie, prosząc wraz z iegomością comparentem id totum actis connotari, co y otrzymali. M. Antoni Burbiński. — Wozny, qui supra, ignarus scribendi.

Книга Житомирская городская, записовая и поточная, 1752 и 1754 годовъ, № 255; листъ 1231.

CLIV.

Актъ судебной передачи имѣнія Оздютчъ, въ Луцкомъ повѣтѣ, изъ владѣнія жены Житомирскаго старосты Маріанны Лесницкой Холмскому земскому подсудку, Антону-Людвигу Бонецкому, съ перечисленіемъ находящихся въ имѣніи крестьянъ и ихъ повинностей. 1755 г., Февраля 20.

Roku tysiąc siedmset pięćdziesiątego piątego, miesiąca Februaryi dwudziestego pierwszego dnia.

Na urządzie grodzkim w zamku iego królewskiej mosci Włodzimirskim, przede mną Cyprianem Dąbrowskim, burgrabim Nurskim, namiesnikiem grodzkim burgrabstwa Włodzimierskiego, i xiegami ninieiszemi grodzkiemi starościńskimi, comparens personaliter urodzony iegomość pan Kasper Orchowski tę tradycę w część Ozdziutycz pro re wielmożnego iegomosci pana Antoniego Ludwika Bonieckiego podsędką ziemskiego Chełmskiego przez urząd grodzki Chełmski expedyowaną, ad acta praesentia castrensia Vlodimiriensia per oblatam podał de tenore verborum tali: Actum in fundo bonorum villae Ozdziutycze in palatinatu Volhyniae districtu vero Vlodimiriensi existentium, casaque laboriosi Stephani Krawczuk, possessioni magnificae Lesnicka capitaneae Żytomiriensiae subiectorum, ibidem sita, feria quinta post dominicam invocavit quadragesimalem proxima, anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo quinto, praesentibus generosis ac nobilibus Iozepho Zdanowicz, Victorino Maszewski, Gasparo Orchowski, Dominico Chrzanowski, Michaële Czarnecki, necnon ministeriali regni generali provido Luca Twardowski, authenticato iurato, actus praesentis apparitore. Officium castrense capitaneale Chełmense insfrasubscriptum, satisfaciendo muneri officii sui, ad officiosam iuridicam que magnifici Antonii Ludovici a Bończa Boniecki subiudicis terrae Chełmensae requisitionem exhibitionemque, processus plusquam sufficienter ex instantia moderni magnifici requirentis super relictā ac successoribus olim magnifici Alexandri Lesnicki capitanei Żytomiriensis ac aliis obtenti et praecipuae tam ultimariae condemnationis seu paenae banitionis perpetuae super sola magnifica Marianna de Kossakowskie Lesnicka capitanea Żyto-

miriensis in iudiciis ordinariis tribunaliis regni Lublinensibus die quinta mensis Octobris anno super elapso millesimo septingentesimo quinquagesimo quarto, in lucro tertio iterato, ultimariae innegotio vero principali, ratione convulsionis quadrinorum decretorum irritatae traditionis, nec non in lucro satisfactionis iisdem decretis in puncto extraditionis subditorum quinque una cum uxoribus, liberis ac tota suppellectili eorum domestica, nec non Annae Saczykowska cum eius suppellectili seu solutionis taxae lege descripta terrae Chelmensiae servientium, refusione damnorum ac litis expensarum restitutionisque verum circa irritatam traditionem interceptarum in paenis banitionum perpetuarum seorsivis obtentae et publicatae, quam decreti executorialis, Lublini in iudiciis ordinariis generalibus regni, sabbatho in crastino festi sancti Lucae Evangelistae anno eodem millesimo septingentesimo quinquagesimo quarto ex parte eiusdem magnifici requirentis subsecuti, ad bona superis in actu expressa condescendit. Ibidemque fundata iurisdictione et per ministerialem actus praesentis apparitorem proclamata, urgente exposcente, quae parte manucente dispensanteque lege et praecipuae constitutione anni millesimi septingentesimi vigesimi sexti ad traditionem sortis ex bonis supradictis Ozdziutycze processui obnoxiiis accessit et ad conscribendum inventarium sese contulit. Cuius inventarii tenor sequitur eiusmodi: Inwentarz części w possessyę wielmożnemu iegomosci panu Bonieckiemu podsędkowi ziemskiemu Chełmskiemu podanei we wsi Ozdziutyczach będącej. Specyfikacya poddanych: Paweł Maximczuk, pułkownik, robi w tydzień od świętego Ierzego do Pokrowy Ruskiej z czym każą dni cztery, a od s. Pokrowy do świętego Ierzego dni trzy męskich, wołu ma iednego i kobyłę iedną, kur daie czworo; Semen Wolański, cztertynnik, robi w tydzień od s. Ierzego do świętej Pokrowy Ruskiej dni trzy, a od świętej Pokrowy do s. Ierzego dni dwa męskich, kur daie dwoie, konia ma iednego; Dacko Buchai także cztertynnik robi i daie tyleż co pierwszy cztertynnik; Stepan Ostapiszyn pryima cztertynnik robi i daie tyleż; Dacko Hapin cztertynnik robi i daie tyleż; Panas Ordynczuk cztertynnik robi i daie tyleż; Roman Sztąda cztertynnik robi i daie tyleż; Stepan Krawczuk cztertynnik ma kobyłę iedną, robi i daie tyleż; Iusko Pilipczuk cztertynnik kobyłę ma iedną, robi i daie tyleż. Ciż sami poddani stróżę nocną powinni koleino co noc odbywać, tłokę podczas żniw i sianokosów zwyczajną odbywać mają; zimą zaś żony ich motki bez pańszczyzny z dworskiego przedziwa, ile dadzą ze

dworu, praść, konopie moczyć i wytarte do dworu podług zwyczaju oddawać, kapustę sadzić i polewać; pleć bez pańszczyzny powinni, podwodę według zwyczaju odbywać powinni. Których to dziesięciu poddanych, rachując dni robocze dzień jeden po groszy szesć (z racyi że sprzętów nie mają), a kurek każdą czynszową po groszy dziesięć, wynosi rocznei importancyi od pułannika złotych trzydziści siedm i groszy dwadzieścia, od czterwertynnika zaś złotych dwadzieścia szesć i groszy dziesięć. Post taliter conscriptum inventarium eosque subditos cum eorum uxoribus, liberis, laboribus, dationibus, casis, fundis, pratis, ubi ab antiquo possidebant, et libera incisione in sylvis ad eadem bona Ozdziutyczne spectantibus eidem magnifico Boniecki subiudici terrae Chełmense, parti iurevincenti, in supra vero processu ac paenis luitis decretis adiudicatis ac quibusvis praetensionibus per eundem ad superius nominatas relectam et successores olim magnifici Lesnicki capitanei Żytomiriensis habitis. nemine impugnante tradidit et dimisit, subditis obedientiam praestandam demandavit. Quam traditionem nemo quovis modo irritari possessionique pacificae admissae eiusdem magnifici subiudicis terrestris Chełmensis praepedire audeat sub paenis legibus regni descriptis, traditionis praesentis vigore. U tej tradycyi per oblatam podanei podpis ręki przy pieczęci czerwonei lakowej temi wyraża się słowy: A: Franciscus Bieniecki D. R. subdelegatus castrensis capitanealis Chełmensis iuratus manu propria. Locus sigilli. Która to tradycya per oblatam podana, za ustnym i oczewistym wyż wyrażonego iegomosci podawaiącego podaniem, a za moim urzędowym przyjęciem, do xiąg niniejszych grodskich Włodzimirskich, tak iako się w sobie pisana ma, de verbo ad verbum iest ingrossowana.

Книга Владимирская городская, записовая, поточная, декретовая и кондемпнатовая, 1755 г., № 4127; л. 73.

CLV.

Жалоба жены Житомирскаго старосты Маріанны Лешницкой, на Хелминскаго подчашаго Войцеха Венжа, во владѣніи котораго находится имѣніе ея Озлютыч, о различныхъ убыткахъ и притѣсненіи тамошнихъ крестьянъ. 1756 г., Февраля 23.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt szóstego, miesiąca Februaryi dwudziestego trzeciego dnia.

Na urzędzie grodzkim w zamku iego królewskiej mości Włodzimirskim, przedemną Cyprianem Dąbrowskim burgrabim Nurskim, namiesnikiem grodzkim burgrabstwa Włodzimirskiego i xiegami ninieiszemi staroscinskimi comparens personaliter urodzony iegomość pan Franciszek Czachorski, plenipotent wielmożnei Maryanny z Kossakowskich Lesznickiei, starosciny Żytomirskiej, pani opravnei i dożywotnei dóbr miasta Ozdiutycz, postrzegając całości fortuny oneize, solennissime manifestuie się i remanifestuie imieniem pryncypałki manifestantis naprzeciwno wielmożnemu iegomosci panu Woiciechowi z Węzów Węzowi podczaszemu Chełmińskiemu w ten niżej opisany sposób i oto: Iż wielmożny Wąż niekontentuiąc się dawnieszemi wiolencyami i uciemiężeniem ludzi, goniąc in ruinam substancyi, kiedy ważył się się własny czółen wielmożnei staroscinei gwałtownie wziąć i onego na złób do staini swojej obrócić, poddanych nad zwyczaj do pańszczyzny pociągać, za szarwarki należące do grobli odbywać sobie rosказыwał; mielnikowi, który szczególnie grobli pilnować powinien, pańszczyznę robić usiłował; do grobli poddanych swoich nie dawał, przez które niepozwolenie szarwarków i nieratowanie grobli nie mały decess w stawach zostaie; sadzawki pod samym dworem nie pozwolone sobie powyławiać kazał; Żydów Ozdiutyckich w drogi bez rekompensyi ustawnie pędzić rosказуie i ratę pieniężną o mil kilkanaście za sobą wozić przymusza, essay do czerwonych złotych gwałtownie usiluie dopłacać; budynki do miasta nienależące rzemieślnikom podbierał; chłopów bez dania przyczyny kaleczy i biie, i grunta i ogrody, nie podane sobie tradycją, poprzywłaszczał, o co

manifestans manifestuie się i remanifestuie, oświadczając prawnie przez wielmożną pryncypałkę dochodzić, którą (manifestacyą) actis connotari prosił; co i otrzymał. Franciszek Czachorski.

Книга Владимирская, городская, записовая, источная, декретовая и кондемпнатовая, 1756 года, № 1128; листъ 97 на оборотъ.

CLVI.

Показанія въ судѣ шляхтича Войтковскаго объ участіи его въ кражѣ лошадей, при чемъ онъ упоминаетъ о смертной казни двухъ конокрадовъ по приказанію помѣщика. 1756 г., Апрѣля 2.

Confessata libera per nobilem Petrum Woitkowski, sub casu iudiciorum castrensiū Camenecensium feria secunda ipso die festi sancti Francisci Confessoris anno Domini 1756 celebratorum deposita.

Ja, Piotr Woitkowski, z oica Iakuba Woitkowskiego i matki Maryi Ludwikowskiej w Bukaszowcach zrodzony, a maiący lat dziewięć oddany byłem od rodziców do iego mości pana Drohoiewskiego, gdzie przez lat trzy będąc za chłopca, w czwartym roku służby moiei iego mość pan Drohoiewski oddał mię do iego mości pana Iózefa Męcińskiego, kasztelanica Spicimierskiego; tam służyłem przez lat dziewięć, pięć—za chłopca, a cztery—pokoiowo, potściwie; ztamtąd odprawiwszy się, przystałem do iego mości pana Iorzego Dubrawskiego w Demianowie pod Burztynem, i tam potściwie przez półczwarta roka służyłem; z tamtąd odstawszy, przystałem do iego mości pana Macieia Męczyńskiego, chorążego iego mości pana Małachowskiego; tam będąc blisko niedziel szesnaście, a uie mogąc wytrzymać przykrości pana swego w chorobie, nie podziękowawszy panu i bez wiadomości odiechałem, alem nic cudzego nie brał. Potym będąc bez służby mieszkałem w Isakowie na części iego mości pana Stefana Pokutyńskiego, krewnego mego; obchodziłem się potściwie tym com był wysłużył, i tam ożeniłem się z Agnieszką Berezowską, która że

bardziej z drugimi przestawała, uprzykrzywszy sobie z nią życie, porzuciłem ją i pojechałem do Iaryszowa do xieżda Smolińskiego, proboszcza tamtejszego, a brata mego cioteczno rodzonego, któren rekomendował mię do iego mości pana Iasińskiego w Kryczanowie, i tam cały rok potściwie służyłem; ztamtąd odstawszy, ieżdżąc różnie za służbą, trafiało mi się kilka razy przeieżdżać koło Swisłówki i pasieki wielmożnego iego mości pana Makowieckiego, a wstępuiąc do pasieki poznałem się z Seńkiem pasiecznikiem i Maxymem poddanym Swisłowieckim, a potem poznałem (się) z Kazimirzem Lisowskim, który mieszka w Wierzbowcu, i tak znowu oba z tymże Lisowskim przyiechaliśmy do teiże pasieki, gdzie zastawszy pasiecznika i Maxyma, poczęli nas namawiać, żebyśmy mogli postarać się gdzie o iakiego konia i przyprowadzić do nich, upewniając nas, że nikt się nie dowie, o tym; a przenocowawszy koło tei pasieki, poiechaliśmy oba wozem z Lisowskim do Kozówki, ia—dla służby, a Lisowski—do brata, i tam zabawiwszy się przez trzy dni, powracając nazad, mieliśmy na pamięci namowę pasiecznika, dla czego umyślnie zanocowaliśmy w polu pode wsią (która nie wiem iak się zowie) pod Mikułincami i w nocy z Lisowskim w polu ogierka gniadego wzięliśmy, z którym przyiechawszy ku pasiece iego mości pana Makowieckiego, Lisowski został się z wozem na gościńcu Kamienieckim, a ia wsiadłszy na tegoż ogierka pojechałem do pasieki, i zastawszy Seńka i Maxyma, dałem tegoż ogierka Maxymowi, którem obiecał mi był dać za niego złotych dwadzieścia i dwa, na co tylko wziołem tynfa, a reszta za niedziel dwie miał mi oddać; poszedłszy z tei pasieki, przyszedłem do Lisowskiego, który mnie czekał na gościńcu z wozem, a siadłszy na wóz poiechaliśmy do Wierzbowca do Lisowskiego; ztamtąd, przenocowawszy, pojechałem do Sadkowiec za Mohyłow do pani Ostrowskiej, ciotki moiej, która o tei kradzieży nie wiedziała; tam zabawiwszy przez niedziel pięć, znowu przyiechałem do Lisowskiego do Wierzbowca, i tam tylko przenocowawszy, drugiego dnia z Iędrzeiem kozakiem, w sąsiedztwie Lisowskiego mieszkającym, poiechaliśmy wraz, a przyiechawszy do Rachniówki, tam kozak klacz swoię sprzedał cyganowi i poszedł do Makowa, a iam pojechał do Kuiaw pod Sołobkowce do synowców moich, alem o tym nie powiadał, i tam przenocowawszy, powróciłem nazad do Bachniówki, spodziewając się zastać Iędrzeia kozaka, iakoż zastałem; ztamtąd zaraz poiechałem do Swisłówki i tam konia swego sprzedałem żydowi Iankielowi krawcowi,

także kradzieżą bawiącemu się, (którego to żyda i Seńka pasiecznika wielmożny iego mość pan Makowiecki potracić kazał); z tamtąd znowu już piechotą przyszedłem do Rachniówki do kozaka, z którym kozakiem przyszedliśmy do cygana, co kupił był klacz u kozaka, po pieniądze za tę klacz, ten zaś cygan, nie mając pieniędzy, poszedł z nami w nocy w pola, i tam parę koni iego mości pana Batowskiego wzięliśmy, na które wsiadwszy poiechaliśmy nazad do Wierzbowca, gdzie przyiechawszy wzięto nas zaraz do dworu, do iego mości pana starosty Wierzbowieckiego, examiniując nas, zkądbyśmy mieli te konie, i tak przyznaliśmy się o wszystkim; iego mość pan starosta Wierzbowiecki dał znać iego mości panu Batowskiemu, któren przysłałszy do Wierzbowca po nas i po konie, iego mość pan starosta Wierzbowiecki mnie i konie iego mości panu Batowskiemu wydał, a kozaka wydać nie chciał; zkąd wzięwszy mnie iego mość pan Batowski trzymał w Dunańowcach przez niedziel dwanaście, a potem tu do Kamieńca przywiozł mię.

Iosephus Osiecki, castrensis Camenecensis Podoliae subdelegatus, manu propria.

Инквизициі Каманецъ-Подольскаго городскаго суда, № 4123, № пакета 6.

CLVII.

Жалоба Мстиславскаго скарбника Муханла Спендовскаго на владѣльца имѣнія Комаровки, Носовскаго старосту Муханла Стоинскаго, о томъ, что послѣдній, отдавая свое имѣніе въ заставу Спендовскому, составилъ непомѣрно отяготительный для крестьянъ инвентарь и сверхъ того принуждаетъ ихъ работать на самого себя. 1758 г., Января 5.

Roku tysiąc siedmset piędziesiątego osmego, miesiąca Ianuarii piątego dnia.

Przed urzędem i aktami ninieiszymi grodzkimi Krzemienieckimi i przede mną Antonim Michałem Ceceniowskim, łowczym Ciechanowskim,

namiestnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter wielmożny iegomość pan Michał Spendowski skarbnik Mściśławski, przestrzegając całości fortuny, solenniter przeciwko wielmożnemu iegomości panu Michałowi z Stoieszyna Stoińskiemu, starości Nosowskiemu, manifestuie i protestuie się o to, iż wielmożny iegomość pan Stoiński starosta Nosowski, wziąwszy summę pięć tysięcy złotych polskich, w monecie białej dwa tysiące, w złocie zaś trzy tysiące złotych polskich, w której summie zastawnym sposobem części w dobrach wsi Komarówce w possessyą roczną kontraktem, roku tysiąc siedmset piędziesiątego siódmego, dnia piętnastego miesiąca Czerwca, między wielmożnym Stoińskim starostą Nosowskim z jednej i niniejszym manifestantem z drugiej strony, w dobrach wsi Komarówce spisany, in possessyonem actuali magnifici quaerulantis z poddanymi ciągłymi wypuścił, i inwentarz referujący się niby do kontraktu w tychże dobrach wsi Komarówce spisawszy, posłuszeństwo wszelkie według kontraktu i inwentarza odbywać poddaństwu in virtute praw sobie służących, rozkazał, to jest poddanych dziesięciu z opisaniem pańszczyzny w lecie po dni cztery, w zimie po trzy dni, magnifico protestanti contractu et quaerentano ledwie co może mieć według opisanie kontraktu i inwentarza prawie w połowie od puszczonej sobie poddanych posłuszeństwo odbycia pańszczyzny z przyczyny jednej naiprzód, że wielmożny Stoiński starosta Nosowski poddanych puszczonej prawie w niepraktykowane posłuszeństwo z krzywdą, to jest w lecie po dni cztery, w zimie po trzy dni odbywać zlecił, nie zważając na to że grunt piaszczysty, strómoszowaty i nieurodzajny, którzy poddani in summa egestate zostawali, teraz jeszcze tem bardziej przez nieurodzaj od Boga na cały prawie świat dopuszczony zmizerowani i podupadli i według kontraktu i inwentarza in recompensum summy importowanej na dobra rzeczone wieś Komarówkę zupełnie powinności swojej w pańszczyźnie nie odbywając, a to z przyczyny że wielmożny Stoiński starosta Nosowski tymże poddanym różne dolegliwości czyni, to jest po nocy po drzewo i pale dębowe do lasów Sawczyckich iasnie wielmożnych hrabiów Zamoiskich dziedzicznych, ze swoimi drugimi poddanymi Komarowieckimi i Pereniatyńskimi wypędzać kazał, którzy volentes nolentes, obawiając się pana swego, iedzili i nie małą szkodę tak w dobytku iako i w zdrowiu swoim, przez złą podróż ponieśli; powtórnie motków narzucanie i tychże poddanych w possessyi aktualnej magnifici protestantis zostawiających, do nieposłuszeństwa przymu-

szenia, na pańszczyznę chodzić i odbywać onei zakazywania, i gdy wielmożny protestujący się rozkazał poddanym possessyi swojej puszczołym mającym, (aby) do Krzemieńca, do synów protestantis, drzew zawieźli, wielmożny iegoomość pan starosta Nosowski, subordinowawszy urodzonego Ierzego Senkowskiego, w usługach wielmożnego iegoomości pana Stoińskiego starosty Nosowskiego zostającego, z kozakami w swojej kondycyi ludźmi przybranymi, który iegoomość pan Senkowski z przybranymi sobie rzeczonym poddanym manifestantis pod sto kiimi i inszą osobliwszą karą drzew wieść do Krzemieńca nie dopuścił i zabronił i tychże poddanych do nieposłuszeństwa zwyczajnego zfomentował i fomentuje; iasnie wielmożnego manifestantis małżonkę *verbis inhonestis nobilitari honori nocivis* lżył, dýffamował i dysgustował, różne przykrości z uimę honoru czynił, ludzi do różnych krzywd subordynował, aż nie wielmożnego *quaerulantis* z dóbr i ze dwora, w summie rzeczonej kontraktem zastawnym i inwentarzem puszczołych, unikając dalszej nieszczęśliwości, wyjechać musiała do dóbr innych swoich. Tychże poddanych *magnifico manifestanti* puszczołych, do różnych powinności nad zwyczaj, *propter commodum* wielmożnego starosty Nosowskiego, iegoomość pan Senkowski *ex dispositione* pana swego pędzi i przybranych sobie na to subordynuje, którzy poddani, w possessyi *ad colorem* prawie tylko zostający, *ad summam egestatem* są tak przez wielmożnego starostę Nosowskiego iako i subordynowanych przyprowadzeni, że prawie chleba kawałka nie mają i inż się przez ciężkie dolegliwości przez subordynowanych ludzi wielmożnego starosty Nosowskiego z chudoby dla pożywienia wyzuwają i one sprzedają, mimo wolę zastawnego *possessora*, terazniejszego manifestanta, i Bóg wie iezeli się na gruncie utrzymają z wielkiej przykrości odbywania powinności dwóm panóm; i lubo wielmożny manifestans chciałby tychże poddanych w karystyi terazniejszej podpomódz, co nie jest kontraktem dla wielmożnego manifestanta ostrzeżone, ani też sam wielmożny starosta Nosowski tychże poddanych nie zapomaga, owszem onych zbytecznymi swoimi powinnościami uciemieża, i Bóg wie iezeli ci poddani precz nie pouchodzą, co sobie wielmożny manifestans *hac quaerimonia* czyni *prekustodycyę*, ażeby *ex supra specificatis rationibus*, iakowego nie poniośł w fortunie swojej uszczerbku; *insuper magnificus manifestans* *korrespondencyi summy* swojej na dobra Komarówkę importowanej nie ma przez zabronienie odbywania pańszczyzny należytej kontraktem ostrzeżonej, bez krzywdy iednak poddanych. A lubo

wielmożny Stoiński starosta Nosowski w kontrakcie zastawnym wyżej de akcie specyfikowanym, że owsa osmak pietnascie od granicy Komnateckiej wysiać rozkazał, przecież na tem że miejscu i łanie nie więcej tylko kop półsiedemnasty urodziło się i tyleż zebrano; kopa zaś tego owsa ledwie wydać może półczetweryka miary Krzemienieckiej; i nie tylko w tym zasiewie owsianym znaczną krzywdę poniósł, ale i we wszystkich zasiewach tak ozimych iako i iarszynnych, które wielmożny starosta Nosowski mieniał być miarą Brodzką zasiane, ponosi krzywdę. Nie mniej wielmożny starosta Nosowski, wedle umówienia się z wielmożnym manifestantem, gumna i stodoły dla uprzatnienia zboża nie pozwolił, że wielmożny manifestans ledwie do chłopów dla złożenia krestencyi wprosił się, przeto w większej połowie zboża wielmożny manifestans szkodował, tudzież i w paszy, ponieważ za pozwolenie gumna, paszy z teież krestencyi ustąpić musiał. A co większa, że wielmożny starosta Nosowski kontraktu i inwentarza, lubo z krzywdą manifestantis spisanych, według opisanego kontraktu tegoż kontraktu i inwentarza dotychczas roborować nie chce, i owszem we wszystkim sprzeciwia się. A zatem wielmożny manifestans, ponosząc znaczną krzywdę w puszczonej sobie possessyi we wsi Komarówce, tak przez nieodbywanie pańszczyzny i (w) zasiewach, iakoteż w nasyłaniu na dwory poddanych, onym pańszczyzny zabronienia odbywać, dysgustowania, różnych krzywd czynienia, nie mniej ratione praepeditae possessionis ac aliorum naprzeciwno wielmożnemu Stoińskiemu staroście Nosowskiemu i urodzonemu Ierzemu Senkowskiemu, nie mniej roboczemu Iwankowi Błazewskiemu za kozaka obróconemu z przybranymi temuż kozakowi po imieniu i przezwisku wiadomym, manifestuje i protestuje się, zostawiwszy sobie salve przez inszą manifestacyę dostateczniej si opus fuerit meliorowania; hanc vero actis connotari prosił, co i otrzymał. Michał Spendowski.

Книга Кременецкая городская поточная, 1758 года, № 1706, листъ 39.

CLVIII.

Жалоба Носовскаго старосты Михаила Стоинскаго, на заставнаго владѣльца имѣнія его Комаровки, Мстиславскаго скарбника Михаила Спендовскаго, о притѣсненіи тамошнихъ крестьянъ и другихъ убыткахъ по имѣнію. 1757 г., Января 12.

Róku tysiąc siedemset piędziesiątego osmego miesiąca Ianuarii dwónastego dnia.

Przed urzędem i aktami ninieiszymi grodzkimi Krzemienieckimi, przede mną Antonim Michałem Cecyniowskim łowczym Ciechanowskim, namiestnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter iegomość pan Woiciech Ierzy binominis Prawdzic Sękowski, nomine et ex speciali commissio wielmożnego iegomość pana Michała z Stoieszyna Stońskiego, starosty Nosowskiego, pryncypała swego, tudzież i swoim imieniem, przestrzegając całości fortuny tegoż pryncypała, naprzeciwno wielmożnemu Michałowi Spendowskiemu skarbnikowi Mścisławskiemu, pewnei części dóbr wsi Komarówki possessorowi, manifestuje i remanifestuje się w ten sposób i o to: iż iegomość obwiniony die quinta praesentis ziechawszy do grodu Krzemieńca śmiał iakoweści coram hocce officio nullatenus probabiles podać uskarżenia wyrażając pryncypała manifestantis puszczoinei sobie obwinionemu zabraniać possessyi i iakoweści czynić w podanei robociznie przeszkody, czego wielmożny obwiniony żadnym sposobem probari nie może, bo lubo wielmożny manifestans ludzi wielmożnemu Spendowskiemu inwentarzem podanych na swoje zażywa robocizny, iako to do przedzenia motków, do odbywania szarwarków, te słuszuie odbywać powinni, ponieważ wielmożnego manifestantis pryncypał wielmożnemu Spendowskiemu ani inwentarzem ani kontraktem pozwalał, owszem na siebie odbywać obwarował; co większa i tych ludzi powinność dziedzicowi iegomość obwiniony odbywać nie dopuszcza, las kontraktem opisany iedynie na opał pozwolony, iegomość obwiniony pańszczyzny żadnei nie mając pozwolonei pofurszczyzny, do Krzemieńca tak na sprzedaż, iako i (do) swoich dzieci w szkołach będących wywozi i dezoluie nadzwyczajnie; na

podanych sobie inwentarzem poddanych, nad inwentarz wyciąga pańszczyzną, extra fundum nad opisanie inwentarza pędzić każe nie uważając na bezdróż, z ostatniej poddanych niszczy chudoby, na folwarku Komarówieckim gdzie ma wspólne z wielmożnym comparentis pryncypałem pozwolenie rezydencyi, rozmaite czyni wiołencye tak dalece, że wielmożny pryncypał manifestantis ani człeka do dozoru ani podstarościego utrzymać nie może, owo zgola iedynei szuka kłótni, nie sąsiedzkiej zgody, zboża różne, iako to hreczkę i owies powinne na odsiew zostawić, in suum obrócić commodum, doskonale wiedząc iż za rocznym siedzi kontraktem, a przecie odsiewać nie myśli, konia podstarościny w pretensyi do dworu wielmożnego pryncypała manifestantis wziąć kazanego wszelkimi siłami oddać nie dopuszcza, iakoweści dając protekcyą, o co wszystko wielmożny manifestans cuius supra manifestuie i remanifestuie się (nomine) salvam meliorationem pryncypałowi swemu zostawiwszy, hoc actis connotari prosił—co i otrzymał. Woiciech Ierzy Prawdzic Sekowski.

Книга Кременецкая городская поточная 1758 года, № 1706, листъ 66, на оборотъ.

CLIX.

Жалоба Велятичскаго старосты Еловицкаго, владѣльца села Доманинъ, на членовъ Кременецкаго городскаго суда, о неправильныхъ дѣйствіяхъ при передачѣ ему этого имѣнія; жалоба эта выясняетъ злоупотребленія откупщиковъ права прописанія, при содѣйствіи имъ арендныхъ владѣльцевъ имѣнія, въ ущербъ крестьянамъ. 1758 г. Января 20.

Roku tysiąc siedemset piędziesiątego osmego, miesiąca Ianuarii dwudziestego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszymi grodzkimi Krzemienieckimi i przede mną Antonim Michałem Ceceniewskim, łowczym Ciechanowskim,

namiestnikiem burgrabstwa Krzemieńskiego, comparens personaliter urodzony ięgomość pan Woiciech Szczepański dóbr Domaninki cum attinentiis ekonom, swym i ięgomości pana Ięławickiego starosty Wielatyckiego, sukcesorow niegdy iasnie wielmożnego Iozefa Wyhowskiego starosty Brzeskiego, dóbr wsiów Domaninki i Berezanki cum attinentiis dziedzicow i w opiece tegoż będących, iako i niewiernego Icka Mendelowicza, obywatela miasta Wyżgródka, w tychże dobrach karczemną arendę trzymającego, przestrzegając całości tychże dóbr w possessyi arendownei pozostałej u sukcesorów niegdy wielmożnego Floriana Rohozinskiego podczaszego Sochaczewskiego, tudzież i osobliwie honoru, ażeby w dalszym czasie nie ponosili uszczerbku, uimy i detrimentu takowych, naprzeciwno iasnie wielmożnemu panu na Brodach i Stanisławowie Potockiemu wojewodzie Poznańskiemu, dóbr miasta Załoziec panu, wielmożnemu Ianowi Milewskiemu, dóbr tychże ekonomowi, i niewiernemu Nuchemowi, Lwowskiemu obywatelowi, tychże dóbr Załoziec (arędarzowi), tudzież wielmożnemu Karolowi Iwańskiemu i Ludwikowi Danilewskiemu, sądowi subdelegacyalnemu grodzkiemu Krzemieńskiemu, ex mente decreti castrensis Cremenecensis pleni officii, anno millesimo septingentesimo quinquagesimo septimo die vigesima tertia Nowembris lati, akt kondescensyi w dobrach wsi Domaninće anno praesenti die decima Ianuarii expediującemu, uciążliwemu, a stronie przeciwniei przychylnemu, skarży, manifestuie i protestuie się w ten sens i o to: iż urząd kondescensowski, mając wyż rzeczonym dekretem moc rezolwowania kategorii wszelkich według słuszności i praw, ważył się transcendendo regulam contractus, wszedłszy w interpretacyę tegoż kontraktu, którym długi według opisanego arendarskie przed wyściem roku niewiernych Nuchema i Leibki Wolowicza, obywatela Wiszniewieckiego, arędarzów dóbr wsiów Domaninki i Berezanki, powinne były być wybrane, a iężeby podczas ich tenuty arędy były nie wybrane, przepadać powinny, tudzież ostrzeżono tymże kontraktem ażeby wielkimi borgami ciż arędarze nie obciążali, pozwalając kredytować ciąglemu na złotych dziesięć, a pieszemu na złotych pięć, nadto zaś dawane przepadać powinny, i porachunek w ćwierci roku z gromadą być był powinien, i też same długi bez ucięmienia poddanych miały być odbierane pod utratą onychże, przy następującej indagacyi gromadzkiej, że exekucya za ćwierć roku do wybierania długów ze dworu przydawana była, i długi wybierane potem, trunki dobre, miarą należytą we dworze cechowaną dawane gromadom od arędarzów

nalegały się; co wszystko z indagacyi pokazało się, że i długi nadto przypisywane były, i trunki dobre wywożone do Załoziec a złe przez arędarzów dawane, exekucya nie razy cztery do roku ale prawie ustawicznie więcei iak przez trzy ćwierci roku, dla ustawicznego naprzykrzania się niewiernego Nuchema ze spółnikiem iego, dawana była i pieniądze po wielokroćnie wybierane przez matkę i samego niewiernego Nuchema wywożone były, iako i wymiary różne ze młynów; po których raz drugi dziesiąty wyexekwowanych od ludzi długach większe a większe precessauter przypisywał, że ludzie vili praetio przedaiąc woły, karmne bydło rogatę i nierogatę i inne sprzęty domowe, tychże arędarzów uspokajali a nigdy z długów wynieść nie mogli, i ciż arędarze, osobliwie niewierny Nuchim, exekwując ustawicznie, grabił skrzynie, bednie i inne pod zamkami schowania odbijał, płótna, odzienia i inne ochędóstwa, siekiery, żelaza grabił, u którego grabieże poprzepadały, a długi nienależyte napastliwie przypisane płacić musieli i płacili, iako reiestra pretensyi tychże gromad spisane i spisać się mające świadczą, które tak sprawiedliwe ad mentem kontraktu między niegdy iasnie wielmożnym Iózefem hrabią Wyhowskim a niewiernymi Nuchemem Lwowskim i Leibką Wołowiczem o arędy karczemne dóbr wsiów Domaninki i Berezanki conscripti anno millesimo septingentesimo quinquagesimo sexto die secunda Iunii w nim wyrażonych punktów lubo doskonale tymże kontraktem i . . . . dowiedzione były, sentencyą obwinionych uciążliwą nie są uznane i rezolwowane. Niewiernego zaś Nuchima contra praetexta contractus puncta reiestr niby iakowy tu przez tegoż długów podany a nie podpisany, wielmożnemu manifestantowi dla informacyi, co by który z ludzi winien i ieżeliby słusznie, albo nie, tylko wyindagowawszy gromady, z których indagacyi żadne długi nie pokazały się, oprócz reiestrem na dwór w racie przyiętych, żadnym sposobem niesłuszne za rzetelne bez żadnych kontrowersyi stron uznawszy tych samych niby długów praeciso iuramento Nuchima z Leibką spółnikiem iego i Szmulem pisarzem, który pisarz, ćwiercią rokiem tychże arędarzów przed expiracyą kontraktu porzucił i o przypiskach żadnym sposobem wiedzieć nie może, a nie z gospodarzami słusznymi lub z tymi, którzy przy likwidacyi onych byli i za tychże ręcząc się płacili i o tem interesie doskonale wiedzieli, i widzą zapłacenie punktem osiemset osiemnaście złotych polskich i groszy dwadziescia cztery, temuż Nuchimowi sine moderamine nakazane, a według reiestru, który co z ludzi winien nie wyrażono, które

długi i przed wyjściem z arędy reiestrem tenże Nuchim spisany, na gromadach uznawał i tylko złotych osiemset pretendował, a z tych samych długów sam ad manus złotych czterysta z górą wybrał a dwieście pięćdziesiąt ieden złoty pol. i groszy iedynaście do raty niedopłacone i inkludował i te same są na ludziach do dworu przyjęte, a urząd subdelegacyiny grodzki Krzemeniecki uciążliwy, też same zlot. pols. osiemset osiemnaście sine moderamine ad mentem legis choć oczywiście niesłusznie i nienależycie integralite przysądził. Pretensye zaś urodzonego Woiciecha Szczepańskiego rzetelne, słuszne i sprawiedliwe, do arędarzow przedrzeczonych miane, registrem spisane per moderamne iudicii wpuł przysądził i przysięga stwierdzić wymusił. Czterdzieści złotych pol. przez Leibkę u tegoż zaciągnięte iegomości pana Szczepańskiego a przez Nuchima spółnika Leibczyńskiego przyznane, wilka we trzech talerach oddanego tenże urodzony Szczepański przyjął, szesnaście zaś zlot. pol. ad complementum czterdziestu ciż arędarze oddać deklarowali i dotychczas nie oddali, za wilka zaś we trzech talerach danego zlot. czterdzieści Nuchimowi zapłacić oznaczył, którego wilka ex nunc temuż Nuchimowi oddał, a potem po niemałym czasie tenże Nuchim przyniósł i we trzech talerach dał i podczas agitującej się kondescensyi Nuchimowi tegoż dawał wilka. Kategorie gruntowe tak starozakonnego Icka Mendelowicza o zapłacenie różnych pieniędzy i o dzień cały na ś. Ian szynkowany po expiracyi kontraktu przez tego Nuchima, tudzież i inne pretensye miane registrem spisane do sądów żydowskich z tym że niewiernym Nuchimem nie należycie odesłał. Iako mielników i innych ludzi gromadnych do tegoż miane bez rezolucyi zostały, a Nuchima wszelkie lubo nie należyte są decydowane pretensye, niby iakowęś krowę suksessorów Icko ante hoc arędarz z Leibką spółnikiem Domanińskiego, którzy suksessorowie ani w termina żadne ani w dekreta etiam per inductionem nie wchodzili, tymże suksessorom przysądził, a kategorię sprawiedliwą do tychże suksessorów wyż wyrażoną o zlot. czterdzieści przez urodzonego Szczepańskiego pretendowane że w Zbaraszczyźnie, iezeli który arędarz podupadnie i zbankrutuje, wielmożny Halecki komisarz pozwolił po złotych dwa i więcej na ludzi przypisywać, co i tu mogło nastąpić, nie namieniona likwidacya rzetelna przy ludziach, arędarzach i kahalnych Wyżgroddeckich, mieszczanach i gospodarzach należytych nastąpioną według kwitów zkomputowaną manifestantom zaprzysiędz in iunctum. A po skończonych wszystkich i rezolwowanych niewiernego Nuchima kate-

goryach do wielmożnego manifestanta, po odstąpieniu od tego aktoratu przez niewiernego Nuchima, tylko na tymże niewiernym Nuchimie rygor banicyi wiecznei jest uznany, a iasnie wielmożny Potocki wojewoda Poznański i wielmożny pan Milewski osobliwie temuż niewiernemu w niesłusznym i nienależytych pretensjach protekcyą dając, i uwolniony; zaczem niewierny Nuchim widząc dla siebie wszelką powolność w swoich żydowskich, nienależytych przeciwko prawa i słuszności postępkach, iak co do protekcyi iako et quo ad favoreм iudicii, nie kontentując się na różnych miejscach dysgustami, dyffamacyami przez tegoż niewiernego obwinionego, iako i niesłusznymi w tranzakcyach obiektami, śmiał y ważył się na dalszą goniąc winę starozakonnego Icka Mendelowicza terazniejszego arędarza Domanińskiego podczas iarmarku w Tarnopolu niewinnie napadłszy w żydowskich sądach kłucić, do zamku zaprowadzić, usiłując wniwec obracać i do znacznych expens przyprowadzić; teraz niby w gruntowych swoich pretensjach do kahalnego sądu Wiśniowieckiego remissyę wyprokurował, a zatem arędarza do expens przyprowadzając z arędy Domanińskiej ze szkodą i detrimentem manifestantium zniszczyć i wysadzić, zaczem znaczne by w kilku tysiącach nastąpiło damnum. Wielmożnych manifestantów do znacznych expens na kilka tysięcy wynoszących przyprowadza i przez nie utwierdzenie się tego w lezyach manifestantów przyprowadzić usiłuje. Podczas kondescensyi, i innych czasów, tenże niewierny to u arędarza terazniejszego to u ludzi trunkami, chlebami i innem, reiestrem się spisać mającem, ponabierał i nie popłacił; arędarza toż samą kłótnią do szkół na kilkaset złot. pol. przyprowadził i przyprowadzać usiłuje, ludzióm krzywd reiestrem spisanych rekompensować nie chce. Quapropter ratione praemissorum ac aliorum inquisitione per interrogatoria deducendorum iterum iterumque, salva in toto reservata praesentis melioratione, manifestatur Woiciech Szczepański.

*Книга Кременецкая городская поточная 1758 года, № 1706,
листъ 124 на оборотъ.*

Показанія чиншедыхъ шляхтичей Сумиславскихъ по обвиненію одного изъ нихъ въ кражѣ серебряныхъ вещей; этими показаніями выясняется право суда и расправы помещиковъ надъ живущею въ ихъ имѣніяхъ шляхтою. 1759 г., Февраля 14.

Confessata libera ex nobilis Thoma parente, Antonio et Ioanne filiis Szumisławski, sub celebratione terminorum querelarum feria secunda ante festum sancti Valentini Praesbyteri et Martyris anno Domini 1759, ex limitatione feria secunda post festum Purificationis Beatae Virginis Mariae anno eodem facta excerpta.

«Ja, Tomasz Sumisławski, miałem oica Iózefa Sumisławskiego i matkę Agnieszkę z domu Rużyńską; ociec mój mieszkał w Nizniowie za Dniestrem i tam umarł, a potem matka wyprowadziła się do Złotnik wielmożnego iego mości pana Ulskiego, i tam matka mieszkała lat z piętnaście, i tam i ja zrosłem przy matce moiej; dała była matka moja na część Złotnik iego mości panu Kazanowiczowi złotych dwieście; ztamtąd dała była matka moja złotych ośmset iego mości panu Pruszkowskiemu w Hnilczu, gdzie ja pierwszego roku zaraz ożeniłem się, wziąłem sobie za żonę Zofią Pruską, Bartłomiieia Pruskiego i Barbary Kulczyckiej małżonków córkę; siedziałem w Złotnikach z żoną przy matce moiej lat z piętnaście, przez te lat piętnaście i z małż. nie pamiętam, żebym komu jaką krzywdę uczynił, prócz w Sokołowie pod Złotnikami iak chodziłem do inspektora, to idąc koło ogrodu kolega mój wskoczył w ogród i wyrwał kilka ogurków i mnie dał trzy czyli cztery; w dalszym czasie trafiało się, że iadąc w drodze kazałem czasem wziąć siana z pokosów do woza; to pamiętam, że mi matka dała tynfa, żebym oddał kramarce w Podhaicach, a materyą odebrał, ja materyą odebrałem, a tynfa kramarka zapomniała odebrać i nie oddałem; i przez te lat piętnaście przy matce siedzący więcej nie złego nikomu nie uczyniłem; ztamtąd przeniosłem się z żoną do Czarnokuniec i tam siedzę czterdzieści i ośm lat; spłodziłem tamże synów: Iana i Antoniego i Maryannę córkę, która iest za Goreckim leśniczym Karapczyiowskim, druga córka moja Franciszka za iego mością panem Pawłem Łubkowskim w pałustrze Lwowskiej zostaiącym; przez te

moje wszystkie lata krzywdy żadnej bliźniemu nie uczyniłem; tamże w Czarnokuńcach byłem na podstarostwie za świętej pamięci wielmożnego iego mości pana kasztelana Sochaczewskiego lat trzy, ale żadnej nikomu krzywdy nie uczyniłem; teraz zaś w tym roku, iak iei mość panna Izbińska, miecznikówna, bawiac się przy wielmożnej iei mości pani Makowieckiej, podstolinei Liwskiej, kiedy wielmożna iei mość pani podstolina odiechała na wigilią Bożego Narodzenia do Probużnej, taż iei mość panna Izbińska pokradła srebra ieimości pani Makowieckiej, które schowała w gumnie u iei mości pani Hołubowiczowej, a że było iawne lice, bo gospodyni iei mości pani Makowieckiej uciekającą z tym srebrem pannę Izbińską w oknie złapała była i obnażyła, tak przyznała się i też srebro oddała; potym na Ruskich Trzech Królów znowu ukradziono też same srebro z kulbaki sześć sztuk, ale nie wiem kto; powiada Bagińska, gospodyni wielmożney iei mości pani Makowieckiej, iakoby moi syn Antoni i iakoby go miała za rękę złapać i tiutunem śmierdział, ale ia o tym nie wiem, i tak iak go wzięto i bito w worze na beczce i wieszano, powoływał różnych szlachty do tej kradzieży i sam się przyznawał i brata swego Iana powoływał, on o tym lepiej powie; za co i mnie wzięto do więzienia; i więcej nic nie powiem, bo się do niczego nie znam». *Recognoscens, ignarus litterarum, posuit signum sanctae crucis +.*

Secundus, nobilis Antonius Sumisławski, recognovit in tenorem sequentem: «ia, Antoni Sumisławski, rodziłem się w Czarnokuńcach; oicuzmemu teraz ze mną w więzieniu siedzącemu imię Tomasz, matce moiej imię Zofia Kulczycka; zrosłem przy rodzicach moich w Czarnokuńcach, siedząc przy nich lat blisko dziewietnaście; lubo mnie ociec kazał się uczyć, ale ia raz nie chciałem sam, drugi raz ociec odrywał do gospodarstwa; przez ten czas tylko raz ukradłem u Tymka Swinarzowego, poddanego Czarnokunieckiego, w chałupie z półki tynfów sześć, ale tegoż dnia odebrał, i ociec mnie za to karał; potym podczas głodnego roku z parobkiem domowym Matyaszem ukradliśmy byli dziżeczkę niewielką syra, ale tę nazaiutrz tenże pasiecznik odebrał i oicu się skarżył, za co kazał ociec mnie powiesić w stodole i bić; potym w Iezierzanach nocując w gospodzie, piekarz z miasta przyszedł i w nieckach zostawił pieniądze w chustce zawiazane, które ia ukradłem, było pięć czyli sześć talerów, lecz i te ode mnie zaraz odebrano, i ociec iak się dowiedział, tak mnie karał; potym Dobrowolskiemu w Czarnokuńcach ze złości kulbakę porznąłem, i

tak świętej pamięci iasnie wielmożny iego mość pan kasztelan za te moje akcye kazał mnie oddać do Kamieńca do indyi, siedziałem w ten czas niedziel dwadzieścia i cztery, potym mnie uwolniono i odesłano do szwagra mego Goreckiego, leśniczego Karapczowskiego; zamtąd w kilkanaście niedziel przyjechałem do oica do Czarnokuniec, iak się dowiedział świętej pamięci iasnie wielmożny iego mość pan kasztelan że nigdzie nie służyć, znowu mię kazał oddać do Kamieńca do indyi, siedziałem niedziel dziewiętnaście; potym za listem samei iasnie wielmożnej iei mości pani kasztelano-wei uwolniony zostałem i do szwagra do Karapczyiowa mnie odwieziono; tam bawiąc ze dwie niedziele, przyjąłem służbę u iego mości pana Schabickiego, kommissarza klucza Pohrebyskiego, służyłem przez lat dwie, krzywdy nikomu i panu nie uczyniłem, chyba kiedy nie dopilnowałem usług, to byłem karany; wysłużywszy lat dwie, ożeniłem się, wziąłem pannę Teresę Mrożkowską sirotę w Woinarówce, iuż temu lat sześć; potym przyjechałem do oica dla odzyskania pasieki swojej, którą miałem udzieloną od oica, i ta była zabrana z gruntu do Kolendzian, i lubo na ten czas zginęły byli konie Ilkowi, poddanemu Czarnokuńskiemu, i na mnie była suppozycya, ale ia o nich nie wiem, a że mnie bito i męczono, przyznałem z bolu iakobym ie ukradł i sprzedał w Buczaczu, ale się do tego nie znam, to się działo roku przeszłego w lecie kiedy te konie zginęły; potym teraz na święta przyjechałem do oica, i znowu iei mość panna Izbińska, miecznikówna, ukradła była srebro u wielmożney ieymości pani Makowieckiej w wilią Bożego Narodzenia, które potym iawnie wrócić musiała, a na Wodochreszczenie Ruskie też samo srebro zginęło, i na mnie było porozumienie, iakody Bagińska, mieszkająca u iei mości pani Makowieckiej, porwała mnie za rękę i poznała mnie tak po bekieszce iako i po głosie, i tak mnie zaraz wzięto, bito i męczono, piórami drapano, i tak z tego bolu przyznawałem się do tego srebra i różnych szlachty powoływałem, ale tego srebra ne kradłem i nie wiem o tym, i więcej nic nie uczyniłem złego.» *Recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit.* †.

Tertius, nobilis Ioannes Sumisławski, recognovit in tenore sequentem: «ia, Ian Sumisławski, rodziłem się w Czarnokuńcach; ociec mój Tomasz wraz ze mną w więzieniu zostający, matce imię Zofia z domu Kulczycka; naiprzód z młodości mojej dawał mnie ociec do szkół, ale nie miałem pojęcia do nauki; potym świętej pamięci iasnie wielmożny iego

mość pan kasztelan oddał mię był do iego mości pana Żebrowskiego, plenipotentą swego, do Lublina, u którego służyłem rok za chłopca; przez ten czas nie zrobiłem nikomu żadnej krzywdy, tylko podczas służby mojej u iego mości pana Żebrowskiego na ratuszu pod czas sądów przez swą wolę z chłopcami wzięliśmy u sprzedawającego obarzanki a nie popłacili; ale pan dał mi za to plagi i zapłacił trzy grosze; także kiedy chleb kupowałem dla pana, może jakiś szeląg został się przy mnie; a potem po limicie trybunału przyjechałem z panem na święta do Zbrzyzia i zachorowałem i do oica mnie odesłano, byłem przy oicu z rok; potem poszedłem na służbę do wielmożnego iego mości pana Iabłonowskiego, chorążego znaku starosty Szczyrzeckiego, tam pół roku czyli ćwierć roku służyłem; a potem jak pojechałem do oica mego na wesele siostry mojej do Czarnokuniec, tak już zostałem się w domu i gospodarstwa oicowskiego pilnowałem, a ociec—usług pańskich u iego mości pana Iabłonowskiego, żadnej szkody nikomu nie zrobiłem, anim od niego za usługi moje odebrał zapłatę, ponieważ już nie wróciłem się; potem także w Czarnokuńcach ożeniłem się, wziąłem pannę Maryannę Roikównę u oica, który już umarł; mieszkam z żoną lat szesnaście czyli ośmnaście, przez te lata nigdy nikomu żadnej szkody nie zrobiłem, chyba kiedy w szkodzie w zbożu swoim zabiłem świnie jaką lub wieprza, ale tego nie brałem, tylko ten czyje było; potem pod czas szarańczy i głodnego roku chłopów trzech przyjechało do Czarnokuniec nie wiem z kąd za zbożem, i z temi zamieniałem byłą swoją klacz za wołów parę, dodałem im złotych 14, czterech żyta i pół cztereyka iagieł; kiedy zaś pod Żurowem tychże chłopów połapano i o kradzież tychże wołów obwiniono, tak potem te woły ode mnie odebrano, a moja klacz i pieniądze przepadli, lubo mi tego złodzieja oddawali, lecz ja nie miałem od niego co wziąć za swoją szkodę, i tymże ludziom, co woły odebrali, oddałem go nazad, o czym wie cała gromada i dwór; jak zaś brat mój młodszy, Antoni, przez swój niestatek różne robił we wsi figle, to jest w sąsiedztwie kradzieży, tak go świętej pamięci jaśniewielmożny iego mość pan kasztelan po dwa razy kazał do indy do Kamieńca oddawać i we wsi nie bywać; naostatek i ociec mój był dysgracyowany w łasce pańskiej i ustąpił ze wsi, przeniósł się do Strzyżówki, ma być lat ośm albo dziewięć; brat mój Antoni także wyniósł się i nie wiem gdzie przemieszkiwał, a ja do tych czas siedziałem w Czarnokuńcach tak na gospodarstwie iako i usługach pańskich, będąc

namiestnikiem nad szlachtą, ale nic złego nie uczyniłem, wie cała gromada; roku zaś przeszłego ociec mój, z wiadomością i pozwoleniem dworskim, znowu przeniósł się do Czarnokuniec, i z początku siedział przy mnie, a potem wyprowadził się w komorne do szlachcica Bazylego Bieleckiego; potem i brat młodszy, Antoni, dwa razy przyjeżdżał do Czarnokuniec, raz był w lecie i, poiechawszy do Czortkowa na iarmark, już się nie wrócił, pod ten czas zginęły byli konie u Ilka, poddanego Czarnokunieckiego, i było porozumienie na brata mego, lecz teraz przed świętami przyjechał powtórnie brat mój, tak ja chodziłem do tegoż Ilka i mówiłem w obecności wielu ludzi tamecznych: «ieżeli masz porozumienie o swoje konie na mego brata, teraz tu jest, ja go nie schraniam», a Ilko przeciwko niemu sprawy tej nie popirał, i brat mu się ekuzował,— z kim na ten czas i na jakim miejscu był, i iako o jego koniach nie wiedział; i tak brat mój bawił do tych czas w Czarnokuńcach i iak raz w wilią Bożego Narodzenia zginęły były srebra u wielmożnei iei mości pani Makowieckiei, te się znalazły u iei mości panny Izbińskiej; drugi raz na Wodochreszcze też same srebra zginać miały i na brata mego było porozumienie, wzięto go tedy, bito i męczono, i on z bolu różne plótł bałamutnie, powoływał różnych szlachty i odwoływał, naostatek i mnie był powołał do tego srebra, ale ja nie wiem o tym, choćbym kału w ręce poszedł, to się do niczego nie słyszę». *Recognoscens, ignarus litterarum, posuit signum sanctae crucis* +.

Michaël Antonius Pawłowski, castrensis capitanealis Camenecensis Podoliae subdelegatus iuratus, manu propria.

Инквизициі Каменецъ-Подольскаго городскаго суда, № 4125, № пакета 4.

CLXI.

Контрактъ объ отдачѣ Волинскимъ подстолимъ Станиславомъ Манецкимъ имѣнія своего Островка въ аренду Парнавскому хорунжему Іосифу Славку. 1759 г., Апрѣля 3.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego, miesiąca Februarii iedy-nastego dnia.

Na urządzie grodzkim w zamku jego królewskiej mości Włodzimierskim, przede mną Mateuszem Zaleskim, vicesgerentem grodzkim Grabowieckim, namiestnikiem grodzkim burgrabstwa Włodzimierskiego, i xięgami ninieiszemi grodzkimi starościńskimi, comparens personaliter wielmożny iegomość pan Iózef Sławek, chorąży Parnawski, ten kontrakt aredowny, między wielmożnym Stanisławem Manieckim podstolim Wołyńskim, a sobą podawaiącym z drugiej strony, zawarty, ad acta praesentia castrensia Wlodimiriensia per oblatam podał de tenore verborum tali: między wielmożnym iegomością panem Stanisławem z Pigłowicz na Wiszeńkach Manieckim podstolim Wołyńskim z iednei, a wielmożnym iegomością panem Iózefem Sławkiem chorążym Parnawskim z drugiej strony, stanął pewny i wniczem nie odmienny postanowiany kontrakt, w ten niżej opisany sposób i o to: iż wielmożny iegomość pan Maniecki podstoli Wołyński, mając dobra dziedziczne, majątność Ostrowek cum attinentiis (w) sobie zawieraiące, według dzierżawy i kontraktu iegomości pana Prosowskiego vicesgerenta Łukowskiego, w województwie Wołyńskim a powiecie Włodzimierskim leżące, żadnymi długami nie onerowane, trzyletnim aredownym kontraktem ze wszystkimi poddanymi ciągłymi i nieciągłymi, inwentarzem specyfikowanymi, oraz ze wszystkimi powinnościami i daninami onych, polami oranemi i nieoranemi, zasianemi i niezasianemi, obszarami, niwami, ogrodami, sadami, sianożęciami, aredami karczemnemi, lasami, zapustami, zgoła cum omnibus attinentiis et pertinentiis, nic na siebie nie excypuiąc, też dobra wyżej wyrażone, wieś Ostrowek, wielmożnemu iegomości panu Sławkowi chorążemu Parnawskiemu puszcza za summę złotych polskich tysiąc pięćset, dico

złotych tysiąc pięćset, według likwidacyi wynoszące, inwentarzem specyfikowane, który inwentarz do kontraktu a kontrakt do inwentarza mutuo referować się powinny. Tę zaś sumę złotych polskich tysiąc pięćset dopiero wspomniane, corocznie oddać będzie powinien wspomniany wielmożny iegoomość pan chorąży Parnawski do skarbu wielmożnego iegoomość pana podstolego Wołyńskiego punktualnie oddać y wyliczyć, iakoż i teraz za pierwszy rok wielmożny tegomość pan Sławek chorąży Parnawski, zupełnie roczną sumę tysiąc pięćset złotych polskich (dico tysiąc pięćset) do rąk wielmożnego iegoomości pana podstolego Wołyńskiego wyliczył, z której praesenti quietatur contractu. Iako się zaś rok terazniejszy tysiączny siedemsetny piędziesiąty dziewiąty zaczyna dnia trzeciego miesiąca Kwietnia, tak też i triennium kończyć się będzie o tymże dniu powinno w roku da Bóg tysiąc siedmset sześćdziesiątym drugim. To sobie zaś praeevet wielmożny iegoomość pan podstoli Wołyński, aby do lasów i zarośli do tychże dóbr należących żadnych nie wydawał wielmożny iegoomość pan chorąży Parnawski nikomu assygnacyi, na opał zaś dworski i na potrzebę pozwala iegoomość pan podstoli Wołyński; zakładów zaś żadnych, to jest pieniężnych, ani zbożowych, ani solnych nie obiecuie się wielmożny iegoomość pan podstoli Wołyński circa expirationem contractus przyjmować, ale te jeżeli kiedy miały nastąpić z własnej woli i potrzeby poddanego, tedy iegoomość pan possessor w czassie należytem odbierać powinien będzie; nad to pańszczyzny zatrzymywać nie ma tenże wielmożny iegoomość pan possessor z tej racyi aby za nią przy expiracyi kontraktu nastąpić miała trzyletniego satysfakcya, bo i tę wielmożny iegoomość pan dziedzic przyjąć nie obiecuie się. W stawkach, sadzawkach, na potrzebę ryb łowienia iegoomości panu possessorowi pozwala się, i to sobie wielmożny iegoomość pan dziedzic cavet, aby za poddanego z własnej okazji iegoomości pana possessora zbiegłego, należyta przy expiracyi kontraktu uczynił satysfakcya; jeżeli zaś który przez swawolę albo karystya, bez przyczyny iegoomości pana possessor, poszedł, tedy za takiego odpowiedzieć iegoomość pan possessor nie ma; nad powinność zaś inwentarzem opisaną żadnego z poddanych Ostrowieckich, iako i iurysdykcyanów, do żadnej roboty pociągać nie ma, tylko iako zdawna i dotąd wielmożnemu iegoomości panu Prosowskiemu, vicesgerentowie Łuckiemu (sic), inwentarzem podane były, iżowszem tyle dni ma wytracić pańszczyzny, ile kto robić będzie lub się w drodze bawić; ad extremum i to sobie waruie

tenże wielmożny iegomość pan dziedzic, aby zasiewy zimowe na roli dobrze uprawnei wcześniej były i tyle odsiane, ile teraz zastał zasiewów ozimych podług specyfikacyi wyrażoney zboż w inwentarzu, iakoteż i ziębli po tyle zostawił pługach przy expiracyi trzyletniego kontraktu, ile teraz zastaie i odbiera. Oguia ma przestrzegać wielmożny iegomość pan Sławek chorąży Parnawski, i broń Boże żeby się z okazji własnei, lub służących pomienionego iegomość pana possessora pokazać miał, oprócz piorunowego lub innego przypadkowego, tedy na terminie trzyletniego kontraktu uczynić będzie (powinien) zupełną wielmożnemu iegomość panu dziedzicowi satysfakcyą. Pro parte zaś sui waruie wielmożny iegomość pan Sławek chorąży Parnawski, bróń Boże szarańczy, gradobicia, lub znacznego nieurodzaiu albo też odpadnienia bydła, czyliteż włargnienia woisk iakich na Wołyn, aby wielmożny iegomość pan podstoli Wołyński decess przez takowe klęski poniesiony ze skarbu swego według przyjacielskiego pomiarkowania bonifikował, i dotąd iegomość pan possessor ustąpić nie ma, aż póki zupełna satysfakcyja nie nastąpi. Które to punkta niniejszego kontraktu, chcąc obydwie strony przy swojej otrzymać punktualności, na to się dla lepszej wagi, wiary i pewności rękami swemi własnemi podpisuią i forum grodu Włodzimierskiego ac vadium similis summae tysiąca pięciuset złotych polskich w niedotrzymaniu którego kolwiek punktu kontraktu niniejszego do odpowiadania naznaczaia i praefiguia. Aręda karczemna, że teraz za kontraktem wielmożnego iegomość pana dzierżawcy jest postanowiona, w następujących zaś dwóch latach wolno będzie za kontraktem swym iegomość panu possessorowi aukcyonować, to sobie cavet pomieniony iegomość pan Sławek. Datum w Wiszeńkach, die tertia Aprilis, millesimo septingentesimo quinquagesimo nono anno. U tego kontraktu arędownego per oblatam podanego, podpisy rąk temi wyrażaia się słowy: Stanisław Maniecki, Iózef Sławek manu propria. Który że to kontrakt arędowny, per oblatam podany, za ustnym i oczywistym wyzrzeczonego iegomości podawaiącego podaniem i proźbą, a za moim urzędowym przyięciem, do xiąg niniejszych grodzkich Włodzimirskich de verbo ad verbum, tak iako się w sobie z początku aż do końca napisany (ma), jest ingrossowany.

Книга Владимирская городская, записовая, поточная, декретовая и кондемпнатовая, 1760 года, № 1152; листъ 519.

CLXII.

Инвентарь села Турин съ перечисленіемъ крестьянъ, ихъ рабочаго скота, обываемыхъ ими повинностей и оцѣнкою послѣднихъ. 1759 г., Апрѣля 12.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego, miesiąca Decembra dwódziesiątego dziewiątego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Włodzimierskim, przede mną Mateuszem Zaleskim, vicesgerentem grodzkim Grabowieckim, namiestnikiem grodzkim burgrabstwa Włodzimierskiego, i xięgami ninieyszemi grodzkiemi Włodzimirskiemі comparens personaliter urodzony Piotr Dąbrowski ten inwentarz dóbr wsi Turyi w possessyę wielmożnemu Kadłubiskiemu, podstolemu Ruskiemu, puszczonych ad acta praesentia castrensia Vlodimierensia per oblatam podał de tenore verborum tali: Inwentarz poddanych dóbr wsi Turyi, z powinnościami, daniami spisany die duodecima Aprilis, millesimo sentingentesimo quinquagesimo nono anno wielmożnemu iegomość panu Kadłubiskiemu podstolemu Ruskiemu w trzechletnią possessyę oddany. Primus Iwan Cyganiuk ma wołów trzy, koni dwa, pańszczyzny robi dni dwa, kur daie troie, kapłona iednego, motków trzy, grzybów piędziesiąt. Secundus Wasyl Cygan, ma wołów trzy, koni dwa, pańszczyzny robi dni dwa, kur daie troie, kapłona iednego, motków trzy, grzybów piędziesiąt. Tertius Petro Tataru, ma wołów cztery, koni dwa, pańszczyzny robi dni trzy, kur daie troie, kapłona iednego, motków cztery, grzybow sło. Quartus Iozera zięć Tuworyszyn ma wołów dwa, pańszczyzny robi dni dwa, kur daie troie, kapłona iednego, motków trzy, grzybów piędziesiąt. Quintus Michałko Mandryczuk, ma woła iednego, pańszczyzny robi dni dwa, kur daie troie, kapłona iednego, motków trzy, grzybow piędziesiąt. Sextus Petro Owczar, ma konia iednego, pańszczyzny robi dni dwa, kur daie troie, kapłona iednego, motków trzy, grzybów piędziesiąt. Septimus Semen Gurczuk ma wołów dwa, pańszczyzny robi dni dwa, kur daie troie, kapłona iednego, motków trzy, grzybów piędziesiąt. Octavus Iwan Moskaluk ma wołów trzy, koni dwa, pańszczyzny robi dni trzy, kur daie troie, kapłona ied-

nego, motków trzy, grzybów piędziesiąt. Nonus Iwan Chweniuk, ma z bratem Stepanem wołów trzy, koni dwa, pańszczyzny robi dni trzy, kur daie troie, kapłona iednego, motków cztery, grzybów sto. Decimus Iustyn Bednarz ma wołów dwa, pańszczyzny robi dni dwa, kur daie troie, kapłona iednego, motków trzy, grzybów piędziesiąt. Undecimus Pawło Matwieyczuk, ma wołów dwa, pańszczyzny robi dni dwa, kur daie troie, kapłona iednego, motków trzy, grzybów piędziesiąt. Duodecimus Iwan Szeremet ma wołów trzy, konia iednego, pańszczyzny robi dni trzy, kur daie troie, kapłona iednego, motków cztery, grzybów sto. Decimus tertius Chweśka wdowa półwłócznia, pańszczyzny robi dni dwa, kur daie troie, kapłona iednego, motków trzy grzybów piędziesiąt. Decimus quartus Iuzko Duk półwłoczny, pańszczyzny robi dni dwa, kur daie troie, kapłona iednego, motków trzy, grzybów piędziesiąt. Decimus quintus Wasyl Chwieyniuk półwłoczny, pańszczyzny robi dni dwa, kur daie troie, kapłona iednego, motków trzy, grzybów piędziesiąt. Decimus sextus Semen Tataryn półwłoczny, ma wołów dwa, pańszczyzny robi dni dwa, kur daie troie, kapłona iednego, motków trzy, grzybów piędziesiąt. Decimus septimus Ostap Mołczanny półwłoczny, pańszczyzny robi dni dwa, kur daie troie, kapłona iednego, motków trzy, grzybów piędziesiąt. Decimus octavus Ianko Mielnik półwłoczny, wieprzów dwa kapmić powinien, albo dać złotych trzydzieści dwa; esticit in unum wołów trzydzieści, koni dwanaście, dni pańszczyzny trzydzieści ośm, kur piędziesiąt iedna, kapłonów siedemnaście, motków piędziesiąt cztery, grzybów tysiąc. Ciż poddaui powinni odbywać stróżę nocną i dzienną koleyno, szarwarków dwanaście do roku odbywać, latem od Iwana wiosennego do Iwana iesiennego przez niedziel dwadzieścia dwie, trzydniowi po czwartym dniu, a dwudniowi po trzecim odbywać powinni, konopie moczyć, włóczni po sznurze iednym, półwłóczni popólsznura im wiadomego, a wagą dworską, motek na siedem piędzi prząść mają, konopie brać, kapustę sadzić, polewać i opiełać powinni, proso na iagły tłuc, włóczni po półosmaki Krzemienieckiey miary, a półwłóczni po czterewyku, teyże miary. Opisanie folwarku Turyańskiego roku tysiąc siedemset piędziesiątego dziewiątego, do którego wieżdżając od gumna, wrota podwóyne stare, podwórze od budowli starym i gdzie niegdzie nowym drzewem oparkanione. Dworek we środku pod gontami już stary, do którego drzwi w sieni na zawiasach z iedney, żelazne (sic) z zaporką zamykane, w sieni do grub przepierzenie z tarcie,

od tychże drzwi proste na podwórze ku piekarni, z wychodu do dworku drzwi na zawiasach z klamką żelazną starą, do pokoju po lewey ręce będącego, w którym okien trzy w drzewo oprawne, tafelki z kwaterami otwierającemi się, piec zielony kaflowy, kominek szafiasty murowany, ściany ze stropem gliną pobielane, podłoga z tarcie, stół okrągły, sosnowy, tapczan jeden, na drugiey stronie izba w której okien dwa tafelowe, trzecie proste, w drzewo oprawne, piec kaflowy zielony stary, kominek z kapturem gliniany, drzwi z tej izby dwoie, iedne od pokoju, drugie do spiżarki, z której drzwi na podwórze otwierają się. Za domem lamusik na schowanie słonin pod snopkami, nowy, próżny, a pod oknami piekarnianemi pohrebniczek i loszek ocębrowany sosniną; piekarnia stara pod nowemi dranicami, w której kuchnia w sieniach i chata z piecem złym, prostym krzyżowym; w świetlicy piec kaflowy prosty i krzyżowy z kominkiem prostym z gliny; przy teyże świetlicy schowanie do którego z świetlicy drzwi i z tamtąd na ogród, drugie, okna proste złe, przy teyże piekarni po lewey ręce chlewy z drzewa, daley ku winnicy na podwórzu wrota z podwórza przeciw rzeczki, za temi karmnik z drzewa, dostatni, nakrycia potrzebujący, potem winnica nowa pod dranicami, w której koryto długie na wodę, kotłów z czapkami i rurami z iedney materyi dwa żydowskich, porządek wszystek arędarski, piecyków dwa w sieni, izba z piecem nad słodownią, alkierz na słodów zalewanie; słodownia do której komin z dołu wywiedziony z gliny, murowany, w izbie i w słodowni okien prostych piekarnianych trzy; staynia pod dranicami nowa, do której wrota z tarcie dwoiste, z żłobami i z iasłami na siano z drabinami, w kątku masztarenka przepierzona bez drzwi ieszcze; przy tej stayni stara nade drogą ku wrotów z wyjazdu staynia bez żłobów pod dranicami. Szpichlerz pod gętami przy wrotach, niezły, do którego drzwi z zaszczipką żelazną, na biegunach, pojedyncze, ze środka po bokach drzwi dwoie na zawiasach, iedne z wrzeciędzem, drugie z zaszczipką, po lewey stronie z wyjścia sasieków przepierzonych dziewięć, po drugiey tylko przepierzenie na sasiek, gdzie koryto na wieprzów parzenie znajduje się, na gurę schody, wszędzie próżne miejsca, za szpichlerzem pohrebniczek i loszek nowoocebrowane, przed wrotami przy drodze, przeciw których wrót gumno oparkanione gdzie nie gdzie poopadało; stodoła pod snopkami o czworga wrotach, przed nią chlewek na owce, z drzewa bez nakrycia, obory pod nakryciem słomą, karczma nad rzeką,

ku grobli, stara, przed nią lamusik z drzewa, pod snopkami, winniczka i słodownia pod dranicami nadruinowane. Młyn pod gąkami dobry o dwóch kamieniach i stępie na trzy koła wodę biorący, staw spustny, bez najmniejszego interessowania się i naruszenia od wielmożnego possessora, wielmożnemu dziedzicowi kontraktem ostrzeżony i samemu tylko do łowienia być zachowany powinien w całości. Karczma na gościńcu Krzemienieckim wiezdna, z sienią, alkierzem, ze wszystkim z drzewa sosnowego wybudowana, przy której winnica i studnia pod dranicami Teraz sequuntur ogrody; ogród w dziedzińcu wszystek zkopany i warzywem zasiany cały i wysadkami nasadzony, ogród za winnicą cały zasiany w grzedy, warzywem i konopiami obsiany podaje się wielmożnemu possessorowi, ogród za dworem zasiany cały iarnym żytem i zagumienek; wszystkiego żyta wysiano cztereków siedem Krzemienieckiej miary, po dniach siedmiu zoranej ziemi. ięczmienia zoranego po dniach dwóch zasiano cztereków dwa, miary Krzemienieckiej, owsa po wyoranych dniach trzynastu roli pańskiej, wysiano cztereków dziewiętnaście, żyta ozimego obrzar bardzo pięknego na wolnicy i za gumnem po dniach oranych na polu dziewiędziesiąt ośm na każdy dzień po cztereku i ćwiartce drugiego, Krzemienieckiej miary, wysiano na wszystko pole żyta cztereków Krzemienieckiej miary sto dwadzieścia, które wszystko zboże przy expiracyi kontraktu iako odbiera wielmożny possessor, tak przy widzu wielmożnego dziedzica, adaequante dobrze i dobrym zbożem odsiać obligatur i powinien tyleż ile odbiera. Sequitur likwidacya inwentarza. Za dni pańszczyzny w liniach wyżej wyrażone, których na tydzień roboczych wychodzi trzydzięci ośm, na rok rachuiąc przez niedziel piędziesiąt dwie, wynosi dni wszystkich tysiąc dziewięćset siedemdziesiąt sześć, item ciż poddani co latem idą siedemnastu ich po dniu iednym prócz w linii wyrażonych od Iwana wiosennego do Iwana iesiennego przez niedziel dwadzieścia dwie robiących, dni wynosi trzysta siedemdziesiąt cztery, in unum skomputowanych na rok rachuię się dni wychodzących dwa tysiące trzysta piędziesiąt pańszczyzny w Turyi; każdy dzień rachuiąc ogółem po groszy ośm uczyni na złote intraty złotych polskich sześćset dwadzieścia sześć, groszy dwadzieścia; za dni item szarwarkowe iako się pokazało na gruncie przy likwidacyi i weryfikacyi tego inwentarza co ludzie wzwyż wyrażeni w liniach, pańszczyznę odbywający in numero siedemnastu ich (prócz specyfikowanych powinności odbywają do czego ich obróci), szarwarków

dwanaście, zamykają w sobie siedemnastu poddanych, (dni) roboczych dwieście cztery, każdy dzień rachując wedle kontraktu po groszy sześć, uczyni za nie złotych czterdzieści groszy dwadzieścia cztery; za kur czynszowych podanych od zwyż w liniach wyrażonych, piędziesiąt jedna, rachując każdą po groszy sześć uczyni złotych dziesięć groszy sześć; za kapłonów siedemnaście każdy po groszy dwanaście, uczyni złotych sześć, groszy dwadzieścia cztery, za motków piędziesiąt cztery, które kobiety praść mają sposobem wyżej wypisanym na motowidło w piędzi siedem każdy, rachując po groszy sześć, uczyni złotych dziesięć, groszy dwadzieścia cztery; za grzybów tysiąc dania od poddanych w liniach wyrażonych brać nie (sic) należących, każde sto rachując po tynfowi per consequens piędziesiąt po półtynfa, na złote wyniesie i uczyni złotych trzynaście; za ukarmienie przez mielnika wieprzów dwóch co roku złotych trzydzieści dwa, arendy z dwóch karczm wieyskiej i co na gościńcu, gotowego grosza złotych siedemset piędziesiąt pro anno millesimo septingentesimo quinquagesimo nono, in annum millesimum septingentesimum sexagesimum—summa proventualis . . . . . złotych tysiąc czterysta dziewiędziesiąt groszy osiem. Pro anno millesimo septingentesimo sexagesimo in annum millesimum septingentesimum sexagesimum primum similis proceditur summa złotych tysiąc czterysta dziewiędziesiąt groszy ośm, pro anno millesimo septingentesimo sexagesimo primo in annum millesimum septingentesimum sexagesimum secundum provenit summa złotych tysiąc czterysta dziewiędziesiąt groszy ośm, za lat trzy wynosi złotych cztery tysiące czterysta siedemdziesiąt groszy dwadzieścia cztery. Intrata Lachowiecka także za trzy lata uczyni złotych cztery tysiące osiemset piędziesiąt dziewięć groszy osiemnaście, summa summarum dziewięć tysięcy trzysta trzydzieści złotych groszy dwanaście. Który to inwentarz za wyż wyrażonego iegomości podawającego oczywistem podaniem a za moim urzędowem przyięciem do xiąg niniejszych grodzkich Włodzimirskich de verbo ad verbum iest ingrossowany.

Книга Владимирская городская, записовая, поточная, декретовая и кондемятовая; 1760 года, № 1132, листъ 1216.

CLXIII.

Жалоба Теребовльскаго чашника Іосифа Соколовскаго, на владѣльца села Матвіевецъ, Подольскаго мечника Войцеха Ледоховскаго, о составленіи неправильнаго и отяготительнаго для крестьянъ инвентаря при отдачѣ Соколовскому въ заставу этого имѣнія. 1759 г., Іюня 5.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt dziewiątego, miesiąca Iunii piątego dnia.

Przed urzędem i aktami grodzkimi Krzemienieckimi i przede mną Michałem Karwowskim, wice-regentem koncellaryi oraz protuncz namiestnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter iegoomość pan Iózef Sokołowski cześnik Trębowelski, dóbr wsi Matwiowice vigori contractus sui possessor, quam primum rescivento manifesto indebite ad acta castrensia capitanealia Cremenecensia od wielmożnego iegoomość pana Woiciecha Ledochowskiego miecznika Podolskiego, przeciwko sobie zanieśionym, nie znając w niczem być obwinionym, ale bardziei wszystko ad mentem kontraktu i inwentarza sprawującym się i amicabiliter, lubo przy krzywdzie swojej, sprawować chcącym się, obviando securitati fortunae suae, tudzież już zaczętym przez wielmożnego Ledochowskiego miecznika Podolskiego kłutniom atque futuro malo, solenniter przeciwko temuż wielmożnemu Ledochowskiemu miecznikowi Podolskiemu remanifestuie i manifestuie się o to: iż iasnie wielmożny oskarżony, zaciągawszy summy u wielmożnego manifestanta złotych polskich trzydziści i trzy tysiące na dobra wieś Matwiowce w wojewodstwie Wołyńskim a powiecie Krzemenec-kim leżące, umówiwszy się należycie o wszystkie punkta et de pretio intrat, co po czemu w inwentarzu ma być wyrażono, tudzież deklarowawszy poddanych ciągłych, który by nie miał podług podania w inwentarzu ciągła swego, woły i konie kupować, aby zupełnie każdy ciągle poddany miał czem odrabiać pańszczyznę i pofurszczyznę odbyć, tudzież daniny wszystkie podług zwyczajow kraiu województwa Wołyńskiego deklarowawszy puścić i inwentarzem podać, temu wszystkiemu dość nie uczyniwszy, wielmożny oskarżony po odebraniu i odliczeniu summy od wielmoż-

nego manifestanta, in contrarium wszystkim umowy deklaracyom progressit, bo inwentarz, który powinien przy gromadzie na gruncie w obecności wielmożnego possesora być spisany i weryfikowany, podać onego przy dwuniedzielnei i codzienniei wielmożnego manifestanta rekwizycyi, pisząc go in conclavi pro velle sui, nie chciał; dopiero przy odiezdzie swoim z Matwiiowiec, na dwie ręce przepisany, do podpisu przynieść kazał, affidując się pocziwém słowem. że podług umowy i zgodzenia ad..... spisany obrachowany inwentarz; co wszystko in contrarium obruciło się, gdyż wielmożny oskarżony nil quidquam aprehendido angaryzacyi, uciemieżenia, wyiscia na slobody poddaństwa, wyniszczenia onych z chudob, iakby nie swoich własnych i dziedzicznych poddanych preaggravaliter nad zwyczaj kraiu tutejszego pańszczyzną, daninami, powozem i innemi cum praeiudicio poddaństwa powinnościami obciążył, popisał, niezważając in post całości dóbr swoich, ciągnął aby summa zupełna per decursum trigonii wynikała z inwentarza, czego wielmożny manifestans wybrać nie będzie mógł i de facto nie wybierze. Stawy Matwiioweckie, które nie podobne i nigdy w tej summie nie chodziły, wielmożny iegomość pan oskarżony sam oszacował i w inwentarz napisał, przez które wyciągnięcie i pociągnięcie do niezwyczajnych danin i powinności i przymuszenie, poddanych czterech po przeczytaniu inwentarza na slobodę uszło; w zasumowaniu intrat w inwentarzu większą summę, iak wynika z inwentarza, wielmożny iegomość pan oskarżony popisać kazał, co patebit z obrachowania likwidacyi frumenterarii, grani, iako to ięczmień, owies, hreczka, takowe na zasiew iary na gruncie zostawione, które wielki zawód wielmożnemu manifestantowi uczyniły, bo hreczka zaprzała wszystka paenitus przepadła i nie urodziła się, ięczmień także—sam groszek urodził się, bo takowe zboże zostawione, a opisane w inwentarzu za czyste zboże. Lasy kontraktem puszczone na opał i różne reperacye iak dworowi potrzebne, iako też gromadzie Matwiiowieckiei na reperowanie chałup, ogrodów, wielmożny iegomość pan oskarżony leśnym swoim zabronić kazał, przez których różne wiolencye, prepedycye wielmożny manifestans ponosi; exekucye za dawne długi swoje na ludzi Matwiiowieckich, stante possessione iegomości pana manifestanta nasyła; do grobel Matwiiowieckich i do młynów, deklarowawszy one swoim kosztem wielmożny iegomość pan reperować, żadnei pomocy nie daie, na którą reparacyą że szarwarki nie wystarczają, wielmożny manifestans pańszczyznę sobie in commodum

puszczone i zapłacone fundować musi, zapobiegając ruinom grobel i młynów; summe trzy tysiące nad inwentarz zostaiącą i należącą do oddania wielmożnemu manifestantowi, iaśnie wielmożny oskarżony ullatenus oddać nie chciał, tylko skryptem prawie coacte sustentował, któraby był wielmożny manifestans zniósł dług trzy tysiące iegomość pana Drewnowskiego, przyięty za wielmożnego iegomość pana oskarżonego, a tak też sposobu oddania tej summy iegomość panu Drewnowskiemu prowizyą wielmożny manifestans niesłusznie płacić musi. Proinde, tak o te zwyz wyrażone krzywdy, prepedycye, wiolencye, futuro in termino probowane i dowiedzione, iako też obviando przez niezwyeczaine wyciągnienie zubożałej i zniszczonei gromady Matwiiowskiej, uiścia onei na slobody i nadruinowania tej wsi Matwiiowice, idem magnificus manifestans przeciwko wielmożnemu iegomość panu Ledochowskiemu miecznikowi Podolskiemu manifestuie się: Iakób Sokołowski manu propria.

Книга Кременецкая городская поточная 1759 года, № 1708; листъ 36 на оборотъ.

CLXIV.

Жалоба Подольскаго воеводы, короннаго польнаго гетмана, Вацлава Ржевускаго, на арендатора имѣнія его Бубнова, Червоногородскаго стольника Выговскаго, о нарушеніи нѣхъ условій аренднаго контракта, въ ущербъ владѣльцу и крестьянѣхъ. 1760 г., Января 10.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego miesiąca Ianuarii dziesiątego dnia.

W roczki sadowe grodzkie Włodzimierskie od dnia trzeciego roku i miesiąca na akcie wyrażonych, przypadłe i sadownie odprawować się zaczęte, przede inną Kasprem Ianem Nepomucenem Kozłowskim horodniczym i podstarościm powiatu Włodzimirskiego y xiegami ninieyszemi grodzkiemi

starościńskiem i comparens personaliter urodzony iego mość pan Piotr Lipowski burgrabi Nurski. plenipotent iasnie wielmożnego iego mość pana Wacława na Podhorcach i Reiowcach Rzewuskiego wojewody Podolskiego, hetmana polnego koronnego, nomine którego przestrzegaiąc całości iasnie wielmożnego pryncypała swego, naprzeciwno wielmożnemu iego mość panu Wyhowskiemu, stolnikowi Czerwonogródzkemu, possesorowi dóbr wsi Bubnowa dziedzicznych tegoż iasnie wielmożnego pryncypała, solenniter świadczy, manifestnie się w ten sposób i o to: iż wielmożny iego mość pan Wyhowski, postępując sobie nad kontrakt sobie na dobra Bubnow dany, kiedy obszar własny do Swiniuch należący i do Bubnowa inwentarzem nie podany, który urodzony iego mość pan Switecki ekonom Swiniński na skarb zorać, zradlić i zaskrodlić kazał, na który wyszło pługów sześćdziesiąt, radeł pięćdziesiąt, bron tyleż, a wielmożny iego mość pan Wyhowski kazał na siebie ten obszar zasiać; także w lesie Korytyńskim do Swiniuch należącym naiechawszy iego mość pan Olecki gubernator Bubnowski z kozakiem i ludźmi wyciął na stop sześć sosen młodych od lat trzynastu edukowanych, a pilnujących ludzi lasu iego mość pan Olecki gubernator z fuzją nabitą porozganiawszy, (kozacy ze spisami gonili się wykrzykując na iego mość pana Switeckiego: niech teraz wyiedzie i zabroni rąbać:) wycięli i sosny stare w tychże lasach zcinać kazali, arendarze Bubnowscy ze skarbu miewali kontrakty, to z cudzych lasów drwa miewali a tych lasów zakazanych nie ruszali; we wsi Korytnei mając wydzielonych chłopów dziesięciu do Bubnowa, na tych ludzi gorzałkę z Bubnowa daie, przez co w arendzie karczemnei iest detryment skarbowy pański, a w kontrakcie tego niema żeby miał na tych ludzi dawać swoje trunki, ile kiedy z arendy Korytnickiei addytamentu dodaie mu się kilkaset złotych. Iako i kontrakty w skarbie dane arendarzóm Bubnowskim i Woinińskim do obiecia possessyi swojej w ćwierć roku pokassował i wielką im krzywdę poczynił, przez co mocno zubożeli i zruinowali się, a że ci poddani Swiniusczy iako już i za possessyi wielmożnego Wyhowskiego trzymali pół roku arendę, do iego mości wypłacili zupełnie sumę należną, a długi, które na gromadzie zostały, nie pozwala wybierać, do których exukucję swoją dać niechce, iako się opisali; także długi skarbowe na tychże ludziach Bubnowskich i Woinińskich będące, iako to zapomożeniem dobytkiem, w drogi czas zbożem, i tych nie dopuszcza wybierać i exekwować, ale ieszcze fomentnie ludzi, że nie daicie poty, póki ia trzymać

będę—przez co skarb wielką ma krzywdę, bo nie tylko że pieniędzy i zboża nie oddają, ale i powinności to jest robocizny i kur corocznych nie dopuszcza odbywać i oddawać, a potem ciężko by było na poddanego, żeby i robociznę zawiedzioną odbył i inne powinności pooddawał. o co po dwa razy exekucją powypędzał iegoomość pan Ołęcki gubernator. Iakoteż od ludzi sobie podanych należące osypy żytem nie wybiera, tylko pieniędzmi każe sobie płacić, a w intracie żytem podano. A za tym de praemissis omnibus iegoomość manifestans nomine qua supra manifestuie się: Piotr Lipowski burgrabia grodzki Nurski. In continenti stanąwszy oczywiście woźny ienerał województwa Wołyńskiego i inszych opatrznym Hrehory Bryczuk, który in vim suae verae ac fidelis relationis palam publice libereque ac per expressum recognovit, iż on roku terażniejszego dnia ósmego Ianuarii ad iuridicam officiosamque requisitionem iaśnie wielmożnego pana Rzewuskiego, hetmana polnego koronnego. mając przy sobie stronę szlachtę, ludzi wary godnych, urodzonych ichmość panów Antoniego Tyszkę i Józefa Ziemlickiego, był w lasach Korytyńskich do Swiniuch należących, gdzie będąc widział i oglądał ścięte sosny młode do lat trzynastu edukowane na stóp sześć, lub więcej, gdzie sam leśniczy lasów tegoż wóznego z szlachtą obwodzili i pokazywali tak wielką dezolację lasów Koryteńskich, a to przez wielmożnego possessora Bubnowskiego i ludzi iego, co widziawszy i oglądawszy tąż stronę szlachtą sobie przytomną oświadczywszy się, przed urzędem stanąwszy prawdziwą uczynił i zeznał wizyi lasów relację; ministerialis ignarus scribendi cruce posuit +.

Книга Владимирская, городская, записовая, псточная, декретовая и кондемятовая, 1760 года, № 1132; листъ 15.

CLXV.

Жалоба аренднаго владѣльца села Новоселокъ Николая Загурскаго на собственника этого имѣнія, полковника Матвѣя Вырвича, о составленіи имъ ложнаго инвентаря крестьянскихъ повинностей и о нарушеніи условій аренднаго контракта. 1764 г., Января 31.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Ianuarii trzydziestego pierwszego dnia.

Przed urzędem i aktami ninieiszymi grodzkimi Krzemienieckimi i przede mną Antonim Michałem Ceceniowskim, łowczym Ciechanowskim, namiestnikiem burgrabstwa Krzemenieckiego, comparens personaliter urodzony iegomość pan Mikołai z Zagorzec Zagórski, subdelegat przysięgły grodzki Krzemieniecki, części Nowosiólek arędowny possessor, widząc się być w tenucie tej znacznie ukrzywdzonym, nietylko ztąd, że na trzy lata udanei summy przez różne decessa niżej specyfikowane wybrać nie mógł, ale ieszcze ciężkie prepedycye i detrymenta w possessyi ponosi, ostrzegając tem całość swoją, przychyliwszy się do manifestów hac in re pozanszonych, kontraktu i inwentarza, de actu et data in iisdem expressis, solenniter de diligentia sui manifestatur in eum sensum: iż urodzony manifestans po otrzymanym kontrakcie na pomienioną część, inwentarz poddanych z spisaniem ciągła i ich powinności, pól, sianozęci i ogrodów in correspondentia summy mając od wielmożnego pułkownika podany, przyszedłszy ad possessionem, mnieisze u poddanych powinności i nie tylko ciągła ile inwentarz ukazywał, pieszych za ciągłych, parowych za pojedynkowych, popodawanych pól, sianozęci, ogrodów daleko mniej, i wiele nie zgadzającego się z inwentarzem na gruncie zastał; i niektórych chłopów nie znaiduiących się, iako to: roboczego Iwaniurę pojedynka nie zastał, nawet i chalupy nie było, tylko pusty grunt, i więcej roku z tego gruntu ani pańszczyzny, ani żadnei powinności nie uzurpował, aż wielmożny Zbrożek dziedzic Iackowi Desperatunikowi na ogrodzie za karczmą, inwentarzem manifestantowi pódanym, pobudować się kazał, i Iacko iego grunt obiał, i ednak ex ratione nowych osedlin i pobudowania się, iuż w drugim roku possessyi i to tylko po dniu pieszą pańszczyznę

zaczął odrabiać i adhucusque bez żadnego sprzężai i ciągle pańszczyznę i powinności odrabia; Hrycułę za parowego podał, a urodzony manifestans na gruncie i chałupie iego Ułaniuka zastał, i nie parowe ale pojedynkowe przez całą tenntę odbywa robocizny; Harpowego zięcia także za parowego, i w sprzężai parą iść повинnego podał, a urodzony manifestans iak go zastał przy iednym koniu, tak przez dwa roki iednego konia w pług wprzęgał, w trzecim roku podpomógłszy się, drugiego przykupił i dwoigą dopiero robił; Iwan Tkacz tylko w pierwszym roku do iesieni parą w pług szedł, w tymże samym czasie powietrze na całej wsi gdy grassowało, iak woły odeszły, aż do dzisiejszego dnia iednym tylko koniem tak w pług iako i na wszelkie powinności idzie; Wasyl Tkacz pojedynką puszczoney, tylko w pierwszym roku w pług zaprzęgał, po śmierci iego, lubo się klacz została do sprzężai, i tę wilcy ziadły, a wdowa pozostała piechotą więcei przez dwa roki pańszczyznę odrabia, którą manifestans chlebem i zbożem zapomagał, ogród zagrozić i poorać za pańszczyznę kazał; Zaryczeny troigą do sprzężaiu podany, a dwoigą tylko zawsze w pług wprzęgał; tedy podług podania inwentarskiego cztery pługi z zostawaniem się do brón ciągle wychodzić było powinno, a za ledwo przez całą tenntę trzy pługi sprządz się mogło, i to tak, że na ieden pług pięciu się sprzęgać musiało, to iest na ieden dzień orania pięć dni pańszczyzny szło. Deinde pół, na Wileńskich gruntach inwentarzem dodawać obilgowanych, ponieważ że ieszcze stante possessione wielmożnego pułkownika wielmożny dziedzic zabronił, i manifestans in sui nie miał possessione, ani ich używał, przeto że na Wileńszczyźnie zabroniono i odjęto pola, a w Nowosiółkach bardzo omał ich było i iest, nie mając gdzie siać, małą w każdym roku zbierał krestencę; także iarzyn w pierwszym roku wielki praktykował się nie urodzai; aręda więcei roku wakowała, i choć iest ustanowiana teraz, iednak z defalką i z przydaniem żyta i drew; kontraktem wolny wrąb na opał mając i mliwo bez miarki i czerhi pozwolone, a przez całą tenntę o mil kilka z cudzych lasów, wytrącając po dni trzy i cztery pańszczyznę, wozić drwa, zimą słomą w grubach opalać się musiał; miarki we młynach od zboża do młcia posyłanego od śmierci wielmożnego dziedzica aż dotąd biorą, o czem wyższe manifesta fusius obloquntur. Z tych pomienionych przyczyn, tudzież przez taniość w terażniejszym roku zbóż, znacznie i wiele nrodzony manifestans decessował, nietylko bowiem w tej tenucie ex

praemissis rationibus ponio krzywdy, ale jeszcze wielkie prepedycye i detrumenta od wielmożnego pulkownika i ludzi iegomości czynione, albowiem w roku przeszłym ultimis Aprilis, sprowadziwszy się z Niesieńca do Nowosiółek na krótki tylko mieniąc czas, dalei miesiący trzech siedział, znowu in Nowembri z iechawszy, aż do dziś dnia z ludźmi i końmi rozprzestrzenia się, w izbie na przeciw oblokowawszy się, per viñi, szpiechlerz, stainię i chlew odebrał i tak ścisnął, że należytego gospodarstwa ullatenus prowadzić nie można; do piekarni nikogo nie dopuszcza, ieżeli któren człek manifestantis albo gospodyui weszła, na łeb wypychać każe, chleb po wsi piec muszą; drobiazgu przy odebraniu piekarni w porze zimowej przytulić, przez co wiele poginęło, przątek sadzić, przeździwa czesać gdzie nie było; kilkanaścioro koni całą zimę na paszy manifestantis trzyma, pasza i zgoniny za iego wcale idzie końmi; drew wozić że nastarczyć nie można, kulów słomy więcej kilkadziesiąt, stróżom ustawicznie palić każąc na większe uciemiezenie manifestanta, spalono, płoty tak koło staini iak i koło izb, gdzie ogródek iest, chociaż broniono od manifestanta, siłomocnie ludzie iegomość obwinionego brali i poopalali; stróżów do swoich usług i innych poddanych także do różnych powinności pociąga, co z wielką dla manifestanta prepedycją i poddanych uciemiezeniem, przez co i w naigwałtowniejszej potrzebie swojej manifestans nie mógł tych ludzi pociągać do pańszczyzny, aż póki od iego nie byli usług uwolnieni, i tyle, że czas omieszkiwany w robociznie praktykował się, i tak pod niebytność manifestanta w Nowosiółkach na poddanych i stróżów hałasował, odkazywania czynił, haec propelando verba, że ia to tu pan, a nie kto inny, co zechcę to uczynię z wami! pod ten czas zaraz Kołtuniuk, ile był na stróży, uszedł do Willi, i tam dotąd siedzi, a grunt i chałupa po dziś dzień puste, urodzony manifestans na wszelkich iego decessuie powinnościach. Co więcej, wygnąć z possessyi manifestanta przed ludźmi tak tu w Nowosiółkach, iako i w Krzemieńcu oświadczał się, urodzony manifestans mając kontrakt, za którym w possessyi zostaje i ad mentem iego dopiero iedynałego dnia Kwietnia w roku terażniejszym czas wyścia następuje, oprócz tego rumacyi niedziel cztery ze wszelkiem poddaństwa posłuszeństwem, z przezimowaniem bydła i póty, póki by we wszelkich pretensjach gruntowych, to iest różnych decessach i niedoborach iw summie na addytamencie zostającej wraz z prowizją, nie był uspokojony, z possessyi rugowany być nie może, aż w czasie przyzwoitym,

i za poprzedzającą we wszystkim sobie satysfakcją; a jeżeliby gwałtownie iegoomość obwiniony postąpić, iak czyni oświadczenie, zamyślał, urodzony manifestans przy prawach swoich zostając, bronić się będzie musiał. Względem tedy pomienionych w manifestie terażniejszym i w innych wyrażonych decessów, czynienia w possesyi praepedycyi i krzywd i oświadczenia się violento modo manifestanta wygnać, his in praemissis solennissime przeciwko wielmożnemu iegoomości panu Mateuszowi Wyrwiczowi, pułkownikowi artylleryi koronnei, ac in diligentia sui manifestatur Mikołaj z Zagorzyc Zagórski manu propria.

Книга Кременецкая городская поточная, 1764 года, № 1718; листъ 86.

CLVI.

Жалоба Добржинскаго скарбника Луки Добржанскаго, на арендатора имѣнія его Людвигъ, инстигатора Кременецкаго городского суда Михаила Барановскаго, о разореніи этого имѣнія и угнетеніи крестьянъ. 1764 г., Марта 13.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Martii trzynastego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszymi grodzkiemi Krzemienieckimi, i przede mną Mateuszem Ianem Szyszką Zarochowiczem, protunc namiestnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter iegoomość pan Łukasz Dobrzański, skarbnik Dobrzyński, niegdy wielmożnego Michała i Apolonii z Lewickich Dobrzańskich małżonków legitime spłodzony syn i wszelkich dóbr i sum po tychże rodzicach swoich wraz z innemi naturalny dziedzic i sukcessor, (swym) i urodzonei Barbary ex eodem secundo connubio spłodzonych, tudzież sukcessorów niegdyś urodzonei Iankowskiej zmarłej i Katarzyny Iędrzeiowskiej itidem sióstr ex primo connubio z

oicem comparentis spłodzonych imieniem, przed aktami niniejszymi grodzkimi Krzemienieckimi, adherendo manifestationibus niegdy iegomości pana Stanisława Dobrzańskiego brata swego naistarszego, pierwszej anno millesimo septingentesimo sexagesimo primo, die secunda Novembris, drugiej eodem anno die tertia Novembris, trzeciej millesimo septingentessimo sexagesimo secundo die septima Iulii, w grodzie Krzemienieckim zanie-
sionych, nie mniej trzem terminom de actu et data w nich wyrażonych, w krzywdach swoich naprzeciwko wielmożnemu iegomości panu Michałowi Baranowskiemu, instygatorowi grodzkiemu Krzemienieckiemu, i urodzonemu Antoniemu Zielińskiemu zanoszą uzalenie się, iż ichmościowie, praecipue wielmożny Baranowski, mając sobie puszczone część w dobrach wsi Ludwiszczach, kontraktem arędownym roku tysiąc siedemset sześćdziesiąt pierwszego dnia dwadziestego ósmego Februarii, za sumę w tymże kontrakcie wyrażoną, od niegdy wielmożnego Stanisława Dobrzańskiego sui comparentis et quorum nomine agit brata naistarszego, a to na uspokojenie długów po rodzicach zostających, a wielmożny obżałowany nie tylko w wielu punktach przerzeczonemu kontraktowi zadosyć nie uczynił, iako to wyżej namienione manifesta świadczą, ale co większa, wszelkich używa sposobów ażeby coraz większych y większych tym pozostałym sukcesorom krzywd przymnożył, i część tylko sobie na lat trzy puszczone zniszczył, zruinował, zruinowawszy in suam czyli kogoś innego haereditatem obrócił, kiedy nie tylko że poddanych przez różne angaryzacye zubożył, wypędzał, ale też i włoki chlebne i sianozętne, zarośle, zapusty, ogrody poodrywać i poprzywłaszczać permittit, contra mentem kontraktu, bo tym się opisał bronić i avulsa nie dopuszczać; stante vita ieszcze niegdy wielmożnego tegoż Stanisława Dobrzańskiego opisawszy się kontraktem inwentarz wszeluki, iako to: konie, bydło, owce, kozy i inne, tudzież kury, gęsi, indyki, na tymże folwarku konserwować i karmić, a to wszystko, goniąc na zgubę wielmożnych manifestantów, zwyczajnie i zostawionej na to do służnego czasu zabroniwszy paszy y żywności, w niwecz obrócił; niegdy wielmożnego Stanisława Dobrzańskiego do tego przywiódł, że wpół daremnie z wyżej wyrażonych przyczyn wielmożnemu obżałowanemu iedne, drugie inśzym, volens nolens, pozbywać musiał, o czem wszystkim manifesta szerzej w sobie opiewają. Tenże wielmożny oskarżony, mając sobie puszczone kontraktem arędę karczemną, za złotych dwadzieścia tegoż arędarza przez różne aggrawacye, więzienia w lochu,

od aredy oddalił, a przez to karczma spustoszona funditus została, porządek wszelki browarny częścią porozkradano, częścią porozsypywał się, okna, drzwi porozbijane, powybijane, naostatek tenże żyd aredarz za iakowys sług sobie od wielmożnego Baranowskiego winny kocioł inwentarzem puszczoney do siebie adhucusque zażywa, pali i psunie: rzeczy różne we dworze znajdujące się iako to: sanie, wozy, koł dzwoniastych krag, stołki, stoły i wszelkie obudowanie koło dwora wielmożny pössessor popsuł, podezolował, podeteryorował, poopalał; żelaza z kolaski wszelkie poodrywać iniunxit, — zgoła wszystko zgruntu zniszczył i wielmożnych terazniejszych żalących się do nieznośnych krzywd, szkód, straty fortuny oiczystei i macierzystei spadłych przyprowadził, tak dalece, że teraz ledwie podobieństwo do pierwszej sytuacyi, iak była puszczona ta część, być może. Nakoniec różne krzywdy poddaństwa, pędząc po razy kilka w podróż nad opis w kontrackie, gdzie bawią się po tygodniu, a po dwa dni pańszczyzny potrąca; stróżę dzień i noc odbywać nakazuie, a który by nie chciał, biie, kaleczy i różne zadaie przykrości, pieniądze gwałtem narzuca, aby odrabiali, przez co poddanym znaczna dzieie się krzywda, bo przez to swoiei własności zbierać nie mogą i ubożeją; innym za takąż robociznę nie popłacił, niektórym za własną pracą we dworze i na dwór robiącym kwity one poodbierał i debitam hanc mercedem oddać kazał; iednemu będącemu na stróży posłanemu do lasu, że z dopuszczenia Bożego krowę dworską wilecy ziadły, płacić przymusza; drugiemu dawszy na wypłat konia i przez pół roku usumfructum pańszczyzny mając, potem odebrał, a za robotę tymże koniem poddanemu itidem płacić, nie wspomniawszy dozoru i karmienia, cogit, o co wszystko tak wizya spuśczenia dworu, iako i pół w possessyi wielmożnego obwinionego będących, w cudzą possessyę puszczenia, niżej wyrażona, iakoteż inkwizycya do prawa wyprowadzona luculentius enarrabunt, o tę i tym podobne krzywdy szkody swoje i poddanych wyrzeczony manifestans de praemissis omnibus maguo animi cum dolore, nie mniei o inne pretensye w osobliwszych manifestacyach wyrażone in omni iudicio et ad praesens in iudiciis capturalibus iure agere ze non praetermittet, oświadczając się, hanc vero cum salva melioratione actis connotari prosił. Łukasz Stanislaus Dobrzański manu propria. Et in continenti stanowszy oczewiście wozny generał województwa Wołyńskiego, opatrzny Stefan Bednarski, który in vim suae verae ac fidelis relationis, palam, publice recognovit: iż ón roku terazniei-

szego, tysiąc siedemset szesdziesiątego czwartego, die decima Martii, na affektacyę i prawną rekwizycyę wielmożnych ichmość państwa Łukasza i Barbary, w panieńskim stanie będącej, siostry i brata Dobrzańskich, skarbnika Dobrzyńskiego, mając przy sobie stronę szlachtę, ludzi wiary godnych, urodzonego ięgomość pana Alexandra Brudzieiowskiego, Józefa Medyńskiego, causa maioris evidentiorisque testimonii gratia sibi ad hunc actum adhibitos, był w dobrach wsi Ludwiszczach na części pewnej dziedzicznej wielmożnego rekwirenta, gdzie będąc naiprzód na polach, do teiże części należących, widział i officiose oglądał, że plus minus na dni ośm pola dziedziczne do cudzych włok poprzyorywane i przywłaszczzone, zarosła i sianozęcia poodcinane, dwór funditus ze wszystkim obudowaniem, iako to oborami, chlewami, chlewkami, stodołami, stajniami i ze wszystkim przybudowaniem, spustoszone, zdezolowane, karczmę wniwec obróconą, okna, drzwi, stoły, stołki powybijane, porozbijane, budynek chłopski, ad possessionem wielmożnego rekwirenta należący, spustoszały, częstokół porozbierany, chlewy porozbierane, ogrody poopalane, zgoła naimniejszego kawałka płotów nie mające, tudzież kolaskę ze wszystkich żelaztwa, iako i inne wozy, poobdzierane, porozrzucane i zdezolowane, owo zgoła tak dwór iako i inne sprzęty domowe zniszczone, zdezolowane i w niwec obrócone; co widziawszy i officiose oglądawszy, ztamtąd powrócił, i tu przede mną urzędem stanawszy, prawdziwej i realnej wizyi swojej uczynił i zeznał relacyę, de quo praesens eiusdem ministerialis relatio. Ignarus ministerialis scribendi posuit crucem.

Книга Кременецкая городская поточная, 1764 года, № 1718; листъ 136.

CLXVII.

указу Исаакиа Святинскаго старосты Петра Потецкаго на заставнаго владѣльца имѣнія его Охримовецъ, Тереховскаго скарбника Іосифа Бржескаго, о разореніи этого имѣнія и притѣсненіи крестьянъ, вѣдѣствіе чего многіе изъ нихъ разбѣжались, 1764 г., Марта 15.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Martis piętnastego dnia.

Przed urzędem i aktami ninieiszemi grodzkiemi Krzemienieckimi, przede mną Mateuszem Ianem Szyszka Zorochowiczem, protunc namiestnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter urodzony iegomość pan Maciei Czarnecki, subdelegat przysięgły grodzki Krzemieniecki, iasnie wielmożnego iegomosci pana Piotra Potockiego starosty Śniatyńskiego plenipotent, imieniem i z wyraźnei woli iasnie wielmożnego pryncypała swego, ergo alia bona dóbr wsi Ochrymowiec w województwie Wołyńskiem a powiecie Krzemienieckim leżących, a corpore xięstwa Zbarskiego zostaiących, dziedzica, postrzegaiąc całosci fortuny onego, aby z niżej wyrażonych okoliczności iakowego nie poniośł uszczerbku, takowa przed aktami ninieiszemi naprzeciw wielmożnemu iegomość panu Iósefowi Brzeskiemu, skarbnikowi Trębowelskiemu, przeszłemu dóbr pomienionych wsi Ochrymowiec zostawnemu possessorowi, czyni i zanosi manifestacyą w niżej opisaný sposób i o to: iż wielmożny Brzeski, skarbnik Trębowelski, obwiniony, zastaiąc przez lat kilkanaście w zastawnei przerzeczonych dóbr wsi Ochrymowiec possessyi, nietylko że nad opis kontraktu i inwentarza postępując, do robót, powinności nienależących i danin poddanych Ochrymowieckich pociągał, onych z wielką angaryzacją w drogę daleką, inwentarzem ani kontraktem nie pozwoloną, posyłał, przeładowywać kazał, i inne różne tak przez siebie iako i dyspozytorów swoich uciemiężenia czynił, z którei przyczyny wielu poddanych zubożało i od chudoby odpadło; trzynastu zaś dziedzicznych i dobrze osiadłych poddanych Ochrymowieckich, iako to: Pańko Fukosów, Lesko Topieyków, Iaśko Żebrowskiego, Iwan Topieików zięć, Dmitro Szpak, Sawka zięć

Galdów, Wasyl Boiko, Iwan Bosak, Hrycko Tkacz, Andruś Błażków, Wasylieha Zadworna, Pilip, Semen Kudenków, z tejże wsi Ochrymowiec precz pójść i uciec musieli i niewiedzieć gdzie znajdą się; lecz jeszcze na tych dobrach iasnie wielmożnego pryncypała comparentis poczynionych krzywdach oskarżony nie poprzestając, gdy iasnie wielmożny dziedzic, pryncypał manifestantis, widząc znaczną dezolację dóbr swoich przez iegomość obwinionego nastąpioną, dał konsens ad eximenda haecce bona wielmożnym Russianóm woiskim Dobrzyńskim, deinde tenże oskarżony podług obowiązku kontraktu o niezawodnym na terminie tego kontraktu przypadającym wypłaceniu sobie za wykupno wspomnianych dóbr summy był awizowany, iakoż na tymże terminie tak sumę na zastawę nieraz rzeczonych dóbr importowaną, iedynaście tysięcy złotych polskich w złocie dobrem i ważnem zupełnie odebrał, o czem kwit roku terażniejszego tysiąc siedemset sześćdziesiąt czwartego, dnia dziesiątego Ianuarii w grodzie Krzemienieckim na osobę wielmożnego comparentis pryncypała i wielmożnych Russianów woiskich Dobrzyńskich zeznany świadczy, zgoła we wszystkim iegomość pan obwiniony uspokojony został, nihil superestat, tylko aby po expirowaniu possesyi z dóbr ustąpił i zapłaconą sobie reparację na gruncie zostawił, iako powinien i z prawa i z słuszności; iednak tenże iegomość obwiniony bynajmniej na to nie mając względu, że przecie za świadczone tyle łask i przyjaźni dowody iasnie wielmożnemu comparentis pryncypałowi wdzięcznością nadgrodzić należało się, nie idąc za powodem sprawiedliwości, ale bardziey pobudzony jakąś prywatną nienawiścią, a zład podobno iedynie, że w upodobanych sobie często wzmiankowanych dobrach wsi Ochrymowiec possessyi dłużei zostawać nie miał nadziei, więc cokolwiek stante sui possessione około dwora Ochrymowieckiego zreperował, tę wszystką reparacją, nie uważając na wziętą za nią od iasnie wielmożnego pryncypała comparentis dostateczną wyżej wyrażoną satysfakcję, śmiał i odważył się demolliować, iakoto: sztachety około dworu i drzewka będące powykopywać, i pale koło innych budynków, szpichlerz rozebrać i do siebie zabrać, podłogi z izb pozabierać, płoty popalić kazał, i inne budowle całe poruinował, zgoła dwór ze wszelkiej reparacyi i budowli opustożony zostawił; nawet gdy wielmożny Russian, woiski Dobrzyński, dnia trzynastego mensis praesentis Martii ziechał do dóbr Ochrymowiec dla odebrania possessyi podług służącego sobie prawa, w przytomności tegoż wielmożnego Russiana, urodzony Niedziałkowski

służący iegoomość obwinionego okna ze dworu, żłoby ze staien gwałtownie zabierać i wyrywaë usiłował, intromissyi brać w Ochrymówce nie dopuszczał. A zatem o tak bezprawne i nienależyte postęпки, dóbr wyż wyrażanych tak wielką dezolacyę, poddanych trzynastu w górze specyfikowanych z nich wypędzenie, innych przez nieznośną angaryzację i uciemiężenia do utraty chndob przyprowadzenie i mocne zubożenie, zapłaconei reparacyi i budowli podług należytości na gruncie niezostawienie, owzzem niesłuszne demoliowanie, pożabieranie, niemniei o inne krzywdy, pretensye, czasu prawa remonstrować się i dowieść mające, idem comparens, nomine quo supra, przeciwko temuż iegoomość oskarżonemu iteratis vicibus quam solennissime, zostawując tei manifestacyi, ieżeli tego potrzeba będzie, umniejszenia, przyczynienia lub poprawienia sulva, manifestuie i protestuie się. Maciej Czarnecki, subdelegat przysięgły grodzki Krzemieniecki.

Книга Кременецкая городская поточная, 1764 года, № 1718; листъ 145.

CLXVIII.

Жалоба жены Кременецкаго городского судьи Терессы Прейсовой на жену подкоморія Литовскаго Елену Миншокъ и ея повѣреннаго, Саноцкаго хорунжаго Малицкаго, о составленіи неправильнаго и непо-
мѣрно отяготительнаго для крестьянъ инвентаря отданныхъ Прейсовой въ заставу пятицѣ: Башня, Куваховець и Полянъ. 1764 г., Марта 15.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Martii piętnastego dnia.

Przed urzędem i aktami grodzkimi Krzemienieckimi i przede mną Mateuszem Ianem Szyszką Zorokowiczem, protunc namiestnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter urodzony iegoomość pan Iózef Franciszek Xawery Bielawski, subdelegat przysięgły grodu Krzemie-

nieckiego, *nomine et ex speciali comnisso* wielmożnei ieimość pani Teressy z Kniehynińskich Preisowej, podstarościney Braclawskiej, sędziny grodzkiej Krzemienieckiej, naprzeciwko iasnie wielmożney pani Katarzynie z Zamoi-skich Mniszchowej, podkomorzynie wielkiego xięstwa Litewskiego, pani, a praecipue naprzeciwko wielmożnemu iegomość panu Woiciechowi Olszew-skiemu, łowczemu Czernihowskiemu, teiże pani wielmożney podkomorzyny specyalnemu *ad hunc actum plenipotentowi*, wielmożnemu iegomość panu Malickiemu chorążemu Sanockiemu i innym plenipotentóm, skarży, mani-festuje i protestuje się w ten sposób: iż luboli wielmożna sędzina grodzka Krzemieniecka a pryncypałka *comparentis* sumnę siedemdziesiąt tysięcy złotych polskich do skarbu iasnie wielmożney podkomorzyny Litewskiej importowała i w prowizyi od teiże summy kontraktem zastawnym trzylet-nim dobra wsi Batyn, Kunachowce i Polany w xięstwie Wiszniowieckiem sytouwane, odebrała, a że inwentarz nie według umowy i podanych punk-tów z ichmość panami kommisarzami we Lwowie z obydwóch stron *non conformiter cum contractus* iest spisany, bo *praeaggraventer* intrata *ultra praxim et consuetudinem* tego kraiu wyciągniona, a ta żadną miarą bez uciemieżenia poddanych wybrać się nie może, chyba z ruiną wielką onych że, aż ichmość panowie kommisarze unikając *addytamentu* aby korespondencya od summy na dobra udanei siedemdziesiąt tysięcy była nawet prowizyą po osiem złotych od sta rachowali, *ad libitum sui* (o czem iak *supponitur* iasnie wielmożna podkomorzyna niewiadoma iest:), w czem wszystkim wielmożny Olszewski natenczas zesłany był okazał, który *impossibilia quoque* w pomienionym inwentarzu powypisywał, tak dalece że żadnym sposobem bez uciemieżenia poddanych być nie może, i z utratą *comparentis* pryncypałki, kiedy naimniejszą rzecz w intratę porachował (:co by nie powinno:) iakoto: plewienie, przedziwo, rąbanie kapusty i sadzenie i inne tym podobne w inwentarz *ingrossował*. Stawy w tych dobrach zaiduiące się we dwóch tysiącach intraty podał, ale zdezolowane przez dawniejszych *possessorów*, ledwie połowę *profitu* mogą przynieść. Za lat trzy szarwarki podług zwyczaiu do reparacyi grobel należące się w intratę implikował, połowę w tychże połowie do aredy aby mogła być aukcyonowana przyłączył, pola poumniejszał, iak dawno ażywaana i do aredy dla wyżej wyrażonych przyczyn poprzylaczał, zkad zrede aukcyonował, która nie zawsze *in subsequente tempore* wybrana być może, *detryment* dla wielmożney sędziny a *comparentis* pryncypałki

nastąpi; o to wszystko w pilności oneiże naprzeciwno wyż wyrażonym wielmożnym oskarżonym, tudzież naprzeciwno pomienionemu inwentarzowi spisane, uciążliwemu i w każdym sądzie naganić się mającemu, nie-
mniei o punkta namienione, które ullatenus subsistere nequeunt bez uciemie-
żenia poddanych i krzywdy wielmożney pryncypałki comparentis iteratis
cum salva meliorandi facultate protestatur vicibus, hanc vero ad acta
podał. Iozef Franciszek Xawery Bielawski, subdelegat przysięgły grodzki
Krzemieniecki, manu propria

*Книга Кременецкая городская поточная 1764 года, № 1718; листъ
148 на оборотъ.*

CLXIX.

Разрѣшеніе, данное Житомирскимъ старостою Яномъ-Каetanoмъ
Илинскимъ, Мстиславскому скарбнику Станиславу Радзисовскому, на
основаніе въ имѣніи Илинскаго слободы Марьяновки, съ правомъ семи-
лѣтняго пользованія всѣми доходами съ нея. 1767 г., сентября 6.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiąt ósmego, miesiąca Ianuarii czter-
nastego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku iego krolewskiej mości Żytomirzu,
przede mną Łukaszem Sokołowskim, namiestnikiem protunc grodzkim
burgrabstwa Żytomierskiego, y xięgami ninieiszemi grodzkiemi Żytomir-
skiemi, comparens personaliter wielmożny iegomość pan Stanisław Radzi-
miński, skarbnik Mścislawski, ten oryginał prawa od iasnie wielmożnego
Iana Kaietana Ilińskiego starosty Żytomierskiego na uroczysko pustę
alias słobodę, Maryanówkę noviter nazwaną, w kluczu Romanowskim
leżącą, sobie offerentowi danego i służącego, podpisem ręki własnei tegoż
iasnie wielmożnego starosty Żytomierskiego przy pieczęci na laku czerw-
wonym wyciśnionei, ztwierdzonego, ratione introcontentorum, ad acta

präsentia castrensia capitanealia Żytomiriensia per oblatam podał, de tenore tali: Ian Kaietan na Ilińsku, Strokowie, Kurnym i Czeremosznei Iliński, starosta sądowy Żytomierski, podkomorzy iego królewskiej mości, oznajmuje komu o tem wiedzieć będzie należało, iż ia mając wzgląd na zasługi urodzonego iegomości pana Stanisława Radziwińskiego w domu moim strawione i przychylną w dozorze maidanów potaszowych addykcyę, które mu zawdzięczając i do dalszych animuac, umyśliłem onemu uroczysko puste alias slobodę Maryanówką noviter zwane, w województwie Kiiowskiem, powiecie Żytomierskim, a kluczu Romanowskim, nad rzeczką Borszczówką leżące, na lat siedem dać i konferować, consequenter po sobie idących; iakoż ninieiszem prawem moiem daię i konferuie, które to slobodę podług obiazdu mego w ćirkumferencyi gruntów, lasów i sianozęci tantisper oznaczonych urodzony Stanisław Radziwiński w swoją odebrawszy possessyą ludzmi osadzać, gruntów dobywać, groblę na rzece Borszczówce zaiąć i wszelkich pożytków używac wolen będąc, dla całości zas urodzonego iegomości pana Radziwińskiego, pomienioną slobodę przez kommisarzów moich, captato tempore ograniczyć i znakami granicznymi oznaczyć, aby ludzie Romanowscy w granice nie wdzierali się do slobody, a slobodzianie w grunta Romanowskie. Po wyisciu zaś lat siedmiu od aktu ninieiszego prawa w teiże slobodzie urodzonemu iegomości panu Radziwińskiemu, dożywocie na dworek, igdy sobie wybuduie, sad, ogród, stawek i pięciu chłopów, grunta i łaki do używania dworowi i poddanym wyznaczywszy, dać deklaruję i przyrzekam, obowiązuąc pana Radziwińskiego, aby w iednostainym dozorze budy moje potaszowe mieć nie zaniechał; resztuiąca zaś w tei slobodzie osiadłość i wszelka z niej intrata po expirowanych latach siedmiu na skarb mój czyli sukcessorów moich należeć będzie, za którą żadnei reparacyi ze skarbu mego pretendować nie ma; i na to się dla lepszej wiary ręką moią własną podpisuję. Datum millesimo septingentesimo sexagesimo septimo anno die sexta Septembris, w Romanowie. U tego prawa podpis ręki w e słowa: Ian Kaietan Iliński starosta Żytomierski. (locus sigilli). Które to prawo per oblatam podane, za podaniem i proźbą wyżwyrażającego iegomości podawającego, a za moim urzędowym przyięciem, słowo w słowo do xiąg ninieiszych grodzkich Żytomirskich jest nigrossowane.

Книга Житомирская городская, записовая и помочная, 1768 года, № 249; листы 559.

CLXX.

Контрактъ на отлачу Литовскимъ хорунжимъ Станиславомъ Ржевускимъ имѣнія Бѣляшекъ въ арендное содержаніе Брацлавскому каштеляну Іосифу Чарнецкому, съ опредѣленіемъ крестьянскихъ повинностей. 1768 г. Января 1.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego ósmego, miesiąca Marca dwódziesiątego szóstego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszymi grodzkimi Winnickimi i przede mną Ianem Iedleckim, instygatorem i namiestnikiem burgrabstwa grodu Winnickiego, comparens personaliter urodzony i egomość pan Michał Stefanowicz ten kontrakt arendowny trzyletni między iasnie wielmożnym Rzewuskim chorążym nadwornym wielkiego xięstwa Litewskiego a iasnie wielmożnym Czarneckim starostą Karoliskim o dobra wieś Bielaszki zawarty, ratione introcontentorum ad acta praesentia castrensia capitenealia Vinniciensia per oblatam podał, tenoris sequentis: między iasnie wielmożnym Stanisławem i Karoliną z xięząt Radziwiłow Rzewuskimi chorążymi wielkiego xięstwa Litewskiego małżonkami, dóbr wsi Bielaszek do klucza Pohrebyskiego należących w wojewodstwie Braclawskim sytuowanych, dziedzicami, z iedney, a iasnie wielmożnym Iózefem Czarneckim, kasztelanem Braclawskim, starostą Karoliskim, z drugiej strony, stanął pewny i w niczem nieodmienny trzyletni arendowny kontrakt, a to w następujący sposób: Iż iasnie wielmożny dziedzic, będąc potrzebny zaciągania summy dziesięciu tysięcy złotych polskich, bierze i odlicza do rąk swoich własnych iasnie wielmożny chorąży wielkiego xięstwa Litewskiego summe dziesięć tysięcy złotych polskich w monecie teraz w koronie idącej, z której odebraney a przez siebie wziętey praesenti contractu kwitue, w której to summie dobra wieś Bielaszki w wojewodztwie Braclawskim sytuowane, do klucza Pohrebyskiego należące, ze wszelką państwa własnością, polami, rolami, daninami, pańszczyzną, stróżą dzienną i nocną do dworu Stanisłowskiego i wszelkimi in genere dochodami i pożytkami w trzyletnią arendową iasnie wielmożnemu staroście Karoliskiemu wypusz-

cza possessyą, wolney ex nunc dopuszcza intromissyi, którey ani sam przez się, ani przez subordynowane osoby irytować nie ma i nie powinien będzie. Possessya dóbr wspomnionych od dnia dwudziestego piątego Marca w roku teraznieyszym tysiącnym siedemsetnym sześćdziesiątym osmym zaczynać się ma, a o takim że dniu i czasie w roku da Bóg przyszedłym tysiącnym siedemsetnym siedemdziesiątym pierwszym kończyć się powinna będzie, rumacyi niedziel cztery o mil dwanaście pozwala się dla iasnie wielmożnego possessora z wywozem i posłuszeństwem poddanych. Aręda w pierwszym roku od iasnie wielmożnych dziedziców, a zaś w dalszych * na gruncie przez zesłanego iegomość pana komissarza od iasnie wielmożnych dziedziców w obecności zesłanego od iasnie wielmożnego possessora spisany i zweryfikowany być ma, za wylikwidowaniem którego na gruncie inwentarza, przewyższający prowent iasnie wielmożny possessor iasnie wielmożnym dziedzicom, a zaś nie dostarczający iasnie wielmożni dziedzice iasnie wielmożnemu possessorowi dopłacić ab invicem przy expiracyi possessyi, albo za dopłaceniem na drugie triennium do wytrzymania wypuścić obligowani będą. Pańszczyzny dzień od ciągłego po groszy ośm, od pieszego po groszy sześć rachowane być mają, która pańszczyzna do folwarku Stanisławskiego używana ma być, dla czego ieśliby dotąd chłopci w spomnioney wsi Bielaszkach poczynszowani byli, więc przy spisaniu inwentarza na pańszczyznę ustanowieni być mają; dni letnie, iako to zażynki, obżynki, zakóski, obkóski, zaorki, oborki i tłuk trzy, dwie powinny, a trzecia proszona, in commodum iasnie wielmożnego possessora przyłącza się. Szarwarki na gruncie na reparacyę grobel, młynów, karczem i budowli tak pomienioney wsi iako i folwarka Stanisławskiego zostawiają się. Motki, kury, iaia, nie likwidując w intratę, in usum iasnie wielmożnego possessora puszczają się. Podwody do Brodów w drogę chodzić powinny będą, parowego po złotych ośm, a pojedynkowego po złotych cztery w intratę likwidować się mają, wytarcie konopi, kapusty sadzenie, otłukanie prosa,—te na dniach swoich poddani odbywać powinni będą. Dziesięcina pszczelna, pień pszczoł po złotych pięć od iasnie wielmożnego possessora likwiduje się. Sianożęcie i lasy iakie się pokażą we wsi Bielaszkach, te do używania iasnie wielmożnego possessora przyłączają się, żadna excepcya na gruncie być nie powinna tylko do possessyi

---

*) Здѣсь повиданому пропускъ въ подлинникѣ.

i dzierżenia iasnie wielmożnego possessora aplikują się. Kozaków wiele się na gruncie w Bielaszkach znayduie, ci w intratę likwidować się nie mają, lecz do usługi iasnie wielmożnego possessora wypuszczeni powinni będą. Na reparacyą gruntową las wolny za kwitami, co zaś na opał, po fur dwie na tydzień wywieźć z lasów pozwala się. Reparacya na gruncie iakowa się pokaże, ta za uznaniem przyjacielskiem iasnie wielmożnemu possessorowi bonifikowana być powinna. Staw iakowy się na gruncie do spustu pokaże, podług dawnego dzierżenia iasnie wielmożnemu possessorowi liquidowany i do intraty podany powinien będzie. Ponieważ summa totalna dziesięć tysięcy złotych polskich na zupełne trzy lata dzierżawy przerzeczoney wsi Bielaszek importuie się, więc podług prawa i zwyczajów za lat dwie prowizya po dziesięć od sta rachowana od zupełney summy dziesięciu tysięcy złotych polskich currere powinna. Cavet sibi iasnie wielmożny possessor casus fortuitus, to iest broń Boże inkursyi nieprzyacielskiej, bądź iakiego zamieszania czyli ogniu przypadkowego, albo piorunowego, czyli gradobicia lub znacznego nieurodzaju, przez co by korrespondującego summie swoiey nie odebrał prowentu, za to iasnie wielmożny dziedzic bonifikować obowiązue się. Niedobory wszelakie na gruncie na remanentach pozostałe i w czasie possessyi przez iasnie wielmożnego possessora nie wybrane skarb iasnie wielmożnych dziedziców zapłacić tene-rit, podatki rzeczypospolitey tudzież zakłady wszelkie za poddanych w czasie rewolucyi przez iasnie wielmożnego possessora czynione iasnie wielmożni dziedzice powrócić obowiązują się. Tuicya granic do iasnie wielmożnych dziedziców ściągać się powinna, wczasie zaś possessyi od wszelkich impedimentów prawnych i nieprawnych od kogo kolwiek zachodzących w każdym sądzie i urzędzie iasnie wielmożni dziedzice iasnie wielmożnego possessora tuere et evincere tenebuntur. Zasiewy na gruncie lub w ziarnie zboże, iakowe na gruncie iasnie wielmożny possessor zastanie, tyle odsiać i w ziarnie wrócić obliquię się, a co by nadsiał, libera collectio sine praepeditione iasnie wielmożnych dziedziców praecustoditur. Expensa iakowe się na gruncie pokażą, te excypowane być mają y na podstaroscię złotych polskich osiemdziesiąt ze skarbu iasnie wielmożnych dziedziców naznacza się. Który to kontrakt do inwentarza a inwentarz do kontraktu we wszystkim referować się mają i powinne będą, i ten że kontrakt in omnibus punctis, clausulis et ligamentis ziścić i dotrzymać ab invicem sobie strony obydwie przyrzekaia i obowiązują się; in casu zaś

niedotrzymania forum ziemskie Braclawskie, lub grodzkie Winnickie do odpowiadania samym ac in post successorom swoim ostrzegaja y zapisuja; oraz actis officiosis teraz zaraz roborować obowiązują się i ten kontrakt podpisami rąk własnych przy przyciśnieniu pieczęci stwierdzają, oraz iasnie wielmożny chorąży Litewski że tenże kontrakt w czasie pół roku iasnie wielmożney chorążyny Litewstey małżonki teraz piszącego się poppisem ręki swej własnej stwierdzić przyrzeka i obowiązują się. Działo się we Lwowie dnia pierwszego Stycznia tysiąc siedemset sześćdziesiątego ósmego roku. U tego kontraktu per oblatam podanego podpisy rąk przy pieczęciach dwóch na lakcu czerwonym wyciśnionych i roboracya w te słowa: Stanisław Ferdynand Rzewuski chorąży wielki wielkiego księstwa Litewskiego (Locus sigilli). Iózef Czarnecki S. Z. P. B. W. K. manu propria (Locus sigilli). Feria secunda ante festum sancti Fabiani et Sebastiani martirum proxima anno Domini millesimo septingentesimo sexagesimo octavo, contraktus praesens actibus terrastribus Leopoliensibus est roboratus. Którento kontrakt per oblatam podany, iak się w sobie ma, de verbo ad verbum, do xiąg niniejszych ingrossowany.

Книга Винницкая городская записовая 1768 года, № 4660; листъ 157 на оборотъ.

CLXXI.

Разрѣшеніе Инфлянтскому хорунжему Антону Хржонцу поселить слободу на урочищѣ Межигоркѣ въ Смѣлянскомъ пмѣніи Брацлавскаго воеводы, князя Станислава Любомирскаго, съ предоставленіемъ этой слободы въ пятилѣтнее пользованіе Хржонца и съ освобожденіемъ переселяющихся сюда крестьянъ отъ повинностей на три года. 1768 г., Февраля 1.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego ósmego, miesiąca Maii czwartego dnia.

Na urządzie grodzkim w zamku iego królewskiej mości Żytomierskim, przede mną Stefanem Rostowskim. namiestnikiem protunc grodzkim starostwa Żytomierskiego. i księgami niniejszemi grodzkiemi

Żytomirskiem, comparens personaliter urodzony iegomość pan Maciey Kulesza te prawo od wielmożnego Mietelskiego woyskiego Żytomirskiego wielmożnemu Chrzaszczowi chorążemu Inflantskiemu, z podpisem ręki własney tegoż wielmożnego Mietelskiego przy pieczęci iedney na laku czerwonym wyciśnionej, na uroczysko Meżyhorka zwane do włości Smilańskiej należące ratione intro contentorum dane i służące, ad acta praesentia castrensia capitanelia Żytomiriensia per oblatam podał, in serie sequenti: Wiadomo czynię, komu o tem wiedzieć będzie należało, a mianowicie iehmość panóm gubernatoróm, dyspozytoróm włości Smilańskiej, iż z moiey vigore plenipotencyi, de die vigesima quinta Decembris, millesimo septingentesimo sexagesimo sexto anno w Warszawie przed aktami metryki koronnej przez iaśnie oswieconego xięcia iegomości Stanisława hrabi na Wisznicu i Iarosławiu Lubomirskiego, wojewody Bracławskiego, zeznaney, równie z kolegami memi, na osobę moją rzádenia włością Smilańską zlewaiące się, chcąc dobra pomienione w iak naylicznieyszey mieć osiadłości i intrat pomnożeniu, daię to prawo moie wielmożnemu iegomości panu Antoniemu Chrzaszczowi chorążemu Inflantskiemu na uroczysko Meżyhorka nazwane do osadzenia slobody ludźmi zagranicznymi, a nie z dóbr pańskich sprowadzonymi, którym osiadaiącym lat trzy slobody y od wszelkich podatków wolności pozwala się, po wyściu zaś lat trzech daniny, w całej włości Smilańskiej zwyczajem iak na skarb iaśnie oswieconego dziedzica odbieraią się praktykowane, wielmożnemu possessorowi wypłacać będą powinni; używanie gruntów do tego uroczyska przyległych, bez przeszkody iednak dawniey osiadłych wsiów, pozwala się, aręda karczemna i stanowienie onej, z ostrzeżeniem aby trunki miarą sprawiedliwą i ceną w całej włości Smilańskiej praktykowaną szynkowane były, dopuszcza się. Które to uroczysko i na niem osadzoną slobodę na lat pięć wielmożnemu Antoniemu Chrzaszczowi, chorążemu Inflantskiemu, zczynaiących się, tak z poddanymi osiadłymi i ich daninami i powinnościami, bez wszelkiej za osadzenie pretendowaney rekompensy do skarbu wielmożnego dziedzica, oddane być ma; w czasie zaś wielmożnemu osadziacemu pozwolonym wyżej wyrażone punkty nienaruszenie zachowane być maia sub discrimine prawa tego, które przy zwykłej pieczęci ręką własną podpisuię. Datum die prima Februarii, millesimo septingentesimo sexagesimo octavo anno w Równym. U tego prawa per oblatam podanego podpis ręki własney wielmożnego Metelskiego w te słowa: Ierzy Metelski

woyski Żytomirski (Locus sigilli). Które to prawo za podaniem i prośbą iasnie wielmożnego podawaiącego, a za moim urzędowym przyięciem słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg ninieyszych grodzkich Żytomierskich iest ingrossowane.

Книга Житомирская городская, записовая и поточная, 1768 года, № 249, листы 1435.

LCXXII.

Явка составленнаго въ 1758 году инвентаря имѣнія короннаго подстоля князя Станислава Любомирскаго, села Тупалець. съ перечисленіемъ крестьянъ, ихъ рабочаго скота и всякаго рода даней и повинностей. 1768 г., Марта 28.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego ósmego, miesiąca Marca dwódziesiątego ósmego dnia.

Na urzędzie grodzkim w zamku iego królewskiey mości Żytomierskim, przede mną Stefanem Rostowskim, namiestnikiem protunc grodzkim starostwa Żytomierskiego, i xięgami ninieyszemi grodzkiemi Żytomierskiemi, comparens personaliter urodzony Mikołay Moczulski ten inwentarz dóbr wsi Tupalec, spisany i podpisami rąk tak iasnie oświeconego xięcia iegomości Lubomirskiego podstolego koronnego ad proesens woiewody Bracławskiego, iakoteż wielmożnego Iózefa Obucha i Ianowskiego na pierwszej połowie arkusza, z drugiey strony przy dokończeniu inwentarza, i powtórnje wielmożnego Iózefa Obucha, niemniej wielmożnego Iaroszewicza na drugiey połowie arkusza niżej przypisków na pierwszej facyacie, stwierdzony, ratione introcontentorum ad acta praesentia castrensia capitanealia Żytomiriensia per oblatam podał, de tenore sequenti: Inwentarz wsi Tupalec przy podaniu w possessyą wielmożnemu iegomości panu Iózefowi Obuchowi Woszczatyńskiemu cześnikowi Buzkiemu, na gruncie die decima quinta Aprilis millesimo septingentesimo quinquagesimo octavo anno spisany i zweryfikowany:

[illegible]

	Wóły.	Konie.	Dni.	Dań.	Grzyby.	Kury.	layca.	Motki.	Drań.	Chmiel.	
Iwan syn wyrostek											
12 Stecko Wasylczuk . . .	—	—	1	—	1	1	10	1	1	1	
13 Andrzej Iakowczuk . . .	2	1	2	—	1	1	10	1	1	1	
Karp syn parobek											
Iusko syn parobek											
14 Iwan Lecherski . . .	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Woyt.
Marko syn parobek											
Iakow syn parobek											
Mykita syn wyrostek											
15 Martyn Iakowczuk. . .	2	—	1	2	1	1	10	1	1	1	
Hrycko syn wyrostek											
16 Wasyl Prymak. . . .	2	1	2	2	1	1	10	1	1	1	
Wasyl pasierzb parobek											
Iasko pasierzb parobek											
17 Stefan Sydórczuk . . .	1	—	1	—	1	1	10	1	1	1	
18 Kirilo Karpenko . . .	—	—	1	—	1	1	10	1	1	1	Wolny ad 15 aprilis 1759
Summa . . .	32	17	20	27	14	14	140	14	14	14	

Intrata roczna wsi Tupalec: pańszczyzny w tygodniu dni dwadzieścia, w roku całym dni tysiąc czterdzieści, a grossis sex, złotych dwieście ośm. Dani kotłów dwadzieścia siedm, a florenis septem groszy siedm i pół; grzybów wieńców czternaście, a grossis sex,—złotych dwanaście

groszy cztery. Kury, iaia, motki, drań, chmiel, kontraktem pro commodo possessionis puszczone, pokoleszczyzny od mielnika złotych sześć (sic), podorożczyzny złotych dwanaście, postrzelszczyzny złotych ośm, oczkowego plns minus złotych trzydzieści, aredy karczemney z Tupalec złotych dwieście, addytamentu ze skarbu złotych pięćset, rewiduum ze skarbu ad complementum intraty tysiąca dwóchset złotych polskich należy złotych dwadzieścia ośm, groszy trzy i pół,—złotych tysiąc dwieście. Powinności gromady Tupaleckiey: pańszczyznę w liniach wyrażoną zimą i latem równie odbywać mają. Oprócz pańszczyzny, zaorki, oborki, zakoski, obkoski, zagrabki, obgrabki, zażynki, obżynki i tłuć dwie, iedną powiną, drugą proszoną za gorzałkę odbyć mają corocznie, szarwarki miesięczne na reparacyę grobli i do budowli, toiest z chałupy kaźdey co miesiąc po dniu iednym, ciągły ciągłym, a pieszy pieszo odbywać powinni. Stróżę koleyno dzienną i nocną do dworu odbywać lub stróża rocznego niać powinni. Motki ieśli ze swego przedziwa prząć będą, to po iednym motku oddać, ieśli zaś z dworskiego przedziwa, to po dwa motki wyprzać powinni. Grzędy kopać, rosadę sadzić i polewać, len konopie moczyć i wytrzeć bez pańszczyzny powinni. Orać na pańszczyznę, który ze swoją wyidzie sochą, dzień ieden orać, a drugi z broną lub pieszo odbyć ma; który zaś z drugim sprzągłszy się, to obydwu dnie orać powinni. Z wyrażoney dyspozycyi iaśnie oświeconego xięcia iegomości pana i dobrodzieia de data z Alexandryi die decima nona Maii, anno millesimo septingentesimo quinquagesimo octavo podaie się zasiew na gruncie Tupaleckim: żyta ozimego ośmak Rówińskich trzynaście i cztereków dwa. Budynków we dworze żadnych niemasz oprócz izba z alkierzem, okien szkła prostego trzy, drańią nakryta, sieni z drzewa okrągłego zrabione nie nakryte i bez drzwi. Podaiąc ten inwentarz z dyspozycyi iasnie oświeconego xięcia iegomość pana i dobrodzieia podpisuie się. U tego inwentarza per oblatam podanego podpisy rąk własnych tak iaśnie oświeconego xięcia iegomości iako i wielmożnych kommisarzow w te słowa: S. Ianowski. Ten inwentarz in toto akceptuiąc, pro meliori documento podpisuie się Iózef Obuch Woszczatyński. Stanisław Lubomirski podstoli koronny. Przypisek zaś pierwszy na drugiej facyacie półarkusza temi wyrażony słowy: Lubo Onysko Polisiuk, Chwedor Sitarczuk i Kiriło Karpenko przy podaniu tego inwentarza w liniach do wszelkich powinności położeni, iednak że w roku pierwszym byli wolni od tych powinności, więc circa expirationem pierwszego

roku bonifikacya ze skarbu nastąpiła iegomości panu possessorowi, toiest za pańszczyznę w roku całym dni sto piędziesiąt sześć a grossis sex,— złotych trzydzieści jeden groszy sześć; za grzyby, kury, iaia a florino uno grossis viginta duo solido uno,—złotych pięć, groszy siedem; za motków trzy a grossis sex, groszy osiemnaście. Za drani kop trzy a grossis decem,—złoty jeden, za chmielu miarek trzy a grossis viginti,— złotych dwa. In summa złotych czterdzieści grosz jeden. U tego przypisku pierwszego podpis ręki w te słowa: Te złotych polskich czterdzieści odebrałem. Iósef Obuch Woszczatynski. Drugi zaś przypisek na teyże facyacie pół arkusza tak się w sobie ma. Sub numero primo położony w tym inwentarzu Łukian Ryhuniec dawać dani miodowey kotłów dwa, że mi zdał, ustępuje i ustąpił na dniu dzisieyszym Ostrowu swego Mikołaiowi Dziobie Kropiwińskiemu poddanemu, tedy od tego czasu pomieniony Mikołay Dziuba dań oddawać lub płacić powinien bez żadney exkuzy i pretensyi do dworu Tupaleckiego póki będzie possessya u pana Obucha; podpisuję; datt w Zviahlu die secunda Aprilis millesimo septingentesimo sexagesimo secundo anno. U tego przypisku powtórnego podpis ręki temi wyrażony słowy A. M. Iaroszewicz. Który to inwentarz per oblatam podany, za podaniem i proźbą wyzmianowaney podawaiącey osoby, a za moim urzędowym przyięciem, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg ninieyszych grodzkich Żytomierskich iest ingrossowany.

Книга Житомирская городская, записовая и поточная, 1768 года, № 249; листъ 428

CLXXIII.

Жалоба Ломжинскаго чашника Доминика Гораевскаго на дворянъ Яна Дворжанскаго и Яна Ждановскаго о многихъ грабежахъ, наси-
лїяхъ и другихъ препятствїяхъ съ ихъ стороны въ поселенію Гораев-
скимъ слободы въ ихъ сосѣдствѣ, на урочищѣ Волигоркѣ. 1768 г.,
Мая 11.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiąt ósmego, miesiąca Maia iedyna-
stego dnia.

Na urzędzie grodzkim w mieście iego królewskiey mości Żytomie-
rzu, przede mną Iozefem Polanowskim, namiestnikiem protunc generału
województwa Kiiowskiego, i xięgami ninieyszemi grodzkiemi, comparens
personaliter wielmożny iegomość pan Iakób Szybiński, palestrant grodu
Kiiowskiego, imieniem i z wyrazney woli wielmożnego iegomość pana
Dominika Goraiewskiego chorążego Łomżyńskiego czyniący, odpowiadając
na manifesta tak wielmożnego Dworzańskiego sub die decima sexta Iunii,
iakoteż urodzonego Żdanowskiego sub die vigesima octava Iulii et vige-
sima Augusti anno elapso w grodzie Żytomierskim poczynione, chcąc oraz
subtelność ichmość obwinionych, wymawiającą onych z obwinienia, przez
wielmożnego pryncypała comparentis sprawiedliwie przed aktami uczynio-
nego, i niby niewinnemi wszystkich krzywd wielmożnemu pryncypałowi
comparentis poczynionych, dawnieyszemi tranzakcyami, publicznie oświad-
czonych być okazującą,—odkryć in parte przynajmniej, takową przed
aktami ninieyszemi w porze terażniejszey, bo dawniey różne zatrudnienia
nieposobność uczyniły, naprzeciwko temuż wielmożnemu Ianowi Dworzań-
skiemu i tegoż imienia Żdanowskiemu czyniąc remanifestacją, z manife-
stu zaś imieniem iaśnie oświeconego xięcia iegomości Lubomirskiego wo-
iewody Braclawskiego sub die vigesima secunda Augusti eodem anno nie-
winnie i niesprawiedliwie przez wielmożnego iegomości pana Żdanow-
skiego dla narażenia comparentis pryncypała temuż iaśnie oświeconemu
xięciu iegomości woiewodzie Braclawskiemu, iurysdatorowi iego, zanie-
sionego explikując, przeciwko wielmożnemu Iozcfowi Wązowi, gubernato-

rowi Smilańskiemu, manifestuje się i tak. o to: iż ichmość obwinieni, wszyscy trzej nierozdzielnie iednych myśli i przedsięwzięcia będąc, postanowili tak różnemi uciśnieniami i przykrościami comparentis wielmożnego pryncypała martwić, aby tenże, sprzykrzywszy sobie onę łaskawie nadaną od iaśnie oświeconego wojewody Braclawskiego slobodę Kałyhórkę, opuścić musiał i opuścił, która przeciwność ichmość obwinionych nie z innego wypłynęła źródła, tylko że wielmożny comparentis pryncypał nie za ichmościów staraniem i łaską, ale własną prozbą stał się uczestnikiem szczodrobney iaśnie oświeconego xiecia iegomości prawodawcy swego łaski: iaśnie to ztąd się okazuje, że gdy iaśnie oświecony xiaże iegomość listem swoim wielmożnemu Dobrzańskiemu kommisarzowi natenczas dóbr Smilańskich zalecił wyznaczyć dla comparentis wielmożnego pryncypała miejsce na osadzenie slobody, za tem pismem wielmożny Dworzański ziechawszy do Równego, gdzie natenczas iaśnie oświecony xiaże iegomość znajdował się, oświadczył, iż iuż uroczysko Kałyhórkę iegomość panu Hanczyńskiemu do osadzenia oznaczył; za co iaśnie oświecony xiaże iegomość rozgniewany, dysponował, aby natychmiast prawo na nie wielmożnemu comparentis pryncypałowi napisał, które po drugim opieraniu się chociaż napisał, lecz takie, że iaśnie oświecony xiaże iegomość, nadzwyczajne widząc opisy, zdarł one, a inne teraz pisać rozkazał, oddane zaś iuż powtórnie sobie do podpisu, lubo ieszcze uciążliwe i wymyślne było, podpisawszy, i mówiąc «więcey na łasce moiey zależeć będzie acz na tem prawie,» oddał wielmożnemu comparentis pryncypałowi; a zatem daremne i cale przeciwne szczycenie się w manifeście wielmożnego Dworzańskiego, że z iego łatwości ma wielmożny comparentis pryncypał slobodę, owszem tak był niełatwy, że gdy by nie szczególniejsze iaśnie oświeconego xiecia względy, nie miał by oney wielmożny pryncypał comparentis; i ztąd poszło, że wielmożny Dworzański, w kilka potem czasów ziechawszy w Smilańszczyznę do slobody swoiey Sokołówki, pół mili od Kałyhórki odległej, oświadczył się his formalibus: «Zaczęła Kałyhórka osiadać, ale nie będzie z niey miał pociechy iegomość pan Goraiewski!», co i ziściło się, bo w nieprzedłużoney zaraz porze, gdy dwie tylko ieszcze wieś Kałyhorka liczyła chałupy i kurzeniów kilka, kozacy Smilańscy w Kapustyney mieszkający, niewiedzieć cuius motivo, napadli na nią, z imprezą popalenia kurzeniów i rozpędzenia ludzi, przecież ludzie Kalihórscy choć nie bez znacznych odebrania razów oparli się onym i na dowód tego bezpraw-

nego ich postępku i nalaźdu ianczarki zatrzymali; w której krzywdzie szukał wielmożny cześnik sprawiedliwości u wielmożnego Węza gubernatora Smilańskiego pokilkakrotnie, ale nakoniec żadney nie doznawszy, tylko świadczenia, a potem pogróżki, udać się starał do samego iasnie oświeconego xiecia prawodawcy, iakoż ztamtąd przywiozł dyspozycę, aby wielmożny Wąż ziechawszy na grunt do Kałyhórki, inkwizycją wyprowadził i tę zapieczetowaną iasnie oświeconemu xieciu iegomości odesłał, co żadnego dotąd nie odniosło skutku. Daley zaś ludzie Sobolewscy wielmożnego Dworzańskiego drzewo do stawienia chałup sposobne, slobodzie Kalihorce przyległe po pod samą wsią, na sprzedaż za granicę wycieli, którego gdy wielmożny comparentis pryncypał nie pozwolił, naprowadzili na niego o północy Serbów, którzy i drzewo zabrali i niewyliczonych krzywd, zaborów wielmożnemu cześnikowi naczynili. Urodziło się zaraz powtórne od tychże temuż skrzywdzenie, dano albowiem znać wielmożnemu comparentis pryncypałowi, że ludzi dwóch Smilańskich ze wsi Kiryłówki uchodziło na slobodę zagranicę, w czem chcąc okazać przysługę swoją wielmożny cześnik dla iasnie oświeconego xiecia iegomości, zatrzymał przedsięwzięcie onych i natychmiast dał znać o tem do Kapustyniec, zkad przysłano po nich kozaków i wzięto; tandem w drodze, kozacy z przyczyny pokrewieństwa uciekających chłopów synów onych wypuścili, którzy dawszy o tym znaż za granicę sprowadzili na wielmożnego comparentis pryncypała Serbów, w której porze naiechali Serbowie i pozostałe uciekających chłopów rzeczy u wielmożnego comparentis pryncypała, przez nich że dla ciężkości zostawione, zabrali i onemu niezmierne nanieśli szkody. W tych tedy tak znacznych pokrzywdzeniach swoich tak u wielmożnego Dworzańskiego, kommisarza natenczas, iako też i u wielmożnego Węza, gubernatora Smilańskich, dopraszał się z powróconych z zagranicy chłopów wielokrotnie satysfakcyi, lecz żadnego względu ani prośby, ani rekwizycye wielmożnego comparentis pryncypała nie wymogły na nich. Takową satysfakcyą i od urodzonego Żdanowskiego wielmożny cześnik kontentować się musiał, gdy mu siana styrtę z dyspozycyi iego zabrano, kiedy na rekwizycę swoją, w tych słowach odebrał rezolucę: «tak sprawiedliwość święta każe, abym cudzego nie przywracał.» Byli to tedy wielmożny Wąż gubernator i urodzony Żdanowski, osobliwiey leśniczy natenczas, Smilańscy, wypełniający dla przysługi wielmożnego Dworzańskiego, ile komiś natenczas mającego, chęci i wolą iego, i rzecz sprawiedliwa,

że fauste ukształconymi polityką sposobami, ale aż nader uciążliwości pełnemi, wielmożnego comparentis pryncypała ucisnęli. Otrzymał potem i wielmożny Zawadyński woyski Kiiowski na uroczysko Mokrey Kałyhórki prawo, którą blisko samey wsi Kalihórki Suchej osadzać zacząwszy, wyrobione pracą ludzi wielmożnego ukrzydzonego z obłogu pola, wyprawione sianożęcie, i wszelkie należytości poodbierał; młyn na ostatek, staraniem wielmożnego comparentis pryncypała wystawiony, do niego właściwie należący, przywłaszczył, który tak już zewsząd obarczonym został, że ani gruntów dla siebie i poddanych, ani sianożęci używać nie mógł i nie może, albowiem w przeszłoletniej porze, nie wzmiankując innych, gdy poddany wielmożnego żalącego się wyszedł na sianożęcie własną kosić trawę, urodzony administrator wielmożnego Zawadyńskiego, naiechawszy onego z ludźmi, których zawsze do wiolencyi zwykł używać, tak zbić młotkami kosy klepiącymi kazał, że ledwie z tym się mie rozstał światem, w którym ukrzywdzeniu dwóch gromadzkich ludzi z urodzonym administratorem swoim, nazwiskiem Nowakowskim, posyłał wielmożny cześnik do wielmożnego Węża, dopraszając się zlitowania się przynajmniej nad ludźmi tymi, którzy na dalsze usługi iasnie oświeconemu xięciu są wezwani, zkad takową odnieśli odpowiedź: «kiedy wam tam ciasno, to idźcie do Kalihórki Mokrey, Sobolówki albo Słupieczney, albo niech pan Goraiewski mnie tey ustąpi slobody, to będziecie mieli wszystkiego dostatkiem». Takiemi więc napełniwszy ichmość obwinieni wielmożnego pryncypała comparentis uciśnieniami, ieszcze wielmożny Dworzański manifestem swoim czynił zarzuty, że wielmożny comparentis pryncypał nad opis prawa w gruntach się rozprościerał, lasy dezolował, a nawet gruntów wymagającą potrzebę lasów na obudowanie zabronił, nadto spuszczonego sztuk kilkadziesiąt na cerkiew drzewa zabrać dysponował. Sianożęci zaś urodzony Lobecki administrator iegomość obwinionego Sobolewski pozatykał pod samą wsią do Sobolówki, a siana stogów kilka wielmożnemu ukrzywdzonemu zabrał. Urodzony zaś Żdanowski ważył się nienależycie opisać i oczernić, że iakoby wielmożny pryncypał żalącego się, stante vita wielmożnego Karnickiego, żydów arendarzów Słupyczańskich więzić, w łańcuchy zakowywać i słoniną w szabasy karmić miał, które iako iest przeciwne, wyraźnie wiadomo aktom; po śmierci zaś wielmożnego Karnickiego iakoby poddanych Słupyczańskich kaleczył, z odzienia obdzierał, czego nietylko że nie czynił, ale uczynić nie mógł, ponieważ natenczas,

chronić się zawziętych ludzi myśli, na życie swoje niewinnie czuwających, w Smilańszczyźnie i w domu nawet swoim nie nadydował się. Nakoniec w manifestie imieniem iasnie oświeconego xiecia iegomości woiewody Braclawskiego podanym, wyraził, iakoby wielmożny comparentis pryncypał ludzi zagranicznych na arędzie u siebie konserwować miał i tym pretextem lasów onym i gruntów używać dopuścił, pomoc, radę i protekcyę imże dawał, do czego iako wielmożny comparentis pryncypał nie zna się, tak nie wie iakim by to sposobem być mogło, aby ci, którzy tylokrotnie czynili wielmożnemu comparentis pryncypałowi naiazdy, zabory, mogli iakie mieć z nim porozumienie, aby tym mógł drwa wywozić kazać, którym, iako się wyżej wyraziło, urabanych przez ludzi Sobolewskich wywieźć nie dopuścił, a wrócone przez kozaków Smilańskich od granicy z drzewem podwody miał odbiać, kozaków pokaleczyć, o czem pierwsze dopiero z manifestu odbiera upewnienie,—cóż mówić o istocie tego napastliwego zarzutu? Zgoła takimi urodzony Żdanowski tenże manifest napełnił obiekcjami, iż musi z tego wszystkiego temi się explikować wielmożny comparentis pryncypał słowy, że na poparcie swoich bezprawnych dzieł tenże iegomość obwiniony szuka iakieykolwiek dla siebie niemi permowencyi. Oswiadczył na ostatek, że urodzony Wolfan, podlesniczy natenczas, czyniąc obiazdkę lasów Smilańskich, z perswazyą wypuszczenia z aresztu żydów (którzy nigdy w nim nie byli), wstąpił do wsi Kalihórki, co iako inaczey się działo i umyślnie na ruinę wielmożnego comparentis pryncypała był wysłany,—wiadomo Bogu, ludziom i iasnie to wszystko inkwizycyi pokaże się. O co urodzony comparens, nomine eiusdem principalis sui, magna cum querella iteratis remanifestowawszy się i manifestowawszy się vicibus, id totum ut praemissum est, salva melioratione, actis connotari prosił, co i otrzymał. Iakób Szybiński manu propria.

Книга Киевская городская, записовая и поточная, 1768 года, № 79; листъ 164.

CLXXIV.

Жалоба Винницкаго скарбника Франциска Шашкевича на Волинскаго скарбника Іосифа Урбановскаго, заставнаго владѣльца имѣній жалобщика Цымбаловки и Яблоновки, объ утѣсненіи крестьянъ этихъ имѣній, вслѣдствіе чего многіе изъ нихъ разбѣжались. 1768 г., Іюня 4.

Roku tysiąc siedemset szesdziesiątego ósmego, miesiąca Iunii czwartego dnia.

Na urzędzie grodzkim w zamku iego królewskiey mości Żytomierskim, przede mną Stefanem Rostowskim, namiestnikiem protunc grodzkim starostwa Żytomierskiego, i xiegami ninieyszemi grodzkiemi Żytomierskiemi, comparens personaliter urodzony Gaspar Dąbrowski, nomine et ex speciali commissio wielmożnego iego mość pana Franciszka Szaszkiewicza skarbnika Winnickiego, dóbr wsiów Cymbałówki i Iabłonówki, tu w województwie Kiiowskim a powiecie Żytomierskim leżących, dziedzica, przychylając się do manifestu nomine iaśnie oświeconego Kaspra Lubomirskiego wojewodzica Krakowskiego, wyżyrażonych wsiów iurysdatora, eo tonore uczynionego i zaniesionego, naprzeciwno wielmożnemu Iózefowi Urbanowskiemu skarbnikowi Wołyńskiemu, wspomnionych dóbr zastawnemu i niby dożywotniemu possessorowi, skarży, manifestuje się w takowy sposób i o to: a nayprzód, ponieważ szlak nazywający się ab antiquo Czarny też dobra wsie Cymbałówkę i Iabłonówkę od dóbr różnych sąsiedzkich graniczy i dystyngwuje, wielmożny obwiniony cum summo praeiudicio moderni haeredis tenże gościniec rozrywać dopuszcza, przez co uszczerbek gruntów pól nie mały dzieie się; potem poddanych niezwyčajnemi robociznami, podróżami, wykładami ucięża i do uciezki przymusza, przez które angaryzacją nietylko poddaństwo od ciągła i dobytków odpadło, lecz blisko trzydziestu, nie mogąc znieść uciężenia, rozeyść się musiało, arędę znacznie podwyższywszy, tymże arędarzóm krzywdy, przypiski na poddanych czynić dopuszcza, a zatem abusum iuris sui advitalitii commisit et commitit, co wszystko i więcej inkwizycyami dowiedziono i wyprobowano będzie; więc ratione praemissorum,

nomine cuius supra, iterum atque iterum manifestuie się, offerendo magnificum principalem respectu praemissorum tam de abusu commisso iuris advitalitii iure acturum velle, salva eiusque manifestationis melioratione, si opus fuerit. Gaspar Dąbrowski.

Книга Житомирская городская, записовая и поточная, 1768 года, № 249; листъ 220 на оборотъ.

CLXXV.

Люстрація королевскихъ имѣній Борокъ, Мостища, Волошекъ, Дубна и Дубенской Воли, съ перечисленіемъ крестьянъ, ихъ скота, повинностей и всѣхъ вообще доходовъ имѣнія. 1768 г., Іюля 15.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego dziewiątego, miesiąca Ianuarii trzeciego dnia.

Na urzędzie grodzkim w zamku iego królewskiey mości Włodzimierskim, przede mną Kazimierzem Zaleskim namiestnikiem natenczas grodzkim burgrabstwa Włodzimierskiego i xięgami ninieyszemi grodzkiemi comparens personaliter urodzony Piotr Boczkowski te lustracye dwie wsiów Borek, Mostyszcze i młyna Łukianowski zwanego na iedney stronie sexterna, na drugiey wsiów Wołoszek, Dubna i Woli Dubieńskiey przyległości z opisaniem w szczególności i ieneralności tych wsiów dwóch folwarków z przyległościami, budynków, poddanych, osiadłości i ich powinności, granic i wszelkich prowentów, intrat przez wielmożnego Macieia Alexandra z Lipego Lipskiego woiskiego Bełzkiego, iego królewskiey mości dworzanina skarbu koronnego przysięgłego, sporządzone i spisane iaśnie oświeconym xiążetom Dymitrowi z Prussów i Iózefie z Mycielskich Iabłonowskim starostóm Kowelskim małżonkóm z mocy przywileiu od niaiaśnieyszego króla iegomości Stanisława Augusta łaskawie na też wsie konferowanego, podanych w possessyę, z podpisem ręki osobnym na iednym sexter-

nie wraz zszyte i pieczęciami z osobna przyciśnionemi tegoż wielmożnego dworzanina iego królewskiej mości, do akt niniejszych grodzkich Włodzimierskich do oblaty podał, tak się w sobie obie iedna po drugiej napisane mające:

L U S T R A C Y A

Dzierżawy wsiów Borek i Mostyszcz, tudzież młyna Łukaszowski zwanego, w województwie Wołyńskim, powiecie Włodzimierskim leżącey, przy podaniu w possessyę iaśnie oświeconym xiażetom Dymitrowi z Pruss Iabłonowskiemu staroście Kowelskiemu, rotmistrzowi koronnych, ienerałowi leytenantowi Litewskich woysk, orderu Huberta S-go kawalerowi, i Iózefie z Mycielekich, małżonkóm, na fundamencie przywileiu od nayiaśnieyszego Stanisława Augusta króla szczęśliwie nam panującego na wsie pomienione Borek i Mostyszcze tudzież młyn Łukianowski, dnia dziesiątego Marca roku teraz biegingo 1768 w Warszawie łaskawie danego, przeze mnie Macieia Lipskiego woyskiego Bełzkiego, dworzanina iego królewskiej mości skarbu koronnego, rotą lustratorską przed aktami grodzkiemi grodzkiemi Bełzkiemi przysięgłego, iustrumentem czyli listem podawczym od prześwietney kommissyi rzeczypospolitey skarbu koronnego w Warszawie agitującey się dnia siódmego miesiacea Kwietnia roku terażnieyszego wyznaczonego, tak co do osiadłości budynków, rozległości wszelkich intrat według terażnieyszego stanu dóbr tychże, inwentarzem niżey specyfikowanych, dla podania tychże wsiów Borek, Mostyszcze i młyna Łukianowskiego w possessyę iaśnie oświeconych xiażąt Iabłonowskich starostów Kowelskich, iako oddzieliwszy prowenta pomienionych wsiów Borek i Mostyszcze od intrat starostwa Kowelskiego, niemniej wyłączywszy kwartę, wyznaczenia nowey kwarty do skarbu rzeczypospolitey płacić się mającey przy zwykłej na gruncie indagaeyi. dnia 15 Lipea 1768 roku spisana.

WIEŚ BORKI.

Opisanie folwarku i budowli.

Wieżdżaiąc do folwarku ulicą pomiędzy chałupami i płotami ciągnącą się w parkanie wrota podwójne z deszczek, na biegunach pod dranicami, przy których nad schodami furtka na biegunie w kunie drownianey; wszedłszy na dziedziniec po lewey ręce szpichlerz stary na zsy-

pywanie chmielu w węgły budowany pod dranicami z podłogą i powałą, do tego drzwi na biegunach z wrzeciędzem żelaznym, nie daleko którego lamus z drzewa w węgły budowany, pod dranicami wkoło ze trzech stron ganki czyli wystawy na słupach, tudzież wśrodku podłogę i powagę i drzwi na biegunach z zasuwą mający. Pod tym lamusem piwniczek dwie drzewem obudowanych, po części zawałonych; daley idąc solwark z drzewa w węgły budowany pod dranicami, do tego wchodząc do sieni z dziedzińca iako wychodząc ku rzece, drzwi na biegunach z zawiartką; z sieni do izby drzwi na zawiasach z haczykiem przy których komin murowany osuniony reparacyi potrzebujący, w górę wyprowadzony, i piec kaflowy zielony. Okien cztery na pół kwatere otwierających się częścią w ołów, częścią w drzewo oprawnych z okiennicami z nadworza zasuwaniem, ławy ze dwóch stron przy ścienie pod oknami i przy piecu; z izby do alkierza drzwi na zawiasach z wrzeciędzem i klamką w którym okien z kwaterami dwie w ołów, a trzecie w drzewo oprawne. Okiennice z podworza zasuwane. mające w izbie i alkierzu podłogę i powagę z drzewa ułożoną; z alkierza do sieni drzwi na zawiasach, naprzeciwko których drzwi do spiżarni na biegunie, w tej okien dwie w drzewo oprawne z okiennicami zasuwaniem; podłoga i powaga z drzewa ułożona, w ścianie drzwi do piekarni na biegunie z zawiartką, w której okien trzy w drzewo oprawnych. Piec piekarski z kamienia murowany i ławy koło ścian.

G U M N O.

Wchodząc do gumna wrota podwójne z drągiem, przy których nad schodami fórtka przy wrotach po lewey ręce, tudzież naprzeciwko wrót szopy, ściany w słupy, częścią z iedney strony, częścią z dwóch zarzucone pod słomą, szar ieden od dołu z dranic mające. Przy szopie szpichlerze z drzewa w węgły budowane pod iednym dachem słomą pokrytym, o iednym szarze od dołu z dranic, z tych do średniego szpichlerza wchodząc drzwi na biegunie z wrzeciędzem o czterech ogniwach, z którego do dwóch szpichlerzyków naprzeciwko siebie będących drzwi na biegunach, z tych w każdym oprócz średniego zasieków cztery i okiennic dwie; we wszystkich podłoga i powaga z drzewa ułożona. Przy szpichlerzu stodoła z drzewa w słupy zarzucona, pod słomą o szarze iednym od dołu

z dranic, do której wrót dwoie podwóynych ex opposito na biegunach będących, a trzecie wrota z boku także od południa przy gumnie. Obora, szopy ze czterech stron z drzewa budowane dla schronienia się bydła w słołę, pod słomą mająca, do której z gumna wchodząc wrota pojedyncze na biegunie, a z dziedzińca od północy i zachodu wrota podwóyne; przy oborze stajnia w słupy budowana pod słomą z szarem iednym z dranic, do której od północy drzwi na biegunie; w środku podłoga z drzewa przy żłobach dwóch ułożona. Karczma w środku wsi w węgły budowana, pod dranicami, wchodząc do sieni wrota pojedyncze na biegunie; z sieni do izby drzwi na biegunie z haczykiem; komin z gliny lepiony z piecem piekar-skim, piec drugi biały kaflowy, okien cztery. Ławy pod oknami; z izby do komory drzwi na biegunie z klamką, okno iedne w drzewo oprawne. Z komory na ulicę drzwi na biegunie z zasuwą. W karczmie tej propi-nacya skarbowa.

O g r o d y:

1. W chmieliszczach nade drogą rzeki Turyi za dworem									
na soch	—	—	—	—	—	—	—	—	3 efficit
2. Pode dworem koło gumna na soch									2 soch
3. Przy lochu i lamusie na soch	—								3 9.

O b s z a r y:

1. Stare Pole zwany przy brodzie Szewnica nazwanym.									
i drodze z Michnówki do Borek idącej na soch									30
2. Przy tejże drodze na drugiej stronie pole Zadoroże									
zwane soch	—	—	—	—	—	—	—	—	20 efficit
3. Przy sianożęci Czerteż nazwaney niwka na soch									2 soch
4. Przy tymże Czerteżu pole Strzelanka zwane na soch									18 90.
5. W nawozach przy ogrodzie chmieliszczu nad błotem na soch									20

S i a n o ż ę c i e:

1. Czerteż i Nawozy zwane iedna po drugiej po nad błotem									efficit
do Szewnicy ciągnąca się na kosarzów	—	—	—	—	—	—	—	—	60
2. Pastewnik przy ogrodzie za lamusem będący na kosarzów									5 na
3. W Ostrowie ku młynowi idąc na kosarzów									15
4. Na błotach z obydwóch stron matki (?), podczas suchych									kosarzów
tylko lat koszywana, na kosarzów	—	—	—	—	—	—	—	—	20
5. W Mostyszczach Kniazi Ostrów zwany nad rzeką Tu-									106.
ryą, na kosarzów	—	—	—	—	—	—	—	—	6

L a s, w którym dębina, olszyna, choina i krzaki różne; łoży, wierzby, na kiikanaście stay ciągnący się.

OSIADŁOŚĆ WSI BOREK Z POWI NNOSC I A H I.

Numera	Osiadłość.		Sprzężay.		Imiona Nazwiska.	Pańszczyzna.			Czynsze.		Daniny różne.			Prze-
	Dymy.	Morgi.	Woly.	Konie.		Ciągłe.	Poiedyncze.	Piesze.	Złote.	Grosze.	Korco.	Cwierci.	miód.	dziwa
1	1	2 ¹ / ₂	—	—	Kondrat Omelanczuk	—	—	2	3	15	2	2	2	2 ¹ / ₄
2	1	3	2	1	Feder Bigal	2	—	—	4	6	2	2	2	3
3	1	3	2	—	Neczypor Bigal	2	—	—	4	6	2	2	2	3
4	1	3	2	1	Lewon Goluński	2	—	—	4	6	2	2	2	3
5	1	4	1	1	Daniło Kalenik	2	—	—	5	18	2	2	3	4
6	1	4	2	—	Iwan Matwieyczuk	2	—	—	5	18	2	2	4	4
7	1	3	—	—	Iuliiian Lipicz	—	—	2	4	6	2	2	2	3
8	1	3	2	—	Stefan Lipicz	2	—	—	4	6	2	2	2	3
9	1	2 ³ / ₄	2	2	Demko Sidoruk	2	—	—	3	15	2	2	2	2 ¹ / ₄
10	1	2 ³ / ₄	1	1	Sawka Sidoruk	2	—	—	3	15	2	2	2	2 ¹ / ₄
11	1	2 ³ / ₄	—	—	Olexa Lipicz	—	—	2	3	15	2	2	2	2 ¹ / ₄
12	1	5	2	1	Daniło Milanczuk	2	—	—	7	—	2	2	4	5
13	1	3	1	—	Andriy Dawidyk	—	2	—	4	6	2	2	2	3
14	1	3	1	—	Naum Swistun	—	Li	ber	od	wsz	elkiey powinności	2	2	Ty won.
15	1	3	1	—	Iuzko Gracz	—	2	—	4	6	2	2	2	3

16	1	3	1	—	Iacko Matwieczuk .	.	.	—	2	—	4	6	2	2	2	2	2	2	2	3
17	1	3	2	—	Hawryło Raczyk .	.	.	2	—	—	4	6	2	2	2	2	2	2	2	3
18	1	3 1/2	2	—	Iwan Matwieczuk .	.	.	2	—	—	4	27	2	2	2	2	2	2	3	3 1/4
19	1	3	2	—	Ułas Bigal .	.	.	2	—	—	4	6	2	2	2	2	2	2	2	3
20	1	3 1/2	2	1	Anton Kałapuc .	.	.	2	—	—	4	27	2	2	2	2	2	2	3	3 1/4
21	1	3	—	—	Pilip Miłańczuk .	.	.	—	—	2	4	6	2	2	2	2	2	2	3	3
22	1	3 1/4	2	1	Petro Swiszek .	.	.	2	—	—	3	15	2	2	2	2	2	2	2	2 1/4
23	1	2 1/4	1	—	Łukian Swiczak .	.	.	—	2	—	3	15	2	2	2	2	2	2	2	2 1/4
24	1	3	2	1	Pawluk Ostapow .	.	.	2	—	—	4	6	2	2	2	2	2	2	2	3
25	1	3 1/4	2	1	Hryć Koreń .	.	.	Li	ber	od	wszelkiey	ci	powi	nnos	ci	powi	nnos	ci	powi	Mirocznik.
26	1	3	—	—	Michał Ładaniuk .	.	.	—	—	2	4	6	2	2	2	2	2	2	2	3
27	1	2 1/4	2	1	Mikołay Sidaruk .	.	.	2	—	—	3	15	2	2	2	2	2	2	1 1/4	2 1/4
28	1	3	1	1	Iwan Styrnikow .	.	.	2	—	—	4	6	2	2	2	2	2	2	1 1/4	3
29	1	3	—	—	Ostap Swistun .	.	.	—	—	2	4	6	2	2	2	2	2	2	1 1/4	3
30	1	3	—	—	Trochim Saworuk .	.	.	—	—	2	4	6	2	2	2	2	2	2	3	3
31	1	2 1/4	—	—	Petro Kołosiuk .	.	.	—	—	2	3	15	2	2	2	2	2	2	—	—
32	1	2 1/4	2	1	Stepan Sołoninko .	.	.	2	—	—	3	15	2	2	2	2	2	2	2	2 1/4
33	1	3 1/4	1	—	Sidor Nicznec .	.	.	—	2	—	4	27	2	2	2	2	2	2	3	3 1/4
34	1	3 1/4	—	1	Carycha wdowa .	.	.	—	2	—	4	27	2	2	2	2	2	2	3	3 1/4
35	1	3	—	—	Wasko Mikitiuk .	.	.	—	—	2	4	6	2	2	2	2	2	2	2	3
36	1	3	—	—	Hryć Karpow .	.	.	—	—	2	4	6	2	2	2	2	2	2	3	3
36	36	110	41	15	Latus efficit .	.	.	36	12	20	144	27	60	68	80	100	Lesny tylko od pańszczyzny wolny motków i sici wiązania liber.			

Osiadłość wsi Borek z powinnościami.

Ta wieś niedaleko rzeki Turya zwanej na gruntach po większej części piaszczystych, miejscami nizinnych podczas powodzi i lat mokrych, ponad rzeką Turą będących, zatapiających, osiadła. żadnych łąków, obszarów i cwierci formalnych nie ma; ale tylko kawałkami na morgi rachując; pola poddani sieją w morgu oprócz łąki pola na pługów czyli soch dwie; a jeżeli grunt podlejszy, tedy proporcjonalnie więcej nadają. W tej tedy znajduje się pola dworskiego w ogrodach na soch osiem, w obszarach na soch dziewiędziesiąt, w sianożęciach na kosarzów sto dziesięć. Poddanych z tywónem, miocznikiem i lesnym 36; to jest ciągłych, parowych 10, pojedynczych 7, pieszych 11. Powinności są ich takowe: Poddani ciągły ciąglem, pieszy pieszo na tydzień po dni dwa robią i tłok dwie na rok odbywają; na szarwarku dwa razy do roku, raz na wiosnę, drugi raz w jesieni do młyna Łukianowski zwanego wychodzi, za dzień pańszczyzny dwie fary drew wywozi; powozu o mil dwanaście dwa razy do roku ciągły odbywa, pieszy zaś in vim powozu dni dziesięć, to jest za każdy powóz po dni pięć robi. Czyszu z każdego morga złoty jeden groszy dwanaście płacą. Owsa z dymu czyli chałupy krubek dwie w garcy ośm. Chmielu cwierci dwie, to jest korcy Warszawskich natłuczonych dwie daje; dani miodowej proporcjonalnie według gruntu oddaje, lub in vim dani z każdego morga po groszy piętnaście płaci. Kapustę sadzą, polewają. Konopie moczą, wywłóczą, mieżą bez pańszczyzny; a ile morgów trzyma, tyle z pańskiego włókna motków na dwu-łokciowe motowidło w pasem 20, nici 30 przedzie. Oprócz tego każdy gospodarz z własnych nici sieci po sążni trzy w ok szesdziesiąt wywiązuje. Stróżę dobową z Mostyszczami po jednym w kolej do dworu odbywają. Do rybołówstwa za poczesną do niewodu chodzą. Na chorągiew rzeczypospolitey podymnego złotych 51 i hiberny zł. 125 groszy 15 do roku płacą.

Aręda czyli propinacya w tej wsi iako i innych skarbową, tym sposobem regulowana: korzec Warszawski słodu lub wymiaru z młyna wódki prostej na wyszynk spust jeden w garcy dziesięć wydaie, na którą expens ta: na spustą groszy piętnaście; słodownikowi od każdego korca słodu groszy 3; szynkarzowi 20 miara,—inne zaś expensa niżej wyrażone.

Summaryusz intraty ze wsi Borek roczney.

		złote.	gros.	sz/o
Od poddanych:				
17 ciągłych, na tydzień dni 34, a na rok dni 1768,				
a grossis 9	—	—	—	—
		530	12	
6 Poiedynczych, na tydzień dni 12, na rok dni 624,				
a gros. 6	—	—	—	—
		124	24	
10 pieszych, na tydzień dni 20, a na rok dni 1040,				
a gros. 6	—	—	—	—
		208	—	
33 powinnych, od każdego dni 2, a od wszystkich 66,				
a gros. 6	—	—	—	—
		13	6	

Daniny czynszu.

1. Za owsa krubek 68, krubka w garcy ośm, a flo-				
ren. 1, efficit	—	—	—	—
		68	—	
2. Za chmielu cwierci 68, ćwierć w garcy 32, a flor.				
1, efficit	—	—	—	—
		68	—	
3. Za miodu garcy dwadzieścia, garniec a flor. 2				
gr. 16	—	—	—	—
		50	20	
4. Z osiadłych pod pańszczyznę (exemptis liberis) mor-				
gów 103 ¹ / ₄ , a flor. 1 gr. 12	—	—	—	—
		144	—	
5. Za uprzedzenie motków 100, a gr. 6	—	—	20	—
Od poddanych 17 za powoz po dwa razy odbywany o				
mil 12, a rachuiąc powoz ieden a fl. 4		—	136	—
Od poiedynczych i pieszych 16 od każdego in vim po-				
wozu dni 10, a od wszystkich dni 100 a gr. 6		32	—	
Za wyrobienie sici od każdego sążni 3 na ok 60, a od				
poddanych 33, sążni 99 a fl. 1	—	—	99	—

Propinacyi skarbowey a die 24 Januarii 1767 anni ad diem eundem 1768.

	(185 kwaterki 1/4, garniec a fl. 1	
Za wódki prostey	(gr. 18, fl. 299 gr. 4 den. 9	
garcy.	(341 kwaterka 1, garniec a fl. 1	den.
	(gr. 22, fl. 591 gr. 5 den 4 1/4, 960	9 13 1/4
Za piwa garcy 525,	garniec a gr. 4 fl. 70	
<hr/> Latus facit		2454 11 13 1/4

WIEŚ MOSTYSZCZE.

O p i s a n i e k a r c z m y.

W tej wsi karczemka z drzewa w węgły budowana, pod dranicami, do której wrota na biegunie i przy tychże furtka do sieni, z sieni do izby drzwi na biegunie; w izbie piec piekarski, okienek dwie; naprzeciwko komora, do której z sieni drzwi także z wrzeciędzem.

Nazwiska:	Osiałość.		Sprężay.		Osiałość Mostyszcz. Imiona Nazwiska.	Pańszczyzna.			Czynsze.		Różne daniny.			Prze- dzenia, sici robienia libr.	
	Dymy.	Morgi.	Woły.	Konie.		Ciągłe.	Poiedyncze.	Piese.	Złote.	Grosze.	Korce.	Cwierci.	Garce.		Motki.
1	1	6	1	1	Iacko Rudczyk . . .	2	—	—	8	12	2	2	4	6	
2	1	3	—	—	Kondrat Bacholik . . .	—	—	2	4	6	2	2	2	3	
3	1	3	—	—	Olexa Demczuk . . .	—	—	—	4	6	2	2	2	3	
4	1	3	1	—	Iwan Nestoruk . . .	—	2	—	4	6	2	2	2	3	
5	1	3	—	1	Semko Nestoruk . . .	—	2	—	4	6	2	2	2	3	
6	1	6	2	2	Iakób Nestoruk . . .	2	—	—	8	12	2	2	4	6	
7	1	3	1	1	Ułas Swirydiuk . . .	2	—	—	4	6	2	2	2	3	
8	1	4	1	1	Petro Kaleniuk . . .	2	—	—	5	18	2	2	3	4	
9	1	4	—	1	Kirik Laszczanica . . .	—	2	—	5	18	2	2	3	4	
10	1	3	—	—	Kuźmicha wdowa . . .	—	—	2	4	6	2	2	2	3	
11	1	3	1	—	Wasył Swirydiuk . . .	—	2	—	4	6	2	2	2	6	
12	1	6	2	2	Daniło Swirydiuk . . .	2	—	—	8	12	2	2	4	3	
13	1	3	—	—	Hapan Kornyo . . .	—	—	2	4	6	2	2	2	3	
14	1	6	1	—	Nazar Haponik . . .	—	2	—	8	12	2	2	4	6	
15	1	3	—	1	Hawryło Kula . . .	—	2	—	4	6	2	2	2	3	
16	1	4	—	—	Iarmuł Lipicz . . .	Liber	od	wsz	iey powinności	Gu	mien	ny.			
16	16	63	10	10	In summa . . .	10	12	6	82	18	30	30	40	59	

Lesny od pańszczyzny, motków,
przędzenia, sici robienia libr.

OSIADŁOŚĆ WSI MOSTYSZCZ Z POWINNOŚCIAMI.

Ta wieś iak i Borki niedaleko rzeki Turyi, na podobnych gruntach osadzona, rzeką Turyą od wsi Borek przedzielona, obszarów i ogrodów dworskich ani żadnych formalnych pól nie mająca; znayduie się w tej pod poddaństwem pola osiadłego morgów 63, pustego morgów . . . . . Poddanych z lesnym i gumiennym 16, to iest parownych czyli pocieżnych pięciu, pojedynczych sześciu, pieszych pięciu. Powinności tej wsi poddanych takowe iako i we wsi Borkach, w tem tylko się różnią, że ci po więcey dani miodowey, to iest ze trzech morgów po garcy dwa daia, lub niemaiący miodu za każdy garniec po złotemu i groszy 16 płacą. Od kapusty polewania, sadzenia i wywiązywania po trzy sążni sieci wolni. Ale natomiast każdy oprócz motków, zwyczajem iak i w Borkach z dworskiego włókna przedzonych, po motkowi iednym dwułokciowym w pasem pięć z własney przedzy do dworu oddać powinien; iako i z pól pustych snop piąty do dworu należy. Podymnego i hiberny tylko co i Borki płacą, do których mielnicy młyna Łukaszowskiego przykładaią się. Propinacya w tej wsi iak i w Borkach dworska.

I n t r a t a n a r o k t a k o w a :

złote.   Gro-
sze.

Od poddanych:

5-ciu na tydzień dni 10 ciągłych, a na rok dni 520, a			
grossis 9	—	—	186
6-ciu na tydzień pojedynczych dni 12, a na rok dni 624, a			
gross. 6	—	—	124 24
3 na tydzień pieszych dni 6, a na rok dni 312, a gr. 6			62 12
14 od każdego powinny na rok dni 2, od wszystkich			
28, a gros. 6	—	—	5 18

Daniny:

Za owsa krubek 30, krubka w garcy 8, a florenum 1	—	30	—
---	---	----	---

Za chmielu ćwierci 30, ćwierć w garcy 32, a flor. 1	—	30	—
Za miodu garcy 40, a fl. 2 gr. 16	—	—	101 10
Czynszu z osiadłych (exceptis liberis) pod pańszczyzną mor- gów 56, a fl. 1 gros. 12	—	—	82 18
Od poddanych 5-ciu za powoz na dwa razy o mil 12 odby- wany, każdy rachując a fl. 4	—	—	40 —
Od poddanych 9-ciu pojedynczych i pieszych in vim powozu od każdego dni 10, a od wszystkich dni 90 a gr. 6	18	—	—
Za uprzedzenie motków 59, a gr. 6	—	—	11 24
Za motków kreconych na sieć 14, a gr. 15	—	—	7 —
(garcy 29, garniec a fl. (			
Z propinacyi skarbowey (1 gr. 14, fl. 42 gr. 16 (			
(garcy 36 $\frac{1}{4}$, i kwatarka (			
a d. 24 Januarii 1767 ad (1, a fl. 1 gr. 10, fl. 58 (flor. —	229	22	
(gr. 15 . . . . . (			
diem eundem 1768 wódki (gar. 74 $\frac{1}{4}$, gar. a fl. 1 (			
(gr. 22, fl. 128 gar. 21 (			
Z pól pustych iskopu żyta korcy 4, a fl. 10, wynaszający flor. 40 na słody detruncunt.			
In summa "prowentu" na rok	899	8	

Młyny Łukianowskie zwane.

Miedzy gruntami wsi Borek z iedney i Mostyszcz z drugiey strony, nayduia się młyny dwa przy rzece Turya zwaney, ex opposito siebie, w węgły budowane, pod dranicami, każdy o iednem kole podsobniaku, po kamieniu iednym zwierzchnim i spodnim i wszelkie należytości ma-
iące, od których mielnicy dwai, czwartą miarkę biorąc, na żelaza, ka-
mienie, łóy, czwarty grosz przykładają się i czynszu złotych trzydzieści
płacą. Wymiaru zaś trzy części na skarb branego było korcy Warszaw-
skich siedemdziesiąt dwa, który na słody detruncat. Folusz niedaleko koń-
czącey się grobli, przy teyże rzece w węgły budowany, pod dranicami
o iednym kole podsobniaku, dwa gniazda czyli koryta do folowania sukna
maiący, w którym od folowania sukna postronni od łokcia po szelagu,
własni poddani od łokci 4 po groszu iednym płacą.

Opisanie karczmy i wszelakiej budowli skarbowey przy młynie znajdu-
jącej się.

Karczma z drzewa budowana pod dranicami do której z sieni drzwi dwoie z przychodu na biegunach; w sieniach kuchenka do gotowania, drzewem obudowana. Z wyjazdu zaś w tyle wrota na biegunie; z sieni do izby drzwi na biegunie z wrzeczadzem, — w tej komin z gliny lepiony, w górę na dach wyprowadzony, z piecem piekarskim i piecem od dołu z cegły, górą z kafli będącym. Ławy wkoło ścian i przy piecu, powała i podłoga z drzewa ułożona; z izby do komory drzwi na zawiasach z wrzeczadzem, w tej okno w ścianie wycięte dla światła, zasuwane, i drzwi na podwórze na biegunie z zasuwką. Podłoga i powała z drzewa ułożona. Za wrotami w tyle chałupa, do której z sieni drzwi na biegunie z zawiartką i także drugie drzwi z sieni na ogród, trzecie drzwi z sieni do izby podobne, w której piec piekarski z buwdurem, okien cztery; podłoga i powała z drzewa ułożona. Za karczmą obora drzewem w słupy zarzucona, pod słomą. Niedaleko tejże karczmy na boku szpichlerzyk w węgły budowany, pod dranicami, w którym podłoga i powała z drzewa ułożona; przy szpichlerzyku sieni zawalone; z tej drzwi na biegunie do szkołki żydowskiej z podłogą i powałą, komin z gliny lepiony, piec kafłowy, okien trzy mający. Naprzeciwko karczmy szpichlerz w węgły budowany pod dranicami z wystawą o czterech słupach, do którego drzwi na zawiasach z wrzeczadzem o dwóch ogniach, w tym zasieków trzy, podłoga i powała z drzewa włożona. Opodal suszarnia w węgły budowana pod dranicami; wchodząc do sieni drzwi na biegunie, z sieni do izby pod schodami na górę do suszarni idącemi drzwi na biegunie, w izbie piec z cegły do palenia dla suszenia słoików i okienko w ścianie wycięte dla światła zasuwane. Za potokiem czyli rzeczką od Turyi ciągnącą się winnica z drzewa w słupy zarzucana, do której wchodząc wrota z deszczek, w środku piecki rozwalone. Przy tej winnicy stajenka przybudowana o trzech ścianach w słupy, pod dranicami, w tyle tej stajenki wołownia z drzewa w słupy zarzucona słomą mierzwiastą pokryta, a naprzeciw wołowni chlewów dwa drewnianych w słupy budowanych pod mierzwą, miejscami znacznie opadła. Wszystka ta budowla (oprócz młynów, folusza, szpichlerza) nadpustoszała, reparacyi znacznie potrzebująca.

Nazwiska.	Osia- łość.		Sprzę- żay.		Osiadłość popdanych. Imiona Nazwiska.	Pańsz- czyzna.		Czyn- sze.		Daniny różne.			Przed- ziwe.		
	Dymy.	Morgi.	Woły.	Konie.		Ciągle.	Pojedyncze	Złote.	Grosze.	Krubki	Owes.	Cwerci		Chmel	Garce.
1	1	3	2	—	Zacharko Motlik	2	—	4	6	2	2	2	2	2	3
2	1	3	1	—	Tymosz Lipicz	—	2	4	6	2	2	2	2	2	3
3	1	2 1/4	2	1	Semen Mielnik	2	—	3	15	2	2	2	2	2	*)
4	1	2 1/4	2	1	Iwan Mielnik	2	—	3	15	2	2	2	2	2	
4	4	11	7	2	In Summa	6	2	15	12	8	8	8	8	8	6

*) Mielnicy od przedzenia i dawania nici wolni, z innemi na grun-
tach Mostyskich osiedli.

Powinności poddanych przy tym młynie Łukianowski zwanym miesz-
kających i mielników takowe jak i poddanych wsi Mostyszcz wyżej opi-
sane. Mielnicy tylko dway od przedzenia motków, dawania nici kręco-
nych, powozu, wolni będąc, czynsz za niekarmienie wieprzów po złotych
pietnaście płacą. Do podymnego i hiberny do poddanych we wsi Mos-
tyszczach mieszkających przykładają się.

P r o w e n t n a r o k t a k o w y .		Złote	Gro- sze.	Sze- łagi.
Od Poddanych, i Daniny Czynszu.				
3-ch	Na tydzień ciągłych dni 6, a na rok d. 312, a grossis 9	93	18	
1-go	Na tydzień pojedynczych d. 2, a na rok dni 104, a gr. 6	20	24	
4-ch	Od każdego powinnyh dni 2, a od wszystkich dni 8, a gr. 6	1	18	
	Za owsa krubek 8 a florenum 1	8	—	
	Za chmielu cwierci 8, a flor. 1	8	—	
	Za miodu garcy 8, a flor. 2 gr. 16	20	8	

Za osiadłych morgów jedynaście a flor. 1 gr. 12	15	20	
Od mielników za niekarmienie wieprzów			
Za powóz po dwa razy odbywany przez poddanego ciągłego jednego	8	—	
In vim powozu od poddanego pieszego dni 10, a gr. 6	2	—	
Za uprzedzenie motków 6 a gr. 6 fl. 1 gr. 6)	2	6	
Za kręconych nici motków dwa a gr. 15 fl 1 . . .)			
Z folusza od poddanych tej dzierżawy od folowania Sukna łokci 802, łok. 4 a gr. 1	6	20	1 1/4
Od poddanych od folowania łokci 2080, łokci a szel. 1	23	3	1
Z propinacyi hurtowej a die 24 Jannurii 1767 anni ad diem cundem 1768 wódki:			
Garcy 29 a fl. 1 gros. 14, fl. 42 gr. 16)			
Garcy 121 a fl. 1 gr. 18—fl. 193 gr. 18)			
Garcy 38 1/4 i kwaterku 1 1/4, a fl 1. gr.)	363	1	—
22—fl. 66 gr. 24 . . . . .)			
Wymiaru z młyna korcy warszawskich 72 na słody detruncat.			
	542	21	2 1/4

K o m p u t i n t r a t y r o c z n e y z d z i e r ż a w y B o r e c k i e y.

Wieś Borki . . . . złotych 2454 gr. 11)			
denarów 13 1/4 . . . . .)			
— Mostyszcze . . . . złotych 899 — 8)	Efficit	3896	gr. 10
denarów 13 1/4 . . . . .)			den. 15.
Młyny Łukianowskie z foluszów złotych 542)			
gr. 21 denarów 1 1/4 . . . . .)			
Wymiaru z młyna Łukianowskiego korcy 72 a i 8 złot. pol 576 detruncunt na słody gorzalczane.			

O n e r a e t e x p e n s a f u n d i r o c z n e.

P. Dyspozytorowi dzierżawy salarium złt. pol. — — —	120
Oprocz wymiaru na słody obracanego, zboża na słody gorzał- czane przysypianego żyta korcy 6 1/4 a fl. 10 hreczki korz. 1 a fl. 8 owsa kor. 2 a fl. 4 efficit — —	81
lęczmienia na piwo korcy 5 1/4 a fl 8 — — — —	41

Na reparacya karczmy, budynków różnych	— — — —	43
— Grobli oprócz szarwarków dni 200 a gr. 6	— — —	40
— Kotle gorzalczanego za nadpalenie	— — —	20
— Naczynia browarnego	— — —	4—16
— Wamłynie za żelaza	— — —	12
Kamienie do roku ze dworu oprócz przyłożenia mielników	—	22
Łóy do młyna i foluszu	— — — — —	3—20
Za drew fur 85 do każdego spustu po furze a gr. 4 1/4	—	12—22 1/4
Za drwa do suszenia słodów kor. 10 po fur 3, wynosi 26,		
a gr. 4 1/4	— — — — —	3—27
Od wyrobienia	) Winnikowi) Gorzałki spustów 85 a gr. 15	42—16
	)) Korcy 5 1/4 na piwo od korca	
	) a gr. 9	1—17
	) Słodownikowi słodów korcy 85 a gr. 3	3—15
Szynkarzowi dwudziesta miara czyli grosz	) gorzałki	71— 4 1/4
— — — — —	) piwa	3—15
Stróżowi do pilnowania browaru i szpichlerza	— — —	40 —
Efficit złotych 616 groszy 10 den. 15.		

Wytrąciwszy expens złt. 616 gr. 10 denarów 15 z wyżej
 wyrażoney w percepcie summy 3896 gr. 10 den. 15,
 zostaje intraty z której kwarta płacona być ma — — — 3,280
 Relictis tribus sortibus na 10-ch possesorów wynika z pozo-
 stałej summy kwarty — — — — — 820.

Las y t e y d z i e r ż a w y.

Oprócz lasow, krzaków wyżej przy Borkach opisanych, znajduje się w Mostyszczach las drzewa różnego, na budowle, bednarke i różne statki gospodarskie zdalny, to jest sośnine, iasienninę, olszynę, dębinę, osieczynę mający, od rzeki Turyi wkoło po za gruntami i między polami Skostyskiemi wzdłuż na pół mili, a wszcz na kilka miejscami na kilka-
 naścioro stay ciągnący się.

Opisanie granic dzierżawy Boreckiej według używania teraźniejszego.

Od wschodu słońca graniczy wieś Mostyszcz ze wsią Ostrowkiem
 dobrami ziemskimi jeziorum czyli strugą z Temruwa lasa ciągnącą się,

w rzekę Turyą wpadającą. Na południe ze wsią Buzakami, rzeczka Łusnią czyli odnogą z Turyą łączącą się, czyli wpadającą. Przeszedłszy poniżej rzekę Turę, graniczy wieś Borki z miasteczkiem Michnowką błotami w lasku, Osyna zwanemi będącemi ku brodowi Szawnica, a od brodu tego strugą przez lasy czarne ku uroczysku Werchy nazwane ciągnącemi się. Na północ za wsią Chotuszowem do starosta Kowelskiego należącą. Zaczynając od uroczyska Werchy, przez Wilczy Mech do mostka na strudze Czołonnik nazywającej się będącego; dalej ku wschodowi strugą Czołonnikiem przez błota Klimowe Hrudy z rzeką Turyą łączącą się. Grunta zaś wsi Mostyszcze od Borek, rzeka Turya dzieli. Przy opowiadaniu niektórych granic uskarżali się poddani wsiów Borek i Mostyszcz, iż z iedney strony od wsi Ostrowka J. W. Krasickiego chorążego nadwornego wielkiego xieztwa Litewskiego, z drugiey strony od wsi Buzakowa wielmożney Klary z Brożków Wkryńskiej, chorążyny Parnawskiej, grunta przywłaszczając usiłują, i niemało przez różne zabory ponoszą krzywdy, o czem nie małym kosztem iest prowadzony process. Po wyprowadzonym z indagacyi inwentarza, opisanych powinnościach poddaństwa, adnotowaney sytuacji w budynkach, polach, sianozęciach, lasach, granicach, oddzieliwszy prowenta wsiów przecieczonych Borek i Mostyszcz, tudzież młyna Łukianowskiego od intraty starostwa Kowelskiego, z oddzielnego procentu kwartę złotych osiemset dwadzieścia corocznie do skarbu rzeczypospolitey wnosić się dwoma ratami po złotych 410 mającą wyznaczyćwszy, też kwartę złotych osiemset dwadzieścia z kwarty starostwa Kowelskiego in anno 1765 podczas lustracyi oznaczoney in eadem . . . . .

wyłącza, i oraz przychylając się do tego listu podawczego odebranie dupli oznaczającego, też duplę przez iaśnie oświeconych xieząt Iabłonowskich starostwstwa Kowelskich kaźdey ich osoby po złotych osiemset dwadzieścia N° 820 w summie 1640 od obojga wynoszącą, wypłacić in instanti zaleciłem. A ponieważ ciż iaśnie oświecone xiażęta Iabłonowscy duplę summę złotych 1640 wynoszącą zapłacili, przeto z wyliczoney i wypłaconey tychże iaśnie oświeconych xieząt Iabłonowskich starostwstwa Kowelskich, imieniem skarbu koronnego kwituję. Po uskutecznionej we wszystkich od prześwietney komisyy zaliczeniach, sposobem wyżej wyrażonym lustracyi, też dzierżawę wsiów Borek, Mostyszcze i młyna Łukianowskiego z folwarkiem w teyże wsi będącym, polami, łąkami, łąkami i sianozęciami, lasami, budynkami, rzekami, stawami, sa-

dzawkami, całą osiadłością i rozległością, poddanymi oboiej płci, przykazawszy wszelkie dla iasnie oświeconych possessorów posłuszeństwo, mocą mnie od prześwietney komissyi rzeczypospolitey skarbu koronnego daną, w istotną i aktualną iasnie oświeconych xieżąt, Dominika z Pruss Iabłonowskiego starosty Kowelskiego, rotmistrza koronnych generała leytenanta Litewskich woysk, kawalera orderu S-go Huberta, i Iózefy z Mycielskich małżonków, vigore przywileiu od nayiasnieyszego Stanisława Augusta szczęśliwie nam panującego łaskawie danego, tudzież listu podawczego od prześwietney komissyi rzeczypospolitey dostąpionego, dopuściwszy urzędowney intromissyi, podałem possessyą, lustracyą ninieyszą wraz z summaryszem intraty, cum onere płacenia kwarty przez się wylikwidowaney do skarbu rzeczypospolitey wnosić się mającey, własną ręką podpisuję. Działo się na gruncie dzierzawy Boreckiey, roku pańskiego tysiącznego siedemsetnego sześćdziesiątego ósmego. Po której skończoney pierwszej lustracyi wsiów Borek i Mostyszczyna tudzież młyna Łukianowski zwanego, podpis ręki wielmożnego dworzanina iego królewskiej mości skarbu koronnego temi wyrażony słowy: Maciey Alexander z Lipego Lipski woyski Bełzki, dworzanin iego królewskiej mości skarbu koronnego przysięgły manu propria. (Locum Sigilli). Po skończonym zaś podpisie, druga następująca wsi Wołoszek z przyległościami, to iest Dubna i woli Dubieńskiej przez tegoż wyż wyrażonego dworzanina iego królewskiej mości skarbu koronnego sporządzona, nierozdzielnie na iednym sexternie po pierwszej, w te słowa:

L U S T R A C Y A.

Dierzawy wsi Wołoszek cum attinentiis Dubna, Wola Dubieńska w wojewodztwie Wołyńskiem, powiecie Włodzimierskim leżącey, przy podaniu w possessyę iasnie oświeconym xieżętom Dymitrowi (sic) z Prus Iabłonowskiemu Kowelskiemu, Boreckiemu etc. staroście rotmistrzowi koronnych ienerałowi leytenantowi Litewskich woysk, orderu S-go Huberta kawalerowi i Iózefie z Mycielskich, małżonkóm na fundamencie przywileiu od nayiasnieyszego Stanisława Augusta króla szczęśliwie nam panującego, na wieś pomienioną Wołoszki cum attinentiis Dubna i Wola Dubieńska, dnia iedynastego miesiąca Marca roku teraz bieżącego 1768 w Warszawie łaskawie danego, przeze mnie Macieia Lipskiego woyskiego Bełzkiego, dworzanina iego królewskiej mości skarbu koronnego, rotą lustratorską przed

aktami grodzkimi Bełzkimi przysięgłego, instrumentem czyli listem podawczym od prześwietney komissyi rzeczypospolitey skarbu koronnego w Warszawie agitującej się, dnia siódmego miesiąca Kwietnia roku terażnieyszego wyznaczonego, tak co do osiadłości budynków, rozległości i wszelkich intrat, według terażnieyszego stanu teyże dzierżawy inwentarzem niżej specyfikowaney, dla podania teyże wsi Wołoszek cum attinentis uroczysk czyli gruntów Dubna i Wola Dubieńska w possessyą iasnie oświeconych xieżąt Iabłonowskich starostów Kowelskich, iako oddzieliwszy prowentu pomienioney wsi Wołoszek od intrat starostwa Kowelskiego, niemniej wyłączywszy kwartę wyznaczenia nowey kwarty do skarbu rzeczypospolitey. płacić się mającej, przy zwykłej na gruncie indagacyi dnia dwódziesiątego trzeciego Lipca roku pańskiego 1768 spisana.

O p i s a n i e f o l w a r k u

i wszelkiej budowli we wsi Wołoszkach znaydniającej się:

Wyeżdżając do folwarku w parkanie wrota podwójne na biegunie, przy których furtka z desek; wszedłszy na dziedziniec, po prawey ręce folwark z drzewa w węgły budowany pod słomą, szar z dranic jeden od dołu w koło mający. Wchodząc do sieni drzwi na zawiasach z klamką i zasuwą i zawiartką drewnianemi. W tey kuchni przy grubie komin muryrowany nad dach wyprowadzony mający i przy drzwiach na zawiasach z zasuwą i zawiartką będących, na tył wychodzących, schody nad którymi dziura w powale z drzewa ułożonej wycięta. Z sieni po lewej ręce do izby drzwi z klamką i haczykiem, na zawiasach; w tej komin z gliny lepiony. Piec zielony kaflowy, okien cztery, na pół kwatery otwierających się z okiennicami z desek z nadworza zasuwanemi. Ławy pod oknami; z izby do alkierza drzwi na zawiasach z wrzeciędzem i klamką, w którym okien dwie we wszystkim podobnych, jak i w izbie, powała i podłoga w obojgu z drzewa ułożona. Z alkierza do sieni drzwi na zawiasach z wrzeciędzem i klamką naprzeciwko których do spiżarni z powałą będącą pod schodami na górę idącemi drzwi na zawiasach z wrzeciędzem, w tej okien dwie z okiennicami z nadworu zasuwanemi. O ścianę do piekarni z sieni drzwi na biegunie w której piec piekarski, okien cztery w drzewo oprawnych, ławy pod oknami, powała z drzewa ułożona. Za folwarkiem w tyle komórka, kurnik i chlewów dwa dla drobiu, w węgły z drzewa

budowane pod jednym wciąż ciągnącym się dachem, słomą poszytym z drzwiami do każdego z osobna na biegunach z nadworza będącemi. Naprzeciwko folwarku lamus wpośród dziedzińca stojący, w węgły budowany, pod starym gątownym dachem, do którego pod schodami na górę z nadworza idącemi nad mostkiem drzwi na zawiasach z wrzeciędzem o trzech ogniwach, w tym podłoga z drzewa ułożona. Pod lamusem piwnica drzewem obudowana z podłogą i powalą do której szedłszy schodami pod daszkiem gątownym będącemi, drzwi na zawiasach z wrzeciędzem; na boku lamusa po prawej ręce chlew, ściany drzewem w słupy zarzucone pod słomą, ze trzech stron szopy mający, z czwartej z przychodu wrota na biegunie. Za tym karmnik z drzewa w słupy budowany z drzwiczkami i korytem pod słomą, do tej idąc naprzeciw lamusa Słodownia w słupy budowana, częścią pod dranicami, częścią pod słomą zostająca; do tej drzwi na biegunie z zawiartką, w sieniach piec słodowy z gliny na ziemi drzewem w węgły obudowany, z sieni do izby dla zalewania siodu będącej; drzwi na biegunie, w której komin z cegły murowany i piec kaflowy prosty, okienek trzy w drzewo oprawnych, koryt dwa do zalewania; powalą z dylów ułożona. Za słodownią winnica w słupy budowana pod dranicami, do tej drzwi na biegunie z zasuwą w środku pieców trzy murowanych i koryto nad trubnikami, za którą studnia ocebrowana z żurawiem do ciągnięcia wody, dalej idąc na boku z przyjazdu szopa z przegrodami pod jednym z dachem ciągnącym się słomą poszytym. Stajenek dwie, wołowni dwie, komorka na sprzęty gospodarskie, wozownia i schowanie na drwa i naczynie drewniane różne mająca, do każdego z tych wrota na biegunie z zasuwami, do stajenki zaś od winnicy będącej drzwiczki na biegunie.

G U M N O.

Do którego wchodząc pod gątownymi staremi wrota podwójne na biegunie z dragami do zamykania w kunie żelaznej, na kłódkę, przy tych furtka z wrzeciędzem. Wszedłszy w gumno od wrot szopy zaczynające się, ściany od pół w około z przychodu; zewnątrz gumna po lewej ręce kilkanaście przesł drzewem w słupy zarzucanych wrot dwoie z zasuwami od pola, trzecie z gumna z dragiem do zamykania mające; niedaleko szop szpichlerz w węgły budowany pod słomą do którego drzwi na zawiasach z wrzeciędzem o trzech ogniwach, w tym zasieków ośm, pod-

łoga i powała z drzewa ułożona, za drzwiami schody na górę, nad którymi w powale drzwiczki. Za szpichlerzem nawprzód gumna stodoła na rogach w węgły, a pobokach w słupy budowana pod słomą, do której wrót troje podwójnych na biegunach z kunami na końcu drągów zakowanymi, czwarte z wrzeciędzem także podwójne na biegunie z drągiem do zamykania wrzeicędzem na kłódkę.

Niedaleko gumna obora; szopy po rogach, po bokach w słupy, z nadwórza i ze środka z trzech stron ściany budowane mająca, do której w szopie o dwóch ścianach z przegrodami będącej, drzwi dwoje, jedne za drugimi na biegunie z zasuwą i wychodząc na pole wrota na biegunie z drągiem.

Młyn przy stawku na wodzie z błot ściągającej się będący, na wiosnę, w jesieni i podczas powodzi wielkiej mielący, w węgły budowany, pod dranicami o jednym kole podsobniaku, kamieni z wierzchu i spodni, tudzież wszelkie należytości mający, od którego mielnik trzecią miarkę biorący na reparację żelaz we młynie i kamieni, trzeci grosz przykłada, a pańszczyznę z pola jak inny poddany odbywa.

Karczma wiezdana z drzewa budowana pod słomą o szarze jednym z dranic od dołu w około będącym, do której na wjeździe i wyjeździe wrota z zasuwą na biegunach; z sieni do izby drzwi na biegunie z wrzeciędzem, komin z gliny lepiony w górę wyprowadzony z piecem piekarskim i piec biały kafłowy. Okien trzy w drzewo oprawnych i ławy pod oknami, z izby do komory drzwi na zawiasach, w tej okno jedno, drzwi na podworze na zawiasach z zasuwą; podłoga i powała tak wizbie jako i w komorze z drzewa ułożona; za karczmą idąc ku winnicy po prawej ręce stajenka, ściany z chrustu plecione mająca, pod słomą, do której wrota na biegunie z zasuwą, przy tej szopka dla podtaczania wozów z takimiż ścianami i jednymże poszyciem. Przy szopie Winnica z drzewa budowana pod dranicami do której drzwi na biegunie z zasuwą, pieców dwa z gliny murowanych na kotły; z winnicy powracając naprzeciwko stajenki obora z chrustu pod mierzwą z wrotami. Dalej ku drodze pod karczmą komorek dwie jedna przy drugiej w węgły budowane pod dachem iednym wciąż ciągnącym się, słomą poszytym, z tych do każdej drzwi z podwórza na biegunie z wrzeciędzem i zasuwą, w jedney podłoga, w drugiej powała z drzewa ułożona.

Ogrody.	(1. Ogród za folwarkiem przy sadku śliwina)	
	(mającym do gumna i obory ciągnący się na)	
	(pług. — — — — — 3 1/4)	Efficit plu-
	(2. Przy wrotach za szope, nad stawkiem na)	
	(pług. — — — — — 1)	gów 3 1/4.
	(3. Za gumnami gromadzkimi na pług. — 1 1/4)	
	(4. Ogródek w pustowni tyleż na pług. — 1/4)	
Obszary.	(1. Za wsią pod lasem przy drodze do Rado-	
	(szyna idący na pług. — — — 36)	
	(2. Na Dubnie między lasami od wiazdu)	
	(będącymi na pług. — — — 44)	Efficit plu-
	(3. Na Dobryniach od granicy Wolańskiej i)	
	(Lubitowskiej na pług. — — — 35)	gów 156.
	(4. Zalesie zwane między lasami od południa)	
	(będące — — — — — 20)	
	(5. Obszar za gumnem na pług. — — — 15)	
	(6. Obszar za pastewnikiem na pług. — — — 6)	
Łąki.	(1. Na Zaliszu w lesie między polami gro-	
	(madzkimi i dworskimi na kosarzów — 40)	
	(2. Na Dobryniach w lesie Humnysza na)	
	(kosarzów — — — — — 20)	Efficit na
	(3. Na Boiarkach od pola Zaraszcza na ko-	
	(sarzy — — — — — 30)	na kos. 125.
	(4. Na Dubnie przy obszarze dworskiem na)	
	(kosarzy — — — — — 25)	
	(Za gumnem pastewnik na kosarzów — 10)	

L a s y olszynę, grabinę, osiczyne, lipinę, sośninę i inne drzewa mające pod granicami około mil dwie, wszcz na stay mieyscem kilkoro, miyscem kilkonaścioro, od wsi zaś Bytnia na ćwierć mili ciągnące się.

G r a n i c z y ta wieś Wołoszki od wschodu słońca ze wsią Uchowiec-kiem dziedziczną, rzeczką Osawa zwaną do uroczyska Stawek Serchiow nazywającego się; od wsi Radoszyna strugą, przez laszek Derewian do kop-ców niedaleko brodu na teyżé rzece będącego, usypanych, ciągnącą się, od wsi zaś Bytnia lasem Baiurki nazywającym się, do Wołoszek nale-żącym do pola Bytyńskiego Zaraszcze zwanego przypierającym, dalej przez łoży, częścią do Wołoszek, częścią do Bytnia, częścią do Wolki Lubitowskiej należące, do brodu Grobelka zwanego. Na południe z Wólką

Lubitowską i Lubitowym przez pola będącą dalej rzeczką Rebuszówką lasem idącą w rzeczkę Hacie zwaną wpadającą. Na zachód ze wsią Kołodeznem, rzeczko Hacia zwaną. Napółnoc ze wsiami Bytniem i Steblami do Starostwa Kowelskiego należącemi, strugą z błot Rudnik zwanych do Stebel należących sącząca się do rzeki Hacie i wpadającą do tej, Łozami, sianozęciami do Wołoszek należącemi ponad błotem Rudnik Stebel-ski będącemi aż do Osowej rzeczki ciągnącemi się. Intulit que relatią gromada wsi Wołoszek iż poddani Uchowieccy w grunta do wsi Wołoszek należące wdzierają się za rzeczkę Osowa zwaną wkoszywają się. Cerkiew w tej wsi Wołoszkach pod tytułem S. Mikołaja założona do której duchowny prezentowany ma pola w jednej ręce na Dubnie w dwóch kawałkach na pługów dwanaście, tamże na Domalnicy na pługów ośm, w drugiej ręce przeciwko cerkwi między polami gromadzkimi na pługów dwa, sianozęci na Dobryniach na kosarzów dziesięć, na Dubnie na kosarzów sześć, na Domalnicy na kosarzów osiem.

OSIADŁOŚĆ WSI WOŁOSZEK Z POWINNOŚCIAMI.

Numera.	Osiadłość.			Sprzężay.		Imiona Nazwiska.	Pańszczyzna.			Czynsze.		Daniny.	
	Chatauy.	Ogrody.	Czetwertnie	Wody.	Konie		Ciąga.	Pojedyńcze	Piesza.	Złote.	Grosze	Krubki.	Krubki. OwiesChmel
1	1	1	1	2	—	Andruch Poterucha	2	—	—	—	20	1	2
2	1	1	1	1	—	Kiryk Kowalczuk	—	2	—	—	20	1	2
3	1	1	1	2	—	Tymosz Padysz	2	—	—	—	20	1	2
4	1	1	1	—	1	Trochim Szczyk	—	2	—	—	20	1	2
5	1	1	1	—	1	Matwicy Poterucha	—	2	—	—	20	1	2
6	1	1	1	—	—	Tymosz Iackow	—	—	2	—	20	1	2
7	1	1	1	—	—	Semen Iackow	—	2	—	—	20	1	2
8	1	1	2	—	1	Demezycha wdowa	—	4	—	1	10	2	4
9	1	1	1	1	—	Iakób Bachowiec	—	2	—	—	20	1	2
10	1	1	1	—	—	Matwiy Szeremet	—	—	2	—	20	1	2
11	1	1	1	4	1	Naum Iakinczyk	2	—	—	—	20	1	2
12	1	1	1	—	—	Sak Omelczuk	—	—	2	—	20	1	2
13	1	1	1	—	—	Chwedor Omelczuk	—	—	2	—	20	1	2
14	1	1	1	—	1	Mykita Szczyk	—	2	—	—	20	1	2
15	1	1	1	2	—	Kalenik Szczyk	2	—	—	—	20	1	2

OSIADŁOŚĆ WSI WOŁOSZEK Z POWINNOŚCIAMI. DALSA KONTYNUACJA WSI WOŁOSZEK.

Numera.	Osiadłość.			Sprzężaj.		Imiona Nazwiska.	Pańszczyzna.			Czynsza.		Daniny.	
	Chłapy.	Ogrody.	Czelwertnie	Woly.	Konie.		Ciągła.	Poiedyncze	Piesza.	Złote.	Grosze.	Krubki.	Krubki.
16	1	1	1	4	1	Chwedorycha wdowa	2	—	—	—	20	1	2
17	1	1	1	2	—	Wasko Onyskow	2	—	—	—	20	1	2
18	1	1	2	3	—	Onyp Dżamow	—	—	—	1	10	2	4
19	1	1	1	3	—	Semen Kowalow	2	—	—	—	20	1	2
20	1	1	1	2	—	Roman Prokopow	2	—	—	1	10	2	4
21	1	1	2	4	2	Onyp Szuszmark	4	—	—	—	20	1	2
22	1	1	1	2	—	Chwedor Rabkow	—	—	—	—	—	—	Nowo-osiadły.
23	1	1	1	2	—	Martyn Tytkow	2	—	—	—	20	1	2
24	1	1	1	2	—	Antyp Bondarykow	2	—	—	—	20	1	2
25	1	1	1	4	—	Iwan Tytczuk	2	—	—	—	20	1	2
	Cer	kiew	pod	tytu	dem	S. Mikołaja—Rezydencya	du	chow	nego.	—	—	—	—
26	1	1	1	—	—	Mołodnicka wdowa	—	—	2	—	20	1	2
27	1	1	1	2	—	Martyn Karszysów	2	—	—	—	20	1	2
28	1	1	1	2	—	Iasko Mielšek	2	—	—	—	20	1	2
29	1	1	1	2	1	Chwedor Woytow	2	—	—	—	20	1	2

[illegible]

Osiadłość i powinności poddanych.

Ta wieś między błotami osiadła, znajduje się w niej pola dworskiego w ogrodach na pługą półczwarta, w obszarach na pługów № 156, łąk na kosarzów № 125, pod poddaństwem zaś czwartyn 61, w czwartynie zaś gruntu na dni orania czyli pługów sześć Poddanych z gumiennym, tywonem, lesnym 55 to jest, ciągłych 38, pojedynczych 8, pieszych 9. Powinności te: poddany na dwóch czwartynach po dni cztery, na czwartynie jednej dni dwa na tydzień, ciągły ciągłym, pieszy pieszo odbywa; a ile ma sprzężaiu tyle na pańszczyznę do pługą zaprzęga, przeto ciągła z tej przyczyny po groszy 12, pojedynkiem i piesza po groszy sześć do intraty rachuje się; z czwartyny każdy czynsziku po groszy 20, owsa krubkę jedną w garcy osiem, chmielu krubek dwie teyże miary daie. Tłuk latem każdy dni sześć do czego każą, tudzież i szarwarku dni sześć, to jest na wiosnę trzy, w iesieni trzy do reparacyi grobli, młyna i budynków odbywa. Na stróżę nocną czyli wartę koleją latem i zimą po iednemu wychodzą; kapustę sadzą, polewają, konopie moczą, wywłóczą, miedzą bez pańszczyzny; in vim danu miodowej płacą zł. 90. Iskopy do aredy puszczonego z nowin po przekopaniu w roku czwartym snop piąty daia. Podatku Rzeczy pospolitey na rok podymnego zł. 80, hiberny zł. polskich 101 płacą.

Arenda w summie zł. pol. 950 idaca. Commoda et iuncta ma to karczma ze wszelką około niej budowlą wyżej opisaną, kotły dworskie, które swym kosztem arendarz ad mentem kontraktu reperuje, wymiaru z ułyna części dwie, iskop częstokroć na 50 kop zboża wynoszący, od poddanych ciągłych po 4 dni odbywających, pola na pługów osiemnastie № 18, sianożęci na kosarzów piędziesiąt sześć № 56 — mostowe od przejeżdżających.

Summarysz intraty roczney		Złote	Grosze
Od poddanych.	(35 na tydzień ciągłych dni 76, a na rok d.		
	(3952 a gr. 12 — — — — —	1580	24
	(8 na tydzień pojedynkiem dni 18 a na rok d.		
	(936 a gr. 6 — — — — —	187	6
	(6 na tydzień pieszych dni 12 a na rok d.		
	(624 a gr. 6 — — — — —	124	24
	(51 od każdego tłocznych dni 6 a wssystkich		
	(306 a gr. 6 — — — — —	61	6

In vim dani miodowey suchej ogółem płaconey	—	—	90	—
(Czynszyku z kazdey a gr. 20	—	—	98	—
Z Czetwer-	(Owsa z kazdey krubka jedna wynosi krubek	—	—	—
tyn 57.	(57 a flor. 1	—	57	—
	(Chmielu z kazdey krubek 2. wynosi krubek	—	—	—
	(114 a gr. 7 1/4	—	28	15
Z aredy,	(Summy według kontraktu oznaczoney	—	950	—
	(Porękawiecznego	—	54	—
In summa prowentu złotych			3171	15

Ex pensis ad fundi.

Legomość panni dyspozytorowi salarium flor. 120.	)	—	—	—
Za nadpalenie kotłów detruncat flor. 24	)	—	—	—
Na reparacyą budynków oprócz szarwarków do intraty	)	—	171	15
nie rachowanych flor. 27 gr. 15.	)	—	—	—

Wytraciwszy expens złotych sto siedemdziesiąt jeden groszy piętnaście z wyżej wyrażoney summy w percepcie trzech tysięcy sto siedemdziesiąt jeden groszy piętnaście, została intraty z której kwarta płacona być ma złotych polskich trzy tysiące — — — — — 3000

Relictis tribus sortibus na iasnie oświeconych possessorów wynika z pozostałej summy kwarty złotych siedemset pięćdziesiąt No kwarty — — — — — 750.

Po wyprowadzeniu z indagacyi inwentarza w opisanych powinnościach poddaństwa adnotowaney sytuacji w budynkach, polach, sianozęciach, lasach, granicach, oddzieliwszy prowenta tej wsi Wołoszek od intraty starostwa Kowelskiego, z oddzielonego prowentu kwartę złotych polskich 750 corocznie do skarbu Rzeczypospolitey wnosić się dwoma ratami po złotych 375 mającą, wyznaczywszy też kwartę złotych siedemset pięćdziesiąt z kwarty starostwa Kowelskiego in anno 1765 podczas lustracyi oznaczoney, in eadem quantitate wyłączam i oraz przychyłając się do tegoż listu podawczego odebranie dupli oznaczającego, też duple przez iasnie oświeconych xiażat Iabłonowskich starostów Kowelskich z kazdey ich osoby po złotych 750 w summie tysiąca pięćuset oboygą wynoszącą wypłacić in instanti zaleciłem. A ponieważ ciż iasnie oświeceni xiażeta Iabłonowsky summe złotych 1500 wynoszącą zapłacili, przeto z wyliczoney i wypłaconey tychże iasnie oświeconych xiażat Iabłonowskich

starostow Kowelskich imieniem skarbu koronnego kwituie po uskutecz-
nionej we wszystkich od prziswietnej kommissyi Rzeczypospolitej zalece-
niach, sposobem wyzej wyrazonym lustracyi, tez dzierzawe wsi Wołoszek
cum attinentis uroczysk Dubna i Wola Dubieńska z folwarkiem w teyże
wsi będącym, polami, łąkami, sianożęciami, lasami, budynkami, rzekami,
stawami, sadzawkami, całą osiadłością i rozległością, poddanymi oboiej
płci przykazawszy wszelkie dla iaśnie oświeconych possessorów posłuszeń-
stwo mocą mnie od prześwietnej kommissyi Rzeczypospolitej skarbu
koronnego daną, w istotną i aktualną iaśnie Oświeconych Xiążąt Dymitra
z Pruss Iabłonowskiego Kowelskiego, Boreckiego etc. Starosty, Rotmistrza
Koronnych, Generała Leytenanta Litewskich woysk, kawalera orderu S.
Huberta i Iózefy z Mycielskich, małżonków, vigore przywileju od Naya-
śniejszego Stanisława Augusta szczęśliwie nam panującego króla łaskawie
danego, tudzież listu podawczego od prześwietnej kommissyi Rzeczypospo-
litej skarbu koronnego nastąpionego dopuściwszy urzędowey intromissyi,
podałem possessyę lustracyą ninieyszą wraz z summaryuszem intraty cum
onere płacenia kwarty przez się wylikwidowaney do skarbu Rzeczypos-
politej wnosic się maiącey, ręką własną podpisuję. Przy której powtór-
ney dokończeniu lustracyi wsiów wyż nadmienionych tegoż wielmożnego
dworzanina iego królewskiej mości skarbu koronnego podpis ręki przy
zwykłej pierwęci, pienoszemu podobny i takowy: Maciey Lipski, woyski
Bełzki, dworzanin iego królewskiej mości skarba koronnego przysięgły,
manu propria (Locum Sigilli); które że to lustracye, obie iedna po dru-
giey po sobie idące, za oczywistym wyż wyrażonego wielmożnego poda-
wającego podaniem do oblaty, a za moim urzędowym przyięciem, wszy-
stkie z początku aż do końca tak iak w sobie napisane mają, do xiąg
ninieyszych grodzkich Włodzimirskich są zapisane.

*Книга Владимирская городская, записовая и поточная, 1769 года,
№ 1141; листъ 382.*

Жалоба Сальницкаго старосты Игнатія Чосновскаго на арендатора села Боровинець, Черниговскаго чашника Александра Красносельскаго, объ угнетеніи тамошнихъ крестьянъ, вслѣдствіе чего многіе изъ нихъ разбѣжались. 1768 г., августа 5.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiąt ósmego miesiąca Augusti piętego dnia.

Na urzędzie grodzkim w mieście iego królewskiej mości Żytomierzu, przede mną Iozefem Polanowskim, namiestnikiem protunc grodzkiw ieneralu woiewództwa Kijowskiego i xiegami ninieyszemi grodzkiemi Kijowskiemi, comparens personaliter urodzony iegomość pan Ierzy Lewicki imieniem i z wyraźney woli iasnie wielmożuego iegomość pana Ignacego Kolumny Czosnowskiego, starosty Salnickiego, dóbr Korowiniec za prawem dożywotnim possessora, chcąc tak znaczne krzywdy przez iegomość pana niżej wyrażonego uczynione, prawnie windykować, przychylaiać się w tem do prawa pospolitego i manifestu dawniey занiesionego, quam solennissime naprzeciwko wielmożnemu iegomość panu Alexandrowi Krasnosielskiemu cześnikowi Czernihowskiemu aute hac dzierżawcy dóbr wsi Korowiniec arędownemu possessorowi w takowy manifestuie się sposób i o to: Iż iegomość obwiniony, zawarłszy kontrakt o dobra wieś Korowińce sposobem arędownym z iasnie wielmożnym pryncypałem comparewtis i też dobra w trzechletnią obiawszy possessyą, na iedyną goniać dóbr ruinę, niezwyčajnym sposobem nad opis kontraktu i inwentarza poddaństwo tamejsze do powinności pociągać ważył się; arędarza tamże będącego zrzuciwszy i szynk swój ustanowiwszy, nad zwyczaj chłopów tamejszych, nad cenę dając trunki, długami obciążył, potem od tychże poddanych ad libitum sui konie i woły i inne dobytki bez żadney taxy i słuszney ceny, brał, onych upominaiących się o swoją własność, nieznośnemi karał plagami. robocizną nadzwyczajną uciemiażał, stróżowi dziennemu wszelkie bydło swoje i folwarczny dobytek, nie trzymaiąc do tego pastuchów, w dozor niby oddaiąc, nieznośną czynił krzywdę, którego za iakoweści szkody do płacenia sobie pociągał i gwałtem od takich dobytek brał, przez co

do ucieczki poddanym stał się okazać; iakoto: Iwanowi Kutynowi, Daniłowi Polerezie, Ułasowi Barabaszowi, Tymkowi Pajaczukowi, Iakowowi Topczywodzie, Martynowi Iózkowemu bratu, Iakowowi Babiyczukowi, Pawłowi Wołyńcowi, Tymkowi Paliwodiukowi, Harasymowi Nykończukowi Potelskiemu i Iwanowi Kozurowi, bednarzowi, którzy iako i innych nie mało z tej że wsi poddanych czasu sprawy reiestrem spisać się mających, dla nieznośnego uciemnienia z bydłem i innym dobytkiem pouciekali: niektóre zaś rzeczy, bydło i inny dobytek po zbiegłych poddanych pozostały, tenże wielmożny obwiniony na swoją uzurpował potrzebę, iako o tem reiestra świadczyć będą; dwór, ogrody i wszelkie obęyscie spuustoszył, stawy i sadzawki niedaleko dworu będące do najmnieyszey rybki wyłowił i na swoje, z wielką onych dezolacyą, obrócił potrzebę. Łany dworskie zbożowe, zasiane, które przy obięciu w possessyą wziął, prawie przez połowę przy expiracyi odsiane na gruncie zostawił; bydła nie mało rogatego i nierogatego, przy expiracyi, własnego tameyszych poddanych, gwałtownie odebrał i z Korowiniec na inne miejsce popędził, i innych nie mało poddanym uczynił z znaczną dóbr dezolacyą przykrości, o co, iako i o inne pretensyc, które w czasie remonstrowane będą, idem comparens nomine ut supra iteratis manifestowawszy się vicibus ofiaruiąc, iasnie wielmożnego pryncypała swego o te krzywdy prawnie czynić nie zaniechać; a teraz hoc actis connotari prosił, co i otrzymał, Ierzy Lewicki manu propria.

Книга Кіевская городская, записовая и поточная, 1768 года, № 79; листъ 197.

Донесеніе вознаго обѣ отдачѣ пчѣ на поруки нѣсколькихъ крестьянъ, находящихся въ городѣ Конелѣ, обвиняемыхъ Галицкимъ земскимъ судьей Ворцеллемъ въ участіи въ гайдамацкомъ возстаніи. 1768 года, Августа 12.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiąt ósmego, miesiąca Augusta dwunastego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszymi grodzkimi i przede mną Michałem Iedleckim namiestnikiem protunc burgrabstwa grodzkiego Winnickiego, stanawszy oczywiście woźny ienerał województwa Bracławskiego i innych opatrzny Antoni Osochowski, w moc skuteczney relacyi swoiey dobrowolnie zeznał, iż on roku i miesiąca na akcie wyrażonych dnia szóstego Augusta, na affektacyą i prawną rekwizycyą wielmożnego Worcella sędziego ziemskiego Halickiego, był w dobrach mieście Konele gdzie będąc z przytomną sobie szlachtą urodzonym iegomością panem Michałem Matkowskim i lanem Sołnskimi, dla tem większey wagi do tego aktu użytymi, w zamku Konelskim u wójtą, pod niebytność urodzonego iegomości pana gubernatora dla buntów chłopskich w Ukrainie od praesens praktykowanych, i całej gromady, Mikołaja Raskiewicza soтника Konelskiego, Wasylenka Sawinkowego Zięcia, Ihnatenka z Zubrychi, Hruszę z Szarnypola, Naymyta Kołomyca z Zarubiniec, Łapę kozaka z Szarnypola, aktualnych haydamaków i buntowników, Hraszowego krewnego (sic) arestował i prawnie przyporęczył. Który arest wójt z gromadą imieniem iasnie wielmożnego pana swego dobrowolnie przyjął i do rozprawy prawney dotrzymać deklarował i submittował się; a tak woźny szlachtą sobie przytomną oświadczywszy się, przede mną urzędem prawdziwego arestu uczynił i zeznał rellacyę. De quo praesens ministerialis relatio. Ministerialis qui supra ignarus literarum crucem sanctum posuit, Antoni Osuchowski

Книга Винницкая городская помочная 1768 г., № 4664; листъ 272.

CLXXVIII.

Заявленіє Галицкаго земскаго судьи Станислава Ворцелля о томъ, что многіе жители имѣній его Балабановки и Лукашовки разбѣжались изъ опасенія нападеній гайдамаковъ 1768 г., августа 27.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiąt osmego miesiąca augusti dwudziestego siódmego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszymi grodzkimi Winnickimi i przede mną Michałem ledleckim namesznikiem protunc burgrabstwa grodzkim Winnickim comparens personaliter iegomość pan Ian Koresondowicz imieniem wielmożnego iegomość pana Stanisława Worcella sędziego ziemskiego Halickiego, dóbr Bałabanówki i Łukaszówki z przyległościami dziedzica, naprzeciwno uczynionemu z niedoskonałą rewizyą poddaństwa w dobrach tychże Bałabanówce i Łukaszówce z przyległościami będącego przez urodzonego iegomość pana Stefana Brzośniowskiego podania i zaprzysiężenia podobno onego, iak naysolenniey manifestuie się i protestuie w sens takowy: Iż urodzony iegomość pan Brzośniowski na dobrach pomienionych Bałabanówce i Łukaszówce, nieuczyniwszy doskonałej rewizyi i indagacyi wiele się może znaydować poddaństwa w rzeczonych dobrach, z krzywdą i aggrawacyą tychże dóbr wielmożnego żalącego się pryncypała, podał a podobno zaprzysiągł gospodarzów tysiąc pięćdziesiąt niby w pomienionych dobrach znaydujących się i mieszkających, których ani było natenczas tyle, ani się teraz znayduje, gdyż i po uczynionej już przysiędze, dla buntów w Ukrainie wszczętych, wiele gospodarzów i różnych ludzi z dóbr wielmożnego manifestującego się pryncypała, bojąc się o życie i chudobę swoją, precz rozeszło się i puciekało. Dla czego urodzony manifestujący się, zapobiegając całosci substancyi wielmożnego pryncypała swego, ażeby złąd iakowego nie poniósł uszczerbku i szkody w dobrach wielmożnego pryncypała comparentis, o nieważności takowego z niedoskonałą i niezupełną rewizyą uczynionego podania, iterum atque iterum manifestuie się i protestuie. Ian Koresondowicz manu propria.

Книга Винницкая городская поточная, 1768 г., № 4664; листъ 278.

CLXXIX.

Явка составленнаго въ 1753 году инвентаря селъ Ботвиновки, Цыbermanовой Гребли и Цыbermanовки, съ перечисленіемъ крестьянъ, ихъ рабочаго скота, даней и повинностей. 1768 года, декабря 20.

Roku tysiąc siedemst sześćdziesiąt ósmego, miesiąca decembra dwudziestego dnia.

Przed urzędem i aktami ninieyszemi grodzkiemi winnickiemi i przede mną Antonim Iakowickim, namiestnikiem burgrabstwa grodzkim Winnickim, comparens personaliter urodzony legomość pan Ludwik Ożarowski S. G. R. ten inwentarz wsiów Bótwinówki, Cebermanowey Grobli i Cebermanówki, włości Humańskiej, przy podaniu w possessyę zastawną vigore kontraktu wielmożnemu Leżyńskiemu łowczemu Podolskiemu na gruncie zweryfikowany ratione introcontentorum od acta praesentia castrensis capitanealia Vinnicensia per oblatam podał, tenoris sequentis: Inwentarz wsiów Botwinowski, Cebermanowey Grobli i Cebermanówki, włości Umańskiej, przy podaniu w possessyę zastawną vigore contractu iasnie wielmożnego pana Ożarowskiego wielmożnemu legomości panu Leżyńskiemu łowczemu podolskiemu przeze mnie niżej na podpisie wyrażonego (zpowierzonego mnie kommissu) na gruncie zweryfikowany die vigesima tertia aprilis, millesimo septingentesimo quinquagesimo tertio spisany. Tych zaś dobr possessya zaczyna się od środopóścia Rzymskiego w roku wyż wyrażonymi. Wieś Botwinówka. Primo Nuża Michalenko osadczy; drugi Iurko Tytów ciągła dwie czynszu złotych dwanaście, osepą ośmuszek dwie, kur dwie, drew wozów dwa. Trzeci Andrúszko Hłyński ciągło iedno, czynszu złt. sześć, osypu ośmuszka iedna, kura iedna, drew fura iedna. Iwan Kołomyiec czynszu złt. cztery. Piąty Hołubczyk z Moskalem złt. ósm. Szósty Łacko Zakarwacki czynszu złt. cztery. Siódmy Hrycko Stary Bazyliński złt. cztery. Ósmy Tymko Hymycz złt. cztery. Dziewiąty Iacko Kołomyiec ciągła dwie, czynszu złt. dwanaście, osepą ośmuszek dwie, kur dwie, drew fur dwie. Dziesiąty Iwan Mielnik czynszu złt. cztery. Pierwszy szlachcic Michajło Wiszniowski ciągła dwoie, czynszu złt. dwanaście, osepą ośmuszek dwie, kur dwie, drew fur dwie. Drugi Mikita Stobnicki ciągło iedno, czynszu

złt. sześć, osypu ośmuszka iedna, kura iedna, drew fura iedna. Trzeci Chwedko Kahuł złt. cztery. Czwarty Petro Rudy czynszu złt. cztery. Piąty Marko Miosiadz ciąga dwoie, czynszu złt. dwanaście, osypu ośmuszek dwie, kur dwie, drew fur dwie. Szósty Iwan Mosiadz. Siódmy Przykaziński szlachcic ciąga dwoie, czynszu złt. dwanaście, osypu ośmuszek dwie, kur dwie, drew fur dwie. Ośmy Stach Koszyc ciąga dwoie, czynszu złt. dwanaście, osypu ośmuszek dwie, kur dwie, drew fur dwie. Dziewiąty Andruszko Kruczeny złt. cztery. Dwudziesty Pawłowski szlachcic złt. cztery. Pierwszy Chwedko Bosy złt. cztery. Drugi Wasil Łysiuk ciąga dwoie, czynszu złt. dwanaście, osypu ośmuszek dwie, kur dwie, drew fur dwie. Trzeci Hrycko Koroluk złt. cztery. Czwarty Petro Wełyki ciąga iedno, czynszu złt. sześć, osypu ośmuszka iedna, kura iedna, drew fura iedna. Piąty Matwiy Repelyj ciąga dwoie, czynszu złt. dwanaście, osypu ośmuszek dwie, kur dwie, drew fur dwie. Szósty Repelyiow zięć ciąga dwoie, czynszu złt. dwanaście, osypu ośmuszek dwie, kur dwie, drew fur dwie. Siódmy Hrycko Ganczarz ciąga dwoie, czynszu złt. dwanaście, osypu ośmuszek dwie, kur dwie, drew fur dwie. Ośmy Procko Bazyliszczuk złt. cztery. Efficit złotych dwiescie, osypu ośmuszek dwadzieścia cztery, kur dwadzieścia cztery, drew fur dwadzieścia cztery. Continuet wieś Botwinówka; Słobodzianie:

29 Buraczycha ab anno 1751^{III} piesza

Ab anno 1752

		Ciąga
30	Matwiy Stelmach	1
1	Wasył Czyczański	1
2	Iacko Woyt przeszły	2
3	Panas Pieszy	—
4	Iwan Weretylnik pieszy	—
5	Wasył Tkacz pieszy	—
6	Stepan Karakatyczyn	1
7	Decko Gustomyl	2
8	Ilko Kozak	2
9	Fedor Rudy	1
40	Zacharko Parowy	2
1	Harasym	2
2	Tymko pieszy	—
3	Mielnik pieszy	—
4	Mikołay 1753 anno pieszy	—

Wieś Cebermanowa Grobla 1753 anno
lehmność panowie Szlachta.

						U. agła.	Czynszu złotych.	Osmuszek osep.	Kury.	Drwa.
Pan Ian Dabiża	—	—	—	—	—	1	6	1	1	1
P. Ian Medyński	—	—	—	—	—	2	12	2	2	2
P. Szymon Paszkiewicz	—	—	—	—	—	2	12	2	2	2
P. Stepan Borowski	—	—	—	—	—	1	6	1	1	1
P-ni Piotruszewska wdowa	—	—	—	—	—	1	6	1	1	1
P. Adam Gliński	—	—	—	—	—	2	12	2	2	2
P. Michał Piotrowski	—	—	—	—	—	2	12	2	2	2
P. Stepan Żerebecki	—	—	—	—	—	1	6	1	1	1
P. Iakób Łoziński	—	—	—	—	—	1	6	1	1	1
P. Dominik Tarnawski	—	—	—	—	—	1	6	1	1	1
P. Ian Łoziński	—	—	—	—	—	2	12	2	2	2
P. Bazyli Iwanicki	—	—	—	—	—	2	4	2	2	2
Pilip Tkacz pieszy	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—
Iwan Marunkiewicz	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—
Wasył Mielnik	—	—	—	—	—	1	6	1	1	1

Inwentarz wsi Cebermanówki 1753 anno.

1	Petro Ataman liber	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Ihnat Leleka	—	—	—	—	2	12	2	2	2
3	W Korniiowey izbie Szklarz	—	—	—	—	»	»	»	»	»
4	Andriy Litwin	—	—	—	—	2	12	2	2	2

						Ciagło.	Czynszu złotych.	Ośmuszek. osep.	Kury.	Drwa.
5	Anton Supiton	—	—	—	—	2	12	2	2	2
6	Boyczycza stara ogólna (?)	—	—	—	—	—	54	—	—	—
7	Marko Kryworuczka	—	—	—	—	1	6	1	1	1
8	Fedor Czarny	—	—	—	—	2	12	2	2	2
9	Mielniczka wdowa	—	—	—	—	—	4	—	—	—
10	Ihnatula	—	—	—	—	2	12	2	2	2
1	Petro Zahrebelny	—	—	—	—	—	4	—	—	—
2	Hawryło Kolesnik	—	—	—	—	—	4	—	—	—
3	Rudomiszka wdowa	—	—	—	—	2	12	2	2	2
4	Pawło Krawczenko	—	—	—	—	2	12	2	2	2
5	Wasył Taran	—	—	—	—	—	4	—	—	—
6	Anton Tkacz	—	—	—	—	—	4	—	—	—
7	Ławryn Wołoszyn	—	—	—	—	2	12	2	2	2
8	Iwan Tkacz	—	—	—	—	—	4	—	—	—
9	Petryk w Cebryszyney chałupie	—	—	—	—	—	4	—	—	—
20	Iwan Berczawski ogólny	—	—	—	—	—	24	—	—	—
1	Kondrat Taran	—	—	—	—	1	6	1	1	1
2	Semen Tkacz	—	—	—	—	1	6	1	1	1
3	Ostap Czerednyk	—	—	—	—	—	4	—	—	—
4	Stepan Baran	—	—	—	—	2	12	2	2	2

Sammaryusz Intraty ze wsiow wyż wyrażonych.

	Złote	Grosze.
1. Czynszu z Botwinowki - - - -	200	—
2. Czynszu z Cebermanowey Grobli- - - -	122	—
3. Czynszu z Cebermanówki - - - -	230	—
4. Arędy w Botwinówce z Cebermanową Groblą	1100	—
5. Arędy w Cebermanowce - - - -	900	—
Summa efficit - - - -	2552	—

Dico dwa tysiące pięćset piędziesiąt dwa. A że się szlachta pokładła w inwentarzu do zupełnego czynszu, w Cebermanowey Grobli, slobodzie i szarwarku na swoją własną groblę, którzy tych powinności podeymować się nie chcą i rozeyść się deklarują, bo ich przymusić niepodobna i do usługi nie, naznacza się więc addytamentu złotych piędziesiąt dwa, które się pokazują w inwantarzu wyż wyrażonym, wielmożny iegomość pan łowczy Podolski wolny i płacić tego do skarbu pańskiego nie ma, ponieważ inszych poddanych na tym mieyscu stawić się oblige i co sobie może więcej osadzić w tych wyrażonych slobodach to iest w Botwinowce, Cebermanowey Grobli, iako i w Cebermanówce interim, to powinno cedere wielmożnemu iegomość panu possessorowi per integrum usum tenuty tegoż, zachowując triennia in trienium wpadające podług zastawnego kontraktu aż do expiracyi. W tych slobodach inseminacyi żadney nie dokłada się, żadney zimówli ani iarzynney, ponieważ za to wszystko debet solutio sukcessorów świętey pamięci iegomość pana Tomasz Zawadzkiego, który za prawem pańskim osadzał, Iednakże ieżeliby wielmożny iegomość pan possessor circa expirationen zasiał, libera collectio pozwala się lub solutio za uznaniem przyjaciół. Furaż niżey wyrażony z Botwinówki i Cebermanowey Grobli dla dragunii i kozaków nadwornych: owsa cztereków pięć, siana fur sześć z gumna swego za poddanych oprucz Cybermanówki wielmożny iegomość pan possessor co rocznie dawać przyrzeka bez żadny na ludzi exekucyi; z Cebermanowki zaś dziesięcina pszczełna, podorożczyzna, stawczyzna, furaż na ludzi nadwornych ex integro excypuie się podług dawnego ułożenia i dyspozycyi iasnie wielmożnego dziedzica, ani umnieyszaiać, ani przyczyniaiać per cursum tenuty; arędarz Cebermanowski iak przedtem podług prawa iasnie

wielmożnego pana, nie miał pozwolonego myta, tak i teraz mieć nie powinien, ani żadnych czynić prepedycyi skarbowym arędarzóm Umańskim i szlaków nowych nie ma sobie formować; a ieżeliby budy szły z winem na Umań, ma pozwolenie arędarz Cebérmánowski po grzywnie wziąć od arędarza Mańkowskiego lub Umańskiego; tudzież w Botwinówce i Cebermanowey Grobli arędarze ludzi na szlak nowy przyjmować nie powinni z detrýmentem znacznym arędzie Pałańskiej i Sokołowskiej pod grzywnami iaśnie wielmożnego dziedzica w prawie uniwersalném naznaczonemi, gdyż i rzed tem żadnych szlaków nie bywało. Powinność poddaństwa. Primo. Każdy poddany ciągły wysiedziawszy slobodę według praktyki w tym kraiu, ma czynszu od ciągła iednego złotych sześć aż do troyga, co zaś wiecey mieć może nad troie ciągła od tych płacić nie ma; pieszy ma płacić złt. cztery; w tychże czynszach ma się brać tynf po złotemu iednemu i groszy ośm, czerwonych złotych osiemnaście. Secundo. Ciz poddani mają na dwór siano dzień ieden kość, toż samo zgromadzić, zrzucić i zwieźć i gdzie karzą, w czym i piesi na pomocy być powinni; Tertio ciz poddani od ciągła iednego dawać powinni żyta ośmuszkę iedna, kure i furę drew, lub za te pieniądze według zwyczaiu tuteyszego, fur sześć, oprócz Cebermanowki, która osobliwie dawać powinna według dyspartýmentu. Quarto furaz, który podług dyspartýmentu na draganią i kozaków Umańskich dawać powinni, excypować się z Botwinówki i Cebermanówki Grobli owsa czetweryków pięć i siana. Quinto. Dziesięcina pszczelna i podorożczyzna na skarb pański także excypują się. Sexto Podatek grodowy iakoto: podymne do zamku Umańskiego wybrawszy według taryfy grodzkiej ułożone osadczowie lub atamani odwozić powinni a o kwit z zamku starać się. Septimo Ichmość panowie szlachta czynsz taki dawać powinni iako i poddaństwo, tudzież i osep; na szarwark do własney grobli równie wysyłać powinni. Octawo. Kozacy mieszkający w Cebermanówce od powinności wielmożnego pana possessora excypują się do komendy Umańskiej, tylko ciz sami powinni należeć do arędy Cebermanowskiej, gdzie indziej trunków brać nie powinni i mlec w inszym młynie tylko w swoim powinni, lub w Botwinówskim czyli Cebermanowey Grobli, pod winą i grzywnami w kontrakcie wyrażonemi, iakoż i trunków na stronę brać nie powinni; respektem zaś kozaków excypowanych w Cebermanówce deklaruie się zawsze przydawać kozaków do komendy Umańskiej do konwoiu i bezpieczeństwa podczas bytności

wielmożnego iegoomość pana łowczego podług potrzeby i czasu, byle nie do inszey usługi i posłańca za interesami nie zażywać. Stroża z tych słobód dworska według zwyczaiu być powinna, i Cebermanówka od tych czas powinna należeć do Botwinówki, lubo się wyżej podorożczyzna na skarb excypowała więc Botwinówkę i Cebermanową Groblę od tey uwalnia się. Opisanie dworu w Botwinówce. Wchodząc w dwór z ulicy wrota proste do budynku, wchodząc po prawey ręce izba w której okn trzy drzwiami na zawiasach żelaznych z piecem kaflowym i piecem chlebowym z drzwiami, okiennicami; po lewey ręce izba druga z oknami trzema i piecem chlebowym. Ten budynek słomą nakryty, ogrodzenie na około częstokołem. Staynia z drzewa dębowego z wrotami porządna, z żłobami, iasłami, słomą pokryta. Winnica z drzewa okrągłego dębowego w słupy żarzucana, na kotłów cztery, porządna, słomą nakryta. Chlew do winnicy idąc, na trzode chlewną, oraz z przyłączoną oborą, częstokołem ostawiony, słomą nakryty. Obora częstokołem ogrodzona duża, przy której gumno żerdziami obruczone i w temże gumnie komórka wraz z plewnikiem z częstokołów słomą nakrytym; karczma na wsi w węgły budowana z izbą i komorą, słomą nakryta. Młynów dwa, w każdym po iednym kamieniu, ze stępami, foluszami porządne, słomą nakryte. Die et anno ut supra. Ten inwentarz in fundo zweryfikowany, własną ręką podpisuie się U tego inwentarza podpis ręki taki: Stanisław Kostka Orzyński. Którento inwentarz od słowa do słowa da xiąg iest wpisany.

Книга Винницкая городская записовая, 1768 года, № 4660; листъ 440 на оборотѣ.

CLXXX.

Инвентарь имѣній Качина и Лычипъ, съ перечисленіемъ крестьянъ, ихъ рабочаго скота, дапей и повинностей. 1768 года, декабря 28.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego miesiąca Ianuarii czwartego dnia.

Na urzędzie grodzkim w zamky iego królewskiey mości Włodzimierskim przedemną Kazimierzem Zaleskim namiessnikiem natenczas grodzkim burgrabstwa Włodzimierskiego i xięgami ninieyszemi grodzkiemi starościńskiemі, comparens personaliter urodzony Antoni Zalewski ten inwentarz poddanych i innych powinności dóbr wsiów Kaczyna i Łyczyn części urodzonego Antoniego Zaręby Czepkowskiego dziedzicznych przez tegoż i wielmożnego Iana Chorzewskiego sędziego ziemskiego Czernihowskiego, opiekuna tegoż, iaśnie wielmożney Maryannie z xiążąt Czetwertyńskich Sadowskiey, starościney Słonimskiey prawem dziedzicznym zbytych, na gruncie spisany. do akt ninieyszych grodzkich Włodzimierskich do oblaty podał: tak się w sobie mający, inwentarz powinności poddanych na gruncie spisany, anno millesimo septingenterimo sexagesimo octavo, dnia dwódziesiątego ósmego Decembra przed wyzuciem się z prawa dóbr części wsi Kaczyna i Łyczyn przez wielmożnego Iana Czepkowskiego na osobę iaśnie wielmożney Sadowskiey starościney Słonimskiey. Wieś Kaczyn, gospodarzów numeri: p i e r w s z y Trochim Hulina syua iednego, wołów parę, konia iednego, trzyma czetwertynę iedną, robi dni ciągłych dwa, daie osypu ćwierć iedną, chmielu ćwierć iedną, siana czwartą część wozu, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwai pół. D r u g i Roman Hul ma syna iednego, wołów parę, trzyma czetwertynę iedną robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć iedną, chmielu ćwierć iedną, siana czwartą część woza, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grybow wieniec ieden, siemienia kosz ieden, motków dwa i pół. T r z e c i Seliwon Doma ma syna iednego, wołów parę, trzyma czetwertynę iedną, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć iedną, siana czwartą część wozu, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden,

motków dwa i pół. Czwarty Chwedor Paraszczuk ma synów trzech, wołów parę, trzyma czwartą część wozu, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć jedną, chmielu ćwierć jedną, siana czwartą część wozu, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. Piąty Klim Dawidiuk trzyma czwartą część wozu, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć jedną, chmielu ćwierć jedną, siana czwartą część wozu, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. Szósty Iusko Banaszcuk ma synów trzech, wołów parę, trzyma czwartą część wozu, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć jedną, chmielu ćwierć jedną, siana czwartą część wozu, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół wora siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. Siódmy Samoyło Hul ma syna iednego, wołów parę, trzyma czwartą część wozu, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć jedną, chmielu ćwierć jedną, siana czwartą część wozu, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. Ośmy Pawluk Hul ma synów dwóch, wołów parę, konia iednego, trzyma czwartą część wozu, robi dni ciągłych cztery, daie owsa ćwierci dwie, chmielu ćwierci dwie, siana pół wozu, kapłonów dwa, kur dwie, iaiec sześć, grzybów wieńców dwa, wór ieden siemienia, koszu dwa, motków pięć. Dziewiąty Mikita Kowalczuk ma syna iednego, wołów parę, konia iednego, trzyma czwartą część wozu, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć jedną, chmielu ćwierć jedną, siana czwartą część wozu, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. Dziesiąty Demko Antypa ogrodnik ma synów dwóch, konia iednego. Jedenasty Iacko Wereszczuk ma syna iednego, trzyma czwartą część wozu, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć jedną, chmielu ćwierć jedną, siana czwartą część wozu, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. Dwunasty Chweśko Hul ma syna iednego, wołów parę, trzyma czwartą część wozu, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć jedną, chmielu ćwierć jedną, siana czwartą część wozu, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. Trzynasty Iow Borczuk ma synów dwóch, wołów parę, koni dwa, trzyma czwartą część wozu, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć jedną, chmielu ćwierć jedną, siana czwartą część wozu,

kapłona iednego, kure iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. C z t e r n a s t y Potap Arseniuk ma synów czterech, wołów parę, koni dwa, trzyma czetwertyn dwie, robi dni ciągłych cztery, daie owsa ćwierci dwie, chmielu ćwierci dwie, siana pół woza, kapłonów dwa, kur dwie, iaiec sześć, grzybów wienców dwa, wór ieden siemienia, koszów dwa, motków pięć. P i e t n a s t y Iwan Berdyszuk ma parę wołów, trzyma czetwertynę iedną, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć iedną, chmielu ćwierć iedną, siana czwartą część wozu, kapłona iednego, kure iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. S z e s n a s t y Łukian Paraszczuk ma synów czterech, wołów parę, trzyma czetwertynę iedną, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć iedną, chmielu ćwierć iedną, siana czwartą część wozu, kapłona iednego, kure iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. S i e d e m n a s t y Michał Paraszczuk ma woła iednego, czetwertynę iedną, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć iedną, chmielu ćwierć iedną, siana czwartą część wozu, kapłona iednego, kure iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. O ś m n a s t y Kalennik Derbiszuk ma syna iednego, woła iednego, trzyma czetwertynę iedną, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć iedną, chmielu ćwierć iedną, siana czwartą część wozu, kapłona iednego, kure iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. D z i e w i e t n a s t y Pilip Kabuszka ma synów dwóch, woła iednego, trzyma czetwertynę iedną, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć iedną, chmielu ćwierć iedną, siana czwartą część wozu, kapłona iednego, kure iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. D w a d z i e s t y Iwan Rakuszka ma syna iednego, trzyma czetwertynę iedną, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć iedną, chmielu ćwierć iedną, siana czwartą część wozu, kapłona iednego, kure iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. D w ó d z i e s t a p i e r w s z a Derbiszycha wdowa ma synów czterech, wołów parę, koni dwoie, trzyma czetwertynę iedną, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć iedną, chmielu ćwierć iedną, siana czwartą część wozu, kapłona iednego, kure iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, siemienia kosz ieden, motków dwa i pół. D w ó d z i e s t y d r u g i

Wawrzyn Arseniuk na ogrodzie. Facit czterwertyn dwadzieścia dwie, dni ciągłych czterdzieści cztery, owsa ćwierci dwadzieścia dwie, chmielu ćwierci dwadzieścia dwie, siana wozów pięć i pół, kapłonów dwadzieścia dwa, kur dwadzieścia dwie, iaiec sześćdziesiąt sześć, grzybów wieńców dwadzieścia dwa, worów iedynaście siemienia, koszów dwadzieścia dwa, motków pięćdziesiąt pięć. Summaryusz roczney intraty wynikającej za dni ciągłych i pieszych, numero dwa tysiące dwieście osiemdziesiąt ośm na rok, dzień po groszy dziesięć, facit złotych siedemset sześćdziesiąt dwa, groszy dwadzieścia; za owsa ćwierci dwadzieścia dwie, ćwierć a florenis quatuor, facit złotych osiemdziesiąt ośm; za chmielu ćwierci dwadzieścia dwie, ćwierć po tynfowi, złotych dwadzieścia siedem, groszy dwadzieścia sześć; za siana wozów pięć i pół, wóz po złotych cztery, facit złotych dwadzieścia dwa; za kapłonów dwadzieścia dwa, kapłon po groszy piętnaście, facit złotych iedynaście; za kur dwadzieścia dwie, kura po groszy dziesięć, facit złotych siedem groszy dziesięć; za iaiec sztuk sześćdziesiąt sześć, para po groszu iednemu, facit złoty ieden groszy trzy, za grzybów wieńców dwadzieścia dwa, wieniec po groszy ośm, facit złotych pięć groszy dwadzieścia sześć; za worów iedynaście, wór po groszy osiemnaście, facit złotych sześć groszy osiemnaście; za dwadzieścia dwa kosze siemienia, kosz po groszy dziesięć, facit złotych siedem groszy dziesięć; za pięćdziesiąt pięć motków, ieden po groszy dziesięć, facit złotych osiemnaście, groszy dziesięć. Zażynki, obżynki, zakoski, obkoski i tłuk dwie po iednemu z chałupy każdy chłop na rok dni sześć, dni numero sto trzydzieści dwa, dzień po groszy dziesięć, facit złotych czterdzieści cztery; aredy karczemney Łyczynskiej złotych sześćdziesiąt. Summa summarum intraty roczney złotych tysiąc sześćdziesiąt dwa i groszy trzy. Item do intraty czterwertyn dwie z sadybą zabudowaną, gdzie ieymość pani Kulmanowska mieszkała. Item do intraty sad sliwek węgierek z dworzyskiem zabudowanem starym, gdzie ichmość państwo Wetołowscy mieszkali. Powinności tychże poddanych wsi Kaczyńskiej i Łyczynskiej: Pańszczyznę odbywać mają według inwentarza zimą i latem, szarwarków dwa odbyć mają na koleją, zakoski, obkoski, zażynki, obżynki i tłuk dwie po dniu, to jest każdy poddany po dni sześć odbyć powinien; kury, kapłony, siemię, wory, iaia, motki, grzyby, siano, chmiel, owies czynszowy według proporcji pola przez wyrażenie inwentarza oddawać mają, lub też rachując za kurę groszy dziesięć, za kapłona groszy piętnaście, za kosz siemienia

groszy dziesięć, za wór groszy osiemnaście, za iaiec parę grosz ieden, za motek groszy dziesięć, za grzybów wieniec groszy ośm, za wóz siana złotych cztery, na który ze czterech czetwertyn składać maia, za chmielu ćwierć tynf ieden, za owsa ćwierć złotych cztery. Stróża dzienna i nocna do dworu być ma; kobiety zaś kapustę sadzić, polewać konopie, moczyć, trzecz i len powinny będą bez pańszczyzny. U tego inwentarza do oblaty podanego podpisy rąk przy pieczęci na laku czerwonym wyciśnionej w te słowa: Ian Chorzewski manu propria. Który to inwentarz do oblaty podany, za ustnym i oszywistym wyż iegomości podawającego podaniem, a za moim urzędowém przyięciem do xiąg ninieyszych grodzkich Włodzimierskich słowo w słowo tak iak się w sobie z początku aż do końca pisany ma, iest ingrossowany i zapisany.

Книга Владимирская городская, записовая и поточная, 1769 года, № 1141; листъ 398.

CLXXXI.

Жалоба владѣльца части села Хмѣлева, Іосифа Карвицкаго, на Подляскаго каштеляна Антона Міончинскаго о многочисленныхъ притѣсненіяхъ врестьянъ жалобщика, находившихся во временномъ владѣніи Міончинскаго, такъ что многіе изъ нихъ разбѣжались. 1769 года, февраля 3.

Boku tysiąc siedemset sześćdziesiątego dziewiątego miesiąca Februarii dwódziesiątego trzeciego dnia.

Na urządzie grodzkim w zamku iego królewskiej mości Włodzimierskim, przede mną Cypryanem Dąbrowskim, burgrabią Nurskim namiestnikiem grodzkim burgrabstwa Włodzimierskiego i xiegami ninieyszemi grodzkiemi starościńskimi comparens personaliter urodzony Iózef Karwicki niegdyś wielmożnego Benedykta Karwickiego syn, a zaś niegdyś

wielmożnych Woyciecha i Piotra Karwickich, części we wsi Chmielowie swoich dziedziców, synowiec rodzony, i po tychże wszystkiey pozostałej substancyi ruchomey i nieruchomey, zawiedzioney i w prawnem posiadaniu będącey i swobodney, naturalny, pomimo innych konsukcessorów swoich, sukcessor, swym i tychże konsukcessorów swoich imieniem, przychylając się do dawniejszych skarg urzędowych przez niegdyś wielmożnego Woyciecha Dunina Karwickiego swém, skarżącemu się i innych konsukcessorów imieniem, zanesionych, oraz tychże niedokładność objaśniając i niedostatki poprawiając, naprzeciwnie iasnie wielmożnemu Antoniemu na Miączynie Miaczyńskim, kasztelanowi Podlaskiemu, panu, tudzież gromadóm roboczych poddanych wsiów Sielca, Chmielówki, Żytań, Mikulicz, Chmielowa, części Wawrotyna i innych tegoż dziedzicznych, skarży, żali i manifestuje się w ten sposób i o to: że urodzony stawiający zostawszy fortuny ogólnej po oycu i stryjach swoich bezpotomnie zeszlých, swobodnej i w prawném dzwiganu pozostałej, następcą, i z takowego obowiązku postrzegłszy w urzędowych skargach niedokładności, a bardziey z dawności czasu ciągnęcey się kłotni z przepomnienia niedoyrzane niedostatki poniesionych szkód i zniszczenia dóbr części Chmielowa, dla czego więc w tej mierze dobrodzieystwem prawa wspierając się, od pierwszej wzięciu wiadomości o wyszlých na precz z części wsi Chmielowa, Karwiczczyna nazywających się, teraz prawu swemu dziedzicznemu podlegającej, a w dzierzawie iasnie wielmożnego kasztelana Podlaskiego będącey, poddanych, to jest Andrucha Hnkaluka półankowego z żoną i córką, Iwana Hukaluka z synem Lewka Hucaluka, Iwana Puchaluka, Zienka brata Puchałowego, Andruszka Dżugaluka z żoną i córką, i ze wszystkim sprzętem gospodarskim, Bartnika Tkacza z żoną i synami dwoma, Kondrata Dżugaluka z żoną i córką, Mykity Dżugaluka parobka, Ostapa Dżugaluka parobka, Petra Horłatiuka z parobkiem, Wasyla Horłatiuka z parobkiem, Dmitra Poczugasiuka a żoną, Maxyma Czudaczka z parobkiem, Pawła Petroskiego z teściem, z żoną i z siostrą żony, Iwana Bayluka parobka. siostry tegoż Bayluka z mężem, Chweśkiem i Andruchem synami, Pawła Bartnika z matką i bratem, Iwana Bobluka z matką, żoną, córką i trzema synami, Hrycia Waśkowego Starczukowego parobka, Klima Chwedziuka z żoną i córką, Ostapa Trociuka z żoną, córką i synami trzema, synach dwoy (sic) Ostapa Sepiczuka, po których wołów dwa o wzięciu do Sielca, Kucharczukach dwóch i po tychże także do folwarku Mikulickiego pozosta-

łych wołów parę wzięciu, i że poddani na gruncie części teyże wsi Chmielowa z rodzeństwa siedzący do robót i powinności zbytecznych nad zwyczaj i ustawy w tych dobrach od wielmożnych antecessorów dziedziców tey części używane, oraz danin do których ani tyli przed tem przyzwyczajeni, ani też znaglani i włożeniem im onych obowiązujący, od obiecia w possessyą i dzierżenia onych przez iasnie wielmożnego kasztelana Podlaskiego, aż do tąd, to iest, naypierwey czetwertynny i półlankowy na każdy tydzień każdy pługiem do robienia po dni dwa, we żniwa każdy we dwoie po dni trzy, tłukę każdy po dwoie lecie dni sześć, zażyunki, obżyunki, zakoski, obkoski; świątecznych drew bez pańszczyzny oddania, mat sażniowych każdy gospodarz do statków co rok po dwadzieścia, a w terażniejszym roku po trzydzieści, nad których urobieniem każdy po dni pięć najmniej strawić musiał, dawania, przedziwa brania i wyrabiania bez pańszczyzny, różnie, czasem po dni trzy, a czasem po dni cztery i pięć, także kapusty sadzenia, konopi brania, polewania kapusty ile potrzeba i do którego czasu bez pańszczyzny do plewidła, dając za dzień po groszy trzy, wiązania iarzyń różnych, latem dając za dzień po groszy pięć podobnie bez pańszczyzny, do tłuczenia prosa po krubek dwie, nad którego wytłuczeniem każdy zabawić musiał dni trzy, kur dawania na rok każdy po troie, iaiec zaś czetwertynnik po pięć, półlankowy po dziesięć, a czasem każdy za iedno iaie po iednym groszu, motków przedzenia bez pańszczyzny każdy po sześć zrazu, za iagody po kurze iedney, za orzechi podobnie po kurze iedney; do oddawania owsa czetwertynnik po krubek dwie, półlannik po krubek cztery, do odbywania stróży od dóbr do dóbr (od doby do doby?), w Chmielowie zaś czasem we trzy, a czasem we cztery dni, a w niedzielę do najmowania każdy, do płacenia po złotemu iednemu, do Sielca zaś na stróża nocnego czetwertynnik po groszy osiemnaście i po pół krubki zboża, a półlannik na tegoż stróża po złotemu iednemu i po króbce zboża, na flisów corocznie czetwertynnik po złotych trzy, a półlankowy po złotych pięć płacenia; mielnik corocznie od niedzieli do niedzieli pańszczyzny robienia, a za karmienie wieprzów od koła po złotych czterdzieści płacenia, oraz motków na potem oddawania i odprzedzania po pietnascie a czasem i po osiemnaście, a gdy czego do którego motka niedostarczało, swoim dokładania, pierza po garku wielkim hładyszowym, kamieniem przytasowywanym, bez pańszczyzny darcia i oddawania, a w świętne dni drzewa wożenia, w podwodę do stat-

ków do Uściługa i inne podróże nadzwyczaj obciążenia bez pańszczyzny za dzierżawy iasnie wielmożnego kasztelana Podlaskiego, a za possessorów po iednym dniu zaledwie wytrącając onym, po tygodniu i więcej w czasie złey drogi bawiać się, a zaś z rzeczy iasnie wielmożnego kasztelana Podlaskiego żadnego dnia nie wytrącając; oraz że szarwarki z dawien dawna do grobli poprawowania, a nie do żadnych robót ustanowione, do młócenia i innych prac, owo zgoła tymże poddanym, którzy nie więcej jak po dni trzy cztertynni, a drudzy półnani po dni cztery z zwyczajney powinności robić, odbywać pojedynczo powinni byli, od niedzieli odrobku nie dając, pociągani byli; i potem różnym possessorom tak obciążeni i z takowymi samowolnie włożonemi na nich powinnościami za kontraktami za każdy dzień po groszy piętnaście porachowany wypuszczeni byli i dotąd w tej są praktyce, która tymże poddanym nie mało do zużożenia, opuszczenia gruntów i onych zarabiania, uima, a sobie skarżącemu się pokrzywdzenia przyczyną zostaje; ponieważ ciż poddani z takowego pokrzywdzenia nietylko sobie urobić, a za dzień po groszy trzy i pięć biorąc zarobić nie mogą nic, ale też i gruntu iako i wyżej wyrażeni opuszczać są i będą przymuszeni; na ostatek las dębowy na klebki zdały, za którego dawniejszym czasem, iak w swoim znajdował się iestestwie, dawano piędziesiąt tysięcy złotych polskich, a do części wsi Chmielowa, Karwiczczyna zwanej, należący, poddanych wsiów wyżej wyrażonych, częścią na potrzebę nowobudowanych młynów, zamku Sieleckiego, częścią zaś na własne obudowania, opał i inne potrzeby ich wycięty, ze szczętem, i wywieziony iest, a zaledwie tylko onego miejsce i pni mnóstwo jeszcze nie zgniłych i nie wydobytych, dla poznania oczu iestestwa i wartości onego zostały; a prócz tego przez lat tyle różne i wszelakie prowentu i pożytki z części pomienioney do skarbu iasnie wielmożnego kasztelana Podlaskiego z lasu, arędy karczemnej corocznie po złotych sześćset i więcej importującej, za łój świąteczny mięso od arędarzów, z danin i powinności poddanych i nad możność ich wykładów, wpisnego i łnowalnego, konie przez urodzonych administratorów i ekonomów tegoż i inne donatywy kontraktowe, świąteczne i dochody wybrane, sprzężay w drogach wyciągnięty i utracony, lubo dostatecznie a bardziey więcej pretensyą iasnie wielmożnego kasztelana Podlaskiego iuż dawno przewyższyły, atoli iednak iasnie wielmożny kasztelan Podlaski jeszcze się ziszczonym i uspokojonym uznać niechce i przeto siebie komparenta niepomału krzywdzi,

a zatem stawiający, przychylając się do konstytucyi millesimi sexcentesimo sexagesimo primo roku o zbiegłych poddanych, którą za każdego zbiegłego poddanego po tysiącu grzywien jest naznaczono, o tych uście z mocy tejże poszukując, oraz wyrażonych pretensyi i innych inkwizycjami do-
wieść się mianych, wczasie prawa nadgrody i ściągnienia win za ucie-
mienie poddaństwa, za dni robocze nie podług kontraktu z arędownemi
possessorami spisanych płacanie, zabory różnych pozostałości po zbiegłych
swoich poddanych upomnienie się oświadczając, powtóre w pilności swej
przeciw iasnie wielmożnemu kasztelanowi Podlaskiemu i urodzonym ad-
ministratoróm, ekonomóm iego, oraz gromadóm wyżej wyrażonych wsiów,
uskarza się i manifestuje się. Iósef Karwicki manu propria. Et in conti-
nenti stanąwszy oczywiście woźny ienerał wojewodstwa Wołyńskiego i
innych, szlachetny Karol Piotrowski, w moc prawdziwej i wiernej relacyi
swoiej, iawnie, ustnie i dobrowolnie zeznał: Iż on roku tysiąc siedemset
sześdziesiątego ósmego, dnia trzydziestego grudnia, na affektacyą i prawną
rekwizycyą urodzonego Iózefa Karwickiego i innych konsukcessorów, współ
maiąc przy sobie stronę szlachty urodzonych Benedykta Spędowskiego i
Piotra Kałusowskiego, był na mieyscu, gdzie las dębowy był Karwicz-
czyną uazwany, gdzie będąc widział, że ten las na tym mieyscu będący
dębowy na klepki i budowle każdy dąb zdały, z pni miarkowania, któ-
rych zliczyć nie można dla gęstwiny różnego chrustu, różnego drzewa
zakrzewionego, z oczu rzucenia iednak miarkując pni ieszcze nie doby-
tych znajdujących się grubych i miejsc z których pnie podobywane mniej
więcey na dwakroć sto tysięcy z szczerem wycięty, na potrzeby zamku
Sieleckiego i wsiów wyżej wyrażonych iasnie wielmożnego kasztelana
Podlaskiego przez poddanych tychże wsiów, i ten las iako pomieniony
urodzony rekwirent mienił być przez pomienionych poddanych wsiów wyżej
wyrażonych iasnie wielmożnego kasztelana Podlaskego wycięty, w przy-
tomności szlachty przy sobie będącej słyszał, tak przytomną sobie szlachtą
oświadczywszy się, przed urzędem niniejszym stanąwszy, prawdziwey wi-
zyi wierną uczynił i zeznał relacyą, a pisać nie umiejący krzyż położył.

*Книга Владимирская, городская, записовая и поточная, 1769 года,
№ 1141; листъ 75 на оборотъ.*

CLXXXII.

Рѣшеніе помѣщичьяго суда въ мѣстечкѣ Степанѣ по спору крестьянъ Кирчла Ширка и Оксюты Олейнички о землѣ; изъ этого рѣшенія уясняются права крестьянъ на землю, какъ на собствен- ность, которую они могли отчуждать различными путями другимъ крестьянамъ. 1769 г. мая 9.

Roku tysiąc siedemset siedemdziesiątego miesiąca Marca dwudziestego dziewiątego dnia.

Na urządzie grodzkim w zamku iego królewskiej mości Łuckim przede mną Tomaszen Felińskim namiestnikiem przysięgłym burgrabstwa i zamku Łuckiego, i xięgami ninieyszemi grodzkiemi comparens persona- liter urodzony iegomość pan Kaietan Szczepkowski dla zapisania ten de- kret zwierzchności zamkowej miasta Stepania między sławetnym Kiryłem Szyrką z iedney a sławetną Oxiutą Oleyniczką wdową mieszczanami Ste- pańskimi, z drugiej strony, na gruncie dóbr miasta Stepania ferowany z podpisem ręki wielmożnego komissarza wydany ratione intro contentorum od acta praesentia castrensia capitanealia Luceorensia per oblatam podał, prosząc urzędu o przyęcie onego i do akt wpisanie, którego urząd an- nuendo affectationi pomieniony dekret ad acticandum przyymuiąc czytał temi napisany słowy: Działo się w zamku Stepańskim roku tysiąc sie- demset sześćdziesiątego dziewiątego miesiąca maia dziewiątego dnia w spra- wie sławetnych Kiryła Szyrka i Ostapichy Oleyniczki o czetwertyne pola w sporze będącego z testamentu pochodzącego, o co strony postanowiw- szy się prawnie między sobą kontrowertowały, których kontrowersyi wy- słuchawszy, ponieważ z pokazanego testamentu przez niegdy sławetnego Iakóba Krzywde w roku tysiąc siedemset dwódziesiątym siódmym dnia dzie- wiątego maia spisanego, na mieyscu podpisów krzyżykami stwierdzonego, oczywiście pokazuje się, iż niegdy sławetny Iakób Krzywda dwóżyenny z pierwszą żoną Maryną Korżówną Daniła syna i Oxiutę Ostapa Olejnika żonę spłodził dwoie dzieci, Daniło tedy zmarł bezpotomny, a Oxiuta zro- dziła Ustynę, którą wydała za Pawła Kudrę, a po śmierci pierwszej żony tenże Iakób Krzywda powtórnie pojął za małżonkę Marynę Naydychę, z

ta spłodził corek dwie Paraszkę bezdzietną i Pałaszkę Kiryła Szyrka żonę; a taż Pałaszka Krzywdzianka z Kiryłem Szyrkiem synów dwóch Ostapa i Mikołaja spłodziła gdy tedy z dwoyga małżeństwa Iakób Krzywda miał spłodzone potomstwo, przy spisaniu testamentu dzieląc dzieci swoje, takowe uczynił rozporządzenie: Daniłowi i Oxiucie z pierwszego łoża spłodzonym, lubo się nie znali do poszanowania ojca, jednak z miłości swej prawem natury rozporządzając, niwę pola za Horyniem leżącą w Wołowej, ogród polowy, sianożęć na Manułowey; a zaś Paraszce i Pałaszce domostwo na półplacu z gruntem, sianożęci pół buchty u Manułowey stayni, pola czwartynę we trzy ręce i ogród na dworcu sadowy, nie zamilczawszy i Maryi Najdychi żony powtórnej a matki małoletnich dzieci swoich. Po śmierci którego Iakóba Krzywdy pierwsze potomstwo swego wydziału używali, a Marya Najdycha nawet po wydaniu Pałaszki córki swej za Kiryła Szyrkę pod dożywociem aż do śmierci z dziecinnego gruntu pożytki brała, mając one w swoim posiadaniu, i tak wspomniany testament i warunki onego nienaruszenie w swej całości trzymane były przez lat trzydzieści dziewięć, dopiero po śmierci Maryi Najdychi i skończonem iey dożywociu, gdy Kiryło Szyrko z synami swymi także z Krzywdzianki spłodzonymi do czwartyny pola żonie swej testamentem zapisaney przychodził, za dzierżawcy wielmożnego Pruszyńskiego uciążliwym przyciśniony dekretem, aby się kwotą czterdziestu złotych kontentował, a pola czwartyny Oxiucie Olejniszey i Pawłowi Kudrze ustąpił; teraz za uciążliwym tegoż dekretem gdy uskarża się Oxiuta, tem zbrania się, że tę czwartynę pola Marya Najdycha iey darowała; a że słowne testamenta prawem koronnym są zniesione i ona tylko była dożywotnią panią, cudzey zatem rzeczy darować nie mogła, ta zaś czwartyna pola była właściwa Iakóba Krzywdy Pałaszce Szyrkowej testamentem legowana i z niej są spłodzeni sukcesorowie wnukowie Iakóba Krzywdy, z przyczyn tedy tak wyżej nadmienionych, iako też z drugiego powodu, iż testament przez strony dotąd iest trzymany i sukcesorowie właściwi z prawa natury oddaleni być nie powinni, —zwierzchność zamkowa dekret przez mieszczan ferowany uchyla i nakazuje: aby Kiryło Szyrko dla synów swych też czwartynę pola od Oxiuty czyli Pawła Kudry, jeżeli chce przyjść do swej własności, odebrał, wprzód iednak wypłaciwszy czterdzieści złotych polskich Oxiucie i Pawłowi na urzędzie miejskim i za kwitem też wypacenie przodkuiącym, moca dekretu terażniejszego. U tego dekretu per

oblatam podanego podpis ręki wielmożnego komissarza w te słowa: Ierzy Falkowski vicesgerent grodzki Grabowiecki natenczas komis miasta Stepania trzymający. Który że to dekret per oblatam podany, wszystek z początku aż do końca do verbo ad verbum tak iak się w sokie pisany ma do xiąg niniejszych grodzkich Łuckich iest ingrossowany

Книга Луцкая городская записовая, 1770 г., № 2346; листъ 302.

CLXXVIII.

Инвентарь пѣвній Виленскаго воєводы. князя Карла Радзивила, селѣ Цминѣ и Бричовки, въ Луцкомъ повѣтѣ, составленнй при от дачѣ этихъ пѣвній въ заставу Вышегородскому скарбнику Юрію Литинскому, съ перечисленіемъ крестьянъ, членовъ ихъ семействъ мужескаго пола, рабочаго скота, количества земли и повинностей. 1769 года, декабря 21.

Roku tysiąc siedemset siedemdziesiątego miesiąca Martii siedemnastego dnia.

Na urzędzie grodzkim w zamku iago królewskiej mości Łuckim, przede mną Tomaszem Felińskim namiestnikiem przysięgłym burgrabstwa i zamku Łuckiego, comparens persanaliter wielmożny Ierzy Lityński skarbnik Wyszogrodzki dla zapisania do xiąg niniejszych grodzkich Łuckich ten inwentarz z punktami in suplementum kontraktu wyrażonemi ex parte iasnie oświeconego xięcia iegomości Karola Radziwiłła woiewody Wileńskiego o dobra Cminie i Biryczówkę in rem wielmożnego niniejszego komparenta spisany i służący, przez komissarza tegoż iasnie oświeconego xięcia iegomości na gruncie wyprowadzony i ręką tegoż wielmożnego kommissarza stwierdzony przy pieczęci na laku czerwonym wyciśnionej ratione intro contentorum od acta praesentia castrensia Luceoriensia per oblatam podał, prosząc urzędu o przyięcie onego i do akt wpisanie, a tak

urząd annuendo affectationi podawaiącego, pomieniony inwentarz ad acticandum przyjmując, czytałem, i tak się w sobie pisany ma: Inwentarz dóbr Cmin i Boryczówki dziedzicznych iasnie oświeconego xięcia iego mości Karola Radziwiłła wojewody Wileńskiego na gruncie sporządzony i zweryfikowany, oddany w zastawną, trzyletnią possessyę wielmożnemu Ierzemu Lityńskiemu skarbnikowi Wyszogrodzbiemu w roku tysiąc siedemset sześćdziesiąt dziewiątym. Opisanie dworu Cmińskiego. Iadąc ode wsi przez groblę i mostki we wrota które na biegunie z żerdzi ciesanych pojedyncze, przy których ogrodzenie z żerdzi ciągnie się do parkanu gumniska, po prawey ręce wrota podwóyne na biegunach z tarcic między słupami dębowymi do zamykania z drągiem; przy tych na boku furtka z tarcic na biegunie z zasuwką drewnianą, stare reparacyi potrzebujące; w prawo idąc przez gumnisko, stodoła z drzewa ciesanego w słupy budowana, słomą kryta, do której wrót wylotnych podwóynych troie z tarcic na biegunach dębowych, a czwarte pojedyncze, przy których plewników dwa z drzewa budowanych z drzwiczkami z dranic na biegunach, z zaszkowkami drewnianemi; przy iednych wrotach w opisaney stodole kuna żelazna do zamykania z kłódką wiszącą i kluczem do niey żelaznym; w tey klepisko dobre, zasieków cztery na sochach dębowych dwanaštu i skrzynia na zboże w słupki robiona z deszczek ciesanych; po lewej stronie na tém że gumnisku stodoła druga, mnieysza, z drzewa ciesanego w słupy budowana słomą kryta, do której drzwi wylotnych dwoie, iedne pojedyncze, a drugie podwóyne z tarcic z drągiem do zamykania, z kuną, kłódką i kluczem żelaznemi; w tey klepisko dobre zasieków dwa i o sochach sześciu; te gumnisko oparkanione drzewem w słupy, ciągniesię do obory, obora w kwadrat z drzewa w słupy budowana, trzcina kryta, do której drzwi na biegunach pojedyncze z deszczek ciesanych troie, z tych iedne reparacyi potrzebuia z zasowami drewnianemi do zamykania; w tey przypierzenie na ciełeta z drzewa zarzucone w słupy, z drzwiczkami z dranic na biegunie, przegródką z żerdzi dwóch po środku obory na zadawanie paszy bydłu, kozłów dwa. Przy tey staynia z drzewa w słupy budowana, słomą kryta; do której wrota pojedyncze z deszczek, na biegunie z zasuwą drewnianą, stara reperacyi potrzebuie, w tey podłoga z dylów dartych i żłobów trzy. Od tej ciągnie się zagrodzenie z żerdzi w słupki aż do chlewa, który z drzewa hutowany ze wszystkim opadł; tuż słodownia, winnica z drzewa w węgły budowana dranią kryta, de novo

reparowana, do której drzwi na biegunach z dranic z zasówką drewnianą; winnica z drzewa w słupy budowana, reparacyi potrzebuje; w tej winnicy piecków z gliny bitych trzy na kotłow pięć i koryto na wodę do trąbników, stare, ciecze, z winnicy do słodowni drzwi z deszczek na biegunie z zasówką drewnianą do zamykania; w tej okienko bez szkła dla widoku, z piecem z gliny bitym do suszenia słodów. Przy winnicy karmnik z drzewa w węgły budowany, stary z korytem dębowym i drzwiczkami do niego z dranic na biegunie z drączkiem do zamykania mocno spustoszałe. Za winnicą studnia drzewem ocębrowana z żurawiem, wiadrem i korytem o sochach sześciu dembowych z schodami i rynwami dwoma. Od tej winnicy znak ogrodzenia do wrót, przy wrotach pół psze sła. Wrota podwójne na biegunach z żerdzi do zamykania z drączkiem, od której ciągnie się ogrodzenie około sadu z żerdzi w słupki, przy którym loch na nabiał z drzewa dębowego krągłaków w węgły budowany z szyją z drzewa sosnowego, dranią kryty, do którego drzwi dwoie na biegunach z tarcie, przy pierwszych zaszczepka z skoblami żelaznymi i kłudką do zamykania, ten potrzebuje reparacyi, przy którym drzwi do sadu pojedyncze na biegunie z żerdzi ciesanych z kołkiem do zatknięcia drewnianym, dalej idąc dziedzińcem, po prawey ręce obora w kwadrat z drzewa budowana w słupy, słomą kryta, spustoszała, do niej wrót pojedynczych na biegunach z deszczek i dranic dwoie z drączkiem i zasową jedną drewnianą, w której przypierzenie z drzewa w słupy zarzucone, w którym drzwi dwóie z dranic i deszczek na biegunach stare, od której parkan ciągnie się aż do chlewu na drób i przy parkanie transeł, chlew z drzewa różnego z łupanek w słupy budowany, słomą kryty, do którego drzwi na biegunie pojedyncze z dranic z zasową drewnianą w którym przypierzenie z dylów w środku a w wierzchu draniczne, reparacyi potrzebują. Od tegoż chlewa ciągnie się zagrodzenie z żerdzi w węgły w słupach aż do lamusa. Lamus z drzewa ciesanego budowany w węgły z wystawą na czterech słupach, dranią i słomą kryty, do którego drzwi z deszczek na biegunie z zasówką drewnianą z łańcuszkiem kręconym i skoblami dwoma żelaznymi bez klucza, tu pułap i podłoga z dylów łupanych ciesanych, w nim zasieków trzy z dylów i deszczek zabudowane, okienko dla widoku bez szkła jedno; od którego lamusa ciągnie się zagrodzenie z żerdzi w słupki ku wozowni. Wozownia z drzewa ciesanego w słupy do stayni przybudowana, trzcina i słomą kryta, do której drzwi

poiedyńcze z deszczek na biegunie z zasuwą drewnianą; przy tej wozowni stajnia z drzewa okrągłego budowana, do której drzwi na biegunie poiedyńcze z deszczek z zasuwą i kluczem drewnianemi; w tejże stajni przypierzenie z dylów łupanych w słupy zarzucone na złożenie stajenne, do którego drzwiczki na biegunie z dranic poiedyńcze z zakrętką; w tej podłoga z dylów dartych przez połowę, żłoby i iasła, po obu stronach stare i drabinek cztery, na założenie siana dla koni, w tej stajni na złożenie siana wyżej na całą żerdzi pomieszczone tam przypierzenie z drzewa okrągłego w słupy zarzucone. Chlew na bydło nie rogate, do którego drzwi na biegunie z dranic poiedyńcze z deszczek z zasuwką drewnianą; w tymże chlewie przypierzenie na prosięta, z dwoma korytami, i z ściekami między słupkami. Te zabudowanie pod iednym nakryciem trzcina i słomą ukryte. Budynek folwarczny wśrodku dziedzińca z drzewa okrągłego budowany drania kryty de novo reparowany do którego z dziedzińca drzwi do sieni na biegunie z tarcic z klamką drewnianą do zamykania; z sieni w prawo do izby drzwi z tarcic stolarskiej roboty na zawiasach, hakach z klamką ze skoblami i dwoma antabkami, bez haczyka, żelaznemi. Tu okien szkła tafłowego trzy, w których niedostaie szyb tafelkowych trzy, a rozłupanych trzy. Podłoga z tarcic, ściel z dylów łupanych, piec z kafli zielonych z kominkiem murowanym szafiałym, nad ściel do sieni w komin kuchenny wyprowadzonym. Z izby do alkusza drzwi podwójne stolarskiej roboty na zawiasach i hakach żelaznych z haczykiem; podłoga i pułap takż iak w izbie, okien dwie, iedne szkła prostego, a drugie tafelkowego całe. Tynkowanie we środku tak w izbie iako i alkierzu z gliny ziemią niebieską malowane; z izby do alko (sic) drzwi stolarskiej roboty podwójne na zawiasach i hakach żelaznych z zaszczipką, haczykiem i skoblami czterma żelaznemi. Ta alkoia nowo przybudowana z drzewa tartego, w niej ściel z drzewa także tartego, podłoga z dylów łupanych ciesana, tu okien szkła tafelkowego dwie, w których niedostaie tafel dwa; piec kafli białych polewany, w tej alkoii po prawey ręce apteczka, po lewey garderóbka z tarcic heblowanych przypierzona, do których drzwiczek dwoie z tarcic takichże na żelezie bez haczyków, z tej alkoii do sionek drzwi takież na żelezie z klamką, wrzeczędzem, zaszczipką i skoblem do zamykania; w sionkach przypierzenie dla złożenia różnych rzeczy, do którego drzwiczki z dranic na biegunie z zasuwką drewnianą, ściel z dylów cie-

sanych, z sionek na tył budynku drzwiczki z deszczek na biegunie z zakrętką drewnianą, w której przypierzenie z sieni z drzewa w słupy zarzucone, tu ognisko kuchenne drzewem ocembrowane, nad którym komiu laskowany (sic) gliną wylepiony nad dach wyprowadzony, tuż horn kowalski ziemią wysypyany, z tej do sieni drzwi na biegunie z tarcic z zasuwką i kluczem drewnianemi; w lewo do izby drugiej drzwi z tarcic na biegunie z klamką, antabką i wrzeciędзем do zamykania żelaznemi; w tej okien szkła prostego trzy, w których niedostaie szybek cztery; ściel z dylów, podłogi niema, pieca pół murowanego, a pół kaflి zielonych, służący alkierzowi z piecem krzyżowym i kominkiem murowanym nad którym komin laskowany gliną wylepiony nad dach wyprowadzony; z izby do alkierza drzwi z deszczek na biegunie z zaszczipką i skoblem do zamykania, tu okienek małych szkła prostego dwie, w których niestaie szybki iednej, z kominkiem murowanym do tegoż komina wyprowadzonym; podłoga i pułap z dylów i w tym folwarcznym budynku na około okiennic do zasuwania okien siedem, z których tylko dwie na zawiasach żelaznych. W rogu tego budynku po lewey ręce komora z drzewa w węgły budowana z szarem z dranic u dołu, a w wierzchu słomą kryta, do której drzwi z deszczek na biegunie z zaszczipką i skoblem do zamykania żelazne. Podłoga i pułap z dylów stary; przy tem seruik z drzewa okrągłego w węgły budowany z wystawą około, do którego drzwi u dołu z tarcic z łańcuszkiem kręconym do zamykania na kłódkę, z skoblami i krukem żelaznymi. Podłoga i pułap z dylów a w wierzchu szczeblowy, bez schodków, drzwi na biegunie z zaszczipką i skoblem do zamykania, ścil nad wystawą z dylów a dach słomą kryty stary. Na przeciw tego budynku wprawo ku wsi wychodząc z dziedzińca, drzwiczki na ogród z żerdzi na biegunie; przeszedłszy przez ogród pasieczysko do którego drzwiczki na biegunie z dranic z zasuwką. W tym pasieczysku kupionem z pszczołami przez wielmożnego iegomość pana possessora terazniejszego a od iegomość pana Sliwickiego possessora przeszłego. Te pasieczysko na około ogrodzone chrustem stare, z którego wrotą w pastewnik poiedynćze z dranic na biegunie z zasuwą drewnianą do zamykania; od tegoż ciągnie się płot częścią z chrustu a częścią z żerdzi aż do wyjazdu wrót opisanych. A lubo w tym opisanu dworu wyraziło się kłódek trzy w miejscach wyż wyrażonych, lecz ponieważ pokazało się że są terazniejszego iegomość pana possessora, więc do remanentu należć nie będą

Karczma wśrodku wsi między Cmińską a Biryeczowską gromadą, blisko cerkwi z drzewa krąglaków budowana niedawnemi czasami dranicami pobita z wystawą do wiazdu do której wrót wylotnych pojedynczych z deszczek ciesanych z zasuwami dwoie; w sieni ani żłobów ani iaseł nie masz, tylko ognisko na słupach dla swiecenia w nocy, przy którym drzwiczki na tył na biegunach drewnianych; z sieni do izby drzwi tarciczne na zawiasach i hakach żelaznych z wrzeciędzami i skoblami; w izbie okien dużych cztery w szyby okrągłe proste dobre u których ze dworu okiennice do zamykania z zawierkami. Piec z cegły postawiony z kaminem, nad pułap wyprowadzonym a z kamina piecyk chlebowy mały; stół długi z desek grubych ciesanych na nogach krzyżowych; ławy poprzód okna i wokoło pieca, pułap z dylów ciesanych i podłoga. Łóżko duże podwójne na nogach; z izby do komory drzwi tarciczne na zawiasach i hakach żelaznych; w komorze okienko w ścianie wycięte dla widoku z zasuwą. Pułap z dylów, podłoga z ziemi, z której komory drzwiczki małe na tył na biegunach drewnianych. Szpichlerzyk przed karczmą z drzewa starego dobrego krąglaków postawiony i dranicami pobity, do którego drzwi na biegunach drewnianych do pierwszego schowania. Pułap i podłoga z dylów; drugie drzwi z podwórza znowu do drugiego schowania z deszczek z zawierką, pułapu ani podłogi nie masz. Z tego schowania drzwi z deszczek na biegunach drewnianych do komóreczki u której okienko dla widoku w ścianie wycięte, pułap z dylów, podłogi nie masz. Za karczmą winnica z drzewa krągłego budowana, dranicami kryta, do której wrota pojedyncze z zasuwą z dranic długich; piece na banią porozwalane, koryto iedne na wodę na słupach do trąbników, do którego koryta rynna od studni w górę, studnia ocembrowana z żurawiem. Z tej winnicy furta bez drzwi do studni, za studnią słodownia z krąglaków budowana, dranicami pokryta, porządna z drzwiami na biegunach i zamkiem drewnianym, z ławami, z piecem w środku okieneczko dla widoku w ścianie wycięte. Przy winnicy szopka z krąglaków starych zbudowana bez zamknięcia i przykrycia alias wołownia w której żłób ieden. Osiadłość wsi Cminia (Uprząż, włoki, pańszczyzna). W a s y l B a l i y dym ieden, syn ieden, wołu ma iednego, włók ciągłych pół czwarty, robi pańszczyzny dni trzy, czynszu złotych trzy i groszy piętnaście, mielnik. M o y s i e i c h a K u l e s z c z y c h a dymów dwa ma wołu iednego, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmakę iedną cztereków dwa,

kurę dymową iedną i iay cztery sztuki, grzybów sztuk siedemnaście, połosu (? sążni ieden i pół, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa i groszy dziesięć. **L e w k o C h u r p a k** dymu trzeciego, synów dwa, wołu iednego, włók ciągłych sześć, czynszowych szesnaście pańszczyzny dni dwa, owsa osmakę iedną cztereków dwa, kurę czynszową iedną, iay sztuk cztery, grybów sztuk siedemnaście, połosu sążni ieden i pół, lnu garści dnia, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych trzy groszy osiemnaście. **H a r a s y m p a c h o ł e k** z **P r z y m a k i e m** dymu czwartego, ma syna iednego, wołów trzy, włók ciągłych trzy, czynszowych szesnaście, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay sztuk dymowych pięć, grzybów sztuk dwadzieście pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych cztery groszy dwadzieścia trzy. **P e t r o P a z i u k** z **b r a t e m** dymu piątego, syna ma iednego, wołu iednego, włók ciągłych cztery, robi dni pańszczyzny trzy, owsa daie osmak dwie, kurę dymową iedną, iaj dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy piętnaście. **T y m o s z K l e p a ŋ c z u k** z **b r a t e m** dymu szostego, syna iednego, ma konia iednego, wołów cztery, włók ciągłych cztery, czynszowych ośm, pańszczyzny robi dni trzy, owsa daie osmak dwie, kurę dymową iedną, iaj dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych ośm groszy piętnaście. **P i l i p P a n a s i u k** dymu siódmego, synów trzy, wołów dwa, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną iaj dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy piętnaście. **D a n i ł o S t e p a ŋ c z u k** z **b r a t e m** dymu ósmego, ma wołów dwa, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iaj dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszowego złotych trzy groszy piętnaście. **M o i s i e y K o z a k** dymu dziewiątego, włók ciągłych cztery, dni pańszczyzny pięć, osmak owsa dwie, kurę dymową iedną, iaj dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy piętnaście. **S t e p a n P a n a s i n k**

dymu dziesiątego, ma syna iednego, woła iednego, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmakę iedną cztereków dwa, kurę dymową iedną, iaj dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa groszy dziesięć. I l l u k N i e c z y p o r ó w dymu iedynastego, syna iednego, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmaka iedna i cztereków dwa, kurę dymową iedną, iaj dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa, groszy dziesięć. F e d o r H a r a s y m c z u k dymu dwunastego, synów dwa, woła iednego, włók ciągłych sześć, czynszowych ośm, z synem żonatym dni dwa, owsa osmakę iedną cztereków dwa, kurę dymową iedną, iaj dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych cztery groszy dwadzieścia sześć. I w a n H a r a s y m c z u k dymu trzynastego, wołów dwa, włók ciągłych cztery, czynszowych ośm, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iaj dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy piętnaście. P e t r o T u r c z y n i u k P r y m a k dymu czternastego, synów dwóch, wołów dwa, włók ciągłych cztery, czynszowych ośm, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iaj dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych sześć grosz ieden. K a t k o P a s t u c h z d w o m a b r a c m i dymu piętnastego, włók wolnych sześć, liber. S e m e n L e m e s z u k dymu szesnastego, syna ma iednego, wołów dwa, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmakę iedną cztereków dwa, kurę dymową iedną, iaj dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa groszy dziesięć. O s t a p D e r o s z k o dymu siedemnastego, ma syna iednego, wołów parę, włók ciągłych ośm, pańszczyzny dzień ieden i pół, owsa cztereków trzy, kurę dymową iedną, iaj dymowych sztuk trzy, grzybów sztuk trzynaście, połosu sążeń ieden, lnu garść iedną, dodatku za kurę grosz ieden, czynszu złoty ieden groszy pięć. H a w r y ł o D i a c z y s z y n dymu osiemnastego, synów dwa, woła iednego, włók ciągłych cztery, czynszowych ośm, pańszczyzny

dni trzy, owsa osmak dwie, kure dymowę iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku do kury groszy trzy, czynszu złotych sześć grosz ieden. S e m e n M u z y k a p r y j m a k dymu dziewietnastego, ma syna iednego, wołów dwa, włók ciągłych sześć, robi pańszczyzny dni dwa, owsa osmakę iedną cztereków dwa, kure dymowę iedną, iay dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa groszy dziesięć. I e w c h i m D e r o s z k o z b r a t e m dymu dwudziestego, ma wołów dwa, włók ciągłych cztery, czynszowych ośm, robi pańszczyzny dni trzy, daie owsa osmak dwie, kure dymowę iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych sześć grosz ieden. F e d o r R y b a k z b r a t e m dymu dwudziestego pierwszego, ma woła iednego, włók wolnych sześć, liber. I w a n D e m y d i u k dymu dwudziestego drugiego, ma synów dwóch, woła iednego, włók ciągłych cztery, robi pańszczyzny dni trzy, daie owsa osmak dwie, kure dymowę iedną, iay daie sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy pietnaście. K u ż m a S y d o r y s z y n dymu dwudziestego trzeciego, synów dwa, wołów dwa, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kure dymowę iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy pietnaście. A n d r e y K o s t i u s z e k dymu dwudziestego czwartego, syna iednego, wołów trzy, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmakę iedną cztereków dwa, kure dymowę iedną, iay dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu dwa złote groszy dziesięć. M a r t y n D e m i d o w dymu dwudziestego piątego, syna iednego, woła iednego, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmakę iedną i cztereków dwa, kure dymowę iedną, iay dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążni, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa groszy dziesięć. H r y ć D e m i d ó w dymu dwudziestego szóstego, ma synów dwa, włók ciągłych ośm, pańszczyzny półtora dnia, owsa cztereków trzy, kure dymowę iedną, iay dymowych sztuk trzy, grzybów

sztuk trzynaście, połosu sążeń ieden, lnu garść iedną, dodatku za kury grosz ieden, czynszu złoty ieden groszy pięć. I w a n I a n c z u k dymu dwudziestego siódmego, synów dwa, wołów dwa, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złt. trzy groszy piętnaście. P r o k o p D a n i ł o w z b r a t e m dymu dwudziestego ósmego, ma syna iednego, woła iednego, włók ciągłych cztery, robi pańszczyzny dni trzy, daie owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy piętnaście. I a c k o P a p i e ż z b r a t e m S u l i m s e m dymu dwudziestego dziewiątego, wołów cztery, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy piętnaście. W a s y ł M a k a r ó w dymu trzydziestego, wołów dwa, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmak iedną, cztereków dwa, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złt. dwa groszy dziesięć. M a x y m S u s z k o dymu trzydziestego pierwszego, synów dwa, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmak iedną, cztereków dwa, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa groszy dziesięć. P u s t a p o t y m ż e włók pustych o.m. I w a n B i b c z u k dymu trzydziestego drugiego, syna iednego, wołów dwa, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy piętnaście. M a t w i y L e m e s z u k w ó y t dymu trzydziestego trzeciego, włók wolnych sześć, liber. O n o p r y j L e m e s z u k dymu trzydziestego czwartego, syna iednego, wołów dwa, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmak iedną, cztereków dwa, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu sążni półtora, lnu garści dwie, w dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa groszy dziesięć.

Dalsza osiadłość wsi Cmina.—R o m a n D y m i d i u k z dwoma synami żonatemi dymu trzydziestego piątego, syna iednego, wołów dwa, włók ciągłych cztery, dni pańszczyzny trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy piętnaście. K i r y ł o Ł y s z u n z dwoma braćmi żonatymi dymu trzydziestego szóstego, synów dwa, koń ieden, wołów cztery, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni pięć, owsa osmak trzy cztereków dwa, kur dymowych dwie, iay dymowych sztuk dziesięć, grzybów sztuk czterdzieści dwie, połosu sążni półczwarta, lnu garści pięć, dodatku za kury groszy pięć, czynszu złotych pięć groszy dwadzieścia pięć. I w a n M i c h a l i s z y n z e s z w a g r e m dymu trzydziestego siódmego -- wołów dwa, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy piętnaście. A n d r e y F u r m a n i k z s y n e m ż o n a t y m dymu trzydziestego ósmego — syna iednego, wołów dwa, włók ciągłych cztery, czynszowych ośm, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych sześć grosz ieden. W a s y l K o ł c z a n dymu trzydziestego dziewiątego, synów dwa, wołów dwa, włók wolnych cztery—bartnik. Tenże czynszuie czynszu złotych dwa groszy sześnaście, włók czynszowych osiem. P a w ł o N a u m o w z b r a t e m żonatym dymu czterdziestego, synów dwa, wołów trzy, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy piętnaście. I a c k o K o s t i u s z e k z s y n e m ż o n a t y m dymu czterdziestego pierwszego—syna iednego, wołów dwa, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy piętnaście. I w a n F u r m a n o w dymu czterdziestego drugiego, syna iednego, wołów dwa, włók ciągłych cztery, czynszowych ośm, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk

pieć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych sześć grosz ieden. K u ż m a L e m e s z u k dymu czterdziestego trzeciêgo—syna iednego, wołów dwa, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy piętnaście. Ł u k i a n K o r ż z synem żonatym dymu czterdziestego czwartego, synów dwóch, wołów dwa, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy piętnaście. S a w k a S z k u r d a y z b r a t e m ż o n a t y m dymu czterdziestego — synów dwóch, wołów dwa, włók ciągłych cztery, czynszowych ośm, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych sześć grosz ieden. P a n a s K o n o n i u k z b r a t e m ż o n a t y m dymu czterdziestego szóstego, syna iednego, konia iednego, wołów dwa, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy piętnaście. P a Ń k o K o n o n i u k dymu czterdziestego siódmego, synów dwóch, wołu iednego, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmak iedną i cztereków dwa, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa groszy dziesięć. Włók pustych ośm, pusta potymże (sic). In summa z Cminia piędziesiąt trzech synów, koni cztery, wołów osiemdziesiąt ieden, włók ciągłych dziewiędziesiąt cztery, czynszowych czternaście, wolnych trzy, pustych cztery. Pańszczyzny dni sto piętnaście, owsa osmak siedemdziesiąt sześć cztereków dwa, kur dymowych sztuk czterdzieści trzy, iay dymowych sztuk sto dziewiędziesiąt siedem, grzybów sztuk dziewięćset trzydzieści dziewięć, połosu sążni siedemdziesiąt siedem, lnu garści sto iedynaście, dodatku za kury złotych trzy, groszy dwadzieścia ieden, czynszu złotych sto sześćdziesiąt groszy dwadzieścia cztery. W i e ś B o r y c z o w k a. O m e l c z y c h a P r a w c z u c z k a w d o w a dymu czterdziestego oś-

meo, synów dwa, wołu iednego, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmaka iedna cztereków dwa, kure dymowę iedną, iay dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa groszy dziesięć. O w s i e y K r a w i e c dymu czterdziestego dziewiątego, syna iednego, woła iednego, włók ciągłych trzy, pańszczyzny dni dwa, owsa osmaka iedna cztereków dwa, kure dymowę iedną, iay dymowych sztuk czternaście, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa groszy dziesięć, krawiec. M a r t y n S e m e n c z u k z s y n e m ż o n a t y m dymu piędziesiątego, syna ma iednego, konia iednego, wołów dwa, włók ciągłych cztery, dni pańszczyzny trzy, owsa osmak dwie, kure dymowę iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy piętnaście, przysiężny. H r y ć S e m e n c z u k z b r a t e m dymu piędziesiąt pierwszego, synów dwóch, konia iednego, wołów dwa, włók ciągłych cztery, dni pańszczyzny trzy, owsa osmak dwie, kure dymowę iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy piętnaście. K i r y ł o S u s z k o z p r y m a k i e m dymu piędziesiątego drugiego, syna iednego, wołów dwa, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmakę iedną cztereków dwa, kure dymowę iedną, iay cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa groszy dziesięć. Włók pustych ośm, pusto po Kosciuchu Hryszku. P a w ł o S e m i b o k dymu piędziesiąt trzeciego synów trzech, wołów dwa, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kura dymowa iedna, iay dymowych pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy piętnaście. I a k o w P r z y s t u p a z s i o s t r z e n i e m ż o n a t y m dymu piędziesiąt czwartego, wołów dwa włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kure dymowę iedną, iay dymowych pięć, grzybów sztuk dwadzieście pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy piętnaście. I w a n Z a c h a r ó w dymu piędziesiątego piątego, włók ciągłych ośm, pańszczyzny półtora (sic) dnia, owsa czteretin trzy, kure dymowę iedną, iay dymowych

rzy, grzybów sztuk trzynaście, połosu sążeń ieden, lnu garść iedną, dodatku do kury grosz ieden, czynszu złoty ieden groszy pięć. H r y ć S e m i b o k dymu piędziesiąt szóstego, synów trzy, wołów dwa, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmakę iedną cztereków dwa, kure dymową iedną, iay dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa groszy dziesięć. P e t r o K a n u c z u k z s y n e m ż o n a t y m dymu piędziesiąt siódmego, syna iednego, wołu iednego, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmakę iedną cztereków dwa, kure dymową iedną, iay dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury (не показано сколько, и по ошибкѣ написано:) złotych dwa groszy dziesięć (вѣроятно чинша). K o n d r a t W a s z o w i c a dymu piędziesiąt osmego, wołów dwa, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmakę iedną cztereków dwa, kure dymową iedną, iay dymowych sztuk cztery, grzybów siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa groszy dziesięć. M o y s i e y I w a n o w dymu piędziesiąt dziewiątego włók ciągłych ośm, pańszczyzny półtora dnia, owsa cztereków trzy, kure dymową iedną, iay dymowych trzy, grzybów sztuk trzynaście, połosu sążeń ieden, lnu garść iedną, dodatku za kury grosz ieden, czynszu złoty ieden groszy pięć. S e m e n H r y s z c z u k z p r z y j m a k i e m dymu sześćdziesiątego, wołów dwa, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kure dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złt. trzy groszy piętnaście. Pusta po Waśku Iurczymuku włók wolnych cztery. F e d o r T u r c z y n i u k z b r a t e m dymu sześćdziesiąt pierwszego włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kure dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy piętnaście. L e w k o H r y s z c z u k z p r y m a k i e m dymu sześćdziesiątego drugiego, wołów dwa, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmakę iedną cztereków dwa, iay dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa groszy dziesięć. H a w r y ł o K o l e s z u k dymu sześć-

dziesiąt trzeciego, wołów dwa, włok ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmakę iedną, cztereków dwa, iaj dymowych cztery, kurę dymową iedną, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złt. dwa groszy dziesięć. Panas Maksymczuk z synem żonatym dymu sześćdziesiąt czwartego, ma syna iednego, wołów trzy, włok ciągłych sześć, robi pańszczyzny dni dwa, daie owsa osmakę iedną, cztereków dwa, kurę dymową iedną, iaj dymowych cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złt. dwa groszy dziesięć. Pusta po Iwanie Zacharkowym, włok pustych ośm. Pusta po Onysku Maksymczuku, włok pustych sześć. Włoka wolna do cerkwi Cmińskiej pod tytułem krzyża świętego, z sianozęciami w trzech miejscach na kosarzów . . . . . Włoka do arędy Cmińskiej z sianozęciami w trzech miejscach na kosarzów № iedynaście. Pusta Kuleszewska, włok pustych cztery. In summa z Biryczówki dymów siedemdziesiąt cztery, synów piętnaście, koni dwa, wołów dwa (? sic), włok ciągłych 91, wolnych dwie. Pustych 14. Pańszczyzny dni trzydzieście dziewięć, owsa osmak trzydzieści siedem i poł. lnu garści trzydzieści ośm, dodatku za kury złoty ieden groszy ośm, czynszu złotych czterdzieści cztery groszy dziesięć. P o w i n n o ś c i p o d d a n y c h w s i ó w C m i n i i B i r y c z u w k i. Primo. Każdy poddany w tych dwóch wsiach, na czwartynie siedzący, dni trzy, z szestyny półtrzecia dnia, z ośminy półtora dnia, czyli sprzężaiem czyli pieszo, wychodząc na pańszczyznę o wschodzie słońca wciąż do zachodu. Secundo: na gwałt trzydniowy do orania na wiosnę i trzydniowy w i e s i e n i, wszyscy gospodarze tak ciągli iako i czynszowi wychodzić powinni na obszary dworskie, którzy nie mają sprzężaiu tedy pieszo te dni sześć odbywać powinni. Tertio. na gwałt trzydniowy do koszenia i trzydniowy do żniwa tak ciągli, czynszowi iako i piesi na rok na sianozęci i obszary dworskie wychodzić powinni wiele się tylko w domu znajdować może sposobnych do kosy i sierpa, zostawiwszy iedną osobę dla bezpieczeństwa ognia w domu. Quarto. Szarwark trzydniowy do grobel ieneralnie wszyscy z tych dwóch wsiów tak ciągli czynszowi iako i piesi dwa razy do roku na wiosnę i w i e s i e n i odbywać powinni, lub za ten szarwark do inney roboty, iakowey dwór każe, iść mają. Quinto. Czynsze z osiadłości kaźdey który siedzi na czwartynie po złotych trzy groszy piętnaście, z szestyny po złt. dwa groszy dziesięć, z ośminy złoty ieden groszy pięć,

item czynszu pieniężnego z pól zaczynszowanych z szestyny złotych dziesięć, z osminy złt. pięć, z pół osminy złotych dwa groszy piętnaście płacą, a którzy sianożęci nie mają, do osminy czynszowej, to po złotych dwa groszy piętnaście płacą. Sexto. owsa odsepanego z tych dwóch wsiów z każdej czetwertyny po osmak dwie, z szestyny półtory osmaki, a z osminy czetwerykow trzy miary Czartoryiskiey oddać powinni. Septimo. Kur dymowych z każdej chałupy, iak w liniach wyrażono, oddawać powinni po iedney, iaj czynszowych z czetwertyny sztuk pięć, z szestyny sztuk cztery, z osminy sztuk dwie oddawać mają. Octavo. Grzybów z czetwertyny sztuk dwadzieścia pięć, z szestyny sztuk siedemnaście, z osminy sztuk trzynaście corocznie oddawać powinni. Nono Lnu przedziwa z czetwertyny garści trzy, z szestyny garści dwie, z osminy garść iedną w objęciu ręką iedną i przyłożeniem dwóch palcy oddawać powinni. Decimo. Dziesięcina pszczelna gdyby się pokazała u gospodarza, powinien pień dziesiąty z pasieki domowej dworowi, a gdzieby nie zachodziła tedy oczkowego od pnia pszczół po groszy sześć płacić ma; z barci zaś, jeżeli się w dalszym czasie pokażą powinni, będą dań miodową oddawać według dawnego zwyczaju iak w Czartoryisku. Undecimo. Przedzenie motków ile może być z krestencyi folwarczney Cmińskiej na motowidło dworskie bez pańszczyzny wyprząść mają. Duodecimo. Ogrodów pielenie, kapusty sadzenie i polewanie, lnu ziarna wychędożenie, konopi i lnu moczenie czyli wyroszenie, prosa ostukiwanie z krestencyi zameczney, do chust prania kolejne chodzenie bez pańszczyzny odbywać powinni, Decimo tertio. Stróżę luzując się po trzy dni z Cmina i Biryeczowki po dwóch do dworu odbywać powinni, na wartę zaś nocną, do dworu dwóch do aredy ieden kolejno gromady obie zimą i latem od zachodu do wschodu słońca chodzić mają. Decimo quarto. Młócić na pańszczyznę żyta czimego snopów № czterdzieści, a iarzyny kopę iedną, także na zasiew bez pańszczyzny, czetwertyunik po kopie iednej żyta, szestynnik po czterdzieści pięć snopów, osminnik po trzydzieści snopów. Decimo quinto. Tkacze w tych wsiach jeżeli suo tempore znaydować się będą, ci powinni z dworskiej przedzy od warsztatu płótna myczkowego półsetek ieden każdy wyrobić, a co by więcej wyrobili półsetków, należy im ze dworu zapłata według zwyczaju klucza Czartoryiskiego. Decimo sexto. Poswody czy to do Lwowa czy do Biendiuhy lub gdzie indziej kiedy pojadą, ile dni zabawią tyle im pańszczyzny potrącić, co się ma rozumieć za mil trzy

dzień ieden. Decimo septimo. Za gęś z dwych włok od gromady należąca, ponieważ w dawny zwyczaj weszło iż za nią gdy potrzebu do niewodu latem ludzi sześciu, a zimą ludzi dwunastu z kolei chodziło, więc i teraz ten zwyczaj ponowia się, ażeby za daniem znać ze dworu do niewodu szli. Decimo octavo. Czynszyk po groszy trzy w liniach wyrażony z czwartyny, a z szestyny groszy dwa, z osminy grosz ieden za mniemaną kure, płacić maia. Decimo nono. Czerwce i prochowszczyna, która teraz gromada neguie że niedawali, a jeżeli się z inwentarzów starych, których ad praesens niema, pokaże, tedy z dymu czerwcu po łyżce, lub za niego po groszy sześć i za prochowszczynę po groszy sześć wypłacić powinni. Vigesimo. Mielnik jeżeli młynek zupełnie przez wielmożnego pana possessora teraz spustoszały, zreprowany będzie, na iakim gruncie osadzony będzie, tyle dni siekierą do dworu odrabiać powinien, tudzież od kamienia wieprza iednego ukarmić. Na kamienie zaś do młynka arendarz dwie części a mielnik trzecią część pieniędzy złożyć powinien, gromady zaś obie pódwody do sprawodzenia bez pańszczyzny dawać powinni. Vigesimo primo. Połosów do niewodu z swych nici kręconych z czwartyny po sążniu, w ok sto, z szestyny po półtora sążnia, z osminy po sążniu iednym także w ok sto corocznie do dworu obie gromady oddawać maia. Obszary dworu Cmińskiego. Pierwszy obszar Awramowszczyna, drugi obszar przeciwko mogilek. Trzeci obszar od sciany Medwedzkiej; czwarty obszar na Turkach; piąty obszar na Podłuzu; szósty obszar na Podlisiu; siódmy obszar na dworzysku. Ogrody dworskie. Pierwszy ogród wielki na Popławie, drugi ogródek mały za winnicą, trzeci ogródek mały za oborą, czwarty ogród za szpichlerzem. Sianożęci dworskie. Pierwsza sianożęć na Zárzeczcu, drugu sianożęć na Ostrowoczku, trzecia sianożęć na Zaorczu, czwarta Popław za dworem, piąta sianożęć na wygonie, szósta na Druchnie sianożęć. Siódma sianożęć na błocie przeciwko Awramowszczynuy. Adnotantur dla dalszey wiadomosci z indagacyi gromad: za sianożęć na Jałowicy od Podcerewicz w bok której sianożęć Iankowska nazywaiąca się . . . . pusta po Wasylu Turczyniuku poddanym Cmińskim znayduie się do Cmin należąca. Secundo sianożęć Pańka Kononiuka za laskiem koło dworskiego Cminskiego i ta do pańskiej sianożęci przyłącza się podług dawnego zwyczaju. Opisanie barci do dworu Cmińskiego należących. Primo na Cminskich gruntach, to jest koło młynka na Piszczance, na Hruzkiem obszarze iedna, druga na

Kalitynym ogrodzie, trzecia i czwarta w Ielczach; piąta w ogrodzie przeciw Opanasa Maxymczuka. Secundo w Lisawskim lesie ośm barci próżnych: iedna w Popowych Dębach, druga pod Krzywą Górą, trzecia i czwarta na Osnikach, piąta na Jaźwinach na polu Łozownikowym; szósta, siódma i ośma pod Łoszym Ostępem. Tertio za Podhaciem sześnaście barci w ostrowie próżnych, blisko iedna drugiey. Zasiewy tylko ozime na obszarach pańskich bywały, ale non constat wiele, iak się inwentarz Cmiński in archivo znajdzie za wielmożnych Miaskowskich possessorów dawnieyszych, to takowe zasiewy mają być spisane. Summaryusz intraty roczney ze wsi Cmin. Czynszu z zaczyaszowaniem podług w linii wyrażenia, z Cmin złotych sto sześdziesiąt, groszy dwadzieścia cztery. Czynszyku za dodatki do kur dymowych, złotych trzy groszy dwadzieścia ieden. Siedemdziesiąt i sześć osmak i dwa czetweryki owsa odsypowego od gromady, osmaka a florenorum dwa, efficit złotych sto piędziesiąt trzy. Kur dymowych, kura a groszy sześć, efficit złotych ośm groszy osiemnaście. Sto dziewiędziesiąt siedem iaj dymowych po szelągu iednemu, efficit złotych dwa groszy pięć i pół. Dziewięćset trzydzieści dziewięć sztuk grzybów, para po szelągu, (?) efficit złotych pięć groszy sześć i pół. Siedemdziesiąt siedm sążni połosów, sążeń a groszy piętnaście, złotych trzydzieści ośm groszy piętnaście. Sto iedynaście garści lnu danego, garść iedna a groszy trzy efficit złotych iedynaście groszy trzy. Sto piętnaście dni pańszczyzny na tydzień, na rok uczyni dni pięć tysięcy dziewięćset osiemdziesiąt, dzień a groszy sześć, efficit złotych tysiąc sto dziewiędziesiąt sześć. Z Biryczówki. Czynszu z zaczyaszowaniem od gromady na rok złotych czterdzieści cztery groszy dziesięć. Czynszyku za dodatki do kur dymowych, złoty ieden groszy ośm. Dwadzieścia siedem osmak owsa osypowego a florenorum dwa efficit złotych piędziesiąt cztery. Siedemnaście kur dymowych a groszy sześć efficit złotych trzy groszy dwanaście. Siedemdziesiąt dziewięć iaj dymowych po szelągu iednemu efficit groszy dwadzieścia cztery i szelągów dwa. Dwadzieścia siedem i pół sążni połosu a groszy piętnaście, efficit złotych trzynaście groszy dwadzieścia dwa i pół. Trzydzieści ośm garści lnu danego a groszy trzy efficit złotych trzy groszy dwadzieścia cztery i pół. Trzydzieści dziewięć dni pańszczyzny na tydzień a na rok dni № dwa tysiące dwadzieścia ośm, dzień a groszy sześć efficit złotych czterysta pięć groszy osiemnaście. Piędziesiąt dziewięć gospodarzów prócz wolnych w Cminie i Biryczówce do za-

żenu, kośby i osiania po dni № sześć, na rok efficit dni dwa tysiące sto dwadzieścia cztery. Arędy karczemney z Cminia i Biryczówki na rok złotych siedemset, —in summa intraty roczney dwa tysiące osiemset siedemdziesiąt ośm, groszy dwadzieścia. U tego inwentarza podpis ręki komisarskiej w te słowa Łukasz Sokołowski manu propria kommisarz. Dalsze zaś punkta in suplementum kontraktu spisane w te słowa: Punkta in suplementum kontraktu do inwentarza podane, między stronami niżej podpisanemi umówione. Primo. Wolne używanie poddaństwa z dóbr Poliskich do dóbr Wołyńskich wielmożnemu possessorowi, potrącając tyle dni pańszczyzny wiele by w drodze zabawił, iak w powinnościach poddanych wyrażono. Secundo Podwody dwa razy na rok do Lwowa wielmożnemu possessorowi pozwalają się za drogi dobrej i przez (sic) przeładowania, a potrąceniem takż pańszczyzny wieleby w drodze zabawić mógł, nabierając żyta po osmak pięć czyli pszenicy miary dworskiej, a krup i grochu po osmak trzy parowy, a poiedynczy przez połowę. Tertio Zapomożenie poddaństwa w tych dobrach wielmożnemu possessorowi pozwala się, iednak stante possessione sui będzie się starać wielmożny possessor też zapomogi poodbierać. Quarto. Reparacya pro commodo fundi iakiej wyciągać będzie potrzeba dla pomnożenia intraty; tudzież na upatrzonem mieyscu, to jest na gruncie Pisoczna nazwanym, młyn na Styrze de novo, iako i groble erygować pozwala się bez żadney przeszkody od wielmożnych possessorów w sąsiedztwie dobra panskie w zastawie trzymających wzbronienia brzegów uti in uno dominio. która reparacya w czasie expiracyi, za uznaniem przyiacielskim komparsowana być ma, iakoteż i pretensye ex fundo wynikające, za tychże przyacioł uznaniem bonifikowane być mają. Quinto jest młynek na trakcie z Cmin do Czartoryiska postawiony na stawku błotnym, który dla zarośli wielkiego błota nie miele, zaczem dobycie krynic, wyszlamowanie tego stawka zarosłego i podniesienie grobli dla pomnożenia intraty pozwala się, expens za uznaniem przyiacielskim komparsowany będzie. Sexto. Stosując się do prawa oryginalnego iasnie oświeconych xieżąt Wyszniowieckich nadanego, w którym w ogólności wolny urąb we wszystkich circa circum lasach pozwolony dworowi i poddanym Cmińskim, tedy i teraz nie wzbrania się, iednak za kwitami iegomość pana leśniczego ieneralnego, lub wiadomością strzelców lasowych skarbowych, a mianowicie na budowlę. Septimo. Pastwiska podług dawnego używania i zwyczajów i teraz używane być mają. Octavo Poddani

inwentarzem excypowani na usługi dworskie od pańszczyzny uwolnieni i danin wszelkich, a gdyby z nich który źle się miał zachowywać i nie był posłusznym dworowi, takowego wolno wielmożnemu possessorowi odmienić a sposobniejszego nastanowić. Nono. Ponieważ likwidacya intrat dóbr wsiów Cmin i Biryczowki wynosi na złotych polskich dwa tysiące osiemset siedemdziesiąt ośm i groszy dwadzieścia, która to intrata prae-superat summę dwadzieścia tysięcy czterysta siedemdziesiąt dwa złotych polskich i groszy dwadzieścia siedm przez wielmożnego iegomość pana possessora ad mentem prawa oryginalnego i dekretu kondescensoryalnego w roku terazniejszym tysiącnym siedemsetnym sześćdziesiątym dziewiątym dnia dwudziestego Februaryi cum successoribus Szemiotosianis wypadłego na też dobra importowaną, a że wielmożny iegomość pan Ierzy Lityński skarbnik Wyszogrodzki terażniejszy tychże dóbr Cmin i Biryczówka zastawny possessor nietylko ad correspondentiam wylikwidowaney intraty, ale też ob spem futuri emolumenti z młyna w tychże dobrach Cminie na Sterze na gruncie Piszczana nazywającym się de novo radzice erygować się mającego, summę dziesięć tysięcy czterysta sześćdziesiąt cztery złotych polskich realiter et effective do skarbu iasnie oświeconego xiecia iegomości Radziwiła wojewody Wileńskiego dóbr wyż wyrażonych dziedzica importował idque nie pretendując tantisper od tegoż skarbu w moc i w nadziei przyszłej z młyna de novo wystawić się mającego intraty, addytamentu, przeto wielmożny iegomość pan Sokołowski Łukasz kommissarz pomienionego iasnie oświeconego xiecia wojewody Wileńskiego w tym inwentarzu intratę wyprowadzający, imieniem tegoż iasnie oświeconego xiecia iegomości wojewody Wileńskiego, z wspomnioney summy dziesięciu tysięcy czterechset sześćdziesiąt czterech złotych polskich do skarbu wniesionych, tegoż wielmożnego iegomość pana Ierzego Lityńskiego skarbnika Wyszegrodzkiego prasantibus kwituie z tem ostrzeżeniem, że póty z dóbr pomienionych una cum .... suis uttapić nie ma, póki taż summa ad prae-sens importowana z oryginalną summą wraz złączoną ogólną summę czyniącą dwadzieścia dziewięć tysięcy dziewięćset pięćdziesiąt sześć złotych polskich i groszy dwadzieścia siedem ze skarbu iasnie oświeconego xiecia iegomości wojewody Wileńskiego tychże dóbr dziedzica czyli iego successorów na terminie w kontrakcie wyrażonym iasnie wielmożnemu Lityńskiemu skarbnikowi Wyszogrodzkiemu czyli onego sukcessoróm totaliter et integro oddana i wyliczona nie będzie. Ten inwentarz na gruncie spo-

rzządzony, zweryfikowany i oddany wielmożnemu iego mość panu possesso-
rowi od skarbu podpisuję Datum w Cmińskim dworze dnia dwudziestego
trzeciego miesiąca Grudnia tysiąc siedemset sześćdziesiąt dziewiątego roku.
U tego inwentarza per oblatam podanego, przy pieczęci na laku czerw-
nym wycisnionej, podpis ręki komisarskiej w te słowa: Łukasz Sokołow-
ski komisarz. Przypis zaś z podpisem tegoż de tenore tali. Chałupa przy
młynku na gościńcu będącym do Cmina należącym dla większego bezpie-
czeństwa i młynka i stawka w postawieniu pozwala się na której kol-
wiek stronie Łukasz Sokołowski. Który że to inwentarz za ustną prośbą
wielmożnego podawaiącego a za moim urzędowem przyięciem wszystek
z początku aż do końca słowo w słowo do xiąg grodzkich Łuckich iest
ingrossowany i zapisany.

*Книга Луцкая городская записовая 1770 года, № 2346; листъ
260.*

CLXXXIV.

Универсалъ гражданско-войсковой комиссіи Подольскаго вое-
водства обывателямъ этого воеводства, о необходимости повсемѣст-
наго учрежденія стражи для задержанія проходящихъ безпаспорт-
ныхъ людей, съ цѣлію ограничить эмиграцію крестьянъ за границу.
1791 г., марта 12.

Kommissya porządkowa cywilno woyskowa ziemi Kamienieckiej wo-
iewodztwa Podolskiego.

Maiąc za cel troskliwości swojej w ustanowieniu wart po miastach
y wsiach zapobieżenie emigracyi poddanstwa zagranicę i dezercyi żołnie-
rzy, tudzież uciecie włuczającego się hultajstwa, gdy zamiarowi swojemu
nie odpowiadające skutki in die y w tych czasach coraz bardziey o
emigracyi poddaństwa za kordon doniesienia odbiera, a naywiększą spo-

sobność do tey emigracyi zwolnienie rezolucyi swoiey w zaniechaniu tych że y zaniechanie wydawania paszportow upatrując, smutną potrzebą przy- muszoną ią bydź widzi przełożyć przezacnym obywatelom nie daremne onych ustanowienie y ich własny w tym interest, gdzie iakowe urządzenie ma dobra powszechnego zamiar, też do wypełnienia onego cnotliwy zapal żadnych nie wystawia sobie trudności, dają nam przykład inne wojewodztwa ziemie y powiaty, gdzie i tak swoje utrzymują warty y wydawanie paszportów ściśle zachowują, choć daley od granicy są położone; ziemia Kamieniecka z swoiey pozycyi w większey ieszcze do tego zostaje potrzebie, w czem aby kommissya swoich nie zdawała ią zapominać obowiązkow, ninieyszym uniwersałem przypominającym z onych się wywiązanie, przekładając przezacnym obywatelom, aby takowe warty wszędzie u siebie popostawiali y ludzi przechodzących bez paszportow ściśle exami- nowali, inaczey tak wielką emigratą poddanstwa sami swoiey nieczułości y lekceważeniu urzędów kommissyi naszej przypiszą. Dan w Kamieńcu Podolskim na sessyi kommissyi dnia dwunastego miesiąca Marca roku 1791-go. Antoni Przyłucki kommissarz prezydujący. Xiądz Ignacy Dłuski B. G. K. kommissarz Iózef Brzezinski kommissarz.

Книга Каменецкаго городского магистрата № 4562, 1519—1799 года; листъ 1576.

CLXXXV.

Удостоверение, выданного Чудновскимъ городничимъ, поручи- комъ Колтовскимъ, Будничимъ рудникамъ, въ томъ, что они въ ре- визскихъ сказкахъ записаны за помещикомъ не крепостными, а воль- ными людьми, живущими на владѣтельской землѣ по условію. 1795 г., Октября 10.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Pazdziernika szesnastego dnia veteris stili.

Na urządzie grodzkim w zamku iej imperatorskiey mości Żytomir- skim, przede mną Antonim Sawickim vice regentem grodz. Żyt. i xiegami

ninieyszemi grodzkimi Żytomirskimi osobiście stawiający uczciwy Paweł Lis te świadectwo od horodniczego Cudnowskiego sobie i innym rudnikom Budyskim względem znaydowania się ich w skazkach rewizyach za ludzi wolnych, dane, podpisem horodniczego stwierdzone, z przyszytym arkuszem stemplowanym do akt grodzkich Żytomirskich w oblatę podał w te słowa: Swidytelstwo tysiaczā siemsot diewienosto piatohoda, Oktia-bra desiatoho dnia. Dano sye rudni Budysza w tom czto toczno onoy rudni żywuszczynie lude wolnyie, nykomu ne poddanyie, nacyonalnyie i czornoho narodu, koy po rewiskim skazkam od pomieszczyka podany wolnymi ludmy żywuszczymy na władielczeskim hruntie dla zarabatowania po usłowiu, w czem i sye dano Cudnowskago uiezdou oddalennoy czasnoj rewiskoy kancellaryi. Na oryginale podpisano: Poruczyk Harasym Kołtawski. Które to świadectwo słowo w słowo do xiąg grodzkich Żytomierskich jest zapisane.

Книга городская, Киевская записовая № 298, годъ 1795; листъ 976.

CLXXXVI

Удостовереніе Чудновскаго городничаго, Колтовскаго, о томъ, что жители рудень: Лѣсни, Барткевой, Старошицкой и Покостовки записаны по ревизіи лично свободными людьми, принадлежащими казеннымъ поселеніямъ. 1795 г., Октября 15.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Octobris siedmnastego dnia veteris stili

Na urzędzie grodzkim w zamku jej imperatorskiej mości Żytomierskim prede mną Antonim Sawickim vice regentem grodz. Żyt. i xiegami ninieyszemi grodzkimi Żytomierskimi osobiscie stawiający uczciwy Franciszek Chłan te zaświadczenie dla rudników ruden Leśni, Staroszycki i

Pokostowki od horodziczestwa Cudnowskiego względem znaydowania się idh w rewizyjnych skazkach za ludzi wolnych wydane, podpisem horodniczego zatwierdzone po rusku pisane, z przyszytym arkuszem papieru stemplowanego do akta grodz. Żyt. w oblatę podał w te słowa: Swietytelstwo—tysiacza siemsot dziewienosto piatoho hodu. Oktiabra piatnadciatoho dnia, dano syie z Cudnowskoy rewizkoy kancellaryi żytelem rudeń Lesna, Bartkowa, Staroczycką i Pokostowa w tom, czto one żyteli toczno podani w generalnoy rewizkoy perepysy od władielca wolnymi nykomn ne poddanymi ludmi, a przynależaszczymy poseńeniam kazionnym. Dan w Cudnowi. Zemskoj prystaw Porutczyk Harasym Kołtowski pomosznyk rewizora. Które to zaświadczenie słowo w słowo iak się w sobie ma do xiağ grodzkich Żytomirskich iest zapisane

Книга городская Киевская записовая, № 298, годъ 1795; листъ 978 на оборотъ.

Архив Who-See
росси

АЛФАВИТНЫЙ

У К А З А Т Е Л Ъ

ИМЕНЪ ЛИЧНЫХЪ И ГЕОГРАФИЧЕСКИХЪ,

упоминаемыхъ въ 1-мъ томѣ части VI-й „Архива
Югозападной Россіи“ и въ настоящемъ „Приложеніи“
къ нему.

ПРИМѢЧАНІЕ. При составленіи настоящаго указателя приняты слѣдующія основанія: 1) Фамиліи лицъ крестьянскаго сословія, какъ составляющія въ огромномъ большинствѣ случаевъ только *личныя* прозвища, въ указатель не внесены. 2) Фамиліи, при которыхъ сословіе для краткости не обозначено, принадлежатъ *шляхтичамъ*. 3) Имена обозначены только тѣхъ лицъ, которыя принадлежали къ фамиліямъ титулованнымъ, или занимали какую-нибудь должность, или же носили какое либо почетное званіе. 4) Лица, обозначенныя въ актахъ одной только своей должностью, внесены въ указатель подъ ихъ фамильными именами, гдѣ оказалось возможнымъ опредѣлить послѣднія. 5) При именахъ мѣстностей по возможности опредѣленъ повѣтъ, въ которомъ онѣ находились, какъ по настоящимъ актамъ, такъ и по другимъ источникамъ. 6) Одноименныя названія мѣстностей, очевидно различныхъ, внесены въ указатель каждое отдѣльно.

Ив. Новицкій.

THE RESULTS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

THE HON. MR. SPEAKER.

I. ИМЕНА ЛИЧНЫЯ.

А.

Августъ II, король Польскій, Прил. 225, 226.

Августъ III, король Польскій, 18.

Аксаки, 574—576.

Стефанъ, судья земскій Кіевскій, 574.

Япъ, стольникъ Кіевскій, 574.

Александръ Ягеллонъ, король Польскій, 2, 18.

Анаховскіе, 226. и Прил. 575—577, 519, 520.

Андреевичи, 148, 149.

Андрушевичи, 575.

Аслановичи.

Андрей, подстароста Житомирскій, 565.

Б.

Бабинскіе, 347—349.

Бабневскіе, Прил. 118.

Багинскіе, Прил. 506, 507.

Бажаевичи, 468.

Базаны, Прил. 66.

Бакавскіе, Прил. 29.

Балабаны (и Болобаны), 36, 317—319, 323, 330,
473, 475, 541.

Гедеонъ, архимандритъ Жидичинскаго монастыря, 355, 357,
359, 399.

Балыки, 516.

- Банковскіе, Прил. 29, 71, 269, 270.
Барановскіе, Прил. 157, 158, 160, 161, 201, 234.
Михайлъ, истигаторъ гродскаго Кременецкаго суда, Прил. 527, 528.
Барашъ, поручикъ Татарской хоругви, 396.
Бартыцкіе, 232.
Барчевскіе, 426.
Басоцкіе, 384.
Бачевскіе, Прил. 37, 39.
Бачинскіе, 579.
Веніаминъ, іеромонахъ Жидичинскаго монастыря, 399.
Беднарскіе, Прил. 528.
Безсокирскіе, 96.
Бекгановскіе—см. Бѣгановскіе.
Беки, Прил. 67. 81, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.
Белецкіе—см. Бѣлецкіе.
Беличкевичи—см. Бѣличкевичи.
Белостоцкіе—см. Бѣлостоцкіе.
Белскіе—см. Бѣльскіе.
Беневскіе, 473—475; Прил. 8, 69.
Станиславъ-Казимиръ, воевода Черниговскій, староста Богуславскій,
Прил. 45, 126, 131, 134, 135.
Беняшевскіе.
Васплій, намѣстникъ бургграфства Кременецкаго, Прил. 272.
Бережецкіе, 99, 102.
Фалелей, намѣстникъ подстароства Луцкаго, 128, 138.
Березницкіе, Прил. 89.
Березовскіе, 19.
Берлинскіе, 445.
Бильдринихъ Яковъ, комендантъ Спятинскій, Прил. 234.
Бильскіе, Прил. 222.
Блонскіе, Прил. 63, 65.
Бобовскіе, Прил. 247, 249—251.
Бобрыковскіе, Прил. 127.
Богатки, Прил. 209, 217.
Богдашевскіе, Прил. 88.
Боговитицы, 438.

- Боговитицы—Бутенскіе, 190.
Богуринскіе—см. Хребтовичи-Богуринскіе.
Богущкіе (Бокгущкіе), 339, 340; Прил. 102, 266, 268, 270, 271.
Захарія-Янъ, войскій Житомирскій, Прил. 266.
381 Богущевичи, 308.
Боженцы-Еловицкіе, Прил. 272.
Бокен, 84.
Гаврило Васильевичъ Бокій, судья Луцкій, 31.
Н. поборца Волинскій, 583.
Болбасы, 31, 32, 293.
Болбасы-Ростоцкіе.
Григорій, писать земскій Кременецкій, 70.
Болдыковскіе, Прил. 29.
Болобаны—см. Балабаны.
Бондзынскіе, 340, 350.
Бонецкіе, 556.
Бончальскіе, Прил. 78.
Борейки, 95, 96; Прил. 261.
Борзобогатые-Красенскіе.
Иванъ, мостовничій Луцкій, 72, 73.
Бориминскіе, 385, 386.
Борковскіе, Прил. 29.
Боровицкіе, 53.
Боровскіе, 296, 398; Прил. 60, 587.
Боруцкіе, 384.
Боршецкіе, 384.
Бочковскіе, 582, 583.—Прил. 552.
Бояновскіе, 449.
Браницкіе, Прил. 268—271, 276, 277.
Иль-Клеменсъ, маршалокъ надворный коронный, Прил. 96.
Бранскіе, 218, 365.
Братковичи, 26.
Братковскіе, 118.
Бревскіе, 350.
Бржезинскіе.

Іосифъ, членъ гражданско-военной комиссіи Подольскаго вѣдомства,
Прил. 624.

Б р ж е с к і е.

Іосифъ, скарбникъ Теремовльскій, Прил. 530.

Б р ж о з к и, Прил. 11.

Б р ж о з о в с к і е (и Б р е з о в с к і е), 99, 420; Прил. 78, 156.

Б р ж о с н і о в с к і е, Прил. 584.

Б р ж о с т о в с к і е (и Б р е с т о в с к і е), 278, 279.

Б р о ж к и, Прил. 568.

Б р о м ѣ р с к і е, 140.

Б р о н и ц к і е, 388, 389.

Б р о н н и ц к і е.

Геліяшъ, судья городскій Луцкій, 466, 468, 473, 499.

Б р у д з и н с к і е, 361.

Б р у д з ѣ в с к і е, Прил. 529.

Б р у д н о в с к і е.

Петръ, намѣстникъ замка Кіевскаго, 513.

Б р ы ч у к и, Прил. 522.

Б у д з и ш е в с к і е, Прил. 255—257.

Б у з с к і е, 468.

Б у к о е м с к і е.

Адамъ, писарь городскій Луцкій, 160.

Б у л а в с к і е, 353.

Б у л ы г и—см. Б у р ц е в и ц ы-Б у л ы г и.

Б у р е м с к і е, князья.

Дмитрій Александровичъ, 33.

Б у р к о л а б ы.

Ева, за княземъ Н. Ивановичемъ Чорторыйскимъ, 132.

Б у р ч а к и.

Андрей, намѣстникъ подстароства Владимирскаго, 552, 563.

Б у т к е в и ч и, Прил. 228.

Б у т о в и ч и.

Григорій, хорунжій Кіевскій, 143.

Семенъ, войскій Кіевскій, 263.

Яцко, хорунжій Кіевскій, 204, 207.

Б у ч и н с к і е, 26.

Бушнінскіе, 19; Прил. 264.

Быстрыковскіе, 215.

Бышпольскіе (Вышпольскіе?), 360.

Бѣгановскіе (Бекгановскіе), 118.

Бѣлескіе, Прил. 509.

Бѣлецкіе, 558, 559, 561, 562; Прил. 66.

Алексѣй, подстароста Кременецкій, 45.

Томашъ, подстароста Кременецкій, 34, 233, 241.

Бѣличкевичи, 473, 475.

Бѣлокринскіе, 228.

Бѣлостоцкіе, 33, 61, 394—396, 495.

Бѣльскіе, 451—453, 521.

Бѣлявскіе, Прил. 532, 534.

Бѣлостоцкіе—см. Бѣлостоцкіе.

В.

Вабищевичи, Прил. 119.

Ваковескіе, 142.

Валіовскіе, Прил. 247, 248, 253, 276.

Валищевичи (Вабищевичи?), Прил. 117—120.

Варановскіе.

Доминикъ, пріоръ Чернобыльскаго доминиканскаго монастыря, Прил. 221.

Варшавскіе, 384.

Варыйскіе, 350.

Василевичи, 544, 545.

Дахно, подстароста Житомирскій, 145.

Василевскіе, 495.

Василій, священникъ Мозырской Святоникольской церкви, 6.

Васильковскіе, Прил. 40—44, 265.

Васьковичи, Прил. 91, 109, 111.

Богушъ, бурмистръ Луцкій, 257.

Велевскіе, 468.

Велешковичи, Прил. 119.

Веліонги (Wielaga), 579.

Вельгорскіе (также: Велигорскіе и Вильгорскіе),
340, 363—365.

Подстароста Дымерскій, Прил. 214.

Винарскіе, 153, 154.

Виногородскіе, Прил. 266, 267.

Винскіе, 383; Прил. 106.

Винярскіе, Прил. 37.

Витвинскіе, 51, 191, 456.

Криштофъ, подстолій земли Волынской, 190, 191, 193—198.

Витвицкіе, 501.

Витинскіе—см. Витынскіе.

Витковскіе, 156, 157, 468; Прил. 7.

Витовскіе.

Мартинъ, писарь гродскій Лявцутскій, 367.

Рафаль, подстароста Овручскій, 244.

Витовизскіе, 444.

Витославскіе, Прил. 280.

Витынскіе, 78, 173.

Вишневецкіе, дворяне, 521.

Вишневецкіе, князья, Прил. 621.

Александръ, 100.

Александръ Александровичъ, 52—54.

Ева (Александровна), за княземъ Петромъ Збаражскимъ, 238.

Іеремія-Михаилъ (Михайловичъ), воевода земель Русскихъ, староста Каневскій, 520, 549, 551.

Гризельда-Констанція, жена его, урожденная Замоиская, 546.

Максимъ Александровичъ, 52, 54.

Михаилъ Александровичъ, 52, 54.

Михаилъ (Константиновичъ), стар. Гинскій и Волзовскій, Прил. 261.

Катерина, жена его, урожденная княжна Дольская, Прил. 261.

Янушъ (Константиновичъ), маршалокъ надворный Литовскій, староста Пинскій и Осѣцкій, Прил. 244.

Вишневскіе, 449 451; Прил. 66.

Вишніовскіе, Прил. 233, 585.

Вкринскіе, Прил. 568.

Н, хорунжія Парнавскій, Прил. 568.

Владиславъ III (Варненчикъ), король Польскій, 81—82, 88.

Владиславъ, IV, король Польскій, 503, 513, 530.

- Владычка Васплій, священникъ въ селѣ Подгайцахъ 203.
Вобошинскіе, Прил. 60.
Водерацкіе, 576, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.
Вяйничі, 468.
Войничі-Вороницкіе, князья (ср. Войничі-Вороницкіе):
Матушъ (пѣмѣстникъ воеводства Кіевскаго), 109.
Настасія, жена его, урожденная Гулевичева, 109.
Войны, 232, 521, 551.
Войны-Оранскіе.
Якубъ, подсудокъ Черниговскій, еудья городскій Владимирскій, Прил. 1.
Войтковскіе, 173, 174, 189.
Войтѣхъ святой, 564.
Войцеховичи, Прил. 125.
Войшикъ Гославъ зъ Войца, 83.
Воловичи.
Остафій, подканцлеръ вел. кн. Литовскаго, староста Берестейскій и
Кобринскій, 60.
Волчки, Прил. 76.
Волчковичи—см. Олизары-Волчковичи.
Волынскіе, Прил. 143.
Волынцы-Чернчицкіе, 208—241, 270.
Янъ, коморникъ королевскій, 258—260.
Вольскіе, Прил. 107.
Вольфганъ, Прил. 550.
Воменискіе, 189.
Вонжъ—см. Венжи.
Вонсовичи, 233, 235—237; Прил. 43.
Вонсовскіе, 558, 561.
Воповскіе, 47.
Воронецкіе-Маркевачи.
Стефанъ, судья земскій Мстиславскій, Прил. 117—119.
Вороницкіе, князья (ср. Войничі-Вороницкіе):
Левъ, судья Кременецкій, 34.
Матисъ, 293.
Станиславъ, 293.

Томашъ, 293.

Юрій, 293.

Янушъ, 294.

Вѣроичи, 116, 117, 226, 227, 232, 303—305, 358.

Вороны (также и Вороничи); 73, 303—305, 308, 388, 389.

Вороны—Боротыпскі (с. 110, 232, 303, 305, 308, 388, 389).

Воротневскіе, 476, 478.

Ворошилы (с. 110, 232, 303, 305, 308, 388, 389).

Людвикъ, подчашій Кіевскій. Прил. 219.

Ворцелл.

Станиславъ, судья земскій Галицкій, Прил. 583, 584.

Воютинскіе, 393.

Воютинскіе-Гулевичи—см. наоборотъ.

Вроновскіе.

Мартинъ-Казимиръ, намѣстникъ бурграфства Владимірскаго, Прил. 45, 47.

Выговскіе, 515, 575; Прил. 247, 249—251.

Василій, скарбникъ земскій, намѣстникъ староства и регентъ городскій Житомирскій, 116.

Иванъ, намѣстникъ подстароства Луцкаго, 497.

Янъ, воевода Кіевскій, Прил. 66, 67.

Н, стольникъ Червоногородскій, Прил. 521.

Вылежинскіе, Прил. 20.

Янъ, подстароста Луцкій, 398, 399, 409, 412—414, 419, 417, 419, 443.

Вырвичи.

Матвѣй, полковникъ артиллеріи, Прил. 526.

Высоцкіе, 218, 470, 473, 573; Прил. 244.

Діонизій, намѣстникъ Житомирскій, 543.

Вышинскіе, 215, 512, 520.

Вышковскіе, 468, 502.

Вышотравки, 309.

Вышпольскіе, Прил. 18, 106.

Николай, подстароста Житомирскій, 515, 520, 522, 529.

Стефанъ, комарникъ граничный Кіевскій, бурграфъ Владимірскаго, Прил. 36, 37, 49, 66, 69, 70, 72, 107.

Г.

- Гавдрины, Прил. 194.
Гавсовичи-Кукотськіе, Прил. 88.
Гавсовичи-Шостаковськіе, Прил. 55, 56.
Галевськіе, Прил. 146.
Галезськіе (Кгалезськіе).
Щасный, подстароста Луцкій, 202, 215.
Галензовськіе (Кгалензовськіе), 384.
Гали, Прил. 66.
Галчиновськіе, 360—362.
Янъ, подстароста Житомирскій, 390.
Ганецкіе (и Кганецкіе), 368—371, 409—411.
Ганчинськіе, Прил. 547.
Гапуновськіе, 353.
Гардлинськіе (Кгардлинськіе), 383.
Гарминськіе, 225.
Гдешинськіе (Кгдешинськіе), 451—453, 538.
Генсиинськіе (Кгенсиинськіе), 289.
Герасимъ, священникъ Троицкой церкви въ Луцкѣ, 94.
Гергены, Прил. 234.
Гешковткіе, 339, 340.
Глащинськіе, Прил. 146, 148, 149.
Глембовськіе (Кглембовськіе, также и Кленбов-
ськіе), 524, 528.
Матеушъ, намѣстникъ подстароства Житомирскаго, 308.
Глембоцкіе, Прил. 52.
Глинськіе, Прил. 587.
Гличинськіе (Кгличинськіе), 215.
Гловновськіе, Прил. 86.
Глосковськіе, Прил. 99.
Глуховськіе (Кглуховськіе), 109; Прил. 199.
Глѣбовичи.
Себестіянъ, намѣстникъ подстароства Владимирскаго, 203.
Гнатовськіе, Прил. 89—91.
Людвикъ, всендзъ, плебанъ Гулевичовскій въ Кнегипинѣ, Прил.
89—92.

- Гноенскіе, 199, 203.
Гноенскіе-Шабань—см. наоборотъ.
Гноинскіе (Кгноинскіе), 142.
Годлевскіе (Кгодлевскіе), 339.
Голембювскіе, (Прил. 87.
Голембицкіе.
Стефанъ-Францишекъ, мамѣстникъ бурграбства Луцкаго, Прил. 280.
Головци—Острожскіе, князья.
Андрей, 140.
Марина, за Богущемъ Тушовецямъ, 208.
Головчинскіе, князья.
Софія, за княземъ Григоріемъ Сангушковичемъ-Кошировичемъ, 283,
284, 289.
Голубовичи, Прил. 506.
Гоблычи, 231.
Гораевскіе.
Доминикъ, хорунжій Ломжинскій, Прил. 546, 547.
Гораздовскіе, Прил. 234.
Горайны, 167—169.
Николай, писарь земскій Владимирскій, 509.
Горайны—Тесовскіе, 289.
Горецкіе (Кгорецкіе), Прил. 505, 507.
Юрій, подстароста Винаицкій, 118, 109, 125.
Горицкіе (Кгорицкіе), 215.
Горкуша, Волошинъ, 535.
Горжскіе, 476.
Горностаи, 231.
Гаврило, воевода Берестейскій, староста Менскій (Минскій), 175;
державца Каменецкій, 180, 186—188.
Городецкіе.
Янъ, судья земскій Брацлавскій, Прил. 225.
Городискіе, 388, 389.
Горскіе, князь,—см. Друцкіе—Горскіе.
Горчинскіе, Прил. 222.
Гостирадовскіе (Кгостирадовскіе), 41.
Гостекіе (также Госкіе и Гойскіе).

Гаврило, хорунжій Кіевскій, 309, 341, 345; депутатъ Волицкаго воеводства на трибуналъ Люблинскій, 367; виставлячъ Кі-вскій, 457, 459, 468.

Романъ, староста Владимирскій, 468.

Грабовецкіе (К грабовецкіе), 427—429, 434, 437.

Грабовскіе, Прил. 17, 18.

Граевскіе (К граевскіе), 80—82, 85—88.

Грасовскіе (К грасовскіе), 523.

Грегоровскіе, 483.

Грезляне, бояре Овручскіе, 547, 548.

Греки.

Юзефъ, подсудокъ земскій Брацлавскій, Прил. 225.

Гржибовскіе (и К грибовскіе), 200; Прил. 262, 265.

Гржымалы-Охотницкіе.

Янъ-Владиславъ, подстолій Житомирскій, писарь городскій Луцкій, Прил. 275.

Григорій, священникъ въ мѣстечкѣ Березаой, 140, 141.

Гриневицкіе, Прил. 72.

Гровецкіе, 230.

Гродецкіе, Прил. 12.

Гродзицкіе (К гродзицкіе), 384.

Грондекіе, Прил. 91.

Гроты-Спасовскіе, Прил. 72.

Гроховскіе (также К гроховскіе), 535; Прил. 66.

Ахаций, бискупъ Луцкій, 468.

Грохольскіе (К грохольскіе), 299, 300.

Грошицкіе (К грошицкіе), 384.

Грубскіе (К грубскіе), 374.

Грудзскіе, Прил. 206, 208.

Грузевичи, 390, 392, 393.

Грушвицкіе, 33; Прил. 8.

Грыневичи-Олешки, Прил. 10.

Гузеревици, Прил. 277.

Гулевичи, 38, 215, 257, 293, 353, 354, 394, 427, 435, 437, 456—461, 469; Прил. 16, 89, 108.

- Андрей, депутатъ Волинскаго натрибуналь, Прил. 137—139.
Василій, подстароста Владимирскій, 47—49.
Григорій, хорунжій Волинскій, 137.
Настасія, за княземъ Матушомъ Войничемъ-Вороницкимъ, 109.
Юрій, подкоморій Луцкій, 468.
Юрій-Станиславъ, войскій Владимирскій, судья городскій и бургграфій
Луцкій, Прил. 246, 348, 275.
Гулевичи-Воютинськіе.
Богущъ, намѣстникъ подстароства Владимирскаго, 91.
Михаилъ, подсудокъ земскій Луцкій, 415.
Гулевичи-Порокальськіе (Перокальськіе?), 1668.
Гуляницкіе, 74, 304, 308, 348, 428, 435, 436; Прил. 93.
Томашъ, писарь городскій Кіевскій, Прил. 157.
Фома, старшій братчикъ и провизоръ Луцкаго Крестовоздвиженскаго
братства, Прил. 140, 144,
Гуменецкіе, Прил. 219.
Михаилъ, стольникъ Подольскій, Прил. 241.
Гуменицкіе.
Теодоръ, судья городскій Кіевскій, 516.
Гуменницкіе. Прил. 219.
Гумовскіе (Бгумовскіе), 523.
Гурвкольскіе, (Бгурвкольскіе), 384.
Гурки, 340—
Гурки-Омелянскіе, 75, 76.
Гурскіе (Бгурскіе), 544, 545.
Гурчинскіе, Прил. 217, 218.

Д-

- Дабжи, Прил. 587.
Давнаровичи, 18.
Давыдовскіе, 296.
Даниловичи, Прил. 52.
Станиславъ, староста Червоногородскій, 469.
Н, староста Кременецкій, Прил. 52.
Дахновичи, 257. 258.

- Дашіві-в-скіі, 201.
Двореціе.
Стефанъ, намѣстникъ подстароства Луцкаго, 337.
Дворжанскіе, Прил. 546—549.
Дегтевскіе, 293.
Дедовичи, Прил. 160, 201, 202.
Дедовичи Трипольскіе, Прил. 235—242.
Стефанъ, подстолій Кіевскій, Прил. 235—242.
Делковичи 26.
Дембинскіе, 445.
Дембровскіе, 245.
Дембскіе, 523, 526, 528; Прил. 47.
Демидовскіе, 19.
Дениски-Матфеевскіе.
Семень, староста Житомирскій, 143, 155, 170.
Денисовичи, 200.
Дешковскіе, 118, 381.
Василій, писарь Луцкій, 36.
Джусы, 47, 89.
Держки.
Станиславъ, канонизъ Олицкій, Прил. 6, 8.
Дзяковскіе, 580.
Дзялынскіе.
Н., староста Цокривницкій, Прил. 45.
Дидковскіе, 543; Прил. 86, 116, 139, 161.
Стефанъ, регентъ городскій Кіевскій, Прил. 219.
Длужинскіе, Прил. 87.
Длускіе.
Игнатій, ксенздъ чланъ гражданско-военной комисіи Подольскаго воеводства Прил. 624.
Дмитровичи, 188.
Добржанскіе, Прил. 527.
Лука-Станиславъ, скарбникъ Добржинскій, Прил. 526, 528, 529.
Добржинскіе (и Добринскіе), 89; Прил. 72.
Добровольскіе, Прил. 506.
Довгерды, Прил. 200.

Додовскіе, 445.

Должковичи, Прил. 66.

Долматскіе или Долмацкіе, 191; Прил. 11, 27.
55, 56.

Дольскіе (князья):

Екатерина, за княземъ Михайломъ Константиновичемъ Вишневецкимъ,
Прил. 261.

Янъ-Кароль, подкоморій Пинскій, Прил. 48, 49.

Доманевскіе, Прил. 24.

Доманскіе, 272, 412, 413.

Домарацкіе, 521.

Домбровскіе, 335; Прил. 143, 151, 513, 531, 552.

Мартинъ, скарбникъ Волинскій, 469.

Петръ, ловчій Брацлавскій, Прил. 66.

Доминики, 215.

Домонтовскіе или Доментовскіе. Прил. 40, 44.

Домонты, князья.

Полонія, 520.

Догоевскіе или Дрогоевскіе, Прил. 216.

Андрей, староста Луковскій, Прил. 217, 218.

Дорогостайскіе.

Николай, стольникъ вел. кн. Литовскаго, староста Веленскій, державца
Острозскій, тибонъ Кгондицскій, 90.

Достоевскіе, Прил. 71, 73, 74.

Ярошъ, подстароста Овручскій, 253.

Драгинскіе.

Адамъ, намѣстникъ подстароства Владимирскаго, 148, 150

Древинскіе, Држевинскіе или Дрывинскіе, 84,
111, 112.

Лавринъ, поборца воеводства Волинскаго, 290.

Янъ-Юрій, ксендзъ, девапъ Олыцкій, Прил. 6.

Древновскіе, Прил. 520.

Станиславъ, подстароста Житомирскій, 512.

Држевецкіе, Прил. 95.

Дрывинскіе—см. Древинскіе.

Дрогоевскіе—см. Дорогоевскіе.

Дроздовскіе, Прил. 106.

Друцкіе-Горскіе, князья.

Юрій, 244, 245, 253.

Богдана Филоновна, жена его, урожденная Кмитянка, 244, 245.

Друцкіе—Любецкіе, князья.

Павель, подстароста Луцкій, 281, 466, 478, 470, 473, 499.

Дубровскіе, 36, 37, 244.

Дубуржыцкіе, Прил. 74.

Дужые, 427.

Думицкіе.

Н...., козацкій полковникъ Черяславскій, 542.

Дунины.

Іеронимъ, войскій Опочинскій, комиссаръ въ Овручское староство,
547, 549.

Дунины-Большкіе, Прил. 1, 2.

Дунины-Лабенскіе, Прил. 105.

Духи, 315.

Духовскіе, Прил. 208, 220.

Души-Подорецкіе, 538—543.

Дьяковскіе, 546; Прил. 57.

Дѣдковскіе—см. Дидковскіе.

Дѣдовичи—см. Дедовичи.

Е.

Едлецкіе, Прил. 583, 584.

Янъ, нистигаторъ гродскаго Винницкаго суда, Прил. 536.

Езерскіе, 568; Прил. 66.

Еловицкіе, 52—54 (ср. Яловицкіе).

Еловицкіе-Боженицы—см. наоборотъ.

Еловичи-Малинскіе, 215, 274—276, 279.

Михайлъ, Маршолокъ королевскій, войтъ Луцкій, 78.

Остафій, судья гродскій Луцкій, 160, 293.

Ельцы, 7, 529, 530; Прил. 162, 206, 227, 229.

Н, (Ремигіанъ), хорунжій Кіевскій, Прил. 206, 207.

Янъ-Вацлавъ, чесникъ Кіевскій, Прил. 206.

Ендржеевскіе, Прил. 29, 204, 526.

Есеницкіе, 340.

Ж

Жабокрицкіе, 19, 23, 26, 580, 581.

Дмитрій, подчашій Вилькомарскій, подвосода Кіевскій, Прил. 116, 157, 160, 200, 202.

Николай, подсудовъ земскій Брацлавскій, подстароста Владимирскій, Прил. 70, 107, 108, 115.

Жагли, Прил. 199.

Жаготы (Жакготы), 353.

Жаковскіе, Прил. 29.

Жарцецкіе.

Илья-Казимиръ, ловчий Пинскій, 139.

Жарскіе, 484.

Жасковскіе, 84, 85.

Жаславскіе, князья—см. Заславскіе*).

Жваны, Прил. 99, 100.

Ждановскіе, 223, 568; Прил. 546, 548—550.

Ждарскіе, 242.

Жебровскіе, Прил. 508.

Желяховскіе.

Стефанъ, подписокъ гродскій Луцкій, 255.

Жеребецкіе, Прил. 587.

Жерлинскіе, 385.

Жигмонтъ (Сигизмундъ) I, король Польскій, великій князь Литовскій, 6.

Жигмонтъ (Сигизмундъ) II, Августъ, король Польскій, 34, 35, 78.

Жигмонтъ III, король Польскій и Шведскій, 258—261, 487, 488, 498.

Жижаловскіе, 23.

Жирицкіе, 438.

Житинскіе, Прил. 19.

---

*) Эти двѣ фамиліи, на дѣлѣ различныя, въ актахъ обыкновенно упоминаются безразлично одна вмѣсто другой.

Житомирскіе, Прил. 17, 19.

Жолкевскіе.

Николай, хорунжій Львовскій, 111, 112,

Жолтинскіе, Прил. 66.

Жоравицкіе—см. Журавицкіе.

Жоравскіе—см. Журавскіе.

Жуковецкіе.

Мартиніанъ, протопресвитеръ и намѣстникъ Владимирской униатской
кафедры, Прил. 48.

Жуковскіе, 556.

Жулинскіе, 107, 108.

Журавицкіе, Прил. 106.

Янъ, войскій Луцкій, 199, 200.

Журавскіе, Прил. 66.

Журбинскіе, 231.

З.

Заблоцкіе, 231.

Завадскіе, 469; Прил. 136, 589.

Завадинскіе.

Н, войскій Кіевскій, Прил. 549.

Заважскіе, 488, 491.

Завиши, 350, 447.

Завротинскіе, 412.

Завроцкіе.

Казимиръ, суррогатъ писарства земскаго Брацлавскаго, Прил. 225.

Загоровскіе, 58, 166, 212, 213, 215, 445, 446;
Прил. 20—24, 40—42, 266.

Александръ, подсудокъ (какой?) 446.

Василій, ваетелянъ Брацлавскій, 212.

Катерина (Ивановна), жена его, урожденная княжна Чарторый-
ская.

Петръ Богдановичъ, маршалокъ господарскій, 47—49.

Федора, жена его, дочь князя Федора Сангушна, 47.

Федоръ, подстароста Владимирскій, 91, 221.

Янъ, судья земскій Владимирскій, Прил. 40. 41, 43, 44.

Загорськіе (Закогорськіе).

Юрій, бурграбій Луцкій, 451, 453.

Загурськіе, Прил. 201, 523, 526.

Задкевичи, 541.

Закревськіе или Закржевськіе, 130, 148, 502, 503; Прил. 12, 13, 61, 62.

Адамъ-Константипъ, ксендзъ, кустось Ярославскій, каноникъ и казнодея Олыцкій, Прил. 6, 8.

Залевськіе, 445; Прил. 592.

Заленськіе,—см. Шлюбичи.

Залесськіе, 300—302, 449; Прил. 552, 592.

Матвій, вицерегенгъ гродскій Грабовецкій, Прил. 510, 513.

Заливаки, 428, 436.

Залускіе, 442.

Замалинськіе, 278, 279.

Замойськіе, 384, 538, 542, 549, 550; Прил. 533.

Александръ, стражникъ коронный, 549, 550.

Томашъ, подканцлеръ коронный, 469.

Янъ, воевода Седмирскій, Прил. 63.

Занькевичи, Прил. 239.

Запольськіе, 339, 584.

Зарембы, 188; Прил. 91.

Зарембы-Чепковськіе, Прил. 592.

Заржевськіе, Прил. 29.

Зароховичи—см. Зороковичи.

Заславськіе (и Жаславськіе), князья.

Александръ (Янушевичъ), каштелянъ Волынскій, 341, 345, 367.

Александръ, воеводитъ Краковскій, Прил. 10.

Владиславъ-Доменикъ (Александровичъ), 469; конюшій коронный, 502, 503; воевода Сендомірскій, староста Луцкій, 552, 553, 557, 562.

Михайлъ (Кузьминъ), 138, 139.

Софія (Янушевна), за Фридрихомъ Юрьевичемъ Тышкевичемъ, 372, 376.

Юрій (Янушевичъ), 424, 426, 468, 489; староста Владимирскій, 504, 505.

Янушъ Янушевичъ, 160—164, 166; воевода Подлясскій, 282; воевода Волынскій, староста Житомирскій, 304, 341, 345, 440—442.

Янушъ-Александръ (Янушевичъ), воеводичъ Волынскій, Прил. 45, 46.

Засядковичи, 212, 214.

Зацковскіе, Прил. 263.

Збаражскіе, князья: 100.

Александръ Федоровичъ, 81, 84.

Криштофъ (Янушевичъ), воеводичъ Брацлавскій, 355, 356 359.

Николай Андреевичъ, староста Кременецкій, 43, 45, 46, 50, 51, 53, 70, 71.

Анна, жена его, урожденная Деспотовна, 50, 51.

Петръ Владиславовичъ, 233, 239.

Стефанъ Андреевичъ), воевода Троцкій, 150.

Юрій (Янушевичъ), 355, 356, 359.

Янушъ (Николаевичъ), воевода Брацлавскій, староста Кременецкій и Пинскій, 126, 138, 257.

Збаразскіе (дв.).

Михайлъ, судья городскій Владимирскій, 502.

Зберковскіе, Прил. 219.

Збожнє Лашевскіе.

Щасный, подсудокъ Охачевскій, подстароста Луцкій, 546.

Зборовскіе, Прил. 119.

Зброжки, Прил. 523.

Збунскіе, или Збонскіе, Прил. 109, 110.

Звѣры, 92, 131, 132.

Звиногородцы, 26.

Згаловскіе, 26.

Згерскіе.

Александръ, М. Z. W. (?), Прил. 72.

Здроевскіе.

Лука, секретаръ королевскій, 488.

Зелинскіе, Прил. 527.

Зельскіе, Прил. 241.

Зембицкіе, Прил. 263, 264.

Землицкіе, Прил. 522.

Зіолковскіє—см. Зюлковскіє.

Зименскіє, 546.

Зяенскіє, Прил. 1.

Злобицкіє, Прил. 174, 175, 177.

Змієвскіє, Прил. 228.

Золотари, 26;

Зороковичи—см. Шишки-Зороковичи.

Зубры, 222.

Зубцевскіє или Зубцовскіє.

Вацлавъ, городничій Луцкій, 8, 9.

Кириязъ, городничій, 203.

Зубчевскіє.

Вацлавъ-Константиъ, подчасій Новогородскій, судья гродскій Кіев-скій, Прил. 157.

Зюлковскіє или Зіолковскіє.

Навелъ, подстароста Житомирскій, Прил. 82, 86.

Зяловскіє 19.

И. I.

Иваницкіє, 148; Прил. 203, 587.

Лазаръ, судья гродскій Владимирскій 106, 111.

Марціанъ, чашникъ Черниговскій, Прил. 105; судья земскій Черни-говскій, подстароста Луцкій, Прил. 126.

Ивановичи, 544, 545.

Идзиковскіє, 353, 354.

Избицскіє, Прил. 54, 506, 507, 509.

Издебскіє, 363, 367.

Мартинъ, ксендзъ Луцкій, 421.

Илинскіє, 146, 147; Прил. 205.

Александръ, войскій Черниговскій, бургграфій Луцкій, Прил. 19, 61, 63.

Лянь-Каetanъ, староста Житомирскій, Прил. 534, 535.

Илляшевичи, Прил. 79.

Ильговскіє, 23, 26.

Исерентскіє, 53.

Искрицкіє.

Василій, сграниць Подѣсний, Прил. 209.

Іосафъ, іеромонахъ Жидичинскаго монастыря, 399.

К.

Ка д л у б и с к і е

Н, подстолій Русскій (?), Прил. 513.

Ка д я н ы - Ч а п л и ч и.

Федоръ, судья земскій Луцкій, 166.

Ка з а н о в и ч и, Прил. 505.

Ка л е п е ц к і е или Ка л и н е ц к і е, 224—226.

Ка л е н с к і е, Прил. 162.

Ка л и н о в с к і е, 96, 389.

Юрій, мечникъ Брацлавскій, 529, 530.

Ка л у с к і е, 314, 522, 527, 528.

Ка л у с о в с к і е, 198, 350; Прил. 98, 120—122.

Иванъ Петровичъ, судья городскій Владимирскій 80.

Ка м е н е ц к і е, 70—72.

Стаиславъ, подкоморій Львовскій, 368—370.

Ка м е н с к і е, 469; Прил. 102, 273.

Николай, подстароста Житомирскій, 143.

Николай Стаиславъ, стольничъ Дрогичкій, бургграфій, Кременецкій,
Прил. 244.

Ка м и н с к і е, 571.

Ка м о д з е л ь с к і е, 567.

Ка н д ы б ы - П р о к ш и ч и.

Стаиславъ, писарь городскій Владимирій 256, 257.

Ка н с к і е, Прил. 120, 121.

Ка р а ч е в с к і е, Прил. 197, 201, 202.

Ка р в о в с к і е, 384, 454, 455.

Мартинъ, подстароста Житомирскій, 533, 534, 570, 573, 574.

Михаилъ, вице-регентъ городскій Кременецкій, Прил. 518.

Ка р к а з а н ы, 522, 526.

Ка р н и ц к і е, Прил. 549.

Ка р п и н с к і е, 437.

Войтехъ, бургграфій Острожскій, 381.

Ка р м а н с к і е, 483.

Ка р ш е н и ц к і е, 482. Прил. 101.

Ка с о в и ц к і е, 245.

Каспоровскіе, 256.

Качановскіе, 483.

Качоровскіе, Прил. 43.

Кашевскіе, 398, 466, 467, 469, 497; Прил. 75, 77, 78.

Кашковскіе, 521.

Квятковскіе, Прил. 247, 249--251.

Кг.. —всѣ фамиліи, починающіяся съ этого звука, см. подч.
буквою Г.

Кевличч, 350—352

Кевпарскіе, 152, 154.

Кендзерскіе, Прил. 66.

Кендзирскіе, 296.

Кендзыринскіе, 520.

Кетлинскіе 449.

Кибарты, 308.

Кирдон, 64.

Настасія, за княземъ Андреемъ Козекою, 64—66.

Кирдеж-Мыльскіе, 37.

Кисели, 198.

Кіевскіе, 371.

Кишиневскіе, Прил. 91.

Клавди, Прил. 117, 118.

Кладневскіе—см. Роски.

Кламбовскіе 242, 302, 304.

Клещовскіе, 19, 26.

Климашевничч, Прил. 198, 199.

Климчицкіе, Прил. 123.

Кличеновскіе, 384.

Кловскіе, 74, 77.

Клюковскіе, 476.

Клюскіе, 350; Прил. 14—19, 106.

Кмиты-Чернобыльскіе, 244, 245

Кнегидицскіе, 350; Прил. 533.

Стефанъ, намѣстникъ староства Луцкаго, 104, 140, 160, 166.

* Кперы, 109.

Князскіе, 84, 468.

- Кобринскіе, 170.
Кобылинскіе, 304.
Ковалевскіе, 340.
Ковалицкіе, Прил. 170, 187.
Ковырскіе, 314, 454—455.
Козаковичи.
Янъ, бургграфъ и намѣстникъ подстароства Луцкаго, 424, 426, 435.
Козаковичи-Прошицкіе.
Петръ, псевдъ Ковельскій, 563, 564.
Ковалковскіе, Прил. 33.
Козарпы, 50, 51.
Козары, 19, 23, 26.
Козеки, князя.
Андрей, 64, 269, 270.
Настасія, жена его, урожденная Кирдеевна, 64—66.
Дмитрій, 87.
Козерадзкіе, Прил. 106.
Козиви, 568; Прил. 104, 105.
Томашъ, подстоій Волынской, 568, 569; подкоморій Владимирскій.
Прил. 104.
Козинскіе, 51, 156, 157, 479, 481, 484; Прил. 222, 224.
Козипцы, слуги, 388.
Козицкіе, 227; Прил. 88.
Козичи, 535.
Козловскіе, Прил. 29, 152, 154—156, 263, 264.
Касперъ Янъ-Непомуценъ городничій и подстароста Владимирскій;
Прил. 520.
Козубовскіе, Прил. 29.
Козѣки—см. Козеки.
Койлецкіе, 40.
Колантовскіе, 66.
Колачковичи или Колачковскіе, 479—481.
Колениоты, 521.
Колібинскіе, 427.
Колмовскіе, 150.
Колтовскіе.

Герасимъ, поручикъ Русской службы, Прил. 625, 626.

Колодежнскіе, 564.

Колоденскіе, 418.

Колытовекіо, 33, 42, 156, 157.

Комировскіе, Прил. 25, 29.

Комары, 19, 26, 169, 582.

Комницкіе, 137, 138.

Коморовскіе, 350, 468.

Копаржевскіе.

Іеронимъ, подстароста Каменецъ-Подольскъ, 515.

Копарскіе, Прил. 123, 124.

Концепольскіе. Прил. 125.

Янъ, канцлеръ коронный, 83.

Конопацкіе, Прил. 29.

Контскіе.

Мартинъ, воевода Кіевскій и Подольскій (?), староста Каменецкій,
Летичевскій и Вышегородскій, Прил. 157.

Кончаковскіе, Прил. 117.

Копевскіе, 26.

Копти или Копци, 108, 119, 126, 215, 216; Прил. 105.

Копчипскіе—см. Кудевичи.

Копыстеринскіе. 19, 26.

Корбуты, 568.

Кордзинскіе, Прил. 110.

Кореневскіе, 568.

Коренскіе, 78.

Коресондовичи, Прил. 584.

Корецкіе, князья:

Богунъ Федоровичъ, воевода Волынскій, староста Луцкій, Брацлавскій
и Винницкій, 38, 92, 94, 97.

Іоакимъ Богуневичъ, 137, 152, 154, 350—352, 399, 439, 443.

Анна жена его, урожденная Ходкевичева, 350, 399, 439, 443.

Карлъ Іоакимовичъ, каштелянъ Волынскій, 400, 443, 469.

Самуилъ Іоакимовичъ, 399, 408.

Самуилъ-Карлъ, 546.

Коржени, Прил. 163, 164, 197.

- Корженіовскіє, Прил. 261, 263—265.
Корицкіє, Прил. 280.
Корнієвскіє, Прил. 247, 249—251.
Корован, 215, 216.
Короневскіє, Прил. 66.
Коротковичи, (князья?), 19.
Корчаковскіє, 394; Прил. 246.
Корчевскіє, Прил. 105.
Корчминскіє, Прил. 40.
Коршняковскіє, Прил. 17.
Корытєвскіє, 447.
Корытєвскіє, Прил. 11.
Корытки, Прил. 198, 199.
Янъ, подчашій Черниговскій, Прил. 203.
Косаковскіє, 232.
Косинскіє.
Якубъ, ксендзъ Ковельскій, 563.
Косицкіє, Прил. 29.
Косовскіє, 212.
Коссаковскіє.
Александръ, подстолій Черниговскій, Прил. 280.
Костенецкіє, 381.
Костки, 339.
Костюшновичи-Хоболтовскіє, 315—319, 321—324,
329—331, 336, 454, 455.
Богданъ, судья земскій Владимирскій, 102—104.
Костюшковскіє, 520, 524, 527.
Котелевскіє, 444.
Котельницкіє, 208, 209.
Котовичи, 245, 253.
Котужинскіє.
Павлолай, подстароста Житомирскій 549, 576, 579.
Кочевскіє, 204.
Кочуровскіє.
Григорій, подстароста Житомирскій, 361, 371, 376.
Кошиковскіє.

- Юрій, бургграфъ и намѣстникъ подстароства Луцкаго, 258, 260.
Кошки, они же и Кошичи, 19, 23, 24, 415.
Красенскіе—см. Борзобогатые.
Красицкіе, Прил. 32—35.
Н, хорунжій палатный Литовскій, Прил. 568.
Красицкіе, графы:
Адамъ, Прил. 28—30.
Изабелла, жена его, урожденная Малицкая, Прил. 28—30.
Казимиръ, Прил. 28, 30.
Варзара, жена его, урожденная Нарусевичева, Прил. 28, 30.
Красицкіе.
Францискъ, подканцлеръ коронный, 79.
Красносельскіе, 19, 23, 26, 118, 256, 257.
Александръ, чашникъ Черниговскій, Прил. 581.
Красовскіе, 218, 483; Прил. 66.
Войтехъ, воротный замкъ Луцкаго, 47, 58.
Кршвицкіе, Прил. 27.
Кржыжовскіе, Прил. 126.
Криницкіе, 282, 295, 424, 468.
Стефанъ, священникъ Воскресенской церкви въ Луцкѣ, 399.
Стефанъ, чашникъ Житомирскій, Прил. 232, 233.
Кропивницкіе, 296, 300.
Кропивницкіе-Судимонтовичи—см. наоборотъ.
Кропивы, 389.
Кросвицкіе, 228.
Крукъ, сотникъ козацкій, 566.
Крупскіе, 99—101.
Иеронимъ, подстолій Холмскій, 99.
Круши, 476.
Крыпицкіе—см. Криницкіе.
Крысы, Прил. 101.
Крычюбскіе, слуги, 388.
Куберскіе, Прил. 55, 56, 63—65.
Кубылинскіе, 549.
Кудовичи—Копчипскіе, Прил. 105.
Иль, судья городскій Владимирскій, Прил. 28, 70.

- Кудренки, 26.
Кудрицкіе, Прил. 155, 156.
Кукольскіе, 346, 347, 419—421.
Кулаковскіе, Прил. 18, 88.
Кулешы, Прил. 75, 540.
Кули, 239.
Кулики, Прил. 61, 62.
Куликовскіе, 388.
Кульчицкіе, Прил. 505—507.
Кунецкіе, 26.
Куницкіе, Прил. 126—130, 134, 135.
Купы, 230.
Курдвановскіе, 568, 569.
Куриловичи, Прил. 86.
Куровскіе, Прил. 52, 54, 66.
Курцевичи-Булыги, они же Коріатовичи-Курцевичи, князя, 65, 292, 350; Прил. 75, 78.
Александръ, подстароста Виаемирскій, 111.
Дмитрій, 103, 212.
Анна, жена его, урожденная Стужинская (?), 264.
Константинъ Дмитріевичъ, 264, 265.
Ева Дматріевна, 264.
Самуиль, 557.
Федоръ, судья городскій Владимирскій, 190.
Янъ Дмитріевичъ, 264, 270.
Н, подстароста Бѣлоцерковскій, 350.
Кутеловскіе, 448.
Кутенскіе—сж. Боговитицы.
Кухарскіе, Прил. 92—98.
Куцборскіе, 350.
Куценевичи или Кученевичи, Прил. 152, 154—156.
Кучевскіе, Прил. 235.
Кучковскіе, Прил. 232, 233.

Л.

- Лабунськіе, 43—45, 292.
Лагановськіе, 552, 557.
Лагодовськіе, 499, 501.
Лазевичи, 384.
Лазиниськіе—см. Шаріуши
Ланевськіе, 100.
Лассцкіе, 384.
Ласки, 118, 242, 243, 384; Прил. 66.
Криштофъ Ласко, стольникъ Кіевскій, Прил. 209, 214, 239.
Петръ, староста Дымирскій, Прил. 210,
Ласкіе.
Альбрехтъ, воевода Сѣрадзскій, 74, 75, 77.
Ласковичи, 84.
Ласковськіе, 384.
Ласовськіе, 384.
Лакновичи, 469.
Лашы, 111, 112, 118, Прил. 99.
Николай, деканъ Краковскій, 83.
Лашы-Стремелецкіе, 127, 128.
Лашы-Тучапскіе.
Самуилъ, стражникъ коронный, староста Овручскій и Каплевскій,
516, 517, 519, 521, 524, 548.
Левицкіе, Прил. 526, 581—582.
Левковськіе, 547; Прил. 146, 152, 154, 222.
Данило, регентъ гродскій Овручскій, Прил. 227, 265.
Легезы, Прил. 11.
Ледницкіе, 70, 72.
Казимиръ, подстароста Луцкій, 78.
Ледоховськіе.
Андрей подстолій Волынскій, подстароста Кременецкій, Прил. 279.
Войцехъ, мечникъ Подольскій, Прил. 518, 520.
Макаръ, писарь земскій Кременецкій, 169.
Лежинськіе.
Н, ловчий Подольскій, Прил. 585, 589, 591.

- Лемешовскіе, 280, 345.
Леневскіе—см. Линевскіе.
Ленькевичи, Прил. 156.
Лесинскіе, Прил. 98.
Лесоты—см. Лясоты
Лешневскіе, 74—77, 449, 567.
Лещинскіе, 567; Прил. 131, 245, 246.
Андрей, воевода Брестскій, 296.
Андрей, графъ, староста Дубнинскій, Прил. 126.
Рафалъ, каштелянъ Калишскій, староста Городильскій, 390, 392,
393; воевода Белзскій, 468.
Линевскіе 58, 59, 462, 464, 465; 470—472, 492, 494—
496; Прил. 1, 2.
Андрей, судья земскій Луцкій, Прил. 1, 2.
Михаилъ, поборца воеводства Волынскаго, 469, 498.
Федоръ, поборца воеводства Волынскаго, 413, 416.
Линчевскіе, Прил. 108—111.
Липенскіе, 300.
Лининскіе, Прил. 55.
Липленскіе.
Янъ, подвоевода Кіевскій, 546.
Липовскіе.
Петръ, бургграфій Нурскій, 521, 522.
Линскіе.
Андрей, католическій епископъ Луцкій, 421, 422.
Матвій-Александръ, войскій Белзскій, Прил. 552, 553, 569, 580.
Янъ, староста Соудецкій, Прил. 144, 145.
Лисгровскіе.
Янъ, каноникъ Кіевскій, 263.
Лисечинскіе, 443.
Литаворъ-Хребтовичъ, графъ Іоахимъ, подканцлеръ
Литовскій; староста Оршанскій, Зосленскій, 5.
Лисы, свободныя рудники, Прил. 625.
Литицскіе, 153; Прил. 106.
Н, скарбникъ Вышгородскій, Прил. 622.
Лобецкіе, Прил. 549.

Лозинськіє, 546; Прил. 587.

Лозки, Прил. 1, 2.

Лозовичи, или Лозовицкій Григорій, протоіерей Владимирскій, 462, 465.

Лончинськіє.

(Криштофъ), полковникъ козацкій, Прил. 159.

Лосятинськіє, 394.

Лошицкіє, 449.

Лубковскіє, Прил. 505.

Лубовицкіє или Любовицкіє.

Габріель, комиссаръ королевскій въ Овручское староство, 543, 549.

Янъ-Францискъ, каштелянъ Волынскій, 108.

Луговскіє, 424.

Лудовичи, 190—196, 198.

Луканъ зъ Горки, деканъ Познанскій, 83.

Лукинскіє, Прил. 49.

Лущики—см. Луцки

Луцкіє, Прил. 5.

Лущики, 524, 528.

Лысаківскіє, 150, 199, 200, 350; Прил. 1, 2, 4, 5.

Николаѣ, каштелянъ, Холмскій, 91, 99, 102.

Лыховскіє, 315—319, 321, 322, 328, 329, 331, 568;
Прил. 17, 106, 107.

Андрей, регентъ земскій Владимирскій, Прил. 106.

Станиславъ, бургграфіи Владимирскій, Прил. 12, 13, 24.

Лѣдоховскіє—см. Ледоховскіє.

Любенецкіє.

Збигневъ, стольникъ Венденскій, судья городскій Владимирскій,
Прил. 107, 108, 115.

Любецкіє, князья.

Анна Богдановна, за Николаемъ Харлинскимъ 66, 67.

Анна Романовна, за Николаемъ Остикомъ, 39, 60.

Анна, за Павломъ Соколинскимъ, 66—69.

Н, жена князя Ивана, 60.

Богуща, 67.

Романъ, 39.

Фенна Дмитріевна, 67.

Любичкіе.

Мелетій или Мелотій, игумень Луцкаго монастыря, Прил. 140, 143.

Любишевскіе, 239.

Любовицкіе.

Янъ Францискъ, каштелянъ Волынской, Прил. 108.

Любомирскіе, князья.

Александръ, конюшій коронный, Прил. 36.

Басперъ, Прил. 551.

Константинъ, староста Бѣлоцерковскій, 572.

Кристина, за Н. Радивиломъ Литовскимъ канцлеромъ, Прил. 63.

Станиславъ, подстодій коронный, Прил. 544; воевода Брацлавскій, Прил. 540, 541, 546, 550.

Юрій, староста Сондецкій, Прил. 262, 265.

Людзицкіе, 239.

Люшковскіе, Прил. 71, 73.

Лясовици.

Тарасій, униатскій священникъ въ селѣ Ильбязѣ, Прил. 48.

Лясоты.

Левъ, подвоевода Луцкій (sic), 94.

Ляховецкіе, слуги, Прил. 245.

Ляховскіе, 81, 83, 85, 87.

М.

Майры, 542.

Макаревичи, Прил. 29.

Макарскіе, Прил. 8.

Маковецкіе, Прил. 506, 507.

Н, подстодій Литскій, Прил. 506.

Маковичи.

Барнава, монахъ, экономя и повѣренный Кіевскаго пустынскаго Пилльскаго монастыря, Прил. 144.

Максимовскіе, 175, 186.

Малецовскіе, татары Острожскіе, 504.

Малецькіє, Прил. 265.

Малиновскіє, 365, 468.

Александръ, бурграбій Луцкій; 8, 9, 438, 440, 447, 448, 476, 479.

Малинскіє, 204, 216, 289; Прил. 28—30, 114, 141, 247.

Остафій, судья гродскій Луцкій, 167.

Малицькіє, 256; Прил. 249—251.

Н, хорунжій Саноцкій, Прил. 533.

Малушицькіє.

Захаръ, бурграбій Луцкій, 552.

Мальчевскіє, 371.

Малюшинскіє.

Ильашъ, бурграбій Луцкій, 567.

Манецкіє, Прил. 232.

Станиславъ, подстолій Волинскій, Прил. 510—512.

Маникъ или Манякъ, толмачъ Турецкій, Прил. 234.

Маницевичи, 146, 148.

Маньковскіє, Прил. 52, 54, 111, 164.

Мартиновскіє, 278, 279.

Марушевскіє, 469.

Марцишевскіє, 296.

Масальскіє, князя:

Богданъ, 73.

Матковскіє, Прил. 583.

Матфеевскіє—см. Дениски-Матфеевскіє.

Матчинскіє, 394, 396.

Махевичи, 223, 232.

Махметъ паша, Прил. 234.

Медведовскіє, Прил. 139.

Медынскіє, Прил. 529, 587.

Межиньскіє, 156, 157, 363—367.

Мельницкіє, 468.

Мережки (или Мерешки)—Осемборовскіє, 525,
527, 530, 535.

Метельскіє, 488, 491, 501; Прил. 19.

Юрій, войскій Житомирскій, Прил. 540.

Мешковскіє, 552.

- Миклашъ Угринъ, 228.
Миколайъ Алажева, маршалокъ дворный, 83.
Миколаевскіе, 465, 489.
Мивровскіе, Прил. 94.
Микулинскіе—Мелешки, 422, 423.
Микулинскіе, 585.
Милачевскіе.
Войтехъ, каюникъ Плоцкій и Луцкій, 468.
Милевскіе, 568.
Милковскіе, 469.
Милоцкіе, Прил. 75, 78.
Милькевичи, Прил. 117—120.
Милановскіе, Прил. 219, 220.
Мировицкіе, 487, 488.
Филонъ-Петръ, писарь скарбовый коронный, 487.
Мисевскіе, 465.
Андрей, бургграфъ Владимирскій, 462, 486, 488.
Митрофанъ, іеродіаконъ Жидичинской архимандріа, 399.
Махалъ, священникъ Луцкой святодуховской церкви, 399.
Михалевичи, Прил. 117, 118.
Миховскіе, 309, 310.
Мицовскіе, Прил. 17, 19.
Мишки—см. Мышки.
Міорускіе, 228.
Міончинскіе.
Афанасій, подскарбій надворный коронный, староста Луцкій, Кржепицкій и Лосицкій, Прил. 136, 137, 227, 249, 250, 276.
Мишихи, Прил. 533.
N, подкоморій Литовскій, Прил. 533.
Могилевскіе, 414.
Модринскіе, 451.
Мокоші-Баковецкіе.
Іосифъ, уніатскій епископъ Владимирскій и Берестейскій, прототропій Кіевской митрополіа, 488, 491, 502, 503.
Мокренскіе, 99, 102, 148, 350.
Мокржицкіе, 18.

- Монвиды—Дорогостайскіе, 468.
Мордвиновичи.
Богущъ, ключникъ Луцкій, 9.
Мордины, 427.
Мормуля, 19, 26.
Мороховскіе.
Іакимъ, епископъ Владимирскій и Берестейскій, 462, 465.
Морштыны, Прил. 103—105.
Московскіе цари (Іванъ и Петръ Алексѣевичи) Прил. 206.
Мочульскіе, 245, 253, 440; Прил. 541.
Мошакѣвскіе, Прил. 264.
Мошенскіе, 104, 513.
Мошковскіе, 231; Прил. 42, 116, 160.
Мощинскіе, 527.
Мрожковскіе, Прил. 507.
Мрочки, 363, 368.
Муравецкіе, Прил. 247, 249—251.
Мыльскіе—см. Кирдеи-Мыльскіе.
Мысловскіе.
Александръ-Францискъ, бургграфъ Владимирскій, Прил. 103.
Мытки, 26.
Мыцельскіе, Прил. 552, 569, 580.
Юзефа, за княземъ Дмитріемъ Яблоновскимъ, старостой Ковельскимъ,
Прил. 552, 569, 580.
Мышенскіе.
Теодоръ, писарь Житомирскій, 376.
Мышки-Барковскіе или зъ Барковичъ, 49, 51.
Аврамъ, староста Овручскій, 244.
Михайлъ, каштелянъ Волынскій, 295.
Мышки-Холоневскіе, Прил. 1, 2.
Мясковскіе, Прил. 620.
Мясоцкіе, 583.

И

- Набяляни, 314—320 322—324, 326—332 334, 335.
Надарынскіе, 350.
Надзковичи, 19.

Накельскіє, 477.
Наперковичи, Прил. 23.
Напирскіє, 477.
Нарушевичи, Прил. 28; 30.
Насиловскіє, 280.
Нашловскіє, Прил. 105.
Невмирицкіє, Прил. 157—160.
Недзялковскіє, Прил. 531.
Незабитовскіє, 440—442.
Незотовскіє, 582.
Немиричи, 7, 8, 143, 145, 360.
Владиславъ, староста Овручскій, 548, 576.
Юрій, подкоморій Кіевскій, 544, 565, 576.
Немировскіє, Прил. 230, 261, 268.
Несвецкіє, 33.
Несовецкіє, 130.
Нетельскіє, 428, 436.
Нецевичи, 469.
Теодоръ, писарь гродскій Владимирскій, Прил. 107, 108, 115.
Низгурскіє, 228.
Никоповичи, Прил. 20.
Новаковскіє, Прил. 246, 549.
Новицкіє, 350.
Новоселецкіє, 456.
Ножовскіє, 254.
Носковичи, 26.

О.

Обидзинскіє.
Николай, бурграбій Луцкій, Прил. 120.
Ободенскіє, 122.
Оборскіє, 527.
Обухи-Вощатинскіє, 217, 219, 263, 272.
Іосифъ, чашникъ Бужскій, Прил. 541, 544, 545.
Овадовскіє, Прил. 52.

О в л о ч и м с к і е.

Юрій, писарь Люблинскаго трибунала, 368,

О в с я н ы е, 240, 241.

О в ч и н ы, 408.

О г р о д з е н с к і е, 393.

О ж а р о в с к і е.

Людвикъ, S. G. R. (?), Прил. 585.

О к о р с к і е, 371.

О л е в и н с к і е, 200, 568.

О л е к ш и ч и, 231, 516—520.

О л е н ц к і е, Прил. 521, 522.

О л е ш к и.

Флоріанъ, королевскій писарь, 259, 260.

О л и з а р о в с к і е, 42, 257.

О л и з а р ы-В о л ч к е в и ч и, 350, 525—528, 534, 535, 537,
538.

Янъ, подсудокъ Кіевскій, членъ Варшавской комиссіи 1691 года для
распредѣленія вознагражденій владѣльцамъ отошедшихъ отъ
Польшы имѣній, Прил. 219, 220.

О л т а р ж е в с к і е.

Станиславъ, староста Торчинскій, 371.

О л ь ш а м о в с к і е, 468.

Адамъ, бургграфій Луцкій, 274, 280, 283, 289, 311, 338, 340, 347,
362, 368.

Марціанъ, бургграфій Луцкій, 295, 296, 387, 396, 421.

О л ь ш а н о в с к і е, Прил. 12, 18.

О л ь ш а н с к і е.

Лука, подстолій Новогородскій, Прил. 61.

О л ь ш е в с к і е, 100, 147, 148, 456, Прил. 223.

Войцехъ, ловчій Черниговскій, Прил. 533.

О м ы к о в с к і е, 51,

О п а р ы п е с к і е, 53.

О п р я л к и, 255, 256.

О р а н с к і е, 212.

Павелъ Григорьевичъ, подстароста Владимирскій, 80, 99, 102.

О р а т о в с к і е, 19, 26; Прил. 66.

- Орды, 311.
Оржинскіе, Прил. 591.
Орловскіе, Прил. 211, 212.
Орлы, Прил. 67.
Осецкіе—см Осѣцкіе.
Осоховскіе—см. Осуховскіе.
Оссолинскіе, 468.
Максимиліанъ, хорунжій Дрогицкій, Прил. 227
Осташевскіе, 409.
Остики, 60, 63.
Николай Юрьевичъ староста Кревскій, Резотинскій и Люценскій, 38.
Островскіе, 424, 426, 516, 519, 579; Прил. 8.
Острожецкіе, князья, 466.
Острожскіе, князья.
Александръ, воевода Волынскій, 339.
Анна, Костчанка зъ Стембурву, жена его, 339, 413, 414.
Илья Константиновичъ, староста Брацлавскій, 18—20, 22, 23.
Константинъ Константиновичъ, воевода Кіевскій, маршалокъ земли Волынской, крайчій великаго княжества Литовскаго, староста Владимирскій, 48, 53, 99, 102, 104, 111, 112, 126, 127, 133, 152, 156, 189, 212, 240, 270, 290, 311, 313, 383, 385.
Павель-Янушъ (?), 397.
Янушъ (Константиновичъ), воевода Волынскій, 170, 173, 174; каштелянъ Краковскій, староста Владимирскій, Черкасскій, Каневскій, Бѣлоцерковскій, и Богуславскій, 254, 290, 377, 378, 380, 381, 383, 385, 390, 393, 396, 397, 416.
Янушъ, воеводичъ Волынскій, 417.
Остромецкіе, Прил. 43.
Осуховскіе, Прил. 583.
Осѣцкіе, 582.
Отвиновскіе, Прил. 65.
Охлоповскіе, 33.
Ощовскіе, 40—42, 58, 67, 97, 98, 415.

II

Павезскіе, 275 276.

Павель зъ Сечна, 83.

Павловичи, 443, 444, 456.

Василій, подстароста Владимирскій, 106, 107.

Демьянъ, судья городскій Владимирскій, 272.

Михайлъ, подстароста Владимирскій, 64.

Ярошъ, писарь земскій Владимирскій, 459.

Павловскіе, 189, 487, 521; Прил. 98, 586.

Михайло-Антонъ, субделегатъ Каменецкаго городскаго суда, Прил. 509.

Павши, Прил. 116.

Федоръ, подстолій Овручскій, Прил. 235—241, 243.

Палускіе.

Томашъ, бургграфій Владимирскій, Прил. 255.

Палуцкіе.

Криштофъ, подчашій земли Волынской, 169.

Паниковскіе, 585.

Пана Рилмкій, 262.

Папроцкіе, Прил. 21.

Парисы, 464.

Парпевскіе, 535.

Парчичи, 212.

Пацы, 427, 428, 434, 435, 437, 468.

Янъ, тивунъ Виленскій, староста Каменецкій и Довгалпскій, 275.

Пашкевичи, Прил. 587.

Пепловскіе.

Варжинецъ-Станиславъ, войскій и писарь городскій Луцкій, Прил.

273, 275, 247, 248.

Перевѣскіе, 55—57.

Перекладовскіе, 73.

Пересецкіе, 201, 242, 243, 373.

Перетятковичи (Криштофъ), Прил. 5, 8.

Песляки, Прил. 49.

Янъ, регентъ городскій Овручскій, Прил. 217, 220.

Петровскіє или Піотровскіє, 384, 455, 456; Прил.
6, 53, 70, 72, 74, 78, 101, 587.

Станиславъ, подстароста Луцкій, 108, 110, 118, 126 — 128.

Петрушевскіє, Прил. 587.

Матвій-Казимиръ, бурграбій Луцкій, Прил. 99, 101.

Петръ зъ Шамотуль, 83.

Петръ, зъ Щекоцина, подканцлеръ коронный, 83.

Пила, Поповичъ Микулинъвій. 490,

Пилиповскіє.

Авдрей Степановичъ, подстароста Житомирскій. 152, 158, 170, 173.

Пирскіє, 521.

Пирускіє.

Александръ, подсудокъ Владимирскій, подстароста Луцкій, Прил. 52, 92

Піотровскіє—см. Петровскіє.

Плесновскіє, 242.

Плихты.

Янъ, хорунжій Сохачевскій, 367.

Плоскіє.

Павель, подстароста Житомирскій, 261.

Пневскіє, Прил. 72.

Повирскіє, Прил. 140, 141, 143, 144.

Подгаецкіє, 78, 535.

Подгороденскіє, 214, 269, 270; Прил. 45.

Фридрихъ, подсудокъ Хелмскій, 424, 426.

Поддескіє, 409.

Подольяне, 9, 10.

Подтопольскіє, Прил. 150.

Поецкіє, Прил. 206, 209, 217, 218.

Покленковскіє, Прил. 92.

Покосчевскіє, 241.

Поликарповскіє, Прил. 23.

Полковскіє, Прил. 260.

Половицкіє, 231.

Полозовичи, 6.

Сенько, намѣстникъ Овручскій, 1.

Польчевскіє

Григорій Янъ, частний Житомирскій, Прил. 232.

Поляковскіе, 476, 479.

Поляповскіе, Прил. 546, 581.

Понятовскіе, 92, 93, 131—137, 447.

Поплавскіе, 174, 217, 220, 300, 358, 359, 469; Прил. 26, 27.

Поповскіе.

Іеремія, єпископъ Луцкій, 469.

Порванецкіе, 111, 112, 116; Прил. 89, 90.

Порицкіе, князья, 99.

Александръ Федоровичъ, 84, 412.

Анна съ Туланъ, жена его, 412.

Барвара Александровна, за Александромъ Семашкомъ, 90

Федоръ, 84.

Посавцы, 460.

Постоловскіе.

Семень, бурграбій Винницкій, 580, 581.

Потей или Цоцен, 426.

Янъ, подсудокъ Берестейскій, 469.

Янъ-Михайлъ, уніатскій єпископъ Владимирскій и Берестейскій, прототроній митрополіи Кіевскої, Прил. 48, 49.

Потоцкіе, 579.

Петръ, староста Снятинскій, Прил. 530.

Станиславъ, воеводчъ Брацлавскій, полковникъ, комиссаръ королевскій (къ козакамъ?) 513—515, 544, 545.

Францискъ, староста Овручскій, трибунальскій депутатъ отъ Кіевского воеводства въ 1687 году, Прил. 164.

Янъ, староста Тлумацкій, 383.

Янъ Антоць, ловчій Брацлавскій, Прил. 222.

Пражмискіе, 557.

Прегалинскіе, 469.

Предборы, 384.

Пржевскіе, 155, 231, 232, 512, 533, 534.

Прейсы, Прил. 533.

Н. судья градскій Кременецкій, подстароста Брацлавскій, Прил. 533.

Пресмицкіе, 544.

Приборовскіе или Пржыборовскіе, 536; Прил.
164, 184, 189, 192.

Прибышевскіе, 409.

Приказинскіе (Пржиказинскіе), Прил. 586.

Прилуцкіе (Przyluski).

Антонъ, комиссаръ-президентъ гражданско-войсковой комисіи
Подольскаго воеводства, Прил. 624.

Прилѣпскіе.

Янъ, подстароста Владимирскій, 314.

Прилюбовскіе или Пржылюбовскіе, Прил. 74.

Проборскіе, Прил. 73, 74.

Прокоповичи.

Тарасій, игуменъ Луцкаго братскаго (т. е. Крестовоздвиженскаго)
монастыря, Прил. 26.

Пронскіе, князья, Прил. 128.

Александръ, стольникъ великаго княжества Литовскаго,
староста Луцкій, 110, 118, 126, 127, 131, 137, 138,
146, 160, 161, 166.

Александръ-Овтавіанъ, 468.

Н, староста Брацлавскій, 19, 20, 22, 23.

Проскуры-Сущанскіе, Прил. 51, 156, 238.

Янъ, стольникъ Кіевскій, Прил. 146—148.

Просовскіе.

Н, вицерегентъ гродскій Луковскій (въ др. м. Луцкій), Прил.
510, 511.

Пруневичи. Прил. 23.

Прусакъ, 227.

Прусиновскіе, 476.

Габріель, подстолій Волинскій, 109, 111, 112.

Прускіе, Прил. 505.

Прушинскіе, Прил. 160, 200, 202.

Прушковскіе, Прил. 505.

Пуздровскіе, Прил. 134.

Пузовскіе, 221—223.

Богданъ Богушевичъ, подсудокъ земскій Берестейскій, 222.

Пузыны, князя:

Константинъ, Прил. 109.

Михаилъ, 498.

Юрій, ловчій Волинскій, 469.

Пупковскіе, 350.

Путошинскіе, 60, 61, 76; Прил. 255—257

Адамъ, стольникъ Житомирскій, Прил. 273, 275.

Пуцневскіе, Прил. 107.

Пуцяты, 381.

Пѣсахъ, еврей, 217.

Пяновскіе, 347, 420, 447.

Пясецкіе, 532, 533; Прил. 55.

Пясковскіе, 546.

Р.

Рабштынскіе, 495; Прил. 222.

Рагозы, Прил. 110.

Михаилъ, митрополитъ Кіевскій, Галицкій и всея Руси, 240, 241.

Радзивилы—см. Радивилы.

Радзиминскіе.

Станиславъ, скарбникъ Мстиславскій, Прил. 534, 535.

Мнѣ, староста Межирѣчскій, 438, 439, 449.

Радзимовскіе, 408.

Радивилы, князя:

Альбрехтъ Станиславъ, староста Луцкій, 388.

Станиславъ, канцлеръ Литовскій, староста Гіевскій, Тухольскій,
и Вацюнскій, 167, 169, 468.

Кристина, жена его, урожденная княжна Любомирская, Прил. 63.

Юрій Николаевичъ, намѣстникъ Мозырскій, 6.

(Николай), воевода Виленскій, 168.

Н, воевода Виленскій, Прил. 622.

Радивоны, 300.

Радковскіе, Прил. 58.

Радлинскіе, Прил. 66, 68.

Адамъ, ловчій Луковскій, Прил. 136.

Радновскіе, 19.

Раднянскіе, 73.

Радовяцкіе, 74, 80—85, 87, 88.

Раецкіе, 427, 428.

Бѣлтазаръ, подстароста Владимирскій, Прил. 1, 28.

Ран, 143.

Ракаенки-Юшковскіе, Прил. 57, 60.

Раковичи, Прил. 83—86.

Рапштынскіе—см. Рабштынскіе.

Рафаловскіе, 584.

Рахмовскіе, 26.

Рачиловичи, Прел. 110.

Редчицы, Прил. 123, 161.

Режко съ Поморанъ, воевода Подольскій, 83.

Реи.

Станиславъ, стольникъ Люблинскій, 468.

Ремезовскіе, Прил. 14.

Речицкіе или Ржечицкіе, 142, 295; Прил. 270,
276, 277.

Стефанъ Петръ, подчашій Житомирскій, Прил. 268, 270, 271, 276, 277.

Ржевускіе.

Вацлавъ, воевода Подольскій, Прил. 521, 522.

Стаиславъ-Фердинандъ, хорунжіи надворный Литовскій Прил.
536, 539.

Ржичовскіе, 415.

Риневецкіе, 398.

Рогавскіе (Рокгавскіе) 460.

Рогалинскіе, 141, 142.

Рогачовскіе, 94.

Рогозы—см. Рагозы.

Рогускіе, 482, 486; Прил. 101.

Войтехъ, войскій Летичевскій, 482, 486.

Родкевичи, 189; Прил. 45—47.

Ройки, Прил. 508.

Рокницкіе, 35.

Романовичи, 19, 23, 26.

Романовскіе.

Андрей, писарь гродскій Владимирскій, 111, 112; подстароста,
Владимирскій 148, 190, 199.

Ромеры, или Румеры, 447, 448.

Ропчовскіе, Прил. 238, 239.

Росинскіе, 476, 479.

Роски-Бладневскіе, 392.

Рославскіе, 200.

Росновскіе, 383, 386, 387.

Ростовскіе, Прил. 539, 541, 551.

Ротондовскіе. 204.

Рудецкіе—Урсулы, 468.

Рудзевскіе, 339.

Рудзскіе, 547.

Ружинскіе, Прил. 505.

Ружинскіе; князья; 314, 454, 455.

Абрамъ Федоровичъ, 315, 317, 319, 320, 322, 333—335.

Адамъ Григорьевичъ, 315, 316, 319, 321, 323, 328, 329, 331,
350, 454.

Александръ Михайловичъ «Бурдиновичъ», 315, 317, 319, 329.

Александръ Федоровичъ, 319.

Василій, 315.

Григорій Михайловичъ «Бурдиновичъ», 315, 317, 319, 329.

Иванъ Михайловичъ, 315, 316, 319, 324, 329.

Иванъ Степановичъ, 315, 317, 318.

Кирикъ, 229, 231, 259, 260.

Михаилъ Остафьевичъ, 170, 171, 173, 174.

Романъ, 350—352.

Соня, съ Краблева, жена его, потомъ жена Виленскаго каштеляна Іеронима Ходчневна, 350.

Степанъ Федоровичъ, 319.

Федоръ, 315.

Янъ, (не одно лицо съ Иваномъ) Михайловичъ, 315, 316, 319,
324, 329.

Румеры см. Ромеры.

Рупніовскіе, Прил. 120—122.

Русаповскіе или Русиновскіе, 256.

Русецкіе, 140, 255, 256, 523—528; Прил. 219, 220.

Русицкіе, Прил. 66.

Русины, Прил. 101.

Андрей Ивановичъ, подстароста Луцкій, 47, 49, 52, 55, 58.

Русовскіе, 422.

Руссианы.

Н, войскій Добржинскій, Прил. 531.

Руцискіе, Прил. 248.

Руцкіе, 469.

Рыбалтовскіе, 314.

Рыбинскіе, Прил. 29.

Рыбицкіе. Прил. 12, 13.

Рыбковскіе, Прил. 244, 245.

Рыжицкіе, 90.

Рыльскіе, 384, 568.

Войтехъ, войскій Житомирскій, писарь городскій Кіевскій, 519.

Рыминскіе, 201, 202.

Рытеровскіе, 356, 357.

Рыхловскіе. Прил. 228.

С.

Сабаровскіе, 118.

Савицкіе, 557; Прил. 26, 54, 57, 106, 205, 245,
624, 625.

Савруки, Прил. 77.

Сагановскіе, Прил. 29.

Садовскіе, 384.

Н, староста Слонимскій, Прил. 592.

Маріанна, жена его, ур. княжна Четвертинская, Прил. 592.

Сангушки-Коширскіе, князья.

Адамъ-Александръ, воевода Волинскій, 532; Прил. 32.

Александръ Андреевичъ, маршалокъ королевскій, 55—57.

Андрей, староста Луцкій, 55.

Андрей Александровичъ, староста Владимирскій, 81, 83, 84.

Григорій, 217—221; каштелянъ Брацлавскій, 282—284, 289.

Софія зъ Головчичъ, жена его, 283, 289.

Левъ Александровичъ, 57.

Романъ Федоровичъ, воевода Брацлавскій и Винницкій. староста Житомирскій, 64—66.

Федора Федоровна. за маршалкомъ королевскимъ Петромъ Богдановичемъ Загоровскимъ, 47, 49.

Сапеги (князья), Прил. 151.

Яцъ, писарь польный коронный, Прил. 52.

Сарнечкіе, 582.

Сарновскіе, 583.

Сачки, Прил. 111.

Свержевскіе, 377.

Свидригайло, великій князь Литовскій, 229.

Свирщевскіе, 280.

Свитецкіе, Прил. 521.

Свищовскіе, 447.

Святополки-Четвертинскіе, князья

Вацлавъ (Григорьевичъ), Прил. 10.

Григорій, 468.

Маріанна, за Н Садовскимъ, старостой Слонимскимъ, Прил. 592.

Стефанъ, подкоморій Брацлавскій, 469, 567; Прил. 20, 23.

Катерина зъ Лешнева, жена его, 567, 568.

Федоръ, 19.

Федоръ (не одно лицо съ предыдущимъ), Прил. 57, 60.

Свяцкіе, Прил. 198, 199.

Себестыянскіе, Прил. 66.

Секляцкіе, Прил. 13, 17.

Селавы, Прил. 11.

Семашки или Семяшки (и Шемяшки), 19, 26, 215, 345, 353, 368, 369.

Александръ, подкоморій Владимирскій, 90, 92, 93.

Александръ, каштелянъ Брацлавскій, суррогатъ староства Луцкого, 200, 203, 208; староста Луцкій, 254, 255.

Николай, староста и ключникъ Луцкій, 282; каштелянъ Брацлавскій, 364, 468.

Изабелла зъ Служова, жена его, 468.

Семницкіе, 469.

Сенницкіе.

Антопъ-Францискъ, писарь земскій Бѣвскій, писарь городскій Кремецкій, Прил. 279

Сенюты, 67, 138; Прил. 79, 81, 82.

Н, городничій Владимирскій, 84.

Сенюты-Ляховицкіе, 45—47.

Серпуть, 61.

Сестраны, 241

Сестревитовскіе, Прил. 1, 2.

Сецинскіе, Прил. 29, 33.

Сешицкіе, 277.

Сешкевичи, 408.

Сигизмундъ—см. Жигимонтъ.

Силистровскіе.

Н, подстолій Ошмянскій, Прил. 221.

Симаповичи.

Тимофей, архидіаконъ Владимирской епископін, 462, 463.

Янъ Тимофей, капитульный писарь Владимирской епископін 502

Симки, Прил. 119, 150.

Симплиціанъ, всендзъ, закрестіанъ Затурецкаго монастыря, 499.

Сингаевскіе—см. Сынгаевскіе.

Синницкіе, Прил. 253.

Ситницкіе, Прил. 45, 47.

Скарбки, 530; Прил. 24, 25.

Скаржинскіе, Прил. 47.

Скиндеръ-паша, 397.

Скипдыры, 26.

Скипскіе, Прил. 255.

Скипоры, 459; Прил. 146, 266, 267.

Николай, городничій Овручскій, Прил. 266.

Скленскіе, 42.

Сколимовскіе, 564.

Скоповскіе, 580, 581.

Скорульськіє, Прил. 150.

Скорунськіє, Прил. 210, 213—216.

Скотницькіє, 513.

Славецкіє, 572.

Славки.

Іосифъ, хорунжій Парнавскій, Прил. 510—512.

Славогурскіє, 338.

Славськіє, 80, 81, 87, 88.

Сливчени.

Василій, священникъ села Стечани, Прил. 203.

Слизевськіє, Прил. 200, 201.

Словинськіє, 381.

Слоинськіє.

Николай, писарь Люблинскаго трибунала, 531.

Сломинськіє, 147, 148.

Служовськіє, 468.

Слупичи, 19, 26.

Смашковськіє, 449.

Смидецькіє, 556.

Сматовськіє, 552, 553, 556—558.

Смогоржевськіє, Прил. 220.

Смыковськіє, 51.

Снецянськіє, 543.

Снядловськіє, 109.

Совы.

Борисъ Ивановичъ, подстароста Луцкій, 31, 36, 40, 43, 45.

Совинськіє, Прил. 82.

Соинськіє, Прил. 583.

Сокальськіє, Прил. 66.

Соколдськіє, 469.

Соколинськіє, князья, 23.

Павелъ, подкоморій Витебскій, 66.

Соколовськіє, 530, 584; Прил. 534, 623,

Іосифъ, чашникъ Теремовльскій, Прил. 518, 520.

Станиславъ, каштелянъ Быдгощскій, староста Дыбовскій, 584.

Сокольниковіє, 384, 530.

- Сокольскіе, 416, 417.
Соловницькіе, 454.
Солтановичи-Сокольскіе, князья.
Маркъ, 129, 131.
Солтешин, 261.
Сопотки.
Адамъ, скарбникъ Волинскій, судья городскій Луцкій, 409 412
413, 416, 417.
Сосницькіе, 308, 372, 380.
Петръ, бургграфій Владимирскій, 532.
Срогоискіе, 585.
Ставецкіе, Прил. 40.
Ставскіе, 300, 469.
Стакорскіе или Стажурскіе, 315, 317, 319, 320,
322, 325, 328.
Станиславскіе, 568; Прил. 8.
Станиславъ, святой, 564.
Станиславъ-Августъ, король Польскій, 2; Прил.
552, 553, 569, 580.
Станишевскіе, 482, 486; Прил. 88, 227, 229.
Войтехъ, писарь городскій Луцкій, 283; писарь земскій Луцкій, 409.
Станковичи, 314.
Станковскіе, 534.
Станковскіе, 520.
Старскіе или Старейскіе, 140.
Старухи, 226.
Сташкевичи, 274, 279, 280.
Стебловскіе, Прил. 204.
Стежуровскіе, 23.
Стемпковскіе, Прил. 247 — 252.
Габріель, каштелянъ Брацлавскій, староста Владимирскій, 503.
Давило, староста Владимирскій, Прил. 2; каштелянъ Брацлавскій,
Прил. 29.
Матей, судья городскій Луцкій, 254, подстароста Луцкій, 293, 355,
Степановичи, 23.
Стефанъ (Баторій), король Польскій, 104, 105, 126, 138.

Стефановичи, Прил. 536.

Каликстъ, монахъ Луцкаго престовоздвиженскаго монастыря,
Прил. 141—143.

Стецкевичи, 7.

Стецкіе.

Вацлавъ, чашникъ Кіевскій, Прил. 151; 203.

Янъ, чашникъ Кіевскій, 203.

Стоклосы.

Николай, проповѣдникъ Затурецкаго августинскаго монастыря, 499.

Страши, 568, 569.

Стремескіе, 385.

Стржалковскіе, Прил. 45, 46.

Стржельницкіе, Прил. 109, 112.

Стройковскіе, Прил. 247, 249—251.

Струси,

Юрій, староста Брацлавскій и Венницкій, 118, 119, 123, 125.

Стрыбунецкіе, Прил. 89, 91.

Стрыбыли, 116, 117, 158, 159.

Стрывюзскіе, 211.

Стрыіовскіе, Прил. 223, 224.

Стужинскіе, 264.

Судимонтовичи-Кропивницкіе.

Северинъ, писарь земскій воеводства Брацлавскаго, 118.

Судыцкіе, 521.

Суеты, 495.

Сулковскіе, 173, 263, 300, 301,

Суловскіе, 409.

Сулятицкіе, 515.

Сумиславскіе, Прил. 505—507.

Супруники, Прил. 17.

Сурицы, 8, 170, 173, 174; Прил. 163.

Сускіе, 413.

Суходольскіе, Прил. 84.

Сущеняты, Прил. 127.

Схабицкіе, Прил. 507.

Сынгаевскіе, Прил. 235.

Сынгурь, 189.

Сычовскіе, 438, 439.

Сѣрадзкіе, Прил. 222.

Т.

Талеры, Прил. 58.

Танскіе.

Н, ксендзъ Коростышевскій, 524, 525, 527.

Тарнавскіе, Прил. 587.

Тваровскіе, 60, 61, 64.

Творковскіе, 539,

Телецкіе, Прил. 220.

Темруки, 292.

Терлецкіе.

Кирилль, епископъ Луцкій и Острожскій, 217—221.

Тернавскіе, Прил. 76.

Тесовскіе, 89.

Тетеря Павелъ, гетманъ Запорожскій, староста Брацлавскій
и Чигиринскій, Прил. 92—95, 97, 211.

Тиминское, 419—421.

Тимофе, священникъ села Сивокъ, Прил. 272, 273.

Тышкевичи—см. Тышкевичи.

Тышковскіе, 110.

Токарскіе, 231.

Томашевскіе, Прил. 164, 187, 192, 193.

Трацевскіе, 427.

Трачевскіе, 529.

Трембацкіе, Прил. 66.

Тржаски.

Н, ксендзъ, пріоръ Овручскаго и Чернобыльскаго доминиканскаго
конвента, Прил. 147, 148.

Тржеецкіе, Прил. 157.

Тржецяки.

Александръ, чашникъ Кіевскій, Прил. 230.

Криштофъ, коммисаръ королевскій въ Овручское староство. 548

Трипольскіе, 579; Прил. 116, 222,

Трубельскіе, 561.

Туличовскіе—см. Чуваты.

Тулковскіе, 553, 554, 555.

Туминскіе.

Богданъ, под-удокъ земскій Берестейскій, 198.

Тумовскіе, 534.

Турковскіе, Прил. 150.

Турскіе, 521.

Тучаницкіе, 215, 299—302.

Тушиковскіе, 413.

Тушовецкіе.

Богущъ, судья городскій Слонимскій, 208—210.

Тыравскіе.

Мартинъ, ксендзъ, суперіоръ Ксаверовскаго іезуитскаго колле-
гіума, Прил. 117, 118.

Тыши-Быковскіе, 570, 571.

Тышкевичи-Звѣри, 132.

Тышкевичи-Логойскіе, 1, 146, 175, 180, 186;
187, 223, 228—230, 371, 372, 376—378, 380;
Прил. 49, 123.

Криштофъ, староста Житомирскій и Нехворощскій, 573.

Остафій, секретарь королевскій, 223.

Щасный, стольникъ Дерптскій, Прил. 49.

Янушъ, воевода Кіевскій, староста Житомирскій и Снятинскій, 516.

Тышжи, Прил. 522.

Тышовскіе, Прил. 152, 154, 156.

У.

Угриновскіе, 31—33.

Ульскіе, Прил. 505.

Уляницкіе, 226, 232; Прил. 66.

Уляновскіе, Прил. 247, 249—251.

Урбаповскіе.

Іосифъ, скарбникъ Волянскій, Прил. 551.

Усаревици, 547.

Ушаки-Куликовскіе, 296—302.

Х

Фалибовскіе, Прил. 117, 118.

Фальковскіе, 304; Прил. 61.

Фальчевскіе.

Фолюшевскіе, 417.

Фирлеи, 460, 469, 470, 472, 473.

Юрій, католическій єпископъ Луцкій, 28.

Х

Хаковы, євреи, 106, 107.

Халайки, 350.

Халаиы, 521.

Халецкіе, 263, 423.

Андрей, судья земскій Рѣчицкій, 140—142; маршалокъ повѣту
Рѣчицкаго, 240, 241.

Харезскіе.

Іеронимъ, староста Луцкій и Каневскій, 492, 494—496.

Харленскіе или Харлинскіе, 66, 67, 69, 265,
282, 567, 568; Прил. 108.

Щасный, подкоморій Кіевскій, 189.

Янъ, подкоморій Луцкій, 166.

Хвальчевскіе—см. Фальчевскіе.

Хведоровичи, слуги, Прил. 245

Хелсвискіе, Прил. 232.

Хицкіе, 440, 441.

Хланы, свободные рудники, Прил. 625.

Хлѣбовскіе, 482, 486.

Хмелевскіе, Хмеловскіе или Хмилевскіе, 103,
522, 524, 526, 528.

Хмельницкіе.

Богданъ, гетманъ козацкій, 573, 574.

Ходкевичи, 148, 350, 351.

Александръ, воевода Троцкій, 367.

Анна, за княземъ Іоакимемъ Богушевичемъ Корецкимъ, 399, 443.

Янъ-Карлъ, воевода Виленскій, гетманъ великій Литовскій, 440.

Анна Алоизія, жена его, урожденная княжна Острожская, 440—442,
468, 558, 561.

Ходоровскіе, 538.

Хоенскіе, 476.

Хоецкіе, 491.

Холоневскіе, 106, 156, 157.

Хомицкіе, Прил. 102.

Хомяки или Хоменки, 292.

Петръ, подстароста Луцкій, 59, 66, 92, 94, 97.

Хоржевскіе.

Янъ, судья земскій Черниговскій, Прил. 592.

Хорковскіе, 129, 131.

Хорошки, 481.

Хотецкіе, 409.

Храпицкіе, Прил. 29.

Хребницкіе, 204.

Хребтовичи Богуринскіе, 485.

Иванъ, подстароста, Луцкій, 70, 72, 74, 88, 89.

Янъ-Александръ, стольникъ Кіевскій, Прил. 101--103.

Хребтовичи-Литаворы — см. наоборотъ.

Хревскіе, 394.

Хренницкіе, 40, 215.

Хржонстовскіе, Прил. 138.

Н, мечникъ Кіевскій, Прил. 138.

Хржонщи, Прил. 66.

Антонъ, хорунжій Инфлянтскій, Прил. 540.

Хриницкіе или Хриницкіе.

Александръ, подстароста Бременецкій, Прил. 103, 105.

Хроновскіе, 492, 495, 496.

Хруци, 26.

Ц

Циклинскіе (и Циклинскіе), 558, 561, 562.

Ценовичи, Прил. 36.

Цепеніовскіе

Антонъ-Михайлъ, ловчій Цехановскій, Прил. 523.

Цошановскіе, 568.

Ціосновскіе, 584.

Циминскіе или Циминскіе, 469.

Цурковскіе, 118.

Цысовскіе.

Криштофъ, подстароста Житомирскій, 538.

Ч

Чайковскіе, 355, 359.

Чанъ, подстароста Житомирскій, 558.

Чайскіе, Прил. 54.

Чапличи.

Иванъ, войскій Луцкій, 118.

Юрій-Андрей, староста Кременчугскій, стольникъ Овручскій,
подоевода Кіевскій. Прил. 229.

Чапличи—Кадяны—см. Кадяны-Чапличи.

Чапличи—Шпаповскіе, 58, 59, 276.

Иванъ, каштелянъ Кіевскій, 257.

Чапскіе, 568.

Чапчинскіе, 519.

Чарнацкіе, 270.

Чарнецкіе, Прил. 96, 530, 532.

Іосифъ, каштел. Брацлавскій, староста Каролисскій Прил. 536, 539.

Мартинъ, стольникъ Брацлавскій, Прил. 125.

Чарновскіе, 566.

Чарноцкіе, Прил. 103.

Чарторыскіе, Чарторыйскіе, Чорторыскіе
или Чорторыйскіе, князья.

Александръ Федоровичъ, 34, воевода Волинскій, 73.

Иванъ Ивановичъ, 132, 135.

Ева, жена его, урожденная Бурколабозна, 132, 134.

Катерина (Ивановна), да Брацлавскимъ каштеляномъ Васи́лемъ Загоровскимъ, 212.

Михаилъ, канцлеръ великаго княжества Литовскаго, староста Луцкій, Холмскій, Журбовскій, Усницкій, Подушницкій, 27.

Михаилъ, (Александровичъ), 148.

Софія (Геронимовна), жена его, урожденная Ходкевичева, 148.

Михаилъ Михайловичъ, 34, 36.

Николай (Ивановичъ), 468.

Федоръ Михайловичъ, староста Луцкій, 8, 10.

Юрій Ивановичъ, 131, 132, 137.

Юрій Михайловичъ, 34, 36.

Юрій (?), 289, 338.

Чачуки, Прил. 28.

Чепковскіе—см. Зарембы-Чепковскіе.

Черминскіе, 384; Прил. 75.

Войцяхъ—Станиславъ, подчашій Парнавскій, Прил. 45, 46; под-
староста Луцкій, Прил. 125; подчашій Волыскій,
Прил. 246, 248.

Черневскіе, 220.

Черпики, 372—376.

Чернышевскіе, 501.

Черхавскіе, 574.

Четвертенскіе.

Матвій Васильевичъ, справца староства Луцкаго, 38.

Четвертинскіе или Четвертенскіе, князя—
см. Святополки.

Чечели, 23, 26, Прил. 136.

Чечели-Новоселецкіе, 546.

Чишовскіе, 304.

Чирскіе, 111, 112.

Чолганскіе, 398, 399, 438, 439, 574.

Чорторыдскіе—см. Чарторыскіе.

Чорты, 26.

Чоски, 140.

Чосновскіе.

Игнатій-Колюмна, староста Сальницькій, Прил. 581.

Чуваты-Тудовскіе, 447.

III.

Шабан, 199.

Шабанскіе, 78.

Шабаны-Гноєнскіе, 313.

Шадурскіе, 261--263.

Шалайскіе.

Іеронимъ, бургграфій Луцкій, 583, 584.

Шандыревскіе или Шандыровскіе, 19, 26, 118.

Шанявскіе или Шаневскіе, 456, 460.

Шаріуш-Лазнинскіе.

Станиславъ, скарбникъ Галицкій, Прил. 203, 213, 214.

Шатравы, 390, 392.

Шаулы, 170, 171.

Шацкіе, 278, 279.

Шашевскіе.

Доминикъ, мечникъ Кіевскій, Прил. 203.

Шашкевичи.

Иванъ, стольникъ Брацлавскій, 120.

Францискъ, скарбникъ Винницкій, Прил. 551.

Шеленговскіе, Прил. 174, 176.

Шембели, Прил. 66.

Шеметы, (Шеміоты), 360; Прил. 622.

Шемяшки—см. Семашки.

Шешковичи, 19, 26.

Шибенскіе, 109.

Шиманскіе, Прил. 141, 247, 249—251.

Шиманы, 242.

Шиски-Зароховичи (или Зороковичи), Прил.
526, 530, 532.

Шялинскіе, Прил. 137, 138.

Шкорупинскіе, Прил. 199.

Шлюбичи-Заленскіє.

Казимиръ, подкоморій Новогрудскій, 247—251.

Шляшинскіє. 263.

Шпаковичи, Прил. 203.

Шпаковскіє, 137.

Шпраскіє, 148.

Штыки, Прил. 70.

Шуминскіє, Прил. 144, 145.

Шумлянскіє, Прил. 146—149, 202, 204, 205.

(Іосифъ), епископъ Львовскій, Прил. 156, 202.

Самуилъ, чашникъ Подольскій, 230, 231.

Шыблянскіє, Прил. 546, 550.

III.

Щеніевскіє, 158, 159, 186, 311.

Щуки, 290.

Щуровскіє, 26.

Федоръ, подстароста Житомирскій. 310 349.

Ю.

Юревичи или Юрьевичи, 442, 565, 566.

Юревичи, Прил. 17.

Юшковскіє,—см. Ракаенки.

Я.

Яблоновскіє, Прил. 508.

Александръ, хорунжіи великій коронный, староста Русскій, Прил.
272.

Яблоновскіє, князья.

Дмитрій, староста Ковельскій и Борецкій, Прил. 552, 553, 568,
569, 579, 580.

Юзефа, жена его, урожденная Мыцельская, Прил. 552, 569, 580.

Яблонскіє, 231.

- Якимъ, священникъ Спасской церкви въ Турьскѣ, 64--66.
Яковичіе, 84; Прил. 585.
Якубовскіе 97; Прил. 79, 82, 198, 200, 202, 232,
235, 241, 243.
Леонартъ, староста Звизлячскій, 97, 98.
Яловицкіе или Еловицкіе, 54, 341, 345, 469, 553.
Савицъ, подсудокъ земскій Кременецкій, 160.
Яницкіе, Прил. 60.
Янковскіе, 230, 290, 579; Прил. 257, 526.
Яновскіе, Прил. 541, 544.
Яничинскіе, 19, 66; Прил. 23.
Ярмолицскіе, Прил. 238.
Ярмошевскіе, 285.
Яроцкіе, 348, 435.
Ярошовичи, Прил. 541, 545.
Ясевскіе или Ясовскіе.
Криштофъ, вачоникъ Кіевскій, 261, 63.
Ясиловскіе, 67.
Ясинскіе, 568,
Яскулыты или Яскулки (?), Прил. 36, 47, 78.
Яскульскіе, Прил. 238.
Ясликовскіе, 416, 488, 491.
Ясовскіе—см. Ясевскіе.
Ястребскіе, Прил. 79, 87, 89, 95, 98.
Ясчуровскіе—см. Яшуровскіе.
Яцковскіе, 118.
Яшевскіе, Прил. 29.
Яшуровскіе, 476.
-

II. ИМЕНА ГЕОГРАФИЧЕСКІЯ.

А.

Абрамовка, мѣстечко въ Овручскомъ пов. — Прил. 290, 211.

Аврамовщина, урочище въ с. Цвинѣ, въ Луцкомъ пов. —
Прил. 619.

Айсинъ—сы. Гайсинъ (23).

Александрія (?) — Прил. 544.

Андреева Гора, урочище около с. Бучина, мѣсто собранія
копныхъ судовъ — Прил. 71, 72.

Андрусевъ, село въ Луцкомъ пов., недалеко р. Горыни,
Прил. 283.

Андрусовка, село Котеленской вол., въ Житомирѣ пов. —
Прил. 163.

Андрушки, село Павлочской вол. Житомирскаго пов. —
Прил. 163.

Андрушовка, село (?). — Прил. 438.

Артемовы Пески, урочище надъ р. Ворсклою. — 544.

Б.

Бабничч, село въ Овручскомъ пов., недалеко Народичъ.
Прил. 223, 224.

Бабинцы, село въ Подольскомъ воев. Прил. 300, 301.

Бабинъ, село въ Луцкомъ пов. — 484.

Бабья-Криница, урочище около с. Жмучи, надъ р. Стохо-
томъ. — 215.

Багдоевка, село Красной волости, въ Луцкомъ пов. — 291.

Бадаринцы, мѣстечко въ Луцкомъ пов. — 292.

Базалія, мѣстечко въ Кременецкомъ пов.—291.

Базалійская волость на Воыни.—291, 416.

Бакорицъ, село, въ Луцкомъ пов.—409, 410.

Балабановка, село въ Винницкомъ пов.—Прил. 584.

Бадамутовка, село Ружинской вол., въ Житомир.—
Прил. 153.

Балинъ или Балина, мѣстечко въ Каменецкомъ пов.—
Прил. 456. 457.

✓ Барановка, мѣстечко въ Кіевскомъ воеводствѣ.—Прил. 207.

✓ Барановцы, село Полонской волости, въ Луцкомъ пов.—290.

✓ Бараны, село въ Овручскомъ пов.—Прил. 207, 227—228.

Бараша, село въ Житомир. пов.—153, 309—310.—
Прил. 144.

Бармаки, село въ Луцкомъ пов.—76, 77.

Баръ, городъ въ Летичевскомъ пов. 27.—Прил. 68, 425.

Батогъ, село въ Брацлавскомъ пов.,—Прил. 57.

Батынъ, село въ «Вишневецкомъ княжествѣ» (въ Кременецкомъ пов.),—Прил. 533.

Прил. 533.

Баховица, село въ Подольскомъ воев. Прил. 300.

Башаровка, село въ Кременецкомъ пов., недалеко Перенятна. Прил. 387.

Башинъ, урочище около Богурина.—484.

Баярки, лѣсъ, урочище около с. Волошекъ во Владимирскомъ пов., Прил. 573.

Безъимье, село Шумшинской вол., въ Луцкомъ пов.—290.

Белзъ, городъ.—Прил. 46; Белзскій повѣтъ.—212—213.

Бендюга?—Прил. 618.

Белевъ—см. Бѣлевъ.

Бердичевъ, городъ въ Житомирскомъ пов.—227—229.
372, 373, 375, 572.—Прил. 154.—Бердичевскій монастырь босыхъ кармелитовъ.—Прил. 86.—87.

Бердыще, урочище въ Брацлав. пов., 23.

Березанка, село въ Кременецкомъ пов., Прил. 501, 502.

Берездовъ, село въ Луцкомъ пов., 153, 441, 442.

Берездовская волость на Воыни, 418.

- ✓ Березки, село Лозовской вол. (?), Прил. 221, 222.
- Березная, село Полонской вол., въ Луцкомъ пов., 290.
- Березная, другое село въ Луцкомъ пов., 292.
- Березная, мѣстечко на Волини, надъ р. Случью, 140—142.
- Березница, село въ Луцкомъ пов., 313.
- Березовка, село Любартовской волости, въ Луцкомъ пов., 291.
- Березовъ, село во Владимир. пов., Прил. 71.
- Берестечко, городъ въ Луцкомъ пов., 120; Прил. 126, 127, 130—133, 135, 137.
- ✓ Бересцкь (?), на Волини, 50, 51.
- ✓ Бермешовскій лѣсъ, около села Замличъ. Прил. 306.
- Бернава, рѣка въ Житомир. пов., 228.
- Бернавскій грунтъ въ Житомир. пов., 229.
- Бигаловка, село Вчорайшинской вол., въ Житомир. пов., Прил. 153.
- Биліевка, село Заславской вол., въ Луцкомъ пов., 291.
- ✓ Биличинъ, село въ Подоліи около Бара. Прил. 425.
- ✓ Билка, село Веледницкой волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 164, 172, 179, 180, 183, 197.
- Бирчовка, село Чорторыйской волости, въ Луцкомъ повѣтъ, Прил. 617, 618, 620, 621.
- Бискупичи, село во Владимирскомъ пов., Прил. 108.
- Блаженикъ, село во Владимир. пов., 264, 265.
- Блаженизна, село въ Овручскомъ пов. Прил. 238, 239.
- Блещинъ, урочище около с. Грузятипа. Прил. 421.
- Блосчица, рѣка во Владимир. пов., около с. Карасина, 505.
- Блудецкъ, урочище около Богурца, 484.
- Блудовъ (?), Прил. 437.
- ✓ Бобрикъ, рѣка въ Житомирскомъ пов., 232.
- ✓ Бобрики, село за Днѣпромъ, 575.
- ✓ Бобричи, село Веледницкой волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 196.
- Бобровъ, селище въ Брацлавскомъ пов., 23.
- ✓ Бобръ, село въ Овручскомъ пов., Прил. 367, 368.
- Бовболы—си. Болболы (64, 65):
- ✓ Богдановка, село въ Заднѣпровьи, 575.

Богдеевка, село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

Богуринъ, село въ Луцкомъ пов., надъ р. Горынью, 482, 485; Прил. 101, 102.

Богушевка, село въ Луцкомъ пов., 61, 63.

Божовскій гай, на Волини, 415.

Бокіевщина, село Веледницкой вол., въ Овручскомъ пов., Прил. 184, 185.

Боксуны, село Шумшинской вол., въ Луцкомъ пов., 290.

Бокшипъ—см. Букшинъ.

Болболы, село Турійской волости, въ Владимирскомъ пов., 64, 65, 553, 556, 557.

Болотница село въ Овручскомъ пов., Прил. 117.

Болоховичи, село Рафаловской вол., въ Луцкомъ пов., Прил. 95, 66.

✓ Бондаровка, мѣстечко въ Овручскомъ пов., 392.

✓ Бондары, село въ Овручскомъ пов., Прил. 160.

Боратинъ, село Торчинской волости, въ Луцкомъ пов., 422; Прил. 58.

Борбинъ, село въ Луцкомъ (?) пов., недалеко Велица, Прил. 335.

Бордзяковцы, село въ Подольскомъ воеводствѣ, недалеко Давидковецъ, Прил. 427, 428, 430, 432, 433.

Бординовъ, село въ Житомирскомъ пов., 3.

Борижковцы, село въ Камснецкомъ пов., Прил. 301.

Борисковцы, село Полонской вол., въ Луцкомъ пов., 290.

Борисовъ, село Острожской вол., въ Луцкомъ пов., 418.

Борки, село на Волини, въ Кременецкомъ пов., Прил. 30, 32, 341.

Борки, село во Владимирскомъ пов., Прил. 552, 553, 562, 563, 566—569.

Боровичи, село Острожской вол., въ Луцкомъ пов., 418.

Боровичи, другое село въ Острожской вол., 418.

Боровичи, село на Волини, надъ р. Стиромъ, Прил. 20—23. Около Грузятина, Прил. 421.

Боровляне, село въ Полоцкомъ воеводствѣ, 28.

- Бородячи, село на Волини, 415.
- ✓ Бородянка, мѣстечко въ Кіевскомъ воеводствѣ, 517;
Прил. 217.
- Бортники, село Половской вол., въ Луцкомъ пов., 290.
- Бортновъ, село на Волини, 99, 100.
- Борущковичи, село на Волини, 413.
- Борщовка, рѣка въ Житомирскомъ пов., въ Романов-
ской волости, Прил. 535.
- Босыры, село Збржезской волости, Прил. 445.
- Ботвинювка, село въ Винницкомъ повѣтѣ, въ Уман-
ской волости, Прил. 585, 586, 589—591.
- Боярка, рѣка въ Житомирскомъ пов., 231, 232.
- Боярка, село въ Бѣлоцерковскомъ староствѣ, Прил. 345.
- Боярка, урочище около с. Волошекъ во Владимирскомъ
пов., Прил. 573.
- Браиловъ, городъ, Прил. 68.
- Браславль или Брацлавъ, городъ и замокъ коро-
левскій, 18—27, 125.
- Брацлавское староство, Прил. 446.
- Бревки, село Паволочской волости, въ Житомирскомъ
пов., Прил. 153.
- Брестское староство. Прил. 501.
- Бреховъ, село на Волини, 216.
- Бржеговское староство. Прил. 444, 445.
- Бриковъ, село на Волини, 154.
- Брищина, урочище села Ружина, во Владимирскомъ
пов., 331, 334.
- Бровники или Бронники, село Звягольской вол.,
въ Луцкомъ (?) пов., 558, 561.
- Бродовъ, село Острожской вол., въ Луцкомъ пов., 381.
- Броды, городъ въ Львовской землѣ; Прил. 132, 389,
498, 537.
- Бруховъ, село во Владимирскомъ пов., Прил. 110, 112.
- Бубновъ, село во Владимирскомъ пов., недалеко Ко-
рытной и Свиныхъ. Прил. 521, 522.
- Бугловъ, село на Волини, 412.

Б у гъ (западный), рѣка, 254, 337, 373, 408, 480, 483.

Прил. 340, 388, 397.

Б у гъ (южный), рѣка, 21, 22, 26.

Б у ё в ка, рѣка (во Врацлавѣ), 21.

Б у ж а н ы, село въ Луцкомъ пов., 492, 495, 496

Б у ж и нъ, слоб. въ Задыбровѣ, около Максимовки, 514.

Б у з а н ы, село во Владимирскомъ пов., недалеко Борокъ
и Михновки, Прил. 568.

Б у к а ш о в ц ы, село въ Саноцкой землѣ, Прил. 493.

Б у к и, село Паволочской вол., въ Житомирскомъ пов.,
Прил. 153.

Б у к о в и н а, Прил. 300.

Б у к о й м а, село во Владимирскомъ пов., недалеко Добра-
тица, Прил. 108, 111, 113—115.

Б у к ш и нъ, село въ Кременецкомъ пов., недалеко Лабуня.
Прил. 261—265.

Б у л а ё в ка, село Заславской волости, въ Кременецкомъ
пов., 292.

Б у н и, село Остропольской вол., въ Луцкомъ пов., 291.

Б у р д з я к о в ц ы — см. Б о р д з я к о в ц ы.

Б у р е м е цъ, село Жидичинскаго монастыря въ Луцкомъ
пов., 400—402, 405, 406, 408.

Б у р е м ц ы, село въ Луцкомъ пов., 73.

Б у р ш т ы нъ, мѣстечко въ Саноцкой землѣ, Прил. 493.

Б у р я к о в щ и н а, урочище около Олыки, 167.

Б у т о в ц ы, село Константиновской волости, въ Креме-
нецкомъ пов., 291.

Б у х а л о в ка, урочище около Краснаго Става, 442.

Б у ч а чъ, городъ въ Галицкой землѣ; Прил. 359, 507.

Б у ч и нъ или Б у ц е нъ, село во Владимирскомъ пов.,
Прил. 71, 73, 74.

Б у я н ы, село Торчинской вол., въ Луцкомъ пов., 422.

Б ы д ё, село на Волыни, 401.

Б ы л ч и нъ или В ы л ч и нъ, село Острѣжской волости,
въ Луцкомъ пов., 418.

Б ы с т р и нъ, рѣка въ Житомирскомъ пов., 228; Прил. 158.

✓ Быстрикъ, рѣка въ Заднѣпровьи, 514.

Быстрикъ, село Бердичевской волости, въ Житомирскомъ пов., 228, 372—374.

Быстрикъ, село Ружинской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Быстровка, село Павлодочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Бытень, село въ Луцкомъ пов., Прил. 296.

Бытно, село во Владимирскомъ пов., Ковельскаго староства, недалеко Любитава, Прил. 573, 574.

✓ Быховъ, село на Волыни, Прил. 32.

Бышевъ, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., Прил. 51.

✓ Бѣлая Руда, болото или рѣка около Слободищъ, въ Житомирскомъ пов. 227.

✓ Бѣлая Русь, Прил. 118.

Бѣлая Церковь, городъ въ Кіевскомъ пов., Прил.

154, 346, 411; Бѣлоцерковская волость, Прил. 153;

Бѣлоцерковскій козацкій полкъ, 574; Бѣлоцерковское староство, Прил. 346. Бѣлоцерковскій трактъ, 232.

Бѣлевъ, мѣстечко на Волыни, 132, 133, 136.

Бѣлецкая, село Полонской вол., въ Луцкомъ пов., 290.

Бѣлецъ или Бѣльцы, село въ Подоліи, около Мушкарора, Прил. 459, 461.

Бѣлиловъ или Бѣлиловка, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., Прил. 437, 438.

Бѣлогородка, мѣстечко въ Кіевскомъ воеводствѣ, 189.

Бѣлое Поле, село въ Луцкомъ пов., 111, 114, 284, 285.

Бѣлоторна Верхняя, село въ Кременецкомъ пов., 234, 235.

Бѣлоторна Средняя, село въ Кременецкомъ пов., 234, 235.

✓ Бѣлоозеро, озеро въ Заднѣпровьи, 514.

✓ Бѣлополье, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., 229; Прил. 437, 438.

Бѣлополье, село въ Луцкомъ пов., 292.

✓ Бѣлые Береги, село на Волыни, 490.

- Бѣлый Потокъ, село въ Галицкой землѣ. Прил. 410.
Бѣлый Стокъ, село въ Луцкомъ пов., 394, 415.
Бѣльскъ, городище надъ р. Ворсклою, выше Полтавы, 487.
Бѣльча, село въ Самборскомъ староствѣ, Прил. 225, 226.
Бѣляшкн, село въ Брацлавскомъ воевод., Погребицкой волости, Прил. 536—538.

В.

- Валахія, Прил. 300.
Валь, между Коднею и Слободищами, 232; между Новымъ Верещиномъ и Черногородкой, 262.
Варевичи, село въ Овручскомъ пов., Прил. 50, 233.
Вариводинцы, село на Волыни, 46.
Варшава, городъ, 120, 259, 261, 487, 488, 500, 521; Прил. 83, 206.
Варшавская капитула, 500.—коммиссія 1691 года, Прил. 219.—Варшавскій сеймъ 1639 года, 517.—1640 года, 521; 1650 года, 570.—Варшавское староство. Прил. 331.
Василевка, село Павлочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153, 480.
Василевщина, земля въ Житомирскомъ пов., 5.
Василевъ, село во Владимирскомъ пов., 324.
Васильковцы, село въ Подольскомъ воев., около Бордзяковеца, Прил. 432.
Васьковцы, село на Волыни, 242.
Васьковчики, село Заславской волости въ Кременецкомъ пов., Прил. 312.
Вачинское дворище, въ Бѣломъ Стокѣ, 395.
Вгриновское—см. Угриновское.
Велавскъ, село въ Овручскомъ пов., 32.
Веледники (Новые), городъ въ Овручскомъ пов., 244—248, 253; Прил. 164, 165, 167, 172, 191—193, 197, 442, 443.

- Воледники Старые, село въ Овручскомъ пов., 250;
Прил. 177, 179, 440—442.
- Велигоры, село на Волини, 339, 340.
- Велицкѣ, мѣстечко на Волини, Прил. 334, 335.
- Велятичское староство, Прил. 501.
- Венггры или Угры (Вейгрія), 273.
- Венггры, пародъ, 401.
- Венница—см. Винница.
- Вепревщина, земля въ Житомирскомъ пов., 4.
- Вербая, село во Владимирскомъ пов., 91, 264, 426.
- Вербинъ, село въ Луцкомъ пов., 284.
- Вербя, село Ковельской волости, во Владимирскомъ пов., Прил. 258, 260.
- Вербова, село въ Подолѣ, педал. Соколова, Прил. 437, 438.
- Вербовецъ, село въ Летичевскомъ пов., недалеко Свис-
ловки и Кричанова, Прил. 494, 495.
- Вербовка, село Паволочской волости, въ Житомирскомъ
пов., Прил. 153.
- Вересовка, пустое село на Волини, 490.
- Вересы, село въ Житомирскомъ пов., 360, 361.
- Ворещанки, с. Базалійской вол., въ Луцкомъ (?) пов., 291.
- Ворещинъ Новый (Хвастовъ), городъ въ Киев-
скомъ воеводствѣ, 260, 262, 263.
- Ворнигородокъ (?), Прил. 438.
- Вертыкіевцы, село въ Житомирскомъ пов., 230.
- Верхи, урочище во Владимирскомъ пов., около с. Борокъ.
Прил. 568.
- Верхи, село въ Луцкомъ пов., Прил. 268, 282, 283.
- Верхи, уроч. во Владимир. пов., около с. Борокъ, Прил. 568.
- Верхоборая, село Константиновской вол., въ Кременец-
комъ пов., 290.
- Верховия, село Паволочской волости, въ Житомирскомъ
пов., Прил. 83, 84, 153.
- Верховъ, село въ Луцкомъ пов., 138, 201, 202.
- Верхоставы, село во Владимирскомъ пов., Прил. 2, 3.
- Веселовка, село Заслав кой вол., въ Луцкомъ пов. 291.
- Вехтовичъ, урочище около Бѣлаго Стока, 395.

Виденская рудня, с. Заславской вол., въ Луцкомъ пов.,
Прил. 214.

Видиборъ, село въ Житомирскомъ пов., 570, 571.

Видюты, село во Владимирскомъ пов., Прил. 74.

Видешизна—см. Вилля.

Вильпо, городъ, 7, 29, 35, 515.

Виденскій замокъ, 16.—повѣтъ, 11, 16.

Вильскъ, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., 153, 154,
558, 559, 561, 562.

Вилля или Видешизна, село въ Кременецкомъ пов.,
недалеко Новоселокъ, Прил. 524, 525.

Видя Новая, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., 538,
540, 541, 543.

Видики, село Базалійской вол., въ Луцкомъ (?) пов., 291.

Винница, городъ въ Брацлавскомъ воеводствѣ, 22, 119,
229.—Прил. 301.

Вировка, село въ Житомирскомъ пов., 570, 571.

Вирховъ, село Острожской вол., въ Луцкомъ пов., 382.

Висла, рѣка, Прил. 4.

Витажовъ, с. Ираповской вол., въ Овруч. пов., Прил. 156.

Витебскъ, городъ, 28, 29.

Витковичи, село на Волини, 338.

Вашепьки, село во Владимирскомъ пов. Прил. 512.

Вяшневъ, село въ Луцкомъ пов., Прил. 11.

Вяшнівчикъ, мѣстечко въ Подоліи, Прил. 412.

Вяшнополь, село въ Луцкомъ пов., Прил. 324, 329.

Владимиръ или Володимеръ, городъ въ Волинскомъ
воеводствѣ, 48, 51, 84, 99, 103, 127, 212—214,
426, 462, 464, 465, 509, 553, 556, 557; Прил.
4, 45, 105, 146, 307.

Владимирская соборная (кафедральная) церковь Успенія Бого-
родицы, 462, 502; Прил. 48.

Уніатская епископія, 502, 504.

Владимирскій повѣтъ, 139.

костель св. Троицы, 99.

Владимирецъ, село въ Луцкомъ пов., Прил. 21.

Влохи (Италія), 132.

Влочища, мѣстечко на Волини, 238.

Войнаровка, село въ Брацлавскомъ воев., недалеко
Погребищъ, Прил. 507.

Войнеговъ, село на Волини, 46.

Войнинъ, село во Владимирскомъ пов., недалеко Бубнова,
Прил. 521.

Войсечъ, село въ Луцкомъ пов., 584, 585.

Войтковъ (?), Прил. 412.

Войтовцы, селище въ Брацлавскомъ пов., 23.

Войтовцы, село Ружинской волости, въ Житомир-
скомъ пов., Прил. 153.

Войтовцы, село Паволочской волости, въ Житомир-
скомъ пов., Прил. 153.

Войтовцы Великіе, село Котеленской волости, въ
Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Волговныя (?). — 41.

Волевскъ—см. Олевскъ.

Волица.—Съ этимъ именемъ упоминается очень много
мѣстностей, а именно: девять Волицъ въ Луц-
комъ повѣтѣ, 290—292; на Волини, 413; въ Жи-
томирскомъ пов. 540; въ Котеленской волости, въ
томъ же повѣтѣ, Прил. 153.

Волица, иначе Оличовка, село въ Луцкомъ пов., 583.

Волицчи, село въ Луцкомъ пов., 73.

Володимерокъ, мѣстечко на Волини, 428.

Володимеръ—см. Владимиръ.

Володковщина, село въ Луцкомъ пов., 282.

Волоская земля (Валахія). 573.

Волоское, село на Волини, недалеко Ямполь и р. Го-
рля, Прил. 79.

Волосовскій грунтъ, въ Житомирскомъ пов., 231.

Волохи (Валахія), 397, 417.

Волохи, народъ, 401; Прил. 262, 264, 263.

Волошан, село во Владимирскомъ пов., недалеко Лю-
батова, Прил. 552, 569, 570, 573, 574, 579, 580.

Волощина (Валахія), Прил. 359.

Волувка (?)—42.

Волчій Мохъ, урочище около с. Борокъ во Владимирскомъ пов., Прил. 568.

Волчій Рогъ, урочище въ Житомирскомъ пов., близъ р. Боярви, 232.

✓ Волчковское, озеро, около Богурина, 485.

✓ Волчковъ, село, потомъ мѣстечко, и снова село въ Овручскомъ пов., Прил. 156, 219, 220, 366, 367.

Волыная, село Позонской волости, въ Луцкомъ пов., 290.

✓ Волынь, Волынская земля, Волынское воеводство, 24, 139, 150, 199, 231, 418, 428, 566, 584; Прил. 58, 64, 147, 223, 228, 312.

Волька, село во Владимирскомъ пов., около Магасина, 505, 509.

Воля Кукольская, иначе Ожно, село на Волыни, 346.

Воля Садовская, село въ Луцкомъ пов., 422.

Волянщина, иначе Прага, слобода около села Горошечевъ, въ Житомирскомъ пов., Прил. 350.

Воробьевка, село въ Бременецкомъ пов., 234.

Воробьевка, село Остропольской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Воробьевка, село въ Подольскомъ воев., Прил. 407, 408.

Ворокожль или Ворокомле, село во Владимирскомъ пов., 217—221; Прил. 31—33, 37.

✓ Вороновка, слобода въ Заднѣпровьи, 514.

Вороновцы, село Константиновской волости, въ Бременецкомъ пов., 291.

Воротневъ, село въ Луцкомъ пов., 256, 258, 470—473.

✓ Ворскло, рѣка въ Заднѣпровьи, 487, 544.

Воютинъ, село въ Луцкомъ пов., 394; Прил. 273—275.

Вручій (Овручъ), 1.

Вчорайше, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., Прил. 152, 153.

Выжва, городъ во Владимирскомъ пов., Прил. 303.

Выжгородъ, мѣстечко въ Кременецкомъ пов., 501,
503.

Вырпца, село Корецкой волости, въ Луцкомъ пов., 346.

Вышковъ, село на Волини, 92, 255.

Вышнее Поле, село Пологской вол., въ Луцкомъ
пов., 290.

Вязовна, урочище при с. Боровичахъ, въ Луцкомъ
пов., Прил. 21.

Г.

Гавротинка, село Любартовской волости, въ Луц-
комъ пов., 291.

Гадячское староство, Прил. 426—428, 430—432, 434,
435.

Гажина, селище въ Житомирскомъ пов., 228.

Газынка, село въ Житомирскомъ пов., 305.

Гайки, село во Владимирскомъ (?) пов., Прил. 255.

Гайсинъ, селище въ Брацлавскомъ пов., 23.

Галинка, село Ивановской волости, въ Овручскомъ
пов., Прил. 156.

Галицкое староство, Прил. 331.

Гальчинъ, село Котеленской волости, въ Житомирскомъ
пов., Прил., 153.

Гарановка, село Вчорайшенской волости, въ Житомир-
скомъ пов., Прил. 153.

Гарановка, село Котеленской волости, въ Житомир-
скомъ пов., Прил. 153.

Гаруша (или Гараша?) село Турійской волости, во
Владимирскомъ пов., Прил. 16, 17.

Гасановщина, урочище около Богурина, 484, 485.

Гасково (?) — 270.

Гатища, урочище около Богурина, 484.

Гать, село въ Луцкомъ (?) пов., Прил. 273—275.

Гаця. р. около Любитава во Владимирскомъ пов., Прил. 574.

Гданскъ (Кгданскъ), городъ, 471.

Гермаковка, село въ Каменецкомъ пов., Прил. 301.

Германовка, село въ Бѣлоцерковскомъ староствѣ,
Прил. 345, 346.

Германъ, рѣка въ Заднѣпровьи, 514.

Гирка, урочище около села Ружина, во Владимирскомъ
пов., 317.

Гишпаны, народъ, 401.

Глазовщина, земля въ Житомирскомъ пов., 4.

Глезновъ, село Полонской вол., въ Луцкомъ пов., 290.

Глибонки, село въ Подоліи, Прил. 412.

Глянки, село въ Луцкомъ пов., около Богуриня, 483, 485.

Глинскъ, городъ надъ р. Ворсклою, выше Полтавы, 487.

Глинскъ, въ Брацлавскомъ (?) воеводствѣ, 377.

Глубокая Долина, урочище около Богуриня, 484.

Глупонинъ, село на Волини, 275, 276, 279.

Глухова, село Лугинской волости, въ Овручскомъ пов.
576, 578.

Глуховъ, городъ. Прил. 348, 349.

Глуша, село на Волини, Прил. 30—33.

Глушскъ, село на Волини, 275, 278.

Гнилецъ, мѣстность въ Заднѣпровьи, Прил., 505.

Гнилица, село въ Кременецкомъ пов., Прил. 414.

— Верхняя, 235.

— Средняя, 235.

Гниличка, село въ Кременецкомъ пов., Прил. 414.

Гоголевъ, городъ въ Кіевскомъ воеводствѣ, въ Заднѣ-
провьи, 575.

Годимчи, село на Волини, 296.

Головцы или Голодковцы (?), село въ Кременец-
комъ Пов., 234, 235.

Головка, село Красной волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Голобы, село въ Луцкомъ пов., Прил. 98.

Головки, село въ Кіевскомъ воеводствѣ. Прил. 207.

Головчинъ, мѣстечко 283, 289.

Голодиновцы, село Заславской волости, въ Луцкомъ
пов., 292.

- Г о л о т н и, село въ Житомирскомъ пов., 227.
- Г о л у б и ц а, село Полонской волости, въ Луцкомъ пов., 290.
- Г о л у б ч е, село въ Луцкомъ пов., 292.
- Г о л ы ш о в ъ, село въ Луцкомъ пов., 134.
- Г о л ы к и, село въ Житомирскомъ пов., Прил. 207.
- Г о л ы ч и, село въ Житомирскомъ пов., Прил. 207.
- Г о р б о л е в ъ, село въ Житомирскомъ пов., 570, 571.
- Г о р е в с к і й замокъ (?)—378.
- Г о р з в и н ъ или Г о р з д в и н ъ—см. О р з д в и н ъ.
- Г о р и ш о в ъ, село во Владимирскомъ пов., 108.
- Г о р и ш о в ъ Р у с с к і й, село во Владимирскомъ пов. 108.
- Г о р л о в щ и з н а, село въ Овручскомъ пов., около Велед-
никъ, 252.
- Г о р н о с т а й н о л ь, мѣст. въ Овручскомъ пов., Прил. 217.
- Г о р о д н ь к а, село въ Русскомъ воеводствѣ, за р.
Стрыемъ, Прил. 407.
- Г о р о д н и щ е, мѣстечко въ Киевскомъ воеводствѣ Прил 207.
- Г о р о д н и щ е, село Наволочской волости, въ Житомирскомъ
пов., Прил. 153, 478, 479.
- Г о р о д н и щ е (Г р и б ѣ с о в ъ), село въ Житомирскомъ
пов., 231, 512, 534.
- Г о р о д н и щ е, село Киев. в о в е д с т в а, въ Заднѣпрорыи, 514.
- Г о р о д н и щ е, село Остропольской волости въ Луцкомъ
пов., 291.
- Г о р о д н и щ е, другое село въ Луцкомъ пов., 292.
- Г о р о д н и щ е, третье село въ Луцкомъ пов., 388.
- Г о р о д н и щ е, село въ Луцкомъ пов., около Бѣлаго Стока, 395.
- Г о р о д н и щ е, село въ Луцкомъ пов., около Краснаго
Ставу 442.
- Г о р о д н и щ е въ Бердичевѣ, 227.
- Г о р о д н и щ е пустое, около Слободищъ, 227.
- Г о р о д н и щ е С т а р о е, село Коростышевской волости, въ
Житомирскомъ пов., 535.
- Г о р о д н и щ е Н о в о е, село Коростышевской волости, въ
Житомирскомъ пов., 535.
- Г о р о д л о, городъ въ Белзкомъ воеводствѣ, 336.

Городельскій повѣтъ, 212.

Городная, рѣка въ Житомирск. мѣ пов., 232.

Городокъ, село въ Луцкомъ пов., 462—465.

Гороховъ, мѣст. въ Луцкомъ пов., Прил. 290, 292, 406.

Горощечки, село въ Житомирскомъ пов., Прил. 350.

Горошки, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., 565, 566.—

Впослѣдствіи село; Прил. 350, 351.

Горошки, село въ Луцкомъ пов., 292.

Горошковцы, село Полонской волости, въ Луцкомъ пов., 290.

Горуховъ, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 284, 285.

Горуховъ Старый, село въ Луцкомъ пов., 284, 285.

Горынь, рѣка на Волыни, 384; Прил. 64, 80, 102, 283.

Горынь, село въ Житомирскомъ пов., 570, 571.

Госорки (Кгосорки), село въ Луцкомъ пов., 273.

Гошка (?) — 213.

Гошовъ, село въ Овручскомъ пов., мѣсто собраній копныхъ судовъ, Прил. 158—161.

Гоштинское или Гощинское старство, Прил. 426—431, 435, 444, 445.

Грабовъ, село во Владимирскомъ пов., Прил. 71.

Гребелька, урочище, бродъ, около Любита во Владимирскомъ пов., Прил. 573.

Гребенцы, село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

✓ Грегоровичи, село на Волыни, Прил. 138.

✓ Грегоровка, — см. Григоровка.

Грежанская волость въ Житомирскомъ пов., 390, 393.

Грезаны, с. въ Житомирскомъ пов., 3, 5 (ср. Грызаны).

Григоровка, село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

Григоровка, село въ Трехтемировскомъ староствѣ (?) Прил. 450, 453, 454.

✓ Григоровичи, село на Волыни, 108, 109.

Гридковичи, село во Владимирскомъ пов., Прил. 71.

Грикевичи, село на Волыни, 99.

Грицовъ, село на Волини, 43.

Грицковцы, село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 290.

Гродекъ, мѣст. въ Житомирскомъ пов., Прил. 152—154.

Гродекъ (?) Гроденская битва, Прил. 64

Гродецъ, село въ Луцкомъ пов., около Боровичей, Прил. 21, 230.

Гродно, городъ, 128; Прил. 174.

Грузка (?), Прил. 437.

Грузкое, урочище около с. Цвинь въ Луцкомъ пов., Прил. 619.

Грузятицъ, село въ Луцкомъ пов., надъ р. Стыромъ, Прил. 21, 417—419, 421, 422.

Грухи (Кгрухи), село въ Луцкомъ пов., въ Полѣсьѣ, 161.

Грушвица, рѣка на Волини, 296.

Грушвица, урочище около Шпакова, 479,

Грушка, село Бышевской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 51.

Грушка, урочище около Богурина, въ Луцкомъ пов., 484.

Грушки, село въ Луцкомъ пов., около Богурива, Прил. 101.

Грушовъ (?), Прил. 437.

Грыжаны, село въ Житомирскомъ пов., 309, 310, (ср. Грезаны).

Грымячее, село Острожской волости, въ Луцкомъ пов., 382.

Гувка, рѣка въ Житомирскомъ пов., 229.

Гуйва, рѣка въ Житомирскомъ пов., Прил. 154.

Гуляники (или Гулячки?), село въ Луцкомъ пов., 348, 349, 435, 437.

Гуляники, мѣстечко въ Кіевскомъ воеводствѣ, 575.

Гуменики, село въ Луцкомъ пов., 161.

Гуменики, село въ Овручскомъ пов., около Волчкова, Прил. 219, 220.

Гумиша, урочище, лѣсъ, около с. Волошекъ во Владимирскомъ пов., Прил. 573.

Гусятинъ, городъ въ Червоногородскомъ пов., на рѣкѣ
Збручѣ. 529, 530.

Гута, село въ Кіевскомъ воеводствѣ, Прил. 207.

Гуща, мѣстечко въ Луцкомъ пов., надъ р. Горынемъ, 213.

Д-

Давидковцы, село въ Червоногородскомъ пов., недалеко
Скалы. Прил. 425—436.

Давыдки, село въ Овручскомъ пов., Прил. 117.

Давыдовка, село Полонской вол., въ Луцкомъ пов., 290.

Даничевское староство, Прил. 422.

Даменищина (?), на Волини, Прил. 31.

Даниловка, село въ Кіевскомъ воеводствѣ, 575.

Данковцы, село Заславской вол., въ Луцкомъ пов., 292

Дворецъ, предместье Луцка, 257, 258.

Дворовичи, урочище около Шакова, 479.

Дедеркалы, село въ Житомирскомъ пов., 231.

Дежидовъ, село въ Овручскомъ пов., Прил. 209—216.

Демковпы, селіше въ Брацлавскомъ пов., 26.

Демковцы, село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 290.

Демковцы, другое село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

Демшинъ (—нка? —пцы?) въ Подольскомъ воеводствѣ, Прил. 408.

Демьяновъ, село въ Подольскомъ (?) воев., около Бурштына
Прил. 493.

Депинка, село, Шуляпскій вол., въ Луцк., пов., 290.

Денцы, село Константиновской вол., въ Кремен. пов., 290.

Деревапъ, урочище около с. Возешентъ, въ Владимирскомъ
пов., Прил. 573.

Деревичи, село Полонской вол., въ Луцкомъ пов., 290.

Держановка, село въ Житомирскомъ (?) пов., Прил. 352.

Деречинъ, село на Волини, 111, 113, 113, 116.

Дерки, село Полонской вол., въ Луцкомъ пов., 290.

Д е р м а н ь, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 212.

Д е с я т и н а, село во Владимирскомъ пов., Прил. 108.

Д е с я т и н а, урочище, лѣсъ около Охматкова, 446.

Д е ш к о в ц ы, село въ Брацлавскомъ воеводствѣ, 125.

Д и м и д о в ь, село въ Луцк. (?) пов., Прил. 247, 249—251.

Д н ѣ п р ь, рѣка, 514, 515, 575; Прил. 52, 207, 219, 223.

Д н ѣ т р ь, рѣка, 26, Прил. 301, 505.

Д о б к о в щ и н а, село Бышевской вол., въ Житомирскомъ пов.,
Прил. 51.

Д о б р а т и н ь, село во Владимирскомъ пов., надъ р. Иквой,
Прил. 108—112.

Д о б р и н ь, село Острожской вол., въ Луцкомъ пов., 418.

Д о б р и н и, урочище около села Волошекъ, во Владимирскомъ
пов., Прил. 573, 574.

Д о к ш н а, село въ Луцкомъ пов., въ Полѣсьѣ, 161.

Д о л и н ь и л и Д о л и н а, мѣстечко въ Жидачевскомъ пов., Прил.
289, 291, 292.

Д о л и н ы, урочище около Грузятина, въ Луцк., пов., Прил. 421.

Д о л о т е ц ь, село Острожской вол., въ Луцкомъ пов., 418.

Д о м а л ь н и ц а, урочище около с. Дубна, во Владимирскомъ
пов., Прил. 574.

Д о м а н и к а, село въ Кременецкомъ пов., Прил. 501—504.

Д о м а н о в к а, озеро въ Задачировѣ, 514.

Д о м а н о в к а, село Приборской волости, въ Овручскомъ пов.,
Прил. 310.

Д о м а ш о в ь, село на Волыни, 296—298.

Д о м о н т о в ь, городъ въ Задачировѣ, 521.

Д о р о г и н к а, рѣка въ Кіевскомъ воеводствѣ, 262.

Д о р о г я н к а, урочище въ Кіевскомъ воеводствѣ, 262.

Д о р о г и н ь, село въ Овручскомъ (?) пов., Прил. 239, 240.

Д о р о г о б у ж ь (?), село въ Луцкомъ пов., 484.

Д о р о г о с т а и, село въ Луцкомъ пов., надъ р. Горынемъ, 90.

Д о р о г о т и ч и, село во Владимирскомъ пов., Прил. 71.

Д р а ч а, село Шумшинской вол., въ Луцкомъ пов., 290.

Д р о в н о е, селище въ Брацлавскомъ пов., 26.

Д р у х н а, урочище около с. Цяня, въ Луцкомъ пов., Прил. 619.

Д р о г о б ы ч ь, мѣстечко въ Перемышльской землѣ, Прил. 289 — 293.

Д у б е н с к а я В о л я, село во Владимирскомъ пов., около
Волошекъ, Прил. 552, 569, 570, 573, 580.

Д у б и щ а, село Олыцкой волости, въ Луцкомъ пов., 167—
169.

Д у б и щ а, село Константиновской волости, въ Кременец-
комъ пов., 291.

Д у б л я н ы, село въ Луцкомъ (?) пов., Прил. 247, 249 —
251.

Д у б н о, городъ въ Луцкомъ пов., 341, 342, 405, 505.
508; Прил. 52, 103, 115, 250.

Дубенская волость, 416.

Д у б н о, село во Владимирскомъ пов., около Волошекъ,
Прил. 552, 569, 570, 573, 574, 580.

Д у б о в и ц а, урочище въ Луцкомъ пов., 10.

Д у б о в ь, (—ва:) село во Владимирскомъ пов., недалеко Ковля,
Прил. 258.

✓ Д у б р о в и ц а, село на Волыни, 95.

Д у н а е в ц ы, мѣстечко въ Кременецкомъ пов., Прил. 495.

Д ы в л и н ь, село Лучинской волости, въ Овручскомъ пов.,
576, 578.

Д ы м е н с к о е, урочище около Грузятина, въ Луцкомъ пов.,
Прил. 421.

✓ Д ы м е р к а—см. З д ы м о р с к о е.

✓ Д ы м и р ь, городъ въ Овручскомъ пов., Прил. 84, 156,
209—217.

✓ Дымирское староство, Прил. 209, 217.

Д ы м е р с к а я рудня на р. Здвизи, Прил. 214.

✓ Д ѣ д к о в с к а я гребля на р. Ирени, 262.

Д ѣ д о в и ц к а я В о л я, село въ Луцкомъ пов., 355, 356,
358, 359.

Д я д к о в и ч и или Д я т к о в е ч и, село въ Луцкомъ пов.,
77, 339; Прил. 88, 282, 283.

Д я к о в ь или Д ѣ к о в ь, село въ Луцкомъ пов., 132—136.

Е.

Еелуховщина, село Половской волости, въ Луцкомъ пов., 290.

Езерапы (Езержапы), село въ Червоногородскомъ пов., недалеко Королевки, Прил. 410, 506.

Езовъ, село на Воляни, 100.

Ельцовка, мѣстечко въ Кіевскомъ воеводствѣ, Прил. 207.

Ельчи, урочище около с. Цмишъ, въ Луцкомъ пов., Прил. 620.

Ерешіевка, село Красной волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Ерешичи, село на Воляни, 413.

Ермолинцы, селище въ Брацловскомъ пов., 26.

Ерчики Малые, село Паволочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Ершики, село Остропольской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Ершики, село Паволочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Ецсика (sic), село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

Ж.

Жабокричье, село въ Винницкомъ пов., 581.

Жабокриччина, урочище около Пелжи, Прил. 61, 62.

Жадьки, село въ Житомирскомъ (?) пов., Прил. 371, 372.

Жажинъ, село въ Луцкомъ пов., 292.

Жажулицы, село Острожской волости, въ Луцкомъ пов., 382.

Жарки, село Паволочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Жасковичи, село во Владимирскомъ пов., 84, 85.—

Жасковская дорога, около Радовичъ и Ляхова, 83. 84.

Жаславль или Жаславъ—см. Заславъ.

Жебринъ, село въ Луцкомъ пов., на Полѣсьѣ, 161.

Жебровицы, село въ Житомирскомъ пов., около Бара-
шей, Прил. 145.

Жежудыи, село Полонской волости, въ Луцкомъ пов. 290.

Жерденевъ, село въ Житомирскомъ пов., 3.

Жерденовцы, селище въ Брацлавскомъ пов., 26.

Жеребная, село Константиновской волости, въ Кремене-
нецкомъ пов., 290.

Жеребовъ, село на Волини, 416.

Жеревъ, рѣка въ Овручскомъ пов., 244.

Жеревъ, село въ Овручскомъ пов., Прил. 117—120.

Жеролевщина, земля въ Житомирскомъ пов., 4.

Жеславская волость—см. Заславская (290).

Жидичинъ, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 256, 257,
355, 356.

Жидичинская архимандрія, 355, 406, 408;—
соборная церковь св. Николая, 355; Жидичинскій Ни-
кольскій монастырь, 256, 399—401.

Жидовцы, село Бердичевской волости, въ Житомирскомъ
пов., 372—374.

Жидовцы, село Паволочской волости, въ Житомирскомъ
пов., Прил. 153.

Жидъ, рѣка около Демидова, въ Овручскомъ пов., Прил.
215.

Жилинцы, село Заславской вол., въ Луцкомъ пов., 291.

Жировскій Островъ, урочище около Овруча, Прил.
239.

Житапы, село во Владимирскомъ пов., 148, 149; Прил. 69.

Житинецъ, село Полонской вол., въ Луцкомъ пов., 290.

Житинцы, село Константиновской волости, въ Кременец-
комъ пов., 291.

Житомиръ, городъ въ Кіевскомъ воеводствѣ, 2—5, 146,
155, 156, 174—175, 180, 188, 303, 304, 308,
360, 361, 393, 518, 524, 528; Прил. 154, 331,
348, 349, 438.

— Церковь св. Спаса, Прил. 348.

Житомирскій сеймикъ 1639 года, 517.

- Іезуитская каплица, Прил. 349.
- Реляційный сеймикъ 1650 года, 570.
- Староство, Прил. 443, 491, 492.

Жмуцкая Воля, село на Волини, 215.

Жиучъ, село на Волини, 215.

Жобочъ (или Жобче?), село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

Жолперовка, село Чернобыльской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 151.

Жолудзь Малий, село Рафаловской волости, въ Луцкомъ пов., Прил. 95, 96.

Жоравцієвка, село Остропольской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Жубарп, село Заславской вол., въ Луцкомъ пов., 292.

Жуковецъ, село Садовской волости, въ Луцкомъ пов., 268—370, 422.

Жуновъ, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 160, 161, 163.

Жуновъ Старый, село въ Луцкомъ пов., 161.

Жулинъ, село на Волини, 108.

Жураковскій ставъ, на Лаповецкихъ грунтахъ, въ Луцкомъ пов., 52.

Журбаницы, село въ Житомирскомъ пов., 231.

Журовъ, мѣстность въ Запѣстровѣ, Прил. 508.

З.

Заблотье, село въ Кременецкомъ пов., 342.

Заболотье, село въ Луцкомъ пов., 398.

Заборье, село въ Кіевскомъ воеводствѣ, 575.

Забродье, урочище около Рутана. во Владимирскомъ пов., 324, 325.

Забужаны, село въ Кременецкомъ (?) пов., около Лаповець, 53, 54.

Завадно, село во Владимирскомъ пов.. Прил. 76.

Завадовъ (—вка?) (?), Прил. 412.

Завидовъ, село на Волини. 111, 113, 115.

- Загайцы, село въ Кременецкомъ пов., Прил. 373, 379.
- Загалье, село Иванковской волости, въ Овручскомъ пов.,
Прил. 156.
- Загоровская Волька, село на Волини, Прил. 21.
- Загорцы, село въ Кременецкомъ пов., 344
- Задорожье, урочище около с. Боровъ во Владимирскомъ
пов., Прил. 555.
- Задьбы, село Туриской волости, во Владимирскомъ пов.,
Прил. 16—18.
- Заворничи, село въ Овручскомъ пов., около Велед-
нижъ, 249.
- Залишье, урочище около с. Волошекъ во Владимирскомъ
пов., Прил. 573.
- Заловцы, мѣстечко въ Кременецкомъ пов., надъ р. Серетомъ,
Прил. 501, 502.
- Золозцы, село въ Луцкомъ пов., 70.
- Залочье, село въ Луцкомъ пов. Прил. 31—33.
- Задущее, новое село въ Заславской волости. въ Луц-
комъ пов., 292.
- Залѣсцы, село Туриской волости, во Владимирскомъ
пов., Прил. 15—17.
- Залѣсье, село въ Луцкомъ пов., 55, 57, 315.
- Залѣсье, село въ Овручскомъ (?) пов., Прил. 238, 239.
- Залѣсье, урочище около с. Волошекъ, во Владимирскомъ
пов., Прил. 573.
- Залюбче (или Залюбцы?), село въ Луцкомъ пов.,
Прил. 143.
- Замличи, село во Владимирскомъ пов., недалеко Калусова,
Прил. 306, 307.
- Замысловичи, село въ Овручскомъ пов., около Ве-
леднижъ, 251.
- Занеєвщина, земля въ Житомирскомъ пов., 5.
- Заньки, иначе Осѣча, село въ Житомирскомъ пов.,
570; Прил. 332.
- Заорчье, урочище около с. Циния, въ Луцкомъ пов.,
Прил. 619.

З а п а д н и ц ы, село Красной волости, въ Луцкомъ пов.,
291; Прил. 449.

З а п о р о ж ь е.

Запорожское войско, 541, 573, 575.

З а н р у д ь е, село Иванковской волости, въ Овручскомъ
пов., Прил. 156.

З а р а щ е, урочище около с. Волошекъ, во Владимирскомъ
пов., Прил. 573.

З а р у б и н ц ы, село въ Винницкомъ пов., недалеко Ко-
нелы, Прил. 583.

З а р у б и н ц ы или З а р у б и н я, село Котеленской во-
лости, въ Житомирскомъ пов., 539—541, 565, 566.,
Прил. 153.

З а р у д ь е, новопоселенное село въ Луцкомъ пов., около
Ланов., 52, 54.

З а р ѣ ц к ѣ, село въ Луцкомъ пов., Прил. 55, 56, 125.

З а р ѣ ц к і й с т а в ѣ, въ Шпаковѣ, 480.

З а р ѣ ч ь е, село во Владимирскомъ пов., Прил. 71.

З а р ѣ ч ь е, урочище около с. Цмина, въ Луцкомъ пов.,
Прил. 619.

З а с м о ц к и или З а с м о ч с к і е, предместье города Вла-
дымира, 48.

З а т у р ц ы, село на Волыни, 10, 103, 501.

Затурецкій ивгустинскій монастырь, 499—501.

З а с л а в ѣ, иначе Ж а с л а в ѣ или Ж а с л а в л ѣ, городъ
въ Кременецкомъ пов., надъ р. Горынемъ, 440, 502,
503.

Заславская или Жеславская вол., 291, 440; Прил. 312; Заслав-
ское княжество, Прил. 312.

З б а р а ж ѣ Н о в ы й, городъ въ Кременецкомъ пов., 70,
233—236, 238, 239, 292, 412, Прил. 384.

Збаражщина, Прил. 503.

Збаражскій договоръ 1649 года, 559.

Збаражское княжество, Прил. 530.

З б а р а ж ѣ С т а р ы й, мѣстечко въ Кременецкомъ пов.,
233, 293.

Збржезь, мѣстечко въ Каменецкомъ пов., надъ р. Збручемъ,
Прил. 426—430, 436, 445, 508.

Збржильовка, село въ Житомирскомъ пов., 227.

Звенигородщина, часть Брацлавскаго воеводства, 26.

Звиначье, село въ Житомирскомъ пов., 3.

Звенигородка, гор. въ Брацлавскомъ воеводствѣ, 23.

Звировская пуща, около Воротнева, въ Луцкомъ
пов., 472.

Звягель или Звеголь (Новоградъ-Волинскъ), городъ
въ Луцкомъ пов., 146, 147, 153, 559, 561, 562;
Прил. 324, 545.

Звягельская волость, 559, 562.

Звягель, въ Подольскомъ (?) воеводствѣ, Прил. 410.

Здвижъ, рѣка въ Овручскомъ пов., Прил. 214.

Здыморское (Дымерка), село Кіевского воеводства,
въ Заднѣпровьи, 575.

Зелевское Поле, урочище около Бѣлаго Стока, въ Луц-
комъ пов., 395.

Зеленая, село Заславской вол., въ Луцкомъ пов., 292.

Зеленая, село около Бучача, въ Галицкой землѣ Прил. 395.

Зелонка, урочище около Ружина, во Владимирскомъ пов.,
316, 331, 333, 334.

Зенковъ, въ Брацлавскомъ пов., 20.

Зпичинцы, село Константиновской вол., въ Кременец-
комъ пов., 290,

Замчинцы, другое село Константиновской вол., въ Кре-
менецкомъ пов., 290.

Злотники, мѣстечко въ Русскомъ воеводствѣ около Со-
колова за Стрыемъ. Прил. 407, 505.

Злочовка, село на Волини, Прил. 131.

Золотоноша, городъ Кіевского воеводства, въ Заднѣ-
провьи, 521.

Золочовка, село на Волини (?), 112.

Зороковъ, село, въ Житомирскомъ (?) пов., 153, 154.

Зубильно, село въ Луцкомъ пов., Прил. 137—139,

Зубяновичи, село въ Овручскомъ (?) пов., Прил. 145.

Зусовцы, село Заславской вол., въ Луцкомъ пов., 292.

Зубриха, село въ Винницкомъ пов., недалеко Конжы. Прил. 583.

Зужиницы Старые, село Базалійской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Зялѣюны, селище въ Брацлавскомъ пов., 26.

И. І.

Иванковъ, село въ Житомирскомъ пов., 3.

Иванковъ, городъ въ Овручскомъ пов., Прил. 155, 156

Ивачковъ, село на Волыни, 275, 276, 278—280.

Ивница, городъ въ Житомирскомъ пов., Прил. 151.

Игнатинъ, село Павлочской вол., въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Идрука (sic), урочище около Краснаго Ставу, въ Луцкомъ пов., 440.

Изовъ (?) — 471.

Иква, рѣка, Прил. 113.

Ильицы или Ильинъ, село въ Овручскомъ пов., около Чернобыля. Прил. 203, 205. 302.

Ильбязъ, село въ Пинскомъ пов., Прил. 48.

Ильбязская униатская церковь св. Николая, Прил. 48.

Индерляны, народъ. 401.

Инфлянты, провинція, 52.

Иорданка, р. въ Кіевскомъ воевод., въ Задніпровіи, 514.

Ирпень или Орпень, рѣка въ Кіев. воеводствѣ, 262.

Исачковъ, село въ Луцкомъ пов., 44.

К.

Каворчовъ, село въ Сендомирскомъ воев., Прил. 321.

Казимиръ, городъ, 2, 342, 483.

— Староство, Прил. 323, 329.

Калауръ, селище въ Брацлав. пов., на Дністрѣ, 23, 26.

К а л и г о р к а (С у х а я), слобода въ Смѣлянщинѣ, въ Кіев. воев., Прил. 547—550.

К а л и г о р к а, М о к р а я, село въ Смѣлянщинѣ, Прил. 549.

К а л я н о в к а, рѣка въ Луцкомъ пов., около Краснаго Ставу, 440, 442.

К а л и п о в к а, село Павлодочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

К а л и ч и н ц ы, село Полонской вол., въ Луцкомъ пов., 290.

К а л и ш ь, городъ Прил. 300.

К а л у с о в ь, село во Владимирскомъ пов., Прил. 306, 307.

К а м е н ё ц ь, село въ Луцкомъ пов., 70.

К а м е н ё ц ь, —этого имени два урочища между Слободичами и Трояновымъ, 232.

К а м е н е ц к а я вол., въ Мозырскомъ пов., Прил. 441. 442.

К а м е н е ц ь - П о д о л ь с к і й, городъ. 24, 513, 515; Прил. 301, 307, 407, 436, 458, 476, 495, 507, 508.

К а м е н и ц а, рѣка въ Житомир. пов., 305; Прил. 153.

К а м е н и ц а, село въ Кременецкомъ пов., 342—245.

К а м е н и ц к і й ставъ, въ Кременецкомъ пов., 344.

К а м е н и ц а Х р у ц о в а, мѣстечко въ Брацлавскомъ пов.. 26.

К а м е н к а, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., 360, 529, 530; Прил. 207, 324, 325, 329. 330, 437.

К а м е н н а я Г о р а, село съ Луцкомъ пов., Прил. 8.

К а м е н щ и з н а, село въ Овручскомъ (?) пов., Прил. 168.

К а м е н ь (Коширскій), село во Владимирскомъ пов., 217, 218, 220

К а н е в ь, городъ въ Кіевскомъ воеводствѣ, 22.

К а п у с т и н а я или К а п у с т и н ц ы, село въ Смѣлянщинѣ, въ Кіевскомъ воеводствѣ, Прил. 547, 548.

К а п у с т и н ц ы Н о в ы е, село Константиновской вол., въ Кременецкомъ пов., 291.

К а п у с т и н ц ы С т а р ы е, село Константиновской вол., въ Кременецкомъ пов., 291.

К а п у с т и н ь, село на Волини, 364—366.

К а р а б ч е в ь, (?) — 350.

К а р а б ч і е в ь или К а р а п ч і е в ь, село Паволочской вол., въ Житомирскомъ пов., Прил. 153, 505, 507.

К а р а с н ь, село во Владимирскомъ вол., 504, 505.

К а р а с н ь, иначе О с е л ь е, во Владимирскомъ пов., 504—506, 508, 509.

К а р а ч о в ц ы; селище въ Брацлавскомъ пов., на р. Мурахвѣ, 26.

К а р п о в ь, селище въ Брацлавскомъ пов., 26.

К а с п е р о в к а, село въ Житомир. (?) пов., Прил. 439.

К а ц о в щ и з н а, село въ Ояручскомъ пов., Прил. 236, 241, 242.

К а ч и н ь, селр въ Житомирскомъ пов., недалеко Лычина, Прил. 592.

К а ш о в ь, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 498.

К а щ и н с к о е селище въ Житомирскомъ пов., 227.

К а щ и н ц ы, село на Волыни, 46.

К е р н е х о в ь, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 292.

К і е в ь, городъ, 6, 22, 240, 241, 515, 519, 531, Прил. 65, 147, 148, 156, 215.

Кіевскій Казацкій полкъ, 574.

— Пустынскій Никольскій монастырь, 1, 6, 7; Прил. 144, 145.

— Избирательный сеймикъ 1682 года, во Владимирѣ. Прил. 146, 149.

Кіевскій Софійсой монастырь, 240, 241.

Кіевское воеводство, 573; Прил. 206.

Кіевская епископія католическая, 259, 262.

К и л и к і е в ц ы, мѣстечко на Волыни, 153.

К и л и п о в а, село Остропольск. вол., въ Луцк. пов., 291.

К и п ч е, урочище около Богурина, въ Луцкомъ пов., 484.

К и р и л о в к а, село въ Смѣлянщинѣ, въ Кіевскомъ воев., Прил. 548.

К и с л е в к а, село Остропольск. вол., въ Луцк. пов., 291.

К и с е л и, село Остропольск. вол., въ Луцкомъ пов., 291.

К и с е л и н ь, село въ Луцк. пов., надъ р. Стоходомъ, 37.

К и с е л и н ь, другое село въ Луцкомъ пов., 292.

- К и т а й г о р о д ъ, мѣстечко въ Подольскомъ воеводствѣ,
Прил. 408.
- К и т а й г о р о д ъ, село въ Брацлавскомъ воев., Прил.
58—60.
- К и х а н о в к а, село Полонской вол., въ Луцкомъ пов.; 290.
- К л а н я т и ч и, село въ Луцкомъ пов.; 73.
- К л е в е ц к ѣ, село во Владимирскомъ пов., 315, 329, 330.
- К л е т н а я, село Базалійской вол., въ Луцк. пов.; 291.
- К л и м о в ы Г р у д ы, урочище, болото около села Борокъ
во Владимирскомъ пов., Прил. 568.
- К л я н а ч е в и ч и, урочище (?) около Ружина, во Влади-
мирскомъ пов., 325.
- К л о ч к и, село въ Овручскомъ пов., Прил. 241, 242.
- К л ю с к а и В о л ь к а, село Туриской вол., во Владимир-
скомъ пов., Прил. 16, 17.
- К л ю с к а я В о л я, село во Владимирскомъ пов., Прил. 106.
- К л ю с к ѣ, село во Владимирскомъ пов., Прил. 14, 15, 106.
- К л ю с к а я ц е р к о в ѣ, Прил. 17, 18.
- К л ю ч к о в и ч и и л и К л я ч к о в и ч и, урочище (?) около
Ружина, во Владимирскомъ пов., 322—326, 331.
- К н е г м и н ѣ, село въ Луцкомъ пов., Прил. 89, 91, 92.
- К н и г и м с к а я ц е р к о в ѣ древняя, Прил. 89.
- д р у г а я ц е р к о в ѣ новая, Прил. 90, 91.
- К н е г р и н с к ій к о с т е л ь, Прил. 89.
- К н е р у т ь, село на Волини, 94—96.
- К н я ж и, село Звягольской вол., въ Луцкомъ пов.; 561.
- К н я ж и ч и, городъ въ Кіевскомъ воеводствѣ, 575.
- К н я з ій О с т р о в ѣ, урочище около село Мостищъ во
Владимирскомъ пов., Прил. 555.
- К о б ч е, село въ Луцкомъ пов.; 129, 130.
- К о б л и н ѣ, село на Волини, 90.
- К о б ы л ь я, село Красной вол., въ Луцкомъ пов.; 291.
- К е в а л е в к а, село въ Галицкой землѣ, недалеко Одрѣ-
вѣцъ, Прил. 473—477.
- К о в е л ь, городъ во Владимирскомъ пов. 315, 331, 335,
563, 564.

Ковельскій замокъ. Прил. 258.

Ковельскій костелъ, 563.

— палачъ, 457.

Ковельское староство, Прил. 368.

К о д е п ь к а, рѣка въ Житомирскомъ пов., 232.

К о д н я, городъ въ Житомирскомъ пов., 176, 179, 180,
186—188, 213, 229—232; Прил. 154, 423, 424,
485.

К о д н я, рѣка въ Житомирскомъ пов., 229—232.

К о ж а н г р о д о н ь, мѣстечко на Волыни (?), Прил. 292.

К о з а к ь, село Корецкой вол., въ Луцкомъ пов., 546.

К о з а р о в и ч и, мѣстечко въ Овручскомъ пов., Прил.
216, 217.

К о з н и ь, мѣстечко на Волыни, 472.

К о з н и ь, село въ Кременецкомъ пов., 281, 282; Прил. 143

К о з и щ и з н а, лѣсъ, около Богурина, въ Луцкомъ пов.,
483, 484.

К о з и ч а н к а, село Бышевской волости, въ Житомирскомъ
пов., Прил. 51.

К о з л и н и ч и, село въ Луцкомъ пов., 424.

К о з л и н ь, мѣстечко въ Луцкомъ пов., надъ р. Горынемъ,
383—387; Прил. 63—65.

К о з л о в к а, село Павоточской волости, въ Житомирскомъ
пов., Прил. 153.

К о з л о в ь Б о р о н ь, урочище около Краснаго Ставу, въ
Луцкомъ пов., 441, 442.

К о з о в а, село въ Летичевскомъ пов., недалеко Вербовца,
Прил. 494.

К о н л и о, село во Владимирскомъ пов., 204, 206, 207.

Койленская церковь св. Михаила, 204.

К о л е н д з я н ы, село въ Червоноградскомъ пов., около
Давидковецъ и Бучача, Прил. 426—436, 507.

К о л о н ь, руда, урочище недалеко Бѣлоцерковского тракта,
въ Житомирскомъ пов., 232.

К о л е с е ц ь, или К о л е с и ц ы село въ Кременецкомъ пов.,
233, 235.

Колесецкіе ставы, около Кового Збаража, 236.

Колесецъ (или Колесцы?), село во Владимирскомъ пов., 335.

Колесники, село на Волини, 438, 439.

Колки, мѣстечко въ Луцкомъ пов., надъ р. Стыромъ, Прил. 420.

Колки Старые, село въ Луцкомъ пов. 296, 299—301.

Коловертъ, село въ Луцкомъ пов., 443—445.

Колодежное, село въ Житомирскомъ пов., надъ р. Случью, между Полоннымъ и Чудновомъ, 170, 171, 173, 174.

Колодезно, село во Владимирскомъ пов., недалеко Любитова, Прил. 574.

Колодно, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 292, 340.

Колодинская волость, 416, 419.

Колодробка, село въ Червнородскомъ пов., Прил. 300.

Коломыйское староство, въ Саночкой землѣ, Прил. 331.

Колытовъ, село въ Луцкомъ пов., 58, 157.

Колчинъ, село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 290.

Колчинъ, другое село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 290.

Колчинъ, село въ Луцкомъ пов., 282.

Комаровка, село въ Кременецкомъ пов., около Перенатина, Прил. 392, 393, 396—398, 400, 401, 404, 496—500.

Коматковъ, урочище, около Богурипа, въ Луцкомъ пов., 485.

Комматна, село въ Кременецкомъ пов., около Комаровки, Прил. 498.

Комаровка, село Котеленской волости, въ Житомирскомъ п. в., Прил. 153.

Коморовъ, село въ Винницкомъ пов., 123.

Кондратовичи, село Заславской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Кондыровна, село Заславской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

- ✓ К о н д ы р о в ь, село Иванковской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 156.
- К о н е л а, городъ въ Винницкомъ пов., Прил. 583.
- К о н о н и ч и, село Чортковской волости, въ Луцкомъ пов., 419, 420.
- К о н с т а н т и н о в ь, городъ въ Кременецкомъ пов., 290.
- К о н с т а н т и н о в с к а я волость, 290, 416.
- ✓ К о н ю х и, село въ Луцкомъ пов., 57, 111—114, 284.
- ✓ К о н а ч и, село Чернобыльской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 221.
- К о п і е в ь или К о п і е в к а, село въ Брацлавскомъ воев., Прил. 57, 58, 60.
- ✓ К о п о т к о в ь, село на Волини, 276.
- ✓ К о п т і є в щ и н а, село въ Овручскомъ пов., 198, 199.
- К о п ы ч и н ц ы, село Полонской волости, въ Луцкомъ пов., 290.
- К о п ы с т е р и н ь, селище въ Брацлавскомъ пов., 26.
- К о р д ы ш о в к а, село въ Житомирскомъ (?) Прил. 437.
- К о р е ц ь, городъ въ Луцкомъ пов., 146, 147, 153. 444, 546; Прил. 228.
- ✓ К о р ы т н и ц а, мѣстечко во Владимирскомъ пов., 268.
- ✓ К о р м а, село въ Овручскомъ пов., Прил. 207.
- К о р н а ч о в к а, новопоселенное село въ Луцкомъ пов., около Лановиць, 52, 54.
- К о р о в и н ц ы, село въ въ Кіевскомъ воев., Прил. 581, 582.
- ✓ К о р н и н ь, село на Волини, 340.
- ✓ К о р о г о д ь, село Чернобыльской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 151.
- К о р о л е в к а, мѣстечко въ Червоногородскомъ пов., Прил. 409, 410.
- ✓ К о р о л е в к а, село Макаревской волости, - въ Овручскомъ (?) пов., Прил. 50, 51, 123, 124.
- К о р о с т о в а, село на Волини, 412.
- К о р о с т ы ш о в ь Н о в ы й, городъ въ Житомирскомъ пов., 522, 535; Прил. 154, 326, 438.

Коростышовъ Старыѣ, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., 522, 523, 526, 527

Корниловка, село въ Луцкомъ пов., 292.

Корчаниново, урочище около Бужанъ, въ Луцкомъ пов., 494.

Корчикъ, Малый, село въ Луцкомъ пов., 440—442.

Корчовцы, село Базилійской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Коршовъ, село Острожской вол., въ Луцк. пов., 382

Коршовъ, село, Полонской волости, въ Луцкомъ пов., Прил. 274.

Корытановка, село Коростышевской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 154.

Корытна, село во Владимирскомъ пов., Прил. 521, 522.

Косеневъ, село на Волини, 154.

Косковцы, село Любартовской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Коскъ, урочище около Бѣлаго Стока, въ Луцкомъ пов., 395.

Косницы, село на Волини, 214.

Косновка, село Шульженской волости, въ Луцкомъ пов., 290.

Костенцы, село Константиновской волости, въ Кремнецкомъ пов., 291.

Костешово, село въ Житомирскомъ пов., 3.

Костюхновка, село въ Луцкомъ (?) пов., Прил. 297. 299.

Котелевна, село Полонской волости, въ Луцкомъ пов., 290.

Котельня, село, потомъ городъ, въ Житомирскомъ пов., 3, 231, 350, 572; Прил. 132—154, 437, 438

Котовское озеро, около Богурина, въ Луцкомъ пов., 485.

Котовъ, село въ Луцкомъ пов., около м. Возина и р. Горыня, 384; Прил. 63—65.

Котонъ, село въ Подольскомъ (?) пов., Прил. 407.

✓ Котляща, село въ Овручскомъ пов., 32.

Котюжицы, село Красной волости, въ Луцкомъ пов., 291.

✓ Котюжицы, село Дымерской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 210, 216.

Кошаръ, село на Воыни, 532, 533.

Кошаръ (или Коширъ?), мѣстечко въ Луцкомъ пов., Прил. 29, 31, 33.

Кошаръ Старый, село въ Луцкомъ пов., Прил. 31.

✓ Кошары, мѣстечко на Воыни, Прил. 335.

Кошляки, село въ Кременецкомъ пов., 234, 235.

Кошовъ, село Садовской волости, въ Луцкомъ пов., 422.

Кощинцы, селище въ Брацлавскомъ пов., 26.

Крагаль, мѣстность на Воыни; Прил. 31.

Краевъ, село Острожской вол., въ Луцкомъ пов., 382.

Краковъ, городъ, 139.

Красилонка, село Воледницкой волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 164, 172—174, 197.

Красилонка, село въ Кіевскомъ воеводствѣ, въ Заднѣ-провѣ, 575.

Красилонъ, село въ Кременецк. пов., Прил. 354—356.

Красилонская волость, въ Кременецкомъ пов., 416.

Красная, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 291.

Красная Воля, село Чорнашской волости, въ Луцкомъ (?) пов., Прил. 286, 287.

Краснополь, мѣстечко въ Луцкомъ (?) пов., 291.

Красное - Село, въ Луцкомъ пов., 44, 48, 60, 208, 270—272.

✓ Красноплука, село Иванковской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 156.

Красноселка, село въ Кременецк. пов., 242, 243, 292.

Красноселка, другое село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

Красный Ставъ, иначе Хлапотинъ, мѣстечко Берездовской волости, въ Луцкомъ пов., 418, 440—442.

Красовцы, село Заславской вол., въ Луцкомъ пов., 292.

Краченевка, село въ Луцкомъ пов., 292.

Кременецъ, повѣтовый городъ въ Волынскомъ воеводствѣ, 15, 71, 126, 273; Прил. 309, 343, 393, 403, 497—499, 516, 525.

ременецкій повѣтъ, 139.

— Францисканскій монастырь, Прил. 403.

Кремсевка, село Шулжинской волости, въ Луцкомъ пов., 290.

Кремяный Пятъ, урочище около Махновки, въ Житомирскомъ пов., 377.

Кречища, урочище около Богурина, въ Луцк. пов., 584.

Кривая Гора, урочище около с. Цминь, въ Луцкомъ пов., Прил. 620.

Кржепицкое староство, Прил. 335.

Кривецъ, село въ Каменецкомъ пов., Прил. 301.

Кривое, озеро въ Киевскомъ воев., въ Задѣпровьи, 514.

Криворудки, село Заславской волости, въ Луцкомъ пов., 292.

Кривошинцы, село Паволочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Кримно, урочище въ селѣ Ружинѣ Владимирскаго пов., 315, 321, 330, 331.

Кристиновка, село въ Житомирскомъ пов., Прил. 51.

Кричановъ, въ Летичевскомъ пов., около Свислови, Прил. 494.

Кропивна, село въ Житомирскомъ пов., 566; недалеко Туналецъ, Прил. 545.

Кропивна, рѣка въ Грешанской волости, въ Житомирскомъ пов., 392, 393.

Крошня, село въ Житомирскомъ пов., 3.

Круглое, озеро въ Житомирскомъ пов., 232.

Крупая, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 140.

Круная, село въ Луцк. пов., 10, 457—459; Прил. 99.

Крутая гора, урочище около Богурина, въ Луцкомъ пов., 484.

Крыловка, село Паволочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

- ✓ К р ы м ъ, страна, Прил. 83.
- К у д р я н ц ы, село въ Червоногород. пов., Прил. 244, 301.
- К у д р я в а я, урочище около Богуряна, въ Луцкомъ пов., 484, 485.
- К у д ы е в ц ы, село въ Летичевскомъ пов., Прил. 313.
- К у з ь м и н к а, рѣка въ Житомирскомъ пов., 224.
- К у з ь м и н ц ы, селище въ Брацлавскомъ пов., надъ р Бугомъ, 26.
- К у з ь м и н ь, городъ въ Кременецкомъ пов., 291.
- К у г л я, село въ Луцкомъ пов., 434, 437.
- К у к о л ь с к а я В о л я, иначе О в н о, село въ Луцкомъ пов., 346, 428, 435—437.
- К у д ь ч і е в ц ы, село въ Подольскомъ воев., около Палютинецъ, Прил. 359.
- К у п а х о в ц ы, село въ «Вишневскомъ княжествѣ», въ Кременецкомъ пов., Прил. 533.
- К у п ы (?)—114.
- К у п е л ь, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 292.
- К у р и л о в ц ы, село въ Подольскомъ воеводствѣ, недалеко Шатавы и Балина, Прил. 456.
- К у р п и к и, село въ Подольскомъ воев., Прил. 408.
- К у р о с л а в ъ, озеро въ Киевскомъ воеводствѣ, въ Заднѣпровьи, 514.
- К у р п и к и, село Острожской вол., въ Луцкомъ пов., 291.
- К у с т о в а, рѣка, притокъ Ворекла, 544.
- К у с к о в ц ы, новопоселенное село въ Луцкомъ пов., около Мановиць, 52, 54.
- К у с т о в ц ы, село Махновской волости, въ Житомирскомъ пов., 377.
- К у с т о в ц ы, село Полонской вол., въ Луцкомъ пов., 290.
- К у с т о в ц ы, другое село въ Луцкомъ пов., 292.
- К у с т ы н ь, село Бердичевской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 87.
- К у т р о в ъ, село Берестецкой вол., въ Луцк. пов., Прил. 134.
- К у т ы, село Торчинской волости, въ Луцкомъ пов., 111, 114, 284, 422.

К у т ы щ а, село на Волыни, 412.

К у ц о в ц ы, село Константиновской волости въ Кременецкомъ пов., 291.

К у я в ы, село въ Подольскомъ пов., около Солобковецъ и Макова, Прил. 494.

Л

Л а б у н ь, городъ въ Кременецкомъ пов., Прил. 85, 86, 262—265.

Лабунскій замокъ, Прил. 265.

Лабунская волость, 418.

Л а в р и н о в к а, село Ивановской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 156.

Л а в р и н о в ц ы, село Шулягинской волости, въ Луцкомъ пов., 290.

Л а в р о в ь, село на Волыни; 112; Прил. 58, 247, 249—251.

Л а г о д и н ц ы, село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

Л а д и г а, село Остропольской волости, въ Луцк. пов., 291.

Л а з о р о в щ и н и, земля въ Житомирскомъ пов., 6.

Л а н о в и ц ы, село въ Луцкомъ пов., 52—54

Л а н о в ц ы, село въ Кременецкомъ пов., Прил. 272.

Л а с к и, около въ Овручскомъ пов., Прил. 117, 238.

Л а с к о в щ и з н а, урочище около Бужанъ, въ Луцкомъ пов., 494.

Л а ш к о в ц ы, село Полонской вол., въ Луцк. пов., 290.

Л а ш к о в ц ы, село Шулягинской вол., въ Луцк. пов., 290.

Л е б е д и (Л е б е д ь), село Острожской волости, въ Луцкомъ пов., 382.

Л е б е д и н ц ы, село Паволочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Л е д а х о в щ и з н а, улицъ въ Кременцѣ, Прил. 403.

Л е ж а й с к о е староство, въ Перемышльской землѣ, Прил. 331.

Л е ж и в а, село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

Лелеты, село въ Овручскомъ пов., около Велетинкы 243.

Левіовка, село въ Луцкомъ пов., Прил. 141, 143.

Лепеля, городъ въ Полоцкомъ воеводствѣ, 29.

Лопляны, село въ Полоцкомъ воеводствѣ, 28.

Летичевъ, городъ, въ Подольскомъ воеводствѣ, 125.

Лешинцы, село Остропольской вол., въ Луцкомъ пов. 291.

Лешня, село Бышевской волости, въ Житомирскомъ пов.,
Прил. 51.

Лопинъ, городъ, въ Житомирскомъ пов., 231.

Лещинъ, село въ Житомирскомъ пов., 181.

Линовцы, село Шумяцкой вол., въ Луцк., пов. 290.

Липая, село на Волини, 112.

Липляны. село въ Луцкомъ пов., 257, 258.

Липляны Старые, село въ Кіевскомъ воев., Прил. 207.

Липинки или Липицкая, рѣка, въ Житомирскомъ
пов., 232.

Липовець, село въ Винницкомъ пов., Прил. 358.

Литковцы, село Красной вол., въ Луцкомъ пов., 291.

Лисавскій дѣсъ, около с. Цминь. въ Луцк., Прил. 620.

Лисовець, село Паволочской волости, въ Житомирскомъ
пов., Прил. 153.

Лясовщина, земля въ Житомирскомъ пов., 4

Листвинъ, село въ Овручскомъ пов., Прил. 218.

Листовцы, село въ Житомирскомъ пов., 225.

Лисятичское староство, Прил. 446.

Литва, страна, 69, 226, 471; Прил. 166, 171, 329.

Литва, село Торчинской вол., въ Луцк. пов., 422.

Литвиновка, село въ Овручскомъ пов., Прил. 209, 216.

Лихнаковъ, село въ Брацлавскомъ воев. 229.

Личаная, село Заславской вол., въ Луцкомъ пов., 292.

Лиштвинъ, село Кзменецкой волости, въ Мозырскомъ
пов., Прил. 442.

Лище или Лыщо, село въ Луцкомъ пов., 296.

Лобачовъ, мѣстечко въ Луцк. пов., Прил. 128.

Ловковъ, село въ Житомирскомъ пов., 2, 117, 158.

Логойскъ, городъ, 224.

- Л о в и ч н а, село въ Луцкомъ пов., 292.
- Л о з о в к и, село Паволочской волости, въ Житомирскомъ пов. Прил. 153.
- Л о з о в ь (или Л о з о в а?), въ Овручскомъ (?) пов.
- Лозовская волость, Прил. 221.
- Л о к а ч и, мѣстечко во Владимирскомъ пов., 50, 51.
- Л о к о ш ь или Л о к о ш и, урочище около Ружина, во Владимирскомъ пов., 330, 333, 336.
- Л о л о в и ч ь, село въ Луцкомъ пов., 68.
- Л о м а ч о в к а, село въ Луцкомъ пов., Прил. 270.
- Л о м л я—см. Л у м л я.
- Л о с і й О с т у п ь, урочище около с. Цмнѣ, въ Луцкомъ пов., Прил. 620.
- Л о с к о в ц ы, село Шульгинской вол., въ Луцк. пов., 290.
- Л о с я ч ье, или Л о ш а ч ье, село въ Червоногородскомъ пов., недалеко Збржезя, Прил. 427—429, 431—436.
- Л о х в и ц а, городъ въ Кіевскомъ воеводствѣ, въ Заднѣ-провыи, 551.
- Л у б е ч и, село Звягольской вол., въ Луцкомъ пов., 511.
- Л у б н ы, городъ въ Кіевскомъ воеводствѣ, въ Заднѣпровыи, 550, 551.
- бенскій бернардинскій конвентъ, 550.
- Л у б я н к а, слобода въ Овручскомъ пов., около Раданки, Прил. 151.
- Л у г и н к и, село въ Овручскомъ пов., 576, 577.
- Л у г и н ы, городъ въ Овручскомъ пов., 390, 392, 393, 576, 577.
- Лугинская волость 578.
- Л у к а, село въ Житомирскомъ пов., 179, 183, 186, 187.
- Л у к а ш о в к а, село въ Винницкомъ пов., Прил. 584.
- Л у к а ш о в с к і й м л ы н ь—см. Л у ж ь я н о в с к і й.
- Л у к о в е ц ь, поселеніе въ Буковинѣ, Прил. 300.
- Л у к о в ь, село въ Луцкомъ пов., надъ р. Стыромъ, Прил. 21, 22.
- Л у ж ь я н о в с к і й или Л у к а ш о в с к і й м л ы н ь, на р. Туріи, во Владимирскомъ пов., недалеко Борокъ и

Мостищъ, Прил. 552, 553, 558, 562, 563, 565, 566, 568, 569.

Лумля или Ломля, мѣстечко (или село?) въ Житомирскомъ пов., 529, 530; Прил. 207.

Лупчицы, село Звягольской вол., въ Луцк. пов., 559.

Лусня, рѣка во Владимирскомъ пов., притокъ Туги, Прил. 568.

Луцкъ, городъ Волынскаго воеводства, 80, 82, 86, 87, 113, 137, 166, 169, 256, 257, 364—366, 371, 458, 481, 553; Прил. 11, 58, 61, 103, 283, 291.

Луцкая епископія православная, 256—258.

— Епископія католическая, 369.

— Церковь Воскресенская, 399.

— Церковь святодуховская, 399.

— Церковь Троицкая, 945.

Луцкій кафедральный костелъ св. Троицы, 78, 369.

— повѣтъ, 139.

— сеймикъ 1634 года, 497.

Луцкое (Кресто-воздвиженское) братство, Прил. 140.

✓ Львовъ, городъ въ Рускомъ воеводствѣ, 373, 410, 471, 474, 480; Прил. 68, 81, 292, 309, 388, 397, 505, 533, 539.

— Епископство униатское, Прил. 445, 618.

Лысая Гора, урочище около Богур., въ Луцк., пов., 484.

Лысовка, мѣстечко въ Киевскомъ воеводствѣ. 575.

Лыцовка, опустѣлое село Базалійской волости, въ Луцкомъ (?) пов., 291.

Лычинъ, село во Владимирскомъ пов., недалеко Качина, Прил. 592.

Лычкы, село въ Луцкомъ пов., 296, 298.

Лыще—см. Лище.

Лѣсня, рудня въ Житомирскомъ пов., недалеко Чуднова, Прил. 625.

Любатовичи, или Любовичи, село въ Киевскомъ воеводствѣ, Прил. 207, 208.

Л ю б а р с к а я, рѣка во Владимирскомъ повѣтѣ, около Карасина, 505.

Л ю б а р т о в ѣ, мѣстечко въ Кременецкомъ пов., 153

Любартовская волость, 291, 418.

Л ю б а р ѣ, мѣстечко, Прил. 484. — волость, Прил. 483.

Л ю б а х о в ѣ, село въ Луцкомъ (?) пов., Прил. 288, 294.

Л ю б е ц к а я В о л и ц а, село въ Луцкомъ пов., 39.

Л ю б и н ц ы, село Почабицкой волости, (?) въ Житомирскомъ пов., Прил. 361, 362.

Л ю б и т о в с к а я В о л ь к а, село во Владимирскомъ пов., Прил. 573.

Л ю б и т о в ѣ, село во Владимирскомъ пов., недалеко Волошекъ, Прил. 573, 574.

Л ю б и т о в ѣ, село въ Луцк., пов., 61; Прил. 121, 122.

Л ю б л и н ѣ, городъ, 342, 367, 471, 474, 511, 523, 529, 534; Прил. 4, 5, 58, 93, 113, 218, 283, 431—434, 508.

— Староство, Прил. 443.

Л ю б ч а, село Иванковской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 156.

Л ю б ч е, село въ Луцкомъ пов., 38, 60—62, 67—69, 282; Прил. 140—144.

Л ю д в и щ а, село въ Кременецкомъ (?) пов., Прил. 527, 529.

Л я х и, народъ, 523, 525.

Л я х о в ц ы, мѣстечко въ Кременецкомъ пов., надъ р. Горынемъ, 45, 46; Прил. 81.

Л я х о в ц ы, село во Владимирскомъ пов., недалеко Турин, Прил. 517.

Л я х о в ѣ, село во Владимирскомъ пов., 81, 84, 85.

М

М а з и п и л а, опустѣлое село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 296.

Макаровка, село Павлодской волости; въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Макаровъ, мѣстечко въ Кіевскомъ воеводствѣ, Прил. 324.

Макаровская волость, Прил. 123.

Макиевка, село Бѣлоцерковского староства, Прил. 345.

Маковъ, село въ Камегецкомъ пов., недалеко Рахнѣвки, Прил. 494.

Максимовка, село въ Кіевскомъ воеводствѣ, въ Зарудѣировъ, 514, 515.

Малешки, опустѣлое село въ Луцкомъ (?) пов., 292.

Малинная, опустѣлое село Базалійской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

Малинная, другое пустое село Базалійской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

Малинъ, село въ Кіевскомъ воеводствѣ, Прил. 207, 208.

Малишовка, село въ Павлодской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Манасовское, урочище около Богурина, въ Луцкомъ пов., 484.

Мандропки, опустошенное село въ Полонской волости, въ Кременецкомъ пов., 290.

Маневцы, опустошенное село въ Красной волости, въ Луцкомъ (?) пов., 291.

Маньковъ, село (?) Уманской волости, въ Винницкомъ пов., Прил. 590.

Маяльковцы, село въ Кременецкомъ пов., около Лабуня Прил. 263.

Маркова Воля, село Павлодской волости въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Марковичи, село въ Луцкомъ пов., 55, 56, 284.

Марковцы, опустошенное село Шульгинской волости, въ Луцкомъ (?) пов., 290.

Маркуши, с. въ Житомирскомъ (?) пов., Прил. 352, 353.

Маркушовцы, село въ Житомирскомъ пов., 228.

Мартыновичи, село въ Овручскомъ пов., Прил. 146 — 149, 203, 205.

Марьяновка, слобода въ Романовской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 534, 535.

Мастя (sic), село въ Луцкомъ пов., 10.

Матвієвицы или Матвієвцы, село въ Кременецкомъ пов., Прил. 518—520.

Матіяшовъ Отопъ, урочище около Карасина, во Владимирскомъ пов., 505.

Матфеевщина, земля въ Житомирскомъ пов., 4.

Матыйки, село Чорнижской волости, въ Луцкомъ (?) пов., Прил. 284, 285, 287, 288.

Махаринцы, опустошенное село Базалійской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

Махаринцы, другое опустошенное село Базалійской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

Махновка, городъ въ Житомирскомъ пов., 377, 378.

Махновское, селище въ Житомирскомъ пов., 228.

Мацевичи Новыя, опустошенное село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

Мацевичи Старыя, опустошенное село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

Мацѣвъ, мѣстечко въ Холмской землѣ, Прил. 295.

Медведки, опустошенное село Заславской волости, въ Кременецкомъ пов., 292.

Медведовцы, опустошенное село Шулжинской волости, въ Луцкомъ (?) пов., 290.

Мединъ, опустошенное мѣстечко на Волыни, 292.

Межибожъ, городъ и замокъ въ Летичевскомъ пов., 27.

Межигорка, село Смѣлянкой волости, въ Кіевскомъ воев., Прил. 540.

Межиричка, село въ Овручскомъ пов., Прил. 200, 201.

Межирѣчъ, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 150, 438, 439, 445, 448, 449.

Мезово, село во Владимирскомъ пов., 219.

Мезяковъ, село въ Винницкомъ пов., 118.

Меленевичи, село Узившійской (sic: т. е. Заушской) волости, въ Овручскомъ пов., 7.

Меленцы, Миленцы или Милевичи, село въ Житомирскомъ пов., Прил. 324, 328—330.

Мелецкое опатство, униатское, Прил. 445.

✓ Мелиховщина, село Ивановской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 156.

Мельникъ, уроч. около Шпакова, въ Луцкомъ пов., 480.

Мельница, село въ Луцкомъ (?) вол., 215; Прил. 335.

Менькова Воля, село Паволочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Меньковцы, село въ Кременецкомъ повѣтѣ, около Заслава, 440, 442.

Мерва, село Берестецкой волости, въ Луцкомъ пов., Прил., 133.

Мервенскій грунтъ, въ Луцкомъ пов., 127.

✓ Метыйки, село въ Овручскомъ пов., Прил. 147, 149, 266, 267.

Мизовъ, село во Владимирскомъ пов., Прил. 71.

Микалина Гать, урочище около Подгаецъ, въ Луцкомъ пов., 10.

Микитичи, село въ Кременецкомъ пов., 341, 342, 345.

Микитывань, урочище въ Бѣломъ Стокѣ, въ Луцкомъ пов., 394.

Миколаевъ, село въ Луцкомъ (?) пов., 72, 73.

Мигулино или Мигулинское, село въ Луцкомъ пов., 43, 44.

Мигулинцы, село въ Летичевскомъ пов., около Козовки, Прил. 494.

Мигулины, опустошенное село въ Луцкомъ (?) пов., 292.

Мигуличь, село во Владимирскомъ (?) пов., 490.

Милевичи—см. Меленцы.

Милецкій ставъ, въ Бременецкомъ пов., 344.

Милановъ, село во Владимирскомъ пов., 328.

Минійки, село въ Житомирскомъ пов., 535, 537.

Минніева Воля, село въ Котеленской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

- Миньковцы, село Павлодзкой волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.
- Миньковцы, село въ Подольскомъ воев., Прил., 408.
- Мирковъ, село во Владимирскомъ (?) пов., Прил. 2. 3.
- Мирнополь, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., Прил. 325, 330, 437.
- Михалкова Пеляна, урочище въ Житомирскомъ пов., 303.
- Михалковцы, селище въ Брацлавскомъ пов., 26.
- Михалковцы или Михалковское, село въ Житомирскомъ пов., 303, 305.
- Михалковцы, опустошенное село Красной волости, въ Луцкомъ пов., 291.
- Михаловецъ, мѣстечко во Владимирскомъ пов., Прил. 45.
- Михаловка, опустошенное село въ Луцкомъ пов., 292.
- Михиринцы, опустошенное село Остропольской вол., въ Кременецкомъ пов., 291.
- Миховка, мѣстечко во Владимирскомъ пов., недалеко Борокъ и Мостищъ,, Прил. 555, 568.
- Михоновщина, земля въ Житомирскомъ пов., 4.
- Мица, опустошенное село Шумженской волости, въ Луцкомъ (?) пов., 290.
- Міодусовка, село въ Кременецкомъ пов., 234.
- Міодушовскій ставъ, окою Новаго Збаража, въ Кременецкомъ пов., 236.
- Млыновъ, село въ въ Луцкомъ пов., 111, 114.
- Могилевъ, городъ въ Лeticевскомъ пов., надъ р. Днѣстромъ, Прил. 494.
- Могильна, село Звягольской вол., въ Луцкомъ пов., 561.
- Могильное, село въ Луцкомъ пов., 150.
- Мозырь, городъ въ Минскомъ воеводствѣ.
- Мозырская церковь св. Николая, 6.
- Мокиевка, опустошенное село Заславской волости въ Кременецкомъ пов., 291.
- Моковичи, село во Владимирскомъ пов., 36, 37, 460.
- Мократици, село въ Житомирскомъ (?) пов., 117.

Мокрець, село во Владимирскомъ пов., 65.

Мокрець, урочище около Димера, въ Овручскомъ пов.,
Прил. 210—215.

Молодцовъ, село въ Житомирскомъ пов., 570, 571.

Молочки, село въ Овручскомъ пов., Прил. 232.

Молчановское, селѣще въ Житомирскомъ пов., 308, 309.

Молчановъ, опустошенное село Красной волости, въ
Луцкомъ (?) пов., 291.

Молчицы, опустошенное село Константиновской вол.,
въ Кременецкомъ пов., 291.

Молчицы, другое пустое село Константиновской волости,
въ Кременецкомъ пов., 291.

Момотовщина, земли близъ Олыки, въ Луцкомъ пов., 167.

Мошовцы, опустошенное село Константиновской волости,
въ Кременецкомъ пов., 290.

Морсость, село въ Киевскомъ воеводствѣ, Прил. 207.

Мосевичи, село Рафаловской волости, въ Луцкомъ пов.,
Прил. 95, 96.

Мосіевка, село Павлочской вол., въ Житомирскомъ
пов., Прил. 153.

Москва, государство, 544; Прил. 212.

Мостица, село во Владимирскомъ пов., около Борокъ,
Любитева и Михновки, Прил. 552, 553, 555, 558,
559, 562, 563, 565—569.

Мотолевичи, село въ Житомирскомъ пов., 5.

Мотруевка, опустошенное село Красной волости, въ
Луцкомъ (?) пов., 291.

Мотолевка, опустошенное село Любартовской волости,
въ Кременецкомъ пов., 291.

Мочуховость, урочище между Слободищами и Трояно-
вомъ; въ Житомирскомъ пов., 232.

Мешурова, селѣще въ Брацлавскомъ воеводствѣ, въ
Звенигородщинѣ, 26.

Мрилевщина, опустошенное село Полонской волости,
въ Кременецкомъ пов., 290.

Мстишинъ, село въ Луцкомъ (?) пов., 73, 74.

Мудовище, болото около Кодни, въ Житомирскомъ пов.,
231, 232.

Мурахва, рѣка на границѣ Брацлавскаго воеводства съ
Подольскимъ, притокъ Днѣстра, 26.

Мушкарѳвъ, село въ Подольскомъ воев., Прил. 458—471.

Мытища, село въ Луцкомъ пов., 110, 112.

Мытѣнѣцы, село Константиновской волости, въ Кре-
менецкомъ пов., около Красилова, Прил. 354—356.

Мѣловая, село въ Кременецкомъ пов., 235.

Мякопустовская пасѣка, урочище около Новаго Зба-
ража, въ Кременецкомъ пов., 234, 236.

III.

Навовъ, село въ Луцкомъ (?) пов. Прил. 21.

Нагораны, село Веледницкой волости, въ Овручскомъ
пов., Прил. 191, 192.

Наддей, урочище около села Ружина, во Владимирскимъ
пов., 316.

Напилая, опустошенное село Полонской волости, въ
Кременецкомъ пов., 290.

Нарастовица (Раставица?), рѣка въ Житомир-
скомъ пов., Прил. 153.

✓ Народичи, городъ въ Овручскомъ пов., 379, 580; Прил.
224, 240, 243.

✓ Народичи Старые, городъ въ Овручскомъ пов., Прил.
321, 322.

Начоговцы, опустошенное село Заславской волости,
въ Кременецкомъ пов., 291.

✓ Невмирицкихъ, село въ Овручскомъ пов., Прил. 159.

Невольное, село въ Луцкомъ пов., 68, 69.

Немидьна, село Звягольской вол., въ Луцкомъ пов., 359.

Немировка, мѣст., въ Кіевскомъ воеводствѣ, Прил. 207.

Немировъ, городъ въ Брацлавскомъ пов., 126.

Немиръ или Немеръ, село въ Луцкомъ пов., Прил.
30, 32, 141, 143.

Несвѣжъ, городъ въ Литвѣ, 167.

Несенець (?)—Прил. 525.

Несолонь, село въ Житомирскомъ пов., 147.

Нетерча, рѣка въ Житомирскомъ пов., Прил. 154.

Нехворосня, рѣка въ Житомирскомъ пов., Прил. 232.

Нижневъ, село въ Задністровьи, Прил. 505.

Низгурна, село Паволочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Низгурцы, село въ Житомирскомъ пов., недалеко Касперовки, Прил. 439.

Никишовцы, опустошенное село Заславской волости, въ Кременецкомъ пов., 292.

Нинюдки, опустошенное село Константиновской вол., въ Кременецкомъ пов., 290.

Ничаговка, село Веледницкой волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 164, 195, 197.

Новави, село Веледницкой волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 197, 207.

Новоклица, опустошенное село Константиновской вол., въ Кременецкомъ пов., 290.

Новоселица, опустошенное село въ Луцкомъ пов., 292.

Новоселка, новооселенное село въ Луцкомъ пов., около Лановиць, 52, 54.

Новоселки, село во Владимирскомъ пов., 212, 264, 265.

Новоселки, село въ Кременецкомъ пов., Прил. 523—525.

Новоселки, село въ Луцкомъ пов., около Богурна, 409—411.

Новоселки, приселокъ мѣстечка Жукова, въ Луцкомъ пов., 161.

Новоселки или Новоселка, село Берездовской вол., въ Луцкомъ пов., 418.

Новоселки, село Острожской вол., въ Луцкомъ пов., 382.

Новосельцы, опустошенное село Полонской волости, въ Кременецкомъ пов., 290.—Прил. 347.

Новоставъ, приселокъ мѣстечка Жукова, въ Луцкомъ пов.; 161.

Новоставцы, село Острожской волости, въ Луцкомъ пов., 382.

Новоставцы, урочище около Богурина, въ Луцкомъ пов., 484.

Ноздришъ, село въ Овручскомъ пов., 189, 580.

Нокичинцы, селище въ Брацлавскомъ пов., 23.

Норинскъ, городъ въ Овручск., пов., 390, 392; Прил. 159.

Норына, рѣка въ Овручскомъ пов., 244.

Носковцы, селище въ Брацлавскомъ пов., надъ р. Мураховою, 26.

Носовка, опустошенное село Остропольской волости, въ Бреченецкомъ пов., 291.

Носовское староство (?), Прил. 496.

Ночвани, опустошенное село въ Луцкомъ пов., 292.

Няновщина, село въ Житомирскомъ пов., 570, 571.

О.

Обзырь, село въ Луцкомъ пов., Прил. 268, 269, 277.

Обуховичи, село Иванковской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 155, 319.

Овадново, село во Владимирскомъ пов., 273.

Овручъ, или Вручій, городъ въ Киевскомъ воеводствѣ, 1, 244, 547; Прил. 147, 194, 240, 331, 369, 370, 415,

(Овручскій кестель, Прил. 147.

Овручское староство, 547. — Прил. 443.

Огавичи, село въ Луцкомъ пов., 406, 472.

Огавецкая пуща, 472.

Огіевка, опустошенное село въ Луцкомъ (?) пов., 292.

Однаковцы, опустошенное село Полонской волости, въ Кременецкомъ пов., 290.

Одріевцы или Удріевцы, село въ Теребовльскій староствѣ, около Ковалевки, Прил. 473—475.

Оженинъ, село въ Луцкомъ пов., 138, 139.

Оздовъ, село на Волини, 457—460.

Озютичи, село во Владимирскомъ пов., 40. — Прил. 489—492.

Озеро, село на Волини, 356.

Озерщина, село въ Житомирскомъ пов., Прил. 123, 124.

Озерцы, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 61.

Озерцы, село въ Луцкомъ пов., 284.

Озерцы, село во Владимирскомъ пов., 157.

Озиранскій грунтъ и Озиранское селище, въ Житомирскомъ пов., 231, 232.

Окно, иначе Кукольская Воля, въ Луцкомъ пов., 428, 435—437.

Окопища, предместье Луцка, 256—258.

Олевскъ, городъ въ Овручскомъ пов., 8.

Оленичи, село Веледницкой вол., въ Овручскомъ пов., Прил. 189, 191.

Олескъ, городъ на Волини, 70, (въ Русскомъ воев.?).

Оличовка, иначе Волиця, село въ Луцк. пов., 583.

Олишковцы, село въ Житомирскомъ пов., 227.

Олсевка, опустошенное село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

Олыка, городъ, въ Луцкомъ пов., 167—169, 410, 411, Прил. 63, 93, 289—293.

Ольчидаевъ, село въ Летичевскомъ (?) пов., Прил. 313.

Ольшаница, село въ Кременецкомъ пов., близъ р. Горыни, и м. Ямпол, Прил. 79.

Ольшанка, рѣка во Владимирскомъ пов., около Карасина, 505.

Ольшанка, рѣка въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Ольшанка, пустое село на Волини, 490.

Ольшанка, село въ Кіевскомъ воеводствѣ, Прил. 487.

Ольшаны, село въ Луцкомъ пов., 347—349.

Ольшаня, село Бышевской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 51.

Ольштынское староство, Прил. 323, 329, 483.

Омельно, село на Волини, 296, 297.

Омеляное или Омеляная, село въ Луцкомъ пов.,
75—77.—Прил. 282.

Омешковцы, опустошенное село Базалійской волости,
въ Кременецкомъ пов., 291.

Оптовщина, земля въ Житомирскомъ пов., 3.

Опадовка, опустошенное село Шулжинской волости, въ
Луцкомъ (?) пов., 290.

Опанасовщина или Папасовщина, урочище около
Богурна, въ Луцкомъ пов., 484.

Опаричи, село Паволочской волости, въ Житомирскомъ
пов., Прил. 153.

Оранщина, село Вчорайшенской волости, въ Житомир-
скомъ пов., Прил. 153.

Оратовка, село въ Винницкомъ пов., Прил. 66, 68.

Оратовъ, мѣстечко въ Винницкомъ пов. Прил. 66—68.

Орда, государство, 544.

Орешковцы, село въ Луцкомъ пов., около Лановицъ,
52—54.

Ордвинъ или Горзвинъ, село Садовской волости,
въ Луцкомъ пов., 368—370, 422.

Оріуничч, селище въ Брацлавскомъ пов., 26.

Ородище, руда, урочище, около Бѣлополя, въ Жито-
мирскомъ пов., 229.

Ородищенко, урочище на земляхъ м. Бѣлополя, въ
Житомирскомъ пов., 229.

Ородище, урочище въ м. Коднѣ, въ Житомирскомъ
пов., 230.

Орпень—см. Ирпень (262).

Осава—см. Осова.

Оселъе, иначе Карасинъ, озеро во Владимирскомъ
пов., 504.

Осица, урочище, болото во Владимирскомъ пов., около
Михновки, Прил. 568.

Осички, села въ Кременецкомъ (?) пов., Прил. 340.

Осмиговичи, село во Владимирскомъ пов., 460.

О с о в а, рѣчка во Владимирскомъ пов., около с. Велешекъ
Прил. 573, 574.

О с о в е ц к о е болото, около села Ружина, во Владимир-
скомъ пов., 331.

О с с а (sic) село во Владимирскомъ пов., Прил. 18.

О с т о л е п о н ь, селище въ Брацлавскомъ пов., 23

О с т р і е в к а, опустошенное село Константиновской вол.,
въ Кременецкомъ пов., 291.

О с т р і е в ь, село на Волини, 447.

О с т р о в о к ь, село во Владимирскомъ пов., Прил. 510,
511; около села Борокъ, Прил. 567.

О с т р о в ь, село Берестечской волости, въ Луцкомъ пов.,
Прил. 134.

О с т р о в ь, село въ Луцкомъ пов., 296, 418.

О с т р о в ь, другое село въ Луцкомъ пов., 297, 298.

О с т р о в ь Н о в ы й, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 485, 563.

О с т р о г ь, городъ въ Луцкомъ пов., 24, 76, 77, 152,
271, 441, 485, 502, 503.

Острожская волость. 318, 416, 418.

Острожскіе Татары, 504.

О с т р о ж е ц ь, мѣстечко въ Луцк. пов., 398, 466, 467.

О с т р о ж е ц ь, село въ Луцкомъ пов., 398, 411.

О с т р о п о л ь, мѣстечко въ Кременецкомъ пов., 153.

Остропольская волость, 291, 413, 414.

О с ь ч а, иначе З а н ь к и, село въ Житомирскомъ пов.,
570, 571.

О х л о п о в ь, село въ Луцкомъ пов., 404, 406.

О х м а т к о в ь, село въ Луцкомъ пов., 445, 446.

О х м а т о в ь, (въ Кіев. воев.)

Охматовская экспедиція, 1655 Прил. 57.

О х р и м о в ц ы, село въ Кременецкомъ пов., въ «Кня-
жествѣ Збаражскомъ», Прил. 531, 532.

О х р и ш к о в и ч и, село на Волини, 412.

О щ о в ь, село въ Луцкомъ пов., 40, 42.

II.

Павелки, село Гродецкой волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Павловичи, село въ Овручскомъ пов., Прил. 207, 227, 228.

Павелочка, рѣка въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Паволочь, городъ въ Житомирскомъ пов., 350, 352; Прил. 85, 86, 152, 371, 372.

— волость, Прил. 371, 372, 482.

Паланка, мѣстечко въ Винницкомъ пов., въ Уманской волости, Прил. 590.

Палютинцы, село въ Подольскомъ воев., около Кульчицевицъ, Прил. 359.

Панасовщина—см. Опанасовщина.

Паневцы, опустошенное село Шулжинской волости, въ Луцкомъ (?) пов., 290.

Паньковцы, село въ Кременецкомъ пов., недалеко Ямполя, Прил. 244.

Пашини, село въ Овручскомъ пов., Прил. 447.

Пашкевичи, опустошенное село Заславской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Пашковка, село Бышевской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 51.

Пашковская Волиця, опустошенное село Заславской волости, въ Луцкомъ пов., 292.

Пашковцы, селище въ Брацлавскомъ пов., 26.

Пашковцы, опустошенное село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 290.

Пашова, село въ Луцкомъ пов., Прил. 6, 7;

Пашовъ, село въ Луцкомъ (?) пов., 33.

Пашуки, опустошенное село въ Луцкомъ пов., 292.

Пашутинка, опустошенное село Красной волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Пекаловъ, село въ Луцкомъ пов., около Дубна, Прил. 52, 53.

Пелжа, село въ Луцк. пов., около Олыки, Прил. 61, 62.
Пелвъ или Пелза, село во Владимирскомъ пов., Прил.
12. 13.

Пензевичи, село въ Кіевскомъ воев., Прил. 207, 208.

Пентковичи, село въ Сендомирскомъ воев., Прил. 3.

Ператинъ, село въ Кременецкомъ пов., 342—344.

Переваловка, опустошенное село Полонской волости,
въ Луцкомъ пов., 290.

Перевѣсье, село въ Луцкомъ (?) пов., 55, 56,

Перегоновка, село Котеленской волости, въ Житомир-
скомъ пов., Прил. 153.

Перемиль, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 284, 285.

Перенятинъ, мѣстечко въ Кременецкомъ пов. Прил.
380, 381, 388—392, 398, 496.

Поремышль, городъ, 342.

Пересца, село въ Луцкомъ пов., Прил. 141; 143.

Пески, село въ Житомирскомъ пов., около Тулинъ, и
Кодни, 176, 179, 180, 185—187.

Песчаная, мѣстечко въ Кіевскомъ воеводствѣ, въ Заднѣ-
провьи, 521.

Петидны, Пятидны или Пятедиц, село во Вла-
димирскомъ пов., 489—491.

Петровъ, городъ, 48.

Печибоды, село въ Луцкомъ (?) пов., 153.

Почище, опустошенное село Константиновской волости,
въ Кременецкомъ пов., 290.

Печорная, село въ Луцкомъ (?) пов., 412.

Пивы, рѣка въ Кіевскомъ воев., въ Заднѣпровьи, 514.

Пилія, опустошенное село Заславской волости, въ Луц-
комъ пов., 291.

Пиковъ, мѣстечко въ Брацлавскомъ воеводствѣ, 126.

Пиковъ, село Ивановской волости, въ Овручскомъ пов.,
Прил. 156.

Пиковъ Новый, село въ Житомирскомъ пов., около
Маиновки, 377, 378.

Пинскъ, городъ въ Брестскомъ воев., Прил. 289—293.

П и р о г о в и ч и, село Приборской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 310.

П и р о ж к и, село въ Кіевскомъ воев., Прил. 207, 207.

П и с а р о в к а, опустошенное село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

П и с а р о в к а, опустошенное село Красной волости, въ Луцкомъ пов., 291.

П и щ а н к а, урочище около с. Цминя, въ Луцкомъ пов., Прил. 619.

П и щ а т ы н ц ы, село въ Кременецкомъ пов., Прил. 309.

П л а ш о в а, село Берестечской волости, въ Луцкомъ пов., Прил. 133.

П л е б а н о в к а, опустошенное мѣстечко на Воляни, 292.

П л и с к а, село въ Луцкомъ (?) пов., 412.

П л и с о в ь, мѣстечко въ Кіевскомъ воеводствѣ, 260.

П л о с к а я р у д а, урочище въ Слободицкой волости, въ Житомирскомъ пов., 228.

П л о с к о е, село въ Кіевскомъ воев., въ Задвѣпровьи, 575.

П л у ж н о е, село въ Острожской вол., въ Луцк. пов., 418.

П л к ш о в а В о л н к а я, село Берестечской волости, въ Луцкомъ пов., Прил. 134.

П л я ш о в а М а л а я, село Берестечской волости. въ Луцкомъ пов., Прил. 134.

П о б е с т і е в к а, опустошенное село Шумшинской волости, въ Луцкомъ пов., 290.

П о б о ч а, село въ Русскомъ воеводствѣ, за р. Стрѣмъ, Прил.. 407.

П о г о р ѣ л а я, опустошенное село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 290.

П о г о р ѣ л а я, другое пустое село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 290.

П с г р е б н и щ а, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., Прил. 361, 362, 507.

П о г р у ш о в н о, село въ Луцкомъ пов., 38.

П о д а в к а, опустошенное село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

Подгайцы, село во Владимирскомъ пов., 103.

Подгайцы, село въ Луцкомъ пов., 8—10, 203, 400, 401, 404—406, Прил. 26.

Подгайчичи, село въ Кременецкомъ пов., Прил. 278.

Подгатье, урочище около с. Цминь, въ Луцкомъ пов., Прил. 620.

Подгородная, село во Владимирскомъ (?) пов., 214.

Подгорцы, село въ Луцкомъ пов., Прил. 55, 56.

Подгорье, Прил. 31.

Поддубицы Малые, село въ Луцкомъ (?) пов., 153.

Подзамче, село въ Кременецкомъ пов., Прил. 380, 382—385, 388—390.

Подкамень, село въ Луцкомъ пов., 70; Прил. 132.

Подлиски, урочище около с. Богурица, въ Луцкомъ пов., 484.

Подлисье, урочище около с. Цминя, въ Луцкомъ пов., Прил. 619.

Подлезцы, село въ Луцкомъ (?) пов., 401.

Подлужье, урочище около с. Цмина, въ Луцкомъ пов., Прил. 619.

Подлѣсы, село въ Луцкомъ (?) пов., 216.

Подолія, Подольское воеводство, 418, 483.—Прил. 300, 306, 307, 407, 412.

Подцеревичи, село въ Луцкомъ пов., около с. Цмень, Прил. 619.

Покостовка, рудня въ Житомирскомъ пов., недалеко Чуднова, Прил. 626.

Покутинцы, село въ Подольскомъ воев., Прил. 446.

Полицы, село Рафаловской волости, въ Луцкомъ пов., Прил. 93, 95—97.

Половецкая, село въ Житомирскомъ пов., 572.—Въ Бѣлоцерковскомъ староствѣ, Прил. 346.

Полонная, рѣка въ Луцкомъ пов., около Городка, 463.

Полонное Великое, городъ въ Кременецкомъ пов., 170, 173, 254, 289, 290, 571, 572.—Прил. 323, 325, 330, 437, 438.

Полонская волость, 290, 414; Прил. 274.

Полоцкій повѣтъ, 28.

Полтава, городъ въ Кіевскомъ воеводствѣ, въ Заднѣ-провьи, 487.

Полѣсье, 161, 226; Прил. 110, 211, 230,

Польша, государство и собственно польскія его провин-
ціи, 575; Прил. 93, 141, 211, 212, 302, 321.

Поляны, село въ «Вишневецкомъ княжествѣ» (въ Кре-
менецкомъ пов.), Прил. 533.

Поляховъ, опустошенное село Заславской волости, въ
Луцкомъ пов., 292.

Понитва, (?)—въ Кременецкомъ пов., 342.

Понитовскій ставъ, около Мияитичъ, въ Кременец-
комъ пов., 342—344.

Понельна, село Вчорайшенской волости, въ Житомир-
скомъ пов., Прил. 153.

Поновцы, опустошенное село Константиновской волости,
въ Кременецкомъ пов., 291.

Поповцы, опустошенное село въ Остропольской волости,
въ Луцкомъ пов., 291.

Половы Дубы, урочище около с. Цминь, въ Луцкомъ
пов., Прил. 620.

Поплавъ, урочище около с. Цминя; въ Луцкомъ пов.,
Прил. 619.

Порцкъ (sic), село въ Луцкомъ пов., 215.

Порыцкъ, мѣстечко во Владимирскомъ пов., 84, 85.

Порыцкъ, село во Владимирскомъ пов., 81.

Постояно, село въ Луцкомъ пов., 75—77.

Потановичи, село въ Овручскомъ пов., Прил. 160, 200.

Потіевка, село въ Житомирскомъ (?) пов., Прил. 371.

Потуша, рѣка въ Брацлавскомъ пов., 22.

Почаевскій монастырь, въ Кременецкомъ пов.,
Прил. 392.

Почапинцы, село въ Кременецкомъ пов., 234.

Почапинскій ставъ, около Нового Збаража, въ Кре-
менецкомъ пов., 236.

Пошпики, село Паволочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Прага—см. Волящина.

Пражовъ (?), Прил. 438.

Прежовъ, село въ Житомирскомъ пов., 231.

✓ Приборскъ, мѣстечко въ Овручскомъ пов., Прил. 310,
(волость Приборская или Приборская *ibidem*).

✓ Приборская Рудня въ Овручскомъ пов., Прил. 311.

Прибытки, село Велединцкой волости, въ Овручскомъ пов., 250; Прил. 174, 177, 178.

Пригородокъ, село въ Подольскомъ воев., Прил. 300.

Прилука или Прилуки, городъ въ Брацлавскомъ воеводствѣ, 126, 379, —Прил. 364.

Протеребъ, село Пванковской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 156.

Пруссы, страна, 471.

Псѣюлъ, рѣка въ Кіевскомъ воеводствѣ, въ Запѣпровьи, 487.

Псковъ, городъ, 120.

Пузовъ, село во Владимирскомъ (?) пов., 223.

Пузырки, опустошенное село Заславской волости, въ Луцкомъ пов., 292.

Пулины, село въ Житомирскомъ пов., на Полѣсьи, 226.

Пулины, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., 147, 309, 310.

Пустыньскій монастырь—см. Кіевъ.

Пуцовка или Пучевка, рѣка въ Брацлавѣ, 20, 22.

Пыковъ—см. Пиковъ

Пясечна, село въ Каменецкомъ (?) пов., Прил. 295.

Пять Великій, рѣка въ Житомирскомъ пов., 224, 227—
229, 231, 377.

Пять Малый, рѣка въ Житомирскомъ пов., 227.

Пять Кремяный, урочище въ Житомирскомъ пов.,
около Махновка, 377.

Пятедни или Пятиднь—см. Петидны.

Р.

Радичка, село въ Овручскомъ пов., Прил. 151.

Радовичи, Родовичи, или Рядовичи, село во Владимирскомъ пов 80—82, 84, 85, 88.

Радогоща, село въ Кременецкомъ пов., Прил. 338.

Радогоща, село Острожской вол., въ Луцкомъ пов., 418.

Радомысль, село въ Луцкомъ пов., 476, 478.

Радощинъ, село во Владимирскомъ пов., недалеко Волошскъ, Прил. 570, 573.

Радощинъ, село въ Луцкомъ пов., 38.

Райки, село въ Житомирскомъ пов., около Слободищъ, 227.

Ракви, опустошенное село Остропольской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Радковщина, земля въ Житомирскомъ пов., 3

Расхавица, село въ Житомирскомъ пов., 350.

Ратан, урочище около Богурина, въ Луцкомъ пов., 484

Ратно, село во Владимирскомъ пов., Прил. 71.

Рафаловка, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 92, 93. — Прил. 299.

Рафаловъ, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., 565, 566.

Рахморовъ, селище въ Брацлавскомъ воев., 26.

Рахнівка, село въ Летичевскомъ пов., около Микуди-нець, Прил. 494, 495.

Рачинъ, село въ Луцкомъ пов., 284.

Рахна Гринева (?) — 242

Ребушовка, рѣза во Владимирскомъ пов., около Луби-стова, Прил. 574.

Реміяновка, село въ Кіевскомъ воевод., Прил. 207.

Ремковцы, опустошенное село Любартовскій вол., въ Луцкомъ пов., 291.

Решевъ, опустошенное село Полонской волости, въ Луцкомъ пов., 290.

Решневка, опустошенное село Полонской волости, въ Луцкомъ пов., 290.

- Решневка, опустошенное село Остропольской волости, в Луцкомъ пов., 291.
- Решневка, третье опустошенное с. в Луцкомъ пов., 292.
- Рики, опустошенное село Заславской волости, в Луцкомъ пов., 291.
- Ровно, городъ в Луцкомъ пов., Прил. 540, 547.
- Родовича—см. Радовичи.
- Рожница, мѣст., в Луцкомъ пов., 130, 280, 281; Прил. 20.
- Рожовна, мѣст. в Киевскомъ воев., в Заднѣпровья 575.
- Розважовъ, село Иванковской вол., в Овручскомъ пов. Прил. 156.
- Роздолъ, село в Житомирскомъ пов., Прил. 410.
- Рокитное, с. Веледницкой вол. в Овручскомъ пов. 251.
- Романовка, гор. в Житомирскомъ пов., Прил. 153, 154.
- Романовская волость, Прил. 535.
- Романовка, село Звягольской вол., в Луцкомъ пов., 561.
- Романово, село в Житомирскомъ пов., 2.
- Романовское староство (?), Прил. 326.
- Романовцы, селище в Брацлавскомъ пов., 26.
- Романчичи, с. в Киевскомъ воев., Прил. 207.
- Романовъ, село в Луцкомъ пов., 411, 470—473; Прил. 280, 281.
- Росоловцы, опустошенное село Константиновской волости, в Кременецкомъ пов., 291.
- Ростовцы, опустошенное село Константиновской волости, в Кременецкомъ пов., 291.
- Рохмановъ, мѣст. в Кременецкомъ (?) пов., Прил. 344.
- Рошка, село в Луцкомъ пов., в Пелѣсьи. 161.
- Рублевка, в Чудновской волости, в Житомирскомъ пов., 170, 171, 174.
- Руда, село во Владимирскомъ пов., 264, 265.
- Рудка, село в Луцкомъ пов., приселокъ Любча; 282.— Прил. 20, 22, 141, 143.
- Рудки, село в Овручскомъ пов., Прил. 232, 233.
- Рудлевъ, с. Ж. дичинскаго монастыря, в Луцк. пов., 490.
- Рудники, село в Житомирскомъ пов., 3.

Рудники, урочище, болото около села Волошекъ во Владимирскомъ пов., Прил. 574.

Рудня, село въ Киевскомъ воеводствѣ, въ Задѣлпровьѣ, 573.

Рудня, около Извнецъ и Мартыновачъ, въ Овручскомъ пов., Прил. 204.

Ружинъ, гор. въ Житомирскомъ пов., 352, Прил. 152, 153.

Ружинъ, село во Владимирскомъ пов., 314, 315, 337, 454, 455; Прил. 17.

Рука (Рудка?), село въ Луцкомъ вол., 282.

Русаки Старые, село Приборской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 310.

Русановъ, село въ Киевскомъ воеводствѣ, въ Задѣлпровьѣ, 575.

Русивль, село Острожской волости, въ Луцкомъ пов., 364—366, 382.

Русновъ, село во Владимирскомъ пов., Прил. 104, 105.

Рыдзкое или Рыцкое старос. (?), Прил. 323, 329, 483.

Рыжковцы или Рышковцы, село въ Житомирскомъ пов., недалеко Бѣликовки, Прил. 438.

Рылавица, мѣст. во Владимирскомъ пов., Прил. 45, 46.

Рядовичи—см. Радовичи.

С.

Савиночи (sic), рѣка въ Киевскомъ воеводствѣ, въ Задѣлпровьѣ, 514.

Савинцы, село въ Каменецкомъ пов., недалеко Одріовсць, Прил. 475.

Савранъ, рѣка въ Брацлавскомъ пов., 26.

Савранъ селище въ Брацлавскомъ пов., 23.

Савранскій дѣсъ, въ Брацлавскомъ пов., 26.

Савчинская земля, урочище около Бѣлаго Стога, въ Луцкомъ пов., 394.

Савчицкіе дѣса, въ Бременецкомъ пов., около Комаревки, Прил. 496.

Садковцы, село въ Летичевскомъ (?) пов., Прил. 494.

- Садовъ, село въ Луцкомъ пов., 369, 422, 423.
Садов'кая волость, 422.
Саладырѣч, земля въ Житомирскомъ пов., 4.
Салпа (?), Прил. 437.
Сальницы (?), въ Житомирскомъ пов., 231.
Самборъ, городъ, Прил. 226.
Самборское староство, Прил. 225.
Самойловка, село Бышевской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 54.
Сапоговъ, село на Волыни, 171, 173, 174, 406.
Сатмевъ, село въ Луцкомъ (?) пов., 339, 340.
Сахновцы, опустошенное село Заславской волости, въ Кременецкомъ пов., 292.
Свергы, опустошенное село Полонской волости, въ Луцкомъ пов., 290.
Свида, село въ Житомирскомъ пов., 570, 571.
Свидовва, рѣка въ Луцкомъ пов., около Краснаго Ставу, 441, 442.
Свиная, опустошенное село Кобстасиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.
Свинюхи, мѣстечко во Владимирскомъ пов., 199, 200; Прил. 521, 522.
Свинная, опустошенное село Полонской волости, въ Кременецкомъ пов., 290.
Свинная, опустошенное село въ Луцкомъ пов., 292.
Свисловка, село въ Летичевскомъ пов., около Кричанова, Прил. 494.
Свистильновъ, городъ въ Киевскомъ коеводствѣ, въ Запѣпроръи, 575.
Свишовъ, село въ Луцкомъ пов., Прил. 489.
Свойчово, село во Владимирскомъ (?) пов., 206, 207.
Свойчовская Велица, с. во Владимирскомъ пов., 207.
Северуги, урочище около села Ружана, во Владимирскомъ пов., 320.
Содмиръ (?).
Седмьрская граница близъ Бѣлаго Стока, въ Луцкомъ пов., 394.

- Сокеринцы, село въ Каменецкомъ пов., около Збруча,
Прил. 426, 428, 429.
- Сокунь, село во Владимирскомъ пов., 71—74.
- Солезневка, село Паволочской волости, въ Житомир-
скомъ пов., Прил. 153.
- Солонское болото, около села Ружина, во Владимирскомъ
пов., 331.
- Солыща, село въ Волынскомъ воеводствѣ. Прил. 137.
- Селець, селище въ Житомирскомъ пов., надъ р. Тете-
ревомъ, 226.
- Селидѣбцы (sic), село въ Житомирскомъ пов., надъ р.
Кодцею, 231.
- Селище, село въ Кіевскомъ воеводствѣ, Прил. 207.
- Сельница, урочище, въ Брацлавскомъ пов., 26.
- Сельница, село въ Винницкомъ пов., 581.
- Сельцо (?)—3;—село въ Овручскомъ пов., Прил. 314.
- Селецкий женскій монастырь, Прил. 314—316.
- Сельцо, село Туриской волости, во Владимирскомъ пов.,
148, 216, 334, 336; Прил. 15, 18, 36.
- Сельцо, село въ Житомирскомъ пов., 231.
- Сельцо, другое село въ Житомирскомъ пов., 231.
- Семашковцы, село въ Житомирскомъ пов., 231.
- Семеренки, опустошенное село Константиновской вол.,
въ Кременецкомъ пов., 290.
- Семеренки, другое опустошенное село Константиновской
волости, въ Кременецкомъ пов., 290.
- Семеренки, третье опустошенное село Константиновской
волости, въ Кременецкомъ пов., 290.
- Сендомиръ, городъ, Прил. 3.
- Сендомирское воеводство, Прил. 321.
- Сенювка, опустошенное село Заславской волости, въ
Луцкомъ пов., 291.
- Сенявка, село во Владимирскомъ пов., 460.
- Сербижовъ Колодезь, урочище въ Житомирскомъ
пов., между Слободищами и Кодцею, 232.
- Сербы, народъ, Прил. 548.

- ✓ Сергієвка, село въ Кіевскомъ воеводствѣ, Прил. 207.
- Серієвъ Ставокъ, урочище около села Велошекъ во Владимирскомъ пов., Прил. 573.
- Серделевъ, село Гродецкой волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.
- Серединцы, опустошенное село въ Луцкомъ пов., 292.
- Серединцы, село въ Виплицкомъ пов., Прил. 363 — 365.
- Середнее, село въ Житомирскомъ пов., 184, 186, 187,
- Сереховичи, село во Владимирскомъ пов., около Бучина, Прил. 71, 72
- Серкизовъ, село въ Луцкомъ (?) пов., 150.
- Серники, село въ Луцкомъ пов., 50, 51, 295, 353 354; Прил. 10, 11.
- ✓ Серховъ, село въ Луцкомъ пов., 58, 437.
- ✓ Сиверъ, часть Кіевского воеводства, въ Задніпровьи, близъ р. Ворскла, 544.
- ✓ Сивки, село въ Кременецкомъ (?) пов., Прил. 272.
- ✓ Сидоровичи, село въ Овручскомъ пов., Прил. 156 366. 367.
- Сипковъ (?), Прил. 410.
- Синяковская пуша, лѣсъ при с. Воротневѣ, въ Луцкомъ пов., 472.
- Ситница или Сытница, село въ Луцкомъ (?) пов. 296—302.
- Скавучинъ или Скавущинъ, селище въ Брацлавскомъ пов., на р. Бугѣ, 23, 26.
- ✓ Скакунка, село въ Кіевскомъ воеводствѣ Прил. 207.
- Скала, городъ въ Черниговскомъ пов., надъ р. Збручемъ Прил. 428—430, 432, 433, 436.
- Скальское староство, Прил., 433, 444, 445.
- Скалинъ, село въ Кременецкомъ (?) пов., 242, 243.
- Скаrpовцы, опустошенное село Полонской волости, въ Луцкомъ пов., 290.
- ✓ Скиранка, село Иванковской волости, въ Овручскомъ, пов., Прил. 156.

Скирмановка, опустошенное село Заславской волости, въ Луцкомъ пов., 292.

Скородки, опустошенное село Константиновской вол., въ Кременецкомъ пов., 290.

Сколовъ, село въ Житомирскомъ пов., 309, 310.

✓ Скороборъ, могила на р. Ворсклѣ, недалеко Полтавы, Глицка и Бѣльска, 487.

✓ Скородно, село въ Овручскомъ пов.; Прил. 160, 237, 238, 241, 242.

Скородныя Горы, во Владимирскомъ пов., около Карасина, 505.

Скостыща, село во Владимирскомъ пов., недалеко Борскъ и Мостищъ, Прил. 567.

✓ Скребеличи или Шкребеличи, село Веледницкой волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 164, 192, 194, 197.

Свроботовка, село, въ Кременецкомъ (?) пов., недалеко р. Горы и Янголя, Прил. 79.

Скурицы, село въ Синицкомъ пов., 119, 120, 123—125.

Скурчъ, село во Владимирскомъ пов., Прил. 108.

✓ Слободища Новыя, городъ въ Житомирскомъ пов., 224, 225, 232.

✓ Слободищская битва 1660 года, Прил. 66.

✓ Слободища Старыя, городъ въ Житомирскомъ пов., 223—229.

Слободка, село Ружинской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

✓ Слуговщина, село Веледницкой волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 186, 187.

Слупечна, село Смѣлянской волости, въ Кіевскомъ воев., Прил. 549.

Случъ, рѣка на границѣ Кіевского воеводства съ Волынскимъ, 141—Прил. 325, 329, 330.

✓ Слъповщина, урочище около Чернобыля, въ Овручскомъ пов., Прил. 221.

Смолява, село въ Луцкомъ пов., 112, 284, 285.

Смоливъ, село въ Луцкомъ (?) пов., 295.

- Смолынка, урочище во Владимирскомъ (?) пов., 103.
- Смордва, село въ Луцкомъ пов., Прил. 136.
- Смотричъ, городъ въ Каменецкомъ пов., Прил. 411. 413.
- Смошловъ, с Торчинской волости, въ Луцкомъ пов., 422.
- Смѣлянщина, Смѣлянская волость—въ Кіевскомъ воеводствѣ, Прил. 540, 547, 548, 550.
- Снитковцы, село въ Кіевскомъ воев., недалеко Бѣлой Церкви, Прил. 411.
- Снитковъ, село въ Летичевскомъ (?) пов., Прил. 313.
- Снитчища, село въ Овручскомъ (?) пов., Прил. 236.
- Снятинъ, городъ въ Коломыйскомъ пов., Прил. 234.
- Снятинское староство, Прил. 331.
- Соболевка, село въ Кременецкомъ пов., 234.
- Соболевка, село въ Смѣлянщинѣ, въ Кіевскомъ воев., Прил. 548—550.
- Соболецкій ставъ, около Новаго Збаража, въ Кременецкомъ пов., 236.
- Совка урочище около села Ружина, во Владимирскомъ пов. 331.
- Сокаль, городъ въ Бѣзкомъ воев., Прил. 3, 104.
- Сокалевки, опустошенное село Бзалийской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.
- Соболич, село Баволочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.
- Соболковъ, селище въ Брацлавскомъ пов., 26.
- Соколовка, слобода въ Смѣлянщинѣ, въ Кіевскомъ воев., около Калигори, Прил. 547.
- Соколовъ, мѣстечко въ Перемышльской землѣ, Прил. 407, 408, 505.
- Соколовъ, село въ Житомирскомъ пов.. 303—305.— Прил. 438.
- Соколовъ, село Уманской волости, въ Винницкомъ пов., Прил. 590.
- Солобковцы—см. Сонодковцы.
- Соловеевъ, село во Владимирскомъ пов., Прил. 71.
- Соловинъ, село въ Луцкомъ пов., 69.

- Солодковцы или Солобковцы, село въ Каменецкомъ пов., Прил. 476, 477, 494.
- Солодырь, село въ Житомирскомъ пов., 4.
- Солотвинъ, село въ Житомирскомъ пов., 231.
- Солтановка, мѣстечко въ Киевскомъ воев., 575.
- Сомовъ, село въ Житомирскомъ пов., 225.
- Сопочовъ, опустошенное село Константиновской вол., въ Кременецкомъ пов., 291.
- Сорокодубая, опустошенное село Базалійской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.
- Сорокодубы, опустошенное село Константиновской вол., въ Кременецкомъ пов., 290.
- Сорокопени, село Веледницкой волости, въ Овручскомъ пов., 252; Прил. 164, 195, 197.
- Сорочинъ, урочище около Завадна, во Владимирскомъ пов., Прил. 77.
- Сосновка, село Бышевской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 51, 438, 439.
- Софійскій монастырь—см. Кіевъ.
- Сошница, село въ Кременецкомъ пов., Прил. 338.
- Сошницы, опустошенное село Красной волости, въ Луцкомъ пов., 291.
- Срочицы, опустошенное село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.
- Ставецкая Рудка, урочище въ Житомирск. пов., 232.
- Ставки Великіе, село Бышевской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 51.
- Ставокъ, село въ Луцкомъ пов., 67, 69.
- Ставокъ, село въ Овручскомъ пов., 580.
- Ставочки, село Бышевской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 51.
- Ставы, селище въ Брацлавскомъ пов., 23.
- Стадники, село Острожской вол., въ Луце. пов., 382.
- Станевцы, село въ Каменецкомъ пов., Прил. 300.
- Станиловъ, село въ Брацлавскомъ воев., Погребницкой волости, недалеко Бѣляшкѣ, Прил. 536, 537.

Станиславовка, опустошенное село Остропольской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Станишовка, село Иванковской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 155, 319.

Старецъ, рѣка въ Киевскомъ воев., въ Заднѣпровьи, 514.

Старикн, село Звягольской вол., въ Луцкомъ пов., 559.

Старикн, урочище около Перенятна, въ Кременецкомъ пов., Прил. 387.

Старичи, село въ Киевскомъ воеводствѣ, въ Заднѣпровьи, 575.

Старогродъ (?), въ Бѣзкомъ воеводствѣ, Прил. 25.

Старом, урочище при с. Боровичахъ въ Луцкомъ пов., 22, 24.

Староселье, село Котеленской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Старошицкая Рудня, въ Житомирскомъ пов., недалеко Чуанова, Прил. 625.

Стѣбли, село Ковельскаго староства, во Владимирскомъ пов., недалеко Любитова, Прил. 574.

Стембуркъ (?)—339.

Степанъ, мѣстечко въ Луцк. пов., надъ р. Горын. 313.

Стоны Старые, село въ Рѣчицкомъ пов., 240, 241.

Стоцковцы, опустошенное село Константиновской вол., въ Кременецкомъ пов., 291.

Стоцковцы, опустошенное село Баззлійской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

Стоцковцы, опустошенное село Любартовской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Стечанка, село въ Овручскомъ пов., Прил., 203.

Стобухва или Стабыхва, мѣстечко въ Луцкомъ (?) пов., Прил. 268, 270, 276, 277.

Стобухово, озеро во Владимирскомъ пов., около Карасна, 505.

Столловичи, село, потомъ мѣстечко, въ Кременецкомъ (?) пов., 34, 35.

Стоходъ или Стохотъ, рѣка въ Луцкомъ пов., 215.

✓ Стражи(?)—Прил. 145.

Стрележанцы, селище въ Брацлавскомъ пов., на рѣкѣ Бугѣ, 26.

Стремцы, опустошенное село Подольской волости, въ Луцкомъ пов., 290.

Стріенка, опустошенное мѣстечко въ Луцкомъ пов., 292

Стрижовка, село въ Задніпровьи, Прил. 503.

Строковъ, село Павлодской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

✓ Стрый, рѣка въ Русскомъ воеводствѣ, Прил. 407.

Стрѣльниги, опустошенное село Остропольской вол., въ Бременецкомъ пов., 291.

Стрѣльниковъ перевозъ, урочище въ Кіевскомъ воеводствѣ, въ Задніпровьи, 514.

Стрѣлянка, урочище во Владимирскомъ пов., около Борокъ. Прил. 555.

✓ Стубло, рѣка въ Луцкомъ пов., 275, 480.

✓ Стуговщина, село Веледницкой волости, въ Овручскомъ пов., 252.

✓ Студеная Вода, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., 526, 527, 535, 537.

Стырь, рѣка въ Ровенскомъ воеводствѣ, 271, 405; Прил. 22, 26, 27, 307, 421, 621.

Судилковъ, село въ Кременецкомъ пов., 242.—Прил. 437.

Судилковъ, опустошенное село Заславской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Судиловка, опустошенное мѣстечко въ Луцк. пов., 292

✓ Супруновщина, земля въ Житомирскомъ пов., 4.

✓ Супруновщина, урочище, въ Овручскомъ пов., около Варевачъ. Прил. 50.

Супруновское, урочище въ с. Вербой, во Владимирскомъ пов., 91.

Супруновское, озеро около Богурна, въ Луцкомъ пов., 485.

Суражъ, мѣст. Острожской вол., въ Луцкомъ пов., 418.

Сухая Волвца, село въ Луцкомъ пов., надъ р. Сту-
бломъ. 275, 276, 279.

Суховцы, село въ Луцк. пов., приселокъ Жукова, 161.

Суходолы, село во Владимирскомъ (?) пов., 212, 214.

✓ Сухоставъ, городъ въ Тереховльскомъ пов., Прил. 412

Сушичье, село во Владимирскомъ пов., 504—506, 509.

Сушки, опустошенное село въ Луцкомъ пов., 292.

Сушкова Смуга, урочище въ Луцкомъ пов., 127.

✓ Сущаны, село Веледницкой волости, въ Овручскомъ пов.,
251; Прил. 164, 197.

Сыново Монастырское, село во Владимирскомъ
пов., Прил. 71.

Сыново Ратенское, село во Владимирскомъ пов.
Прил. 71.

Сытница—см. Ситница.

Сычинь, село во Владимирскомъ пов., 326—328.

Счуринь—см. Щуринь (293).

Т.

Тарновъ, городъ, 502, 503.

Татаринцовы, опустошенное село Остропольской вол.,
въ Кременецкомъ пов., 291.

Татаровка, опустошенное село Остропольской волости,
въ Кременецкомъ пов., 291.

Татарская Струга, урочище около села Ружина, во
Владимирскомъ пов., 324—326.

✓ Татарскій шляхъ, 544.

✓ Татары, народъ, 262, 397, 412, 413, 416.

✓ Татары свойскіе, 396.

Твердыни, село во Владимирскомъ пов., 456—361.

Твердынъ, село въ Луцкомъ пов., 37.

Телешовка, село въ Кіевскомъ пов., Прил. 486, 487.

Темногайцы, село въ Кременецк. (?) пов., Прил. 337.

Темрувъ Льсъ, урочище около Борокъ и Островка во
Владимирскомъ пов., Прил. 567.

Т е р е б о в л ь с к о е старство, въ Русскомъ военодствѣ,
Прил. 475.

Т е р е м н о е, село въ Луцкомъ пов., 10, 256.

Т е р е ш к и, опустошенное село Базалійской волости, въ
Луцкомъ пов., 291.

Т е р е ш к и, опустошенное село Остропольской волости, въ
Луцкомъ пов., 291.

Т е р е ш к о в е ц ь, село въ Луцкомъ (?) пов., 415.

Т е р е ш к о в с к а я С е л и ц а (В о д и ц а?) опустошенное
село Острожской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Т е р е х и, село Лугинской волости, въ Овручскомъ пов.,
576, 577.

✓ Т е р м о х о в н а, село Ивановской волости, въ Овручскомъ
пов., Прил. 156.

Т е р н о в к и, опустошенное село Заславской волости, въ
Луцкомъ пов., 292.

Т е с н о в к а, село Лугинской волости, въ Овручскомъ
пов., 576, 578.

✓ Т е т е р е в ь или Т е т е р к а, рѣка въ Житомирскомъ пов.,
226; Прил. 156.

Т и к и ч ь У г о р с к і й, рѣка въ Брацлавскомъ пов., 26.

Т и м о в щ и н а, земля въ Житомирскомъ пов., 4.

✓ Т и м о ш е в и ч и, село въ Овручскомъ пов., 6, 7.

Т и м о ш и н с к о е, уроч. въ селѣ Остріевѣ, на Волыни, 447.

Т и р и с к ь, урочище около села Ружина, въ Владимирскомъ
пов., 321.

Т и т к о в ь, опустошенное село въ Луцкомъ пов., 292.

Т и х о т и н ь, село въ Луцкомъ пов., Прил. 143.

Т л у с т е я ь к е, село въ Червоногородскомъ пов., около
Давидковецъ, Прил. 431—436.

Т о з ь н ь, село въ Луцкомъ (?) пов., Прил. 324.

Т о л м о х о в ь, село въ Луцкомъ (?) пов., 471, 472.

Т о л о л ь, село въ Луцкомъ пов., 73.

Т о п о р и щ а, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., 143.

Т о п о р о в к а, опустошенное село Заславской волости, въ
Луцкомъ пов., 292.

Торговица, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 400, 407;

Прил. 13, 14, 133.

Торговицкій замокъ, Прил. 133.

— Костелъ, Прил. 133.

— Монастырь католическій, Прил. 133.

Торговицкая волость, 407.

— Церковь, Прил. 14.

Торійскъ—см. Турискъ.

Торковъ, село въ Винницкомъ пов., 581.

Торчинъ, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 394, 395, 483.

Торчинская волость, 422, 423.

Траволынь, опустошенное село Полонской волости, въ Луцкомъ пов., 290.

Трестенецъ, село въ Луцк. (?) пов., 296, 300, 301.

Трехтемировское староство, въ Кіевскомъ пов., Прил. 450.

Трибесовское Городище, село въ Житомирскомъ пов., около Пржева. 231, 512, 534.

Трибесовщина, земля въ Житомирскомъ пов., 3.

Трибухояцы, опустошенное село Базалійской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Трибуховщина, село Иванковской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 156.

Трилисы, село въ Бѣлцернов. староствѣ, Прил. 346.

Трипийскій грунтъ, урочище въ Житомирскомъ пов., 231.

Тристенъ или Тристенецъ, село въ Луцкомъ (?) пов., 293, 294.

Тристянецъ, урочище во Владимирскомъ пов., около Церица и Радовичъ, 84.

Троки, городъ въ Виленскомъ воеводствѣ.

Троцкій замокъ, 16.

— Повѣтъ, 11, 16.

Троковичи (?)—360.

Тростянка, село въ Луцкомъ пов., 282.

- Трояновка, опустошенное село Базалійской волости, въ Луцкомъ пов., 291.
- Трояновъ или Трояновцы, мѣстечко въ Житомирскомъ 233, 303, 304, 307.—Прил. 438.
- Трубжовка, село Павлодской волости, въ Житомирскомъ пов., 153.
- Труденичи, село Иванковской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 156.
- Трусиловка, опустошенное село Заславской волости, въ Луцкомъ пов., 292.
- Трушановцы, село въ Житомирскомъ пов., 350.
- Трушовецкое имѣніе, въ Литвѣ, 226.
- Тулины, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., 175, 176, 180, 186, 187, 412, 413.
- Тупальцы, село въ Житомирскомъ пов., недалеко Кропивной, Прил. 541, 543—545.
- Тупалы, село въ Луцкомъ пов., 55—57.
- Турбіевка, село Павлодской волости, въ Кіевскомъ (sic) пов., Прил. 482.
- Турбовка, мѣстечко въ Кіевскомъ воеводствѣ, Прил. 207.
- Турейскъ—см. Турійскъ.
- Турецкая земля, 23.
- Турія, мѣстечко во Владимирскомъ пов., 64—66; Прил. 513, 514, 516.
- Турія, село въ Луцкомъ пов., Прил. 99, 100.
- Турійскъ, Торійскъ, Турейскъ или Турискъ, мѣстечко во Владимирскомъ пов., 264, 265, 269, 283, 326, 327, 331, 332, 336, 454, 455, 557, 558; Прил. 13—17, 19.
- Турійская волость, 552, 553.
- Туриковичи, село въ Кременецкомъ пов., 342.
- Туриковскій ставъ, около Микитичъ, въ Кременецкомъ пов., 342, 344.
- Туричаны, село во Владимирскомъ пов., 264, 265, 269; Прил. 76, 77.
- Турки, народъ, 397.

- Туровицѣ, село во Владимирскомъ пов., 553.
Туровицкій (или Туровицкій?) монастырь, 553, 555, 556.
Туровичи, мѣст. во Владимирскомъ пов., 324, 326—328, 454, 455.
Туропинъ, село во Владимирскомъ пов., 66.
Турье Поле, урочище въ Луцкомъ пов., между Ощовомъ и Оздютичами, 40.
Турья, рѣка во Владимирскомъ пов., 336; Прил. 553, 562—564, 567, 568.
Тынна, мѣстечко въ Камецекомъ пов., Прил. 446.
Тышинская земля въ Житомирскомъ пов., 4.
Тютковщина, село Иванковской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 156.

У.

- Углы, село въ Луцкомъ (?) пов., 216.
Угольцы, с. въ Луцкомъ пов., около Богурина, Прил. 101.
Угры или Венгры, страна, 273.
Угриновское имѣніе, въ Луцкомъ пов., 32.
Удріевцы—см. Одріевцы (Прил. 474).
Удычъ, рѣка въ Брацлавскомъ пов.
Удыцкое устье, 23.
Ужинецъ, село на Волыни, 90.
Узнога, село въ Рѣчицкомъ (?) пов., 240, 241.
Украина, 438, 487, 553; Прил. 52, 53, 57, 59, 65, 93, 267, 300, 332, 410, 478, 583, 584.
Украинныя войска, 514.
Улановъ, мѣстечко въ Брацлавскомъ пов., 229.
Улашковцы, мѣстечко въ Камецекомъ пов., Прил. 410.
—монастырь. Прил. 410.
Умань, городъ въ Винницкомъ пов., Прил. 590.
Унава, рѣка въ Житомирскомъ пов., 153.
Унинъ, село въ Овручскомъ пов., Прил. 156.
Уробровцы, село въ Подольскомъ воев., Прил. 407.
Устигугъ, мѣстечко во Владимирскомъ пов., надъ р. Бугомъ, 99—102, 212, 268.

У х о в е ц к ѣ, село во Владимирскомъ пов., недалеко Любимова, 573, 574.

У ш а, рѣка въ Овручскомъ пов., 189, 390, 392; Прил. 148, 204, 205.

У ш и ц а, слобода въ Гребанской волости, въ Житомирскомъ пов., 390, 392.

У ш и ц к о о с т а р о в с к о е, въ Подольск. в., Прил. 323, 329

Ф.

Ф а с т о в ѣ — см. Х в а с т о в ѣ.

Ф а у с т и н ц ы, село въ Каменецкомъ пов., около Збруча, Прил. 426—430

Ф е д о р о в к а, село въ Брацлавскомъ воев., Прил. 58—60.

Ф е д о р о в к а, с. въ Овручскомъ пов., Прил. 207, 227, 228.

Ф е д о р ч и ц ы, урочище въ Луцкомъ пов., близъ Бѣлаго Стога, 394.

Ф е п е в ы ч и, с. Иванковской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 156.

Ф и л и п о в с к а я з е м л я, урочище въ Бѣломъ Стогѣ, въ Луцкомъ пов., 394.

Ф и л и п о в ы ч и, с. Звягол. вол., въ Луцкомъ пов., 559, 561.

Ф и л и п о в щ и н а, земли въ Житомирскомъ пов., 3.

Ф о л и т о в е й (sic), селище въ Брацлавскомъ пов., 26.

Ф р а н ц у з ы, народъ, 401.

Ф у р м а н о в к а, с. въ Подольскомъ воев., Прил. 408.

Х.

Х а б н о, мѣстечко въ Овручскомъ пов., 189.—Прил. 366.
Хабенская волость 76, Прил. 366.

Х а р ц е е в к а, с. Маволоцкой вол., въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Х а р у л у к ч а, с. въ Луцкомъ пов., 443.

Х а р у ч а, с. въ Луцкомъ пов., 444,

Х а р у ч а М а л а я, с. Межрѣчской вол., въ Луцк. пов., 449

Х в а с т о в ѣ, Ф а с т о в ѣ или Н о в ы й В е р е щ и н ѣ,

городъ въ Кіевскомъ пов., 260, 262, 263, 444;

Прил. 153, 438.

Хвоя, село въ Овручскомъ пов., Прил. 160.

Хижицы, село въ Винницкомъ пов., 118.

Хижики, опустошенное село Остропольской вол., въ Луцкомъ пов., 291.

Хиничи, Хиночи или Хиновичи (?), село, потомъ мѣст., Чорторыйской вол., въ Луцкомъ пов., 34, 35.

Хлапицы, село въ Житомирскомъ пов., 4.

Хлапотинъ, иначе Красный Ставъ, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 418, 440—442.—Прил. 437.

Хлюпійская земля, въ Житомирскомъ пов., 4.

Хлюпцаны, село Велединцкой волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 164, 187, 189—191, 197.

Хлюпяцкая церковь, Прил. 191.

Хмилевъ, село во Владимирскомъ (?) пов., 457.

Хоболтовъ, село во Владимирскомъ (?) пов., 102.

Ховжинцы, опустошенное село Заславской волости, въ Луцкомъ пов., 292.

Ховхоль, слободка Велединцк. вол., въ Овручск. пов., 248.

Ходаки, опустош. село въ Луцкомъ пов., 292.

Хоецкаго Волиця, опустошенное село Заславской волости, въ Кременецкомъ пов., 292.

Хоецкаго Волиця, другое опустошенное село Заславской волости, въ Кременецкомъ пов., 292.

Хойники, село на Волыни, Прил. 249, 251.

Холопча, дѣст. при мѣстечкѣ Новой Вили, въ Житомирскомъ пов., 541.

Холопы, село въ Луцкомъ пов., около Березной 140—142.

Холпыевъ (Холпцевъ?), село въ Луцк. пов., 296.

Хоневцы, опустош. с. Заславск. вол. въ Луцк. пов., 291.

Хоровъ, с. Острожской вол., въ Луцкомъ пов., 382.

Хоровецъ, село въ Луцкомъ пов., 440, 442.

Хотиновка, мѣст. въ Кіевскомъ воев., Прил. 207.

Хотинъ, городъ, Прил. 301.

Хорохоринъ, село въ Луцкомъ пов., 474.

Хорошки, село въ Луцкомъ пов., 449.

Хотушовъ, село Ковельскаго староства, во Владимирскомъ пов., недалеко с. Борокъ, Прил. 568.

Хотча (?)—368.

Хочинъ, ставъ окодо Богурна, въ Луцкомъ пов., 485.

Хреновъ—см. Хрѣновъ.

Хрипаличи, село во Владимирскомъ (?) пов., 490

Христиновка или Кристиновка, село Бышевской вол., въ Овручскомъ (?) пов., Прил. 51.

Хрисповки, опустошенное село Заславской волости, въ Луцкомъ пов., 292.

Хролинъ, опустошенное с., въ Луцк., пов., 292.

Хрубовная, опустошенное с. Полонской волости, въ Луцкомъ пов., 290.

Хручое Великое (Харуча?), с въ Луцкомъ пов., 443, 444.

Хрѣновъ, село во Владимирскомъ пов., 190—196, 198.

Хубковъ (?), Прил.. 438.

II.

Цевеличи, с. во Владимирскомъ пов., Прил. 40—44.

Цевовъ, село въ Луцкомъ пов., 58, 97, 98.

Цепеневцы, опустошенное село Константиновской вол., въ Кременецкомъ пов., 291.

Цминъ или Цмны, село Чорторийской вол., въ Луцкомъ повѣтъ, Прил. 617—623.

Цминъ, село въ Пинскомъ пов., 312.

Цыbermanова Гребля, село Уманской волости въ Винницкомъ пов., Прил. 585, 487, 589—591.

Цыbermanовка, село Уманской волости, въ Винницк. пов., Прил. 585, 587, 589—591.

Цымбаловка, село въ Житомирскомъ пов., Прил. 551.

Цырѣ—см. Чирѣ.

Ч

- Чайковка, мѣст. въ Житомирскомъ (?) пов., Прил. 332.
- Чаплины, опустошенное село Заславской вол., въ
Кременецкомъ пов., 292.
- Чапля, рѣка въ Винницкомъ пов., около Скуринецъ и
Коморова, 123.
- Чарнобыль—см. Чорнобыль.
- Чарнокунцы, село въ Заднѣстровьи, Прил. 505—509.
- Чарнолоза, уроч. въ Луцкомъ пов., около Богурипа, 484.
- Чарноруда (?), Прил. 438.
- Чарторыйскъ—см. Чорторийскъ.
- Чаруковъ, село въ Луцкомъ (?) пов., 254.
- Червоногородское староство, въ Подольскомъ
воеводствѣ, Прил. 412.
- Черевенка, руда, урочище въ Житомирскомъ пов., не-
далеко Слободищъ и Лещина, 231.
- Черевенка, рѣка въ Житомирскомъ пов., 231.
- Черевки, с. Веледницкой вол., въ Овручск. пов., Прил. 184.
- Черкасы, городъ въ Кіевскомъ пов., 22, 544
- Черкасское староство, 544.
- Черлевцы, опустошенное село Константиновской вол.,
въ Кременецкомъ пов., 290.
- Черневка, опустошенное село Остропольской волости,
въ Луцкомъ пов., 291.
- Чернеховъ, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., 143, 145.
- Чернеховская волость, въ Луцкомъ пов., 419.
- Черниговцы, село въ Кіевскомъ воев., Прил. 116.
- Черниговское староство, Прил. 331.
- Черница, мѣст. въ Житомирск. пов., 147, 558, 559, 562.
- Черниччи, село въ Луцкомъ пов., 208, 209, 270, 271;
Прил. 27.
- Чернявка, село Вчорайшинской волости, въ Житомир-
скомъ пов., Прил. 153
- Чернявка, село Цаволочской волости, въ Житомирскомъ
пов., Прил. 153.

Чернятинъ Вышній, опустошенное село Константиновской вол., въ Кременецкомъ пов., 290.

Чернятинъ Нижній, опустошенное село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 290.

Чертежъ, урочище около села Борокъ, во Владимирскомъ пов., Прил. 555.

Четвертия, мѣст. въ Луцкомъ пов., надъ р. Стиромъ, 299, 300, 356.

Чечельникъ, городъ въ Брацлавскомъ пов., Прил. 410.

Чиколовичи, село въ Овручск. пов., Прил. 241, 242.

Чиръ или Цыръ, с. въ Луцкомъ (?) пов., Прил. 32, 34, 35.

Чолонникъ, урочище около села Борокъ, во Владимирскомъ пов., Прил. 368.

Черная, село въ Луцкомъ пов., въ Полѣсьи, 161.

Чернижская волость, на Волыни, Прил. 284—287.

Чернобыль, городъ въ Овручскомъ пов., Прил. 150, 151, 203, 204, 223, 232, 302.

Чернобыльская волость, Прил. 151.

Чернобыльскій доминиканскій монастырь, Прил. 221.

Черногородка, село въ Киевскомъ воеводствѣ, 262.

Черное Устье (?), въ Брацлавскомъ пов., 23.

Чернорудка, село Втораишенской волости, въ Житомирскомъ пов. Прил. 153.

Черный Шляхъ, на границѣ Киевскаго и Брацлавскаго воеводствъ, Прил. 551.

Чортковъ, мѣстечко въ Заднѣстровьи, Прил. 509.

Чорторыи, опустошенное село Шуджинской волости, въ Луцкомъ пов., 290.

Чорторыскъ или Чорторыискъ, мѣст., въ Луцк. пов., надъ р. Стиромъ, 428, 431, 434, 436, 437; Прил. 93, 293, 618, 621.

Чорторыская волость, Чорторыщина, 419, 427—Прил. 618.

Чорторыскій замокъ, 34.

Чотырбокъ, опустошенное село Заславской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Чубинка, опустошенное с. Остропольской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Чубинцы, село Павлоградской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Чудвы, село въ Луцк. пов., въ Полѣсьи, 161.

Чудло, село въ Луцкомъ пов., 75—77.

Чудновъ, городъ въ Житомирскомъ пов., 170, 228; Прил. 59, 626.

Чульчицкое староство, Прил. 335.

Чыгры, село въ Овручскомъ пов., Прил. 447, 448.

III.

Шавница или Шевница, урочище, бродъ на р. Турьѣ, во Владимирскомъ пов., около села Борокъ, Прил. 555, 568.

Шайно, село во Владимирскомъ пов., Прил. 71.

Шандаровщина, село въ Луцкомъ пов., 161.

Шандбаровъ перевозъ на р. Ворсклѣ, на Татарскомъ шляху, 544.

Шакунькова нива, урочище въ Луцкомъ пов., около Богурина, 484.

Шарныполь, село въ Винницкомъ пов., недалеко Конелы, Прил. 583.

Шатава, городъ въ Каменецкомъ пов., Прил. 455—457.

Шведы, народъ, Прил. 285.

Шевница—см. Шавница

Шепеличи, село въ Овручскомъ пов., Прил. 232.

Шепеличи Новыя, село въ Овручскомъ пов., Прил. 317, 318.

Шепель, Шепле или Шепля, село въ Луцкомъ пов., 584, 585.

Шепетовка, село въ Каменецкомъ пов., 242.

Шибеная, село въ Каменецкомъ пов., 235.

Шивры, опустошенное село Константиновской волости, въ Каменецкомъ пов., 291.

Шивры, другое опустошенное село Константиновской вол., въ Каменецкомъ пов., 291.

Шимковская земля, урочище въ Бѣломъ Стокѣ, въ Луцкомъ пов., 394.

Шираевка, волица, опустошенное село Заславск. вол., въ Луцкомъ пов., 292.

Шморки, опустошенное село Базалійской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Шпалли или Шпили, село Ивановской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 156.

Шпатовъ, село въ Луцкомъ пов., 479, 480.

Шпили—см. Шпалли.

Шпичницы, село Павлодочской волости, въ Житомирск. пов., Прил. 153.

Шулжинская волость, въ Луцкомъ (?) пов., 290.

Шумбаръ, село въ Кременецкомъ пов.; Прил. 373, 378, 379.

Шумскъ, село въ Житомирскомъ пов., 303, 304.

Шуцьки, село въ Кременецкомъ (?) пов., Прил. 343, 344.

Шупарка, село въ Подольскомъ воев., Прил. 300.

Шушковичи, село въ Житомирскомъ пов., 4.

III.

Щеніевъ, село въ Житомирскомъ пов., 158, 311.

Щенютинскій ставъ, во Владимирскомъ пов., около Радовичъ и Ляхова, 83, 84.

Щепютинъ, село во Владимирскомъ пов., 85.

Щесновцы, село въ Кременецкомъ пов., 235.

Щешевъ, село въ Житомирскомъ (?) пов., 539.

Щитинъ (считипъ), село во Владимирскомъ пов., 451—453.

Щуринъ (Счуринъ), село въ Луцкомъ пов., 293, 294.

Щурова, селище въ Брацлавскомъ пов., 26.

Ю.

Юлча или Ялча (?), село Лозовской вол., въ Овручск. пов., Прил. 221, 222.

Ю р д и н ц ы, опустошенное село Базалійской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Ю р и л ь ч е, село въ Камянецкомъ пов., Прил. 301.

Ю р н о в щ и н а, село Веледницкой волости, въ Овручскомъ пов., 248; Прил. 194, 195.

Ю р о в к а, село Любарской волости, въ Кременецкомъ пов., 483, 484.

Ю р ь е в к а, село Бышевской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 51.

Ю р ь е в к а, другое село Бышевской волости, Прил. 51.

Я

Я б л о н к а, село въ Луцкомъ (?) пов., 346.

Я б л о н о в к а, опустошенное село Полоцкой волости, въ Луцкомъ пов., 290.

Я б л о н о в к а, село въ Житомирскомъ пов., Прил. 551.

Я б л о н о в ь, мѣстечко въ Коломыйскомъ пов., Прил. 412.

Я в о р о в к а, опустошенное село Красной волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Я г о д н о, село въ Владимирскомъ пов., 65, Прил. 76.

Я з в и н ы, урочище около с. Цинь, въ Луцкомъ пов., Прил. 620.

Я з л о в е ц ь, городъ въ Червоногородскомъ пов., Прил. 359.

Я н и м о в ц ы, опустошенное село Заславской волости, въ Луцкомъ пов., 292.

Я к у б о в ц ы, селища въ Брацлавскомъ пов., на р. Угорскомъ Тикичѣ, 26.

Я л о в н ц а, урочище около с. Циня, въ Луцк. пов., Прил. 619.

Я л ч а—см. Ю л ч а.

Я м п о л ь, мѣстечко въ Кременецкомъ пов., 574; Прил. 81, 244.

Я н е в н и, урочище въ Луцкомъ пов., около Шпакова, 480.

Я н о в ц ы, село въ Житомирскомъ пов., 230.

Я н к о в ь, село въ Вязницкомъ пов., 582.

Я н у ш о в к а, городъ недалеко Бердичева, 373, 375.

Я р е ш к и, с. Павлоцкой вол., въ Житомирск. пов., Прил. 153.

Я р и н и ч и, опустошенное с. Остропольской вол., въ Луцк. 291.

Я р о в ѣ ц а, село въ Луцкомъ пов., 257, 356, 358.

Я р о с л а в ѣ и, село во Владимирскомъ пов., Прил. 109.

Я р о с л а в к а, село Вчорайшенской волости, въ Житомирск. пов., Прил. 153.

Я р о ш о в а, урочище въ Луцкомъ пов., около Богурна, 484.

Я р ы ш о в ѣ, мѣстечко въ Подольскомъ воев., Прил. 494.

Я с е н о в к а, село въ Луцкомъ (?) пов., 293.

У Я с с ы, селище въ Брацлавскомъ пов., 23.

Я с т р е б н а, село Бышевской вол., въ Житомирск. пов., Прил., 51.

Я х н о в ц ы, село въ Кременецк., пов., 234.

Я ц к о в ц ы, опустошенное село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 290.

ОГЛАВЛЕНІЕ.

Стран.

- I. Судебное рѣшеніе по дѣлу объ угнетеніи панами Лысаковскими крестьянъ имѣній Миркова и Верхо-
ставья, арендованныхъ ими у паніи Холопневской. 1655 г., Февраля 27. 1.
- II. Инвентарь села Пашовой, съ перечисленіемъ живу-
щихъ въ немъ крестьянъ, принадлежащаго имъ скота
и отбываемыхъ ими повинностей. 1655 г., Марта 18. 5.
- III. Инвентарь села Каменной Горы. 1655 г., Апрѣля 21. 8.
- IV. Жалоба отъ имени князя Вацлава Четвертинскаго
на крестьянъ пана Корытинскаго изъ села Вишнева,
о томъ, что они, арестовавъ его крестьянина, осудили
его на смерть. 1659 г., Мая 9. 10.
- V. Жалоба отъ имени пана Ольшановскаго на пана
Закржевскаго, разогнавшего своими притѣсненіями
всѣхъ крестьянъ изъ находившагося у него въ заставѣ
имѣнія Целза. 1659 г., Мая 17. 12.
- VI. Судебное разслѣдованіе и приговоръ громадскаго суда
о воровствѣ крестьяниномъ Василенъ Горедичикомъ у
разныхъ лицъ скота и вещей. 1659 г., Августа 2. 13.
- VII. Жалоба Брацлавскаго подкоморія князя Стефана
Святополка—Четвертинскаго на панію Загоровскую о
нападеніяхъ на его крестьянъ, нанесеніи имъ побоевъ
и грабежахъ. 1660 г., Марта 6. 19.
- VIII. Подписка паніи Вильчинской и крестьянина Остапко-
вича о прекращеніи ими дѣла объ убійствѣ крестья-
нами пановъ Скарбковъ племянника Остапковича,
крестьянина Похабскаго. 1660 г., Апрѣля 3. 24.
- IX. Жалоба игумена Луцкаго монастыря Тарасія Проко-
повича на пана Станислава Поплавскаго, утопившаго

- монастырскаго крестьянина за нежеланіе его жить у Поплавскаго. 1660 г., Апрѣля 24. . . . . 26.
- X. Приговоръ къ инфаміи пана Адама Красицкаго за наѣздъ на имѣнія Казимира Красицкаго и учиненныя тамъ насилія, грабежи и убійство. 1662 г., Января 14. 28.
- XI. Жалоба капитана Цепевича о крестьянскомъ бунтѣ въ селѣ Сельцѣ противъ остановившагося тамъ отряда войскъ. — Донесеніе вознаго объ осмотрѣ избитаго солдата изъ того же отряда. 1663 г., Февраля 13. 35.
- XII. Инвентарь села Ворокомля, составленный въ 1651 году, съ подробнымъ исчисленіемъ крестьянскихъ платежей. 1663 г., мая 1. . . . . 37.
- XIII. Жалоба Владимирскаго земскаго судьи, Яна Загоровскаго, на арендатора имѣнія его Цевелпчъ, пана Петра Васильковскаго, о чрезмѣрномъ отягощеніи крестьянъ работою и поборами и объ истязаніи одного изъ нихъ. — Донесеніе вознаго по тому же дѣлу. 1663 г., Іюня 20. 40.
- XIV. Жалоба отъ имени Парнавскаго подчашаго Войцѣха Черминскаго на поручика Казимира Родкевича о неправильномъ представленіи въ городскій Владимирскій судъ обокравшаго Родкевича крестьянина жалобщика, и на городскій судъ о незаконномъ принятіи этого дѣла къ разсмотрѣнію. 1663 г. Сентября 6. . . . . 44.
- XV. Жалоба Владимірскаго униатскаго епископа Яна—Михаила Поцея на Пинскаго подкоморія Яна-Карла Дольскаго о нападеніи послѣдняго съ отрядомъ вооруженныхъ людей на униатскую церковь въ селѣ Ильбязѣ, которую они разрушили до основанія, а изъ бревенъ отъ разрушенной церкви хотѣли сдѣлать висѣлицу и повѣсить на ней мѣстнаго священника, но послѣдній успѣлъ скрыться. 1663 г., Сентября 28. 47.
- XVI. Инвентарь имѣній Дерптскаго стольника Щаснаго Тышкевича: Королевки, Кристиновки, Бышева и другихъ. 1664 года..... 49.
- XVII. Жалоба пана Куровскаго и паніи Маньковской на крестьянъ послѣдней, взбунтовавшихся, избившихъ и изранившихъ ея слугу, и нападавшихъ на самую поѣщницу. 1664 г., Января 22. . . . . 52.
- XVIII. Жалоба пановъ Гавсовичей-Шостаковскихъ на пана Куберскаго, о томъ, что когда у нихъ пропалъ хлѣбъ, и слѣдъ привелъ къ имѣнію Куберскаго, то послѣдній отказалъ въ приказаніи своимъ крестьянамъ либо от-

- вести слѣдъ дальше, либо вознаградить за пропажу.
1664 г., Февраля 12. . . . . 54.
- XIX. Жалоба пана Юшковскаго, на князя Федора Святополка-Четвертенскаго о томъ, что послѣдній вынудилъ его подписать различные документы, грозя въ противномъ случаѣ смертью за двоеженство, такъ какъ Юшковскій, во время козацкаго возстанія, женился было, для спасенія своей жизни, на крестьянкѣ Четвертенскаго, а впоследствии вступилъ во вторичный бракъ со шляхтянкою. 1664 г., Февраля 26. . . . . 57.
- XX. Жалоба пана Ольшанскаго на пановъ Закревскихъ объ угнетеніи и разореніи крестьянъ въ арендуемомъ у него имѣніи Пелжѣ. 1664 г., Марта 14. . . . . 61.
- XXI. Жалоба пана Куберскаго, на крестьянъ села Котова о томъ, что они содѣйствовали козакамъ нападать на его дворъ, служили имъ проводниками, и т. д. 1664 г., Марта 15. . . . . 63.
- XXII. Жалоба пановъ Домбровскихъ на поручика козацкой хоругви Кіевскаго воеводы Выговскаго, Радлинскаго, о томъ, что онъ сверхъ всякихъ утѣшеній въ имѣніяхъ жалобщиковъ мѣстечкѣ Оратовѣ и селѣ Оратовкѣ, самовольно записалъ тамошнихъ крестьянъ въ козаки. 1664 г., Марта 18. . . . . 66.
- XXIII. Цивентарь части села Житановъ, съ исчисленіемъ крестьянъ и ихъ повинностей. 1664 г., Марта 27. . . . . 69.
- XXIV. Приговоръ копнаго суда, по которому крестьяне села Себуня, принадлежащаго пану Достоевскому, неявившіеся на копу, должны удовлетворить крестьянъ села Бучина, у которыхъ на поляхъ покраденъ былъ хлѣбъ. 1664 г., Августа 13. . . . . 70.
- XXV. Объявленіе отъ имени пана Люшковскаго о томъ, что панъ Достоевскій отказался исполнить приговоръ копнаго суда по дѣлу объ ограбленіи на поляхъ Люшковскаго крестьянскаго хлѣба, а также коней и воловъ. 1664 г., Августа 30. . . . . 72.
- XXVI. Жалоба пани Бончалъской на пановъ Кашевскихъ о нарушеніи условія объ арендованіи ею у нихъ имѣнія, угнетеніи крестьянъ и разгонѣ ихъ, и проч. 1664 г., Октября 31. . . . . 75.
- XXVII. Жалоба отъ имени пани Сенютиной на арендатора ея имѣній: Ольшаницы, Волоскаго и Сироботовки, пана

- Якубовскаго, объ угнетеніи ея крестьянъ. 1665 г., Января 24. . . . . 79.
- XXVIII. Жалоба пана Яна Совинскаго на управлявшаго его имѣніемъ Верховнею, Людвика Раковича, объ угнетеніи имъ его крестьянъ и разореніи имѣнія. 1665 года, Апрѣля 1. . . . . 82.
- XXIX. Донесеніе вознаго о наложеніи имъ ареста на крестьянъ, бѣжавшихъ изъ имѣнія Бердичевского кармелитскаго монастыря въ село Кустынь. 1665 г., Апрѣля 27.. 86.
- XXX. Жалоба пана Кулаковскаго о разореніи панею Козницкою имѣнія Дядковичъ, на которое онъ имѣетъ права наследства. 1665 г., Іюля 14. . . . . 87.
- XXXI. Жалоба папи Стрыбунецкой на ксендза Гнатовскаго, отнимающаго у нея земли, прогнавшаго православнаго священника и поселившаго въ его домъ «дударя», съ цѣлю, чтобы онъ своею игрою мѣшалъ православному богослуженію. 1665 г., Іюля 24. . . . . 89.
- XXXII. Жалоба слуги Запорожскаго гетмана Павла Тетери, шляхтича Покленковскаго, на пана Кухарскаго, убившаго, панявшуюся было у него женщину. 1665 г., Октября 23. . . . . 92.
- XXXIII. Жалоба отъ имени Брацлавскаго старосты, Павла Тетери, на управлявшаго арендованнымъ у него селомъ Полицами шляхтича Кухарскаго, объ угнетеніи тамошнихъ крестьянъ и изнасилованіи крестьянскихъ дѣвушекъ и женщинъ. 1666 г., Іюля 1. . . . . 95.
- XXXIV. Жалоба пана Калусовскаго на пана Вержбицкаго, обѣщавшаго вѣшать при встрѣчѣ его крестьянъ. 1666 г., Іюля 6. . . . . 98.
- XXXV. Жалоба намѣстника хоругви ротмистра Самуила Лаща, Александра Глосковскаго, на пана Жвана за нападеніе съ крестьянами на его отрядъ во время ночлега и поджогъ корчмы. 1666 г., Сентября 25. . . . . 99.
- XXXVI. Жалоба пана Карсницкаго на Кіевскаго стольника Яна-Александра Хребтовича, объ убійствѣ крестьянина. 1666 г., Ноября 8. . . . . 101.
- XXXVII. Цвентарь села Руснова, съ исчисленіемъ крестьянъ и ихъ повинностей. 1667 г., Іюня 27. . . . . 103.
- XXXVIII. Жалоба пана Вышпольскаго, на пана Лыховскаго о незаконной продажѣ и залогѣ непринадлежащихъ ему крестьянъ. 1671 г., Іюня 28. . . . . 106.

- XXXIX. Актъ судебной передачи имѣній Добратина и Букоймы, присужденныхъ панамъ Ливчевскимъ отъ Волынскаго каштеляна Яна-Франциска Любовицкаго; при передачѣ судомъ составленъ списокъ имущества крестьянъ и ихъ повинностей. 1671 г., Ноября 13. 107.
- XL. Росписка пана Федора Павши, пану Семену Мошковскому въ полученіи удовлетворенія за убитаго Мошковскимъ крестьянина Павши. 1676 г., Января 16. 115.
- XLI. Жалоба отъ имени Мстиславскаго земскаго судьи, Стефана Воронецкаго—Маркевича, на пана Карла-Юрія Милькевича, объ угнетеніи имъ крестьянъ въ имѣніяхъ Воронецкаго. 1678 г., Іюля 4. 117.
- XLII. Дарственная запись отъ пани Калусовской, въ пользу пани Вержбицкой, на крестьянина и винокурню, съ правомъ переселить перваго и перенести послѣднюю въ свое имѣніе. 1679 г., Мая 30. 120.
- XLIII. Жалоба пановъ Тышкевичей на пановъ Конарскихъ, о захватѣ земель, насильственномъ уводѣ крестьянской семьи, грабежѣ крестьянскаго имущества, истязаніяхъ и проч. 1679 г., Сентября 28. 123.
- XLIV. Списокъ крестьянъ села Заржицка, съ перечисленіемъ имѣющагося у нихъ рабочаго скота и лошадей. 1679 г., Ноября 7. 125.
- XLV. Подробное перечисленіе разнаго рода вымогательствъ и убытковъ, причиненныхъ Черниговскимъ воеводою Станиславомъ-Казимиромъ Беневскимъ и паномъ Касперомъ Куницкимъ, жителямъ мѣстечка Берестечка и принадлежащей къ нему волости. 1680 г., Іюня 5. 126.
- XLVI. Универсалъ Луцкаго старосты Афанасія Міончинскаго, къ обывателямъ Луцкаго повѣта, о сборѣ съ оружіемъ для исполненія судебного рѣшенія по дѣлу пана Чечеля съ паномъ Радлинскимъ. 1680 г., Декабря 7. 136.
- XLVII. Дарственная запись отъ пана Андрея Гулевича, пани Кристины Хржонстовской на крестьянина, бѣжавшаго въ ея имѣніе и тамъ поселившагося. 1681 г., Февраля 25. 137.
- XLVIII. Жалоба игумена Луцкаго монастыря Мелетія Любичкаго и всего Луцкаго братства, на слугу Велюнскаго стольника Франциска Венжика, Яна Говирскаго, о нападеніи на монастырское имѣніе, грабежѣ и истязаніи крестьянъ. 1681 г., Сентября 16. 140.

- XIX. Письмо Сондецкого старосты Яна Лисского къ уряднику своего Барашовскаго имѣнія Шуминскому, чтобы тотъ не угнеталъ крестьянъ. 1682 г., Февраля 7. . 144.
- I. Жалоба пана Михаила Скинора на Кіевскаго стольника Яна Проскуру Суцанскаго и другихъ лицъ о нападении на него на дорогѣ, нанесеніи ему побоевъ, и объ уводѣ его крестьянъ. 1682 г. Сентября 22. . 146.
- II. Донесеніе вознаго о томъ, что урядникъ слободы Лубянки, принадлежащей пану Стецкому. Станиславъ Домбровскій, отказался выдать бѣжавшихъ на «слободу» изъ Чернобыльской волости, принадлежащей пану Сапѣгѣ, крестьянъ. 1682 г., Декабря 31. . 150.
- III. Списокъ жителей мѣстечекъ Паволочи и Котельни и перечисленіе пустыхъ селъ, принадлежащихъ къ этимъ мѣстечкамъ, а также къ Ружину, Вчерайшему и Гродку. 1683 г., Января 20—25. . 152.
- III. Списокъ жителей мѣстечка Иванкова и принадлежащихъ къ нему селъ. 1683 г., Февраля 5—6. . 154.
- LIV. Рѣшеніе Кіевскаго градскаго суда по дѣлу о нанесеніи дворянами Богданомъ, Кирикомъ и Семеномъ Барановскими побоевъ дворянамъ Іосифу и женѣ его Авдотіи Барановскимъ же, ограбленіи ихъ и о составленіи незаконнымъ образомъ приговора копнаго суда по дѣлу о воровствѣ будто бы Іосифомъ Барановскимъ пчелъ. Судъ, отлагая окончательное рѣшеніе до разслѣдованія дѣла, приговариваетъ отвѣтчиковъ къ тюремному заключенію за то, что они собирали запрещенный закономъ копный судъ, отъ каковыхъ собраній будто бы происходятъ крестьянскіе бунты. 1684 г., Октября 25. 157.
- LV. Подробное исчисленіе грабежей, произведенныхъ жолнерами въ Веледницкой волости, принадлежащей Овручскому старостѣ Франциску Потоцкому. 1687 г., Іюня 26. 163.
- LVI. Жалоба пана Свяцкого на пана Корытка, сначала сманившаго къ себѣ его слугу Климашевича, обѣщаніемъ женить его на своей служанкѣ, а потомъ убившаго Климашевича. 1688 г. Іюня 2. . 198.
- LVII. Жалоба пана Прушинскаго на Вилькомирскаго подчапашаго Дмитрія Жабокрицкаго за уводъ его крестьянъ со всѣмъ ихъ имуществомъ и за нанесеніе побоевъ возному, явившемуся въ имѣніа Жабокрицкаго для арестованія этихъ крестьянъ. 1689 г., Августа 26. 200.

- LVIII. Жалоба поручика панцырной хоругви, Константина Шумлянскаго, на дворянъ Венцеслава Стецкаго и Елену Корытковую о томъ, что они потворствуютъ буйству своихъ крестьянъ, которые, по наущенію священника Василія Сливченка и при помощи квартирующихъ у нихъ жолнеровъ, напали на дорогѣ на Шумлянскаго, избили его и ограбили. 1690 г., Апрѣля 26. 202.
- IX. Сравнительныя свѣдѣнія о числѣ жителей въ имѣніяхъ пана Михаила—Федора Ельца въ 1691 году и передъ началомъ козацкихъ войнъ. 1691 г., Марта 20. 206.
- LX. Жалоба отъ имени стражника Полѣскаго, Василія Искрицкаго, на Дымирскихъ старостъ Криштофа и Петра Ласковъ и ихъ управляющаго дворянина Казимира Скорупскаго о томъ, что они сами и подданные Дымирскаго староства, съ ихъ разрѣшенія, захватили земли и истребили лѣса, принадлежащіе къ Демидову, имѣнію Искрицкаго. При изложеніи дѣла обозначаются отношенія крестьянъ къ своимъ «отчизнамъ», представляется фактъ, доказывающій право помѣщика казнить смертію крестьянъ, и излагаются разныя подробности обычнаго права. 1691 г., Іюля 7. 209.
- LXI. Универсалъ Луковскаго старосты Андрея Дрогоевского къ крестьянамъ своихъ полѣсскихъ имѣній о томъ, чтобы они вполне повиновались арендатору его, пану Гурчинскому, подъ страхомъ наказанія. 1691 г., Октября 6. 217.
- LXII. Жалоба Кіевского подсудка Яна Олизара-Волчкевича на пановъ Миляповскихъ о завладѣніи имѣніями Волчками и Гуменниками, разгонъ оттуда крестьянъ и другихъ разореніяхъ. 1691 г., Августа 9. 218.
- LXIII. Показаніе обывателей Кіевского воеводства, производившихъ разслѣдованіе о принадлежности бортовыхъ деревъ, спорныхъ между Чернобыльскими доминиканами и владѣльцемъ Чернобыльскаго имѣнія 1692 г. Октября 14. 220.
- LXIV. Жалоба отъ имени Брацлавскаго ловчаго Яна-Антона Погоцкаго на шляхтянку Бильскую, объ оказаніи ею содѣйствія его слугѣ и крестьянину въ бѣгствѣ за Днѣпръ. 1697 г., Апрѣля 11. 222.
- LXV. Подтвердительная грамота короля Августа II объ освобожденіи нѣсколькихъ крестьянъ короннаго имѣнія Бѣльчи отъ податей и повинностей, взаменъ чего

- они должны отбивать военную службу. 1698 г.,
Февраля 4. . . . . 225.
- LXVI. Жалоба пана Ельца на арендатора его имѣній пана
Буткевича объ истязаніяхъ крестьянъ и убійствѣ
одного изъ нихъ. 1698 г., Марта 5. . . . . 227.
- LXVII. Жалоба подольскаго чашника Самуила Шумлянскаго,
на зятя своего, Кіевскаго чашника Александра Трже-
цяка, о томъ, что Тржецякъ угнетаетъ свою жену и
насилуетъ крестьянокъ, изъ которыхъ онъ одну от-
нялъ у мужа, а другую лишилъ невинности. 1698 г.,
Марта 8. . . . . 229.
- LXVIII. Жалоба отъ имени пана Людвика Манецкаго на
Житомирскаго чашника Григорія Яна Польчевскаго, о
томъ, что послѣдній насильно собираетъ медовую дань
съ крестьянъ жалобщика, при чемъ бьетъ и истязаетъ
ихъ. 1699 г., Апрѣля 28. . . . . 232.
- LXIX. Удостовереніе, данное Махметомъ-пашой шляхтичу
Гораздовскому въ томъ, что выкупленный послѣднимъ
у Махмета крестьянинъ Алексѣй обязался за это быть
вѣчно крѣпостнымъ Гораздовскаго. 1699 г., Іюля 26. 234.
- LXX. Жалоба пановъ Дедовичей—Трипольскихъ на Овруч-
скаго подстоля Федора Павшу о претензіяхъ по вла-
дѣнію имѣніемъ, и между прочимъ о томъ, что Павша
обвинилъ ихъ въ повѣшеніи принадлежащаго ему крестъ-
янина, тогда какъ на самомъ дѣлѣ крестьянинъ этотъ
былъ повѣшенъ за воровство по приговору коннаго
суда. 1699 г., Октября 20. . . . . 235.
- LXXI. Жалоба Овручскаго подстоля Федора Павши на
пановъ Трипольскихъ, о разныхъ убыткахъ по имѣнію,
а также о повѣшеніи принадлежащаго ему крестъ-
янина и о конфискаціи имущества послѣдняго. 1699 г.,
Октября 22. . . . . 241.
- LXXII. Жалоба отъ имени всей панцырной хоругви надвор-
наго Литовскаго маршала князя Януша Вишневецкаго
на крестьянъ села Кудринецъ и управляющаго этимъ
имѣніемъ пана Высоцкаго, о нападеніи на поставлен-
ный отъ этой хоругви пикетъ, нанесеніи побоевъ
пахолкамъ и ограбленіи «товарища».—Донесеніе воз-
наго объ освѣдѣтельствovanіи имъ избитыхъ пахол-
ковъ. 1700 г., Мая 17. . . . . 244.
- LXXIII. Приговоръ Луцкаго гродскаго суда по дѣлу о на-
ѣздѣ пановъ Стемпковскихъ на имѣніе вдовы Ново-

грудскаго подкоморія Казимира Шлюбича — Заленскаго, село Хойники, убійствѣ крестьянки, заключеніи въ тюрьму и истязаніяхъ другихъ крестьянъ; судъ приговорилъ Степковскихъ къ баниціи, а участниковъ наѣзда — шляхтичей къ инфаміи, а лицъ несвободнаго состоянія — къ смертной казни. 1700 г., Мая 25. . 246.

LXXIV. Жалоба заставной владѣльцы села Гаекъ, паніи Путошинской, на вотчинника этого имѣнія, пана Будзишевскаго, о причиненіи ей разныхъ убытковъ и разореніи крестьянъ, въ чемъ Будзишевскій ложно обвинялъ самое Путошинскую. 1701 г., Января 31. 255

LXXV. Приговоръ къ смертной казни крестьянъ Емельяна и Давида Шишликовъ за кражу съ помѣщичьяго гумна нѣсколькихъ мѣръ хлѣба. 1702 г., Марта 2 и 12. 258.

LXXVI. Жалоба дворянина Ивана — Михаила Корженевскаго на управляющаго Лабунскою волостью дворянина Станислава Гржибовскаго, о томъ, что онъ съ помощію Валаховъ и козаковъ, нанятыхъ и городовыхъ, напалъ на село Корженевскаго, Букшинъ, выкочевалъ оттуда въ Лабунъ крестьянъ, а погою собранную Корженевскимъ, оружіемъ отразилъ. Факты эти подтверждаются свидѣтельствомъ вознаго. 1702 г., Іюля 14. 261.

LXXVII. Жалоба пановъ Скипоровъ на Житомирскаго войскаго Захарія Япа Богуцкаго и пановъ Виноградскихъ о притѣсненіи крестьянъ въ селѣ Метыйкахъ, присвоеніи мыта и другихъ претензіяхъ. 1702 г., Іюля 14. 265.

LXXVIII. Жалоба Житомирскаго подчашаго Стефана Петра Ржевицкаго на шляхтянку Браицкую, бывшую передъ тѣмъ въ замужествѣ за его крестьяниномъ, объ увозѣ оставшагося послѣ ея перваго мужа имущества и прижитаго съ нимъ сына, котораго Ржевицкій считаетъ своимъ крѣпостнымъ. 1703 г., Іюля 24. 268.

LXXIX. Жалоба священника селенія Сивокъ, Тимофея, на пановъ Михаила и Константина Боженцовъ-Еловицкихъ о захватѣ имущества, оставшагося послѣ смерти отца жалобщика, «засѣдалаго» крестьянина того же селенія Сивокъ, незадѣлго до смерти перешедшаго на жительство въ имѣніе Еловицкихъ Лановцы. 1703 г., Іюля 30. 272.

LXXX. Жалоба Житомирскаго стольника Адама Путошинскаго на крестьянъ села Коршова о томъ, что они способствовали бѣгству многихъ крестьянъ изъ имѣній

его Гати и Воютина и скрывали у себя, какъ ихъ самихъ, такъ и ихъ имущество. 1704 г., Марта 11. 273.

LXXXI. Постановление Луцкаго градскаго суда объ отсрочкѣ рѣшенія дѣла между Житомирскимъ подчасимъ Стефаномъ-Петромъ Ржеицкимъ и бывшею въ замужествѣ за его крестьяниномъ шляхтянкою Браницкою. 1704 года., Апрѣля 19 . . . . . 275.

LXXXII. Явка въ Кременецкія градскія книги списка-ссудъ деньгами и хлѣбомъ, выданныхъ крестьянамъ села Подгайчикъ, при поселеніи ихъ на слободѣ. 1704 г., Мая 30 . . . . . 277.

LXXXIII. Жалоба Черниговскаго стольника Александра Коссаковского, владѣльца имѣнія Романова, на арендатора этого имѣнія, пана Витославскаго, объ угнетеніи и разореніи крестьянъ. 1704 г., Августа 27. . . . . 280.

LXXXIV. Жалоба Овручскаго скарбника Юрія Линевскаго на Кіевскаго подстоля Данила Боженца-Еловицкаго о различныхъ насиліяхъ въ имѣніи Дятковичахъ и, между прочимъ, о захватѣ въ крѣпостные дѣтей тамошняго священника. 1705 г., Ноября 12 . . . . . 281.

LXXXV. Жалоба шляхтянки Баховской на крестьянъ села Матыекъ объ убійствѣ ея мужа, бывшаго въ этомъ имѣніи управляющимъ. 1707 г., Іюня 9 . . . . . 284.

LXXXVI. Перечень разнаго рода притѣсненій, причиненныхъ арендаторомъ имѣнія Любахова тамошнимъ крестьянамъ. 1707 г., Іюля 11 . . . . . 288.

LXXXVII. Донесеніе вознаго объ освидѣтельствованіи имъ крестьянина Василя Фомина, наказаннаго дворяниномъ Марковскимъ, у котораго онъ состоялъ въ услуженіи до своего закрѣпощенія вслѣдствіе женитьбы на крестьянкѣ. 1707 г., Сентября 22 . . . . . 294.

LXXXVIII. Жалоба Новогрудскаго мечника Михаила Балабана на аренднаго владѣльца его имѣнія Бытня, Дембовскаго, о разореніи этого имѣнія и притѣсненіи крестьянъ, вслѣдствіе чего они всѣ разбѣжались. 1709 г., Апрѣля 4 . . . . . 296.

LXXXIX. Жалоба Кіевскаго войскаго Марка Аксака на крестьянъ села Костюхновки, убившихъ слугу его Погребецкаго, посланнаго въ погоню за ними. 1709 г., Іюня 13 . . . . . 297.

XC. Показанія крестьянина Данка, обвиняемаго въ ково-

- крадствѣ, о его прежней жизни и переселеніяхъ.
1709 г., іюня 23 . . . . . 300.
- ХСІ. Объявленіе товарища Пятигорской хоругви Валеріана Верцинскаго о томъ, что онъ, вмѣстѣ съ другими лицами, завладѣли имуществомъ встрѣтившихся имъ въ дорогѣ подозрительныхъ безпаспортныхъ людей, которымъ и подѣлились между собою. 1710 г., Іюля 4. 302.
- ХСІІ. Тяжба между двумя мѣщанами города Выжвы объ оскорбленіи за то, что одинъ изъ нихъ, будучи присяжнымъ, заставилъ сына другого мѣщанина принять участіе въ тѣлесномъ наказаніи крестьянской дѣвушки. 1712 г., Января 20 . . . . . 303.
- ХСІІІ. Жалоба Кіевского чашника Вацлава Стецкаго, на чашника Брестъ-Курявскаго Яна Куровицкаго, объ увозѣ изъ его села Калусова всѣхъ крестьянъ, включая и дворовую прислугу, съ ихъ скотомъ и имуществомъ. 1712 г., Іюля 18 . . . . . 305.
- ХСІV. Завлеченіе аренднаго владѣльца села Пищатынецъ, Гаврила Водарацкаго, о бѣгствѣ «безъ всякой причины» одного изъ тамошнихъ крестьянъ и объ отказѣ остальныхъ отбывать повинности за бѣжавшаго, такъ какъ они считаютъ себя некрѣпостными, пользующимися правомъ свободного перехода. 1713 г., Марта 3. 308.
- ХСV. Списокъ крестьянъ, поселенныхъ въ Приборецкой волости аренднымъ владѣльцемъ ея, Кіевскимъ подстоликомъ Александромъ Тржецякомъ, послѣ вступленія его во владѣніе этимъ имѣніемъ. 1712 г., Октября 3. 310.
- ХСVІ. Объявленіе владѣльца села Васьковчикъ, пана Станислава Керекеша, о томъ, что имѣніе его, вслѣдствіе козацкихъ войнъ, совершенно опустѣло. 1713 г., Августа 25 . . . . . 312.
- ХСVІІ. Жалоба Галицкаго чашника Франциска Богуша на дворянина Стефана Поповскаго о наѣздѣ на село Кудыевцы и увозѣ оттуда крестьянъ и слободичей. 1714 г., Октября 27 . . . . . 313.
- ХСVІІІ. Жалоба игуменьи Селецкаго монастыря Александры Кулевской на Оршанскаго скарбника Антона Шеміота и слугу его Иванкевича о томъ, что послѣдній напалъ на домъ монастырскаго крестьянина, отказавшаго выдать за него въ замужество свою дочь, и причинилъ многія насилія, въ чемъ послѣ принялъ участіе и самъ Шеміоть. 1719 г., Февралк 7 . . . . . 314.

- ХСІХ. Жалоба Кіевскаго подчашаго Криштофа Манецкаго на Стародубскаго подстоля Яна Чеховскаго объ угнетеніи крестьянъ въ имѣніи Новыхъ Шепеличахъ. 1719 г., Іюня 16 . . . . . 317.
- С. Жалоба дворянъ Проскуровъ на управлявшаго ихъ имѣніями дворянина Барановскаго о томъ, что онъ притѣснялъ крестьянъ, двоихъ убилъ, а многихъ разогналъ. 1719 г., Октября 31. . . . . 319.
- СІ. Жалоба Житомирскаго подчашаго Михаила Павши на пана Потоцкаго о передержательствѣ бѣжавшей отъ Павши дѣвчонки, оставленной у него ея матерью во время голода 1721 г., Января 2 . . . . . 320.
- СІІ Жалоба пановъ Фальковскихъ на Черниговскаго ловчаго Томаша Витковскаго о несправедливомъ обвиненіи ихъ въ утопленіи будто бы крестьянина князя Юрія-Доминика Любомирскаго. 1721 г., Мая 7 . . . . . 323.
- СІІІ. Жалоба отъ имени Кіевскаго стольника Іосифа Олизара-Волчкевича, на поручика панцырной его хоругви, Фелиціана Воляновскаго, о различныхъ насиліяхъ, совершенныхъ надъ крестьянами Коростышевскаго имѣнія Олизара. 1722 г., Мая 5 . . . . . 326.
- СІV. Позовъ къ суду пановъ Фальковскихъ по дѣлу объ утопленіи ими бѣглаго крестьянина, поселившагося въ имѣніи князя Юрія-Доминика Любомирскаго. 1722 г., Мая 9 . . . . . 328.
- СV. Позовъ къ суду Мстиславскаго подчашаго Яцка Подгородецкаго по дѣлу объ увозѣ въ его имѣніе крестьянина изъ имѣнія Теремовльскаго стольника, Александра-Жигмонта Годлевскаго, м. Чайковки. 1722 г., Іюля 7 . . . . . 331.
- СVІ. Жалоба Кіевскаго земскаго судьи Александра Немирича на вдову Холмскаго каштеляна Елену Красицкую о ваѣздѣ на имѣніе его Велицкѣ. 1724 г., Марта 11. 333.
- СVІІ. Рѣшеніе магистратскаго суда мѣстечка Выжвы по дѣлу между крестьяниномъ и священникомъ, о правѣ пользованія землей. 1625 г., Сентября 7 . . . . . 336.
- СVІІІ. Позовъ къ суду пановъ Сеюты и Студницкаго по дѣлу о продажѣ первымъ изъ нихъ послѣднему чужихъ и незасидѣлыхъ крестьянъ. 1725 г., Декабря 4. 337.
- СІХ. Жалоба отъ имени Житомирскаго мечника Михаила Прушинскаго на аренднаго владѣльца имѣнія его Темногаецъ, Жидачевскаго ловчаго Войцѣха Пленшу,

- объ угнетеніи Темногаецкихъ крестьянъ. 1726 г.,
Января 29 . . . . . 339.
- CX. Жалоба заставнаго владѣльца части села Борокъ,
дворянина Старчевскаго, на вотчинника этого имѣнія,
Житомирскаго мечника Михаила Прушинскаго, о захватѣ
крестьянскаго скота и другихъ притѣсненіяхъ крестья-
намъ и жалобщику. 1726 г., Февраля 4 . . . . . 341.
- CXI. Актъ судебной оцѣнки воловъ, задержанныхъ Кременецкимъ земскимъ коморникомъ Михаиломъ Подгорскимъ у своихъ крестьянъ, съ цѣлью удержать послѣднихъ отъ бѣгства. 1726 г., Февраля 15 . . . . . 343.
- CXII. Письмо Бѣлоцерковскаго старосты Яна Яблоновскаго къ своему управляющему Хмелевскому, съ приказаніемъ отвести мѣсто для поселенія Кіевскому мѣщанину Михаленку, заключившему съ Яблоновскимъ контрактъ на аренду земли, но прогнанному оттуда сосѣднимъ владѣльцемъ. 1727 г., Іюля 23 . . . . . 345.
- CXIII. Инвентарь половины села Новоселокъ, съ перечисленіемъ крестьянъ, ихъ рабочаго скота и отбываемыхъ ими повинностей. 1727 г., Ноября 10 . . . . . 347.
- CXIV. Обязательство, данное подъ присягой двумя Житомирскими мѣщанами и крестьяниномъ, отдавать весь свой заработокъ, въ теченіе десяти лѣтъ, на отстройку сгорѣвшей іезуитской каплицы, такъ какъ пожаръ, по ихъ собственному сознанію, произошелъ вслѣдствіе ихъ недосмотра. 1728 г., Апрѣля 22 . . . . . 348.
- CXV. Жалоба пана Волянскаго на паповъ Войнаровскихъ о томъ, что крестьяне имѣнія ихъ Горошекъ поклеймили бортныя деревья на присужденной ему землѣ и воспротивились основанію на ней слободы Праги. 1728 г., Мая 12 . . . . . 350.
- CXVI. Жалоба дворянина Яна Красовскаго на Овручскаго мечника Іосифа Звержховскаго объ угрозахъ и оскорбленіяхъ за то, что Красовскій принялъ къ себѣ незахотѣвшихъ жить у Звержховскаго похожихъ людей. 1728 г., Іюня 2 . . . . . 352.
- CXVII. Актъ судебной передачи имѣнія Острожской ординаціи, села Мытынецъ, находившагося во владѣніи дворянъ Свентоховскихъ, во владѣніе князьямъ Сангушкамъ, причемъ составленъ инвентарь имѣнія и перепись крестьянъ съ ихъ семействами и рабочимъ скотомъ. 1728 г., Августа 18 . . . . . 358.

- СХІХ. Показаніе подъ пыткой крестьянки Бортниковой, обвиняемой въ дѣтоубійствѣ, о своей прежней жизни и переселеніяхъ. 1728 г., Декабря 30 . . . . . 358.
- СХХ. Приговоръ къ баниціи аренднаго владѣльца имѣнія Краковского каштеляна, князя Януша Вишневецкаго, села Любинець, пана Лагановскаго, за угнетеніе крестьянъ въ этомъ имѣніи. 1731 г., Августа 18. . . . . 360.
- СХХІ. Судебное рѣшеніе по дѣлу о наѣздѣ управляющаго имѣніемъ графовъ Монморанси-де-Бун, мѣстечкомъ Прилукою, шляхтича Бедржицкаго, на имѣніе Краковского каштеляна, князя Януша Корибута-Вишневецкаго, село Середынцы, при чемъ были сдѣланы различныя насилія тамошнимъ крестьянамъ; судъ постановилъ удовлетворить во всемъ Вишневецкаго. 1733 г., Іюля 15. . . . . 363.
- СХХІІ. Жалоба отъ имени Клевскаго каштеляна Казимира Стецкаго на пана Кулика объ истязаніи крестьянина Стецкаго, подъ предлогомъ собиранія копнаго суда. 1733 г., Сентября 2 . . . . . 366.
- СХХІІІ. Приговоръ копнаго суда по дѣлу о воровствѣ шляхтичами Думипскими у шляхтичей Урбановскихъ сѣна, хлѣба и меду. 1733 г., Октября 25 . . . . . 368.
- СХХІV. Допесеніе вознаго объ отдачѣ имъ на поручительство крестьянъ пана Червинскаго, бѣжавшихъ изъ села Жадекъ въ имѣніе Сендомирскаго воеводы, князя Юрія Любомирскаго. Позовъ къ суду Любомирскаго по тому же дѣлу. 1734 г., Января 7 . . . . . 370.
- СХХV. Опись имѣнія Загаецъ и части Шумбара, съ перечисленіемъ крестьянъ, ихъ повинностей и полученнаго нѣкоторыми изъ нихъ вспомошествованія отъ владѣльца. 1734 г., Февраля 27 . . . . . 373.
- СХХVІ. Описаніе имѣній дворянина Михаила Ледоховскаго, мѣстечка Перенятина, селъ Подзамча и Комаровки и усадебъ въ Кременцѣ, съ подробнымъ перечисленіемъ состоящихъ въ этихъ имѣніяхъ крестьянъ, находящагося у нихъ собственнаго и помѣщичьяго рабочаго скота и отбываемыхъ ими повинностей. 1735 г., Января 2—5 . . . . . 380.
- СХХVІІ. Явка инвентаря села Охлопова, съ перечисленіемъ крестьянъ, рабочаго скота ихъ и отбываемыхъ ими повинностей. 1735 г., Сентября 2 . . . . . 404.
- СХХVІІІ. Постановленіе Каменецкаго мѣстскаго суда о допросѣ подъ пытку крестьянина Лихураша, обвиняемаго въ воровствѣ. 1737 г., Августа 3 . . . . . 406.

- СХХІХ. Показанія крестьянина Василя Петрикова сына, обвиняемаго въ воровствѣ. — Постановленіе оурграбскаго суда о допросѣ обвиняемаго подъ пыткой. 1738 г., Іюня 7 . . . . . 409.
- СХХХ. Показанія на допросѣ съ пыткой крестьянина Рапая, онъ же Слободяникъ, обвиняемаго въ воровствѣ. 1738 г., Іюня 13 . . . . . 411.
- СХХХІ. Жалоба отъ имени Виленскаго воеводы, великаго Литовскаго гетмана, князя Михаила-Сервація Вишневецкаго, на арендатора его имѣнія Гпилицы, Дрогичинскаго стольника Александра Гуровскаго, объ угнетеніи тамошнихъ крестьянъ, вслѣдствіе чего они угрожаютъ разойтись врозь. 1741 г., Января 3 . . . . . 413.
- СХХХІІ. Приговоръ копцаго суда въ городѣ Овручѣ по дѣлу о кражѣ шляхтичемъ Думинскимъ меду изъ бортей, принадлежащихъ разнымъ лицамъ. 1742 г., Мая 1—2. . . . . 414.
- СХХХІІІ. Актъ судебной передачи дворянкѣ Маріи Гулевичевнѣ части имѣнія Грузятина, при чемъ исчисляются повинности и платежи крестьянъ. 1742 г., Мая 28 . . . . . 417.
- СХХХІV. Рѣшеніе Кіевскаго земскаго суда по обвиненію Брацлавскаго подстоля Глембоцкаго, владѣльца мѣстечка Кодпи, въ неправильномъ разбирательствѣ дѣла между живущими въ Кодпѣ шляхтичами, о воровствѣ, въ которомъ былъ обвиненъ возный Дидчукъ, по указанію знахаря 1746 г., Января 29 . . . . . 423.
- СХХХV. Запись о продажѣ Даниломъ Яковенкомъ еврею Безверхому участка земли; въ записи упомянуто, что Яковенко, желая поступить въ духовное званіе, былъ освобожденъ по этому поводу своимъ помѣщикомъ отъ крѣпостной зависимости. 1746 г., Іюня 13 . . . . . 425.
- СХХХVІ. Показанія свидѣтелей по дѣлу между Гадяцкимъ старостою Стржемескимъ и старостой Гощипскимъ, Тарломъ, о захватѣ разнаго рода имущества. 1747 г., Марта 12 . . . . . 426.
- СХХХVІІ. Приговоръ къ повѣшенію крестьянина Тимоша Кузнецца, виновнаго въ многочисленныхъ кражахъ; приговоръ этотъ заключаетъ въ себѣ и показанія Тимоша о его прежней жизни и походеженіяхъ. 1748 г., Января 20 . . . . . 437.
- СХХХVІІІ. Жалоба Овручскаго скарбника Антона Левковскаго на Смоленскаго обознаго Станислава Венцлавовича и другихъ лицъ о наѣздѣ на село Старые Веледники,

- различныхъ насиліяхъ, грабежѣ и насильственномъ увозѣ въ великое княжество Литовское всѣхъ тамошнихъ крестьянъ. 1750 г., Апрѣля 20. . . . . 440.
- CXXXIX. Жалоба Винницкаго скарбяка Стефана Потоцкаго на вдову Кіевскаго ловчаго Северина Потоцкаго, по третьему мужу Лешницкую, объ угнетеніи его крестьянъ въ Веледницкой волости. 1750 г., Октября 3. . . . . 443.
- CXL. Отпускная, данная графомъ Адамомъ Тарломъ крестьянину Александру Лосевичу, вслѣдствіе желанія Тарла имѣть его священникомъ въ имѣніи своемъ Босырахъ. 1750 г., Сентября 23. . . . . 444.
- CXLI. Отпускная, отъ короннаго стольника Игнатія Гумецкаго крестьянину Василию Копейку. 1750 года, Ноября 29. . . . . 446.
- CXLII. Жалоба жены Брацлавскаго подчашаго Антонины Дубравской на дворянъ Волковскихъ о томъ, что они, во время крестинъ въ ихъ домѣ, въ видѣ шутокъ ополчили на смерть табачной настойкой крестьянина жалобщицы. 1751 г., Іюля 27. . . . . 447.
- CXLIII. Дарственная запись отъ Житомирскаго войскаго Піуса Ерлича Житомирскому же бургграфію Михаилу Тржецяку на двороваго мольчика Иванка, который, какъ видно изъ самаго акта, былъ подаренъ самому Ерличу дворяниномъ Хмелинскимъ безъ права передавать его въ третьи руки. 1752 г., Февраля 8. . . . . 448.
- CXLIV. Инвентарь имѣнія Трехтемировскаго старосты Шеніовскаго, села Григоровки, съ исчисленіемъ крестьянъ и ихъ повинностей. 1752 г., Апрѣля 24. . . . . 450.
- CXLV. Показанія свидѣтелей по дѣлу о незаконномъ разбирательствѣ управляющимъ мѣстечка Шатавы, шляхтичемъ Гаевичемъ, иска крестьянина изъ мѣстечка Бадины къ крестьянину посторонняго владѣнія, короннаго мечника Гумецкаго, 1752 г., Іюня 12. . . . . 455.
- CXLVI. Показанія свидѣтелей по дѣлу жены Брацлавскаго каштеляна Констанціи Потоцкой съ аренднымъ владѣльцемъ имѣнія ея Мушкарова, Велюцкимъ ловчимъ Даниломъ Савичемъ, о разореніи имъ этого имѣнія и угнетеніи тамошнихъ крестьянъ. 1753 г., Іюня 5—7. . . . . 458.
- CXLVII. Присяжные показанія по дѣлу объ истязаніи Тербовльскимъ гродскимъ регентомъ, Скаржевскимъ, шляхтича Ортинскаго. Изъ показаній этихъ уясняется поло-

- женіе чиншевой шляхты и стремленіе землевладѣльцевъ въ подному ея закрѣпощенію. 1753 г., Октября 6. 473.
- CXLVIII. Жалоба чиншевыхъ шляхтичей, живущихъ въ селѣ Городищѣ, на аренднаго владѣльца этого имѣнія Степана Рышковскаго, о принужденіи ихъ къ отбыванію повинностей и о различныхъ насиліяхъ. 1754 г., Февраля 5. . . . . 477.
- CL. Жалоба Бременецкаго коморника Михаила Мысловскаго на Брацлавскаго скарбника Франциска Окин-скаго, объ угнетеніи крестьянъ арендуемаго имъ селенія Василевки. 1754 г., Іюня 5. . . . . 479.
- CL. Жалоба Вискаго стольника Яна Хоецкаго на управляющаго имѣніями князя Іосифа Любомырскаго, Мальборгскаго подчашаго Богурайскаго. о самовольномъ увеличеніи инвентарныхъ повинностей при отдачѣ Хоецкому въ заставное владѣніе села Турбіевки. 1754 г., Іюня 25. . . . . 481.
- CLI. Жалоба князя Франциска-Фердинанда Любомырскаго, на Писнаго стольника Михаила Копыцеаго, объ угнетеніи крестьянъ села Юровки. 1754 г., Іюля 30. 483.
- CLV. Донесеніе вознаго о видѣнномъ имъ опустѣніи мѣстечка Коды, вслѣдствіе разоренія его владѣльцею Чацкою, по первому мужу Ганскою. 1754 г., Августа 8. 484.
- CLIII. Жалоба регента коронной канцеляріи Іосифа Дунина-Карвицеаго, на уніатскаго намѣстника Кіевской митрополіи, Холмскаго епископа Фелиціана Волошкевича, о наѣздѣ на имѣніе его село Пелешовку и объ учиненныхъ тамошнимъ крестьянамъ истязаніяхъ. 1754 г., Октября 12. . . . . 486.
- CLIV. Актъ судебной передачи имѣнія Оздѣтчъ, въ Луцкомъ повѣтѣ, изъ владѣнія жены Житомирскаго старосты Маріанны Лесницкой земскому подсудку Холмской земли Антону Людвику Бонецкому, съ перечисленіемъ находящихся въ этомъ имѣніи крестьянъ и ихъ повинностей 1755 г., Февраля 20. . . . . 489.
- CLV. Жалоба жены Житомирскаго старосты Маріанны Лесницкой на Хелмскаго подчашія Войцеха Венжа, во владѣніи котораго находится имѣніе ея Оздѣтчи, о различныхъ убыткахъ и притѣсненіи тамошнихъ крестьянъ 1756 г., Февраля 23. . . . . 492.
- CLVI. Показанія въ судѣ шляхтича Войтковскаго объ участіи его въ кражѣ лошадей, при чемъ онъ упоминаетъ

- о смертной казни двухъ конорадовъ по приказанію помѣщика 1756 г., Апрѣля 2. . . . . 493.
- CLVII. Жалоба Мстиславскаго скарбника Михаила Спендовскаго на владѣльца имѣнія Комаровки, Носовскаго старосты Михаила Стоинскаго, о томъ, что послѣдній, отдавая свое имѣніе въ заставу Спендовскому, составилъ непомѣрно отяготительный для крестьянъ инвентарь и сверхъ того принуждаетъ ихъ работать на самого себя. 1758 г., Января 5. . . . . 495.
- CLVIII. Жалоба Носовскаго старосты Михаила Стоинскаго на заставнаго владѣльца имѣнія его Комаровки, Мстиславскаго скарбника Михаила Спендовскаго, о притѣсненіи тамошнихъ крестьянъ и другихъ убыткахъ по имѣнію. 1757 г., Января 12. . . . . 499.
- CLIX. Жалоба Велятичскаго старосты Еловицкаго, владѣльца села Доманинки, на членовъ Кременецкаго градскаго суда, о неправильныхъ дѣйствіяхъ при передачѣ ему этого имѣнія; жалоба эта выясняетъ злоупотребленія откупщиковъ права пропинаціи, при содѣйствіи имъ арендныхъ владѣльцевъ имѣнія, въ ущербъ крестьянамъ. 1758 г., Января 20. . . . . 500.
- CLX. Показанія чиншевыхъ шляхтичей Сумиславскихъ по обвиненію одного изъ нихъ въ кражѣ серебрянныхъ вещей; этими показаніями выясняется право суда и расправы помѣщиковъ надъ живущею въ ихъ имѣніяхъ шляхою. 1759 г., Февраля 14. . . . . 505.
- CLXI. Контрактъ объ отдачѣ Волынскимъ подстолимиъ Станиславомъ Манецкимъ имѣнія своего Островка въ аренду Парнавскому хорунжему Іосифу Славку. 1759 г., Апрѣля 3. . . . . 510.
- CLXII. Инвентарь села Туріи, съ перечисленіемъ крестьянъ, ихъ рабочаго скота, и отбиваемыхъ ими повинностей, и съ оцѣнкою послѣднихъ. 1759 г., Апрѣля 12. . . . . 513.
- CLXIII. Жалоба Теремовльскаго чапника Іосифа Соколовскаго на владѣльца села Матві-воць, Подольскаго мечника Войцеха Ледоховскаго, о составленіи неправильнаго и отяготительнаго для крестьянъ инвентаря при отдачѣ Соколовскому въ заставу этого имѣнія, 1759 г., Іюня 5. . . . . 518.
- CLXIV. Жалоба Подольскаго воєводы, кореннаго польнаго гетмана, Вацлава Ржевускаго, на арендатора имѣнія его Бубнова, Червоноградскаго стольника Выговскаго,

о нарушеніи имъ условій аренднаго контракта, въ ущербъ владѣльцу и крестьянѣмъ. 1760 г., Января 10. 520.

CLXV. Жалоба аренднаго владѣльца села Новоселовъ Николая Загурскаго, на собственника этого имѣнія, Зброжна, о составленіи имъ ложнаго инвентаря крестьянскихъ повинностей и о нарушеніи условій аренднаго контракта. 1764 г., Января 31. . . . . 523.

CLXVI. Жалоба Добржинскаго скарбника Лукы Добржанскаго на арендатора имѣнія его Людвигъ, инстигатора Кременецкаго городского суда, Михаила Барановскаго о разореніи этого имѣнія и угнетеніи крестьянъ. 1764 г., Марта 13 . . . . . 526.

CLXVII. Жалоба Снятинскаго старосты Петра Потицкаго, на заставнаго владѣльца имѣнія его Охримовецъ, Тереховльскаго скарбника Іосифъ Бржескаго, о разореніи этого имѣнія и притѣсненіи крестьянъ, вследствие чего многіе изъ нихъ разбѣжались. 1764 г., Марта 15. 530.

CLXVIII. Жалоба жены Кременецкаго городского судьи Терессы Брейсовой, на жену подкоморія Литовскаго Елену Мнишекъ и ея повѣреннаго, Саноцкаго хорунжаго Малицкаго, о составленіи неправильнаго и непомѣрно отяготительнаго для крестьянъ инвентаря отданныхъ Брейсовой въ заставу имѣній Батина, Кунаховецъ и Полянъ. 1764 г., Марта 15. . . . . 532.

CLXIX. Разрѣшеніе, данное Житомирскимъ старостою Яномъ-Кастаномъ Плинскимъ Истиславскому скарбнику Станиславу Радзишевскому, на основаніе въ имѣніи Плинскаго слободы Марьяновки, съ правомъ семилѣтняго пользованія всѣми доходами съ нея. 1767 г., Сентября 6. . . . . 534.

CLXX. Контрактъ на отдачу Литовскимъ Хорунжимъ Станиславомъ Ржевускимъ имѣнія Бѣляшекъ въ арендное содержаніе Брацлавскому каштеляну Іосифу Чарнецкому, съ опредѣленіемъ крестьянскихъ повинностей. 1768 г., Января 1. . . . . 536.

CLXXI. Разрѣшеніе Инфлянтскому хорунжему Антону Хржонцу поселить слободу на урочищѣ Межигоркѣ въ Смѣлянскомъ имѣніи Брацлавскаго воеводы, князя Станислава Любомырскаго, съ предоставленіемъ этой слободы въ пятилѣтнее пользованіе Хржонца и съ освобожденіемъ переселяющихся сюда крестьянъ отъ повинностей на три года. 1768 г., Февраля 1. . . . . 539.

- CLXXII. Явка составленнаго въ 1758 году инвентаря имѣнія
коропнаго подстоля, князя Станислава Любомирскаго,
села Тупалець, съ перечисленіемъ крестьянъ, ихъ рабо-
чаго скота и всякаго рода даней и повинностей.
1768 г., Марта 28. . . . . 541.
- CLXXIII. Жалоба Ломжинскаго чашника Доминика Гораевского
на дворянъ Яна Дворжанскаго и Яна Ждановскаго о
многихъ грабежахъ, насиліяхъ и другихъ препятствіяхъ
съ ихъ стороны къ поселенію Гораевскимъ слободы въ
ихъ сосѣдствѣ, на урочищѣ Калигорѣ. 1758 г.,
Мая 11. . . . . 546.
- CLXXIV. Жалоба Випицкаго скарбника Франциска Шашке-
вича на Волинскаго скарбника Іосифа Урбановскаго,
заставнаго владѣльца имѣній жалобщика Цымбаловки и
Яблоновки, объ утѣсненіи крестьянъ этихъ имѣній,
вслѣдствіе чего многіе изъ нихъ разбѣжались. 1768 г.,
Іюня 4. . . . . 551.
- CLXXV. Люстрація королевскихъ имѣній Борокъ, Мостища,
Волошекъ, Дубна и Дубенской Воли, съ перечислені-
емъ крестьянъ, ихъ скота, повинностей и всѣхъ во-
обще доходовъ имѣнія 1768 г., Іюля 15. . . . . 552.
- CLXXVI. Жалоба Сальницкаго старосты Игнатія Чосновскаго
на арендатора села Коровинець, Черниговскаго чашника
Александра Красносельскаго, объ угнетеніи тамошнихъ
крестьянъ, вслѣдствіе чего многіе изъ нихъ разбѣ-
жались. 1768 г., Августа 5. . . . . 581.
- CLXXVII. Донесеніе вознаго объ отдачѣ имъ на поруки нѣсколь-
кихъ крестьянъ, находящихся въ городѣ Конелѣ, об-
виняемыхъ Галицкимъ земскимъ судьей Ворцеллемъ
въ участіи въ гайдамацкомъ возстаніи. 1768 г.,
Августа 12. . . . . 583.
- CLXXVIII. Заявленіе Галицкаго земскаго судьи Станислава Вор-
целля о томъ, что многіе жители имѣній его Балаба-
новки и Лукашовки разбѣжались изъ опасенія напа-
деній гайдамаковъ. 1768 г., Августа 27. . . . . 584.
- CLXXIX. Явка составленнаго въ 1753 году инвентаря селъ
Богвиновки, Цыbermanовой Гребли и Цыbermanовки,
съ перечисленіемъ крестьянъ, ихъ рабочаго скота,
даней и повинностей. 1768 г., Декабря 20. . . . . 585.
- CLXXX. Инвентарь имѣній Качина и Лычинъ, съ перечисле-
ніемъ крестьянъ, ихъ рабочаго скота, даней и повин-
ностей. 1768 г., Декабря 28. . . . . 592.

- CLXXXI. Жалоба владѣльца части села Хмѣлева, Іосифа Карвицкаго, на подляшскаго каштеляна Антона Міончинскаго о многочисленныхъ притѣсненіяхъ крестьянъ жалобщика, находившихся во временномъ владѣніи Міончинскаго, такъ что многіе изъ нихъ разбѣжались. 1769 г., Февраля 3. . . . . 596.
- CLXXXII. Рѣшеніе помѣщичьяго суда въ мѣстечкѣ Степанѣ по сору крестьянъ Кирила Ширза и Оксюты Олейнички о землѣ; изъ этого рѣшенія уясняются права крестьянъ на землю, какъ на собственность, которую они могли отчуждать различными путями другимъ крестьянамъ. 1769 г., Мая 9. . . . . 601.
- CLXXXIII. Инвентарь имѣній Виленскаго воеводы, князя Карла Радзивила, селъ Цилинъ и Бирчовки, въ Луцкомъ повѣтѣ, составленный при отдачѣ этихъ имѣній въ заставу Вышеградскому стольнику Юрію Литвинскому, съ перечисленіемъ крестьянъ, членовъ ихъ семействъ мужескаго пола, рабочаго скота, количества земли и повинностей. 1769 г., Декабря 23. . . . . 603.
- CLXXXIV. Универсалъ гражданско-войсковой комисіи Подольскаго воеводства обывателямъ этого воеводства о необходимости учрежденія повсемѣстной стражи для задержанія проходящихъ безпаспортныхъ людей, съ цѣлію ограничить эмиграцію крестьянъ за границу. 1791 г., Марта 12. . . . . 623.
- CLXXXV. Удостовереніе, выданное Чудновскимъ городничимъ, поручикомъ Колтовскимъ, Будицскимъ рудникамъ, въ томъ, что они въ ревизскихъ сказкахъ записаны за помѣщикомъ не вѣрными, а вольными людьми, живущими на владѣльческой землѣ по условію. 1795 г., Октября 10. . . . . 624.
- CLXXXVI. Удостовереніе Чудновскаго городничаго, Колтовскаго, о томъ, что жители Рудень: Лѣсна, Бартковой, Старошицкой и Повостовки записаны по ревизіи лично свободными людьми, принадлежащими казеннымъ посѣленіямъ. 1795 г., Октября 15. . . . . 625.
- Указатель именъ личныхъ. 1
- Указатель именъ географическихъ. 63

СКАНИРОВАНИЕ

ЭДД

D2; c. 29, 204, 526

20.12.05

D2; c. 5-6; 8; 362

21.12.05

